

II
137906
Incunabel

ES

ad Th. un. III 142.

08 1

Augustinus de Trinitate

38 142

II

137906

Incunabel

3341113 3341111111111111

Liber Primus

Aurelij Augustini hipponensis epi in libros de trinitate: Argumentu opus totius ex libro retractationum.

Domino beatissimo et sincerissima charitate: venerabili fratri et confacerdoti pape Aurelio: Augustinus in dno salute. De trinitate q

Libros de trinitate: quode est qdecim scripsi aliquot annos. Sed cu eor duodecim nō dū perfecissem: et eos diuti⁹ tenerē q̄ possent sustinere qui vehementer habere cupiebant: sub-

trahit deus et sumus et verus ē: libros iuuenis incho-
aui: senex edidi: dimiseram q̄ppe hoc opus po-
stea q̄ cōperi p̄ptos mihi esse siue surreptos
ante q̄ eos absoluerem: et retractos vt mea di-
spositio fuerat expolirem. Non em̄ singulatim
sed om̄es simul edere ea rōne decreuerā: qua
precedentibus cōsequētes inquisitione nece-
rentur. Lum ḡ peos hoies qui priusq̄ vellē ad
quosdam illorum puenire potuerunt: disposi-
tio mea nequisset impleri: interruptam dicta-
tionē reliquerā: cogitans hoc ipsum in aliqui-
bus meis scriptis cōqueri: vt scirent qui pos-
sent nō a me fuisse eosdē libros editos: sed ab-
latos: priusq̄ mihi editione mea digni viderē-
tur. Clerū multorū fratrū vehemētissima po-
stulatione et maxime tua iussioe cōpulsus: op⁹
tam laboriosum: adiuuāte dno terminate cu-
raui: eosq̄ emendatos nō vt volui: sed vt po-
tuit: ne ab illis qui surrepti iam in man⁹ homi-
num exierant: plurimū discreparent: venera-
tionē tue p filiū nostrū diaconū charissimū mi-
si. Et cuiusq̄ audiendos: describendos: legē-
dosq̄ pmisi: in quibus si seruari mea dispositio
potuisset: essent pfecto et si easdē sentētiās ha-
bentes: multo tñ euadatiores atq̄ planiores
quantū rerum tantarū explicandarū difficul-
tas et facultas nostra pateret. Sunt autē q̄ pri-
mos q̄ttuor vel potius q̄nq̄ etiā sine proem̄is
h̄it: et duodecimū sine extrema pte nō parua.
Sed si eis hec editio potuerit innotescere: oia
si voluerint emendabunt. p̄eto sane vt hanc
epistolam seorsum quidē: sed tñ ad caput eorū
dem librorum iubeas anteponi. Vale.

Explicit epistola.

tracti sunt mihi minus emendati q̄ deberent
ac possent q̄n eos edere voluissem. Qd post-
ea q̄ compi: quia et alia eorum apud nos exem-
plaria remanserūt: statuerā eos iam ipse non
edere: sed sic habere vt in alio aliquo opusculo
meo qd mihi de his euenerit dicerē: vt gentib⁹
tñ fratribus qz resistere nō valui: emēdaui eos
quātū emēdandos putauī: et cōpleui et edidi:
adiūgēs eis a capite epistolā quā scripsi ad ve-
nerabilem Aureliū ep̄m carthaginensis eccle-
sie: quo tanq̄ prologo exposui: et qd accidisset:
et qd facere mea cogitatioe voluissem: et quid
fratrū charitate cōpellente fecissem. In quo-
rum libro vndecimo cū de corpore visibili age-
rem: dixi: quocirca id amare alienari est: quod
in euz morē dictū est quo aliquid sic amat vt
eo fruendo existimet beatū se esse q̄ hoc amat.
Nam nō est alienari in laudē creatoris amare
speciē corporalē: vt ipso creatore fruens q̄sq̄
vere beatus sit. Itēq̄ in eodem vbi dixi: Hec
autē qdrupedē memini qz nō vidi: s̄z phantasiā
talem facillime intueor dū alicui forme volatili
qualē vidi: adiungo alios duos pedes qua-
les itidē vidi. Hec dicēs nō potui recolere vo-
latilia quadrupedia que lex cōmemorat. Ne-
q̄ em̄ cōputat in pedibus duo posteriora cru-
ra quibus locuste saliant. q̄s dicit mundas: et
ideo discernit ab imūdis talibus volatilibus q̄
non saliant illis cruribus sicut sunt scarabei.
Om̄ia quippe hm̄oi volatilia qdrupedia vocā-
tur in lege. In duodecimo velut expositor ver-
borū apli vbi ait: Om̄e pctm̄ quodcūq̄ fece-
rit hō extra corpus ē: nō mihi fatieffacit: nec sic
puto intelligendū qd dictū est: Qui autē forni-
catur in corpus ppriū peccat: tanq̄ ille hoc fa-
ciat q̄ ppter adīpiscenda ea que p corp⁹ sequū-
tur: vt in his finem boni sui ponat: aliquid agit
hoc em̄ longe plura peccata cōplectit: q̄ illa
fornicatio que cōcubitu ppetrat illicito: de q̄
locutum cū hoc diceret apostolum apparet.

Epistola Augustini Aurelij hipponensis epi ad Aurelium ep̄m carthaginensis ecclesie.

- i Incipiūt capitla libri p̄mi de trinitate
- ii De triplici causa erroris falsa de deo opinantium.
- iii Ordo disputandi de trinitate diuina.
- iiii De diuerso iudicio legentium et capacitate dissimili.
- v Que esse ppria diuine trinitatis senserint catholici tractatores.
- vi De questionibus quibus mouent de trinitate querentes.
- vii De trinitate patris et filij et spūs sancti qui sunt vnus et solus et verus de⁹.
- viii Quinigenitus dei filius ppter formā serui minor patre dicat: qui in forma dei equalis est patri.

Leuit 23.
i Cor 6

Primus

- vii De subiectione qua fili⁹ subijciendus est patri.
- ix De vitale credentibus fuerit vt ad p^rem in forma serui christus ascenderet.
- x Quò traditurus sit regnū fili⁹ patri.
- xi Quò discretiōe intelligēdus sit nunc equalis patri filius. nūc autē minor.
- xii Quà rōne fili⁹ nescire dicat diē et horā quā scit pater.
- xiii De vnitāte p^rone filij dei et filij hoīs sicut in gloria siue in humilitate.

Aurelij Augustini epi de trinitate liber primus incipit.

De triphica causa erroris falsa de deo opinatiū

Capitulum primum

Lectur⁹ hec que de trinitate discerui mus: prius oportet vt nouerit stilum n^rm aduersus eorū vitiosum calūnias: qui fidei cōtemnentes inuitū: imaturo et pueris

rationis amore fallunt. Quorū nōnulli ea q̄ dē corpali bus reb⁹: siue p^rsensus corporeos expta nouerūt: siue que natura humani ingenij et diligentie viuacitate vel artis adiutorio p^rceperunt: ad res incorporeas et spiritales trāsferre conant^r: vt ex illis illa metiri atq; opinari velint. Sūt q̄dā aliq̄ q̄ fm humani animi naturā v^t affectum de deo sentiūt si qd sentiūt: et ex errore cū de deo disputāt: f^rmoni suo distortas et fallaces regulas fingūt. Est itē aliud hominū genus eorū qui vniuersam qdē creaturā que p^rfecto mutabilis est: nitunt^r trāscedere: vt ad icōmutabilē substantiā que de⁹ ē erigāt intentionē sed mortalitatis onere p^rgrauati: cum et videri volūt scire qd nesciūt: et qd volūt scire nō p^rsumptiōes opinionū suarū audaci⁹ affirmādo: intercludūt sibi in intelligētie vias: magis eligētes sententiā suam nō corrigere p^ruersam q̄ mutare defensam. Et hic quidē omnium morbus ē triū generū que p^rposui: et eorū. s. qui fm corpus de deo sapiūt: et eorū qui fm spiritalem creaturā sicuti est aīa: et eorū qui neq; fm corpus neq; fm spiritalem creaturā: et tñ de deo falsa existimāt: eo remotiores a vero: quo id qd sapiunt nec in corpe repit^r: nec in facto et cōdito spiritu nec in ipso creatore. Qui em̄ opinatur deū (verbi gr̄a) candidū vel rutilū: fallit: sed tñ h̄ inueniunt in corpe. Rursus q̄ opinat^r deum nūc obliuiscētē: nūc recordantē: vel si qd h̄mōi ē: nihilomin⁹ in errore ē: sed tñ hec inueniuntur in aīo. Qui autē putāt ei⁹ esse potētē deū: vt se ipsum ipse genuerit: eo pl⁹ errāt: qd nō solū deus ita nō ē: s̄ nec spiritalis nec corpalis creatu

ra. Nulla em̄ oīno res ē que seipam gignat vt sit. Et q̄ ab h̄mōi fallitab⁹ h̄mā⁹ anim⁹ purgaret. s̄c̄ scriptura puulis p^rgruēs: nulli⁹ generi rerū x̄ba vitauit: ex q̄b⁹ q̄si gradatim ad diuina siue sublimia nos ter intellect⁹ velut nutritus asurgeret. Nā et x̄bis et reb⁹ corpali bus sumptis vsa ē cū de deo loqueret^r: velut cū ait: In tegmine alarū tuarū p^rtege me. Et de spiritali creatura multa trās tulit: q̄bus significaret illud qd ita nō ē: s̄ ita dici op⁹ ē: sicuti ē. Ego sum de⁹ zelans: et. Penitet me hoīem fecisse. De reb⁹ autē que oīno nō sunt: nō traxit aliq̄ vocabula: q̄b⁹ vel figuraret locutiones: vel spiraret enigmata. Tñ p^rncipiosi⁹ et inani⁹ euanescent: qui tercio illo genere erroris a x̄itate secludunt^r: h̄ spicando de deo: qd neq; in ipso: neq; in vlla creatura inueniri pōt. Rebus em̄ q̄ in creatura inueniunt^r: solet scriptura diuina velut infantilia oblectamenta formare: quib⁹ infirmorum ad q̄rēda supiora: et inferiora deserēda pro suo modulo tanq; passib⁹ moueret affectus. Que x̄o p^rrie de deo dicunt^r: q̄q; in nulla creatura inueniunt^r: raro ponit scriptura diuina: sicut illud qd dicit^r ē ad moysen. Ego sum q̄ sum: et qui emisit me ad vos. Lū em̄ eē aliq̄ mō dicat^r et corpus et anim⁹: nisi p^rprio quodā mō vellet intelligi: non id vtiq; diceret. Et illud qd ait ap^rl⁹ s. Qui sol⁹ h̄z immortalitē: cū et aīa mō quoddā imortalis eē dicat^r: et sic nō diceret: sol⁹ h̄z: nisi qz x̄a imortalitas in cōmutabilitate ē: quā nulla pōt h̄re creatura: qm̄ soli⁹ ē creatoris. Hoc et iacobus dicit. Omne datū optimū: et omne donum p^rfectū desursum ē descēdēns a p^rse luminis: apud quē nō ē transmutatio: nec momentū obumbratio: hoc et dauid. Adutubis ea et mutabunt^r: tu x̄o idē ipse es. Proinde substantiā dei sine vlla sui cōmutatiōe mutabilia facientem: et sine vllō sui tpali motu tpalia creatē: intueri et plene nosse difficile ē: et ideo est necessaria purgatio mētis n^re: qua illud ineffabile: ineffabiliter videri possit: qua nō dū p̄diti fide: nutriti mur: et p^r quodā tolerabiliora: vt ad illud capiēdū apti et habiles afficiamur itinera ducimur. Tñ ap^rl⁹: In x̄po qdē dicit eē omnes thesauros sapientie et scientie absconditos: eum tñ quis iā gratia eius renatis: s̄ adhuc carnalib⁹ et aīalibus tanq; puulis in x̄po: nō ex diuina virtute in qua equalis ē patri: sed ex h̄māna infirmitate ex qua crucifix⁹ est: cōmēdauit. Ait namq;: Neq; em̄ iudicauit me scire aliq̄d in vobis: nisi iesum x̄pm: et hunc crucifixum. Deinde secur⁹. Ibidem ait. Et ego in infirmitate et timore et tremore m̄to sui apud vos. Et paulo post dicit: Et ego fr̄es nō potui vobis loqui quasi spiritalibus: s̄

Ps. 16
Exod. 20
Gen. 6
Exo. 3
1. Th. 6
Iaco. 1
Ps. 101
Col. 2
1. Cor. 2
Ibidem
1. Cor. 3

quasi carnalib⁹ Quasi puulis in xpo: lac po-
tū dedi vobis: nō escāz. Mōdū em poterat: s3
nec adhuc quidē potestis. hoc cū dī: qbusdā
irascunt: 7 sibi p̄meliose dici putant: et ple-
rūq; malūt credere eos poti⁹ a quib⁹ hoc au-
diūt: nō habere qd̄ dicāt: q̄ se cape non posse
qd̄ dixerūt. Et aliqñ afferim⁹ eis rōnem: nō
quā petūt cū de deo querūt: qz nec ipsi eaz va-
lent sumere: nec nos fortasse v̄l apphendere
v̄l p̄ferre: s3 qua demonstret eis q̄ sint inha-
biles minieq; idonei in p̄cipiēdo qd̄ exigūt
Sed qz nō audiūt qd̄ volūt: aut callide nos
agere putāt: v̄t n̄fam volūt⁹ impitiaz: aut
maliciose qd̄ eis inuideam⁹ peritiaz: atq; ita
indignātes p̄urbatiz discedunt.

Ordo disputandi de trinitate diuina.

Quia p̄p̄ adiuuāte dño deo La. II
nō suscipiem⁹ et eāspaz quā flagi-
tant quantū possum reddere rōez
qd̄ trinitas sit vn⁹ de⁹: 7 solus 7 ver⁹: et q̄ re-
cte pater 7 fili⁹ 7 spū sanct⁹: vni⁹ eiusdēq; sub-
stātie v̄l eēntie dicat: credat: intelligat: v̄t nō
quasi nostris excusatiōib⁹ illudant: s3 re ipsa
experiant: 7 esse illd̄ summū bonū qd̄ purga-
tissimis mētib⁹ cernit: et a se p̄pterea cerni-
cōprehēdiq; nō posse: qz hūane mentis acies
inualida in tā excellēti luce nō figit: nisi p̄ iu-
sticiā fidei nutrita vegetet. Sed p̄imū scdm
auctoritatē scripturarū scārū v̄t se ita fides
hēat demonstrandū ē. Deinde si voluerit et
adiuuerit de⁹: istis garrulis ratiocinatorib⁹
elatioib⁹ q̄ capatioib⁹: atq; iō morbo picu-
losoze laborantib⁹: sic fortasse seruiemus: v̄t
inuēiant aliqd̄ v̄n dubitare nō possint: et ob
hoc in eo qd̄ inuenire nequiverint: de suis mē-
tib⁹ potiūq; de ipsa veritate: vel de nostris
disputatiōib⁹ p̄querant atq; ita si qd̄ eis er-
ga eū v̄l amoris ē v̄l timoris: ad initiū fidei 7
ordinē redeāt: iaz sentientes q̄ salubriter in
scā ecclesia: medicīa fidelitū p̄stituta sit: v̄t ad
p̄ceptōez incōn:utabilis veritatis: imbecillē
mentē obseruata pietas sanet: ne ī opiniōz
noxie falsitatis temeritas inordiata p̄cipitet.
Nec pigebit at̄ me sicubi hesito querere: nec
pudebit sicubi erro discere.

De diuerso iudicio legentū 7 capacitate dis-
simili.

Capitulum III

Rōinde q̄squis hoc legit: vbi p̄iter
cert⁹ ē: p̄gat mecū: vbi p̄iter hesitat
querat mecū vbi erroz suū cogit
redeat ad me: vbi meū: reuocet me Itaigre
diamur s̄l charitat⁹ viā: rēdentes ad eū: de q̄

dictū ē. Querite faciē ei⁹ semp. Et hoc placitū: p̄iū atq; tutū corā dño deo nostro: cū oib⁹
inierim q̄ ea q̄ scribo legūt: 7 in oib⁹ scriptis
meis: maxieq; in his vbi q̄rit vnitas trinita-
tis: pater 7 fili⁹ 7 spū sanct⁹: qz nec piculosi⁹
alicubi errat: Nec laborosius aliqd̄ q̄rit: nec
fructuosius aliqd̄ inuēitur. Quisq; ergo cū
legit dicit: hoc nō h̄i deū est: qm̄ nō intelligo
locutiōz meā rephēdat: nō fidē: 7 forte vere
potuit dici planius: verūtū nullus hoīm ita lo-
cutus ē: v̄t in oibus ab oibus intelligeret. U-
deat ergo cui h̄i in sermōe meo displicet: v̄t
alios in talibus rebus q̄stioibusq; versatos
cū intelligat: me si intelligit. Et si ita ē p̄oat libz
meū: v̄l etiā si h̄i videat: abūciat: 7 eis potius
q̄s intelligit: opaz 7 t̄ps̄ ipendat. Mō tū p̄pte-
rea putet me tacere debuisse: qz nō tā expedi-
tē ac dilucide q̄ illi q̄s intelligit eloq; potui. Ne
qz em̄ oīa q̄ ab oib⁹ p̄scribunt: in oīm manus
veniūt. Et fieri p̄t: v̄t nō nllī q̄ etiā hec nostra
intelligere valēt: illos planiores nō inueniant
libros: 7 istos saltē icidāt: iōq; v̄t ille ē: plures
a pluribus fieri diuerso stilo: nō diuersa fide
etiā de q̄nibus eisdē: v̄t ad pluriōs res ipsa
puēiat: ad alios sic: ad alios aut sic. At si ille
q̄ se ista nō intellexisse p̄querit: nlla vnq; d̄ ta-
libus rebus diligēter 7 acute disputata itelli-
gere potuit: secū agat votis 7 studiis v̄t p̄fici-
at nō mecū q̄relis 7 puitis: v̄t taceat. qui v̄o
hec legēs dicit: itelligo qd̄ qd̄ dictū sit: s3 nō
vere dictū ē: asserat si placz sniam suā 7 redar-
guat meā si p̄t: qd̄ si cū charitate 7 x̄itate fece-
rit: mihiq; etiā si hac vita maneo: cognoscē-
dū facere curauerit: vberimū fructū hui⁹ la-
boris mei: cepero: qd̄ si mihi nō potuerit: q̄b⁹
id potuit me volēte ac libēte p̄stiterit: ego tū
in lege dñi medito: si n̄ die ac nocte: saltē q̄b⁹
t̄pm p̄iclis possū: 7 meditatiōes meas ne ob-
liuioe fugiāt: stilo alligo: sperās de mīa dei q̄
in oibus veris q̄ certa mihi sunt: p̄seuerātem
me faciet. Si qd̄ at̄ aliter sapio: id q̄ mihi ipe
reuelabit: siue p̄ occultas reuelatiōes: in spira-
tiōes atq; admonitiōes: siue p̄ manifesta elo-
quia sua: siue p̄ fraternas f̄mocinatiōes: hoc
oro: 7 h̄i d̄positū: desiderūq; meū penes ip̄m
hēo: q̄ mihi sanū idone⁹ ē: 7 custodire q̄ dedit
et reddere q̄ p̄misit. Arbitro: sane nō nullos
tardiores: ī q̄busdā locis libroz meoz: opina-
turos me sensisse quod nō sensi: aut non sen-
sisse quod sensi. Quorum errorem mihi tri-
bui non debere quis nesciat: Si velut me se-
q̄ntes neq; apphēdētes: deuiauerit ī aliquā
falsitate: dū cogor: p̄ qd̄ densa 7 opaca viam

ps. 104

ps. 1

Liber

carpe: qñ qđ nec ipsis sanctis diuinorū libro
 rum auctoritatib' vllō mō qđq; recre tribue-
 rit: tā multos ⁊ varios errores hereticorum:
 cū oēs ex eis dez sc̄pturis: falsas atq; fallaces
 opiniōes suas conent' defendere. Admonet
 me plane: ac mihi iubet suauissimo impio lex
 xpi: h' ē caritas: vt cū aliqđ falsi in libris meis
 me sensisse hoies putāt: qđ ego nō sensi: atq;
 id ipsum falsum: alteri displicet: alteri placet:
 malim me rephēdi a rephensore falsitatis: q̄
 ab eius laudatore laudari. Ab illo em̄ q̄uis
 ego nō recte qđ h' nō senserim: error tñ ipse re-
 cte vitupat'. Ab h' aut' nec ego recte laudo: a
 qđ existimor id sensisse qđ vitupat' veritas: nec
 ipsa sententia quā vitupat' xitas. Ergo in no-
 mine dñi susceptum opus aggredimur.

Que esse ppria diuine trinitatis censerunt
 catholicittractatores. La. III

De pse-
 dist. 3

O Abnes q̄s legere potui q̄an me scri-
 pserūt de trinitate: qđ ē de': diuinorū
 librorū veterū ⁊ nouorū: catholici tra-
 ctatores h' intenderūt: fm̄ sc̄pturas docere:
 qđ pater ⁊ fili' ⁊ spūscūs. vnus eiusdēq; sube
 inseparabili equalitate diuinā insinuēt vnitatē.
 Ideoq; nō sint tres dii vñ de': q̄uis pat' fi-
 lium genuerit: ⁊ iō fili' nō sit qđ pat' ē: filiusq; a
 p̄re sit genit': ⁊ iō non sit pater qđ fili' ē: spūscōs
 scūs: nec pater sit: nec fili'. S' tñ p̄ris ⁊ filij spi-
 ritus: patri ⁊ filio etiā ipse coequalis: ⁊ ad tri-
 nitatis p̄tinēs vnitatē: n̄ tñ eandē trinitatem
 natā de xgine maria: ⁊ sub pontio pilato cru-
 cifixam ⁊ sepultā: tertio die resurrexisse: ⁊ in
 celū ascēdisse: s' tñmō filiū. Hec eandē trini-
 tatē descēdisse in specie colūbe sup iesuz bap-
 tizatū. Aut die p̄tecostes post ascēsiōnē dñi:
 sonitu facto de celo q̄si ferret' stat' vehemēs:
 ⁊ linguis diuisis velut ignis: s' tñmō sp̄m̄ sc̄m̄
 Hec eandē trinitatē dixisse de celo: Tu es fi-
 lius me'. Siue cū baptizat' ē a ioāne: Siue i
 monte q̄si cū illo erant tres discipuli: Aut qñ
 sonuit vox dicēs: Et clarificauī ⁊ itez clarifi-
 cabo: s' tñmō patris vocē fuisse ad filiū factā:
 q̄uis p̄r ⁊ fili' ⁊ spūscūs: sic inseparabiles sunt
 ita inseparabiliter openē. Hec etiā mea fides ē
 qm̄ hec est catholica fides.

De questionibus qbus mouent' de trinita-
 te querentes. La. V

Sed in ea nōnulli pturbant: cū audi-
 unt deū patrē: ⁊ deū filiū: ⁊ deū sp̄m̄
 sc̄m̄: ⁊ tñ hāc trinitatē nō tres deos:
 s' vñ deū: ⁊ quēadmodū id intelligat' q̄rūt: p̄

sertim cū dicat' inseparabil' opari trinitatem in
 oī re quā de' opat': ⁊ tñ qñdā vocē p̄ris sonu-
 isse: qđ vox fili' nō sit. In carne aut' natū ⁊ pas-
 sum: et resurrexisse: ⁊ in celū ascēdisse nō nisi
 filiū. In colūbe at' spē venisse: nō nisi sp̄m̄ sc̄m̄
 intelligere volūt: quō ⁊ illā vocē qđ nō nisi pa-
 tris fuit trinitas fecerit: ⁊ illā carnē in qđ nō ni-
 si fili' de xgine nat' ē: eadē trinitas creauerit
 ⁊ illā colūbe spēm in qđ nō nisi spūscūs apparu-
 it: illa ipsa trinitas opata sit: alioqñ nō insepa-
 biliter trinitas opat': s' alia pater facit: alia fili-
 us: alia spūscūs. Aut si qđā simul faciūt: que-
 dam sine inuicē: iam nō inseparabilis trinitas.
 Aduet etiā quō spūscūs in trinitate sit: quē
 nec pater: nec fili': nec ambo genuerint: cuz
 sit ⁊ p̄ris ⁊ filij spūs. Quia s' q̄rūt ista hoies:
 ⁊ tedio nob sunt: si qđ hinc ex dono dei sapit i
 firmitas n̄ra: edisseram' eis vt possum': neq;
 cū inuidia tabescēte iter habeam'. Si dicim'
 nos de talib' rebus nihil cogitare solere: mē
 timur. Si aut' fatemur habitare ista in cogi-
 tationib' n̄ris: qm̄ rapimur amore indagā
 de xitatis: flagitat' iure charitatis: vt eis indi-
 cemus qđ hinc excogitare potuerim': nō qđ
 iā acceperim: aut p̄fect' sim. Hā si p̄ Paul' apo-
 stolus: q̄tomagis ego longe infra illi' pedes
 iacēs: nō me arbitror apprehēdisse: s' p̄ modu-
 lo meo: si ipsa qđ retro sunt obliuiscor: ⁊ in ante-
 riora me extēdo: ⁊ fm̄ intentionē seq̄r ad pal-
 mam supne vocatiōis: q̄tū eiusdē vie pegrin-
 ni: ⁊ qđ puenerim vñ mihi in fine reliqu' cur-
 sus ē: vt illis apiam: desiderat' a me: illis desi-
 derātib': qđ me fūire cogit libera charitas.
 Optet aut' vbi donabit deus vt eis ministrā-
 do qđ legāt: ipi q̄s p̄ficiāt: ⁊ eis cupiēs r̄ndere
 q̄rētib': ipē q̄s inueniāt qđ q̄rebā. Ergo susce-
 pi h' iubēte atq; adiuuātē dño deo n̄ro: nō taz
 cognita cū auctoritate differere q̄ ea cū pie-
 tate differendo cognoscere.

Abat. 3

Sap. 6

Phil. 3

De trinitate p̄ris ⁊ filij ⁊ spūscūs qđ sunt
 vnus ⁊ solus ⁊ verus deus. La. VI

Qui dixerūt dñm n̄m̄ iesū xpm̄ nō eē
 deū: aut nō eē verū deū: aut nō cum
 p̄re vñ ⁊ solū deū: aut nō eē i mōrta-
 lem: qz mirabilē: manifestissima diuinorū tes-
 timoniorū ⁊ cōsona voce cōiuncti sunt: velut
 sunt illa. In p̄ncipio erat x̄bū: x̄bū erat apd
 deū: ⁊ deus erat x̄bū. Manifestū ē em̄ quod
 x̄bū dei: filiū dei vnicū accepim': de qđ p' dic-
 Et x̄bū caro factū ē: ⁊ habitauit in nob: pp̄
 natiuitatē incarnatiōis ei' qđ facta ē in tpe ex
 xgine. In eo aut' declarat': nō tñ deū eē: s' eti

Abat. 3

Act. 2

Abat. 1

Abat. 17

Joh. 12

Joh. 1

Jbidē

Primus

ante eiusdem cum pre sube: qz cum dixisset: et deus
 Ibidē erat verbū: h erat inq̄t in p̄ncipio apud deū.
 oia p̄ ip̄m facta sunt: et sine ip̄o factum ē nihil.
 Neq̄ em̄ dicit oia nisi q̄ facta sunt: i. oem crea-
 turā. Un̄ liq̄do apparet ip̄z factū nō eē p̄ quē
 facta sunt oia. Et si fact⁹ nō ē: creatura nō ē.
 Si autē creatura nō ē: eiusdeꝝ cū p̄re sube est.
 Dis em̄ suba q̄ de⁹ nō ē: creatura ē: et q̄ crea-
 tura nō ē: de⁹ ē. Et si nō ē fili⁹ eiusdeꝝ sube cui⁹
 ē p̄: q̄ facta suba ē. Si facta suba ē: nō oia per
 Job-1 ip̄m facta sunt: at oia p̄ ip̄m facta sunt. Un̄
 igit̄ eiusdeꝝ cū p̄re sube ē: et ido nō tm̄ deus:
 s̄ et ver⁹ de⁹. Qd̄ idē ioh̄es aptissime in epl̄a
 1. Job-5 sua diē. Scim⁹ q̄ fili⁹ dei venerit et dederit no-
 bis intellectu vt cognoscam⁹ deū verū: et sim⁹
 in vero filio ei⁹ iesu xp̄o. Hic ē ver⁹ de⁹: et vita
 eterna. Hinc etiā p̄seq̄nter intelligit̄: nō tm̄
 1. Thi-6 mō de p̄re dixisse ap̄lm̄ paulū: Qui sol⁹ h̄z im-
 mortalitātē: s̄ de vno et solo deo qd̄ ē ip̄a trini-
 tas. Neq̄ em̄ ip̄a vita eterna mortalis est fm̄
 aliquā mutabilitatē: ac p̄ h̄ fili⁹ dei: qz vita e-
 terna ē: cū p̄re etiā ip̄e intelligit̄ vbi dictū est:
 Ubi-5 Qui sol⁹ h̄z immortalitātē. Et em̄ vite eterne
 et nos p̄ncipes facti p̄ mō n̄ro imortales effi-
 cimur. Sz aliud ē ip̄a cui⁹ p̄ncipes effimur
 vita eterna: aliud nos q̄ ei⁹ p̄ncipatiōe viues-
 mus in eternū. Si em̄ dixisset: Quē t̄p̄ib⁹ p̄-
 1. Thi-6 p̄ris ofidet p̄ bt̄is et sol⁹ potēs: rex regū: et
 dñs dñantiū: q̄ sol⁹ h̄z immortalitātē: nec sic in-
 de sepatū filiū opteret itelligi. Neq̄ em̄ qz ip̄
 se fili⁹ alibi loquēs voce sapie (ip̄e em̄ deusa
 Eccl̄i-24 piētia) ait: Hyrū celi circuiui sola: sepauit a se
 patrē. Et magi q̄ nō ē necē vt tm̄ mō de p̄re
 1. Thi-6 p̄ter filiū itelligat qd̄ dictū ē: q̄ sol⁹ h̄z imorta-
 Ibidē litatē: cū ita dictū sit: vt fues inq̄t mādarū si-
 ne macula: irrefrēibile vsq̄ in aduentū dñi
 n̄ri iesu xp̄i: quē t̄p̄ib⁹ p̄p̄ris ofidet bt̄is: et so-
 lus potēs rex regū: et dñs dñantiū: q̄ sol⁹ h̄z im-
 mortalitātē: et lucē h̄tat iaccessibile: quē nō
 hoim̄ vidit: nec videre pōt: cui ē honor et gl̄ia
 in secl̄a secl̄oz amē. In q̄b⁹ x̄bis: nec p̄p̄rie
 noiat⁹ ē: nec illi⁹: nec sp̄ūscū: s̄ bt̄is et solus
 potēs: rex regū et dñs dñantiū: qd̄ ē vn⁹ solus
 et ver⁹ de⁹ ip̄a trinitas. H̄si forte q̄ sequunt̄:
 Ubi-5 p̄turbabūt hūc intellectu: qz dixit: quē nemo
 hoim̄ vidit: nec videre pōt: cū h̄ etiā ad chri-
 stū p̄tinere fm̄ diuinitatē ei⁹ accipiāt: quē nō
 viderūt iudei: q̄ tm̄ carnē vidēt et crucifixerūt.
 Uideri autē trinitas hūano visu nullo mō p̄-
 se eo visu vidēt: q̄ iā q̄ vidēt: nō hoies: s̄ vltra
 hoies sūt. Recte q̄ ip̄e de⁹ trinitas intelligit̄:
 bt̄is et sol⁹ potēs: ofidēs aduentū dñi n̄ri iesu
 Ubi-5 xp̄i: t̄p̄ib⁹ p̄p̄ris. Sic em̄ dcm̄ ē: sol⁹ h̄z imorta-
 ps̄-71 litatē: quō dcm̄ ē: q̄ facit̄ mirabilia sol⁹. Qd̄ ve

lim scire de q̄ dcm̄ ē accipiāt si de p̄re tm̄: quō
 q̄ vey ē: q̄ ip̄e fili⁹ diē: Quēcumq̄ em̄ p̄ facit̄ h̄
 eadē et fili⁹ facit̄ sicut. An q̄c̄q̄ ē inter mirabi-
 lia mirabili⁹ q̄ resuscitare et viuificare mortu-
 os? Dicāt idē fili⁹: Sic p̄ suscitāt mortuos et
 viuificat: sic et fili⁹ q̄s vult viuificat: quō q̄ sol⁹
 p̄ facit̄ mirabilia: cū h̄ x̄ba nec p̄rez tm̄: nec fili-
 um tm̄ p̄mittāt intelligi: s̄ vtiq̄ deū vnū vey
 solū: i. p̄rem et filiū et sp̄m̄sc̄m̄. Itē cū dicit idē
 ap̄ls: H̄ob vn⁹ de⁹ p̄: ex q̄ oia et nos in ip̄o: et
 vn⁹ dñs iesus xp̄s: p̄ que oia et nos p̄ ip̄m: q̄s
 dubitet eū oia q̄ creata sūt dicere: sic bt̄is io-
 h̄nes: p̄ ip̄m facta sunt: Quero itaq̄ de q̄ di-
 cat alio loco: qm̄ ex ip̄o: et p̄ ip̄m: et in ip̄o sunt
 oia: ip̄s gl̄ia in secl̄a secl̄oz amē: Si em̄ de p̄re
 et filio et sp̄sc̄o: vt singulis p̄sonis singula tri-
 buant̄. Ex ip̄o: i. ex p̄re: p̄ ipsum: i. p̄ filiū: in ip̄o
 i. i sp̄sc̄o: māifestū ē qd̄ p̄ et fili⁹ et sp̄sc̄us
 vn⁹ de⁹ ē: qm̄ singulariter intulit. Ip̄s gl̄ia in
 secl̄a secl̄oz. Un̄ em̄ cepit hūc sensū: H̄o ait:
 Altitudo diuitiaz sapie et scie p̄ris: aut filij
 aut sp̄sc̄i: s̄ sapie et scie dei: q̄ inscrutabilia
 sūt iudicia ei⁹: et inuestigabiles vie ei⁹. Quis
 em̄ coguit mentē dñi: aut q̄s p̄siliari⁹ ei⁹ fuit:
 aut q̄s p̄or dedit illi et retribuet ei⁹. Qm̄ ex ip̄o
 et p̄ ip̄m: et in ip̄o sūt oia: Ip̄s gl̄ia in secl̄a
 secl̄oz amē. Si at h̄ de p̄re tm̄ intelligi vo-
 lūt: quō q̄ oia p̄rez sunt: sicut h̄ d̄: Et oia p̄
 filiū: sicut ad corinthios: vbi ait: Et vn⁹ dñs
 iesus christ⁹: p̄ que oia. Et sicut in euāgelio io-
 h̄nis. Oia p̄ ip̄m facta sūt: Si em̄ alia p̄rem
 alia p̄ filiū: iā nō oia p̄rez: nec oia p̄ filiū. Si
 aut oia p̄rem: et oia p̄ filiū: eadē p̄rem q̄ p̄
 filiū. Eql̄is ē q̄ p̄ri fili⁹: et isepabilis opatio pa-
 tris et filij: qz si vel filiū fecit p̄r quē nō fecit ip̄
 se fili⁹: nō oia p̄ filiū facta sunt: at oia p̄ filiū fa-
 cta sūt. Ip̄e igit̄ fact⁹ non ē vt cū p̄re faceret
 oia q̄ facta sunt: q̄c̄q̄ nec ab ip̄o x̄bo tacuerit
 ap̄ls: et aptissime oino dixerit. Qui cuz in dei
 forma eēt: nō rapinā arbitrat⁹ ē eē se eql̄e dō
 h̄ic deū p̄p̄rie p̄rez appellās: sicut alibi: caput
 at christi de⁹. Sicut et d̄ sp̄sc̄o collecta sūt testi-
 monia: qd̄ añ nos q̄ h̄ disputaueūt abū dāri⁹
 v̄si sūt: qz et ip̄e de⁹ et nō creatura. Qd̄ si n̄ cre-
 atura nō tm̄ de⁹ (H̄a et hoies dicti sūt dii) sed
 etiā ver⁹ de⁹. Ergo p̄ri et filio p̄ris eql̄is: et i
 trinitatē vnitate cōsubalis et coetern⁹. H̄ari-
 me v̄o illo loco satis clarer: q̄ sp̄sc̄us non sit
 creatura: vbi iubemur nō fuisse creature: sed
 creatori. H̄o eo mō q̄ iubemur p̄ charitatē fer-
 uire iuicē: s̄ ecōuerso mō q̄ tm̄ deo fuit. Un̄
 idolatre dicunt q̄ simulachris eā fuitutē exhibi-
 bent q̄ debet deo. Scdm̄ h̄c em̄ fuitutē dcm̄ Deut̄-6
 ē. Dñm̄ deū tuū adorab: et illi soli fues. Por̄ H̄ar-4

Job-5
 Ibidē
 1. Cor-8
 Job-1
 Rom-11
 Ibidē
 Ubi-5
 1. Cor-8
 Job-1
 Phil-2
 1. Cor-11
 Deut-6
 H̄ar-4

Liber

ro si tali fuitute: creature fuisse phibemur:
 Ubi-3 qñ qdē dicitū ē: Dñm deū tuū adorab: r illi so
 Roma-1 li fues. Uñ r apls detestat eos q coluerūt r
 fuerūt poti⁹ creature q̄ creatori. Hō ē vtiqz
 creatura spūscūs: cui ab oib⁹ scis talis fuit⁹
 Phil-3 spūi dei fuitēs. Plures em̄ codices etiā lati
 ni sicut: q̄ spūi dei fuim⁹: greci autē oēs: aut
 pene oēs. In nōnullis autē exemplarib⁹ latinis
 inuenim⁹: nō spūi dei fuim⁹: s̄ spū deo fuim⁹
 Sz q̄ in h̄ errat: r auctoritati grauiori cedere
 detractat. Nū quid r illud variū in codicibus
 1. Loz-6 repit. Hescit: qz corpa v̄sa tēplū sunt spūsci
 q̄ in vob̄ ē quē habet⁹ a deo: Quid autē isom⁹
 magisqz sacrilegū ē: q̄ vt q̄sqz dicere audeat
 mēbra xpi tēplū eē creature minor⁹ fm̄ ipsos
 q̄ xps ē: Alio em̄ loco dicit: Lozpa v̄sa mēbra
 3bidē sunt xpi. Si autē q̄ mēbra sunt xpi: tēplū ē spū
 scī: nō ē creatura spūscūs: qz cui corpa n̄m tē
 plū exhibem⁹: nec ē vt huic eā fuiturē debe
 am⁹: q̄ nō nisi deo fuit dū ē: Uñ pleq̄nter dicit.
 Ubi-3 Glorificate q̄ r portate deū in corpe vestro.

Q̄ vnigenit⁹ dei fili⁹ p̄p̄ formā fui minor
 p̄dicat q̄ in forma dei eqlis ē p̄ri. Ca. VII

Hic talib⁹ diuinaz sc̄pturaz testimo
 nijs: q̄b⁹ vt dixi pores n̄ri copiosi v̄si
 expugnaverūt hereticorū tales ca
 lūnias vel errores: insinuat̄ fidei n̄re vnitas
 r eqlitas trinitat⁹. Sz qz mltā in scis libris p̄
 1. Ubi-2 p̄ter incarnationē xbi dei: q̄ p̄ salute n̄ra repa
 da facta ē: vt mediator dei r hoim̄ eēt hō xps
 iesus: ita dicunt: vt maiorē filio p̄m̄ signifi
 cent: vel etiā ap̄issime oñdāt: errauerūt ho
 mines min⁹ diligēter scrutātes vel intuētes
 vniuersam seriē sc̄pturaz: r ea q̄ de xpo iesu
 fm̄ hoim̄ dicta sunt: ad ei⁹ subam q̄ añ incar
 nationē sempit̄na erat: r sempit̄na ē: trāsfer
 re conati sunt. Et illi q̄ dēdicūt minorē filium
 eē q̄ p̄ ē: qz sc̄ptū ē: ip̄o dño dicēte: P̄r maior
 Job-14 me ē. Veritas autē oñdit fm̄ istū modū etiā
 seip̄o minorē filiū. Quō em̄ nō etiā seip̄o mi
 1. Phil-2 nor fact⁹ ē: q̄ semetip̄m̄ exinaniuit: formā ser
 uerui accipiēs: Neqz em̄ sic accepit formā fui
 vt amitteret formā dei: in qua erat eqlis p̄ri.
 Sic q̄ accepta est forma fui: vt nō amitteret
 forma dei: cū r i forma fui: r in forma dei idē
 1. Ubi-2 ip̄e sit fili⁹ vnigenit⁹ dei p̄ris: in forma dei eqlis
 p̄ri: in forma fui: mediator dei r hoim̄ ho
 mo xps iesus. Quis nō itelligat q̄ in forma
 dei etiā ip̄e seip̄o maior est: in forma autē fui
 etiā seip̄o minor est. Hō itaqz in merito scriptu
 ra vtrūqz dicit: r eqlē p̄ri filiū: r patrē maiorē
 filio. Illi em̄ p̄p̄ formā dei: h̄ autē p̄p̄ for
 mā fui: sine vlla p̄fusiōe itelligit. Et h̄ nob̄ re

gula: p̄ oēs sacras scripturas dissoluē de hui⁹
 q̄tiōis: ex vno capite eplē pauli apli p̄mittit
 vbi manifesti ista distinctio cōmēdat. Sit em̄:
 Quicū in forma dei eēt: nō rapinā arbitrat⁹ Phil-2
 est esse se eqlē deo: s̄ semetip̄m̄ exinaniuit for
 mā fui accipiēs: in similitudinē hoim̄ fact⁹: et
 habit⁹ inuēt⁹ vt hō. Est q̄ dei fili⁹ deo p̄ri natu
 ra eqlis: habitu minor. In forma em̄ fui quā
 accepit: minor est p̄ri. In forma autē dei in qua
 erat etiā añqz hāc accepisset eqlis est p̄ri. In
 forma dei xbi p̄ q̄ facta sūt oia. In forma at
 fui: fact⁹ ex muliere fact⁹ sub lege: vt eos qui
 sub lege erāt redimeret. P̄oidei forma dei
 fecit hoies. In forma fui fact⁹ est hō. Hā si p̄
 t̄m̄ sine filio fecisset hoim̄: nō scriptū eēt. Sa. Eeti-2
 ciam⁹ hoies ad imaginē r similitudinē n̄am.
 Ergo qz forma dei accepit formā fui: vtrūqz
 de⁹: r vtrūqz hō. Sz vtrūqz de⁹ p̄p̄ accipiētē
 deū. Vtrūqz autē hō p̄p̄ter acceptū hoim̄.
 Neqz em̄ illa susceptiōe alter⁹ eoꝝ in alter⁹
 puerlū atqz mutatū est. Neqz diuinitas q̄ p̄e
 in creaturā mutata est vt desisteret eē diuini
 tas: nec creatura in diuinitatē vt desisteret es
 se creatura.

De subiectione qua filius subiectus di
 citur patri Ca. VIII.

Illud autē qd̄ dicit apostol⁹: Cū autē
 ei oia subiecta fuerit: tūc r ip̄e filius
 subiect⁹ erit ei q̄ illi subiecit oia. Aut
 1. Loz-15
 1. Ubi-3
 1. Loz-15
 3bidē
 Job-14
 1. Loz-15
 3bidē
 Job-14

Primus

substantiā mutat^o hō xps iesus: illud certe ne-
 gare nō pōt: q̄ ad huc natura hoīs manebat
 Ubi-5 qm̄ añ passionē dicebat: Qm̄ p̄ maior me est:
 vñ nulla cūctatio ē fm̄ h̄ dictū ē: q̄ forma f-
 ui maior ē p̄: cui i forma dei eq̄lis ē fili^o. Nec
 1. Cor. 15 q̄sq̄ cū audierit qd̄ ait ap̄ls: Lū at̄ oīa ei sub-
 iecta fuerit: manifestū qz̄ p̄ter eū q̄ illi subiecit
 oīa: ita existimet de p̄re itelligēdū: q̄ subiece-
 rit oīa filio: vt ip̄z̄ filiū sibi oīa subiecit si putet
 Insepabilis ei opatio ē p̄ris z̄ filij: alioqn̄ nec
 ipe p̄ sibi subiecit oīa: s̄ fili^o ei subiecit: q̄ ei re-
 gnū tradit: z̄ euacuat oēm p̄ncipatū z̄ om̄nē
 Ubi-5 p̄tātē z̄ x̄tutē. De filio q̄ppe ista dicta sūt: Lūz̄
 tradiderit iqt̄ regnū z̄ oēm p̄tātē z̄ x̄tutē. Ipe ei
 subiecit: q̄ euacuat. Nec sic arbitremur x̄pm̄
 traditurū regnū deo z̄ p̄ri: vt adimat sibi. Itā
 Ubi-5 z̄ h̄ qdā vaniloq̄ crediderit: Lū em̄ d̄r: Tra-
 diderit regnū d̄o z̄ p̄ri: nō sepať ipe: qz̄ simul
 cū p̄re vñ de^o est. S3̄ diuinax̄ sc̄pturax̄ curi-
 olos p̄tationūq̄ studiosos fallit d̄bū qd̄ positū
 7̄bide ē: donec. Ita nāq̄ seq̄t. Optet ei illū reḡre
 donec ponat oēs inimicos suos s̄ pedib^o suis
 tāq̄ cū posuerit nō sit regnatur^o. Nec itelli-
 7̄ps-3 gūt ita dictū sicuti ē illd̄: Lō firmatū ē cor ei^o
 nō cōmouebit̄ donec videat sup̄ inimicos su-
 os: Itō em̄ cū viderit tā cōmouebit̄. Quid ḡ
 1. Cor. 15 est: Lū tradiderit regnū deo z̄ p̄ri: qm̄ mō nō
 Abat-2 h̄eat regnū de^o z̄ p̄ri: S3̄ qz̄ oēs iustos in q̄bus
 1. 7̄bi-2 nūc regnat ex fide viuētib^o: mediator dei et
 hoīm hō xps iesus p̄duentib^o est ad sp̄m̄: quā
 1. Cor. 13 v̄sionē dicit idē ap̄ls: facie ad faciē. Ita dictū
 est: cū tradiderit regnū deo z̄ p̄ri: ac si dicere
 1. Cor. 15 tur: cū p̄duxerit credētes ad p̄tēplationē dei
 Abat-2 z̄ p̄ris. Sicut em̄ dicit: D̄ia mihi tradita sunt
 a p̄re meo: z̄ nemo nouit filiū nisi p̄r: z̄ nemo
 nouit p̄rē nisi fili^o z̄ cui uoluerit fili^o reuelare
 Cor. 15 Tūc reuelabit̄ a filio p̄r: cū euacuauerit oēm
 p̄ncipatū z̄ oēm p̄tātē z̄ x̄tutē. i. vt necessaria
 nō sit disp̄satio similitudinū p̄ angelicos p̄nci-
 pat^o z̄ p̄tates z̄ x̄tutes. Ex q̄z̄ p̄sona nō incō-
 uenier̄ itelligi dicit̄ cātica cāticorū ad sp̄saz̄:
 Similitudies auri faciem^o tibi cū distinctiōib^o ar-
 gētī: q̄ ad huc rex in recubitu suo ē. i. q̄ ad huc
 qz̄ xps in secreto suo ē: qz̄ vita n̄ra abscondita ē
 cū x̄po i deo. Lū xps in q̄t apparuerit vita v̄ra
 Cor. 3 tūc z̄ vos apparebit̄: cū ip̄o in gl̄a. Qd̄ ante q̄
 1. Cor. 13 fiat: videm^o nūc p̄speculū in enigmate: h̄ est
 in similitudinib^o: tūc autē facie ad faciē. Nec ei no-
 bis p̄tēplatio p̄mittit̄ actionū oīm finis: atq̄
 1. 7̄ob-3 eterna p̄fectio gaudiorū. Filij ei dei sum^o: et
 nōdū apparuit qd̄ erim^o. Scim^o enī qz̄ cū ap-
 paruerit siles ei erim^o: qm̄ videbim^o eū sicuti
 Exod-3 est. Veni dixit famulo suo moȳs: Ego sū q̄

sū: hec dices filijs israel: q̄ em̄isit me ad vos:
 hoc p̄tēplabimur cū uiuem^o in eternum. Ita
 q̄ppe ait: Hec autē ē vita eterna: vt cognoscāt 7̄ob-17
 te vñ v̄z̄ deū: z̄ quē misisti iesuz̄ x̄pm̄. Hoc 1. Cor. 4
 fiet cū venerit d̄ns z̄ illuauerit occulta tene-
 brax̄: cū tenebre mortalitat^{is} h̄ur^o corruptio-
 nisq̄ trāserit. Tūc erit mane n̄m: de quō
 psalmo d̄r: Mane astabo tibi z̄ contēplabor. 1. 7̄ps-5
 De hac p̄tēplatiōe itelligo dictū: cū tradide-
 rit regnū deo z̄ p̄ri. i. cū p̄duxerit iustos: qz̄
 7. Cor. 15 bus nūc ex fide viuētib^o regnat mediator dei
 z̄ hoīm: hō xps iesus: ad p̄tēplationē dei z̄ pa-
 tris. Si desipio hic: corrigit me q̄ meli^o sapit
 mihi aliud non videt. Itēq̄ enī q̄rem^o aliud
 cū ad illi^o p̄tēplationēz̄ puenerim^o: q̄ nūc nō ē
 q̄ diu gaudiū n̄m in spe est. Spes enī q̄ vide-
 tur nō est spes: qd̄ enī videt quis: qd̄ sperat^o Roma-8
 Si at̄ qd̄ nō videm^o sp̄m̄: p̄ patientiā expe-
 ctam^o q̄ ad usq̄ rex in recubitu suo est. Tūc
 erit qd̄ scriptū est: Adiplebis me leticia cum
 7. ps-15 vultu tuo. Illa leticia nihil ampli^o req̄ret: qz̄
 nec erit qd̄ ampli^o req̄rat. Q̄stedet em̄ nob̄ p̄r
 z̄ sufficiet nob̄. Qd̄ bñ itellexerat philipp^o vt
 7. ob-14 diceret d̄no: Q̄nde nob̄ patrē z̄ sufficit nobis
 s̄ nōdū itellexerat: eo q̄z̄ mō idip̄m se potuit
 se dicere: d̄ne osi de nob̄ te: z̄ sufficit nob̄. Ut
 em̄ h̄ itelligeret: respōsū ei a d̄no ē: Tāto tpe
 7. bide sū vobiscū: z̄ nō cognouisti me: philippe qui
 videt me: videt z̄ patrē. S3̄ qz̄ volebat eū ex
 fide viuere aīq̄ illd̄ possz̄ videre: secur^o est: z̄
 ait: Itō credis: quia ego in p̄re z̄ p̄r in me est.
 7. bide Quādiu em̄ sum^o in corpe. p̄grinamur a do-
 2. Cor. 5 mino. Per fidē em̄ ābulam^o: nō p̄speciē. Lō
 p̄tēplatio q̄ppe mercēs est fidei: cui mercedi p̄
 fidē corda mūdant̄. sicut scriptum est: Fide
 mūdās corda eorū. Probaf̄ autē q̄ illi p̄tēpla-
 Act. 15 tioni corda mūdant̄: illa marie sn̄ia: Bñ mū-
 Abat-9 do corde: qm̄ ip̄i deū videbūt. Et qz̄ h̄ est vita
 eterna dicit de^o in psalmo: Lōgitudie dierūz̄
 7. ps-90 replebo eū: z̄ oīdā illi salutare meū. Siue ḡ
 audiam^o: osi de nob̄ filiū: sicut audiam^o: osi de
 nob̄ p̄rem: tūc valer^o: qz̄ neuter sine altero
 pōt osi di. Unū q̄ppe sūt: sicut ait. Ego z̄ p̄r
 vñ sum^o. Deniq̄ p̄p̄ ip̄az̄ i sepabilitatē. suff-
 7. ob-10 ficiēter aliq̄n noīaf̄. vel p̄r sol^o. vel fili^o solus.
 adpletur^o nos leticia cū vultu suo. Nec inde
 sepaf̄ vtriusq̄ sp̄s. i. p̄ris z̄ filij sp̄s. Qui sp̄i-
 ritus. p̄pe of sp̄s vitat^{is}. quē h̄ mūd^o accipe
 7. ob-14 nō p̄r. Hoc em̄ plenū gaudiū n̄m. q̄ apli^o nō
 est fruisz̄ trinitate deo. ad cui^o imaginem fa-
 cti sum^o. Propter h̄ aliquādo ita loq̄t de sp̄i-
 ritu sancto. tanq̄ solus ipse sufficiat ad beati-
 tudinem nostrā. z̄ ideo solus sufficit. qz̄ sepa-
 ri a p̄re z̄ filio nō pōt. sicut pater solus sufficit

Liber

quia separari a filio et spiritu sancto non potest
et filio ideo sufficit solus: quia separari a patre et spiritu sancto
non potest. Quid ei sibi vult quod ait: Si diligit me
mandata mea servate: et ego rogabo patrem meum
et alium advocatum dabit vobis: ut vobiscum sit in
eternum: spiritum veritatis quem mundus accipere non potest:
id est dilectores mundi. Aliis enim homo non precipit
quod sunt dei. Sed adhuc potest videri: ideo dicitur: et
ego rogabo patrem et alium advocatum dabit vobis
ut vobiscum sit in eternum: quasi non solus filius sufficiat.
Illo autem loco ita de illo dicitur: et tanquam solus
omnino sufficiat. Quia venerit ille spiritus veritatis: docebit
vos omnem veritatem. Nunquid ergo separat hinc filium
lium tanquam ipse non doceat omnem veritatem: aut quasi huius
impleat spiritus sanctus quod minus potuit docere filius? Di-
cant ergo si placet maioris esse filio spiritus sancti: quem mi-
noris illo solent dicere. An quia non dicitur: ipse solus
aut nemo nisi ipse vos docebit omnem veritatem: ideo
permittitur ut cum illo docere credat et filius. Ap-
p-
1. Cor. 2. Sic et qui dei sunt nemo scit nisi spiritus dei: ut iam
isti pueri possint ex hoc dicere: quod et filium non do-
ceat qui dei sunt: nisi spiritus sanctus: tanquam maior mi-
noris: cui filius ipse tantum tribuit: ut diceret: Quia
habet locum sum vobis: tristitia implevit cor vestrum:
sed ego veritatem dico: expedit vobis ut ego eam.
Nam si non abiero: advocatus non veniet ad vos.

Quod utile creditur fuerit ut ad patrem in forma
servi christi ascenderet. Ca. IX

Hoc autem dixit: non propter inequitatem
verbi dei et spiritus sancti: sed tanquam impedimen-
to esset peritiam filii hominis apud eos qui minus
veniret ille qui minor non esset: quia non semetipsum
exinanivit formam sui accipiens sicut filius. Spor-
tebat ergo et auferretur ab oculis eorum forma sui:
quam intuentes huiusmodi solus esse christum putabant quod vi-
debant. Unde et illud quod ait: Si diligeretis me:
gauderetis utique: quoniam eo ad patrem: quia pater maior
me est: id est propterea me oportet ire ad patrem: quia du-
me ita videtis: et ex hoc quod videtis: estimatis quia
minor sum patre: atque ita circa creaturam susceptum
quod habitum occupati: equalitatem quam cum patre habeo non
intelligitis. Unde et illud: Nolite me tangere: non dum
enim ascendi ad patrem meum. Tunc enim tanquam finis
facit notitiam. Ideoque volebat in eo esse finem
intenti cordis in se: ut hoc quod videbat: tantummodo pu-
tare. Ascensio autem ad patrem ita videri sicut
equalis est patri: ut ibi esset finis visionis quam sufficit
nobis. Aliqui itaque de filio solo dicit quod ipse sufficiat
et in eius visione merces tota permittit delectati-
onis et desiderii nostri. Sic enim ait: Qui habet man-
data mea et custodit ea: ille est qui diligit me. Qui
autem me diligit: diliget a patre meo: et ego diligam

eum: et manifestabo me illi. Numquid habet: quia non di-
xit: ostendat illi et patrem: ideo sepauit patrem: sed quia ve-
rum est: ego et pater unum sumus: cum pater ostendit: et filius
ostendit qui in illo est. Et cum filius ostendit: etiam pater ostendi-
tur qui in illo est. Sic ergo cum ait: Et ostendat illi me ipsum
intelligit quia ostendit et patrem. Ita et in eo quod dicit
Quia tradiderit regnum deo et patri: intelligit quia non
adimit sibi. Quia cum producet credentes ad con-
templationem dei et patris: profecto producet ad con-
templationem suam: quod dixit: Et ostendat illi me ipsum
Et idem sequenter cum dixisset illi iudas: Dne quid
factum est quod ostendit vobis: et non huic mu-
do: Respondit iesus et dixit illi: Si quis diligit me:
fremum meum servabit: et pater meus diliget eum: et ad
illum veniemus: et mansionem apud eum faciemus. Ec-
ce quia non solum seipsum ostendit ei a quo diligitur: quia simi-
lium cum patre venit ad eum: et mansionem facit apud eum.
An forte putabit mansionem in dilectore suo fa-
ciendum patre et filio: exclusus esse ab hac mansionem
spiritus sancti? Quid est ergo quod superius ait de spiritu sancto?
Quem mundus accipere non potest: quoniam non videt illum
nostis illum vos: quia vobiscum manet: et in vobis est.
Non itaque ab hac mansionem separat: sed de quo dicitur: et
vobiscum manet: et in vobis est: si forte quis sic ab-
surdus est: ut arbitretur cum pater et filius venerint: ut
mansionem apud eum faciant: id est dilectorem suum: disces-
surum inde spiritus sancti: et tanquam locum daturum esse ma-
ioribus. Sed huic carnali cogitationi occurrit scri-
ptura: paulo quippe superius ait. Et ego rogabo
patrem: et alium patrem dabit vobis: ut vobiscum sit
in eternum. Non ergo discedit patre et filio venientibus:
sed in eadem mansionem cum ipsis erit in eternum: sed
quia nec ille sine ipsis venit: nec illi sine illo: sed pro-
pter insinuationem trinitatis personarum: etiam singu-
lis nominatis: dicuntur quodammodo separatim: non tamen aliis se-
paratis intelliguntur: propter eiusdem trinitatis
unitatem: unamque substantiam atque deitatem patris et filii
et spiritus sancti.

Quo traditur sit regnum filii patri. Ca. X
Radet itaque regnum deo et patri dominus
noster iesus christus: non se inde separato: nec
spiritus sancto: quoniam producet credentes ad con-
templationem dei: ubi est finis omnium bonarum acti-
onum: et requies sempiterna: et gaudium quod nunquam
auferet a vobis. Hoc enim signat in eo quod ait: Ite-
rum videbo vos: et gaudebit cor vestrum: et gau-
dium vestrum nemo tollet a vobis. Quia gaudium sicut
dine significabat. Abbaria sedes ad pedes domini: et
interea in verbum eius: quia scilicet ab omni
actione: et interea in veritatem secundum quodammodo
cuius capax est ista vita: quoniam tanquam figuraret illud: quod
futurum est in eternum. Abbartha quippe sorore sua in
necessitatis actione puerfante: quibus bona et
utili: tamen cum requies successerit transitura: ipsa re-

quiescebat in verbo domini. Et tunc dominus conquerenti
 marthe quod ea soror non adiuuaret: respondit. *Abi-*
Abide ria optima parte elegit: quod non auferet ab ea. *Ma-*
 mala parte dixit: quod agebat martha: scilicet ista opti-
 ma quod non auferet. Illa enim quod in ministerio indi-
 gentie est: cum indigentia ipsa transierit: auferetur.
 Boni quippe operis transituri merces est rebus per
 1. *Loz. 15* mensura. In illa igitur contemplatione: deus erit oia in
 oibus: quia nihil ab illo aliud requirit: sed solo ipso il-
 1. *Roma. 8* lustrari: proficiatque sufficiet. *Iob. 3* ille in quo spiritus in-
 1. *Ps. 26* terpellat gemitibus inenarrabilibus. *Una* inquit
 petit a domino: habet requiem: ut inhabitet in domo domini
 poens dies vite mee: ut contempler delectationem
 1. *Ubi. 2* domini. *Contemplabimur* enim deum propter eum et spiritu
 ritum sanctum: cum mediator dei et hominum: homo Christus Iesus:
 1. *Loz. 15* tradiderit regnum deo et patri: ut iam non interpel-
 let pro nobis mediator et sacerdos nisi filius dei: et fi-
 lius hominis: sed et ipse in quantum sacerdos est: assumpta
 1. *Loz. 15* propter nos forma: subiectus sit ei qui illi subiectus
 oia: ut in quantum deus est: cum illo nos subiectos habeat
 in quantum sacerdos nobiscum illi subiectus sit. *Qua*
 propter cum filius sit et deus et homo: alia verba deus: alia
 homo: homo potest in filio esse filius in parte: sic caro ante
 me: alia verba est ad aiam meam: quis in vno ho-
 1. *Ubi. 3* mine: quod aia alterius hominis ad aiam meam. *Luc. 3*
 tradiderit regnum deo et patri: cum credentes et vi-
 uentes ex fide pro quibus nunc mediator interpel-
 lat: produxit ad contemplationem: cui percipiende su-
 spiram et gemimus: et transierit labor et gemitus
 iam non interpellabit pro nobis tradito regno deo
 1. *Job. 16* et patri: sed significas ait. *Hec* vobiscum locutus sum
 in similitudinibus veniet hora quam iam non
 in similitudinibus loquar vobis: sed manifeste de parte nu-
 1. *Ubi. 1* tiabo vobis: iam non erunt similitudines cum visio fue-
 rit facie ad faciem. *Hoc* est enim quod ait: sed manifeste
 1. *Ubi. 2* de parte nutiabo vobis. *Ac* si dixerit: manifeste
 1. *Ubi. 3* proferemus ostendam vobis. *Ac* si dixerit: quod dicitur ei
 1. *Ubi. 4* est. *Sequitur* enim et dicit. *Illam* die in nomine meo pe-
 teritis: et iam dico vobis: quia ego rogabo proferemus. *Ipsa*
 enim proferemus amat vos: quia vos me amastis: et credidistis
 quia a deo exiui. *Exiui* a parte: et veni in hunc mun-
 dum: iteque relinquit mundum et vado ad patrem. *Quid* est
 1. *Ubi. 5* a parte exiui: nisi non in ea forma: que equalis sum patri
 sed aliter: in assumpta creatura minor apparui.
 1. *Job. 16* *Et* quod est. *Veni* in hunc mundum: nisi forma serui
 quam me exinanies accepi etiam propter eos: qui mundum
 1. *Ubi. 6* istum diligunt oculis demonstrant. *Et* quod est. *Iteque*
 relinquit mundum: nisi ab aspectu dilectorum mundi
 aufero quod viderunt. *Et* quod est. *Clado* ad proferemus:
 nisi doceo me sic intelligendum a fidelibus meis
 quod equalis sum patri. *Hoc* qui credunt digni ha-
 bebunt producia fide ad spiritum: id est ad ipsam visio-
 nem: qui produces dicitur est tradere regnum deo et

patri. *Fideles* quippe eius quos redemit sanguine
 suo: dicitur sunt regnum eius: pro quibus nunc interpel-
 lat: tunc autem illic eos sibi faciens inherere: vbi
 equalis est patri: non iam rogabit proferemus pro eis. *Ipsa*
 enim inquit: *Pater* amat vos. *Ex* hoc enim rogat *Job. 16*
 quod minor est parte: quod deo equalis est: exaudit cum patre.
Una se ab eo quod dixit. *Ipsa* enim proferemus amat vos: *Ubi. 5*
 utique ipse non separat: sed secundum ea facit intelligi quod super
 commemorauit: scilicet quod insinuauit: plerumque ita no-
 minari in trinitate vnaquamque personam: ut et alie
 illic intelligantur. *Sic* itaque dictum est. *Ipsa* enim pater *Ubi. 5*
 amat vos: ut consequenter intelligat et filius et
 spiritus sanctus: non quia modo nos non amat. *Qui* proprio *Roma. 8*
 filio non peccit: sed pro nobis omnibus tradidit eum: sed ta-
 les nos amat deus: quales futuri sumus: non quales
 sumus. *Quales* enim amat: tales in eternum con-
 seruat: quod tunc erit cum tradiderit regnum deo et
 patri: qui nunc interpellat pro nobis ut iam non ro-
 get proferemus: quia ipse pater amat nos. *Quo* autez
 merito: nisi fidei: que credimus antequam illud quod
 promittit videamus: *Per* hanc enim puenimus ad
 speciem: ut tales nos amet: quales amat ut simus:
 non quales odit: qui mali sumus: et hortatur ac pro-
 stat: ne tales semper esse velimus.

Qua discretione intelligendum sit nunc esse equa-
 lis patri filius nunc autem minor. *La. XI*

Quia propter cognita ista regula intelli-
 gendarum scripturarum de filio dei: ut di-
 stinguam quod in eum sonet secundum formam
 dei: in qua equalis est patri: et quod secundum formam ser-
 ui quam accepit: in qua minor est patre: non con-
 turbabimur tanquam contrariis ac repugnatis
 inter se sententiarum. *Ita* secundum formam dei equa-
 lis est patri: et filius: et spiritus sanctus: quia neuter eorum
 creatura est: sicut iam ostendimus. *Secundum* autem formam
 fui: minor est patre: quia ipse dixit: *Pater* ma-
 ior me est. *Ab* minor est seipso: quia de illo dictum est
 Semetipsum exinanuit: formam fui accipiens *Job. 14*
 minor est spiritus sanctus: quia ipse ait. *Qui* dixerit blas-
 1. *Phil. 2* phemiam in filium hominis: dimittet ei: qui autem dixerit
 1. *Abat. 12* in spiritu sancto: non dimittetur ei. *Et* in ipso virtutes
 operatus est dicens. *Si* ego in spiritu dei eicio demo-
 1. *Luc. 2* nia: certe superueniet in vos regnum dei. *Et* apud
 1. *Luc. 4* *Isaiam* dicit: quam lectionem ipse in synagoga
 recitauit: et de se completam sine scrupulo dubita-
 1. *Luc. 4* tionis ostendit. *Spiritus* inquit domini super me: propter quod
 1. *Esa. 61* unxit me: euangelizare pauperibus misit me: pre-
 dicare captiuis remissionem et cetera. *Ad* quam faciendam
 id dicit se missum: quia spiritus domini est super eum. *Secundum*
 formam dei: oia pro ipsum facta sunt: et sincipso fa-
 1. *Job. 1* ctum est nihil. *Secundum* formam fui: ipse factus est ex
 1. *Gal. 4* muliere: factus sub lege. *Secundum* formam dei: ip-
 1. *Job. 10* se et pater vnum sunt. *Secundum* formam fui: non venit

Libet

Joh. 6 facere voluntate sua & voluntate eius que eum misit
 Joh. 5 Scdm formam dei: sicut habet pater vitam in se
 Abat. 26 met ipso sic dedit et filio vitam habere in semet
 Ibidem ipso: Scdm formam serui: tristis eam et usque ad
 mortem: et pater inquit. Si fieri potest transseat a me
 calix iste. Scdm formam dei: ipse est verus deus: et
 Phil. 2 vita eterna. Scdm formam serui: factus est obedi
 ens usque ad mortem: mortem autem crucis. Scdm for
 mam dei: omnia que habet pater: ipsius sunt: et omnia tua
 Joh. 17 mea sunt inquit: et mea tua Scdm formam serui
 Joh. 7 non est doctrina ipsius: sed illius que eum misit.
 Quare ratione filius dicat nescire diem et ho
 ram quam scit pater. La. XII
 Abat. 24 **Q**uare die et de hora nemo scit: neque
 angelus in celo: neque filius: nisi pater. hoc
 enim nescit: quod nescientes facit: et quod non
 sciebat ut tunc discipulus indicaret
 sicut dictum est ad abraham. Hunc agnouit quod timeas
 Gen. 22 deum: et nunc feci ut cognosceres: quod et ipse si
 bi in illa tempestate probatus innotuit. Hanc et
 illud utique dicturus erat discipulis tempore oportu
 tuno: de quo futuro tanquam preterito loquens ait. Hanc
 Joh. 15 non dicam vos seruos: sed amicos: quoniam enim nescit
 voluntatem domini sui. Vos autem dixi amicos
 quod omnia quecumque audiuimus a patre meo: nota feci
 Joh. 16 vobis: quod nondum fecerat: sed quod certo facturus
 erat: quasi iam fecisset locutus est. Ipsi etiam ait. Multa
 vobis habeo dicere: sed non potestis illa portare
 modo. Inter que intelligit: et de die et de ho
 ra: nam et apostolus. neque enim iudicavi me inquit
 1. Cor. 2 scire aliquid inter vos: nisi christum iesum: et hunc
 crucifixum. His enim loquebatur: que cape altiora de
 christi deitate non poterant. Quibus etiam pau
 1. Cor. 3 lo post dicit. Non potui vobis loqui quasi spiritali
 ter: sed quasi carnalibus. hoc ergo inter illos nescie
 bat: quod pillum scire non poterat. Et hoc solus se
 scire dicebat: quod eos pillum scire oportebat.
 Denique sciebat inter perfectos: quod inter pu
 1. Cor. 2 los nesciebat. Ibi quippe ait. Sapientiam loqui
 mur inter perfectos. Non namque genere locutionis
 nescire quisque dicit: quod occultat: que dicitur sol
 sa ceca que occulta est. Neque enim aliquid genere lo
 quuntur scripture: quod in consuetudine humana non
 inueniatur: quod utique hominibus loquuntur. Scdm formam
 Prou. 8 dei dictum est. Antequam oes colles genuit me: et antequam oes
 Ps. 109 altitudines creaturarum. Et antequam luciferum genuit
 re: id est ante omnia tempora et temporalia. Scdm formam autem ser
 Prou. 8 ui dictum est. Dominus creauit me in principio viarum
 Joh. 14 suarum. Quia scdm formam dei dixit. Ego sum veritas
 Ibi et
 ritas: et secundum formam serui: Ego sum veritas
 enim ipse est primogenitus a mortuis: iter fecit eccle
 sie sue: ad regnum dei ad vitam eternam: cui caput
 est ad immortalitatem etiam corporis: id est creatus est in prin

cipio viarum suarum: et opera eius. Scdm formam enim dei
 Joh. 8 principium est: quod et loquitur nobis. In principio fecit
 Gen. 1 deus celum et terram. Scdm autem formam serui. Spiritus
 Ps. 118 procedens de thalamo suo. Scdm formam dei spiritus
 Lolo. 1 mogenitus omnes creature: et ipse ante omnes est: et omnia
 Ibi et
 illo constant. Scdm formam serui. Ipse est caput cor
 pis ecclesie. Scdm formam dei: dominus est glorie. Un
 manifestum est quod ipse glorificet sanctos suos: quos
 Roma. 8 enim predestinavit hos et vocauit: et quos vocauit
 ipso et iustificauit. Quos autem iustificauit: ipso
 et glorificauit. De illo quippe dictum est: quod iustificat
 Roma. 3 impius: de illo dictum est: quod sit iustus et iustificatus. Si
 Roma. 8 ergo quos iustificauit: ipso et glorificauit: que iustificat
 ipse et glorificat: que est veritas dixi dominus glorie. Scdm formam
 Abat. 20 tamen serui satagendum est discipulus de glorificatione sua
 rudent. Sedere ad dexteram vel ad sinistram non est
 meum dare vobis: sed quibus patrum est a patre meo: quod
 autem paratum est a patre eius: et ab ipso filio patrum est:
 Joh. 10 quod ipse et pater unum sunt. Hanc enim ostendimus in hac
 trinitate per multos diuinarum locutionum modos: etiam
 de singulis dici quod omnia propter inseparabilem operatio
 Joh. 16 nem eiusdemque substantie. sicut et de spiritu sancto dicit. Eum
 ego iero: mittam eum ad vos. Non dixit mittem
 sed ita quasi tamen filium eum missurus est: et non pater: cum
 Joh. 14 alio loco dicat. Hec locutus sum vobis apud vos
 manens. Aduocatus autem ille spiritus sanctus quem mittet
 pater in nomine meo: ille vobis declarabit omnia
 hic rursus ita dictum est: quasi non eum missurus est: et
 filius: sed tamen pater. Sicut ergo ista: ita et illud quod ait
 sed quibus patrum est a patre meo: cum patre se intelligit
 Abat. 20 luit: patre sedes glorie quibus vellet. sed dicit ali
 quis. Ille cum de spiritu sancto loqueretur ita se missurus
 ait ut non negaret patrem missurus: et alio lo
 co ita patrem ut non negaret se missurum.
 Ibi et
 hic deo apte ait: non est meum dare vobis: atque ita se
 cutus a patre dixit ista preparata. sed habet quod per trin
 xim secundum formam serui dictum: ut ita intelligere: non
 est meum dare: ac si diceretur. non est humane
 potestatis hoc dare. ut per illud intelligatur hoc
 dare: per quod deus et equalis est patri: non est inquit meum
 Ubi. 5 dare. id est non humane potestate ista deo. sed quibus
 paratum est a patre meo: sed iam tu intellige: quod si omnia
 Joh. 17 que habet pater mea sunt. et hoc utique meum est: et cum
 patre ista parauimus: nam et illud quero quomodo dictum
 Joh. 12 sit. Si quis non audit verba mea: ego non abiudica
 Ibi et
 bo eum. Fortassis enim ita hic dixit. Ego non iudi
 Joh. 20 cabo illum: quemadmodum ibi. non est meum dare: sed
 Joh. 12 quod hic sequitur. non enim veni inquit ut iudicem mun
 dum: sed ut saluum faciam mundum. Deinde adiu
 git et dicit. Qui me spernit et non accipit verba
 Joh. 12 mea. habet qui se iudicet. Hic iam intellige
 Ibi et
 rem patrem: nisi adiuget et diceret. Verbum
 quod locutus sum: ipsum iudicabit illum in nouissimo die

Ubi Quid dicitur iā nec filius iudicabit: q; dicit: Ego nō iudicabo illū: nec pater: sed verbum qd locutus ē **Ibidem** filius: imo potius audi ad huc qd sequitur. Quia ego inquit nō ex me locutus sum: sed ille q me misit pater: ille mandatū mihi dedit quid dicā aut quid loquar: et scio quia mandatū ei⁹ vita eterna ē. **Ubi** Que ego loquor ita vt dicit mihi pater sic loquor. Si g̃ nō iudicabit filius: sed verbum qd locutus est filius. **Ibidem** Quia autē iudicabit verbum qd locutus ē filius: q; nō ex se locutus ē filius: sed qd misit eū pater mandatū dedit ei: quid dicat: et qd loquat: pater vtriq; iudicabit cui⁹ verbum ē qd locutus ē filius: atq; ipm verbū patris idē ē filius. **Ubi** Non est aliud est mandatū patris: aliud x̃bū patris: **Ubi** et x̃buz h̃ appellauit et mandatū. **Ubi** Videam⁹ g̃ ne forte q; ait: Ego nō ex me locutus sum: hoc intelligi voluerit: ego nō ex me natus sum. Si em̃ verbū patris loquit: se ipm loquit: quia ipse ē verbum patris. **Ibidem** Pleriq; em̃ dicit: dedit mihi pater: in q; vult intelligi qd eū genuerit pater: nō vt tanq̃m iā existenti et nō h̃nti dederit aliqd: sed ipm dedisse vt h̃ret: genuisse ē vt eēt. **Ibidem** n. sicut creatura: ita dei filius: an carnatione: et an assumpta creaturā vngenerit: p̃ quē facta sunt oīa: aliud est et aliud habet: sed hoc ipm ē: qd ē id qd habet. **Ibidem** illo loco manifestius dicit: si q; ad capiendū sit idoneus: vbi ait. Sicut h̃z p̃f vitā in semetipso: ita dedit vitā habere filio in semetipso. **Ibidem** Et q; em̃ iā existenti et vitā nō habenti dedit vt haberet vitā in semetipso: cū eo ipso qd ē vitā sit: hoc ē g̃ dedit filio vitā habere in semetipso: genuit filium: incommutabile vitā qd est vita eterna. **Ibidem** Et h̃ verbum dei sit filius dei: et filius dei sit verus de⁹: et vita eterna: sicut in eplā sua dicit Iohes et iā h̃ qd aliud cognoscim⁹: cū dicit dñs: Verbum qd locutus sum: ipm iudicabit eū in nouissimo die: et ipm verbū patris verbū esse dicit: et mandatū patris ipm q; mandatū vitā eternam. **Ibidem** Et scio inquit quia mandatū ei⁹ vita eterna est. **Ibidem** Quero itaq; quō intelligam⁹: Ego nō iudicabo: sed verbum qd locutus sum iudicabit: qd ex consequentibus apparet ita dictū: ac si diceret: ego nō iudicabo: sed verbum patris iudicabit: verbū autē patris est ipse filius dei. **Ibidem** Siccine intelligēdū est: Ego nō iudicabo: sed ego iudicabo: quō istū pōtē eē ver⁹: nisi ita: ego scz nō iudicabo ex p̃tate humana: q; filius hoīs sum: sed ego iudicabo ex p̃tate verbi: q; filius dei sum. **Ibidem** Aut si cōtraria et repugnantia vident. ego nō iudicabo: sed ego iudicabo: qd illinc dicit: vbi ait. **Ibidem** Quia doctrina si ē mea quō mea: quō si mea **Ibidem** Non ei dicit: Ista doctrina nō ē mea: sed mea doctrina nō ē mea: **Ibidem** Quia dixit suam: eandem dixit nō suam. **Ibidem** Quō istud verum est: nisi scdm̃ aliud suam dixerit: sed aliud non

sum. **Ibidem** Scdm̃ formā dei suam: sed formā serui nō suam. **Ibidem** Cum em̃ dicit: nō est mea sed ei⁹ qui me misit: ad ipm verbū nos fecit recurrere: doctrina em̃ patris est verbum patris qui est vnicus filius. **Ibidem** Quid sibi et illis vult: q; i. me credit: nō in me credit. **Ibidem** Quō i ipm: quō nō in ipm: quō tam ptrariū sibi q; aduersum p̃r intelligi: qui i me credit inquit nō in me credit: sed in eū qui me misit: nisi ita intelligas: q; in me credit: nō in h̃ qd videt credit: ne sit spes nostra in creatura: sed in eo qui suscepit creaturā in qua humanis oculis appareret: ac sic ad se equalē patri contemplandum p̃ fidē corda mū daret. **Ibidem** Quō ad patrem referens intentionē credentium et dicēs nō in me credit: sed in eum qui me misit: nō vtriq; se a patre: id ē ab illo qui eum misit voluit separari: sed vt sic in eum crederetur: quō in patre cui equalis ē. **Ibidem** Quod aperte alio loco dicit. **Ibidem** Creditis in deum et in me credit: id est sicut creditis in deum: sic et in me: quia ego et pater vn⁹ deus. **Ibidem** Sicuti g̃ hic tanq̃m abstulerit a se fidē hominū: et in patre transtulerit: dicendo: non in me credit: sed in eum qui me misit: a quo tū se vtriq; non sepauit. **Ibidem** Sic etiam qd ait: **Ibidem** Non ē in eum dare: sed quibus paratum ē a patre meo: puto clarere. **Ibidem** sed quid vtrūq; accipiendū sit. **Ibidem** Tale est enim et illud: ego nō iudicabo. cū ipse iudicaturus sit viuos et mortuos: sed quia non ex potestate humana p̃pterea recurrēs ad deitatem: sursum erigit corda hoīm: p̃ q; subleuāda descendit.

De vnitāte persone filij dei et filij hoīs: siue in gloria siue in humilitate. **La. XIII**

An tū ipse idē esset filius hoīs p̃pter formā sui quā accepit q̃ ē filius dei p̃pter dei formā in qua est: nō diceret apostolus paulus de p̃ncipibus hui⁹ seculi. Si em̃ cognouissent: nunq; dominū glorie crucifixissent. **Ibidem** Ex forma em̃ serui crucifixus ē: et tū dñs glorie crucifixus ē. **Ibidem** Talis em̃ erat illa susceptio q̃ deus hominē faceret: et hominē deum: qd tamē p̃pter qd: et qd fm̃ qd dicitur: adiuuante dño: prudēs et diligens et p̃lector: intelliget. **Ibidem** Nam ecce diximus: quia fm̃ id quod deus est: glorificat suos: fm̃ hoc vtriq; quod dominus glorie est: et tamen domin⁹ glorie crucifixus est: quia recte dicitur et deus crucifixus: nō ex virtute diuinitatis: sed ex infirmitate et carnis: sicut dicimus: quia fm̃ id qd deus ē iudicat: hoc ē ex p̃tate diuina nō humana. **Ibidem** Et tū ipse hō iudicatur⁹: sic dñs glie crucifix⁹ ē ita em̃ apte ait. **Ibidem** Cū venerit filius hoīs i glia suatomes āgeli ei⁹ cū eo: tūc p̃gregabunt aū eū oēs gētes: et cetera q̃ de futuro iudicio vsq; ad

Primus

- ultimā sententiā in eo loco p̄dicant. Et iudei quippe qui in malicia sua pleuerantes: in illo iudicio puniendi sunt: sicut alibi scriptum est: **Zach-12** Videbūt in quē pupugerūt. Lum em̄ ⁊ boni ⁊ mali visuri sunt iudicē viuorum ⁊ mortuorum p̄culdubio eū videre nō poterūt mali: nisi s̄m formā qua filius hoīs est: sed tñ in claritate in qua iudicabit: nō in humilitate in qua iudicatus est. Leterū illā dei formā in qua equalis ē patri proculdubio impij nō videbūt. Non em̄ sunt mūdicores. Beati em̄ mūdicores: qm̄ ip̄i deū videbūt. Et ip̄a visio est facie ad facie: qua summū p̄miū. p̄mittit iustis: ⁊ ip̄a fiet: cuz tradet regnū deo ⁊ patri: in quo sue forme visionē vult intelligi: subiecta deo vniuersa creatura: ⁊ ip̄a in qua filius dei filius hoīs factus ē. **Ibidem** Quia s̄m hāc ⁊ ip̄e filius tūc subiectus illi erit: qui ei subiecit om̄ia: vt sit deus om̄ia in om̄ib⁹. Alioqn̄ si filius dei iudex in forma qua equalis est patri: etiā impij cū iudicaturus ē apparebit. Quid ē qd̄ p̄ magno dilectori suo pollicet̄ dicens: Et ego diligam eū: ⁊ oñdā meip̄m illi? **Ibidem** Qua p̄pter fili⁹ hoīs iudicaturus est: nec tñ ex humana pr̄ate: sed ex ea qua fili⁹ dei ē. Et rur⁹ sus filius dei iudicaturus ē: nec tñ in ea forma apparet: in qua deus ē equalis patri: sed in ea qua fili⁹ hoīs ē. Ita q̄ vt r̄q̄s dici p̄t: ⁊ fili⁹ hominis iudicabit: ⁊ non filius hominis iudicabit. Quia filius hominis iudicabit: vt verū sit qd̄ ait: Lū venerit filius hominis: tūc cōgregabūtur ante eū oēs gentes. Et nō filius hoīs iudicabit: vt v̄x sit qd̄ ait. Ego non iudicabo: Et ego nō quero gloriā meā: est q̄ querat ⁊ iudicet. **Ibidem** Hā s̄m id qd̄ in iudicio nō forma dei: s̄ forma filij hoīs apparebit: nec ip̄e pat̄ iudicabit. Sc̄m hoc em̄ dictum est: Pater non iudicat quēquā: sed om̄e iudiciū dedit filio. Qd̄ vtrū ex illa locutione dictū sit: quā supra cōmemorauimus: vbi ait: Sic dedit filio habere vitam in semetipso: vt significaret q̄ sic genuit filiū. An ex illa de qua loquit̄ apostol⁹ dicens: Propter qd̄ eū suscitauit: ⁊ donauit ei nomen qd̄ est sup̄ om̄e nomen. Hoc em̄ de filio hoīs dictū est: s̄m quē dei filius excitatus ē a mortuis. Ille quippe in forma dei equalis est patri: ex q̄ se exinanauit: formā serui accipiēs: in ipsa forma serui ⁊ agit ⁊ pat̄ ⁊ accipit: que cōsequenter cōterit apostol⁹: humiliat̄ se factus obediēs vsq̄ ad mortē: mortē aut̄ crucis: p̄pter qd̄ de⁹ illum exaltauit: ⁊ donauit ei nomen quod ē super om̄e nomē: vt in noīe iesu om̄e genuflectat̄: celestiuū terrestriuū ⁊ infernorum: ⁊ oīs lingua p̄fiteat̄: q̄ dñs iesus christ⁹ in gloria ē dei patris: Et ergo s̄m illā: an s̄m istā locutionē dictū sit. Om̄e iudiciū dedit filio: satis hic apparet: q̄ si s̄m illud diceret s̄m quod dictum ē. Dedit filio h̄re vitam in semetipso: nō vt ius diceretur: pater nō iudicat quēquā. Sc̄m hoc enī q̄ equalē pater genuit filiū iudicat cū illo. Sc̄m hoc ergo dictū ē q̄ in iudicio nō in forma dei: sed forma filij hoīs apparebit. Non q̄ nō iudicabit qui dedit om̄e iudiciū filio: cum de illo dicat fili⁹. Est qui querat ⁊ iudicet: sed ita est dictū: Pater nō iudicat quēquā: sed oē iudiciū dedit filio: ac si diceretur: Patrē nemo videbit in iudicio viuorum ⁊ mortuorum: sed oēs filiū: q̄ filius hoīs est vt possit ⁊ ab impijs videri: cū ⁊ illi videbunt in quē pupugerūt. Quod ne coniungere potius q̄ apte dem̄ strare videamus: p̄feremus eius dē dñi certaz manifestāz sententiā: qua oñdam⁹ ip̄am fuisse causam vt diceret: Pater nō iudicat quēquā: sed om̄e iudiciū dedit filio: quia iudex in forma filij hoīs apparebit: que forma nō ē patris sed filij. Nec ea filij in qua equalis est patri: s̄ in qua minor ē patre: vt sit in iudicio cōspicu⁹ ⁊ bonis ⁊ malis. Paulo enī post dicit: Amen dico vobis: q̄ qui verbū meū audit ⁊ credit ei qui misit me: habet vitā eternā: ⁊ in iudiciū non veniet: sed trāsit a morte in vitā. Hec vita eterna ē illa visio que nō p̄tinet ad malos. Deinde sequitur: Amen amē dico vobis: quia veniet hora ⁊ nūc ē: cū mortui audiet̄ vocē filij dei: ⁊ q̄ audierint viuēt. Et hoc ē p̄riū priorū: q̄ sic audiūt de incarnatione ei⁹: vt credāt: quia fili⁹ dei est: id ē sic eū p̄pter se factū accipiūt minorē patre in forma serui: vt credāt quia equalis ē patri in forma dei. Et ideo sequit̄: ⁊ hoc ipsum cōmēdas dicit: Sicut pater habet vitā in semetipso: ita dedit ⁊ filio vitā h̄re in semetipso. Deinde venit ad visionē sue claritatis in qua ventur⁹ est ad iudiciū: que visio cōmunis erit ⁊ impijs et iustis. Sequit̄ em̄ ⁊ dicit: Et pr̄tē dedit ei iudiciū facere: qm̄ filius hoīs est. Puto nihil esse manifestius. Hā quia fili⁹ dei est equalis patri nō accepit hanc pr̄atem iudicij faciēdi: sed habet illā cū patre in occulto. Accepit aut̄ illam: vt boni ⁊ mali eū videāt iudicantē: quia filius hoīs est. Unio quippe filij hoīs exhibet ⁊ malis. Hā visio forme dei nō nisi mūdīs corde: q̄ ipsi deū videbūt: id ē solis pijs exhibebit: quorum dilectioni hoc ipsum p̄mittit: q̄ seipsum oñdet illis. Et ideo vide qd̄ sequat̄: Nolite mirari hoc inquit. Quid nos p̄hibet mirari: nisi illud qd̄ reuera mirat̄ oīs qui nō intelligit: vt ideo diceret patrē dedisse ei pr̄atem iudicij facere q̄ fili⁹ hoīs ē: cū magis quasi h̄ expectaretur vt diceret: quoniam filius dei est. S̄ q̄ filij

Primus

dei fm id qd in forma dei equalis e patri vi-
 dere iniq no pnt. Optet aut vt iudice viuoz
 ruz mortuoz cora quo iudicabunt: r iusti vi-
 deant r iniq. Nolite inqt h murari: qm venit
 hora in q oes q in monumet sunt audiet vo-
 cem ei: r pdiet q bona gesserut i resurrectione
 onē vite: q mala gesserut in resurrectione
 iudicij. Ad h g optebat vt ideo accipet hanc
 ptrate qz fili hois e: vt resurgentes oes vide-
 rent eu in forma in qua videri ab hoib pot
 sed alij ad danatione: alij ad vitā etnā. Que
 e aut vita etnā: nisi illa visio q no cōcedit im-
 pūis: vt cognoscāt te inqt vnū veruz deū: et
 quē misisti iesuz xpm. Quō r ipm iesuz xpm
 nisi quē ad modū vnū verū deū q oñdet seip-
 sum illis: Nō quō oñdet se etiaz puniedis in
 forma filij hois: fm illā visionē bonus est: fm
 quā visionē deus apparet mūdis corde: qm
 q bon de israel rectis corde. Quā aut iudi-
 cem videbūt mali: nō eis videbit bon: quia
 nō ad eū gaudebūt corde: s tūc se plangent
 oēs trib terre: in numero vtiq oim maloz
 r infideliū. Propter h etiā illi q euz dixerat
 magistrū bonū: querēs ab eo p filiū psequen-
 de vite eterne: rñdit: Quid me interrogas
 de bono: nemo bon nisi vn de: cū r hoim
 alio loco dicat bonū ipē dñs: Bon hō inqt
 de bono thesauro cordis sui profert bona: r
 mal hō de malo thesauro cordis sui profert
 mala. Sz qz ille vitā etnā qrebat. Vita autē
 etnā e in illa cōtemplatiōe: q nō ad penā vi-
 det de: s ad gaudiū sempitnū. Et nō intelli-
 gebat cū q loqbat: q tm nō filiū hois arbitra-
 bat. Quid me iterrogas inqt de bono: id ē
 istā formā quā vides qd iterrogas de bono
 r vocas me fm quod vides magistrum bo-
 num: hec forma filij hominis est: hec forma
 accepta est: hec forma apparebit in iudicio:
 non tm iustis: sed r impūis: r hui forme vi-
 sio nō erit in bonū eis q male agūt. Est autē
 visio forme mee in qua cū eēm: nō rapinam
 arbitratus sum eē equalis deo: s vt hanc ac-
 ciperē meipm exinaniui. Ille g vn de p et
 fili r spūscūs: q nō apparebit nisi ad gaudiū
 qd nō auferet a iustis. Cui gaudio futuro su-
 spirabat q dicit: Unā petij a dño hāc reqrā:
 vt inhabitē in domo dñi p oēs dies vite mee
 vt cōtempler delectationē dñi. Un g deus
 ipse ē sol bon: ad h qz nemo eū videt ad lu-
 ctum r planctū: s tm ad salutē r leticiā verā.
 Scdm illā formā si me intelligis bonus sum
 Si aut fm hāc solā: qd me interrogas de bo-
 no: si inf illos es q videbūt in quē pupugerit

r ipa visio malū eis erit: qz penalis erit. Ex
 ista snia dixisse dñm: qd me interrogas d bo-
 no: nemo bon nisi vn de. Ibis documētis
 q cōmemoravi pbabile ē: qz illa visio dei q
 pteplabimur incōmutabilē atqz hūanis ocu-
 lis inuisibilem dei subam q solis scis pmitri-
 tur: quā dicit apls paul: Facie ad faciē: r de
 q dicit apls ioānes: Si es ei erim: qm vide-
 bimus eū sicuti ē: r de q d: Unāz petij a dño
 hāc reqrā: vt ptepler delectationē dñi: r de q
 dic ipē dñs: Et ego diligā eū r oñdā meipm
 illi: ppter quā solā fide corda mūdā: vt si-
 mus beati mūdico: rdes: qm ipi deū videbūt
 Et si q alia de ista visionē dicta sunt: q copio-
 sissime sparsa p oēs scripturas inuenit: qsqz
 ad eā qrdā: oculū amoris itēdit: sola ē sum-
 mū bonū nostrū: cui adipiscēdi cā pcepimur
 agere qd qd recte agimus. Visio xō illa filij
 hois q pnūciata ē: cū pgregabunt oēs gen-
 tes ante eū r dicēt ei: Dñe qm te vidim esu-
 rientem r sitientē r cetera: nec bonū erit im-
 pūis q mittent in ignē etnū: nec sūmū bonuz
 erit iustis. Adhuc em vocat eos ad regnum
 qd eis paratū ē ab initio mundi. Sic em illis
 dicit: Ite in ignē eternū: ira istis: venite be-
 nedicti p ris mei: possidete paratū vobis re-
 gnū. Et sicut ibūt isti in cōbustionē eternā:
 sic iusti in vitā eternā. Quid ē aut vitā etnā
 nisi vt cognoscant te inqt vnū verū deum: r
 quē misisti Iesum xpm: Sz iā in ea claritate
 de q dic p r: quā habui apud te pūsq mūdus
 fieret. Tūc em tradet regnū deo r p r: vt in-
 tret fu bon in gaudiū dñi sui: r abscondet
 eos qs possidet de in abscondito vult sui a
 cōturbatiōe hoim: eoz scz q tūc pturbabun-
 tur audietes illā sententiā: a q auditu malo
 iust nō timebit: si mō p regat in tabernacu-
 lo: id ē in fide recta catholice ecclesie a cōtra-
 dictione linguarū: id ē a calūnijs hereticoz
 Si xō ē ali intellect xboz dñi qb ait: quid
 me interrogas de bono: nemo bon nisi vn
 deus: dū tm nō ideo credat maioris bonita-
 tis eē p ris q filij suba: fm quā xbu ē: p qd fa-
 cta sunt oia: nihilq abhorret a sana doctri-
 na securi vtamur: nō vno tm: s qd qd reperiri
 potuerint. Tāto em forti conuincunt here-
 tici: qto plures exitus patēt ad eoz laque-
 os euitandos. Sed ea que adhuc cōsideran-
 da sunt: ab alio peramus exordio.

Abat-19
 j-Loz-13
 j-Job-3
 Ps-26
 Job-14
 Abat-5
 Abat-25
 Abat-25
 Ibidē
 Ibidē
 Job-17
 j-Loz-15
 Abat-25
 Ps-111
 Abat-19
 Job-1

Explicit liber primus de trinitate.

Liber

Incipiunt capitula secundi libri

- i De regulis fm quas scriptura de patre loquitur et filio.
- ii De his scripture locis in quibus dubium est an propter assumptam creaturam minorem patre iudicet filium: an vero hoc tantum quod licet equalē patri: tñ et de patre sic doceant.
- iii De his qui spiritum sanctum non minorem patre iudicant: sed tantum quod de patre procedit.
- iiii De clarificatione qua et pater filium glorificat et filius patrem.
- v Quomodo intelligenda sit missio: siue filij aut spiritus sancti.
- vi Quid sit quod nunquam legitur pater maior spiritus sancto: aut spiritus sanctus minor patre.
- vii Propositio questionis de multimodis apparitionibus dei: quarum quedam missiones appellantur: cum pater missus non queat dici: sed aut filius: aut spiritus sanctus cooperante tamen in omnibus trinitate.
- viii De his qui naturam dei visibilem putauerunt.
- ix De his qui filium voluerunt etiam ante carnis assumptionem fuisse mortalem: ut solus pater immortalitatem habere credatur.
- x An indiscrete deus trinitas patribus apparuerit: An aliqua ex trinitate persona.
- xi De tribus viris abrahe visis: cum quibus sicut cum domino deo loquitur.
- xii De duobus angelis qui in humana forma apparuerunt iohanni: et in quibus dominus minus singulariter appellatur.
- xiii De visione a moysi qua deum vidit in ore per ignem in rubo.
- xiiii De apparitione dei in exitu israel de egypto.
- xv De his que diuinitus gesta sunt coram moysi in monte syna.
- xvi Utrum deus per suam substantiam a moysi apparuerat: an per visibilem creaturam.
- xvii Quod ex persona domini Iesu christi dicta intelligenda sunt a moysi: ponam te supra petram: et auferam manum meam et posteriora mea videbis.
- xviii De visione danielis in qua illi et patris et filij persona apparuit in specie corporali

Aurelij Augustini de trinitate in secundum librum proemium.

Cum homines deum querunt: et ad intelligentiam trinitatis per captum infirmitatis humane animi intendunt: expi difficultates laboriosas: siue in ipsa acie mentis conantes intueri inaccessibilem lucem: siue in ipsa multipliciter multimoda locutione scripturarum vel litterarum sacrarum: vbi mihi non videtur nisi atteri animam: ut christi gratia glorificata dulcescat: cum ad aliquid certum discussa omni ambiguitate puerit: facillime debet ignoscere erratibus in tanti puestigatioe secreti. Sed duo sunt que in errore hominum difficillime tolerantur: presumptio prauisque veritas pateat: et cum iam patuerit presumpte defensio falsitatis. A quibus duobus vitis nimis inimicis inuentioni veritatis: et tractationi diuinorum scripturarum: si me ut spero: deus defendit: atque munuerit scuto bono voluntatis sue: et gratia misericordie sue: non ero segnissimus in inquirenda substantia dei: siue per scripturam eius siue per creaturam. Que utraque nobis ad hoc proponit intuetur: ut ipse gratias: ipse diligat quod illa inspirauit: et ista creauit. Hec trepidus ero ad pferenda iniuriam meam: in qua magis amabo inspicere a rectis: quam timebo morderi a pueris. Gratant enim suscipit oculum colubinum pulcherrima et modestissima charitas: dentem autem caninum vel curat cautissima humilitas: vel retundit solidissima veritas. Magis optabo a quolibet reprehendi: quam siue ab errate: siue ab adulate laudari. Nullus enim reprehensor: formidandus est amator: veritatis. Item aut inimicus reprehensurus est: aut amicus. Si ergo inimicus insultat: ferendus est. Amicus autem si errat docendus: si docet audendus. Laudator: deo et errans confirmat errorem: et adulas illicet in errore. Emendabit ergo me iustus in misericordia et arguet me: oleum autem peroris non impinguabit caput meum.

De regulis fm quas scriptura de patre et filio loquitur.

La. I.

Quia obrem quam si missio me teneamus de domino nostro Iesu christo: et per scripturas disseminatam: et a doctis catholicis earundem scripturarum tractationibus demonstrata tanquam canonica regula: quomodo intelligat dei filius et equalis patri secundum dei formam: in qua est et minor patre secundum sui formam quam accepit: in qua forma non solum patre: sed et spiritu sancto: neque hoc tantum: sed etiam seipso minor

ps. 5

ps. 140

inuent? ē: nō seipō qui fuit: sed seipō q̄ est: qz forma sui accepta formā dei nō amittit: sic scripturaz que in supiori libro cōmemorauim? testimonio docuerūt. Sūt tñ quedā in diuinis eloquijs ita posita vt ambigū sit ad quā potū regulā referant: vtz ad eā qua intelligim? minorē filiū i assumpta creatura: an ad eā qua intelligim?: nō quidē minorē esse filiū sed equalē patri: tñ ab illo hūc eē deū de deo lumē de lumē. Filiū q̄pe dicim? deū de deo: p̄sem autē deū tantū nō de deo. Tñ manifestū est q̄ fili? habeat aliū de quo sit z cui? fili? sit: pater autē nō filiū de quo sit habeat: s̄ tantū cui pater sit. Omis em̄ fili? de p̄se ē qd̄ est: et p̄si fili? ē. Null? autē p̄ de filio ē qd̄ est: sed filio pater est. Quedā itaqz ita ponunt in scripturis de patre z filio vt indicēt vnitate eq̄litarēqz sube: sicuti est: Egoz p̄ vnū sum? et: Cū in forma dei esset: nō rapinā arbitrat? est esse se equalē deo: z quecūqz talia sunt. Quedā vō ita vt minorē oñdant filiū p̄pter formā serui: id est p̄pter assumptā creaturā mutabilis hūaneqz sube: sicuti ē qd̄ ait: Qm̄ pater maior me est: et: Pater nō iudicat quecūqz: sed om̄e iudiciū dedit filio. Nā paulopost p̄sequēter ait: Et p̄tatem dedit ei iudiciū facere: qm̄ filiū hois est. Quedā porro ita vt nec minor nec equalis sit oñdat: sed tñ q̄ de p̄se sit int̄met. vt est illud: Sicut habet pater vitā in semetipō: sic dedit filio vitā habere in semetipō: et illud: Neqz em̄ pōt fili? a se facere qcqz: nisi qd̄ viderit p̄sem facientē. Quod si p̄pterea dictū acceperim?: qz in forma accepta ex creatura minor ē filius: p̄sequēs erit vt p̄or pater supra aquas ambulauerit: aut alicui? alterius ceci nati de sputo z luto oculos aperuerit z cetera: q̄ fili? in carne appens inter hoies fecit: vt posset ea facere qui dixit: nō posse filiū a se facere quicqz: nisi qd̄ viderit p̄sem facientē. Quis autē vel delyr? ita sentiat? Restat q̄ vt hec ideo dicta sint: qz incōmutabilis est vita filij sicut p̄ris: z tñ de p̄se ē: z inseparabilis ē opatio p̄ris z filij. Sz tñ ita opari filio de illo ē: de quo ip̄e ē: id ē de p̄se. Et ita videt filiū p̄sem: vt quo eū videt: hoc ip̄o sit fili?. Nō em̄ aliud illi ē esse de p̄se: id est nasci de p̄se: q̄ videre p̄sem. Aut aliud videre opantē q̄ p̄ter opari: s̄ ideo nō a se: qz nō ē a se. Et iō qd̄ viderit p̄sem facientē: hec eadē facit z fili? si milir: qz de p̄se est. Neqz em̄ alia sicuti sicut pictor alias tabulas pingit: queadmodū alias ab alio pictas vidit. Hec eadē dissimilir: sicut corp? eadē lras exp̄mit: quas anim? cogitauit: s̄ quecūqz inquit pater facit: hec eadē si-

lius facit sicut. Et hec eadē dicit z sicut: ac per h̄ inseparabilis z par ē opatio patri z filio: sed a patre ē filio. Ideo nō pōt fili? a se facere qcqz nisi qd̄ viderit p̄sem facientē. Ex hac q̄ regula qua ita loquunt scripturę: vt nō aliū alio minorē: sed tñ velint oñdere quis de quo sit: n̄ nulli eū sensū p̄ceperūt: tanq̄ minor fili? dicitur. Quidā autē nostri indoctiores: z i his minime eruditi: dū hec fm̄ formā serui conant accipere: z eos rect? intellect? nō sequit: p̄turbant. Qd̄ ne accidat: tenēda ē hec regula: q̄ nō minor fili?: sed q̄ de p̄se sit int̄mat: quib? verbis: nō ineq̄litas: s̄ natiuitas ei? oñdit.

Ibidē

De his scripture locis in quib? dubiū est: an p̄pter assumptā creaturā minorē patre in dicent filiū: an vero h̄ tantū q̄ licet equalē p̄ri: tñ qz de p̄se sit doceant. La. II

Sintergo quedā in sanctis libris: vt dicere ceperā: ita posita vt ambiguum sit quo nā referēda sint: vtz ad illud qd̄ p̄pter assumptā creaturā minor ē fili?: an ad illud q̄ quis eq̄lis: tñ qz de p̄se sit indicat. Et mihi quidē videt si eo mō ambiguum ē: vt explicari discerniqz nō possit: ex vtra libet regula sine piculo posse intelligi: sicut est qd̄ ait: Ahea doctrina nō est mea: s̄ ei? q̄ me misit. Nā z ex forma serui pōt accipi: sicut iā i libro supiori tractauim?: z ex forma dei in qua sic equalis est p̄ri vt tñ de p̄se sit. In dei q̄pe forma: sicut nō ē aliud fili?: aliud vita ei?: sed ip̄a vita fili? ē. Ita nō ē aliud fili?: aliud doctrina ei?: sed ip̄a doctrina fili? est: ac p̄ hoc sic id qd̄ dictū ē: dedit filio vitā: nō aliud intelligit q̄ genuit filiū q̄ ē vita. Sic etiā cū dicit: Dedit filio doctrinā: bñ intelligit: genuit filiū q̄ est doctrina: vt qd̄ dictū ē: Ahea doctrina nō est mea: s̄ ei? q̄ me misit: sic intelligat: ac si dictū sit: ego non sum a memetipso: sed ab ip̄o qui me misit.

Iob-7

Ubi-5

De his qui sp̄m̄ sanctū nō minorē p̄se indicant: sed tñ q̄ de p̄se p̄cedit. La. III.

Am̄ z de sp̄s̄ sancto: de quo nō est dictū: semetipm̄ exinaniuit formā serui accipiēs. Ait tñ ip̄e dñs: Cū autē uenerit ille sp̄s̄ veritatis: docebit vos oēm veritatē. Nō em̄ loquet a semetipō: s̄ q̄cūqz audiet loquet: z q̄ v̄tura sunt ānunciabit vobis. Ille me clarificabit: qz de meo accipiet: z ānunciabit vobis. Post hec x̄ba: nisi p̄trino se cut? dixisset: Oīa q̄cūqz h̄z p̄r mea sunt: p̄pterea dixi: qz de meo accipiet: z ānunciabit vobis: credere s̄ fortasse ita natus de x̄pō sp̄ritus sanctus: queadmodū ille de p̄se. De se

Ibidē

Iob-16

Ibidē

Ibidē

Iob-10
Ibidē-2

Iob-14
Iob-5

Ibidē

Ibidē

Ibidē

Mat-14
Iob-9

Iob-5

Joh-7 appedixerat. Ad ea doctrina nō ē mea: sicut
 Joh-16 q̄ me misit. De spū autē sc̄to. Nō em̄ loquet̄ a
 semetip̄o: s̄ q̄cūq; audiet loquet̄ q̄ d̄ meo ac-
 cipiet et annūciabit vob. S̄z q̄ reddidit cam
 Ibidē cur dixerit: de meo accipiet. At em̄. Sia q̄-
 cūq; h̄z p̄f mea sūt: p̄pterea dixi: q̄ d̄ meo ac-
 cipiet: restat vt intelligat etiā spū sc̄tus d̄ pa-
 tre h̄re sicut et fili⁹. Quō: nisi f̄mid qd̄ supra
 Joh-15 dixim⁹. Lū autē venerit pacif⁹ quē ego mit-
 tā vob a p̄re: sp̄m v̄ritatis q̄ a p̄re p̄cedit: ille
 testimoniū ph̄bebit d̄ me. Procedēdo itaq; a
 p̄re d̄: nō loq̄ a semetip̄o: et sic nō ex eo fit vt
 Joh-5 mior sit fili⁹: q̄ dixit. Non pōt fili⁹ a se facere
 q̄cūq; nisi qd̄ viderit p̄rez faciētē. Nō em̄ h̄ ex
 forma fui dixit: s̄ ex forma dei: sic iā oñdīm⁹.
 Ibec autē v̄ba nō indicāt q̄ minor sit: s̄ q̄ d̄ p̄re
 sit: ita nō hinc efficit vt mior sit spū sc̄tus: q̄
 Joh-16 dictū ē d̄ illo: Nō em̄ loquet̄ a semetip̄o s̄ que
 cūq; audiet: loquet̄. Sc̄dm̄ h̄ em̄ dictū est: q̄
 de p̄re p̄cedit. Lū x̄o et fili⁹ d̄ p̄re sit: et spū sc̄-
 ctus a p̄re p̄cedat: cur non ambo filij dicant̄
 nec ambo geniti: s̄ ille vn⁹ fili⁹ vnigenit⁹: hic
 autē spū sc̄tus: nec fili⁹: nec genit⁹: q̄ si geni-
 tus vtiq; filius: alio loco si deus donauerit: et
 quantū donauerit differemus.

De clarificatione qua et pater filij: et fili⁹
 patrem clarificat. La. III

V Erūt amē h̄ euigilēt: si p̄nt: q̄ h̄ etiā si
 bi suffragari putauerit: q̄si ad demō-
 strādū p̄rez filio maiorē: q̄ dixit fili⁹
 Joh-17 P̄ clarifica me: et ecce spū sc̄tus clarificauit
 eū. Nunqd̄ nā et ip̄e maior ē illo: Porro autē si
 p̄pterea spū sc̄tus clarificat filiū: q̄ d̄ filij ac-
 cipiet: id̄ et d̄ ei⁹ accipiet: q̄ oīa q̄ h̄z p̄f ip̄i⁹ sūt
 Joh-16 manifestū ē: q̄ cū spū sc̄tus gl̄ificat filiū: p̄f
 gl̄ificat filiū. Tū cognoscit q̄ oīa q̄ h̄z p̄f: nō
 tū filij: s̄ etiā spū sc̄ti sūt: q̄ potēs ē spū sc̄tus
 gl̄ificare filiū: quē gl̄ificat p̄f. Q̄ si ille q̄ gl̄ifi-
 cat: eo quē gl̄ificat maior ē: sināt vt eq̄les sint
 q̄ se inuicē gl̄ificāt. Scriptū ē autē q̄ et fili⁹ glo-
 Joh-17 rificet p̄rem. Ego te inq̄t gl̄ificauit sup̄ terrā.
 Sane caueant ne putet spū sc̄tus maior am-
 bob⁹: q̄ gl̄ificat filiū quē gl̄ificat p̄f: ip̄m autē
 nec a p̄re nec a filio scriptū ē gl̄ificari.

Quō intelligenda sit missio: siue filij: siue
 spiritus sancti. Caplin V

S Ed in his puicti: ad illud se cōuertūt
 vt dicāt: maior ē q̄ mittit: q̄ q̄ mittit.
 Proinde maior ē p̄f filio: q̄ fili⁹ a pa-
 tre se missū assidue cōmemorat. Ad maior est et
 spū sc̄to: q̄ de illo dixit iesus: Quē mittet
 Joh-14 p̄f in noīe meo. Et spū sc̄tus v̄troq; mior ē:
 q̄ et p̄f eū mittit sic cōmemorauim⁹. Et filius

cū dic. Si autē abiero mittā eū ad vos. Qua
 in q̄stione p̄mū q̄ro: vñ et quō missus sit filius
 Ego inq̄t a p̄re exiui: et veni in hunc mundū. Joh-16
 Ergo a p̄re exire: et venire in hūc mundū: h̄
 est mitti. Quid igit̄ ē qd̄ de illo idē ip̄e euāge-
 lista dicit: In hoc mūdo erat: et mūdo p̄eū Joh-1
 factus ē: et mūdo eū nō cognouit: Deinde
 cōiungit. In sua pp̄ria venit. Illuc vtiq; mis-
 sus ē: quo venit. Et si in hūc mūdu missus ē:
 q̄ exiit a p̄re et venit in hūc mundū: et h̄ mū-
 do erat. Illuc ḡ missus ē vbi erat. Nam et il-
 lud qd̄ scriptū ē in pp̄ha deū dicere. Lelū et
 Ibiere-23 terrā ego impleo. Si de filio dictū ē: ip̄m enī
 nōnulli volāt intelligi: vel pp̄his: vel i pp̄he-
 ris locutū: q̄ missus ē nisi illuc vbi erat: Ubi-
 q̄ em̄ erat q̄ ait: Lelū et terrā ego impleo. Si Ubi-5
 autē de p̄re dictū ē: vbi eē potuit sine v̄bo suo:
 et sine sapia sua: q̄ p̄redit a fine vsq; ad finem Sap-8
 fortiter: et disponit oīa suauit. Sed neq; sine
 spū sc̄to vsq; eē potuit. Ita q̄ si vbiq; ē de⁹
 vbiq; ē etiā spū sc̄tus. Illuc ḡ et spū sc̄tus mis-
 sus ē vbi erat. Nā et ille q̄ nō iuenit locū: quo
 eat a facie dei et dicit: Si ascēdero in celū tu Ps-138
 ibi es: si descendero i infernū ades: vbiq; vo-
 lēs itelligi p̄ntē deū: p̄us noīauit sp̄m ei⁹. Nā
 sic ait. Quo abibo a spū tuo: et q̄ a facie tua
 fugiā: Quo circa si et fili⁹ et spū sc̄tus illuc mit-
 Ibi-5 tit vbi erat: q̄rendū ē quō intelligat ista mis-
 sio: siue filij: siue spū sc̄ti. P̄f enī sol⁹: nusq; le-
 gif missus. Et de filio qd̄ ē ita scribit ap̄ls. Lū Gal-4
 autē venit plenitudo t̄pis: misit de⁹ filiū suū:
 factū ex muliere: factū sub lege: vt eos q̄ sub
 lege erāt redimeret. Ad sit inq̄t filiū suū fa-
 ctū ex muliere. Quo noīe q̄s catholic⁹ nesci-
 at: nō eū puationē v̄ginitatis: s̄ differētā se-
 xus hebreo loq̄ndi more significare voluisse
 Lū itaq; ait Ad sit de⁹ filiū suū factū ex mu- Ubi-5
 liere: satis oñdit eo ip̄o missū filiū quo factus
 ē ex muliere. Q̄ ḡ d̄ deo nat⁹ ē i h̄ mūdo erat.
 Q̄ autē de maria nat⁹ ē in hūc mūdu missus
 aduenit. Proinde mitti a p̄re sine spū sc̄to
 nō potuit. nō solū q̄ intelligit p̄f eū eū misit
 id ē se ex femia: nō vtiq; sine spū sc̄to fecisse
 Verū etiā q̄ manifestissime atq; aptissime i
 euāgelio dicit v̄gini marie q̄rēt ab angelo:
 quō fiet istud: spū sc̄tus sup̄ueniet in te et vir-
 tus altissimi obumbrabit tibi. Et Athheus Luc-1
 dicit. Inuēta ē in v̄tero h̄ns de spū sc̄to. Q̄
 et apud Esaiā pp̄ham ip̄e x̄ps intelligit d̄ ad Ath-1
 uētū suo futuro dicere: Et nūc d̄ns misit me
 et spū sc̄tus: fortasse aliq̄s cogit vt dicam⁹ etiā Esa-48
 a se ip̄o missū eē filiū q̄ ille marie p̄cept⁹ et p̄-
 opatio trinitatis ē: q̄ create oīa creat. Et
 quō iā inq̄t: p̄f eū misit si ip̄e se misit: Lū p̄-

Secundus

mū rīdeo q̄rēs vt dicat si pōt. Quō p̄ eum
 sc̄rificauit si se ip̄e sc̄rificauit: vtrūq; em̄ idēz
 Job-10 dñs ait. Quē p̄ inq̄t sc̄tificauit z misit in hūc
 mundū: vos dicitis q; blasphemāt qm̄ dixi si
 Job-17 li° dei suz. Alio aut̄ loco ait. Et p̄ eis sanctifi
 co meip̄m. Itē q̄ro quō eū p̄ tradidit: si ip̄e
 Rom-8 se tradidit. vtrūq; em̄ dicit apl̄s paul° Quisi
 lio inq̄t pp̄rio nō pepcit: s; p̄ nob̄ oib; tradidit
 Gal-2 illū. Alibi aut̄ d̄ ip̄o saluatore ait. Qui me
 dilexit: z tradidit seip̄z p̄ me. Credo rīdebit
 si hec p̄be sapit. q; vna volūtas ē p̄ris z filij:
 z inseparabilis opatio. Sic ḡtelligat illā incar
 natōez z ex v̄gine natiuitatē: in q̄ fili° itelligi
 tur missus: vna eadēq; opatiōe p̄ris z filij in
 separabilē eē factā: non vtiq; inde sepato sp̄s
 sc̄tō: de q̄ apte d̄r. Inuēta ē i vtero h̄is d̄ sp̄s
 sc̄tō. Nā etiāz s̄i ita q̄ram° enodati° fortassis
 qd̄ dicim; appēbit: quō misit d̄s filiū suū. Zul
 sit vt veniret atq; ille iubenti obr̄pans venit
 an rogauit: an tātūmō admonuit. Sz qd̄libz
 hoz sit: v̄bo vtiq; factū ē. Dei aut̄ v̄bū: ip̄e ē
 dei fili°. Quapropt̄ cū eū p̄ v̄bo misit a p̄re z
 v̄bo ei° factū ē vt mitteret. Ergo a p̄re z filio
 missus ē idē fili°: q; v̄bū p̄ris ē ip̄e fili°. Quis
 em̄ se tam sacrilega induat opiniōe vt putet
 tpale v̄bū a p̄re factū eē: vt etern° fili° mitte
 Job-1 ret z i carne apperet ex tpe: Sz vtiq; i ip̄o di
 v̄bo qd̄ erat i p̄ncipio ap̄d deū: z de° erat i ip̄a
 sc̄z sapia dei: sine tpe erat quo tpe illū i carne
 Jobidē appere opteret. Itaq; cū sine v̄llo initio t̄pis
 i p̄ncipio eēt v̄bū: z v̄bū eēt ap̄d deū: z d̄s eēt
 Jobidē v̄bū: sine v̄llo tpe i ip̄o v̄bo erat. q̄ tpe v̄bū ca
 ro fieret z h̄itaret in nobis. Que plenitudo
 Gal-4 t̄pis cū venisset: misit de° filiū suū factum ex
 muliere. i. factū ē i tpe vt incarnatū v̄bū hoib;
 apperet: qd̄ in ip̄o v̄bo sine tpe erat: in q̄ tpe
 fieret. Q̄do q̄pe t̄p̄oz in eterna dei sapia si
 ne tpe ē. Lū itaq; h̄ a p̄re z filio factū esset: vt
 in carne fili° apperet: cōgruēter dicit° est mis
 sus ille q̄ in ea carne appuit: misisse aut̄ ille q̄
 in ea nō appuit. Qm̄ illa q̄ coram co: poreis
 oclis foris gerunt: ac interiore appatu natu
 re spiritualis existūt: p̄pterea cōueniēter mis
 sa dicunt. Forma porro illa suscepti hois: fi
 lij p̄sona ē: nō etiā p̄ris. Quapropt̄ p̄ iuisi
 bilis vna cū filio secū iuisibilis: eundē filiū visi
 bilē faciēdo: misisse eū dicit° ē: q̄ si eo mō visi
 bilis fieret: vt cuz p̄re iuisibilē eē desisteret. i. si
 subā iuisibilis v̄bi in creaturā visibilē mutata
 et trāsies v̄teret: ita missus a p̄re intelligere ē
 filius: vt tm̄ missus nō etiā cū p̄re mittēs iue
 niret. Lū v̄o sic accepta ē forma serui vt ma
 neret incōmutabilis forma dei: manifestū ē:
 q; a p̄re z filio nō apparētib; factū sit q; appe

ret in filio. i. vt ab inuisibili p̄re cū inuisibili fi
 lio: idē ip̄e fili° visibilis mitteret. Lur ḡ ait.
 Et a meip̄o nō veni? It̄ hoc fm̄ formā fui di
 ctū est: fm̄ quā dictū ē. Ergo nō iudicō quēq;
 Si ḡ missus d̄r in quātū apparuit foris in crea
 tura corpali: q̄ intus i natura spiritali oculis
 mortaliū sp̄ occult° ē: nā in p̄mptu ē itelligere
 etiā de sp̄sancto cur missus z ip̄e dicat. Sa
 cta em̄ qdā creature sp̄es ex tpe in qua visi
 biliter oñderet sp̄s sc̄tō: siue cū in ip̄m dñm
 corpali specie velut colūba descēdit: siue cuz
 decēdieb; pactis post eius ascensionem: die
 p̄thecostes fact° ē subito de celo son°: quasi
 ferret flatus vehemēs: z vise sūt illis lingue
 diuise tanq; ignis: q̄ z infedit sup̄ vnū quēq;
 eoz. Hec opatio visibiliter exp̄ssa: z oculis ob
 lata mortalib;: missio sp̄s sancti dicta ē: non
 ita vt appareret ei° ip̄a subā: qua ip̄e iuisibilis
 z in cōmutabilis ē: sicut p̄ z fili°: s; vt exte
 rib; visis hoim corda cōmōra a tempali ma
 nifestatiōe veniētis: ad occultā eternitatem
 semp̄itris cōuerterent.

Quid sit qd̄ nunq; legit: aut p̄ maior sp̄s
 ritus sc̄tō: aut sp̄s sc̄tūs m̄ior: p̄re. Ca. VI
 Deo aut̄ nusq; scriptū ē q; de° pater
 maior sit sp̄sancto: vel sp̄s sanctus
 m̄ino: deo p̄re: q; non sic ē assumpta
 creatura: i. qua apperet spiritus sc̄tūs: sicut as
 sumpt° ē fili° hois: in qua forma ip̄ius v̄bi dei
 p̄sona p̄sentaret: nō vt h̄ret v̄bū dei: sicut alij
 sapiētes sancti: s; p̄tipicib; suis. Nō vtiq; q;
 ampli° hēbat verbū dei vt eēt q̄ ceteri excel
 lētiore sapia: s; q; ip̄m v̄bū erat. Aliud ē enim
 verbū in carne: aliud v̄bum caro. Itē aliud ē
 verbū in homie: aliud v̄bum hō. Caro em̄ p̄
 homie posita ē in eo q; ait. Verbū caro factū
 est: sicut illd̄. Et videbit ois caro salutare dei
 Nō em̄ sine aia vel sine mēte: s; ita ois caro:
 ac si diceret: ois hō. Nō ḡ sic ē assumpta crea
 tura: in qua apperet sp̄s sc̄tūs: sicut assumpta
 est caro illa z hūana illa forma ex v̄gine maria
 Itēq; em̄ collumbā b̄tificauit sp̄s: vel illum
 flatū: vel illuz ignē: sibiq; z p̄sone sue in vnita
 tē habitūq; cōiunxit in eternū. Haud v̄o mu
 tabilis z cōuertibilis ē natura sp̄s sc̄i. vt nō
 hec ex creatura fieret: s; ip̄e in illud atq; illud
 mutabiliter verteret: sicut aqua in glaciem.
 Sz apparuerit ista sic optune appere debuerit
 creatura seruiēte creatori: z ad nutū ei° in
 cōmutabiliter in seip̄o p̄manētis: ad eū signi
 ficandū z demonstrandū: sicut significari z de
 monstrari mortalib; oportebat mutata atq;
 cōuersa. Proinde quāq; illa colūba spirit°
 dicta sit: z de illo igne cuz diceret. Tūc sunt

Job-8

Jobidē

Act-2

Job-1

Luc-3

Act-2

Liber

illis inq̄t lingue diuise velut ignis: q̄ r̄ infedit
sup vnū quēq̄ eor̄: r̄ ceper̄t loq̄ linguis: quē
admodū spūsc̄tus dabat eis p̄nunciare: vt
oñderet pilluz ignē sp̄m̄ demonstratū: sicut p̄
columbā. Nō tñ ira possum̄ dicere sp̄m̄ sc̄tū
et deū: r̄ columbā: aut r̄ deū r̄ ignē: sicut dici
mus filiu: r̄ deū: r̄ hoīem: nec sicut dicimus
filiuz agnū dei: nō solū Ioh̄e baptista dicēte.

Ioh̄. 1
Apo. 5

Ecce agnū dei: s̄ etiā Ioh̄e euāgelista viden
te agnū occisuz i apocalypsi. Illa q̄ppe visio
p̄phetica nō ē exhibita oclis corporeis p̄ for
mas corporeas: s̄ in spū p̄ spiritales imagies
corporeas. Columbā x̄o illā r̄ ignē oculis vide
rūt: q̄cunq̄ videf̄t: quāq̄ de igne discēptari
pōt: vt r̄ oclis: an spū visus sit: p̄pter x̄ba sic
posita. Nō em̄ ait: Uidef̄t liguas diuifas ve
lut ignē: s̄ vifē sunt eis. Nō aut̄ sub eadē signi
ficandōe solem̄ dicere: visum ē m̄hi: quā dici
mus vidi. Et in illis q̄dē spiritualib̄ visis ima
ginū corpaliū solet dici: r̄ visum ē m̄hi: r̄ vidi.

Act. 2

In istis x̄o q̄ p̄ exp̄ssam corpale sp̄m̄ oculis
demonstrant̄: nō solet dici: visus ē m̄hi: s̄ vi
di. De illo ḡ igne pōt esse q̄stio: quō visus sit:
vtrū int̄ in spū tanq̄ foris: an vere foris co
rā oclis carnis. De illa x̄o columba q̄ dicta ē
corpali specie descēdisse: null̄ vsq̄ dubitauit
q̄ oculis visa sit. Nec sicut dicim̄ filiu petra:
sc̄ptū ē em̄. Petra erat x̄ps: ita possum̄ dice
re: sp̄m̄ colūbā vel ignē. Illa em̄ petra iā erat
in creatura: r̄ p̄ actiōis modū nūcupata ē nō

1. Cor. 10

Heb. 28

Heb. 22

Exod. 3

Ibidē. 13

Ibidē. 19

m̄i x̄pi: quē significabat: sicut lapis ille: quē
Jacob positū ad caput etiā vnctiōe ad signi
ficandū dñm̄ assumpsit. Sic Isaac x̄ps erat:
cū ad se imolādum ligna portabat. Accessit
istis actio q̄dā significatiua iā ex̄ntib̄: nō aut̄
sic illa colūba r̄ ignis ad h̄ tñm̄ significāda
repete extiterūt. Ab̄agis ista silia m̄hi vidē
tur flāme illi q̄ in rubo appuit moȳsi: r̄ illi co
lūne quā p̄ls in heremo seq̄bat̄: r̄ fulgorib̄
et tonitruis q̄ fiebāt cū lex daret̄ in mōte. Ad
hoc em̄ corpalis rex̄ illaz extitit sp̄s: vt ali
quid significaret atq̄ p̄teriret.

Propositio q̄stiois de multimodis appari
tionib̄ dei: q̄rū q̄dā missiōes appellant̄: cum
p̄r missus nō q̄at dici: s̄ aut filius: aut spūsc̄tus
coopante tñ in oib̄ trinitate. La. VII

Propter has ḡ copales formas: q̄ ad
eū significandū: r̄ sicut hūanis sensu
bus optebat demonstrandū t̄pali ex
titerūt. Missus dicif̄ etiā spūsc̄tus: nō tñ m̄
nor p̄fē dicif̄ ē: sicut filius p̄pter formā serui: qz
illa forma serui inhesit ad vnitatē p̄sone: ille
x̄o corpales sp̄s ad demonstrandū q̄ op̄ fuit
ad t̄ps apparuerūt: r̄ esse postea destiterunt

Cur ergo nō r̄ p̄r dicif̄ missus p̄llas sp̄s cor
porales: ignē rubi: r̄ colūnā nubis: vel ignis
et fulgura in mōte: etsi qua talia tūc apparue
rūt: cū cū corā p̄rib̄ locutū: teste sc̄ptura di
dicimus: si p̄lles creature modos r̄ formas
corpaliiter exp̄ssas: r̄ hūanis aspectib̄ p̄sen
tatas ip̄e demonstrabat. Si aut̄ filius p̄ca de
mōstrabat: cur t̄to post dicif̄ missus: cum ex
fem̄a factus ē: sicut ap̄ls dicif̄. Lū aut̄ venit
plenitudo t̄pis: misit de⁹ filiu suū factū ex mu
liere: qñ quidē r̄ antea mittebat̄: cum p̄llas
creature mutabiles formas p̄rib̄ app̄ebat.
Aut si nō recte posset dici missus: nisi cū ver
bū caro factuz est: cur missus dicif̄ spūsc̄tus:
cui⁹ nulla talis incorpatio facta ē? Si x̄o p̄ll
la visibilia q̄ in lege r̄ p̄phetis cōmendant̄:
nec pater: nec filius: sed spūsc̄tus cōmendat̄:
cur etiā ip̄e nūc dicif̄ missus: cū illis modis ex
antea mitteret̄? In hui⁹ p̄plexitate q̄stionis
adiuuāte dño: p̄mū q̄rendū ē: vtr̄ p̄r: an filius:
an spūsc̄tus: an aliquis pater: aliquis filius:
aliquis spūsc̄tus: an sine vlla distinctiōe p̄sonaz: sic
dicif̄ de⁹ vnus r̄ solus: id ē ip̄a trinitas per il
las creature formas p̄rib̄ apparuerit. Dein
de q̄olibet hoz̄ inuentū visuz: ve fuerit: vtrū
ad hoc opus tñm̄o creatura formata sit: in q̄
de⁹ sicut tunc opruissē ip̄e iudicauit: hūanis
oñderet aspectib̄. An angeli q̄ iā antea erāt
ita mittebant̄: vt ex p̄sone dei loq̄rent̄: assu
mētes corpale sp̄m̄ de creatura corporea: in
visuz misterij sui: sicut cuiq̄ op̄ ēēt. Aut ip̄m
corp⁹ suū cui nō subdunt̄: sed subditū regūt:
in sp̄s quas vellēt accommodatas atq̄ aptas
actiōib̄ suis mutātes atq̄ vertētes fm̄ attri
butā sibi a creatore potentiā. Postremo vi
debim⁹ id qd̄ querere institueram⁹: vtr̄ filius
us: an spiritus sanctus: r̄ antea mittebantur
Et si mittebantur: quid inter illaz missionē:
et eā quā in euāgelio legim⁹ distet: an nō sit
missus aliq̄ eor̄: nisi cū vel filius fact⁹ ēēt ex
maria x̄gine: vt cū spūsc̄tus visibili specie:
siue i colūba: siue i igne is liguis apparuerit.

Gal. 4

Job. 1

De his q̄ naturā verbi dei visibilem puta
uerunt. La. VIII

Omittam⁹ igit̄ eos q̄ nimis carnaliter
naturā x̄bi dei atq̄ sapiam q̄ in seip
sa manēs innouat oia quā vniciū dei
filiū dicim⁹: nō solū mutabilē: verū etiā visibi
lē ēē putauerūt. Ibi em̄ multū crassū cor diu
nis reb̄ inq̄rendis audaci⁹ q̄ religiosus at
rulerūt. Nā q̄ppe cū sit suba spiritalis: cūq̄
etiā ip̄a facta sit: nec p̄ aliu potuerit fieri: nisi
p̄ quē facta sunt oia: r̄ sine quo factū ē nihil:
q̄uis sit mutabilis: nō ē tñ visibilis: qd̄ illi de

Secundus

verbo ipso atque ipsa sapientia dei: pro qua facta est anima crediderunt: cum sit illa non visibilis tamen quod et anima est: sed etiam incommutabilis quod anima non est. Eadem quippe incommutabilitas eius commemorata est: ut diceretur in seipsa manens: inouat omnia. Et isti quidem ruinam erroris sui diuinarum scripturarum testimoniis quod si fulcire conantes: adhibet pauli apostoli sententiam: et quod dictum est de vno solo deo: in quo ipsa trinitas intelligitur tamen de patre: non et de filio: et de spiritu sancto dictum accipiunt. Regia autem seculorum immortalis: inuisibilis: soli deo honor et gloria in secula seculorum. Et illud alterum. Christus et solus potens rex regum: et dominus dominantium: quod solus habet immortalitatem: et lucem habitat inaccessibilem: quem nemo hominum vidit nec videre potest. Hec quae admodum intelligentes da sint: iam satis nos differuisse arbitror.

De his qui filium voluerunt etiam ante carnem assumptionem fuisse mortales: ut solus pater immortalitatem habere credat.

La. IX

Et illi qui ista non de filio nec de spiritu sancto: sed tamen de patre accipi voluerunt: dicunt visibilem filium non pro carne de virgine assumptam: sed etiam antea pro seipsum. Nam ipse inquit appuit oculis patrum. Quibus si dixeris: Quomodo visibilis pro seipsum filius: sic sequitur et mortalis pro se ipsum filius: ut ostendat vobis quod tantummodo de patre vultis intelligi: quod dictum est. Qui solus habet immortalitatem. Nam si propter carnem susceptam mortalis est filius propter hanc sententiam ut sit et visibilis. Respondent: nec propter hanc mortalem se filium dicere: sicut et ante visibilis: ita et ante mortalem. Nam si propter carnem filium dicitur esse mortalem: iam non pater sine filio solus habet immortalitatem: quod et verbum eius: pro quo facta sunt omnia: habet immortalitatem. Neque enim quod carnem assumpsit mortalem: ideo amisit immortalitatem suam. Quis quidem nec ante hunc hanc accideret potuit ut cum corpore moreretur: dicente ipso domino. Nolite timere eos qui corpus occidunt: animas autem non possunt occidere. Aut ideo etiam spiritus sanctus carnem assumpsit: de quo utique sine dubio turbabuntur. Si propter carnem mortalis est filius: quomodo accipiant patrem tantummodo sine filio et sine spiritu sancto hanc immortalitatem: quando quidem spiritus sanctus non assumpsit carnem. Quae si non habet immortalitatem: non ergo propter carnem mortalis est filius. Si autem habet spiritus sanctus immortalitatem: non de patre tantummodo dictum est. Qui solus habet immortalitatem. Quocirca ita se arbitrantur: et ante incarnationem pro seipsum mortalem filium posse vincere: quod ipsa mutabilitas non incommunieter mortalitas dicitur: secundum quod iam et anima dicitur mortalis: non quod in corpore: veli aliquid altera subest mutata et vertitur: sed in ipsa sua substantia quod quid alio modo nunc est aut fuit: secundum id quod destitit esse quod erat: mortale deprehendit. Quia

itaque inquit ante quod natus est filius dei de virgine maria: ipse appuit patribus nostris: non in vna eademque specie: sed multiformiter: aliter atque aliter. Et visibilis est pro seipsum: quod non dum carne assumpta: substantia eius conspicua immortalibus oculis fuit: et mortalis in quantum mutabilis. Ita et spiritus sanctus: quod alias columba: alias ignis appuit. Non trinitati autem: sed singulariter et proprie patris tantummodo conuenit quod dictum est. Immortali inuisibili soli deo: et quod solus habet immortalitatem: et lucem habitat inaccessibilem: quem nemo hominum vidit: nec videre potest. Omisissis ergo istis: quod nec ante substantiam inuisibilem nosse potuerunt: vnum longe remotum ab eis ut nosset vnum et solus dei: et patris et filij et spiritus sancti non solum inuisibilem: verum et incommutabilem permanere substantiam: ac pro hoc in vera et sincera immortalitate persistere: nos quod nunquam appuisse cor: poris oculis deum: nec patrem: nec filium nec spiritum sanctum dicimus: nisi pro subiecta sua potestati corporum creaturam: in pace catholica pacifico studio requiramus: pati corrigi: si fraterne ac recte reprehendimur: parati etiam si ab inimico: veritate dicente: moridemur: ut in discreto deo apparuerit patribus nostris ante quod Christus veniret in carne: an aliqua ex trinitate persona: an singulariter quasi per vices.

An in discreto deus trinitas personis apparuerit: an aliquid ex trinitate persona. La. X

Primum in eo quod scriptum est in genesi: locutum deum cum homine quem de limo finxit: si excepta figurata significatio de ut rei geste fides etiam ad litteram teneatur: tractamus: in specie hominis videtur deus cum homine tunc locutus. Non quidem expressit sed in libro positum est: sed circumstantia locutionis id resonat: maxime illo quod scriptum est: vocem dei audisse. Adhuc de ambulatione in paradiso ad vespertinam: et abscondisse se in medio ligni: quod erat in paradiso. Deoque dicens. Adhuc vbi es: respondisse. Audiui vocem tuam et abscondi me a facie tua: quoniam nudus sum. Quomodo enim possit ad litteram intelligi talis dei ambulatione et collocutio: nisi in specie humana: non video. Neque enim dici potest vocem solam factam vbi deambulasse dicitur esse deus: aut eum quod deambulabat in loco non fuisse visibilem: cum et adam dicat quod abscondit se a facie dei. Quis ergo erat ille: utrum pater: an filius: an spiritus sanctus? An omnino deus in discreto ipsa trinitas: in forma hominis homini loquatur? Tertio quod ipsa scripture nullo transire sentit a persona ad personam: sed ille videtur loqui ad primum hominem quod dixit. Fiat lux: et fiat firmamentum: et cetera: pillos singulos dies: quem deum patrem solem accipere dicentem: ut fiat quicquid facere voluit. Quia enim pro verbum suum fecit: quod verbum eius vnum

1. Thi. 1

Ibidem

1. Thi. 6

Joh. 1

Bar. 10

1. Thi. 6

Ibidem

Gen. 3

Gen. 1

Liber

cū filiū eius fm rectā fidei regulā nouimus. Si g de^o pater locutus ē ad primū hoīem: et ipse deambulabat in paradiso ad uesperas: et ab ei^o facie se in medio ligni paradisi pctōr absconderat: cur nō iā ipse intelligat appuisse abrae et moysi: et quibus uoluit: et quēadmodū uoluit p̄ subiectā sibi cōmutabilē atq; uisibilē creaturā: cū ipse in seipo atq; i suba sua q̄ est incōmutabilis atq; uisibilis maneat: Sz fieri potuit ut p̄sona ad p̄sonā occulte sc̄ptura transiret: et cū p̄sem dixisse narrasset. Fiat lux et q̄ p̄ uerbū fecisse cōmēorat: iā filiū indicaret loq̄ ad primū hoīem: nō apte hoc explicās: sed eis q̄ possent intelligendū intimans. Qui ḡ habet vires: quib^o hoc secretū possit mentis acie penetrare: ut ei liq̄dō appareat: uel posse etiā p̄sem: uel nō posse nisi filiū: uel etiam sp̄m̄ sanctū: p̄ creaturā uisibilē hūanis oculis apparere: p̄gat i hec scrutāda: si p̄t: etiā uerbis enūciāda atq; tractādo. Res tñ q̄ tuz ad hoc scripture testimoniū attinet: ubi de^o euz hoīe locut^o est: q̄tū estimo occulta ē. Quia etiā: utz soleret adā corporeis oculis deū uidere: nō euidēter appareret: cū p̄sertim magna sit q̄stio: cuiusmodi oculi eis apti fuerint: qñ ueritū cibū gustauerūt. Ibi em̄ anteq̄ gustasset clausi erant. Illud tñ nō temere dixerit: si paradisu corpale quēdā locū: illa scriptura in sinuar: deambulāre ibi deū: nisi in aliq̄ corporea forma: nullo mō potuisse. Itā et solas uoces factas q̄s audiret hō: nec aliquā formāz uideret: dici p̄t: nec qz scriptū est. Abscondit se adā a facie dñi: et in uo sequit^o ut soleret facie ei^o uidere. Quid si em̄: nō qdē uidere ipse poterat: s̄ uideri ipse metuebat: ab eo cui^o uocē audierat: et deambulātis p̄ntiam senserat. **Gen. 4** Itā et cayn dixit deo: A facie tua abscondā me nec iō fateri cogimur eū solere cernere facie dei corporeis oculis: in q̄libet forma uisibilis: quāuis de facinore suo: uocē interrogātis secū qz loq̄ntis audisset. L uisusmodi autē loq̄la tūc de^o exteriorib^o hoīm aurib^o insonaret: maxime ad primū hoīem loquēs: et iuenire difficile est: et nō hoc isto p̄mone suscepim^o. Uerūtamē si soli uoces et sonit^o fiebāt: quib^o quedā sensib^o p̄ntia di: p̄mis illis hoīb^o p̄beret: cur ibi p̄sonā dei p̄ris nō intelligā: nescio: qñ qdē ei^o p̄sona ostēdit: et in ea uoce: cū iesus i mōte corā trib^o discipulis: p̄fulgēs apparuit: et i illa: ubi sup̄ baptizatū colūba descēdit: et in illa ubi ad p̄rem de sua clarificatiōe: clamauit: ei qz r̄sum est. Et clarificauit et iterz clarificabo. Itā qz fieri potuit uox sine ope filij et sp̄m̄ sanctū (Trinitas quippe inseparabilis opat) sed q̄a

ea uox facta est: que soli^o p̄sonā p̄ris ostēderet sicut humanā illā formā ex uirgine maria trinitas opata est: sed solus filij p̄sona est. Uisibile nanq; solius filij p̄sona: inuisibilis trinitas opata est. Nec nos aliquid p̄hibet: illas uoces factas ad adam: nō solū a trinitate factas: intelligere: s̄ etiam p̄sonā demonstratis eiusdē trinitatis: accipere. Ibi em̄ cogimur: nō nisi p̄ris accipere: ubi dictuz est. Hic ē fili^o meus dilectus. Itē enim iesus etiam spiritus sancti fili^o: aut etiā su^o fili^o credi aut intelligi potest: et ubi sonuit. Et clarificauit et iterz clarificabo. nō nisi p̄ris p̄sona fatemur. Res p̄sōlo quippe ē ad illā dñi uocē: qua dixerat. Pater clarifica filiū tuū: qd nō potuit dicere nisi deo patri tñ: nō et spiritui sancto: cui^o nō est fili^o. Ibi autē ubi scriptū est: et dixit dñs de us ad adā. Cur non ipa trinitas intelligit: nihil dici p̄t: Similiter etiā qd scriptū euz. Et dixit dñs ad abtā. Exi de terra tua: et de cognatione tua: et de domo p̄ris tui: nō est apertū: utz sola uox facta sit ad aures abrae: an et aliquid oculis eius apparuerit. Paulopost autē aliq̄to apti^o dictū ē. Et uisus ē dñs abrae et dixit illi. Semī tuodabo terrā hāc. Sz nec ibi exp̄ssum est: in qua specie uisus sit ei dñs: aut utz pater: an filius: an sp̄m̄ sanct^o: uisus sit. Nisi forte iō putant filiū uisum esse abrae qz non scriptū est: uisus est ei deus: sed uisus est ei dñs. Tanq; em̄ pprie uidet fili^o dñs uocari: dicente ap̄lo. Itā et si sunt qui dicunt dii siue in celo: siue in terra: sicuti sunt dii multi: et dñi multi: nobis tñ vnus deus pater: ex q̄ omnia: et nos in ip̄o: et vnus dñs iesus x̄ps: p̄ quē oia et nos p̄ ip̄m. Sed et cū de^o p̄ multis locis inueniat dictus dñs: sicuti ē illud. Dñs dixit ad me fili^o meus es tu: ego hodie genuite: et illud. Dixit dñs dño meo: sede a dextris meis. L u etiā sp̄m̄ sanct^o dñs dicit inueniat: ubi ap̄lus ait. Dñs autē sp̄s ē. Et ne q̄s arbitret filiū significatū: et iō dictū sp̄m̄ p̄pter incorporeā subam: secut^o cōtexuit. Ubi autē sp̄s dñi: ibi libertas. Spiritū autē dñi nemo esse dubitauerit sp̄m̄ sc̄m. Itē hic ergo euidenter apparet: utz aliqua ex trinitate p̄sona: an deus ipa trinitas: d quo vno deo dictū est. Dñm deū tuū adorabis: et illi soli serues uisus fuerit abrae. Sub ilice autē mābre: tres uiros uidit: quib^o et trinitatis hospicioq; susceptis et epulantib^o: ministravit. Sic tñ scriptura illā rem gestā narrare cepit: ut non dicat: uisi sunt ei tres uiri: s̄ uisus ē ei dñs. Itē inde cōsequenter exponens: quō ei sit uisus dñs: at tēx narratiōez de trib^o uiris: quos

Ubi. 5

Abat. 3

Job. 12

Ubi. 5

Gen. 3

Jbid. 12

Jbid. 5

1. Cor. 8

Ps. 7

Ps. 109

2. Cor. 3

Jbid. 5

Deut. 6

Ge. 18

Secundus

abraam p pluralē numez inuitat: vt hospitio
 suscipiat: et postea singularit sicut vnū alloq-
 tur. Et sicut vn⁹ ei de Sara filiū pollicet quē
 dñm dicit scriptura: sicut in eiusdē narratio-
 nis exordio. Uisus ē inq̄r dñs abrae. Inui-
 rat ergo et pedes lauat: et deducit abeuntes
 tanq̄ hoies. Loquit̄ aut̄ tanq̄ cū dño deo: si-
 ue cū ei pmittit̄ fili⁹: siue cū ei sodomie immi-
 nens interius indicat̄.

De trib⁹ viris abrae visis cuz quib⁹ sicut
 cū domino loquitur La. XI

11 **D**u parua neq; transitoria psidera-
 tionē postulat iste scripture loc⁹. Si
 em̄ vir vnus visus fuisset: iam illi qui
 dicunt: et p̄sq; de x̄gine nasceret̄ p sua subaz
 visibile filiū: qd aliō q̄ ipm̄ esse clamaret̄: qm̄
 de patre inquirunt dictū ē. Inuisibili soli deo:
 Et tamē possez adhuc q̄rere: quō ante susce-
 ptā carnē: habitu est inuentus vt hō: qñ quī-
 dē ei pedes loti sunt: et humanis epulis epu-
 latus ē: Quō istud fieri poterat: cū adhuc in
 forma dei esset: nō rapinā arbitrat⁹ eē equal-
 deo: Nunquid em̄ iā semetipm̄ exinanierat:
 formā accipiens in similitudinē hoim factus:
 et habitu inuentus vt hō: Luz h̄ fecerit per
 partū virginie nouerimus. Quō igit̄ ante:
 q; hoc fecisset: vt vir vn⁹ apparuit abrae: an
 illa forma vera nō erat: Possē ista q̄rere:
 si vir vnus apparuisset abrae: idēq; dei filius
 crederet̄. Lū x̄o tres viri visi sunt: nec quis-
 quā in eis vel forma vel etate vel ptāte ma-
 ior ceteris dicit⁹ est: cur non hic accipiam⁹ vi-
 sibiliter insinuatā p creaturam visibile trini-
 tatis equalitatē: atq; in tribus psonis vnā
 eandemq; substantiā. Mā ne q̄q; putaret sic
 intimatū vnū in tribus fuisse maiore: vt eum
 dñm dei filiū intelligendū: duos aut̄ alios an-
 gelos ei⁹ q; cum tres visi sunt: vni domio illic
 loquit̄ abraam: sancta scriptura futura talī-
 bus cogitationibus et opinionib⁹ cōtradice-
 do: nō p̄termisit occurrere: quādo paulo post
 duos angelos dicit venisse ad loth: in quib⁹
 et ille vir iustus qui de sodomoz incēdio me-
 ruit liberari: ad vnū dñm loquit̄. Sic em̄ scri-
 ptura loquit̄ dicens. Abijt aut̄ dñs postq; ces-
 sauit loqui ad abraam: et abraam reuersus ē
 ad locum suum.

De duobus angelis qui humana forma
 apparuerunt loth: et in quib⁹ dñs singularit̄
 ter appellatur. La. XII

11 **V**enerūt aut̄ duo angeli in sodomis
 vespere: h̄ca aut̄ attentī cōsideran-
 dū est: quod ostendere instituit. Luz
 tribus certe loquebat̄ abraaz: et em̄ dñm sin-

gulariter appellauit. Forte inquiet aliquis:
 vnū ex tribus agnoscebat dñm: alios aut̄ du-
 os angelos eius. Quid sibi ergo vult: qd cō-
 sequēter dicit scriptura. Abijt aut̄ dñs postq; **Gen. 18**
 cessauit loquens ad abraaz: et abraam reuer- **Ibidē. 19**
 sus est ad locū suuz. Venerūt aut̄ duo ange-
 li in sodomis vespere. An forte ille vnus ab-
 scesserat: qui domīn⁹ agnoscebat in trib⁹: et
 duos angelos qui cum illo erant ad cōsumē
 dā sodomā miserat: Ergo sequētia videam⁹

Venerūt inq̄r duo angeli in sodomis vespere **Ubi. 5**

Loth autē sedebat ad portaz sodomoz. Et
 cum vidisset eos loth surrexit in obuiam illis
 et adorauit in faciē sup terram et dixit. Ecce
 domini: diuertite in domuz pueri vestri. h̄c
 manifestum est et duos angelos fuisse: et ho-
 spitiū pluraliter iuitatos: et honorifice appel-
 latos dominos: cum fortasse homines puta-
 rent. Sed rursus mouet: qua nisi angeli dei
 cognoscerent: nō adoraret loth in faciē sup
 terram. Cur ergo tanq̄ tali humanitate in-
 digentibus: et hospitium prebetur et victus.
 Sed quodlibet hic lateat: illud nūc qd susce-
 pinus exequimur. Duo apparent: angeliam
 bodicunt: pluraliter iuitant. Tanq̄ cū duo-
 bus pluraliter loquit̄: donec exeat a sodo-
 mis. Deinde sequit̄ scriptura: et dicit. Et fa- **Ibidē**

ctū est postq; eos eduxerūt foras: dixerunt.
 Saluās salua animā tuā ne despereris retro
 neq; stes in hac vnuerſa regiōe. In montez
 vade: et ibi saluaberis: ne forte cōprehēdaris.
 Dixit aut̄ loth ad eos. Rogo dñe: qm̄ iuenit
 puer tu⁹ ahi te misericōdiaz: et. Quid ē h̄ qd di-
 xit ad eos. Rogo dñe: si iā ille discesserat qui
 dñs erat: et angelos miserat. Cur d̄. Rogo
 dñe: et nō rogo domini: Aut si vnū ex eis vo-
 luit appellare: cur ait scriptura. Dixit aut̄ loth **Ibidē**
 ad eos: rogo dñe: qm̄ iuenit puer tu⁹ ante te
 misericōdiaz: an et hic intelligim⁹ in plī nūero du-
 as psonas. Lū aut̄ iudē duo tanq̄ vn⁹ cōpel-
 lant̄ vni⁹ sube vnū dñm deū: s̄ q̄s duas pso-
 nas h̄ intelligim⁹: an p̄ris et filij: an p̄ris et sp̄s
 sancti: an filij et sp̄s sancti. Hoc forte cōgruenti⁹
 qd vltimū dixi. Abissos em̄ se dixerūt: qd d̄ si
 ho et d̄ spiritus sancto dicim⁹. Mā p̄rem missuz
 nusquā scripturaz nobis occurrit.

De visione moysi quidē vidit in oreb p
 ignem in rubo. La. XIII

11 **M**yses autēz quādo ad pplm̄ israel
 ex egypto educendū missus est: sic ei
 dominū appuisse scriptū ē. Pascebat
 inq̄r ouesietro soceri sui sacerdoti: madian: **Exo. 3**
 et egit oues in desertū: et venit in mōtē dei oreb
 Appuit autē illi angel⁹ dñi in flāma ignis de

Libe

rubo. Et vidit qz in rubo ignis rederet: rubus x̄o nō cōburebat: ait moyses. Ibo et videbo visū istud: qd̄ tā magnū vidi: qm̄ nō cōburit rubus. Lū ḡ vidit dñs qz venit videre: clamavit ad eū dñs d̄ rubo dicens. Ego sū de² p̄ris tui: de² abraā: et de² isaac: et deus iacob. Et h̄ p̄mo angel² dñi dicit² ē: deinde de². Ihu² qd̄ ḡ angel² ē de² abraā: et de² isaac: et deus iacob: p̄dōt ḡ recte itelligi ip̄e saluator: d̄ q̄ dicit ap̄ls. Quoz p̄res: et ex qb̄ x̄ps fm̄ carne: q̄ ē sup̄ oia de² b̄ndict² i secla. Qui ḡ sup̄ oia ē d̄s b̄ndict² in secla: nō absurdē etiā h̄ ip̄e intelligit² de² abraā: et de² isaac: et de² iacob. S̄z corpus angelus dñi dicit² ē: cū de rubo i flāma ignis apparuit: vtz qz vn̄ ex mult² angel erat: s̄ p̄ dispensationē p̄sonā dñi sui gerebat: an assumptū erat aliqd̄ creature: qd̄ ad p̄ns negociū visibilis apperet: et vn̄ voces sensibilis ederent: qb̄ p̄ntia dñi p̄ subiectā creaturam corporeis etiā sensib² hoīs sic optebat exhibetur: Si em̄ vn̄ ex angel erat: q̄s facile affirmare possit vtz ei filij p̄sona nūciāda ip̄osita fuerit: an sp̄ūsc̄i: an dei p̄ris: an ip̄i oīno trinitatis: q̄ ē vn̄ et sol² de²: vt diceret. ego sūz de² abraā: et de² isaac: et de² iacob: Nec enī possum² dicere deū abraā: et deū isaac: et deū iacob: filiū dei eē: et p̄rem nō eē: aut sp̄ūsc̄m: aut ip̄am trinitatē quā credim² et intelligim² vnū deū. Audebit aliq̄s negare deū abraā: et deū isaac: et deū iacob: Ille em̄ nō ē illozūz patz de² q̄ nō ē de². Porro si nō solū p̄ de² ē sicut oēs etiā heretici p̄cedūt: s̄ etiam filij qd̄ velint nolint cogunt fateri: dicēte ap̄lo Qui est sup̄ oia de² b̄ndict² in secla: et sp̄ūsc̄s: dicit² ei sup̄a dicens. nescitis qm̄ corpa v̄ra templū in vobis ē sp̄ūsc̄i: quē habetis a deo: et hi tres vn̄ deus: sicut catholica sanitas credit nō satis elucet quā i trinitate p̄sonam: et vtz aliquā an ip̄ius trinitatis gerebat ille angel² si vn̄ ex ceteris angelis erat. Si aut in vsum rei p̄ntis assūpta creatura ē q̄ et hūanis oculis appareret: et aurib² insonaret: et appellaretur angel² dñi: et dñs et de²: nō pōt h̄ de² p̄f intelligi: s̄ aut filij: aut sp̄ūsc̄s. q̄q̄ sp̄ūsc̄i: cū alicubi angelū dicitū non recolā: s̄ ex ope possit intelligi. Dicitū em̄ de illo ē. Que v̄tura sunt ānūciabit vobis. Et vtz angel² grece: latine nūcius interpretat². De dño aut iesu x̄po euidentissime legim² apud p̄phetā: q̄ magni p̄silij angel² dicit² sit: cū et sp̄ūsc̄s: et dei fill² sit deus et dñs angeloz.

Rom̄. 9

Exo. 3

Rom̄. 9

1. Cor. 5

Ibidē

Iob. 16

Esa. 9

De apparitiōe dei in exitu israel de egipto
Capitulū. XIII

In exitu filioz isrl' de egipto scriptū ē. De² aut p̄ibat illos: die quidē in colūna nub²: et ostēdebat illis viā: nocte autē colūna ignis: et nō deficiebat colūna nubis die: et colūna ignis nocte an̄ populuz. Quis et h̄ dubitet p̄ subiectā creaturū eandē qz corporea: nō p̄ suā subaz deū oculis appuisse mortaliū: s̄ vtz p̄rem: an filiū: an sp̄ūsc̄m: an ip̄am trinitatē vnū deū silt nō appet. Nec ibi h̄ distiguit² q̄tū existimo: vbi scriptū est. Et maiestas dñi apparuit i nube: et locut² ē dñs ad moysen dicens: exaudiui murmur filiozū israel: et cetera.

Exo. 13

Ibidē. 16

De his que diuinitus gesta sunt in monte syna. Caplm. XV

In exitu filioz isrl' de egipto scriptū ē. De² aut p̄ibat illos: die quidē in colūna nub²: et ostēdebat illis viā: nocte autē colūna ignis: et nō deficiebat colūna nubis die: et colūna ignis nocte an̄ populuz. Quis et h̄ dubitet p̄ subiectā creaturū eandē qz corporea: nō p̄ suā subaz deū oculis appuisse mortaliū: s̄ vtz p̄rem: an filiū: an sp̄ūsc̄m: an ip̄am trinitatē vnū deū silt nō appet. Nec ibi h̄ distiguit² q̄tū existimo: vbi scriptū est. Et maiestas dñi apparuit i nube: et locut² ē dñs ad moysen dicens: exaudiui murmur filiozū israel: et cetera.

De his que diuinitus gesta sunt in monte syna. Caplm. XV

Am x̄o de nubib² et vocib² et fulgoribus et tuba et fumo i mōte syna cū diceret. Syna aut mōs sunabat tot² p̄pterea qd̄ descēdit de² i igne i eū: et ascēdebat fum² tāq̄ fum² fornac²: et mēte p̄fusus ē oīs p̄lā vebemētē: fiebant autē voces tube p̄deūtes fortit² valde. Moyses loq̄bat²: et deus r̄debat ei voce. Et paulop² data lege in decē p̄ceptis: p̄sequēter d̄. Et oīs p̄ls videbat voces et lāpades et voces tube et mōtē sumantē. Et paulop². Et stabat inqt oīs p̄ls a lōge. Moyses aut itrauit i nebulā vbi erat de²: et dixit dñs ad moysen r̄. Quid hinc dicā nisi q̄ nemo tā vecozs ē: q̄ credat fumū ignē: nubes et nebulā: et si qua sunt h̄mōi: vbi et sapie dei qd̄ ē x̄ps: vel sp̄ūsc̄i eē subam². Itaz de p̄fe deo: nec arriani h̄ vn̄q̄ ausi sūt dicere. Ergo creatura fūite creatori facta sunt illa oia: et hūanis sensib² p̄ dispēsatiōe p̄grua presentata: nisi forte qz dicitū ē: moyses aut intravit in nebulā vbi erat de²: h̄ arbitratitur carnalis cogitatio a p̄lo qd̄ nebulā visā: intra nebulā x̄o moysen oculis carneis vidisse filiū dei: quē delyrātes heretici in sua suba visū volūt. Sane viderit eū moyses oculis carneis: si oculis carneis p̄t videri: nō mō sapia dei qd̄ ē x̄ps: s̄ vel ip̄a cuiuslibz hoīs et q̄liscūqz sapient². Aut qz scriptū ē de seniozib² israel: qz viderūt locū vbi steterat de² israel: et quia sub pedib² ei² tanq̄ opus lapidis sapphyri: et tanq̄ aspect² firmamēti celi. Propterea credendū ē x̄bū et sapiaz dei p̄ suā subam in spacio loci terreni stetit: q̄ p̄dita sine vsqz ad finē fortit²: et disponit oia suauit²: et ita eē mutabile verbum dei: per quod facta sunt omnia vt modo se cōtrahat: mō distēdat. Aundet dñs a talib² cogitationibus corda fidelium suoz: sed p̄ subiectā: vt sepe dixim²: creaturā exhibent h̄ oia visibilia et sensibilia: ad signi-

Exo. 19

Ibi. 5

Exo. 24

Sap. 8.

Iob. 1

Liber

- soluerimus: et resurrectionis pmissum receperim. Siue quod etiam nunc in quantum dei sapientia per quam facta sunt omnia: spiritualiter intelligimus: in tantum carnalibus affectibus morimur: ut mortuum nobis hunc mundum deputantes: nosque ipsi huic mundo moriamur: et dicamus quod ait apostolus. Adhuc mihi crucifixus est: et ego mundo. De hac enim morte iteque dicit. Si autem mortui estis cum christo: quod adhuc velut viuentes de hoc mundo decernitis: non ergo in merito: non potest facere in ipsam manifestationem sapientie dei videre et viuere. Ipsa enim est spes: cui preplande suspirat omnis que affecta deum diligere ex toto corde: et ex tota anima: et ex tota mente. Ad quam preplanda etiam proximum quantum potest edificat: que diligit et proximum sicut seipsum. In quo duo bus preceptis: tota lex pedet et propheta. Quod significat etiam in ipso moysi. Nam cum dixisset. propter dilectionem dei que precipue flagrabat. Si iuueni gratiam inspecerit tuos: unde mihi temeripsum manifeste: ut sim inueniens gratiam te: continuo propter dilectionem etiam proximi subiecit atque ait. Et ut sciam quod populus tuus est gens habet. Illa est ergo spes que rapit omnem animam rationalem desiderio sui: tanto ardentior: quanto mundior: et tanto mundior: quanto ad spiritualia resurgente. Tanto autem ad spiritualia resurgente: quanto a carnalibus moriente. Sed dum peregrinamur a domino: et per fidem ambulamus: non per spem: posteriora christi: habet carnem per ipsam si de videre debemus: in solito fidei fundamento stare: quod significat petra: et ea de tali tutissima specula intuentes: in catholica: scilicet ecclesia: de qua dictum est. Super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Tanto enim certius diligimus: quanto videre desideramus faciem christi: quam tanto in posterioribus suis agnoscimus: quanto nos prior dilexerit christus. Sed in ipsa carne fides resurrectionis eius saluos facit atque iustificat. Si enim credideris in quantum in corde tuo: quod illud deus suscitauit a mortuis: saluus eris. Et iteque. Qui tradit est inquit propter delicta nostra: et resurrexit propter iustificationem nostram: idque resurrectio corporis domini est meritum fidei nostre. Nam mortuus est illa carne in cruce passionis: etiam inimici eius credunt: sed resurrexerunt non credunt. Quod firmissime nos credentes: tanquam de petre soliditate prouemur: vnde certa spe ad optionem expectamus: redemptionem corporis nostri: que habet in membris christi speramus: que nos ipsi sumus: quod perfectum esse in ipso tanquam in capite non fidei sanitate cognoscimus. In non vult nisi cum transierit videri posteriora sua: ut in eius resurrectione credat. Pasca ei hebreum xbum dicit: quod transitum interpretamur. Unde et Iohannes euangelista dicit. An die festum pasce: sciens iesus quod venit eius hora: ut transiret ex hoc mundo ad patrem
- Hoc autem que credunt: nec tamen in catholica fide: scilicet in scismate aliquo: aut in heresi credunt: non de loco qui est penes eum videtur posteriora domini. Quid enim sibi vult quod ait dominus. Ecce locus est penes me et stabis super petram: Quis locus terrenus est penes dominum: nisi habet penes eum quod eum spiritualiter attingit: Nam quis locus non est penes dominum: que attingit a fine usque ad finem fortiter: et disponit omnia sua uiter: Et cuius dictum est. Celum mihi sedes esse: et terra scabellum pedum eius. Et que dicit. Quam domum edificabit mihi: aut quis locus detis mee: nonne manus mea fecit haec omnia: Sed vix intelligit locus penes eum in quantum stat super petram: ipsa ecclesia catholica: ubi salubriter videtur pasca domini: in transitum domini et posteriora eius: in corpore eius que creditur resurrectione eius. Et stat in quantum super petram: statim ut transierit maiestas domini in clarificatione domini: qua resurgens ascendit ad patrem: solidatus sum super terram. Et ipse Petrus tunc solidatus est: ut cum fiducia predicaret: quem pulchrum esse solidatus: ter timore negauerat: iam quod de predestinatione possit in specula petre: sed adhuc manu domini sibi supposita ne videret. Posteriora enim eius visus erat et nondum ille transierat utique a morte ad vitam nondum resurrectione clarificatus erat. Nam et quod sequitur in exodo: et dicit. Regam manum meam super te: donec transeat: et auferam manum meam: et tunc videbis posteriora mea. Abultus israelite quorum tunc figura erat moyses: post resurrectionem domini crediderunt in eum: tanquam iam videntes posteriora eius: remota manu eius ab oculis suis. Unde et Esaias tale prophetiam euangelista commemorat. In crassa cor populi huius: et aures eorum oppila: et oculos eorum graua. Venique in psalmo non absurde intelligit ex eorum persona dicit. Quam die ac nocte graua est super me manus tua. Die fortasse cum manifesta miracula faceret: nec ab eis agnosceretur. Nocte autem cum in passionem moreretur: quando certum putauerunt sicut quilibet hominem pemptum et extinctum. Sed quam cum transisset ut eius posteriora viderent: predicante sibi apostolo petro: quod oportebat christum pati et resurgere: compuncti sunt dolore penitentiae: ut fieret in baptizatis: quod in capite psalmi dicit. Beati quorum remisse sunt iniquitates: et quorum tecta sunt peccata. Propterea cum dictum esset. Graua est super me manus tua tanquam domino transeunte: ut iam remoueret manum et viderent posteriora eius: sequitur vox dolentis et confitentis: et ex fide resurrectionis domini peccatorum remissionem accipientis. Conuersus sum inquit in cruma mea dum infigeret spina. Peccatum meum cognoui: et iniustitiam meam

Secundus

nō operui. Dixi pñciabo aduersū me iniu-
 sticiā meā dñō: et tu remisisti impietate pccū mei
 Neq; em̄ tāto carnis nubilo debem⁹ i uolui:
 vt purem⁹ faciē qdē dñi eē inuisibile: doctū xō
 visibile: qñ qdē in forma serui vtrūq; visibili-
 ter appuit. In forma at̄ dei absit vt tale aliqd
 cogitet. Absit vt verbū dei et sapia dei ex vna
 pte habeat faciē: ex alia doctum sic corp⁹ hu-
 manū: aut oīno vlla specie vl̄ mortidē: siue lo-
 co: siue tpe pmutet. Quia ppi sū illis vocib⁹
 q̄ siebāt in exōdo: et illis oib⁹ corp'alib⁹ demō-
 strationib⁹ dñie iesus xps oñdebat: aut alias
 xps sic loci hui⁹ p̄sideratio psuadet: als spūs-
 sc̄tus: sicut ea q̄ supra dixim⁹ admonēt: nō h̄
 efficit vt de⁹ p̄ nunq; tali aliq; specie p̄rib⁹ vi-
 sus sit. Abultra em̄ talia visa facta sūt illis tpi-
 bus nō euidēter noiato et designato i eis vel
 p̄fe vel filio: vel spūs sc̄to: s̄ tñ p̄ q̄sdā valde p-
 babiles significatiōes nōnullis indicijs exi-
 stētib⁹: vt nimis temerariū sit dicere: deū pa-
 trē nūq; p̄rib⁹ aut p̄p̄his p̄ aliq; visibiles for-
 mas apparuisse. Hāc em̄ op̄inionē illi pepeit
 q̄ nō potuerūt i vnitāte trinitatis itelligere

1. Thi. 1
Ibidē. 6

hoīs erat: et vsq; ad veterē diez puenit: et ob-
 latus ē ei. Et ipi dat⁹ ē p̄ncipat⁹ et honor et re-
 gnū: et oēs p̄li trib⁹ et lingue ipi seruet̄. Do-
 testas ei⁹: p̄rās et̄na q̄ nō p̄teribit: et regnum
 ei⁹ qd nō corūpet. Ecce p̄r dās: et fili⁹ accipi-
 ens regnū sempiternū: et sūt ambo i p̄spectu
 p̄phetāris visibile spē. Hō ḡ icōueniēter cre-
 dit etiā p̄r de⁹ eo mō solere appere mortalib⁹
 Hōi forte aliq; dicat: iō nō eē visibile p̄rem:
 qz incōspectu somniātis appuit. Ideo aut̄ vi-
 sibile filiū et spūs sc̄tū: qz moyses illa oīa vigi-
 lās vidit. Quasi xō x̄bū et sapiam dei vidit
 moyses carnalib⁹ oculis: aut videri ip̄s vel
 hūanus pōt q̄ carnē istā viuificat: vel ip̄e cor-
 pore⁹ q̄ ventus dicit: q̄tom̄ ille spūs dei q̄
 oīm hoīm et angeloꝝ mētes ineffabili excel-
 lētia diuine sube sup̄gredit. Aut q̄sq; tali p̄ci-
 pitef errore: vt audeat dicere filiū et spūs sc̄tū
 etiā vigilantib⁹ hoīb⁹ eē visibiles: patrē
 aut̄ nō nisi somniātib⁹. Quō ḡ de p̄e solo ac-
 cipiūt: Quē nemo hoīm vidit: nec videre p̄t
 An cū dormiūt hoīs: tūc nō sunt hoīs: aut
 q̄ formare silitudinē corp̄is pōt ad se signifi-
 candū p̄ visa somniantū: nō pōt formare ip̄-
 sam corporeā creaturā ad se significādū ocu-
 lis vigilantū: cū ei⁹ ip̄a suba q̄ ē ip̄e qd ē nulla
 corp̄is silitudine dormiētū: nulla corporeā spē
 vigilantū possit oñdi. S; nō solū p̄ris: vexp̄tā
 filij et spūs sc̄ti: et certe q̄ vigilantū mouenē vi-
 sis: vt nō p̄rem: s̄ tñ filiū vel spūs sc̄tū credāt
 corp'alib⁹ hoīm apparuisse p̄spectib⁹ vt omit-
 tā tantā latitudinē sanctay paginarū: et tam
 multiplicē earū intelligentiā: vnde nemo sa-
 ni capitis affirmare debet: nūq; p̄sonā patr̄
 p̄ aliquā specie corporeā vigilantū ocul⁹ de-
 monstratā. Sed vt hoc vt dixi omittaz: quid
 dicūt de p̄e n̄o Abraam: cui certe vigilantū
 et ministranti: cū scriptura p̄mississet dicens:
 Et sus est dñs Abrae non vnus aut duo: sed
 tres apparuerūt viri: quoz nullus excelsius
 alijs em̄inuisse dicit⁹ est: nullus honorati⁹ ef-
 fulsisse: nullus impiost⁹ egisse: Quapropter
 qm̄ in illa triptita nostra distributiōe: primū
 querere institui⁹: vtz pater: an fili⁹: an spi-
 ritus sc̄tus: an aliqñ pater: aliqñ fili⁹: aliqñ spi-
 ritus sc̄tus: an sine vlla distinctiōe p̄sonay: sic
 dicit: de⁹ vn⁹ et solus: id est trinitas ip̄a: per il-
 las creature formas p̄rib⁹ apparuerit: inter-
 rogatis q̄ potuim⁹ q̄tum sufficere visum est:
 sanctarum scripturay locis: nihil aliud quā-
 tum existimo diuinoy sacramentoy mode-
 sta et cauta p̄sideratō psuadet: nisi vt temere
 nō dicam⁹ que nā ex trinitate p̄sona cui libet
 patrū et p̄phetay in aliquo corp̄e vel silitudī

1. Thi. 6

Eccl. 18

De visione Danielis in qua illi et p̄ris et filij
p̄sona appuit i specie corp'alī La. XVIII

Q

Uāq; nescio quēadmodū isti intelli-
 gāt qd danieli appuit antiqu⁹ dierū
 a q̄ fili⁹ hoīs q̄ p̄r nos eē dignat⁹ ē
 accepisse itelligit regnū: ab illo scz q̄ ei dicit i
 ps. Fili⁹ me⁹ est tu: ego hodie genui te: po-
 stula a me et dabo tibi gētes hereditatē tuaz:
 et q̄ oīa subie cit sub pedib⁹ ei⁹. Si ḡ danieli:
 et p̄r dās regnū: et fili⁹ accipiēs: apparuerūt i
 specie corp'alī: quō isti dicūt: p̄rem nūq; visū
 eē p̄p̄his: et iō solū debere itelligi inuisibile
 quē nemo hoīm vidit nec videre pōt. Ita n-
 narrauit daniel: Aspicebā in q̄t donec thro-
 ni positi sunt: et vetust⁹ diez sedebat: et indu-
 mētū ei⁹ q̄si nix albū et capill⁹ capiti ei⁹ q̄si la-
 na mūda. Thron⁹ ei⁹ flāma ignis: rore eius
 ignis flagrās: et flumē ignis trāsibat i p̄spectu
 ei⁹: et mille milia defuiebāt ei: et dena milia de-
 nū milia assisiebāt ei. Et i iudiciū collocauit et
 libri ap̄ti sūt rē. Et paulopost. Aspicebā in-
 q̄t in visu nocti: et ecce cū celi nubid⁹ q̄si filius

Ps. 2

1. Thi. 6
Dan. 7

Ibidē

Liber

ne corporis apparuerit: nisi cū p̄tinētia lectiōis
a: aliqua pbabilia circūponit indicia. Ipa em̄
natura vel suba vel essētia vel quolibet alio
noie appel' andū ē idipm qd de' est: q̄cqd il-
lud ē corp'aliter videri nō pōt. Per subiectā
x̄o creaturā: nō solū filiū vel sp̄m sanctū: sed
etiā p̄rem corp'ali specie siue similitudie mor-
talib' sensibus significatiōē sui dare potuit:
se credendū est. Que cū ita sint: ne imodera-
tius p̄grediat' secūdi hui' voluminis longi-
tudo: ea que restant in p̄sequētib' videam'.

Explicit liber secundus.

- I**ncipiūt capitula libri tertij.
i Utrū cū de' hoib' visus ē: ip̄e passum
ptā creature specie apparuerit an vero
angeli ex p̄sona ipsius sint locuti.
ii De mutationib' creature: siue p̄suetudi-
narijs: siue insolitis que nō fiunt extra
potestatem ac potentiā creatoris.
iii Exēplū quo oñdīf oēs cās actionū rō-
nabilitū a sūma dei volūtate descēdere.
iiii De puidētia dei qua subiectioni sctōz
presidet angelorum.
v De opedei oīs creatura administrat': q̄ et
mira mltā ordini p̄suetudinis inserūt.
vi De de' oēm creaturā corp'alē animare
cognoscit in vteris matrū.
vii De miraculis que magicis artib' fiūt.
viii Quicqd angeli trāsgressores mali fa-
ciūt: nō ip̄s seruiunt ad nutū creature
corp'ales: sed deo a quo dat' ptās.
ix De causis originalib' creaturaz corp'a-
liū quas mundo creator inseruit.
x De significationib' que ad manifestan-
dā voluntatē dei: siue p̄ angelos: siue p̄
homines ministrant.
xi Essentiā trinitatis nunq̄ oculis appa-
ruisse mortaliū: sed p̄ subiectā sibi crea-
turā significasse que voluit.

Incipit proemiū in tertij libru.

Credant q̄ volūt: malle me legendo
q̄ legenda dictando laborare. Qui
aut' hoc nolunt credere expiri x̄o et
p̄nt' z volūt: dētq̄ legēdo vel meis inq̄stioni-
bus r̄fideat: vel interrogatiōib' alioz: q̄s p̄
mea p̄sona quā inseruitio x̄pi gero: et p̄ stu-
dio quo fidē n̄fam aduersuz errozē carnaliuz
et aialitū hoim muniri inardesco: necesse est
me pati: z videant q̄ facile ab isto labore me
tēperē. z q̄to etiā gaudio filii possim habe-
re feriatū. q̄ si ea que legim' de his reb' suf-
ficienter edita in latino sermone: aut nō sūt:
aut nō inueniunt': aut certe difficile a nob in-

ueniri queūt. Brece aut' lingue nō sit nob tā
tus habit': vt taliū rex libris legēdis z intel-
ligēdis vllō mō repiamur idonei: quo gene-
rel'az ex his que nobis pauca interpretata
sunt: nō dubito cūcta que vtiliter q̄rere pos-
sumus p̄tineri. Fratrib' aut' nō valeā resiste-
re iure: quo eis seru' factus sum: flagitātib'
vt eoz in x̄po laudabilib' studijs: lingua ac
stilo meo: quas biga i me caritas agitar: ma-
xime seruiā: c̄goz ip̄e multa que nesciebam
scribēdo me didicisse p̄fitear: nō debet hic la-
bor me' cuiq̄ pigro: aut multū docto videri
supfluous: cū multis impigris multisq̄ indo-
ctis: inter quos etiā mihi nō parua ex pte sit
necessari'. Ex his igit' que ab alijs de hac re
scripta iā legim': plurimū āminiculati z ad-
iuti: ea que d' trinitate: vno sūmo sūmeq̄ bo-
no deo pie queri z differi posse arbitroz: ip̄o
exhortāte querēda atq̄ adiuuāte differēda
suscepi: vt si alia nō sunt hmōi scripta: sit qd
habeam': z legāt qui voluerint z valuerint:
Si aut' iā sunt: tāto facilius aliqua inueniant'
quanto talia plura eē potuerint. Sane cū in
omibus lris meis: nō solū piū lectorē: s̄ etiaz
libez correctozē desiderē: multo maxie i his
vbi ip̄a magnitudo questōis: vtinā tā mltos
inuētozes h̄re possēt: q̄ mltos p̄radictozes
habet. Uerūtātamē sicut lectorē meū nolo mi-
hi eē deditū: ita correctozē nolo sibi. Ille me
nō amet amplius q̄ catholicā fidē: ille se non
amet amplius q̄ catholicā veritatē. Sicut il-
li dico: Noli meis lris quasi scripturis cano-
nicis inseruire: s̄ in illis z qd nō credebas cū
inueneris incunctāter crede: in istis aut' qd
certū nō habebas: nisi certū intellexeris: no-
li firme p̄tinere. Ita illi dico: Noli meas lite-
ras ex tua opinione v̄ p̄tentione: s̄ ex diuina
lectione vel incōcussa rōne corrigere. Si qd
in eis veri cōprehēderis existēdo nō ē meū:
at intelligēdo z amādo z tuum sit z meū. Si
qd aut' falsi cōuiceris errādo: fuerit meū: sed
iā cauēdo nec tuū sit nec meū. Hinc itaq̄ ter-
tius hic liber sumat exordij: quousq̄ secun-
dus puenerat. Lū em̄ ad id ventum esset: vt
vellem' oñdere: nō ideo minorē patre filium
q̄ ille m̄str: hic missus ē: nec iō minorē vtrq̄
sp̄m sc̄m: qz z ab illo. z ab illo missus in euāge-
lio legi: suscepim' s̄ q̄rere: cū illuc missus sit
filius vbi erat: qz in hunc mundū venit: z in
hoc mūdo erat: cū illuc etiā sp̄m sanct' vbi z
ip̄e erat: qm̄ sp̄s dñi repleuit orbē terrarū:
z hoc qd cōrinct omiā sciētiam habet vocis:
Utrū p̄pterea missus sit dñs: qz ex occulto i
carne natus ē: z de sinu p̄ris ad oculos hoim

Dis. 9.

1. Thi. 1.

Joh. 1.

Sap. 1.

Secundus

in forma serui tanq̄ egressus apparuit: ideo etiā spūssanct⁹: q̄ et ip̄e corpalis specie q̄ss colunba visus est: et linguis diuisis velut ignis vt hoc eis fuerit mitti ad aspectū mortalium aliqua forma corporea d̄ spiritali secreto pro cedere: qd̄ p̄ qm̄ nō fecit: tātūmō misisse nō etiā missus eē dicit⁹ sit. Deinde questū ē: cur et pater nō aliquādo dicit⁹ sit missus: si pillas spēs corpales que oculis antiquoz apparuerūt ip̄e demōstrabat: Si aut̄ fill⁹ tūc demon-
 Sap. 4 strabat: cur tūc post missus diceret: cū plenitudo tempis venit: vt ex semina nasceret: qm̄ quidē et antea mittebat: cū in illis formis corpali-
 Job. 1 ter apparēbat: Aut si nō recte missus diceret: nisi cū v̄bū caro factū ē: cur spūssanct⁹ missus legat: cui⁹ incarnatio talis nō facta ē Si vero pillas antiquas demōstratōes: nec pater: nec filius nec spūssanct⁹ ostēdebat: cur etiā ip̄e nūc diceret missus: cū illis modis et antea mittebat: Deinde subdiuisim⁹ vt hec diligentissime tractarent: et triplicitā fecimus questionē: cui⁹ vna ps̄ in secūdo libro explicata est: due sunt relique: de quib⁹ deinceps differere aggrediar. Jam em̄ questū atq; tractatū ē in illis antiquis corpali-⁹ formis et visis: nō tantūmō prem: nec tūmō fillū: nec tūmō spūssanctū apparuisse sed aut indifferēter dñm deum qui trinitas ip̄a intelligit: aut quālibet ex trinitate psonā: quā lectiōis textus indicijs circūstantib⁹ significaret.

Utrū cū deus hominibus visus est ip̄e p̄sumptā creature speciem apparuit: an x̄o angeli ex persona ipsius locuti sunt.

Capitulum I

Quā ergo primū queram⁹: qd̄ sequit⁹. Nam secūdo loco in illa distributiōe positū ē: vt ad hoc opus tūmō creatura formata sit: in qua de⁹ sicut tunc opruisse iudicauit: hūanis ostenderet aspectib⁹. An angeli qui tā erāt ita mittebant: vt ex psona dei loquerent: assumētes corpalem spēm de creatura corporea in vsum ministrū sui: Aut ip̄m corp⁹ suū: cui non subdūtur: sed subditū gerūt mutates atq; vertentes i species quas vellent: accommodatas atq; aptas actionib⁹ suis: fm̄ attributā sibi a creatore potentia: Quā pte questiois q̄tū dñs desiderit ptractata: postremo vidēdū erit id qd̄ institueramus inq̄rere: vtz fill⁹ et spūssanct⁹ et antea mittebant: et si ita est: quid inter illam missionē et eā quā in euangelio legim⁹ distet: an missus nō sit aliq̄s eoz: nisi cū vel filius factus ē ex maria virgine: vel cū spūssanct⁹ visibi-

li specie: siue in colūba: siue in igneis linguis apparuerit. Sed fateor: excedere vires intētiōis mee: vtz angeli manēte spiritali sui corporis qualitatē: p̄ hanc occultius opantes assumāt ex inferiorib⁹ elemētis corpulētiorib⁹ qd̄ sibi coaptatū: quasi aliquā vestē mutet et vertat in quālibet spēs corpales: etiam ip̄as veras: sicut aqua vera in v̄x vinū cōuerfa ē Job. 2 a dño. An ip̄a pp̄ia corpa sua trāfforment in qd̄ voluerit: accommodata ad id qd̄ agūt. Sz quōlibet hoz sit: ad p̄sentē questione z non p̄tinet. Et q̄uis hec qm̄ hō sum: nullo exp̄imento possim cōprehēdere: sicut angeli q̄ bagūt et magis ea horūt q̄ ego noui: quaten⁹ mutet corp⁹ meū in affectū volūtatis mee: siue qd̄ in me: siue qd̄ ex alijs exptus sum: qd̄ hoz tūc ex diuinaz scripturaz auctoritatib⁹ credā nūc nō opus ē dicere: nec cogar pbare: et fiat sermo longior: de re qua nō indiget p̄sens q̄stio. Nūc illud vidēdū ē: vtz angeli tūc agebāt: et illas corp⁹ spēs apparētes oculis hominū: et illas voces insonātes aurib⁹: cū ipsa sensibilis creatura ad nutū seruiēs p̄ditoris in id qd̄ opus erat p̄tpe vertebat: sicut in libro sapie scriptū est. Creatura em̄ tibi factori deseruiens extēdit in tormentū aduersuz iniustos: et leuior sit ad bñfaciendū his q̄ i te cōfidūt. Propter hoc et tūc in oīa se trāffigurans: oīm nutritici ḡe tue deseruiebat: ad voluntatē hoz q̄ te desiderabat. Peruenit em̄ sapia volūtatis dei p̄ creaturā spiritalē vsq; ad effectus visibiles atq; sensibiles creature corpalis. Ubi em̄ nō opat qd̄ vult dei om̄ipotētis sapia: q̄ p̄tendit a fine vsq; ad finē fortit et disponit omnia suauiter.

De mutatiōib⁹ creature siue cōsuetudinarijs siue insolitis que nō fiunt extra potestatem ac potentia creatoris.

Ca. II

Ed ali⁹ est ordo naturalis in cōuersione et mutabilitate corporū: q̄ q̄uis etiā ip̄e ad nutū dei seruiat: pseuerātia tamē cōsuetudinis amisit admirationem sicuti sunt q̄ vel breuissimis vel certe nō longis interuallis tēporū celo: terra: mariq; mutant: siue nascentib⁹: siue occidentib⁹ rebus siue alias aliter atq; aliter appentibus. Alia vero q̄uis ex ip̄o ordine veniētia: tūc pp̄ longiora interualla temporū min⁹ vsitata. Que licet multi stupeāt ab inq̄sitorib⁹ hui⁹ seculi: cōprehēsa sunt: et p̄gressu generationū quo sepi⁹ repetita sunt: et a plurib⁹ cognita: eo minus mira sunt: sicuti est defect⁹ luminariū: et raro exītes quedā spēs sideriū: et terremot⁹ et mōstruosa p̄tus aiantū: et queq; silia: quo

Liber

rū nūbil fit nīll volūtate dei: s̄ plerisq; nō ap-
paret. Ita q; licuit vanitati philosophorū etiā
caus alijs ea tribuere: vel dīs vel proximis:
cū oīno videre nō possent: supiorē ceteri om-
nib⁹ cām. i. volūtate dei: vel falsis: et ne ab ip-
sa quidē p̄ vestigatiōe corpaliū rex atq; mo-
tionū: sed a sua suspitiōe et errore platis. Di-
cā si potero quiddā: exēpli grā: quo hec apri-
ora sint. Est certe in corpe hūano qdā moles
carnis: et forme spēs: et ordo: distinctioq; mē-
broꝝ: et spatio valitudinis: h̄ corpe inspirata
aīa regit: eadēq; rōnalis: et ideo q̄uis muta-
bilis: tū que possit illi⁹ incōmutabilis sapie p-
ticeps eē: vt sit p̄ncipatio ei⁹ in idīpm: sicut in
psalmo sc̄ptū ē: de oib⁹ sanctis: ex quib⁹ tan-
quā lapidib⁹ viuis edificat illa hierlm̄ mī no-

Ps. 121 tra eterna in celis. Ita em̄ canit. Hierusale
que edificat vt ciuitas: cui⁹ p̄ncipatio ei⁹ in
idīpm. Idīpm quippe h̄ loco: illud sūmū et in-
cōmutabile bonū intelligit: qd̄ de⁹ ē: atq; sa-
pientia volūtateq; ip̄ius. Cui cantat alio loco

Ps. 101 Mutabis ea et mutabunt: ru dō idē ip̄e es.

Exemplū quo oīdīf omnes causas actio-
nū rōnabiliū a sūma dei volūtate descende-
re.

Lap̄m. III

Constituam⁹ ergo aīo talē sapientē:
cui⁹ aīa rōnalis iā sit p̄ticeps incom-
mutabilis eterneq; veritatis: quā d̄
oīnibus suis actiōib⁹ cōsular: nec aliqd̄ oīno
faciat: qd̄ nō in ea cognouerit eē faciendū vt
ei subditus ei⁹ obr̄pans recte faciat. Ille si
cōsulta sūma rōne diuine iusticie quā i secre-
to audiret aure cordis sui: ea⁹q; sibi iubēte in
aliquo officio misericordie corpe labore fari-
garet: egritudinemq; cōtraheret: cōsultisq;
medicis: ab alio diceret cām morbi eē corpo-
ris siccitate: ab alio aut̄ humoris imoderatio-
nē: vnus eorū verā cām diceret alter erraret
vterq; tū d̄ p̄ncipis causis. i. corpaliū. p̄nū-
ciaret. At si illi⁹ siccitatis causa q̄reret: et iue-
niret volūtari⁹ labor: iā vētū eēt ad supiorē
cām: q̄ ab aīa pfic̄ceret ad afficiendū corpe
qd̄ regit: s̄ nec ip̄a p̄ma eēt. Illa em̄ p̄culdu-
bio supior erat in ip̄a incōmutabili sapia: cui
homis saplētis aīa in caritate seruiēs: et ines-
fabiliter iubēti obedīēs: volūtariū laborē su-
sceperat: ita nō nisi dei volūtate cā p̄ma illius
egritudinis veracissime repiret. Itā dō si la-
bore officioso et pio adhibuisset ille sapiēs mi-
nistros collaborantes secū in ope bono: nec
tū eadē volūtate dō fūiētes: s̄ ad carnaliū cu-
piditatū suarū mercedē puenire cupiētes: vt
incōmoda carnalia deuittantes Adhibuisset
etiā iumēta sibi hoc exigeret illi⁹ opis implēdi

p̄curatio: que vtiq; iumēta irrātōnalia eēt
aīantia: nec ideo mouerēt membra sub sarcī-
nis: q̄ aliqd̄ de illo bono ope cogitarēt: s̄ na-
turali appetitu sue voluptatis et deuittatione
molestie. Postremo adhibuisset etiā ip̄a cor-
porea oīni sēsu carētia: q̄ illi opi eēt necessa-
ria: frumentum sc̄z vinū: et oleū: vestē: nūmū
codicē: et si qua h̄mōi. In his certe oib⁹ in il-
lo ope v̄santib⁹ corpibus: siue aīatis: siue ina-
nimatis: q̄cūq; mouerent: attererent: repa-
rarent: exterminarent: reformarēt: alio at-
q; alio mō locis et t̄pibus affecta mutarent:
nō alia eēt istoz oīm visibiliū et mutabiliū fa-
ctoꝝ cā: nisi illa inuisibilis et incōmutabil vo-
lūtate dei p̄ aīam iustā: sicut sedē sapie cūctis
vtēs: et malis rōnalib⁹ et irrōnalib⁹ animis: et
postremo corpib⁹: siue que illis inspirarēt et
aīarent siue oī sēsu carētib⁹: cū p̄mir⁹ vtref
ip̄a bona aīa et sc̄tā: quā sibi ad piū et religio-
sū obsequiū subdidisset. Q̄ de vno sapiente q̄
uis adhuc mortale corpe gestare: q̄uis ex p-
te vidēte posuim⁹: exēpli grā: hoc de aliq̄ do-
mo vbi aliquoz taliū societas ē: hoc de ciuita-
te: vel etiā d̄ orbe terrarū licet cogitare: si pe-
nes sapiētes sancteq; ac p̄fecte deo subditos
sit p̄ncipat⁹ et regimē rerū humanarū.

De puidētia dei qua subiectioni sanctorū
presidet angelorū.

La. III

Sed hoc q; nō dū ē. S̄ pret em̄ nos in
hac pegrinatiōe p̄us mortaliter ex-
erceri: et p̄ vires mansuetudinis et pa-
tētē in flagellis erudiri: vt illā ip̄am supnaz
atq; celestē vnde pegrinamur patriā cogite-
mus. Illic em̄ dei volūtate: q̄ facit angelos su-
os spūs: et ministros suos ignē flagrantē: in
spiritib⁹ sūma pace atq; amicitia copulatis:
et in vnā voluntatē quodā spiritali caritatis
igne cōflatis: tanq; in excelsa et sc̄tā et secreta
sede p̄sides: velut in domo sua: et in tēplo suo
Inde se q̄busdā ordinatissimis creature mo-
tib⁹: p̄mo spiritalib⁹: deinde corpaliū p̄ cun-
cta diffundit: et vtitur oībus ad incōmutabi-
le arbitriū s̄ntē sue: siue in corporeis: siue cor-
poreis reb⁹: siue rōnalib⁹: sine irrōnalib⁹: spi-
ritib⁹: siue bonis p̄ eius grām: siue malis p̄ p-
p̄riā voluntatē. S̄z quādam modū corpa crassi-
ora et inferiora p̄ subtiliora et potētiora q̄dam
ordine regunt: ita oīa corpa p̄ sp̄m vite. Et
spūs vite irrōnal p̄ sp̄m vite rōnalē: et spūs vi-
te rōnalis desertor: atq; p̄ctō: p̄ sp̄m vite ra-
tionalē piū et iustū: et ille p̄ ip̄m deū: ac sic vni-
uersa creatura p̄ creatorē suum: ex quo: et p̄
quē: et in quo etiā p̄dita et instituta ē: ac hoc
volūtate dei ē: p̄ma et sūma cā oīm corpaliū

Ps. 103

Tertius

specierum atq; motionū. Nihil em̄ sit visibili-
ter et sensibiliter: qđ non de interiore inui-
sibili atq; intelligibili aula summi impatoris
aut iubeatur: aut pmittatur secunduz in effa-
bilem iusticiam pmiorū atq; penarū: gratiaz
z retributionum in ista toti creature amplif-
simā quadā immēsaq; republica Si ḡ aposto-
lus paulus q̄uis adhuc portaret sarcinā cor-
poris: qđ corūpitur et aggrauat animā: q̄-
uis adhuc ex pre atq; in enigmatē videret:
optās dissolui z esse cū xp̄o: z i semetip̄o inge-
miscēs ad optionē expectans redemptionē
corp̄is sui: potuit tamē significando pdicare
dominū iesū xp̄m: aliter per linguā suā: aliter
pepistolā: aliter p̄ sacramentuz corp̄is z san-
guinis eius. Nec linguā quippe eius: nec mē-
branas: nec attramentū: nec significātes so-
nos lingue editos: nec signa litterarū cōscri-
pta pelliculis: corpus xp̄i et sanguinē dicim⁹
sed illud tantū qđ ex fructibus terre acceptū
z p̄ce mystica consecratū rite sumimus ad
salurē spiritalē in mēoriā p̄ nob̄ dñice passiōis
Qđ cū p̄ manus hominū ad illā visibilem spe-
ciē pducitur: non sanctificatur vt sit tam ma-
gnū sacramentū: nisi operante inuisibiliter
spiritu dei: cū hec om̄ia q̄p corpales mot⁹ in
illo ope fiunt: deus operetur: mouens primū
inuisibilia ministroz: siue aīas hominuz:
siue occultozū spirituzū sibi subditas seruien-
tes: quid mirū si etiā in creatura celi et terre:
maris z aeris: facit deus q̄ vult sensibilia: at-
q; visibilia: ad se ip̄m in eis sicut oportere ip̄e
nouit significandū et demonstrandū: nō ip̄a
sua q̄ est aparēte substantia: que omnino in-
cōmutabilis est: omnibusq; spiritibus q̄s cre-
auit interius secretiusq; sublimior.

Operedei om̄is creatura administrat
quo z mira multa ordini consuetudinis inse-
runtur. La. V

Sem̄ diuina totā spiritalē corpālēq;
administrante creaturā: oīm anno-
rum certis diebus aduocant aque
maris: z effundunt sup̄ faciem terre. Sed cū
hos orante sancto helia factum est: quia pre-
cesserat tam continua: et tā longa serenitas
vt deficerent fame homines Nec ea hora qua
ille dei seruus orauit: aer ip̄e aliqua humida
facie mox futura pluuiē signa ptulerat: conse-
cutis tantis et tam velociter imbribus: appa-
ruit vis diuina: quib⁹ illud dabat dispensaba-
turq; miraculū Itaq; deus operatur solēnia
fulgura atq; tonitrua Sed q; in monte syna
inuitato modo fiebant. vocesq; ille nō strepi-
tu confuso edebant: sed ex eis quedā signa

dari certissimis indicijs apparebant: miracu-
la erant. Quis attrahit humorē per radicez
vitis ad botruz et vinū facit: nisi deus: qui et
homine plantante et rigante incrementum
dat. Sed cū ad nutū dñi aqua in vinū inuisita
ta celeritate conuersa est: etiā stultis fatenti-
bus vis diuina declarata est. Quis arbusta
fronde ac flore vestit solēniter: nisi de⁹. Ge-
rum cū floruit virga sacerdotis aaron: collo-
cuta ē quodammō cū dubitate hūanitate di-
uinitas. Et linguis certe om̄ibus: et om̄ibus
aīalium carnibus gignendis atq; formadis
cōmunis est terrena materies Et quis ea fa-
cit: nisi qui dixit vt hec terra produceret: z in
eodem verbo suo q̄ creauit regit atq; agit.
Sed cū eandē materiā ex virga moysi i car-
nez serpētis prime ac velociter vertit: mira-
culū fuit rei quidē mutabilis: sed tñ inuisitata
mutatio. Quis autē aīat queq; viua nascētia
nisi qui et illū serpentē ad horā sicut op⁹ sue-
rat animauit.

Deus oīz creaturā corpālē animare co-
gnoscitur in vteris matrū. La. VI

Quis reddidit cadaueribus aīas
suas: cū resurgerēt mortui: nisi qui
aniat carnes in vteris matrū: vt ori-
antē morturi. Similiter et de cōmuni materia:
que in caulis mūdialib⁹ psistit: subito ad tēp⁹
pdire arietē et colūbā constituit: quibus vi-
vigor carneus et in tpe et ex tpe accessiōis et
recessiōis: nō dispar sed inuisitatus apparuit
S; cū sūt illa cōtinuato quasi quodāz fluuiō
labentiū manatiūq; rerū: et ex occulto i pm-
ptū: atq; ex pmptu in occultū: vsitato itinere
trāseuntiū naturalia dicuntur Cum vero ad
monēdis homib⁹ inuisitata mutabilitate in-
gerūtur: magnalia nominantur.

De miraculis que magicis artibus fiunt.
La. VII

Ic video quid infirme cogitationi
possit occurrere: cur scz ista miracu-
la etiā magicis artibus fiāt: Nam z
magi pharaonis similiter serpentes fecerūt
et alia similia. Sed illud āplius est admiran-
dū quō magozū illa potentia q̄ serpētēs face-
re potuit: vbi ad muscas minutissimas ventū
est: oīno defecit Scyniphes em̄ musculē sunt
breuissime: qua terna plaga sup̄bus pls egyptio-
rum cedebat. Ibi certe deficiētes magi
dixerūt. Dign⁹ dei est hic. Vñ intelligi datur
ne ip̄os quidē trāsgressozes āgelos z aereas
ptātes in ymam istā caliginē: tanq; in sui ge-
neris carcerē: ab illi⁹ sublimis ethere purita

Sap. 9
1. Cor. 13
Iphi. 1
Roma. 8

De pse.
dis. 2

1. Cor. 3
Job. 2

Gen. 1

Gen. 4

3. Reg. 18

Exod. 19

Exod. 7

Ibidē. 8

Ibidē

Tertius

Et habitatio de struas: p̄ q̄s magice artes p̄fit
q̄cqd p̄t valere aliqd nisi data desup̄ptate.
Dat̄ aut̄ v̄l ad fallēdos fallaces: sic i egypti-
os: et in ipsos etiā magos data ē: vt in eoz spi-
rituū seductioe viderent̄ admirādi: a q̄b̄ fie-
bāt a dei v̄itate dānādi vel ad admonēdos
fideles: ne tale aliqd facere p̄ magno deside-
rēt: p̄pter q̄d etiā nob̄ scrip̄ture auctoritate
sūt pdita: vel ad exercēdā: pbādā manifestan-
dāq̄ iustoz paciāz. Neq̄z em̄ pua visibiliū mi-
raculoz potētia: iob̄ cūcra q̄ hēbat am̄sit et fi-
lios: et ipam̄ corporis sanitatem.

Quicqd̄ angeli trāsgressores malī faciūt
nō ip̄is seruiūt ad nutū creature corpales: s̄
deo a quo dat̄ potestas

La. VIII

DEc lo putādū ē istis trāsgressozib̄
angelis ad nutū fūire hāc visibiliuz
rez materiaz: s̄ deo poti⁹ a q̄b̄ ptās
dat̄: q̄stū in sublimi et spiritali sede incōmuta-
bilis iudicat. Hāc et dānatis iniq̄s etiā i metal-
lo seruiūt aq̄ et ignis et terra vt faciāt inde q̄d
volūt: s̄ q̄stū finit̄: nec sane creatores illi ma-
li angeli dicēdi sūt: qz pillos magi resistētes
famulo dei: ranas et serpētes fecerūt. Nō em̄
ip̄ i eas creauerūt. Sim̄ q̄ppe rez q̄ corpaliū
visibiliter qz nascunt̄: occulta q̄dā semina in
istis corporeis mūdi hui⁹ elemētis latēt. Alia
sunt em̄ hāc sp̄icua oculis n̄ris ex fructibus
et aiātib̄: alia v̄o occulta istozū seminū se-
mina. V̄n̄ iubēte creatore p̄durit aqua p̄ma
nataalia et volatilia. Terra aut̄ p̄ma sui ge-
neris germinā: et p̄ma sui generis anālia. Ne-
qz em̄ tūc hui⁹cemodi fer⁹ ita p̄ducti sunt:
vt in eis q̄ p̄ducta sunt: vis illa cōsūpta sit: s̄
plerūqz desunt p̄grue tēperamentoz occa-
siones: quib⁹ erūpāt et sp̄s suas pagāt. Ecce
em̄ breuissim⁹ surculus semē ē: naz p̄uenient̄
mādat̄ terre arborē facit. Hui⁹ autē surculi
subtilius semē aliq̄d eiusdē generis granum
est: et hucusqz nobis visibile. Itā v̄o hui⁹ etiā
grani semē: quib⁹ oculis videre neq̄am⁹: rō-
ne tūc cōiūcere possum⁹: qz nisi talis aliq̄ vis
eēt in istis elemētis: nō plerūqz nascerent̄ ex
terra q̄ ibi seminata nō eēt. Hec aiālia tā m̄l-
ta nulla mariū: seiāz qz cōmixtioe p̄cedente
siue i terra: siue i aq̄: q̄ tūc crescūt: et coeundo
alia pariunt̄: cū illa nullis coeuntib⁹ pentib⁹
orta sint. Et certe apes semina filioz nō coeū-
do cōcipiūt: s̄ tanq̄ sparsa p̄ terras ore colli-
gūt. Inuisibiliū. n. feminū creator: ip̄e crea-
tor ē oim̄ rez: qm̄ q̄cūqz nascendo ad oculos
n̄ros exērit̄: ex occultis semib⁹ accipiūt pro-
grediēdi p̄mordia: et incrementa debite magni

rudis distinctioe s̄qz formaz. ab originalibus
tanq̄ i gulis sumūt. Sic ḡ nec pentes dicim⁹
creatores hoim̄: nec agricolos creatores fru-
gū: quib⁹ eoz extrinsec⁹ adhibet̄ motib⁹ ista
creanda dei virtus interi⁹ opes. Ita nō soluz
malos s̄ nec bonos āgelos fas ē putari crea-
tores: si p̄ subtilitate sui sensus et corporis: semi-
na rez istaz nobis occultiora nouerūt: et ea
p̄ p̄gruas tēpatioes elemētoz latētē spargūt
atqz ita gignēdaz rez: et accelerādoz incre-
mētozū p̄bent̄ occasioes. S̄ nec boni hec ni-
si q̄ntū de⁹ iubet: nec mali hec iniuste faciūt:
nisi q̄ntū iuste ip̄e p̄mittit. Nā iniqui malicia
volūtate habet̄ iusta: ptāte: aut̄ nō nisi iuste
accipit: siue ad penā suā: siue ad alioz: v̄l pe-
nā maloꝝ: vel laudē bonoꝝ. Itaqz ap̄is pau-
lus discernēs interi⁹ deū creatēre atqz formā
tem ab opib⁹ creature q̄ admonēt̄ extrinsec⁹
et de agricultura s̄litudiez assumēs ait. Ego
plātaui: apollo rigauit: s̄ de⁹ incrementū de-
dit. Sicut ḡ in ip̄a vita n̄ra mentē iustificādo
formare nō p̄t nisi de⁹: p̄dicare at̄ euāgeliz
extrinsecus et hoies possūt: nō solū boni p̄ ve-
ritatē: s̄ etiā mali p̄ occasioē. Ita creationē
rez visibiliū de⁹ interi⁹ opat̄. Exteriores aut̄
opatioes siue bonoꝝ siue maloꝝ: vel āgelozū
vel hoim̄: siue etiā quozūcunqz aiāliū fm̄ im-
periū suū. et a se impietas distributioes ptātū
et appetitioes p̄moditatū ita rez nature adhi-
bet in q̄ creat oia quē admodū terre agricul-
turā. Qua p̄p̄: ita nō possū dicere āgelos ma-
los magicis artib⁹ euocatos creatores fuisse
ranarū atqz serpentū: sic nō possū dicere ho-
m̄es malos creatores eē segetis: quā p̄ eozū
opaz video exortā. Sic nec iacob creator co-
loꝝ iu pecozib⁹ fuit: qz bibētib⁹ in p̄ceptu m̄ri-
bus variatas virgas q̄s intuerent̄ apposuit:
S̄ nec ip̄e pecudes creatrices fuerūt varie-
tat̄ plis sue: qz in hēserat anie illarū discolor
phātaia ex cōtuitu variāz virgarū p̄ oculos
imp̄ssa: q̄ nō potuit nisi corpu q̄d sic affecto
spū aiābatur ex cōpassioe p̄mixtiois afficere
v̄n̄ teneris feruū p̄mordijs color et n̄ asp̄ge-
retur. Ut em̄ sic ex semetip̄is afficiant̄: v̄l aiā
ex corpe: vel corpe ex aiā: p̄gruetie rōnis id fa-
ciūt q̄ incōmutabiliter viuūt in ip̄a sūma dei
sapia: quā nulla spacia locoꝝ capiūt: et cū ip̄a
sit incōmutabilis: nihil eoz q̄ cōmutabilis sūt
deserit: qz nihil eoz nisi p̄ ip̄az creatū ē. Ut ei
de pecozib⁹ nō virge s̄ pecora nascerent̄: fe-
cit hoc incōmutabilis et inuisibilis ratio sapie
dei: p̄ quā creata sūt oia. Ut aut̄ de varietate
virgarū pecozū p̄ceptoz color aliqd duceret
se cit hoc aiā grauide pecudis p̄ oculos affe-

1. Loz. 3

Eccl. 30

tra forinsecus: et interi^o secuz p suo modulo formadi regulā trahēs: quā de intima potentia sui creatoris accepit. Sz q̄tra sit vis aie ad afficiēdā atq; mutandā materiā corpālē: cuz tū creatrix corpis dici nō possit: qz ois cā mutabilis sensibilisq; sube: oisq; modus et nūer^o et pond^o eius vñ efficiē vt et sit: et natura ita vñ ita sit: ab intelligibili et incōmutabili vita q̄ super oia ē: existit: et puenit vsq; ad extrema atq; terrena: mult^o fmo ē: nec nūc necessarius. Ulex p̄pterea factū iacob de pecorib^o cōmemorandū arbitrat^o sum: vt intelligeret si hō q̄ d̄gas illas sic posuit: dici nō pōt creator: coloz i agnis et hedis: nec ipe matz aie q̄ p̄ceptā p̄ oculos corpis phantasiā varietatis semib^o carne p̄ceptis: q̄tū natura passa ē: asperūt: multomin^o dici posse ranaz sp̄entūoz creatozes angelos malos: p quos magi pharaonis tunc illa fecerūt.

Exod. 8

De causis originalib^o creaturaz corpaliū quas mūdo creator inseruit. Ca. IX

Aliud ē em̄ exitimo ac sūmo causaz cardine cōdere atq; administrare creaturā: qd̄ q̄ facit: sol^o creator ē deus. Aliud autē p̄ distributis ab illo virib^o et facultatibus aliquā opationē forinsec^o admouere vt tūc vel tūc: sic vel sic: exeat qd̄ creat. Ista q̄ppe originalit^o ac p̄mordialiter in qdā textura elementoz cuncta iā creata sūt: s̄ acceptis opportunitatib^o p̄deūt. Itā sicut m̄fes graui de sunt ferib^o: sic ipe mūduz grauidus ē causis nascentiū: q̄ in illo non creant: nisi ab illa sūma eēntia: vbi nec orit: nec morit aliquid: nec incipit eē: nec desinit. Adhibere autē forinsecus accidētes causas: q̄ tamen nō sunt naturales: tñ fm naturā adhibent vt ea q̄ secreto nature sinu abdita p̄tinent: erūpāt: et foris creent quodā mō explicando mēsuras et nūeros: et pōdera q̄ in occulto acceperūt ab illo: q̄ oia in mēsurā et nūero et pōdere disposuit: nō solū mali angeli: s̄ etiā mali hoies possunt: sicut exemplo agriculture: supra docuimus: s̄ ne de aiab^o q̄ si diuersa ratō moueat: quia hñt sp̄m vite cū sensu appetēdi: q̄ fm naturā sūt vitādiq; p̄traria: etiā hoc ē videre: q̄ multi hoies noue s̄: ex q̄bus herbis: aut carnib^o: aut quaz cunq; rez q̄ bullibet succis et humorib^o: vel ita positis: vel ita obrutis: vel ita cōtritit: vel ita cōmixtis: que aialia nasci soleāt quozū se q̄s tā demēs audeat dicere creator: Quid q̄ mix si que admodū p̄t nosse q̄libz nequissim^o hō: vñ illi vel illi vermes musceq; nascant: ita mali angeli p̄ subtilitate sui sensus in occultioib^o elementozū semibus no-

Cap. 11

runt: vñ rane sp̄tesq; nascant: et hec certas et notas t̄pationū oportunitates occultis motib^o adhibēdo faciūt creari: nō creat: s̄ illa hoies q̄ solēt ab hoib^o fieri: nō mirāt. Qd̄ si q̄sq; celeritates in cremētozū forte miratur q̄ illa aiantia tā cito facta sunt: attēdat quē admodū et ista p̄ modulo facultatis humane ab hoib^o p̄curent. Uñ em̄ fit vt eadē corpora citius vermescant estate q̄ hyeme: citi^o in calidiorib^o q̄ in frigidiorib^o locis: Sz ab hoibus tāto difficili^o adhibent: q̄to desūt sensu subtilitates: et cozpoz mobilitates in mēbris terrenis et pigris. Uñ qualibuscūq; angelis vicinas causas ab elementis p̄trahere: quāto facili^o ē: tāto mirabiliores in hmōi operib^o eoz existūt celeritates: s̄ nō ē creator: nisi q̄ p̄ncipalit^o ista format. Nec quisq; h̄ pōt nisi ille penes quē p̄mit^o sunt oim̄ q̄ sunt mēsurare: nūeri: et pōdera: et ipe ē vnus creator de^o: ex cui^o ineffabili potētatu fit etiā vt qd̄ possēt hi angeli si p̄mitterent: ideo nō p̄t: qz non p̄mittunt. Necq; n. occurrit alia rō: cur nō potuerint facere minutissimas muscas qui ranae serpētesq; fecerūt: nisi qz maior aderat d̄natio p̄hibendi p̄ sp̄m sc̄m: qd̄ etiā ipi magi cōfessi sunt dicētes. Digit^o dei ē h. Quid autē possint p̄ naturā: nec possint p̄ p̄hibitionē: et qd̄ p̄ ipius nature sue cōditionē facere non si nant: homi explorare difficili ē: imo x̄o imp̄cibile: nisi p̄ illud donū dei: qd̄ ap̄s cōmēorat dicēs: Alij d̄judicatio spiritūū. Nouim^o enī hoiem posse ambulare: et nequa q̄ h̄ posse si nō p̄mittat: volare autē nō posse etiā si p̄mittat. Sic et illi angeli quedā p̄t facere: si p̄mittant ab angelis potētiorib^o ex impio dei: que dā x̄o nō p̄t: nec si ab eis p̄mittant: qz ille nō p̄mittit a quo illis ē talis nature modus: qui etiā p̄ angelos suos et illa p̄lexq; nō p̄mittit q̄ cōcessit vt possint. Exceptis igit illis: q̄ visita tissimo trāscursu tempoz in rez nature ordine corpaliū sūt: sicut sunt ortus sidez occasusq; generatiōes et mortes aialiu: seminū et germinū inūerabiles diuersitates: nebule et nubes: niues et pluuie: fulgura et tonitrua fulmina et gradines: venti et ignis: frigus et est^o: et oia talia. Exceptis etiā illis q̄ in eodē ordine sidez: et mōstra et terremotus: et silia. Exceptis igit oibus quozū qd̄c p̄ma et sūma causa nō ē nisi volūtas dei. Uñ et in psalmo: cuz qdā hui^o generis essent cōmemorata: ignis: grado: mix glacies: sp̄s tēpestatis: ne q̄s ea vel fortuitu: vel causis tñmō corpaliibus: vel etiā spiritalib^o: tñ p̄ter volūtatē dei existenti-

Ibidē

Exod. 8

Ibidē 7

Exod. 8

1. Cor. 12

Ps. 148

Tertius

bus agi crederet: continuo subiecit: que faci
Ibidē unt verbum eius.

De significationib⁹ q̄ ad manifestandam
voluntatē dei: siue p̄ hoīca: siue p̄ angelos mi
nistrantur. **Lapm. X**

Sed his vt dicere ceperā exceptis:
alia sunt illa que q̄uis ex eadē mate
ria corpali: ad aliqd̄ tñ diuinū⁹ an
nūciandū nr̄is sensib⁹ admouēt: q̄ pp̄rie mi
racula ⁊ signa dicunt: nec in oib⁹ que a nob̄
a dño deo annūciant: ip̄ius dei p̄sona suscipi
tur. Lū aut̄ suscipit: aliqñ in angelo demon
strat: aliqñ in ea specie q̄ nō ē qd̄ angelus: q̄
uis p̄ angelū disposita mistret. Rursus cū in
ea specie suscipit: que nō ē qd̄ angelus: aliqñ
iā erat ip̄m corp⁹: ⁊ ad h̄ demonstrandū in ali
quā mutationē assumit: Aliqñ ad hoc exor̄it
⁊ re pacta rursus assumit: sicut etiā cū hoīes
annūciāt: Aliqñ ex sua p̄sona v̄ba dei loquan
tur: sicut cum p̄mittit: dicit dñs: aut hec dicit
dñs: aut tale aliqd̄. Aliqñ aut̄ nihil tale p̄mit
tentis: ip̄am dei p̄sonā in se suscipiūt: sicut ē

Ps. 31

Intellectū tibi dabo: ⁊ cōstituā te in via qua
ingredieris: Sic nō solū in dictis: verū etiā
in factis dei p̄sona significāda imponit pp̄he
te: vt eā gerat in misterio pp̄hetie: sicut eius
p̄sonā gerebat q̄ vestimentū suū diuisit i duo
decim p̄tes: ⁊ ex eis decē seruo regis salomo
nis de dit: regi futuro isrl̄. Aliqñ etiā res q̄ nō
erat qd̄ pp̄h̄a: ⁊ erat iā in terrenis reb⁹ i hu
iūsmodi significationē assumpta ē: sicut som
no viso euigilās iacob fecit de lapide: quem
dormiēs hēbat ad caput: Aliqñ ad hoc fit ea
dē spēs vel aliq̄tūlū māsura: sicut potuit ser
pens ille ene⁹ exaltat⁹ in heremo: sicut p̄f̄et
lfe. Vel pacto misterio trāsitura: sicut panis
ad hoc factus in accipiēdo sacramēto consu
mit. Sed q̄z hec hoīb⁹ nota sunt: q̄z p̄ hoīes
fiunt: honorē tanq̄ religiosi p̄f̄it habere: stu
porē tanq̄ mira non p̄f̄t. Itaq̄ illa q̄ p̄ ange
los fiunt: quo difficiliora ⁊ ignotiora: eo mira
biliora sunt nobis: illis aut̄ tanq̄ sue actiōes
note atq̄ faciles. Loquit̄ ex p̄sona dei ange
lus homini dicēs. Ego sum de⁹ abraā: ⁊ deus
isaac: ⁊ de⁹ iacob: cū sc̄ptura p̄dixisset. Christus
est ei angel⁹ dñi. Loquit̄ ⁊ hō ex p̄sona dñi di
cēs. Audi p̄lus meus ⁊ loquar isrl̄: ⁊ testifi
cabo: tibi de⁹: de⁹ tuus ego sum. Assumpta ē

3. Reg. 11

Gen. 28

1. Aume. 21

Exod. 3

Ps. 80

⁊ ad significationē: ⁊ in serpentē angelica
facultate mutata ē. Que facultas cū desit ho
mini: assumpt⁹ ē tñ ⁊ ab hoīe lapis: ad talē ali
quā significationē. Inter factū āgelī: ⁊ factū
hoīs: plurimū distat. Illud ⁊ mirandū ⁊ intel
ligendū est: hoc aut̄ tantū nō intelligendūz.

Qd̄ ex vtroq̄ intelligit: fortassis vnū ē: at il
la ex q̄bus intelligit diuersa sunt: tanq̄ si no
men dñi ⁊ auro ⁊ atramēto scribat. Illud est
p̄ciosius: illud vill⁹: qd̄ tñ vtroq̄ significat id
ip̄m ē. Et q̄uis idē significauerit: ex v̄ga moy
si serpens qd̄ lapis iacob: melius tñ aliqd̄ lapis
iacob q̄ serpetes magoz. Itā sicut vnctio la
pidis xpm̄ in carne: in qua vnct⁹ ē oleo exul
tatiōis p̄cipib⁹ suis: ita v̄ga moȳsi cōuersa
in serpentē ip̄m xpm̄ factū: obedientē vsq̄ ad
mortē crucis: vn̄ ait. Sicut exaltauit moyses
serpentē in dextro: sic optet exaltari filiū hoīs
vt oīs q̄ credit in ip̄o: nō pereat: s̄ hēat vitā
eternā. Sicut intuētes illū serpentē exaltatū
in heremo serpentū mortib⁹ nō peribāt. Ele
tus em̄ hō n̄ fixus ē cruci cū illo: vt euacuet̄
corp⁹ pcti. Per serpentē em̄ intelligit moys:
que facta ē a serpētē in paradiso: mō locutiōis
p̄ficiētē id qd̄ efficit demonstrante. Ergo
v̄rga in serpentē: xps̄ in mortē: ⁊ sp̄ens rur
sus in v̄gā: xps̄ in resurrectionē tot⁹ cū corpe
suo qd̄ ē ecclesia: qd̄ in fine t̄pis erit: que sp̄en
tis cauda significat: quā moyses tenuit vt re
diret in v̄rgam. Serpetes aut̄ magoz tanq̄
mortui seculi: nisi credētes in xpm̄ tanq̄ de
uorati in corp⁹ eius intrauerint: resurgere ī
illo nō poterūt. Lapis q̄ iacob vt dixi melius
aliqd̄ significauit q̄ serpetes magoz. At em̄
factū magoz: multo mirabil⁹. Vt hec cita
nō p̄iudicat rebus intelligēdis: tanq̄ si hoīs
nomē scribat auro: ⁊ dei atramēto. Illas eti
am nubes ⁊ ignes quō fecerint vel assumpse
runt angeli ad significandū qd̄ annūciabant
etiā si dñs vel sp̄s sanctus illis corp̄alib⁹ formis
ostendebatur. Quis nouit hoīm: sicut infan
tes nō nouit qd̄ in altari ponit: ⁊ pacta pieta
tis celebratiōe cōsumit: vnde vt quō cōficiat
tur: vnde in vsum religionis assumat. Et si
nunq̄ discat expimento vel suo vel alioz: et
nunq̄ illā sp̄em rex videat: nisi inter celebra
tiōne sacramentoz cū offerit ⁊ dat: dicaturq̄
illis auctoritate grauissima cui⁹ corp⁹ ⁊ san
guis sit: nihil aliud credēt: nisi oīno in illa spe
cie dñm oculis appuisse mortaliū: ⁊ de latere
tali p̄cusso: liquorē illum oīno fluxisse. Adhibi
aut̄ oīno vtile ē: vt meminerim v̄nū mearū
fratresq̄ meos admoneā vt ⁊ ip̄i meminerit
suar̄ ne vltra q̄ tutū est hūana p̄grediat in
firmitas. Quē admodū em̄ hec faciūt ange
li vel potius de⁹: quē admodū hec faciat p̄ an
gelos suos: ⁊ quātū fieri velit etiā p̄ angelos
malos: siue finēdo: siue iubēdo siue cōgendo
ex occulta sede altissimi imperij sui: nec ocu
loz acie penetrare: nec fiducia rōis enucle

Exod. 4

Gen. 28

Exod. 7

Ps. 44

Phil. 2

Joh. 3

Mat. 27

Roma. 6

Exod. 4

are nec puctu mētis cōphendere valeo: vt tā certus hinc loquar ad omnia que requiri d
 his rebus possunt: q̄ si essem angelus: aut p̄-
 pheta: aut ap̄tus. Cogitatioēs em̄ mortaliūz
 Sap. 9 timide z incerte puidētē nostre. Corp̄ em̄
 qd̄ corrūpit̄ aggrauat animā: z deprimit ter-
 rena inhabitatio sensum multa cogitantem.
 Et difficile est inam̄ que in terra sunt: z que
 in p̄spectu sunt inuenim̄ cū labore. Que in
 Sap. 9 celis sunt aut: quis inuestigabit? Sz qz sequit̄
 z dicit. Sensum dō tuū q̄s sciet: nisi tu dederis
 sapiam̄ z miseris sc̄is sp̄m̄ tuū d̄ altissimis
 Que in celis sūt qd̄ nō in uestigam̄: que re-
 rū genere z corp̄a āgelica s̄m̄ pp̄riā dignita-
 tē z eoz qd̄a corp̄alis actio p̄inc̄t: s̄m̄ sp̄m̄ tñ
 dei missum nob̄ d̄ altissimis z im̄p̄tā ei⁹ gra-
 tiā mentib⁹ n̄ris: audeo fiducialit̄ dicere: nec
 deū p̄rem: nec x̄bā ei⁹: nec sp̄m̄ ei⁹: qd̄ deus
 vnus est: p̄ id qd̄ ē: atqz id̄ ip̄m̄ est: vllomō esse
 mutabilē: ac p̄ hoc multo min⁹ eē visibilē: qm̄
 sunt qd̄a q̄uis mutabilia: non tñ visibilia: sic
 n̄re cogitatioēs: z memorie: z voluntates: z
 oīs incorp̄ea creatura. Visibile autē quicqz
 nō est: qd̄ non sit mutabile.

Essentiā trinitatis nunq̄ oculis apparuit
 se mortaliū: sed p̄ subiectā sibi creaturā signi-
 ficasse que voluit. La. XI

Quia p̄pter sūba vel s̄m̄ meli⁹ d̄: eēntia
 dei: vbi p̄ modulo n̄ro ex quātulacū
 qz p̄ricula intelligim⁹ p̄rem z filiū et
 sp̄m̄ sc̄m̄: qm̄ qd̄ nullo mō mutabilis ē: nullo
 mō pot̄ ip̄a p̄ semetip̄am eē visibilis. P̄ oin-
 de illa oīa que p̄ribus visa sunt: cum de⁹ illis
 p̄ suā dispensationē tp̄ib⁹ agruā p̄sentaref:
 p̄ creaturā facta esse manifestū ē. Et si nos la-
 tet quō ea m̄stris angelis fecerit: p̄ angelos
 tñ esse facta: nō ex n̄ro sensu dicim⁹: ne cuiqz
 videamur plus s̄ape p̄ter q̄ optet s̄ape. Sz sa-
 piam⁹ ad t̄p̄antiā sicut deus nob̄ parit⁹ ē mē-
 surā fidei: z credimus p̄pter qd̄ z loquimur.
 Roma. 12. 2. Cor. 4. Errat em̄ auctoritas diuinay scripturay: vn-
 de mēs n̄ra deuicare nō debet: nec relicto soli-
 damento diuini eloquiū: p̄ suspicionū suarum
 abrupta p̄cipitari: vbi nec sensus corp̄is fgit:
 nec p̄sp̄icua rō x̄itatis elucet. Ap̄tissime q̄ppe
 sc̄ptū ē in eplā ad hebreos cū dispensatio no-
 ui testamēti a dispēsatiōe veteris testamēti
 s̄m̄ agruentiā seculoz actp̄m̄ distingueretur
 nō tñ illa visibilia: sed ip̄m̄ etiā sermonē p̄ an-
 gelos factū: sic em̄ dicit. Ad que aut̄ angeloz
 heb. 1 dixit aliq̄n. Sede ad dexteraz meā: q̄ ad usqz
 ponā inimicos tuos sc̄ab ellū pedū tuoz: n̄ō
 ne oēs sūt m̄stri sp̄s ad m̄strationē missi: p̄-
 p̄ter eos q̄ futuri sūt i hereditatē possidere sa-

lutis: hinc cōdit illa oīa: nō solū p̄ āgelos sc̄ā
 s̄ etiā p̄p̄ nos facta: i. p̄p̄ ip̄m̄ dei: cui p̄mit-
 tit hereditas vite et̄ne: sic ad corinthios etiā
 sc̄ptū ē. Oīa h̄ in figura p̄tingebāt illis: sc̄pta
 sūt aut̄ ad correptionē n̄ram: i. q̄s fines secu-
 loz obuenit. Deinde qz tūc p̄ āgelos: n̄c̄ aut̄
 p̄ filiū s̄mo factus ē: p̄sequēter ap̄teqz demon-
 strās. Propterea inq̄: abundant⁹ optet at-
 tēdere nos q̄ audiūm⁹: ne forte defluamus.
 Si em̄ q̄ p̄ āgelos dicit⁹ s̄mo fact⁹ ē firmus: et
 oīs p̄uaricatio z inobediētia iustam accepit
 mercedis retributionē: quō nos effugiemus
 tantā negligētes salutē: Et q̄si q̄rētes quam
 salutē vt osideret se de nouo testamēto iā di-
 cere: i. s̄mone q̄ nō p̄ angelos: s̄ p̄ d̄m̄ fact⁹ ē
 Que cū initiū accepisset inq̄: vt enarraret
 p̄ d̄m̄ ab his q̄ audierit in nos p̄firmata ē: cō-
 testate deo signis z portētis z varijs x̄rutib⁹
 z sp̄ū sc̄ti diuisiōib⁹ s̄m̄ suā voluntatē. Sz ait
 aliq̄s: cur q̄ sc̄ptū ē. Dixit ad moysen: z nō po-
 ti⁹: dixit angel⁹ ad moysen: Quia cū x̄ba in-
 dicis p̄co pronūciat: nō scribit in gestis: ille p̄-
 co dixit. s̄ ille iudex. Sic etiā loquēte p̄p̄ha s̄a-
 cto: z si dicam⁹ p̄p̄ha dixit: nihil aliud q̄ d̄m̄ di-
 xisse intelligi volum⁹. Et si dicam⁹: d̄m̄ dixit
 prophetā nō s̄trahim⁹: s̄ q̄s p̄ eū dixerit ad-
 monem⁹. Et illa qd̄ sc̄ptura sepe aperit āge-
 lū eē deū: q̄ loquēte idētidē d̄: d̄m̄ dixit: sic iā
 demonstrauim⁹. Sz p̄p̄ eos q̄ cū scriptura
 illic angelū noiat: ip̄m̄ p̄ seip̄m̄ filiū dei volūt
 itelligi: qz p̄p̄ anūciationē p̄nc̄ ac sue volū-
 tati a p̄p̄ha dicit⁹ ē angel⁹: propterea volūt
 ex hac eplā māifestū testimoniū dare: vbi nō
 dicitū ē: p̄ angelū: s̄ p̄ angelos. Itā stephan⁹
 in actib⁹ ap̄toz eo more narrat h̄: q̄ etiā in li-
 bris veterib⁹ p̄sc̄pte sūt. Ulri fr̄es z p̄fes au-
 dite inq̄: d̄s gl̄ie appuit abraē p̄f̄i n̄ro: cū eēt
 in mesopotamia syrie. Itē q̄s autē aribitref
 tūc deū gl̄ie p̄ id qd̄ in seip̄o ē: cuiusqz ocul⁹ ap-
 paruisse mortaliū: i. p̄sequentib⁹ dic. qz moysi
 angel⁹ appuerit. Fugit inq̄ moyses in x̄bo
 isto: z fact⁹ ē in q̄lūn̄ in terra madian: vbi ge-
 nuit filios duos. Et cōplet⁹ illic an̄is: xl. appa-
 ruit illi i defro mōtis syna angel⁹ d̄m̄ i flāma
 ignis i rubo. A moyses aut̄ vidēs mirabat̄ vi-
 suz. Qui cū accederet p̄siderare: facta ē vox
 d̄m̄ dicēs. Ego sum de⁹ pat̄z tuoz: de⁹ abraā
 z de⁹ isaac: z de⁹ iacob. Tremefactus autēz
 moyses: nō audebat cōsiderare. Dixitqz illi
 d̄m̄. Solue calciamentū pedū tuoz: h̄ic
 certe z āgelū z d̄m̄ dicit: eundēqz deū abraā
 z deū isaac: z deū iacob: sic i. gen̄es sc̄ptū est.
 An forte q̄s d̄m̄ dicitur ē qz moysi p̄ āgelū appu-
 it d̄m̄: abraē vero p̄ seip̄m̄: At hoc a stepha-

Roma. 12
 2. Cor. 4

Act. 7

Exod. 3

Exod. 3

Liber

no nō q̄ram^o: ip̄m librū vñ stephan^o ista nar-

Gen. 12 Et dixit dñs deus ad abraam: Et paulopost:
Et visus ē dñs de^o abrae: p̄pterea ista non p
angelos facta sunt: cū alio loco siliter dicat.

Gen. 18 Visus ē autē ei de^o ad illicē mambre sedētē ad
ostiu tabernaculi sui meridie. Et tñ cōsequē
ter adiūgit. Respiciēs autē oculis suis vidit:
et ecce tres viri stabāt sup eū: de quib^o iā di-
xim^o. Quō enī poterūt isti q̄ vela x̄bis ad in-
tellectū nolūt assurgere: vel facile se ab intel-
lectu in x̄ba p̄cipitāt: quō potest explicare vi-
suz eē deū in viris trib^o: nisi eos sicut etiā cō-
sequētia docent: angelos fuisse fateant^r. An
q̄: nō dictū est angelus: ei locut^o ē vel appuit:
p̄pterea dicere audebūt: moysi q̄dē illā visio
nē ac vocē p̄ angelū factā: q̄: ita sc̄ptū ē: abrae
autē q̄: cōmemoratio angeli nō ē facta: p̄ sub-
stantiā suā deū appuisse atq̄ sonuisse. Quid
q̄d nec apud abraā de angelo tacituz ē: Nam
ita legi^t cū imolādus fili^o eius p̄cipet. Et fa-
ctū ē post hec x̄ba: tēptauit de^o abraā: et dixit
ad eū. Abraā abraam. Et ille dixit. Ecce ego
Et dixit ei. Accipe filiū tuū dilectū quē diligis
isaac: et vade in terraz excelsam: et offer eū ibi
holocaustū sup vnū montē quem tibi dixerō

Gen. 22 Lerte hic de^o: nō angel^o cōmēoratus ē. Pau-
lopost x̄o ita se habet sc̄ptura. Extēdēs autē
abraā manū suā: sūpsit gladiū volens occide-
re filiū suū. Et vocauit eū angel^o dñi de celo:
et dixit ei: Abraā abraaz. Et dixit. Ecce ego.
Et dixit: Ne iniicias manū tuā sup puerū: ne
q̄ facias ei q̄c̄q̄. Quid ad h̄ r̄ndē: an dictu-
ri sunt deū iussisse vt occideret isaac: et ange-
lū p̄hibuisse? Porro ip̄m p̄fem adūsum dei p̄
ceptū q̄ iusserat vt occideret obtpasse ange-
lo vt p̄ceret. Ridēdus et abūciēd^o hic sensus
est. Sz neq̄ huic tā grosso et abiecto vllū locū
sc̄ptura eē p̄mittit: p̄tinuo subiūgens. Hunc
enī cognoui q̄: times deū tu: et nō pepcisti fi-
lio tuo dilecto p̄pter me. Quid ē p̄pter me:
nisi p̄p̄t eū q̄ occidi iusserat. Idem igi^r deus
abrae q̄ angelus: an poti^o p̄ angelū de^o. Acci-
pe sequētia. Lerte iā hic angel^o manifestissi-
me exp̄ssus ē: attēde tñ q̄d p̄terat. Respiciēs
abraā oculis suis vidit. et ecce aries vnus te-
nebat in arbore sabech cornib^o: et abiit abra-
am: et accepit arietē: et obtulit eū holocaustū
pro isaac filio suo. Et cognominauit abraam
nomē loci illius dñs vidit: vt dicāt hodie q̄: i
mōte dñs visus ē: sicut pauloante q̄d dixit de
us p̄ angelū. Hūc enī cognoui q̄: times deū:
nō q̄: tūc de^o cognouisse intelligēdus est: sed
egisse: vt p̄ deū ip̄e abraam cognosceret q̄n-

Ibidē Lerte hic de^o: nō angel^o cōmēoratus ē. Pau-
lopost x̄o ita se habet sc̄ptura. Extēdēs autē
abraā manū suā: sūpsit gladiū volens occide-
re filiū suū. Et vocauit eū angel^o dñi de celo:
et dixit ei: Abraā abraaz. Et dixit. Ecce ego.
Et dixit: Ne iniicias manū tuā sup puerū: ne
q̄ facias ei q̄c̄q̄. Quid ad h̄ r̄ndē: an dictu-
ri sunt deū iussisse vt occideret isaac: et ange-
lū p̄hibuisse? Porro ip̄m p̄fem adūsum dei p̄
ceptū q̄ iusserat vt occideret obtpasse ange-
lo vt p̄ceret. Ridēdus et abūciēd^o hic sensus
est. Sz neq̄ huic tā grosso et abiecto vllū locū
sc̄ptura eē p̄mittit: p̄tinuo subiūgens. Hunc
enī cognoui q̄: times deū tu: et nō pepcisti fi-
lio tuo dilecto p̄pter me. Quid ē p̄pter me:
nisi p̄p̄t eū q̄ occidi iusserat. Idem igi^r deus
abrae q̄ angelus: an poti^o p̄ angelū de^o. Acci-
pe sequētia. Lerte iā hic angel^o manifestissi-
me exp̄ssus ē: attēde tñ q̄d p̄terat. Respiciēs
abraā oculis suis vidit. et ecce aries vnus te-
nebat in arbore sabech cornib^o: et abiit abra-
am: et accepit arietē: et obtulit eū holocaustū
pro isaac filio suo. Et cognominauit abraam
nomē loci illius dñs vidit: vt dicāt hodie q̄: i
mōte dñs visus ē: sicut pauloante q̄d dixit de
us p̄ angelū. Hūc enī cognoui q̄: times deū:
nō q̄: tūc de^o cognouisse intelligēdus est: sed
egisse: vt p̄ deū ip̄e abraam cognosceret q̄n-

Ibidē Lerte hic de^o: nō angel^o cōmēoratus ē. Pau-
lopost x̄o ita se habet sc̄ptura. Extēdēs autē
abraā manū suā: sūpsit gladiū volens occide-
re filiū suū. Et vocauit eū angel^o dñi de celo:
et dixit ei: Abraā abraaz. Et dixit. Ecce ego.
Et dixit: Ne iniicias manū tuā sup puerū: ne
q̄ facias ei q̄c̄q̄. Quid ad h̄ r̄ndē: an dictu-
ri sunt deū iussisse vt occideret isaac: et ange-
lū p̄hibuisse? Porro ip̄m p̄fem adūsum dei p̄
ceptū q̄ iusserat vt occideret obtpasse ange-
lo vt p̄ceret. Ridēdus et abūciēd^o hic sensus
est. Sz neq̄ huic tā grosso et abiecto vllū locū
sc̄ptura eē p̄mittit: p̄tinuo subiūgens. Hunc
enī cognoui q̄: times deū tu: et nō pepcisti fi-
lio tuo dilecto p̄pter me. Quid ē p̄pter me:
nisi p̄p̄t eū q̄ occidi iusserat. Idem igi^r deus
abrae q̄ angelus: an poti^o p̄ angelū de^o. Acci-
pe sequētia. Lerte iā hic angel^o manifestissi-
me exp̄ssus ē: attēde tñ q̄d p̄terat. Respiciēs
abraā oculis suis vidit. et ecce aries vnus te-
nebat in arbore sabech cornib^o: et abiit abra-
am: et accepit arietē: et obtulit eū holocaustū
pro isaac filio suo. Et cognominauit abraam
nomē loci illius dñs vidit: vt dicāt hodie q̄: i
mōte dñs visus ē: sicut pauloante q̄d dixit de
us p̄ angelū. Hūc enī cognoui q̄: times deū:
nō q̄: tūc de^o cognouisse intelligēdus est: sed
egisse: vt p̄ deū ip̄e abraam cognosceret q̄n-

Ibidē Lerte hic de^o: nō angel^o cōmēoratus ē. Pau-
lopost x̄o ita se habet sc̄ptura. Extēdēs autē
abraā manū suā: sūpsit gladiū volens occide-
re filiū suū. Et vocauit eū angel^o dñi de celo:
et dixit ei: Abraā abraaz. Et dixit. Ecce ego.
Et dixit: Ne iniicias manū tuā sup puerū: ne
q̄ facias ei q̄c̄q̄. Quid ad h̄ r̄ndē: an dictu-
ri sunt deū iussisse vt occideret isaac: et ange-
lū p̄hibuisse? Porro ip̄m p̄fem adūsum dei p̄
ceptū q̄ iusserat vt occideret obtpasse ange-
lo vt p̄ceret. Ridēdus et abūciēd^o hic sensus
est. Sz neq̄ huic tā grosso et abiecto vllū locū
sc̄ptura eē p̄mittit: p̄tinuo subiūgens. Hunc
enī cognoui q̄: times deū tu: et nō pepcisti fi-
lio tuo dilecto p̄pter me. Quid ē p̄pter me:
nisi p̄p̄t eū q̄ occidi iusserat. Idem igi^r deus
abrae q̄ angelus: an poti^o p̄ angelū de^o. Acci-
pe sequētia. Lerte iā hic angel^o manifestissi-
me exp̄ssus ē: attēde tñ q̄d p̄terat. Respiciēs
abraā oculis suis vidit. et ecce aries vnus te-
nebat in arbore sabech cornib^o: et abiit abra-
am: et accepit arietē: et obtulit eū holocaustū
pro isaac filio suo. Et cognominauit abraam
nomē loci illius dñs vidit: vt dicāt hodie q̄: i
mōte dñs visus ē: sicut pauloante q̄d dixit de
us p̄ angelū. Hūc enī cognoui q̄: times deū:
nō q̄: tūc de^o cognouisse intelligēdus est: sed
egisse: vt p̄ deū ip̄e abraam cognosceret q̄n-

tas haberes vires cordis ad obediendū deo
vsq̄ ad immolationē vnici filij. Illo mō locu-
tionis quo significat p̄ efficientē id q̄d efficit
sicut dicit frigus pigrum: q̄d pigras facit: vt
video cognouisse diceret: q̄: ip̄m abraam co-
gnoscere fecerat quē poterat latere fidei sue
firmitas: nisi tali exp̄mento probaret. Ita et
hic cognominauit abraā nomē loci illius dñs
vidit: id ē q̄d videri se fecit. Nam cōtinuo se-
curus ait: vt dicāt hodie q̄ in mōte dñs visus
est. Ecce idem angelus: dñs dicit. Quare ni-
si q̄: p̄ angelū dñs? Jam x̄o in eo q̄d sequitur
propheticē om̄ino loquitur angelus et p̄orsus
aperit q̄d p̄ angelū deus loquat. Et vocauit
inquit angelus dñi abraā itex de celo dicens:

Gen. 22 Per me iuravi dicit dñs: pro eo q̄d fecisti hoc
verbū: et nō pepcisti filio tuo dilecto propter
me et. Hec certe verba vt dicat ille: p̄ quē lo-
quit dñs: hec dicit dñs: etiā prophete solent
habere. An filius dei de p̄re ait: dicit dñs: et ip̄
se est ille angel^o p̄ris. Quid ergo de illis tri-
bus viris? Hōne respiciunt quomō vigeant
qui visi sunt abrae: cū p̄dictū esset: visus ē ei
dñs: an q̄: viri dicti sunt: nō erāt angeli? Da-
nielem legāt dicentē. Ecce vir gabriel: Sed
quid vltra differimus: ora corū euidentissimo

Dan. 8 atq̄ grauiissimo alio documēto op̄pillare: vbi
nō angelus singulariter: nec viri pluraliter
sed omnino angeli dicunt: p̄ quos sermo nō
quilibet factus: sed lex ip̄a data manifestissi-
me ostendit: quā certe nullus fidelium dubi-
tat deū dedisse: moysi ad subiugandum p̄p̄m
israel: sed tñ per angelos datā ita stephanus
loquit. Dura ceruice inquit: et nō circumcisi
corde et aurib^o: vos semp̄ spiritū sc̄ctō restiti-
stis: sicut p̄res v̄ri: quē prophetarū nō p̄secu-
ti sunt p̄res v̄ri: et occiderūt eos qui p̄nuncia-
bant de aduentu iusti: cuius nūc vos prodi-
tores et interfectores fuistis qui accepistis le-
gem in edictis angelorum: nec custodistis.

Act. 7 Quid hoc euidentius: quid tanta auctozita-
te robustius? In edictis quidē angelorū lex
illi populo data est: sed dñi iesu x̄pi p̄ eā dispo-
nebat: et p̄nunciabat aduentus. Et ip̄e tanq̄
verbum dei miro et ineffabili mō erat in an-
gelis: in quorū edictis lex ipsa dabat. Tñ di-
cit in euāgelio. Si crederetis moysi: crede-

Job. 5 retis et mihi: de me enī ille scripsit. Per ange-
los ergo tūc dñs loquebat: per angelos fili-
us dei: mediator dei et hominū futurus: ex se-
mine abrae suū disponebat aduentum: vt in-
ueniret a quibus reciperet cōstitentes reos:
quos lex nō implera fecerat transgressores
Tñ et ap̄tus ad galathas dicit. Quid gl̄lex: Gal. 3

Gen. 22

Dan. 8

Act. 7

Job. 5

1. Thi. 2

Gal. 3

Transgressiois gratia proposita est: donec veniret semet cui premissum est disposita per angelos in manu mediatoris: hoc est disposita per angelos in manu sua. Homo enim natus est per additionem: sed per partem. Quia autem non alique ex angelis dicit mediator: sed ipsum dominum iesum christum in quantum homo fieri dignatus est: habes alio loco. Unus inquit deus: et unus mediator dei et hominum: homo christus iesus. Hinc illud pascha in interfectione agni: hinc illa omnia que de christo venturo in carne atque passuro sed et resurrecturo in lege figurantur: que data est in edictis angelorum: donec veniret semet dispositum per angelos in manu mediatoris. In quibus angelis erat utique et pater: et filius: et spiritus sanctus. Et alique pater: alique filius: alique spiritus sanctus: alique sine ulla distinctione persone de per illos figurabatur. Et si visibilibus et sensibilibus formis apparens: per creaturam tamen suam non per substantiam suam cui videnda corda mundantur per hec omnia que oculis videntur: et auribus audiuntur. Scitatis satis quantum existimo per captum nomen disputatum et demonstratum est: quod in libro susceperam ostendere: constituitur et per phantasiam rationis quantum vel potius quantum ego potui et firmitate auctoritatis quantum de scripturis sanctis divina eloquia patuerunt: quod antiquis patribus nostris ante incarnationem saluatoris cum deo apparere dicebatur: voces ille ac species corporales per angelos facte sunt: siue ipsi loquentibus vel agentibus aliquid ex persona dei: siue etiam prophetas solere ostendimus: siue assumptibus ex creatura quod ipsi non essent: ubi deus figurate demonstraret hominibus. Quod genus significationum nec prophetas omisisse multis exemplis docet scriptura. Superest igitur iam videamus cum nato per virginem domino: et corporali specie sicut columba descendente spiritus sanctus: visusque igneis linguis: sonitu facto de celo die pentecostes post ascensionem domini: non ipsum dei verbum per substantiam suam qua perfectum equale atque coeternum est: nec spiritus patris et filii per substantiam suam qua et ipse utriusque equalis atque coeternus est: sed utriusque creaturas que illis modis formari et existere potuit corporalis atque mortalibus sensibus apparuerit: quod inter illas demonstrationes: et has proprietates filii dei et spiritus sancti: quis per creaturam visibiles factas interstitit: quod ab alio volumine commodius ordinemur.

Explicit liber tertius.

Incipiunt capitula libri quarti.

- i De gratia dei qua sibi humanum genus reconciliat: ut quod perierat: saluetur.
- ii De incarnatione verbi ut participes eius esse possimus.
- iii De simplo saluatoris nostri quod ad du-

- liij De ratione simplici ad duplicem: per numerum ternarium atque senarium.
 - v De quadragesimo sexto anno edificationis dominici corporis.
 - vi De triduo quo impleto dominus surrexit.
 - vii De signis et significationibus: que aduentum domini precesserunt.
 - viii De filio dei qui in forma dei et in forma serui una persona est christi.
 - ix De unitate ecclesie in deo per geminam dilectionem cui formam prebet unitas patris et filii et spiritus sancti.
 - x De mediatore ad mortem diabolo: et mediatore ad vitam iesu christi.
 - xi De facilitate iudicacionum quibus homines ab imundis spiritibus falluntur.
 - xii De falsis et deceptoribus purificationibus.
 - xiii De morte christi non fuisse necessitatis nostre: sed voluntatis sue ac patris.
 - xiiii De sacrificio perfecto et vero: quod ipse pro nobis saluator effectus est.
 - xv De his qui sibi purgationem de virtute propria pollicentur.
 - xvi Sapientes mundi nec resurrectionis veritatem cognoscere: nec futuroz ordinem scire potuisse: quis et ipsi vaticinia habere videantur.
 - xvii Unde apud impios possunt quedam futura presciri.
 - xviii De fide qua credimus temporaliter gesta et veritate que reddet eterna.
 - xix De missione filii dei qua in forma serui patres actus est minor: cum in forma dei patri permaneret equalis.
 - xx Non esse contra equalitatem patris et filii: si etiam secundum coeternam patri divinitatem intelligatur filius missus.
 - xxi De sensibili demonstratione spiritus sancti et de coeterna unitate trinitatis.
- Incipit prohemium in libro quarto.
- S**cientia terrestrium celestiumque rerum magni estimari solet genus humanum: in quo perfecto meliores sunt quam huic scie proponunt nosse semetipsos: laudabiliorque est animus cui nota est infirmitas sua: quam que ea non respecta: vias siderum scrutatur etiam cogniturus: aut quam cognitas tenet ignorans ipse quam ingreditur ad salutem: ac infirmitatem suam. Qui vero iamzeuigilavit in deum spiritus sancti calore excitatus atque in eius amore coram se viluit: ad eumque intrare volens nec valens: eoque sibi lucere attendit in se: inuenitque se: suamque egritudinem illius mundicie preperari non posse cognovit: flere

Liber

dulce habet eūq; deprecari: vt etiā atq; etiā miserari: donec exuat torā miserā: et precari cū fiducia. Itaq; accepto grūto pignore salutis per vnicū saluatorē hoīs et illūinatorē hūc ita agere et dolentē: scia nō inflat: quia charitas edificat: p̄posuit em̄ sciētā sciētie: p̄posuit scire infirmitatē suā magisq; scire mūdi menia: fundamēta terrarū et fastigia celozū: et hanc apponēdo sciētiaz: apposuit dolorē. Dolorē peregrinatiōis sue ex desiderio patrie sue: et cōditoris ei⁹ beati dei sui. In hoc genere hominū: in familia xp̄i tui dñe de⁹ meus: si inter paupes tuos gemo: da mihi de pane tuo respōdere homib⁹: q̄ nō esuriūt et sitiūt iusticiā sed satiati sunt et abundāt. Satiavit aut̄ illos phantasma eoz nō veritas tua: quā repellendo resiliūt: et in suā vanitatē cadūt. Ego certe sentio quā multa figmēta pariat cor humanū. Et quid est cor meū: nisi cor hūanū. Sed hoc oro deū cordis mei: vt nihil ex eis figmētis p̄ solido vero eructem in has lras: sed inde veniat in eas q̄cqd p̄ me venire potuerit. **U**bi mihi quis p̄iecto a facie oculoꝝ suozum et de lōginquo redire conātī: p̄ viā quaz strauit hūanitati diuinitas vnigeniti sui aua veritatis eius aspgitur. Quā intantū licet mutabilis haurio: inquātuz in ea nihil mutabile video: nec locis et t̄pib⁹ sicut corpa: nec solis t̄pibus et q̄si locis: sicut spiritū n̄ oꝝ cogitatiōes: nec solis t̄pibus: et nulla v̄l imagine lozorū: sicut quedā n̄ arū mentiū ratiocinatiōes. **D**imino em̄ dei essentia q̄ est: nihil mutabile habet: nec in eternitate: nec in veritate nec in volūtate: qz eterna ibi est v̄itas: et eterna charitas: et vera ibi est charitas: vera eternitas: et cara ibi est eternitas: cara veritas.

De gratia dei qua sibi humanū genus reconciliat vt quod perierat saluetur.

La. I

Sed quoniam exulauim⁹ ab incommutabili gaudio: nec tū inde p̄cisi atq; abrupti sumus: vt nō etiā in istis mutabilib⁹ et t̄pib⁹ eternitate: veritate: beatitudinem: q̄reremus. **H**ec mori em̄ nec falli: nec perturbari volumus: missa sunt nobis diuinitus visa cōgrua peregrinatiōi n̄re: quib⁹ admoneremur nō hic esse qd̄ querim⁹: sed illuc ad ipa esse redeūdum: vnde nisi penderem⁹ hic ea non quereremus. At primum nobis p̄suadendū fuit: quantum nos diligeret deus: ne desperatiōe nō auderem⁹ erigi in eū. Quia

les aut̄ dilexerit: osidi optebat: ne tāq; demeritis nostris supbiētes: magis ab eorefiliremus: et in nostra fortitudine magis deficere mus: ac p̄ hoc egit nobiscū vt p̄ eius fortitudinem potius p̄ficeremus: atq; ita infirmitate humilitatis p̄ficeretur v̄tus charitatis. **H**oc significabat in psalmo vbi ait: **P**luuiā voluntariā segregans deus hereditati sue: et infirmata ē: tu vero p̄fecisti eā. **P**luuiā q̄ppe voluntariā nō nisi gr̄am vult intelligi: nō meritis reddita: s̄ gratis datā: v̄l et gr̄a noiā. **D**edit em̄ eā nō qz digni eram⁹: s̄ qz voluit: h̄ cognoscētes: nō fidētes in nobis erim⁹: et h̄ ē infirmari. **I**p̄e x̄o p̄ficit nos: q̄ etiā **P**aulo ap̄lo dixit: Sufficit tibi gr̄a mea: nā v̄tus in infirmitate p̄ficit: p̄suadendū gerat hoī q̄tū nos dilexerit deus: et q̄les dilexerit. **Q**uātū: ne desperarem⁹: q̄les ne supbirem⁹. **H**ūc locū ap̄ls p̄ necessariū: sic explicat. **L**ōmendat aut̄ in q̄t suā charitatē de⁹ in nobis: qm̄ cū adhuc peccatores eēim⁹: christ⁹ p̄ nobis mortu⁹ ē: multo magis iustificati nūc in sanguine ipsius: salui erim⁹ ab ira ip̄m. **S**i em̄ cū inimici essemus recōciliati sum⁹ deo p̄ mortē filij ei⁹: multo magis recōciliati salui erim⁹ in vita ipsi⁹. **I**tem alio loco. **Q**uid ḡ in q̄t dicem⁹ ad hec: **S**i de⁹ p̄ nobis: q̄s cōtra nos: q̄ pp̄rio filio nō pep̄cit s̄ p̄ nobis oib⁹ tradidit illū: **Q**uō nō et cū illo nobis oia donauit: **Q**uātū factū nob̄ annūciatur: h̄ futurū oñdebat et antiq̄s iustis: vt per eandē fidē etiā ip̄i hūiliati ifirmarent: et infirmati p̄ficerent. **Q**uia igit̄ vnū x̄bū dei ē: p̄ qd̄ facta sūt oia: qd̄ ē cōmutabilis v̄itas: vbi p̄ncipalit̄ atq; in cōmutabilib⁹ sunt oia simul: non solū q̄ nūc sūt in hac vniūsa creatura: verū etiā q̄ fuerūt: et q̄ futura sūt: ibi aut̄ nec fuerūt: nec futura sūt: s̄ t̄m̄ nō sūt: et oia vita sūt: et oia vnū sūt: et magis vnū ē: et vna vita ē. **S**ic em̄ oia p̄ ip̄m facta sunt: vt q̄cqd̄ factū ē in his: in illo vita sit: et facta nō sit: qz in p̄ncipio non factū ē x̄bū: s̄ erat x̄bū ap̄ deū: et de⁹ erat x̄bū: et oia p̄ ip̄m facta sūt. **H**ec p̄ ip̄m oia facta eēt nisi ip̄m eēt an̄ oia: factūq; nō eēt. **I**n his aut̄ q̄ p̄ ip̄m facta sunt: etiā corpa qd̄ vita nō ē per ip̄m nō fieret: nisi in illo ante q̄ fieret vita eēt. **Q**d̄ ei sc̄m̄ ē: iā i illo vita erat: et nō q̄liscūq; vita. **H**ā et aia vita ē corpis: s̄ h̄ facta ē: qz mutabilis ē: et p̄ qd̄ facta ē: nisi p̄ dei x̄bū in cōmutabile: **D**ia em̄ p̄ ip̄m facta sūt: et sine ip̄o sc̄m̄ ē nihil: qd̄ ḡ factū ē: iā in illo vita erat: et nō q̄liscūq; vita: s̄ vita erat lux hoīm: lux itaq; rationalium mentiū: per quas hoīs a pecoribus differūt: et ideo sunt hoīs. **N**on ḡ lux corpora: que lux ē carniū: siue de celo fulgeat

Ps. 67

2. Cor. 12

Roma. 5

Ibidē. 8

Iob. 1

Ibidē

Ibidē

1. Cor. 8

Mat. 5

Quartus

siue terrenis ignib⁹ accendat: nec hūanarū tantū carnū: sed etiā beluinarū: et vsq³ ad minutissimos quosq³ xmiculos. Omnia em̄ hec Act. 17 vident istā lucē: at illa vita lux hoīm erat: nec lōge posita ab vnoq³ nfm̄. In illa em̄ viuim⁹ et mouemur et sum⁹. S; lux in tenebris lucet et tenebre eā nō cōprehēderūt.

De incarnatione xbi vt participes ei⁹ esse possimus. **Laplm. II**

Cenebre autē sunt stulte mētes hoīm: praua cupiditate atq³ infidelitate ceitate. Has vt curaret atq³ sanaret verbū: p qd̄ facta sunt oīa: caro factū ē: et habitauit i nobis. Illuminatio q̄ppe nra picipatō xbi dei est: illi⁹ scz vte q̄ lux ē hoīm. Huic autē picipationi p̄iosus inhabiles et min⁹ idonei eram⁹: ppter imundiciā pctōr. Abū dādi ergo eram⁹. Porro iniquoz et supboz vna mūdatio ē sanguis iusti: et humilitas dei: vt ad cōtemplandū deū qd̄ natura nō sum⁹: p eū mūdaremur: factū qd̄ natura sum⁹: et qd̄ pctō si sum⁹. De⁹ em̄ natura nō sumus: hoies natura sum⁹: iusti pctō nō sum⁹. De⁹ itaq³ factus hō iustus: intercessit deo p hoie pctōre. Non em̄ cōgruit pctōr iusto: s; cōgruit homini hō. Adiungens q̄ nob̄ similitudinē hūanitatē sue: abstulit dissimilitudinē iniquitatē nre. Et factus p̄iceps mortalitatis nre: fecit nos p̄icipes diuinitatis sue. Ab̄erito q̄ppe mors pctōris veniēs ex dānatiōis necessitate: soluta est p mortē iusti venientē ex misericordie volūta: te: dū simplū ei⁹ pgruit duplo nro. Hec em̄ cōgruetia: siue pueniētia: vel cōcinnātia: vt cōsonātia: vel si cōmodi⁹ dicat: qd̄ ē vnū ad duo in om̄i cōpaginatiōe: vel si meli⁹ d̄r coaptatiōe creature: valet plurimū hāc em̄ coaptatiōnē: sic mihi nūc occurrit dicere voluit: quā greci harmoniā vocāt. Itaq³ nūc loc⁹ est: vt ostendā q̄tū valeat cōsonantia simpli ad duplū: que maxia in nob̄ reperit: vt sit nobis insita naturaliter: a quo vtiq³ nisi ab eo q̄ nos creauit: vt nec imperiti possint eā nō sentire siue ipi cātantes: siue alios audientes: p hāc q̄ppe voces acutiores grauiorēsq³ p̄cordāt: ita vt q̄squis ab ea dissonuerit: nō sciam (cuius expertes sūt plūmi) si ipm̄ sensū audit⁹ nostri vehemēter offendat. Sed hoc vt demōstret: longo finē op⁹ ē: ipis autē aurib⁹ exhiberi pōt ab eo q̄ nouit i reglari monochordo

De simplo saluatoris nri qd̄ ad duplū nostrū cōcurrit et cōgruit. **La. III**

Verū qd̄ instat imp̄sentiarū quantum donat deus: edisserēdū ē: quē ad modum simplū dñi et saluatoris nri ic

su xpi: duplo nostro cōgruat et quodāmo cōcinat ad salutē. Nos certe (qd̄ nemo christianus ambigit) et anima et corpe mortui sum⁹: aīa ppter pctm̄: corpe ppter penam pcti: ac p hoc et corpe ppter pctm̄. Vtriq³ autē rei nō stre. id ē et aīe et corpe: medicina et resurrectione opus erat: vt in melius renouaret: qd̄ erat in deterius cōmutatū. Ab̄ors autē anie impietas est: et mors corplis corruptibilitas: p quā fit et aīa a corpe abscissus. Sicut enim aīa deo deserēte: sic corpus aīa deserēte: moritur: vñ illa fit insipiens: hoc exanime. Resuscitat em̄ aīa p p̄ntiam: et i corpe adhuc mortali renouatio vite inchoat a fide: qua creditur in eū qui iustificat impiū: bonifq³ morib⁹ auget et roborat de die in diē: cuz magis magisq³ renouat interior homo. Corpus xō tāquā hō exterior: quāto ē hec vita diuturnior tanto magis magisq³ corrumpit: vel etate: vel morbo: vel varijs afflictionib⁹: donec veniat ad vltimā q̄ ab hoibus mors vocat. Et autē resurrectio differē in finē: cū et ipa iustificatio nostra perficiet ineffabiliter. Tūc enī similes ei erim⁹: qñ videbim⁹ eū sicuti ē. Hūc vero q̄diu corpus qd̄ corrupit aggrauat animam: et vita humana sup terrā tota temptatio est: non iustificabit in p̄spectu eius om̄is viuēs: incōpatione iusticie qua equabimur angelis: et glorie que reuelabit in nob̄. De morte autē anie a morte corpeis distinguenda: quid plura documenta cōmemorē: cū domin⁹ in vna sentētia euāgelica vtrāq³ mortē cuius facile discernendā posuerit: vbi ait. Sine mortuos sepelire mortuos suos. Sepe licdū quippe corpe mortuū erat: sepulchros autē eius p infidelitatis impietatē in aīa mortuos intelligi voluit quales excitant cū dicat. Surge qui dormis et exurge a mortuis: et illuminabit te xps. Detestat autē quandā mortē aplūs dicēs de vidua: Que autem in delictis agit viuēs mortua ē. Anima igif iam pia que fuit impia: ppter iusticiā fidei dicat ex morte reuixisse atq³ viuere. Corpus autē non tantū moriturū ppter anie abscissum qui fururus est: sed ppter infirmitatē tantū carnis et sanguinis: quodā loco in scripturis etiā mortuū dicit loquēte apostolo. Corpus quidē inquit mortuum est ppter peccatū: spiritus autē viuita est ppter iusticiā: hec vita ex fide facta est: qñ iustus ex fide viuuit. Sed quid sequitur. Si autē spūs eius qui suscitauit iesum a mortuis habitat in vobis: qui suscitauit christuz iesum a mortuis: viuificabit et mortalia corpe vestra: p inhabitantē spm̄ eius i vobis.

1. Job. 3
Sap. 9
Job. 7
Ps. 142

Abat. 8

Ephe. 5

1. Th. 5

Rom. 8

Abac. 2

Rom. 8

Libe

Huic ergo duple morti nse: saluator impendit simplā suā: et ad faciendā vtrāq; resuscitationē nse: in sacramēto et exemplo p̄posuit et p̄posuit vnā suā. Itēq; n̄ fuit pctō: aut impius vt ei tanq; spū mortuo in interiore hoīe renouari opus eēt: et tanq; resuscitō ad vitā iusticie reuocari: sed indur^o carne mortali et sola moriēs: sola resurgens ea sola nob̄ ad vtrūq; p̄cinuit: cuz in ea fieret interioris hoīis sacramētū: exterioris exēplū. Interioris em̄ hoīis n̄i sacramētō data ē illa vox: p̄tinens ad mortē aīe nse significādā: nō solū in

Ps. 21 psalmo: v̄x etiā in cruce. Deus me^o de^o meus vt qd me dereliquisti: Lūi voci congruit

Rom. 6 apls dicēs: Scientes qz vetus hō n̄ s̄ crucifixus est cū illo: vt euacuet^o corp^o peccati: vt vltra non seruiam^o pctō. Crucifixio q̄ppe interioris hoīis penitētie dolores intelligūtur: et p̄tinētie quidā salubris cruciatus: p̄ quam mortē mors impietatis p̄mit^o: in qua nos nō dereliquit deus. Et ideo p̄ talē crucē euacuatur corp^o peccati: vt iā nō exhibeam^o mēbra n̄ra arma iniquitatis pctō: qz et interior homo si vtiq; renouat^o d̄ die in die: p̄fecto vt^o ē asq; renouet^o. Intus nanq; agit: qd idē apls dicit: Eruite vos veterē hoīem: et induite nouū. Qd ita cōsequēter exponit: Quia p̄pter deponētēs mēdaciū: loq̄mini veritatē. Vbi autē deponit mēdaciū: nisi intus vt inhabitet in mōte sancto dei: qui loquit^o veritatē in corde suo. Resurrectio v̄o corpis d̄ni: ad sacramētū interioris resurrectionis nse p̄tinere ostēdit: vbi postq; r̄surrexit ait m̄st̄ri: Nolite me tangere: nō dū em̄ ascendi ad p̄fem meum. Lūi mysterio p̄gruit apls dicēs: Si autē r̄surrexistis cū xp̄o: que sursum sunt querite vbi xp̄s est ad dexterā dei sedēs. Que sursum sunt sapite: hoc est em̄ xp̄m non tangere: nisi cum ascenderit ad p̄fem: nō de xp̄o s̄ape carnaliter. Jam v̄o ad exēplū mortis exterioris hoīis n̄i d̄nice carnis mors p̄tinet: qz p̄ talez passionē maxime hortat^o ē suos suos: vt nō timeāt eos qui corp^o occidūt: aiām autē nō possunt occidere. Propter qd dicit apls: vt suppleā q̄ defunt p̄ssuraz xp̄i in carne meā. Et ad exēplū resurrectionis exterioris hoīis n̄i p̄tinere inuenit r̄surrectio corpis d̄ni: qui ad discipulos ait: Palpate et videte: qz spūs carnē et ossa non habet: sicut me videtis h̄re. Et vnus ex discipulis etiā cicatrices eius cōtreans: exclamauit dicens: Dñs me^o et deus meus. Et cū illius carnis tota integritas apperet: demonstratū est in ea q̄ suos exhortas dixerat: Capillus capitis v̄i nō peribit.

Ibidē tur corp^o peccati: vt iā nō exhibeam^o mēbra n̄ra arma iniquitatis pctō: qz et interior homo si vtiq; renouat^o d̄ die in die: p̄fecto vt^o ē asq; renouet^o. Intus nanq; agit: qd idē apls dicit: Eruite vos veterē hoīem: et induite nouū. Qd ita cōsequēter exponit: Quia p̄pter deponētēs mēdaciū: loq̄mini veritatē. Vbi autē deponit mēdaciū: nisi intus vt inhabitet in mōte sancto dei: qui loquit^o veritatē in corde suo. Resurrectio v̄o corpis d̄ni: ad sacramētū interioris resurrectionis nse p̄tinere ostēdit: vbi postq; r̄surrexit ait m̄st̄ri: Nolite me tangere: nō dū em̄ ascendi ad p̄fem meum. Lūi mysterio p̄gruit apls dicēs: Si autē r̄surrexistis cū xp̄o: que sursum sunt querite vbi xp̄s est ad dexterā dei sedēs. Que sursum sunt sapite: hoc est em̄ xp̄m non tangere: nisi cum ascenderit ad p̄fem: nō de xp̄o s̄ape carnaliter. Jam v̄o ad exēplū mortis exterioris hoīis n̄i d̄nice carnis mors p̄tinet: qz p̄ talez passionē maxime hortat^o ē suos suos: vt nō timeāt eos qui corp^o occidūt: aiām autē nō possunt occidere. Propter qd dicit apls: vt suppleā q̄ defunt p̄ssuraz xp̄i in carne meā. Et ad exēplū resurrectionis exterioris hoīis n̄i p̄tinere inuenit r̄surrectio corpis d̄ni: qui ad discipulos ait: Palpate et videte: qz spūs carnē et ossa non habet: sicut me videtis h̄re. Et vnus ex discipulis etiā cicatrices eius cōtreans: exclamauit dicens: Dñs me^o et deus meus. Et cū illius carnis tota integritas apperet: demonstratū est in ea q̄ suos exhortas dixerat: Capillus capitis v̄i nō peribit.

Ephē. 4 Ibidē

Ps. 14

Joh. 20 Nolite me tangere: nō dū em̄ ascendi ad p̄fem meum. Lūi mysterio p̄gruit apls dicēs: Si autē r̄surrexistis cū xp̄o: que sursum sunt querite vbi xp̄s est ad dexterā dei sedēs. Que sursum sunt sapite: hoc est em̄ xp̄m non tangere: nisi cum ascenderit ad p̄fem: nō de xp̄o s̄ape carnaliter. Jam v̄o ad exēplū mortis exterioris hoīis n̄i d̄nice carnis mors p̄tinet: qz p̄ talez passionē maxime hortat^o ē suos suos: vt nō timeāt eos qui corp^o occidūt: aiām autē nō possunt occidere. Propter qd dicit apls: vt suppleā q̄ defunt p̄ssuraz xp̄i in carne meā. Et ad exēplū resurrectionis exterioris hoīis n̄i p̄tinere inuenit r̄surrectio corpis d̄ni: qui ad discipulos ait: Palpate et videte: qz spūs carnē et ossa non habet: sicut me videtis h̄re. Et vnus ex discipulis etiā cicatrices eius cōtreans: exclamauit dicens: Dñs me^o et deus meus. Et cū illius carnis tota integritas apperet: demonstratū est in ea q̄ suos exhortas dixerat: Capillus capitis v̄i nō peribit.

Mat. 10

Colo. 1 Et ad exēplū resurrectionis exterioris hoīis n̄i p̄tinere inuenit r̄surrectio corpis d̄ni: qui ad discipulos ait: Palpate et videte: qz spūs carnē et ossa non habet: sicut me videtis h̄re. Et vnus ex discipulis etiā cicatrices eius cōtreans: exclamauit dicens: Dñs me^o et deus meus. Et cū illius carnis tota integritas apperet: demonstratū est in ea q̄ suos exhortas dixerat: Capillus capitis v̄i nō peribit.

Luc. 24

Joh. 20

Luc. 1 **Joh. 10**

Uti em̄ p̄mo: nolite me tangere: nō dū em̄ ascendi ad p̄fem meū. et v̄i anteq; ascēdat ad p̄fem a discipulis tangit: nisi qz illic insinuabat interioris hoīis sacramētū: hic p̄bebat exterioris exēplū. An forte quisq; ita ē absurdus atq; auersus a vero: vt audeat dicere a v̄ris euz tactū anteq; ascenderet: a mulierib^o autē cū ascendisset. Propter h̄ exēplū future nse resurrectionis in corpore qd p̄cessit in domino: dicit apls: Initiū xp̄s: deinde q̄ sunt xp̄i. De corpore em̄ resurrectione illo loco agebat: p̄pter quā etiā dicit: Trāfigurauit corp^o humilitatis nse: confor: me corpore sue gl̄ie. Vna ergo mors n̄i saluatoris: duab^o mortib^o nostris: saluti fuit. Et vna eius resurrectione: duabus nobis resurrectiones p̄stitit: cū corp^o ei^o in vtrāq; re: id ē et in morte et in resurrectione et sacramento interioris hoīis n̄i: et exēplo exterioris medicinali quadā cōuenientia ministratum est.

1. Cor. 15

Phil. 3

De rōne simpli ad duplū p̄ ternarium numerū atq; senariū. La. III

Hec autē ratio simpli ad duplū orit^o qz dem a ternario numero. Vnū quippe ad duo: tria sunt. Sed h̄ totū qd dicit ad senariū puenit. Vnū em̄ et duo et tria sex sūt. Qui nūer^o p̄pterea p̄fect^o dicit^o: qz a p̄ribus suis cōplet^o. Habet em̄ illas tres: sextā: tertiā: dimidiā. Nec vlla ps̄ alia q̄ dia possit quota sit: inuenit in eo. Sexta gēl^o vnū ē: tertia duo: dimidiā tria. Vnum autē et duo et tria cōsumāt eundē senariū. Lūi p̄fectionē nobis sancta sc̄ptura cōmēdat in eomaximē qz deus sex dieb^o p̄fecit opa sua: et sexto die factus ē hō ad imaginē dei: et sexta etate generis humani: filius dei venit: et factus ē fili^o hominis: vt nos r̄formaret ad imaginē dei. Ea q̄ppe nūc etas agit: siue milleni āni singulis distribuant^o etatib^o: siue i diuinis l̄ris mediabiles atq; insignes quasi articulos tēporū vestigem^o: vt p̄ma etas inueniat^o ab adam vsq; ad noe: inde secūda vsq; ad abraam. Et deinceps sicut matheus euangelista distinxit: ab abraam vsq; ad dauid: a dauid vsq; ad transmigratōnē in babiloniam: atq; inde vsq; ad v̄ginis p̄tium. Que tres etates cōiuncte illis duabus: q̄ncq; faciūt. Proinde sextā inchoatū natiuitas d̄ni: q̄ nunc agit vsq; ad occultū t̄pis finē. Hunc senariū numerū quandam t̄pis gerere figurā: etiā in illa ratioe tripartite distributionis agnoscim^o: qua vnū t̄pis cōputamus añ legē: alterū sub lege: tertiū sub gr̄a. In quo t̄pe sacramētū renouatiōis acceptimus: vt in fine t̄pis etiā resurrectione carnis:

Gen. 1

Mat. 1

Quartus

Luci. 13
 omni ex pte renouari: ab vniuersa nō solum
 aie: verū etiā infirmitate corpis sanemur. Un
 intelligit illa mulier in typo ecclesie a dño sa
 nata & erecta: quā curauerat infirmitas alli
 gāte sathana. De talib⁹ em̄ occultis hostib⁹
 plāgit illa vox psalmi. Luruaueſt aiām meā.
 hec aut̄ mulier decē & octo ānos hēbat in in
 firmitate: qđ ē ter ſeni. Ahenſes aut̄ annozū
 decē & octo inueniunt̄ in nūero ſolidi qđdrati
 ſenarij: qđ est ſexies ſeni: & hoc ſexies. Juxta
 qđpe ē in eodē euāgelij loco: arbor quoq; illa
 ficulnea: cui⁹ miſerā ſterilitatē etiā terti⁹ an
 nus arguebat. Sz ita p̄ illa interceſſū ē: vt di
 mitteret̄ illo āno: vt ſi fructū ferret: bene: ſi nō
 aut̄: excideret̄. Nā & tres anni ad eandē trip
 ritā diſtributionē ptinēt: & mēſes triū annozū
 quadratū ſenariū faciunt: qđ est ſexies ſeni.
 Annus etiā vn⁹ ſi duodecim mēſes integri
 p̄ſiderent̄: quos triceni dies cōplent: talē qđ
 Pe mēſem veteres obſeruauerūt quē circui
 tus lunaris oſtēdit: ſenario numero pollet.
 Quot em̄ valēt ſex in p̄mo ordine nūcroz: qđ
 p̄ſtat ex vn̄is vt pueniat̄ ad decē: h̄ valent ſex
 ſaginta in ſcōdo ordine: qđ p̄ſtat ex denis vt p
 ueniat̄ ad centū. Sexagenari⁹ ḡ nūer⁹ diez
 ſexta pars āni ē. Proinde p̄ ſenariū p̄mi ver
 ſus multiplican̄ tanq; ſenari⁹ ſecūdi verſus
 et fiunt ſexies ſexaginta: trecēteni & ſexagin
 ta dies: qđ ſunt integri. xij. mēſes. Sz qm̄ ſicut
 mēſem circuit⁹ lune oſndit hoib⁹: ſic ann⁹ cir
 cuitu ſolis aiaduertur⁹ ē. Reſtat aut̄ qnq; di
 es & quadrās diei: vt ſol impleat curſum ſuū
 annūq; p̄cludat. Quattuor em̄ qđdrātes faci
 unt vnū diē: quē neceſſe ē interſcalari excur
 ſo qđdriennio qđ biſextū vocant: ne tpm̄ ordo
 turbeſt. Etiā ipſos dies qnq; & qđdrantē ſi cōſi
 derem⁹: ſenari⁹ nūerus in eis plurimū valet
 p̄mū: qz ſicut fieri ſolet vt a pte totū cōpu
 tet̄: nō ſunt iā dies qnq; ſp̄ poti⁹ ſex: vt qđdrās
 ille accipiat̄ p̄ die. Deinde qz in ipſis qnq; die
 bus ſexta ps mēſis eſt: ipe aut̄ qđdrās ſex ho
 ras habet. Tot⁹ em̄ dies: id eſt cū ſua nocte
 viginti quattuor: hore ſunt: quaz ps quarta:
 que ē quadrās diei ſex hore inueniunt̄: ita in
 anni curſu ſenari⁹ numer⁹ plurimū valet.

De quadrageſimo ſexto anno dñi cōpo
 ris.

Laplin V

Joh. 3

N Ecimerito in edificatiōe corpis dñi
 ci: in cui⁹ figura templū a iudeis de
 ſtructū triduoſe reſuſcitatur⁹ eſſe di
 cebat: nūer⁹ ipe ſenari⁹ p̄ āno poſit⁹ itelligit̄
 Diſerūt em̄ quadraginta & ſex annis edifica
 tū eſt templū: & quadrageſies ſexies ſeni: ſi
 unt ducenti ſeptuaginta ſex. Qui numerus

diez cōplet nouē mēſes & ſex dies: qđ tanq;
 decē mēſes parientib⁹ ſemis imputant̄: nō
 qz oēs ad ſextū diē poſt nonū mēſez pueni
 unt: ſed qz ipa pfectio corpis dñi: tot dieb⁹ ad
 ptum pducta cōperit̄: ſicut a maiorib⁹ tradi
 tū ſuſcipiēs eccleſie cuſtodit auctoritas. De
 tauro. n. kal. ap̄ illis: cōcept⁹ credi: quo & paſ
 ſus. Ita monumēto nouo quo ſepult⁹ ē: vbi
 null⁹ erat mortuoz poſit⁹ nec añ nec poſtea
 cōgruit vterus virginis quo pceptus eſt vbi
 nullus ſeminat⁹ eſt mortuū. Matus aut̄ tra
 dit̄ octauo kal. ianuarias. Ab illo ḡ die vſq;
 ad iſtuz cōputati: ducenti ſeptuaginta et ſex
 reperiunt̄ dies: qđ ſenariū numez qđragies
 ſexies habet. Quo numero annoz templuz
 edificatū eſt: qz eo nūero ſenarioz corp⁹ dñi
 pfectū ē: qđ mortis paſſiōe deſtructū: triduo
 reſuſcitauit. Dicebat em̄ hoc de templo cor
 poris ſui: ſic euidentiffimo & robuſtiſſimo euā
 gelij teſtimonio declarat̄. quo ait. Sicut fuit
 ionas in ventre ceti tribus diebus & trib⁹ no
 ctibus: ſic erit & fili⁹ hois in corde terre trib⁹
 diebus & tribus noctibus

Luci. 23

Joh. 2

Ahar. 12

De triduo quo impleto dominus reſure
 xit.

Laplin Vi

I pſum aut̄ triduu: nō totū & plenuz
 fuiſſe ſcriptura teſtis ē: ſed p̄mus di
 es a pte extrema totus annumerat⁹
 eſt. Dies x̄o terti⁹ a pte p̄ma & ipe tot⁹. Ahe
 dius aut̄ inter eos: id ē ſecund⁹ dies absolute
 tot⁹ viginti quattuor horis ſuis: duodeci no
 cturnis: & duodecim diurnis. Crucifixus eſt
 em̄ primo iudeozum vocibus hora tertia: cuz
 eſſet dies ſexta ſabbati. Deinde in ipa cruce
 ſuſpēſus hora ſexta: & ſp̄m tradidit hora no
 na. Sepult⁹ eſt aut̄ cū iā ſero factū eēt: ſic ſe
 ſe habent verba euāgelij: qđ intelligit̄ in fine
 diei. Un̄ licet ḡ incipias: etiā ſi alia rō reddi
 pōt: quō nō ſit cōtra euāgelij ioh̄is: vt hora
 tertia ligno ſuſpenſus intelligat̄: totū diē p̄
 mū nō cōphendis. Ergo a pte extrema tot⁹
 cōputabit̄: ſicut terti⁹ a pte p̄ma. Hor em̄ vſq;
 qz ad diluculū: quo dñi reſurrectio declarata
 eſt: ad tertiū diē ptinet: qz de⁹ qđ dixit de tene
 bus lucē clareſcere vt p̄ grām noui testamen
 ti & p̄ticipationē reſurrectiōis xp̄i audirem⁹.
 Fuisti em̄ aliqui tenebre: nūc aut̄ lux in dño
 inſinuat nobis quodāmo qđ a nocte dies ſu
 mat initū. Sicut em̄ p̄mi dies p̄pter futuruz
 hois lapſum a luce in noctē: ita iſti p̄pter ho
 mis reparationē a tenebris ad lucem cōpu
 tant̄. Ab hora ḡ mortis vſq; ad diluculum re
 ſurrectiōis: hore ſunt quadraginta: vt & ipſa
 hora nona cōnumeret̄. Cui numero p̄gruit

Ahar. 15

Joh. 19

2. Cor. 4

Ephe. 5

Libero

etiā vita ei⁹ sup⁹ terrā: post resurrectionē i. xl dieb⁹. Et ē iste numer⁹ frequentissim⁹ i scripturis ad insinuandū mysteriū pfectionis in q⁹ driptito mō. hñt em̄ quandā pfectionē decē ⁊ ea q̄ter multiplicata faciunt q̄draginta. A vespe autē sepulture vsq; ad diluculū resurrectiōis. xxxvj. hore sunt: qui ē quadrat⁹ senariū. Refert autē ad illā rōnē simpli ad duplū vbi est copratōis maxima psonantia. Duo decim em̄ ad. xxiiij. simplō ad duplū pueniūt et fiunt. xxxvj. nor tota cū die toto ⁊ nocte tota: neq; h sine illo sacramēto qd supra memorauit. Ad absurde q̄ppe spm̄ diei cōpam⁹: corpus autē nocti. Dñicū em̄ corp⁹ in morte ac resurrectionē ⁊ spūs nri figurā: ⁊ corpis gerebat exēplū. Et nā sic ḡ apparet illa ratio simpli ad duplū i horis. xxxvj. cū. xij. pferūtur ad. xxiiij. Et horū quidē numerorū causas: cur in scripturis posite sint: pōt ali⁹ alias indagare: vel q̄bus iste q̄s ego reddidi pponende sint: vt eq̄ pbabiles: vel istis etiā pbabiliores: frustra tñ eos esse in scripturis positos: ⁊ nullas causas esse mysticas: cur illic isti nri cōmementi: nemo tā stult⁹ ineptusq; p̄derit. Ego autē quas reddidi vel ex ecclesie auctoritate a maiorib⁹ traditas: vel ex diuinā testimonio scripturarū: vel ex rōne numerorū similitudinūq; collegi. Cōtra rōnē nemo sobri⁹: cōtra scripturas nemo xpianus: p̄tra ecclesiā nemo pacificus senserit.

De signis ⁊ pfigurationib⁹ que aduentū domini p̄cesserunt. La. VII

Hoc sacramentū: hoc sacrificiū: h sacerdos: hic deus: ante q̄ missus venit: fact⁹ ex femina: oīa que sacrata atq; mystice p̄rib⁹ nris p euāgelica miracula apparuerūt: siue q̄ p ipos facta sunt: similitudines hui⁹ fuerūt: vt oīs creatura factis quodam mō loqueret vnū futurū in quo eēt salus vniuersorū a morte sparādoz. Quia em̄ ab vno vero deo ⁊ sūmo p impietatis iniquitate resiliētes ⁊ dissonātes deflexeram⁹ ⁊ euaueram⁹ in multa discissi p multa: ⁊ inherentes i multis: optebat nutu ⁊ impio dei miserantis: vt ipa multa venturū cōclamarēt vnū: et a multis cōclamar⁹ veniret vnus: ⁊ multa ptestarent⁹ venisse vnū: ⁊ a multis exonerati veniremus ad vnū: ⁊ multis pctis in aīa mortui: et ppter pctm̄ in carne morituri: amarem⁹ sine pctō mortuū in carne p nobis vnū: et in resuscitatū credentes: ⁊ cū illo p fide ⁊ spiritu resurgētes: iustificarem⁹ in vno iusto facti vnū: nec in ipa carne nos resurrecturos desperarem⁹: cū multa mēbzā intueremur p̄-

cessisse caput vnū: in quo nūc p fide mūdati: et tūc p spm̄ reintegrati: ⁊ p mediatorē deo recōciliati herream⁹ vni: fruamur vno: per maneam⁹ vnū.

De filio dei q̄ ⁊ in forma dei ⁊ i forma serui vna psona ē xp̄i. La. VIII

Scipe fili⁹ dei: verbū dei: ⁊ ideo ipse mediator dei ⁊ hoim filius hois: eq̄lis patri p diuinitatis vnitatē: ⁊ p̄iceps nri p hūanitatis susceptionē: p̄mitter pellans p nobis: p id qd hō erat: nec tñ tacet quod de⁹ cū pfe vnū erat: inter cetera ita loquit⁹. Nō p his autē rogo inqt tñ: sed et p eis qui credituri sunt p verbū eoz in me: vt omnes vnū sint: sicut tu p̄ in me: ⁊ ego in te: vt et ipi in nobis vnū sint: vt mund⁹ credat: qz tu me misisti. Et ego claritatē: quā dedisti mihi: dedi eis: vt sint vnū: sic ⁊ nos vnū sumus.

De vnitare ecclesie in deo p geminā dilectionē: cui formam p̄bent vnitatis p̄ris ⁊ filij ⁊ spūs sancti. La. IX

Qui dicit: ego ⁊ ipi vnus: quis p id qd ecclie caput ē: ⁊ corp⁹ ei⁹ ecclesia posset dicere: ego ⁊ ipi nō vnus sed vnus: qz caput ⁊ corp⁹ vnus ē xp̄s: s̄ diuinitatē suā p̄subalē patri oīdendū hoc ait: p̄p qd ⁊ alio loco dicit. Ego ⁊ p̄ vnū sum⁹: in suo genere: hoc ē in eiusdem nature cōsubali parilitate: vult eē suos vnū. S̄ in ipō qz in seipis nō possent: dissociati ab inuicē p diuersas voluptates ⁊ cupiditates: ⁊ in mundiciā pctōzū: vnde mundant⁹ p mediatorē: vt sint i illo vnū. Nō tñ p eandē naturā qua hoies ex hoibus mortalib⁹ equales angelis sūt: sed etiā p eandē caritatē in eandē beatitudinē cōspirantes cōcordissima voluntate in vnū spm̄: quodā mō igne caritatis conflata. Ad hoc em̄ valet qd ait. Et sint vnū: sicut ⁊ nos vnū sum⁹: vt quē ad modū p̄ ⁊ filius: nō tñ equalitate substantie: s̄ etiā voluntate vnū sūt. Ita ⁊ hi: inter quos ⁊ deū: mediator ē filius: nō tñ p id quod eiusdē nature sunt: s̄ etiā p eandē dilectionis societate vnū sint. De i de idipm̄ q̄ mediator est: p quē recōciliamur deo: sic indicat Ego inqt in eis: ⁊ tu in me: vt sint p̄summati in vnum.

De mediatore ad mortē diabolo: ⁊ mediatore ad vitā iesu christo. La. X

Hec est vera pax: ⁊ cuz creatore nro nobis firma cōnexio: purgatis ⁊ recōciliatis p mediatorē vite: sic maculati ⁊ alienati ab eo recesseram⁹ p mediatore: ē mortis Sicut em̄ diabolus sup⁹ hoim

Quartus

supbientē pduxit ad mortē. Ita xps humilis hoīem obedientē reduxit ad vitam. Quia si cut ille elatus cecidit et deiecit p̄sentientē: sic iste hūiliat̄ surrexit et erexit credentē. Quia em̄ nō puenierat diabolus quo ipse pduxera (mortē q̄ppe spūs in impietate gestabat) sed mortē carnis nō subierat: qz nec indumentū suscep̄erat: magn⁹ homī videbat̄ p̄nceps i le gionib⁹ demonū: p quas fallaciaꝝ regnū ex ercet: sic hoīem p elatiōis ty pū: potētie q̄ iu sticie cupidiorē: aut p fallam philosophiā ma gna inflans: aut p sacra sacrilega irretiēs: in quib⁹ etiā magice fallacie curiosiores supbi oresq; aīas dōceptas: illufasq; p̄cipitat: subdi tū tenēs: pollicēs etiā purgatiōnē anie: p eas quas theletas appellāt: trāfigurādo se in an gelū lucis p multiformē machinationē: in li

2. Cor. 11

gnis et pdigijs mendacijs.
De facilitate ludificationū quibus homi nes ab imundis spiritib⁹ fallunt. La XI
Acile ē em̄ spiritib⁹ neq̄ssimis: pae rea corpa facere multa: q̄ mirentur aīe terrenis corpb⁹ aggrauate: eti am melioris affect⁹. Si em̄ corpa ipa terrena nōnullis artib⁹ et exercitatiōib⁹ modificata: in spectaculis theatricis tāta miracula homi nib⁹ exhibēt: ut hi q̄ nūq; viderūt talia narra ta vit credāt: Quid magnū ē diabolo et ange lis ei⁹: de corp̄is elemētis: paerea corpa fa cere: q̄ caro miret̄: Aut etiā occultis inspira tōib⁹: ad illudēdos hūanos sel⁹: phāta smata imaginū machinari: q̄b⁹ vigiātes dormiētēf ve dōcipiat: vlt̄ furētēs exagitet: Sz sic fieri p̄t vt hō vita ac morib⁹ melior: spectet nequissi mos hoīes: vel in fune ābulātes: vel mltimo dis morib⁹ corpoz mltā incredibilia faciētes nec vllō mō facere talia p̄cupiscat: nec eos p prerea sibi p̄ponēdos existimet. Sica aīa fide lis et pia: non solū si videat: vey etiā si p̄p fra gilitatē carnis: exhorreat miracula demonū nō idō tñ: aut nō se posse talia dolebit: aut ob illos meliores eē iudicabit: cū sint p̄ferrim i societate sc̄toꝝ: q̄ p̄tutē dei: cui cūcta subie cta sunt et mime fallacia: et multo maiōra fe cerunt: siue homiēs: siue angeli boni.

De falsis et deceptorijs purificationibus. Caplm XII

In Equaq; igit̄ p sacre legas silitudies et impias curiositates et magicas cō secratiōes aīe purgāt et rēdōciliant̄ deo: qz falsus mediator: nō traicit ad supiora sp̄oti⁹ obsidēs intercludit viā p̄ affectus: q̄s tāto maligniores: q̄to supbiores siue societatis inspirat. Qui nō p̄it ad euolādū pennas

nuttire d̄tutū: sed poti⁹ ad demergendū pō dera exaggerare vitioꝝ: tāto graui⁹ aīa ruitura: q̄to sibi videt̄ euecra sublimius. Proin de sicut magi fecerunt diuinit⁹ moniti: q̄s ad hūilitatē dñi adorādā: stella pduxit. Ita et nos: nō qua venim⁹: s̄p aliā viā in patriā re dire debem⁹: quā rex hūilis docuit: et quā rex supbus hūili regi aduerfari⁹ obsidere nō pos sit. Et nobis em̄ vt adoremus hūilē xp̄m: celi enarrauerūt gl̄iam dei: cū in oēm terrā exiit son⁹ eoz: et in fines orbis terre verba eozum. Tū nobis fuit ad mortē p̄pctm̄ in adā. Per vñū q̄ppe hoīem p̄ctm̄ intrauit in hūc mūdū et p̄pctm̄ mors: et ita in oēs hoīes p̄trāsit: in q̄ oēs peccauerūt. Ihuī⁹ vie mediator diaboli fuit p̄suasor p̄cti: et p̄cipitator in mortē. Nam et ipse ad opandā duplā mortē nr̄am: simplaz attulit suā. Per impietatē nr̄aq; mortu⁹ est in spū: carne vtiq; mortu⁹ nō ē. Nobis aut̄ et im pietatē p̄suasit: et p̄pter hāc vt i mortē carnis venire mereremur: effecit. Tñū ḡapetiui mus iniqua suasiōe: altēz nos secuti ē iusta dānatiōe: p̄pterea q̄ppe sc̄ptū ē. De mortēz nō fecit: qz cā mortis ipse nō fuit: s̄ tñ p̄ci⁹ re tributionē iustissima mors irrogata ē p̄ctōri. Sicut supliciuꝝ iudex irrogat reo: cā tñ sup plicij nō ē iusticia iudicis: sed meritū criminis. Quo ḡnos mediator mortis: transmisit et ipse nō venit: i. ad mortē carnis: ibi nobis dñs de us nr̄ medicinā emēdatiōis inuenit: quā ille nō meruit: occulta et nimis arcana ordinatio ne diuine altēz iusticie. Ut ḡ sic p̄ vñū hoīez mors: ita p̄ vñū hoīem fieret r̄surrectio mor tuoz. Quia magi vitabant hoīes q̄ euitare nō poterāt mortē carnis: q̄ mortē spūs: i. ma gis penā: q̄ meritū pene: nā si peccare: aut n̄ curat: aut paz curat: non mori autē q̄ vis nō obtineat̄ vehemiter satagiē. Tūte mediator ofidens: q̄ nō sit mors timēda q̄ phūanā con ditionē iā euadi nō p̄t: s̄ poti⁹ impietas q̄ p̄ fi dē caueri p̄t: occurrit nobis ad finē quo ve nim⁹: s̄ nō qua venim⁹. Nos em̄ ad mortēz p̄ p̄ctm̄ venim⁹ ille p̄ iusticiā: et iō cū sit mors no stra pena peccati: mors illius facta est hostia p̄ o peccato.

Mat. 2

Ps. 8

Roma. 5

Sap. 1

Roma. 5

Mortē xpi nō fuisse necessitatis n̄fe: s̄ vo luntatis sue ac p̄tatis. La. XIII

Quapropter cū spūs corpi preponat̄ morsq; sit spūs a dō deserit: mors aut corp̄is a spū deserit: eaq; sit pena in morte corp̄is: vt spūs qz volēs deseruit deū: deserat corp⁹ inuitus: vt cū spūs deū deseruit erit qz voluit: deserat corp⁹ etiam si noluerit nec deserat cū voluerit nisi aliquā sibi vim q̄ ipm̄ corpus perimat̄ intulerit: demonstraue

Liber

spūs mediatoris: qz nulla pena pcti vsqz ad
mortē carnis ei⁹ accesserit: qz nō eā deseruit
inuitus: s̄ qz voluit: qm̄ voluit: quomō voluit
Quippe dei v̄bo ad vnitatē cōmixt⁹ ē homo.
Job. 10. Hinc ait. Prātem habeo ponēdi aiām meaz
et prātem habeo itez sumēdi eā. Nemo tol-
let eā a me: s̄ ego pono eam a me itez sumo
eā. Et hoc maxie mirati sūt: sicut euāgelium
loquit: q̄ p̄sentes erāt: cū post illā vocē: i qua
figurā pcti n̄i edidit: p̄tinuo tradidit spiritū
Longa em̄ morte cruciabant ligno suspensi.
Job. 19. Tū latronib⁹ v̄tia: mozerent: et deligno an
sabbatū deponerent: crura cōfracta sunt. Il-
le autē qz mortu⁹ inuentus est: miraculo fuit.
Hoc etiā pilatū legimus fuisse miratū: cū ab
ip̄o sepeliendū corpus dñi peteret. Ille itaqz
deceptor: q̄ fuit homi mediator ad mortē: fal-
soqz se opponit ad vitā: noie purgatiōis pla-
era et sacrificia sacrilega q̄bus supbi seducū-
tur: qz nec p̄ncipatōnē mortis n̄se h̄se potu-
it: nec resurrectionē suē: simplā qdē suā mor-
tē ad duplā n̄sam potuit afferre. Simplā ve-
ro resurrectionē in qua et sacramentū eēt re-
nouatiōis n̄se: et ei⁹ q̄ in fine futura ē euigila-
tiōis exemplū: nō v̄tia potuit. Ille p̄inde q̄
spū viuus carnē suā mortuā resuscitauit: ve-
rus vite mediator illū spū mortuū et mortis
mediatorē a spiritib⁹ in se credentium foras
misi: vt nō regnaret intrinsec⁹: s̄ forinsecus
opugnaret: nec tñ expugnaret. Cur se ipse
quocqz temptandū p̄buit: vt ad superandas
etiā temptatiōes ei⁹ mediator eēt: nō solū p̄
adiutoriū: v̄z etiā p̄ exemplū. Et ille p̄mi-
tus vbi p̄ oēs aditus ad interiora molēs irre-
pere: expulsus ē: post baptisma in heremo cō-
pleta om̄i temptatione illecebrōsa: qz viuum
spū: mortu⁹ spū nō inuasit: quoquo mō au-
dus mortis hūane cōuertit se ad faciendam
mortē: quaz potuit: et p̄missus ē in illud qd̄ ex
nobis mortale viu⁹ mediator acceperat. Et
vbi potuit aliqd̄ facere: ibi ex om̄i pte deuict⁹
est: et v̄si accepit exteri⁹ ptātem dñice carnis
occidende: inde interior ei⁹ ptās qua nos te-
nebat occisa ē. Factū ē em̄ vt vincula pctōrū
multoz: in multis mortib⁹ p̄ vni⁹ vnā mortē
quā pcti nullū p̄cesserat: soluerent. Quam
p̄pterea dñs p̄ nobis indebitaz reddidit: vt
nobis debita nō noceret. Neqz em̄ iure cuius
q̄s ptās erutus ē carne: s̄ ip̄e se exiit. Nam
qui posset nō mori si nollet: p̄culdubio qz vo-
luit mortuus ē: et ideo p̄ncipatus et ptātes ex-
poliauit: fiducialiter triūphās eas ī semetip-
so. Aborte sua q̄ppe vno verissimo sacrificio.
p̄ nobis oblato: qcquid culparū erat v̄si nos

p̄ncipat⁹ et ptātes ad lūda supplicia iure de-
tinebāt purgauit: aboleuit: extrinxit: et suare
surrectionē in nouā vitā nos p̄destinatos vo-
cauit: vocatos iustificauit: iustificatos glori-
ficauit. Ita diabolus hoīem quē p̄sensionē
seductū: tāqz iure integro possidebat: et ipse
nulla corruptiōe carnis et sanguinis septus:
p̄ istā corpis mortalis fragilitatē: nimis ege-
no et infirmo tanto sup̄ior: quāto velut diti-
or et fortior: quasi p̄noso et erumoso dñabit⁹
in morte carnis amisit. Quo em̄ cadentē nō
secut⁹ impulit pctōrē: illuc descendētē p̄se-
cut⁹ cōpulsit redemptorē. Sic in mortis p̄sor-
tio fili⁹ dei nobis fieri dignatus ē amīc⁹: quo
nō pueniendo meliorē senobis atqz maiorē
putabat inimicus. Dicit em̄ redemptor n̄s.
Ab aiōrē dilectionē nemo habet: qz vt animā
suā ponat p̄ amicis suis. Quocirca etiā ip̄so
dño se credebat diabolus sup̄ior: inquantū
illi dñs in passionib⁹ cessit: qz et de ip̄o intelle-
ctū est qd̄ in psalmo legit. Ab inuisti eū pau-
lomin⁹ ab angelis: vt ab iniquo velut equo
iure aduersum nos agēte: ip̄e occisus inno-
cens eū iure equissimo sup̄aret: atqz ita cap-
tiuitatē p̄p̄ pctm̄ factaz captiuaret: nosqz li-
beraret a captiuitate p̄pter pctm̄ iusta: suo
iusto sanguine iniuste suo: mortis chirogra-
phū delens et iustificandos redimēs pctōres
hinc etiā diabol⁹ ad hec suos illudit: qd̄ se p̄
sua sacra velut purgandis: et potius implicā-
dis atqz mergendis: saluus mediator oppo-
nit: qz sup̄bis facillime p̄suadet irridere atqz
cōtemnere mortē xp̄i: a qua ip̄e quāto ē alie-
nior: tanto ab eis credit⁹ sanctior: atqz diuini-
or. Qui tñ apud eū paucissimi remāserūt: ag-
noscentib⁹ gētib⁹: et pia hūilitate bibēribus:
p̄ciū suū: eiusqz fiducia deserētib⁹ hostē suū:
et p̄currentib⁹ ad redemptorē suū. Rescit n̄
diabol⁹ quō illo et insidiantē et surēte v̄tā ad
salutē fidelīū suoz excelsissima sapia dei: a fi-
ne sup̄iore qd̄ ē initiū spiritalis creature: vsqz
ad finē inferiorē: qd̄ est mors corpis: p̄tendēs
fortiter et disponēs oīa suauit. Attingit enim
vbiqz p̄pter suā mundiciā: et nihil inq̄natum
in eā incurrit. A morte autē carnis alieno dia-
bolo v̄nde nimīū sup̄bus incedit: mors alte-
rius generis p̄parat⁹ in eterno igne tartari: q̄
nō solū cū terrenis: sed etiā cū aereis corpi-
bus excruciarī spūs possunt. Sup̄bi autē ho-
mines q̄bus xp̄s (qz mortu⁹ ē) v̄liuit: vbi nos
tam maguo p̄cio emit et istā mortē reddūt cū
hoīb⁹ p̄ditioni erūnose nature: que trahitur
a p̄mo pctō: et in illā cū illo p̄cipitabunt. Quē
p̄pterea xp̄s p̄posuerunt: quia eos in istā de-

Roma. 9

Job. 15

Ps. 8

Colo. 2

Sap. 8

Zbidē. 7

Quartus

fecit: quo p distantē naturā ipse nō cecidit: et quo ppter eos p ingentē miscēdiā ille descēdit: et tñ se demonib⁹ esse meliores non dubitāt credere: eosq; maledictis oibus in sectari detestariq; nō cessant: quos certe alienos ab hui⁹ mortis passiōe nouerūt: ppter quaz xpm ptemnūt. Nec sic volūt p̄siderare quaz fieri potuerit: vt in se manēs: nec p̄cipim⁹ ex vlla pre mutabile dei verbū: p̄ inferioris tñ nature susceptiōe aliqd̄ inferius pati possz: qđ imūūduo demō (qz terrenū cor: p̄ nō habet) pati nō possit. Sz cū sint ip̄i demonib⁹ meliores: tñ qz carnē portāt: mori sic p̄it: quemadmodū demōes mori: qđ eā nō portāt: nō vtiq; p̄it. Et cū de ritib⁹ sacrificioꝝ suoz multū p̄sumāt: qđ se fallacib⁹ sup̄bisq; spiritib⁹ imolare nō sentiūt. Aut si tā sentiūt aliqd̄ sibi p̄des arbitrant̄ p̄fidoꝝ et inuidioꝝ amicitia: quoz rū intentionis nullū negociū est: nisi impeditio redit⁹ nr̄i: nō intelligūt ne ip̄os quidē sup̄bissimos spūs honorib⁹ sacrificioꝝ gaudere potuisse: nisi vni vero deo p̄ quo coli volunt: verū sacrificiū debere.

De sacrificio p̄fecto et x̄o qđ ip̄e p̄ nob̄ kaluator effectus est. La. XIII

N Ecq; id posse rite offerri: nisi p̄ faceretē sc̄m et iustū: nec nisi ab eis accipiā qđ offerit: p̄ quib⁹ offerit: atq; id sine vitio sit: vt p̄ vitiosis mundandis possit offerri. Hoc certe oēs cupiūt: qđ p̄ se offerri sacrificiū deo volūt. Quis ḡ tā iust⁹ et sc̄tū sacerdos: qđ vnūc⁹ fill⁹ dei nō qđ opus haberet p̄ sacrificiū sua purgare pctā: nec originalia: nec ex hūana vita qđ addunt? Et qđ tā p̄gruēter ab hoib⁹ sumeret qđ p̄ eis offerret: qđ humana caro? Et qđ tā aprū huic imolatiō: qđ caro mortalis? Et qđ tā mundū p̄ mūdādis vitijs mortaliū: qđ sine vlla cōtagiōe carnalis p̄cupiscētie: caro nata in vtero et ex vtero virginali? Et qđ tā q̄te offerri et suscipi possit: qđ caro sacrificij nr̄i: corꝝ effectū sacerdoti nr̄i. Ut qm̄ q̄tuor: p̄siderāt in om̄i sacrificio: cui offerat: a quo offerat: qđ offerat: p̄ quib⁹ offerat: idē ip̄e vnus verusq; mediator: p̄ sacrificiū pacis recōcilians nos deo: vnum cū illo maneret cui offerebat: vnū in se faceret: p̄ quibus offerebat: vn⁹ ip̄se esset qui offerebat: et quod offerebat.

De his qđ sibi purgationem de virtute propria pollicentur. La. XV

S Ultra aut quidā qđ se putāt ad p̄tēplā dū deū: et inherendū deo virtute p̄p̄a possit purgari: qđ ip̄a sup̄bia maxime

maculat. Nullū em̄ vitiiū ē cui maḡ diuina lege resistit: et in qđ maḡ accipiat dūandi ius ille sup̄bissim⁹ spūs: ad ima mediator: ad summa iterclusor: nisi occulte insidiās alia via deuiter: aut p̄ p̄lm̄ deficiēt: qđ interpretat̄ ama-lech: a pte seules: et ad terrā p̄missiōis repugnādo trāsitu negās: p̄ crucē dñi qđ moysi manib⁹ extēsis p̄figurata sup̄est. Hinc em̄ sibi purgationē isti virtute p̄pria pollicēt: qz nōnulli eoz potuerūt acie mētis vltra oēm creaturā transmittere: et lucē incōmutabilis veritatis q̄tulacūq; ex pte cōtingere: qđ xp̄ianos multos ex fide interim sola viuētes: nōdū potuisse deridēt. Sz qđ p̄dest sup̄biēt: et ob hoc erubescēt lignū p̄scēdere: de lōginquo p̄picere patriā trāsamarinā: Aut qđ obest humi-li de tāto interuallo nō eā videre: i illo ligno ad eā venient: a quo dedignat̄ ille portari.

Exo. 17

Sapiētes mūdi nec resurrectionis vitatez cognoscere: nec futuroꝝ ordinē scire potuisse: q̄uis et ip̄i vaticinia habere videantur.

Capitulum XVI

H etiam resurrectionē carnis nos credere rep̄bēdāt: sibiq; poti⁹ etiam de his reb⁹ credi volūt. Quasi vero qđ p̄cellam incōmutabileq; subam: p̄ illa qđ facta sunt intelligere potuerūt: p̄pterea de cōuersione rerū mutabiliū: aut de p̄tēto seculozū ordine p̄sulēdi sint. Itūquid em̄ qz verissime disputāt: et documētis certissimis p̄suadent: eternis rationib⁹ oia t̄palia fieri: p̄pterea potuerūt in ip̄is rationib⁹ p̄spicere: vel ex ip̄is colligere qđ sint aīaliū genera: qđ semia singuloz in exordijs: qđ mod⁹ i incremētis: qđ nūeri p̄ceptus: portus: petates: p̄ccasus: qđ motus in appetēdis qđ sc̄dm naturā sūt: fugiēdis qđ cōtrariis: Hōne ista oia: nō p̄ illā incōmutabile sapiam: p̄ p̄locoꝝ ac tempoꝝ historiaz quesierūt: et ab aliis ex p̄ta atq; p̄sc̄pta crediderūt. Quo min⁹ mirandū ē: nullo mō eos potuisse p̄tiorū seculoz seriem vestigare: et q̄ndaz metā hui⁹ excursus: qđ tanq; fluuii genus decurrit hūanū: atq; inde p̄uersionē ad suū cuiq; debitū terminū. Ista em̄ nec historiā scribere potuef̄t lōge futura et a nullo ex p̄ta atq; narrata: nec isti p̄bi ceteris meliores in illis lūmis eternisq; rationib⁹ intellectua lia p̄tēplati sunt. Alioq̄n nō eiūsdē generis p̄terita qđ potuerūt historice inq̄rerent: sed potius et futura p̄noscēt. Qđ qđ potuerūt: ab eis vates: a nr̄is p̄p̄he appellati sunt.

Roma. 1

Unde apud impios possint quedā futura p̄sciri. La. XVII

Liber

Quanquam et prophetarum nomen omnino alienum est a fide eorum. Sed plurimum interest: ut exprimerentur preteritorum futura communi-
 ane. Sicut medici multa providendo: etiam istis madauerunt: qui ipsi expra notauerunt. Sicut de-
 niq; agricole vel etiam nautae multa pronunciant. Talia enim si ex longis intervallis tempore fiant: di-
 uinationes putant. An vero iam ventura preces-
 rint: et longe visa venientia nuncient: pro acuto sensu videtur: quod cum faciunt aereae potestates divi-
 nare credunt. Talis si quis de motis terre ali-
 que longe videat venientem: et prime in cam-
 po habitantibus ante nunciet. An ab angelis san-
 ctis quibus ea deo per verbum: sapientiam suam indicat ubi et futura et preterita stant: vel quibusdam pronun-
 ciant hominibus: vel ab eis audita: rursus ad alios homines transmittant. An ipsorum hominum quorundam mentes instantium euehant spiritus sancto: ut non pange-
 los: sed ipsas futurorum instantes causas: in ip-
 sa summa rege arce respiciant. Audiunt enim ista et aereae potestates: siue angelis ea nunciantibus: siue hominibus: et tamen audiunt quantum opus est ille iudicat: cui subiecta sunt omnia. Multa etiam predicunt in-
 stinctu quodam impulsu spiritus nescientium: sicut ca-
 phas nesciuit quid dixerit: sed cum esset pontifex: propheta-
 uit. Ergo de successione seculorum: et de resur-
 rectione mortuorum: per hos necillos consulere de-
 bemus quod creatoris eternitatem (in quo vivimus mouemur et sumus) quantum potuerunt intellexerunt. Quia per ea quae facta sunt cognoscere deum: non sicut deum glorificauerunt: aut gratias egerunt: sed dicen-
 tes se esse sapientes: stulti facti sunt. Et cum ido-
 nei non essent: in eternitatem spiritualis incom-
 mutabilisque natura aciem mentis tam planter infigere ut in ipsa sapientia patris atque rectoris vniuersi-
 tatis viderent volumina seculorum: quae ibi iam essent et sp-
 ecies. Ibi autem futura essent: ut non essent: atque ut ibi viderent peruersiones in melius: si solus aiax: sed etiam corporum humanorum usque ad sui modi perfectiones. Cum ergo ad haec ibi videnda nullo modo essent idonei: ne ad illud quod digni habitus sunt: ut eis ista per sanctos angelos nunciarent: siue forinsecus per sensus corporis: siue interioribus: reuelat: omnibus in suis expressis: sicut per se nris vera pietate perditis: haec demonstrata sunt: quae ea predicantes: vel obprobriis signis: vel de proximis rebus ita ut predicarent: facti fide facientes: auctoritatem cui de longe futuris usque in seculi fine credere: habere meruerunt. Potestates autem aereae superbe atque fallaces: etiam si quaedam de societate et ciuitate sanctorum: et de vero mediatore a sanctis et prophetis: vel angelis audita per suos vates dixisse repiunt: id egerunt ut per haec aliena vera etiam fideles dei si possent ad sua falsa traducerent. De autem

per nescientes id egerit: ut veritas vnde resona-
 ret fidelibus in adiutorium: impleti testimonium.

De fide qua credimus temporaliter gesta: et veritate
 que reddet eterna. La. XVIII

Quamquam ad eterna capescenda idonei non eram: sordescere peccatorum nos pergrauabatur temporalium rerum amore contracte: et de perperam mortalitatis tanquam naturaliter molite: purgandi eram. Purgari autem ut prepareremur eternum: non nisi per temporalia possemus: quilibet iam pretempore tenebamur. Sanitas enim a morbo plurimum distat: sed medici curatio nisi morbo congruat: non produci sanitatem. Inutilia temporalia decipiunt egrotos: vtilia temporalia suscipiunt sanandos et traiciunt ad eterna sanatos. Mens autem rationalis sicut purgata contemplationem debet rebus eternis: sic purganda temporalibus fide. Dixit quaedam illorum quae quondam apostolos grecos sapientes habiti sunt. Quod ad id quod ortum est eternitas valet: tamen ad fidem veritas. Et profecto est vera sententia. Sed enim nos temporale dicimus: hoc ille quod ortum est appellauit. Ex quo genere etiam nos sumus: non tamen secundum corpus: sed etiam secundum animi mutabilitatem. Non enim proprie vocatur eternum quod aliqua ex parte mutatur. In quantum igitur mutabiles sumus: instantium ab eternitate distamus. Pro mittit autem nobis vita eterna per veritatem: a cuius perspicuitate rursus tantum distat fides nostra quantum ab eternitate mortalitas. Haec ergo adhibemus fidem rebus temporaliter gestis propter nos: et ipsam mudamur: ut cum ad spiritum venerimus: quae admodum succedit fidei veritas: ita mortalitati succedat eternitas. Quapropter quoniam si des nostra fiet veritas: cum ad id quod nobis credentibus promittitur: peruenimus. Promittitur autem nobis vita eterna: et dixit veritas: non quae fiet sicut futura est fides nostra: sed quae spiritus veritas: quae ibi est et eternitas. Dixit ergo veritas haec est autem vita eterna: ut cognoscatur te vnum verum deum: et quem misisti iesum christum. Luz fides nostra videndo fiet veritas: tunc mortalitatem nostram commutatam tenebit eternitas. Quod donec fiat: et ut fiat: quae ortus ac comodam quod de fide credulitatis: sicut in eternis speramus veritatem contemplationis: ne fidelis mortalis vite dissonaret a veritate eterne vite. Ipsi ipsa veritas per se coeterna de terra orta filii dei sic venit ut fieret filii hominis: et ipse in se excipet fidem nostram: qua nos produceret ad veritatem suam quae sic suscepit mortalitatem nostram: ut non amitteret eternitatem suam. Quantum enim ad id quod ortus est eternitas valet: tantum ad fidem veritas. Ita ergo nos purgari oportebat: ut ille nobis fieret ortus quae maneret eternus: ne alter nobis

Job 11
 Act 17
 Roma 1

Job 17
 Ps 84

Quartus

esset in fide: alter in veritate. Nec ab eo qz ortusum ad eterna trāstre possem: nisi eterno portū nrm nobis sociato: ad eternitatē ipsius traiceremur. Hūc itaqz illuc quodā mō secuta est fides nra quo ascendit in quē credim: ortus: mortu: resuscitat: assumpt: Hoz qz tuoz: duo priora noueram in nobis. Scim em homines z oriri z mori. Duo aut reliqua id est resuscitari z assumi: iuste in nobis futura speram qz in illo facta credidim. Itaqz i illo qz id qd ortū erat trāstī ad eternitatez transiturū ē z nrm: cū fides puenerit ad veritatē. Itā em credentibz vt in xbo fidei manerent: z inde ad veritatē: ac p h ad eternitate pducti a morte liberatē: ita loquit. Si māseritis in xbo meo: vere discipuli mei eritis.

3b.8 Et qsi qrerent: qz fructu: secut ait. Et cognoscetis veritatē. Hursus qsi dicerēt. Quid pdest mortalibz veritas? E veritas in qd liberabit vos. H: nisi a morte: a corruptione: a mutabilitate? Ueritas qpe imo: talis: incorrupta: incōmutabilitas pmanet. Uera autē immortalitas: vera incorruptibilitas: vera incōmutabilitas: ipa est eternitas

De missione filij dei qua in forma fui minor factus ē pfe: cuz in forma dei pfi pmaneret equalis. La. XIX

e Ecce ad qd missus ē filiū dei: imo xoece qd ē missus esse filiū dei: Quocunqz ppter faciendā fidē q munda remur ad contemplandā veritatē in rebz oris ab eternitate platis: z ad eternitatē relatis tpaliter gesta sunt: aut testimonia missionis huius fuerūt: aut ipa missio filij dei. Sed testimonia quedā venturū pnuiciauerūt: qdam venisse testata sunt. Factuz qpe creaturā p quē facta est ois creatura: oem creaturam testē habere optebar. Nisi em multis missis hdicaret vnus: nō multis dimissis teneret vnus. Et nisi talia eēnt testimonia q paruū magna esse viderent: nō crederet ille ira magnus: vt magnos faceret magnus: qz ad puos missus ē paruus. Incompabiliter em maiora filij dei facta sunt celū z terra: z oia q in eis sunt: qā oia p ipm facta sunt: qz signa z portēta que in eis testimoniū pruperūt. Sed tñ hoies vt h magna p eū facta paruū crederēt: illa paruū tanqz magna tremuerunt. Lū g venit plenitudo tps: misit deo filiū suū: factū ex muliere factū sub lege: vtz adco paruū vt factū: eo itaqz missus q factū. Si g maior mittit minore: fatemur z nos factū minore: z in tñ minore inquantū factū: z in tantū factuz in qstūm

missum. Misit em filiū suū factū ex muliere per quē tamē qz facta sunt oia: nō solū pūsqz ubi factus mitteret: sed pūsqz eēnt oia: eundem mittēti pfitemur equalē: quē dicimus missuz minorē. Quō g an istā plenitudinē tps: quacū in tti optebar: priusqz missus esset videri a patribz potuit: cum eis angelica euedā vlsademōstrarent: qn nec iā missus: sic equalē pfi videbat. Hū em dicit philippo: a quo vtiqz sicut a ceteris: z ab ipis a quibz crucifixus est in carne videbat. Tātō tpe vobiscū suz et nō cognouistis me. Philipe q me videt: v: Job. 14 det z psem: nisi qz videbat z nō videbat. Uidebat sic missus factus fuerat: nō videt at sic p eū omia facta erāt. Aut vū etiā illud dicit. Qui habet mādata mea z seruat ea: ipse ē q Job. 1 diliget me: z qui diligit me: diliget a pfe meo Job. 14 et ego diligā eū z manifestabo ei meipm. Lū esset manifestus an oculos hoim: nisi qz carnē qd verbū in plenitudine tps factū erat suscipiendā nfe fidei porrigebat. Itā aut verbū p qd oia facta erāt purgate p fidē menti contemplandū in eternitate seruabat

Non esse contra equalitatē patris z filij etia fm coeternā pfi diuinitatē intelligat filius missus. La. XX

Sicut fm hoc missus a pfe filius dicitur: qz ille pater est: ille filius: nullo mō impedit vt credamus: eqlem patri esse filiū z cōsubstantialē z coeternū: z tamen a patre missum filiū. Hō qz ille maior ē: ille minor: sed qz ille pater: ille filius. Ille genitor: ille genit. Ille a quo ē qui mittit: ille q est ab eo q mittit. Filius em a pfe ē: non pfi a filio. Scdm hoc iā pōt intelligi: nō tñ ideo dicit missus fili: quia verbū caro factū est: s̄ ideo missus vt verbū caro fieret: z p presentia cor poralē illa q scripta sunt oparet. id est vt non tñ homo missus intelligat qd verbū factū ē sed z verbū missuz vt homo fieret: qz non fm imparē potestatē vel substantiā vel aliqd qd deo pfi nō sit equalē missus ē: sed fm id qd filius a patre est: nō pater a filio. Uerbū enim patris est filius: qd z sapientia eius dicitur. Quid g mirū si mittit: nō qz inequalis ē patri: sed qz est manatio quedā claritatis omni potentis dei sincera? Ibi aut qd manat: z de quo manat vnus eiusdemqz substantie est. Itaqz em sicut a oua de foramine terre aut lapidis manat: sed sicut lux de luce. Itaqz quod dictū est: Landoz ē em lucis eterne: quid aliud dictū ē: qz lux ē lucis eterne? Landoz qpe

Gal. 4

Sap. 7

Libe

lucis: qđ nisi lux ē? Et ideo coeterna luci: de qua lux est. Abiit autē dicere: cādor: lucis: qđ lux lucis: ne obscurior: putaret ista que manar: qđ illa de qua manar. Lū em̄ audir cādor ei? ec̄ ista: facilius ē vt p hāc lucere illa: qđ hec min^o lucere credat. Sed qz cauēdū nō erat ne minor: lux illa putaret qđ istaz genuit. Hoc em̄ nullus vnq̄ heretic^o ausus ē dicere: nec credendū ē alique ausuz. Illi cogitationi oc currit scriptura qđ possit videri obscurior lux ista que manar: qđ illa de qđ manar. Quā suspitione tulit cū ait. Lādor: ē illi^o: id ē lucis eterne: atq; ita ofndit equalē. Si em̄ h minor ē: obscuritas illi^o ē: nō candor: illi^o. Si autē maior ē nō ex ea manar. Nō em̄ vinceret de qđ genita est. Quia qđ ex illa manar: non ē maior: qđ illa. Quia xō nō obscuritas illi^o ē candor: illius ē nō est minor: equalis ē ergo. Neq; h mouere debet: qz dicta ē manatio quedā claritas: om̄ nipotentis dei sincera: tanq̄ ipa nō sit omnipotens: s; oīpotentis manatio. A hoc em̄ de illa dicit. Et cū sit vna: oīa pōt. Quis ē autē oīpotens: nisi qđ oīa pōt? Ab illo itaq; mittit: a quo emanat. Sic em̄ r ab illo perit: qđ amabat eaz et desiderabat eā. Emitte inq̄t illā de sanctis celis tuis: r mitte illā a sede magnitudis tue vt mecū sit: r mecū laborez: id ē doceat me laborare ne laborez. Labores em̄ eius: virtutes sunt. Sz aliter mittit vt sit cū hoīe: alit missa est vt ipa sit hō. In aīas em̄ sc̄tas se trāssert: atq; amicos dei r pphas pstituit: sicut etiam implet factos angelos r oīa talib^o misterijs agrua p eos opat. Lum autē venit plenitudo t̄pis missa ē: non vt impleret angelos: nec vt esset angel^o: nisi inq̄tū p̄siliū p̄is anūciabat qđ r ipius erat. Nec vt eēt cū hoīb^o: aut i hominib^o. Hoc em̄ r antea in p̄rib^o r pphetis: sed vt ipm̄ verbū caro fieret: id ē hō fieret: in quo futuro reuelato sacramēto etiā eoz sapiētia atq; sc̄toz salus eēt: qđ priusq̄ ipē de virgine nascere: de mlierib^o nati sunt: r in qđ facto atq; p̄dicato sal^o sit oīm credentiū: sperantiū: diligētiū. Hoc em̄ magnū pietatis ē sacramentū: qđ manifestū ē in carne: iustificatū ē in spū: appuit angel^o: p̄dicatū ē in gētib^o: creditū ē in mundo: assumptū ē in gl̄ia. Ab illo qđ mittit dei x̄bū: cui^o ē x̄bū. Ab illo mittit de qđ natū ē. Abiit qđ genuit: mittit qđ genitū est. Et tūc vnicuiq; mittit: cū a quoq; cognoscit atq; p̄cipit q̄tū cognosci r p̄cipi pōt. p captu vel proficiētis in deū: vel p̄fecte in deo aīe rationali. Nō qđ oīpō qđ de p̄e nar^o ē: missus d̄r fili^o. Sz v̄leo qđ appuit huic mūdo x̄bū caro factū. Uñ dic. Exiua p̄e r veni hūc mūdu

Ule eo qđ ex tpe cuiusq; mēte p̄cipit: sic dictū est. Abiit illā vt mecū sit: r mecū laborez. Sap. 9 Qđ qđ natū ē ab eterno: eternū ē. Lādor ē em̄ lucis etne. Qđ autē mittit ex tpe: a quoq; cognoscit. Sz cū in carne manifestat^o ē fili^o dei in hūc mūdu missus ē in plenitudine t̄pia: fact^o ex feia. Quia em̄ in sapia dei nō poterat mūdu cognoscere p sapiaz deū: qm̄ lux lucz i tenebris: r tenebre eā nō cōphēderūt: placu it deo p stulticiā p̄dicatiōis saluos credentes facere: r x̄bū caro fieret r hitaret in nob. Lū autē ex tpe cuiusq; p̄cept^o mēte p̄cipit: mitti qđ d̄r: s; nō in hūc mundū. Neq; em̄ sensibiliter appet. i. coz: peis sensib^o p̄sto ē. Quia r nos fm̄ qđ mēte aliqd eternū q̄tū possum^o capimus: nō in h mūdo sum^o. Et oīm kultoz spūs etiā adhuc in hac carne viuentiū: in q̄tū diuina sapiūt: nō sūt in h mūdo. Sz p̄ cū ex tpe a quoq; cognoscit: nō d̄r missus. Nō em̄ habet de qđ missus sit: aut ex qđ p̄cedat. Sapia qđ p̄e dicit. Ego ex ore altissimi p̄diui Et de spū sancto d̄r: a p̄e p̄cedit: p̄ xō a nullo. Sicut qđ p̄ genuit: fili^o genit^o ē. ita p̄ misit: fili^o missus ē. Sz quē admodū qđ genuit r qđ genit^o ē: ita r qđ misit r qđ missus ē vnū sunt: qz p̄ r fili^o vnū sunt. Ita etiā spūs sc̄tus vnū cū eis ē: qz h̄ tria vnū sūt. Sicut em̄ natū cē ē filio a p̄e eē: ita mitti ē filio cognosci qđ ab illo sit: r sic spūs sancto donū dei esse est a patre p̄cedere: ita mitti ē cognosci qđ ab illo p̄cedat. Nec possum^o dicere qđ spūs sanct^o: r a filio non p̄cedat. Neq; em̄ frustra idē spūs: r p̄fis r filij spūs dicit. Nec video qđ aliud significare voluerit: cuz sufflans in faciē discipuloz ait. Accipite spū sanctū. Neq; em̄ stat^o ille corpore^o cuz sensu corpali ter tangendi p̄cedēs ex corpe substātia spūs sancti fuit: s; demonstratio p̄ cōgruā significationē: nō tm̄ a patre: sed a filio p̄cedere spūs sanctū. Quis em̄ dementissim^o dixerit: aliū fuisse spū quē sufflans dedit: r alium quem post ascensionē suam misit? Unus em̄ spūs: est spiritus dei: spiritus patris r filij: spūs sanctus qui operatur omnia in omnib^o. Sed qđ bis datus est: dispensatio certe significationis fuit: de qua suo loco quantuz dominus dederit differemus. Quod ergo dñs ait. Quem ego mittā vobis a patre: ostendit spū ritū patris r filij: qz etiam cū dixisset: quē mittet pater: addidit: in nomine meo: nō tm̄ dixit: quem mittet pater a me: quē admodū dixit: quē ego mittā vobis a patre: videlicet ostēdens qđ totius diuinitatis: vel si melius dicit deitatis: p̄cipiū pater est. Qui ergo ex p̄e procedit r filio: ad eū refert^o a qđ nat^o est fili^o.

Quartus

Joh. 7 Et qd dicit euāgelista. Spūs nondū erat datus: qz iesus nōdū erat clarificatus: quō itel
 ligit nisi qz certa illa spūsancti datio vel mis-
 sio post clarificatiōē xpī futura erat qualis
 nūq̄ antea fuerat. Itēq̄ em̄ antea nulla erat
 sed talis non fuerat. Si em̄ antea spūscētūs
 nō dabat quo impleri pphete locuti sunt: cū
 apte sc̄ptura dicat: et multis locis ondat spīri-

Luc. 1 tusctō eos locutos fuisse: cū et de Johe bap-
 tista dicitur sit: spūsancto replebit̄ iā inde ab vte-
 ro m̄ris sue: et spūscētō replet̄ Zacharias in-

Jbidē uenit̄ pater ei⁹: vt de illo talia diceret. Spū-
 Jbidē sancto maria: vt talia d̄ dño quē gestabar vte-

Luc. 2 rō p̄dicaret. spūscētō Simeon et Anna: vt ma-
 gnitudinē xpī puuli agnosceret. Quō ḡ spūs

Joh. 7 nōdū erat datus: qz iesus nōdū erat clarifi-
 catus: nisiqz illa datio: vel donatio: vel missio

spūscētī: habitura erat quādā p̄prietatē suaz
 in ipō aduentu: qualis antea nunq̄ fuit. Nul-

Act. 2 q̄ em̄ legim⁹: linguis quas nō nouerat homi-
 nes locutos ueniētē in se spūscētō: sicut tūc fa-

ctū est: cū opteret ei⁹ aduentū signis sensibi-

libus demonstrari: vt onderet̄ totū orbē terra-

rū atqz oēs gentes in linguis varijs constitu-

tas: credituras in xp̄m p̄ donū spūsancti: vt

impleret̄ qd̄ in psalino canit̄. Itō sunt loque-

Ps. 18 le neq̄ sermōes quoz nō audiant̄ voces eo-

Jbidē rū. In omnē terrā erūt̄ sonus eoz: et in fines

Gal. 4 orbis terre v̄ba eoz. Verbo itaqz dei ad vni-

tatē p̄sone copulatus: et quodā mō cōmixtus

est hō: cū ueniente plenitudine t̄pis missus

est in hunc mundū: fact⁹ ex femina filius dei

vt eēt et filius hoīs p̄pter filios hoīm. Itāc p̄-

sonā angelica natura figurare antea potuit

vt p̄nunciaret: nō exp̄meret vt ip̄a esset.

De sensibili demonstratiōe spūscētī et de co-

eternitate trinitatis. La. XXI

De sensibili aut̄ demonstratiōe spūscētī

sancti: siue p̄ columbe spēm: siue per

linguas igneas: cū ei⁹ subam̄ patri

et filio cōeternā: pariterqz in cōmutabilē sub-

ditā et seruiens creatura rpalib⁹ moribus et

suba qua sunt tria vnū sunt: pater et filius et

spūscētūs: nullo rpalī motu sup omnē creatu-

rā idip̄m sine vllis interuallis tempoꝝ vel lo-

coꝝ et sil' vnū atqz idē ab eternitate in eterni-

tatē: tanq̄ ip̄a eternitas que sine veritate et

caritate nō est. In meis autē vocibus sepati

sunt pater et filius et spūsanctus: nec sil' dici po-

tuerūt: et in lris visibilib⁹ sua sepatim locoz

spacia tenuerūt. Et quē admodū cū memo-

riā meam: et intellectū: et voluntatē nomino:

singula quidē nomia ad res singulas referū-

tur: sed tñ ab omib⁹ trib⁹ singula facta sunt.

Nullū em̄ hoꝝ triū nominiū est: qd̄ non et me-

moriam et intellectus et voluntas mea sil' opata

sunt. Ita trinitas sil' opata est: et vocem patris: et

carnē filij: et colūbā spūscētī: cū ad p̄sonas sin-

gulas hec singula referant̄. Quā similitudine

vt cū qz cognoscit̄: isepabilē in seip̄am trinita-

tē p̄ visibilis creature spēm sepatiliter demō-

strari: et insepabilē trinitatis opationē: etiam

in singulis esse rebus: q̄ vel ad p̄rem: vel ad

filij: vel ad spūscētū demonstrandū p̄prie p̄-

tinere dicūt. Si ergo a me queris: quōd facte

sint: vel voces vel sensibiles forme atqz spēs

ante incarnationē verbi dei que hoc futurū

p̄figurarent: per angelos ea deū opatur esse

respondeo: qd̄ etiā scripturaz sanctaz testi-

monijē q̄rum exultimo satis ostendi. Si aut̄

queris ip̄a incarnatio quomō facta sit ipsum

verbū dei: dico carnē factum: id est hoīem fa-

ctū: nō tamen in hoc qd̄ factū est puer suz ar-

Joh. 1

Act. 13

Joh. 7

Luc. 1

Jbidē

Jbidē

Luc. 2

Joh. 7

Act. 2

Ps. 18

Jbidē

Gal. 4

Abath. 3

Act. 2

Joh. 1

Libe

ministeriū pagende significationis: sic oportuisse de^o iudicari: an aliqd aliud intelligendū sit: inuenire difficile ē: et temere affirmare nō expedit. Quō tñ ista sine rōnali vel intellectuāli creatura potuerūt fieri: non video. Neq; adhuc loc^o ē explicare: cur ita sentiam q̄tū vires dñs dederit. Prius em̄ sūt discutienda et resellēda hereticorū argumēta: q̄ non ex diuinis libris: sed ex rationib⁹ suis pferūt quib⁹ se vehemēter cogere arbitrant̄ testio: nia sc̄pturaz q̄ de p̄re et filio et sp̄sctō sūt: ita eē intelligēda vt ipi volūt. Nūc aut̄ nō iō minorē filiū qz missus ē a p̄re: nec ideo minorez sp̄sctū qz et p̄r eū misit et fili⁹: sufficiēter q̄tū arbitror demonstratū ē. Siue em̄ ppter visibilitē creaturā: siue poti⁹ ppter p̄ncipiū cōmēdationē: nō ppter inēq̄litatē vel imparilitatē vel dissilitudinē substātie in sc̄pturis hec posita intelligunt̄: qz etiā si voluisset de⁹ p̄r p̄ subiectā creaturā visibilitē appere: absurdissime tñ aut a filio quē genuit: aut sp̄sctō q̄ de illo p̄cedit: missus diceret̄. Iste igit̄ sit huius volumis mod⁹: deinceps in ceteris adiuuante dño: illa hereticorū versutissima argumēta qualia sint: et quēadmodum redarguantur videbimus.

Explicit liber quartus

Incipiūt capitula libri quinti

- f **Q**uod modeste ac sobrie debz hō cui etiam sue mentis natura explicabilis est de dei substantia cogitare.
- ij **De** incōmutabili eēntia qd sol⁹ dō ē
- iiij **L**ōtra arrianorū argumētationē an i deo vnigeniti et geniti appellatō substantiarū indicet diuersitatem
- iiij **De** accidentib⁹: siue sepabilib⁹: siue inseparabilibus q̄ in deo: quia mutabilis non est: eē nō possunt.
- v **Que** in deo ad aliqd dicunt̄: nō s̄m substātia dici: nec tñ esse accidentia: sed relatiua incommutabilia
- vj **An** i genit⁹ qd p̄r d̄r: possit inf̄ illa accipi q̄ ad seipm̄ et subalīr dicuntur.
- vij **Quid** in quibusq; locutionib⁹ valeat negatiua pericula q̄ aliqd non qd sit sed quid nō sit ostēdit.
- viiij **Q**uod in trinitate deitatis quicqd ad se dicit̄: vna queq; p̄sona indifferens atq; cōmune sit: et vnā significet atq; eandem substantiam.
- ix **Qua** necessitate tres p̄sone in trinitate dicuntur.

- x **De** x̄a magnitudine cui⁹ p̄cipatiōe magna sunt: quecūq; sunt magna.
- xj **Relatiue** non substātaliter dici quicqd vel pater: aut filius: aut sp̄s sanctus p̄prie nominat̄.
- xij **De** relatiuis que referri ad inuicem nequeunt: cū tamē relatiua sint
- xiiij **Trinitatē** deū nō tria p̄ncipia: s̄ vnū esse p̄ncipiū: qz et pater: et filius: et spiritus sanct⁹: vnus creator: ē: sicut vnus deus est.
- xiiij **Quo** in trinitate et p̄r ad filiū p̄ncipiū sit: et pater et filius ad sp̄s sanctum.
- xv **Quo** in sp̄s sancto etiaz anteq; dare possit doni nomē intelligi: vt ei semper nō aliō fuerit donū eē q̄ ipm̄ eē
- xvi **De** appellationib⁹ relatiuis: q̄ non ad deū: sed ad creaturā referenda sūt: quā deo nihil accidit

Incipit liber quintus.

Quod modeste ac sobrie debet hō cui etiam sue mentis natura inexplicabilis ē: de dei substantia cogitare La. I

Inciā exordians ea dicere q̄ dici vt cogitant̄ v̄l ab homie aliq̄ v̄l certe a nob nō oīno possunt: quibus et ipa n̄ra cogitatō cū de dei trinitate cogitam⁹: lōge se illi de quo cogitar: imparē sentiat: neq; vt eū capiat: s̄ vt sc̄ptū ē: etiā a tātis quātus paul⁹ ap̄ls h̄ erat: p̄ speculū et i enigmate videat̄. P̄mū ab ipō dño n̄ro de q̄ sp̄ cogitare debem⁹: et de q̄ digne cogitare nō possum⁹ cui laudādo reddenda est om̄i tpe b̄ndictio: et cui enūciādo nulla cōpetit dictio: et adiutoriū ad intelligēda atq; explicāda q̄ intendo: veniā p̄cor sicubi offendo. Ademor: sum em̄: nō solū volūtatis: verū etiā infirmitatis mee. Ab his etiā q̄ ista lecturi sunt: vt ignoscāt peccato: vbi me magis voluisse q̄ potuisse dicere aduerterint: qd vel ipi meli⁹ intelligūt: v̄l ppter mei eloquiū difficultatē nō intelligūt: sicut ego eis ignosco vbi ppter suā tarditatē intelligere nō p̄it. Facili⁹ em̄ nobis inuicē ignoscim⁹: si nouerim⁹: aut certe credēdo firmū tenuerim⁹: ea q̄ de natura incōmutabili et inuisibili: sūmeq; viuēte ac sibi sufficiēte dicunt̄ non ex cōsuetudine visibiliū atq; mutabiliū et mortaliū vel egenaz rerū esse merenda. Sed cū in his etiā q̄ nostris corpaliibus adiacent sensib⁹: vel q̄ nos ipi in interiore homine sumus: sciētia comprehendēdis labore:

1. Cor. 13.

Quintus

mus nec sufficimus: nō tū unpudēter in illa q̄ supra sūt diuina ⁊ ineffabilia: pietas fidelis ardescit: nō quā suaz viriū inflat arrogātia: s̄ quā grā ip̄i creatoris ⁊ saluatoris iſtāmat. Mā q̄ intellectu deū capit hō: qui ip̄m intelle ctū suū q̄ eū vult cape nō dū capit. Si aut̄ hūc iā capit atredat diligēter nihil eo eē i sua na tura melius ⁊ videat vtrū ibi videat illa line amēra formaz: nitores color: spaciosa grādi tatē: priū distantia: molis distensionē: aliq̄s p locoꝝ interualla motiones: v̄l qd̄ eiusmodi. Nihil certe istoz inuenim⁹ in eo: q̄ in natura nra nihil mell⁹ inuenim⁹. i. in nro intellectu quo sapiam capim⁹ q̄tū capaces sum⁹. Ad ergo nō inuenim⁹ in meliore nro nō dēm⁹ in illo q̄rere: qd̄ longe mell⁹ a meliore nro: vt sic intelligam⁹ deū si possum⁹: q̄tū possum⁹ sine q̄litate bonū: sine q̄ritate magnuz: sine indigētia creatorē: sine situ p̄ntem: sine habi tu oia p̄ntentē: sine loco vbiq̄ totū: sine tpe sempitnū: sine vlla sui mutatiōe mutabilia fa cientē: nihilq̄ patientē. Quisq̄s deū ita cogi tat: ⁊ si nō dū pōt oimodo iuenire qd̄ sit: pie cā cauet q̄tū p̄r aliqd̄ d̄ eo sentire qd̄ nō sit.

De incōmutabili essentia quod solus de⁹ est.

Laplin. II

Est tū sine dubitatione suba: vel si melius h̄ appellat̄ eēntia: quā greci vsiā vocāt. Sic enī ab eo qd̄ est sape dicta ē sapia: ⁊ ab eo qd̄ ē scire dicta ē scia: ita ab eo quod ē eē: dicta ē eēntia. Et q̄s magi ē: q̄ ille q̄ dixit famulo suo moysi. Ego sum qui sum: ⁊ dices filiis isrl: q̄ ē misit me ad vos? Sz alie q̄ dicunt̄ eēntie siue sube capiūt acciden tia: quibus in eis fiat vel magna vel quanta cunq̄ mutatio. Deo aut̄ aliqd̄ eiusmodi ac cidere nō pōt: ⁊ iō sola ē incōmutabilis suba vel eēntia q̄ de⁹ ē: cui p̄fecto ip̄m eē vsū essen tia noiata ē: maxie ac verissime cōpetit. Ad enī mutat̄ nō fuit ip̄m eē: ⁊ qd̄ mutari p̄r eti am si nō mutet̄: p̄r qd̄ fuerat nō eē: ac p̄ h̄ illd̄ solū qd̄ nō tū nō mutat̄: v̄z etiā mutari oī no non potest: sine scrupulo occurrit qd̄ ve rissime dicatur esse.

Contra arrianoꝝ argumētationē: an i deo vnigeniti et geniti appellatio subarū indiket diuersitatem.

Lap. III

Quamobrē vt iā etiā de his q̄ nec di cunt vt cogitāt: nec cogitāt vt sūt. r̄ndere incipiamus fidei nre aduer sarijs. Inter mltā q̄ arriani adūsus catholi cā fidē solēt disputare: h̄ sibi maxie callidissi mū machinēam tū pponere vident̄ cū dicūt. Quicqd̄ de eo d̄: v̄l itelligit̄ nō fm accidēs

s̄ fm subam d̄. Quā p̄p̄ ingenitū eē p̄i fm substantiā ē: ⁊ genitū eē filio fm subam est. Di uersū est aut̄ ingenitū eē: ⁊ genitū eē: diuer sa est q̄ suba p̄ris ⁊ filij. Quib⁹ r̄ndebim⁹. Si qcqd̄ de deo dicit̄ fm subam d̄: q̄ quod dicit̄ est. Ego ⁊ p̄r vniū sumus: fm subam dicit̄ est. Una ē igit̄ suba p̄ris et filij. Aut si hoc nō fm subam dicit̄ ē: dicit̄ q̄ aliqd̄ de deo nō fm sub stantiā: ⁊ iō iā nō cogimur fm subam intelli gere ingenitū ⁊ genitū. Itēdictum ē de filio. Nō rapinā arbitrat⁹ ē esse eq̄lis deo. Queri m⁹ fm qd̄ eq̄lis. Si ei nō fm subam d̄ eq̄lis: admittūt vt dicat̄ aliqd̄ de deo: nō fm subaz. Admittāt q̄ nō fm subam dici ingenitū ⁊ ge nitū. Qd̄ si p̄pterea nō admittūt qz omia de deo fm subam dici volunt: fm substantiā fili us est equalis patri.

Job. 10

Phil. 2

De accidentibus siue sepabilibus: siue in sepabilibus que in deo quia mutabilis nō est esse non possunt.

Lap. III

Accidēs aut̄ nō solet dici q̄ aliq̄ mu tatiōe ei⁹ rei cui accidit amitti pōt. Nā etsi quedā dicunt̄ accidētia inse pabilia q̄ grece appellant̄ achorista: sic est plu me corui color niger: amittit enī tū nō qd̄ tā diu pluma ē: s̄ qz nō sp̄ ē pluma. Quā p̄pter ip̄a materies mutabilis: ⁊ ex eo q̄ definit eē il lud animal: vel illa pluma: totūq̄ illud corp⁹ in terra mutat̄: ⁊ vertit̄: amittit vtiq̄ etiā illum colorē: q̄ quis ⁊ accidēs qd̄ sepabile d̄: non se patione: s̄ mutatiōe amittat̄: sicuti est capilli hoim nigrigudo: qm̄ dū capilli sūt p̄nt albe scere: sepabile accidēs d̄. Sz diligēt̄ intue tib⁹ sat̄ apper: nō sepatione q̄l emigrare ali qd̄ a capite dū canescit: vt nigrigudo inde cā dore succedēte discedat ⁊ aliq̄ ear: s̄ illā q̄lita tē coloris ibi vertit̄ atq̄ mutari. Nihil itaq̄ ac cidēs i deo: qz nihil mutabile aut amissibile. Qd̄ si ⁊ illud dici accidēs placz: qd̄ licet non amittat̄: minuit̄ tū vel auget̄: sicuti ē aie vita nā ⁊ q̄ diu aīa ē tā diu viuit: ⁊ qz sp̄ aīa ē: sp̄ vi uit. Sz qz magi viuit cū sapit: qz min⁹ cū desit p̄r. Fit etiā h̄ aliq̄ mutatio: n̄ vt desit vita. sic nec deest inspicēti sapia: s̄ vt min⁹ sit. Mecta le aliqd̄ i deo fit: qz oīno incōmutabilis ma net. q̄obrē nihil in eo fm accidēs d̄ qz nihil ei accidit. nec tū oē qd̄ d̄ fm subam d̄. In re bus aut̄ creatis atq̄ mutabilibus qd̄ nō fm subam d̄: restat vt fm accidēs dicat̄. Sīa ei accidūt eis: q̄ vel amitti pōt vel minui: ⁊ ma gnitudines ⁊ q̄litates: ⁊ qd̄ d̄ ad aliqd̄: sicut amicitie: p̄p̄n quitates: seruitutes: similitu dines: equalitates: etsi q̄ hmōt: ⁊ sit⁹ ⁊ habi rus: et loca ⁊ tpa: ⁊ opa atq̄ passiones.

Liber

Que in deo ad aliqd dicunt: nō fm subam dici: nec tñ esse accidētia: sed relatiua incommutabilia. La. V

In deo aut nihil quidē fm accidēs dicit: qz nihil in eo mutabile ē: nec tñ omne qd dicitur fm subam dicitur. Dicitur em̄ ad aliqd: sicut p̄r ad filiū: et filius ad p̄rem: qd nō ē accidēs: qz et ille sp̄ p̄r: et ille semp̄ fili⁹: et nō ita semp̄ q̄si ex q̄ nat⁹ ē fili⁹: vt ex eo q̄ nunq̄ desinat eē filius: p̄r nō desinat eē p̄r. sed ex eo q̄ semp̄ natus ē fili⁹: nec cepit vnq̄ esse filius. Qd si aliqui eē cepisset: aut aliqui eē desineret fili⁹ fm accidēs diceret. Si vō qd dicitur p̄r ad seipm̄ diceret: nō ad filiū: et qd dicitur filius ad seipm̄ diceretur nō ad p̄rem fm subam diceretur et ille p̄r: et ille fili⁹. Sz qz et p̄r non dicitur p̄r nisi ex eo q̄ ē ei fili⁹: et fili⁹ non dicitur nisi ex eo q̄ habet p̄rem: nō fm subam hec dicuntur: qz nō q̄sq̄ eoz ad seipm̄ s̄ ad inuicē atq̄ ad alterutrz ista dicuntur: neq̄ fm accidēs: qz et qd dicitur p̄r et qd dicitur filius: eternū atq̄ incommutabile eis: q̄ obrem q̄uis diuersuz sit patre esse et filiū esse: nō est tñ diuersa suba: qz h̄ nō fm subam dicitur: s̄ fm relatiuū: qd tñ relatiuū nō ē accidēs: qz nō est mutabile.

An ingenit⁹ quod p̄r dicitur: possit inter illa accipi qui ad seipm̄ et substantialiter dicitur. Caplin. VI

Sicut aut huic sic purat resistendū eē sermōni: qz p̄r quidē ad filiū dicitur: et fili⁹ ad p̄rem: ingenit⁹ tñ et genit⁹ ad seipos dicitur: nō ad alterutrz. Nō em̄ hoc ē dicere ingenitū quod ē p̄rem dicere: qz et si filiū nō genuisset: nihil phiberet eū dicere ingenitū: et si gignat quisq̄ filiū: non ex eo q̄sq̄ ingenit⁹ est: qz geniti hoies ex alijs homib⁹ gignūt et ipi alios. Inquiūt ḡ: p̄r ad filiū dicitur: et filius ad p̄rem: ingenitus aut ad seipm̄ et genitus ad seipm̄ dicitur. Et ideo si q̄cquid ad seipm̄ dicitur fm subam dicitur. Diuersum ē aut ingenitū esse et genitū esse: diuersa igit suba ē. hoc si dicitur nō intelligūt de ingenito quidez aliquid se dicere quod diligenti⁹ p̄tractaduz sit: qz nec ideo q̄sq̄ p̄r: qz ingenit⁹: nec ingenitus ideo qz p̄r: et p̄r ea nō ad aliqd: s̄ ad se dici putat ingenit⁹. Genitū vō mira cecitate nō aduertūt dici nō posse: nisi ad aliqd. S̄ dō quippe filius qz genit⁹: et qz fili⁹ vtiq̄ genit⁹. Sicut aut filius ad p̄rem: sic genit⁹ ad genitorē refertur: et sicut p̄r ad filium: ita genitor ad genitū. Ideoq̄ alia notio ē qua intelligit genitor: alia qua ingenit⁹. Nam q̄uis de p̄re deo vtrūq̄ dicatur: illud tñ ad genitū: i. ad filiū dicitur: qd nec illi negat: hoc aut qd ingenitus

dicitur: ad seipm̄ dici phibent. Dicitur ḡ. Si aliquid ad seipm̄ dicitur: p̄r: quod ad seipm̄ dici non potest filius: et q̄cquid ad seipm̄ dicitur fm suba dicitur: et ad seipm̄ dicitur ingenit⁹: quod dici nō potest filius: ergo fm subam dicitur ingenitus. Quod filius qz dici nō potest: nō ē eiusdē substantie. Lūi versutie rñ dē ita: vtrūq̄ cogantur dicere fm qd sit equalis p̄ri fili⁹: vtrūq̄ fm id quod ad se dicitur: an fm id quod ad p̄rem dicitur. Non em̄ fm id quod ad p̄rem dicitur: qm̄ ad p̄rem filius dicitur: ille aut non filius sed p̄r est: qz nō sic ad se dicitur p̄r et filius: quod amicus aut vicini. Relatiue q̄pe amicitia dicitur ad amicum. Et si equaliter se diligunt eadē in vtroq̄ amicitia ē. Et relatiue vicinus dicitur ad vicinū: et qz equaliter sibi vicini sunt: quantū em̄ iste illi: tantū et ille huic vicinat: eadē vtroq̄ vicinitas. Quia vero filius nō ad filiū relatiue dicitur: s̄ ad p̄rem: non fm hoc qz ad p̄rem dicitur: equalis est fili⁹ patri: restat vt fm id equalis sit quod ad se dicitur. Quicquid autē ad se dicitur fm subam dicitur. Restat ergo vt fm subam sit equalis. Eadem ē igit vtriusq̄ substantia. Lū vero ingenit⁹ dicitur pater: nō qd sit: s̄ qd nō sit dicitur. Lū aut relatiuū negatur: nō fm subam negat: qz ipm̄ relatiuū nō fm substantiā dicitur.

Quid in quibus locutionibus valeat negatiua particula qua aliquid non quod sit: s̄ quid non sit ostenditur. La. VII

Dec exemplis planū faciendū ē. Ac p̄mū videndū ē hoc significari cū dicitur genit⁹: quod significat cū dicitur filius. Ideo em̄ fili⁹: qz genit⁹: et qz filius: vtiq̄ genit⁹. Quod ergo dicitur ingenitus: hoc ostenditur qz nō filius: sed genit⁹ et ingenit⁹ cōmō de dicitur: filius aut latine dicitur: sed infili⁹ vt dicat nō admittit loquēdi cōsuetudo. Nihil tñ intellectui demit si dicatur nō fili⁹: quē admodū etiā si dicatur nō genitus p̄ eo qd dicitur ingenit⁹ nihil aliud dicitur. Sic em̄ et vicin⁹ et amicus relatiue dicitur: nec tñ potest inuicinus dici: quod dicitur inimic⁹. Obrem nō ē in rebus considerandū quid vel sinat vel nō sinat dici vsus sermonis n̄r: sed quis rex iparū intellect⁹ eluceat. Nō ergo iā dicamus ingenitū: q̄uis dici latine possit: s̄ p̄ eo dicam⁹ nō genitū qd tantū valet. Non ergo aliud dicimus q̄ nō filiū. Negatiua porro ista particula nō id efficit vt qd sine illa relatiua dicitur eadem p̄posita substantialiter dicat: s̄ id tñ negatur: quod sine illa aiebatur: sicut in ceteris p̄dicamētis: velut cū dicim⁹: hō est: substantiā designamus. Qui ergo dicit nō homo ē: nō aliud genus p̄dicamēti enūciat: s̄ tantū

V

illud negat. Sicut ergo scdm substantiā aio homo est: sic scdm substantiā nego cum dico: nō homo est. Et cū querit̄ quātus sit: et aio q̄ drupedalis est: id ē quattuor pedū: scdm quātitatē aio: q̄ dicit nō quadrupedalis ē: quātitatē negat. Candidus est: scdm qualitātē aio non candidus est: scdm qualitātē nego. Pro pinquus est: scdm relatiuū aio: nō ppinquus est: scdm relatiuū nego. Scdm situm aio: cuz dico iacet: scdm situm nego: cum dico non iacet. Scdm habitum aio: cum dico armatus ē scdm habitum nego: cum dico non armatus ē. Tantundem autem valet si dicam inermis ē scdm tempus aio: cum dico hesternus est: secundū tempus nego: cum dico non hesternus est. Et cum dico rome est: scdm locum aio: et scdm locum nego: cū dico non rome est. Secundū id qd̄ est facere aio: cū dico cedit: si autem dicam nō cedit: scdm id quod est facere nego: vt ostendam non hoc facere. Et cū dico vapulat: scdm pdicamentū aio: quod pati vocatur: et scdm id nego: cum dico non vapulat. Et omnino nullum pdicamenti genus ē scdm qd̄ aliquid aire volumus: nisi vt scdm id ipm pdicamentum negare conuincamur: si pponere negatiuā pculā voluerimus. Quocum ita sint: si substantialiter airem: dicendo filius: substantialiter negarem: dicendo non filius. Quia vero relatiue aio: cum dico filius est: ad patre refero: relatiue nego: si dico nō filius est. Ad parentem enim eandem negationem refero: volens ostendere q̄ ei parens non sit. Atsi quantum valet qd̄ dicitur filius: tantundem valet qd̄ dicitur genitus: sicut p̄ locuti sumus. Tantundem ergo valet qd̄ dicitur non genitus: q̄tum valet qd̄ dicitur nō filius. Relatiue aut̄ negamus dicēdo non filius: relatiue igitur negamus dicēdo nō genitus. Ingenitus porro quid est nisi nō genitus? Nō ergo recedit a relatiuo pdicamento: cū in genitus dicit̄. Sicut enim genitus nō ad seipm dicit̄ sed q̄ ex genitore sit: ita cū dicit̄ ingenitus: nō ad seipm dicit̄: sed q̄ ex genitore non sit ostēdit̄. In eodē tñ pdicamento qd̄ relatiuum vocat̄: vtraq̄ significatio vertit̄. Quod aut̄ relatiue p̄nūciat̄: nō indicat̄ esse subam. Ita quis diuersum sit genitus et ingenitus: nō indicat diuersam subam: q̄ sicut filius ad patrem: et nō filius ad nō p̄rem refer̄: ita genitus ad genitorē: et nō genitus ad nō genitorē referatur necesse est.

¶ In trinitate deitatis quicqd̄ ad se dicit̄ vnaqueq̄ p̄sona indifferens atq̄ cōmune sit: et vnam significet eandemq̄ subam.

Quapropter illud p̄cipue teneamus q̄cqd̄ ad se d̄: p̄stantissima illa diuina sublimitas subaliter dici. Qd̄ aut̄ ad aliqd̄ nō ibalit̄: s̄ relatiue: tantāq̄ vim eē eiusdem s̄be in p̄ter filio et sp̄sancto: vt quicqd̄ de singulis ad seipos d̄: nō pluraliter: s̄ singlarit̄ accipiat. Quēadmodū em̄ p̄ de^o ē: et fili^o de^o est: et sp̄s sc̄tus de^o est: qd̄ s̄m s̄bam dici nemo dubitat: nō tñ tres deos: s̄ vnū deū dicim^o: eā ipam p̄stantissimā trinitatē. Ita magn^o pater magn^o fili^o: magn^o sp̄s sc̄tus: non tñ tres magni: s̄ vn^o magn^o. Nō em̄ de p̄e solo: sic illi p̄ uerse sentiūt: s̄ de p̄e et filio et sp̄s sc̄to scriptū est. Tu es de^o sol^o magn^o. et bon^o p̄r: bon^o fili^o: bon^o et sp̄s sc̄tus: nec tres boni: s̄ vn^o ē bonus: de q̄ dicit̄ ē. Nemo bon^o nisi sol^o d̄s. Et cū dñs Iesus ne ab illo q̄ dixerat mḡ bone: tāq̄ hoīem p̄pellās: s̄m hoīem trīmō intelligeret iō nō ait. Nemo bon^o nisi sol^o p̄r: sed nemo bonus nisi sol^o de^o. In p̄ris em̄ noīe: ip̄e p̄ se p̄ nūciat̄. In dei x̄o et ip̄e et fili^o et sp̄s sc̄tus: quia trinitas vn^o d̄s. Situs x̄o et hitus et loca et tpa nō pp̄rie s̄ translate ac p̄silitudines dicuntur i deo. Nam et federe sup̄ cherubim d̄r: qd̄ ad sitū dicit̄. Et abyssum tanq̄ vestimentū amictus qd̄ ad hitū. Et anni tui nō deficiūt: qd̄ ad tpa. Et si ascēdero in celum tu ibi es: qd̄ ad locum. Qd̄ aut̄ ad faciendū attinet: fortassis de solo deo verissime dicat̄. Sol^o em̄ de^o facit et ip̄e n̄ sit: neq̄ pat̄r q̄tū ad ei^o s̄bam p̄tinet qd̄ de^o est. Itaq̄ omp̄s p̄r: oīpotens fili^o: omp̄s sp̄s sc̄tus nec tñ tres oīpotētes: s̄ vn^o omp̄s. Et q̄ oīa: p̄ quē oīa: i q̄ oīa: ip̄i gl̄a. Quicqd̄ q̄ ad seipm dicitur de^o: et de singulis p̄sonis singlarit̄ d̄r: id ē de p̄e et filio et sp̄s sc̄to: et sit d̄ ip̄a trinitate: nō p̄la liter s̄ singlarit̄ d̄r. Quā q̄ppe nō aliud ē dō esse: et aliud magnū esse: s̄ h̄ idē illi ē: et eē et magnū esse. Propterea sic nō dicim^o tres eēntiās: sic nō dicimus tres magnitudines: s̄ vnam essentiā et vnā magnitudinē: Essentia d̄ dico: que vs̄a grece d̄r: quā vs̄tarius subam vocamus. Dicūt quidē et illi h̄ypostasim: sed nescio quid volūt interesse inter vs̄iaz et h̄ypostasim ita vt pleriq̄ nostrū q̄ hec greco tractant eloquia dicere psueuerūt: mian vs̄ian tris h̄ypostasias: qd̄ est latine vnam eēntiā tres subas.

Qua necessitate tres p̄sone in trinitate dicantur. Capitulum. IX.

Sed q̄ n̄ra loquēdi psuetudo iaz obtinuit vt h̄ intelligat̄ cū dicim^o essentiā: qd̄ intelligit̄ cū dicim^o subam: nō audemus dicere vnā essentiā tres substantias: s̄ vnā essentiā vel subam: tres aut̄ p̄sonas. Quēadmodū multi latini ista tractantes et digni auctoritate dixerunt: cum alium

Ps. 79
Ps. 103
Ibid. 101
Ibid. 138

Rom. 11.

Liber

modum aptiorem non inuenirent quo enun-
ciarēt verbis qđ sine vrbis intelligebāt. Reue-
ra em̄ cū pater nō sit filius: et filius nō sit pater
et spūs sanctus ille qđ etiaz donū dei vocat: nec
p̄ sit nec fili: tres vtiq; sunt. Jōq; pluraliter
Joh. 10 dictū est: Ego et p̄ vnū sum. Ad ei dixit: vnū
est. qđ sabelliani dicūt: s̄ vnū sum. Tū cum
querit qđ tres: magna p̄sus inopia hūanum
laborat eloquiū. Dictū est tñ tres p̄sone: non
vt illud diceret: s̄ ne taceretur.

De vera magnitudine cuius p̄ticipatione
sunt magna q̄cūq; magna. Capitū. X.

Sicut ergo nō dicim⁹ tres essentias:
ita nō dicim⁹ tres magnitudines: ne-
q; tres magnos. In rebus em̄ q̄ p̄-
ticipatione magnitudinis magne sunt: q̄bus ē
aliud esse: aliud magnas esse. sicut magna do-
mus: et magn⁹ mons: et magnus animus. In
his ḡ reb⁹ aliud ē magnitudo: aliud qđ ab ea
magnitudine magnū est: et p̄sus nō hoc ē ma-
gnitudo qđ est magna dom⁹. Sed illa est ve-
ra magnitudo qua nō solū magna est domus
q̄ magna est: et qua magnus est mons quīq; q̄s
magnus est: s̄ etiā q̄ magnū est qđ qđ aliud ma-
gnū d̄: vt aliud sit ip̄a magnitudo: aliud ea q̄
ab illa magna dicunt. Que magnitudo vtiq;
p̄mit⁹ magna est: multoq; excellenti⁹ q̄ ea q̄
p̄ticipatione eius magna sunt. Deus autem:
q; nō ea magnitudine magnus est q̄ nō est qđ
ip̄e: vt q̄si p̄ticeps eius sit deus cū magnus est:
alioquin illa erit maior magnitudo q̄ d̄s: deo
aut nō est aliqd maius. Ea igit magnitudine
magn⁹ est q̄ ip̄e est eadē magnitudo. Et iō sic
si dicim⁹ tres essentias: sic nec tres magnitu-
dines: h̄ est em̄ deo esse qđ magnū esse. Eadē
cā nec magnos tres dicim⁹: s̄ vnū magnū: q; nō
p̄ticipatione magnitudinis de⁹ magn⁹ est
sed seip̄o magno magnus ē: q; ip̄e sua est ma-
gnitudo: hoc t de bonitate: et de eternitate: et
de oīpotētia dei dictū sit: oībusq; oīno p̄dica-
mētis qđ de deo p̄t̄ p̄nūciari: qđ ad seip̄m̄ dici-
tur: non trāssate ac p̄ similitudinē s̄ p̄prie: si tam̄
de illo p̄prie aliqd dici ore hoīs p̄t.

Relatiue nō subaliter dici: quicqđ aut pat̄:
aut filius: aut spūs sanctus p̄prie noīat. Ca. XI.

Quod aut p̄prie singula in eadē trini-
tate dicunt: nullo mō ad seip̄a: s̄ ad
inuicem: aut ad creaturā dicuntur.
Et iō relatiue nō subaliter ea dici manifestū est.
Sic em̄ trinitas vnus deus dicit: magnus: bo-
nus: eternus: oīmpotēs: ideoq; ip̄e sic sua di-
ci p̄t̄ deitas: ip̄e sua magnitudo: ip̄e sua boni-
tas: ip̄e sua eternitas: ip̄e sua oīmpotentia.
Non sic p̄t̄ dici trinitas pater: nisi forte trāssa

te ad creaturam p̄pter adoptōem filioꝝ. Qđ
em̄ scriptū est: Audi israel dñs de⁹ tuus: de⁹ Deut. 6
vnus est: nō vtiq; excepto filio: aut excepto
spūs sancto oportet intelligi quē vnū dñm de-
um nostrū recte dicimus: etiā patrē nostruz
p̄ gratiam suā nos regenerantes. Trinitas
aut fili⁹ nullo modo dici p̄t. Spūs d̄o scūs
s̄m qđ scriptū est. Qm̄ deus spiritus est: p̄t
quidem vniuersaliter dici: q; et pater spirit⁹ Job. 4
et filius spūs: et pater sanct⁹: et filius sanctus.
Itaq; pater et filius et spiritus sanctus: quoni-
am vn⁹ deus: et vtiq; deus sanct⁹ ē: et de⁹ spi-
ritus ē: p̄t appellari trinitas et spūs sanctus.
Sed tñ ille spūs sanctus qui nō trinitas: s̄ in
trinitate intelligit: in eo qđ p̄prie dicit spūs
sanctus relatiue dicit: cū et ad patrē et ad fili-
um refer̄: quia spūs sanct⁹ et patris et filij spi-
ritus est: sed ipsa relatio nō apparet in h̄ no-
mine: apparet aut cū dicit: donū dei. Donū
em̄ est patris et filij: quia et a patre p̄cedit: sic
dñs dicit: Et qđ ap̄s ait: Qui spm̄ christi nō
habet: hic nō est ei⁹: de ip̄o vtiq; sancto spiri-
tu ait. Donū ergo donatoris: et donato: do-
ni: cum dicimus: relatiue vtiq; ad inuicem
dicimus. Ergo spiritus sanctus ineffabilis ē
quedā patris filijq; cōmunio: et ideo fortasse
sic appellat: quia patri et filio p̄t eadē appel-
latio cōuenire. Hā hoc ip̄e p̄prie dicit: qđ il-
li cōmuniter: quia et pater spūs: et filius spūs
et pater sanctus: et filius sanctus. Et ḡ ex no-
mine qđ vtiq; cōuenit: vtriusq; cōmunitio si-
gnificat: vocat donū amboꝝ spūs sanct⁹. Et
hec trinitas vn⁹ deus: deus solus: bon⁹: ma-
gnus: etern⁹: oīmpotēs. Ip̄e sibi vnitas: dei-
tas: magnitudo bonitas: oīmpotētia.

De relatiuis que referri ad inuicem ne-
queunt cū tñ relatiua sunt. Ca. XII

Ec mouere debet: qm̄ dicim⁹ rela-
tiue dici spūs scūs: nō ip̄am trinitatē
sed eum qui est in trinitate: quia n̄
ei videt vicissim respondere vocabulū eius
ad quē refer̄. Ad em̄ sicut dicim⁹: seruū dñi
et dñm seruū: filiū patris: patrē filij: qm̄ istare
latiue dicunt: ita etiā hic possumus dicere.
Dicimus em̄ sp̄ scūs patris: sed nō vicissim
dicimus patrem spūs sancti: ne filius eius in-
telligat spūs sanctus. Item dicim⁹ spūs scūs
filij: sed nō dicimus filium spūs sancti: ne pat̄
eius intelligat spūs sanctus. In multis enim
relatiuis hoc contingit: vt nō inueniat vo-
cabulum quo sibi vicissim respondeant que
ad se referunt. Quid em̄ tam manifeste re-
latiue dicit q̄ pignus: Ad id q̄p̄e refer̄ pi-
gnus cui⁹ est pignus: et semp pign⁹ alicuius

Joh. 15
Roma. 8

V

rei pignus est. Nō ergo cū dicimus pign^o patris et filij: possumus vicissim dicere: patrem pignoris aut filij pignoris. At ergo cū dicimus: donum patris et filij: nō quidem dicere possumus patrē doni: aut filij doni: sed ut h sibi vicissim respondeant: dicimus donū donatoris: et donatorē doni: quia hic potuit inveniri vsitatū vocabulum: illic nō potuit.

Trinitatē deū: nō tria principia sed vnus esse principium: quia et pater et filius et spirit^u sanctus vn^o creator est sicut vnus dñs.

Quicquid ergo relatiue dicitur pater: idēq; relatiue dicitur principij: et si qd forte aliud: s; pater ad filium dicitur: principij vero ad omnia que ab ipso sunt.

Item dicitur relatiue filij: relatiue dicitur et verbum et imago. Et in omnib^{us} his vocabulis ad patrem refertur. Nichil autē horū pater dicitur.

Joh. 8 Et principij dicitur filius: cū enī diceret ei. Tu quis es: rñdit: principium qui et loquor vobis. Sed nūquid patris principij? Creatorem se quippe ostendere voluit: cū se dixit esse principium: sicut et pater principij est creature: eo qd ab ipso sunt omnia. Nam et creator relatiue dicitur ad creaturā: sicut dñs ad seruū. Et ideo cum dicim^{us} et patrē principij et filij principium nō duo principia creature dicimus: q; et pater et filius simul ad creaturā vnū principij est: sicut vnus creator: sicut vn^o deus. Si autē quicquid in se manet et gignit aliqd vel opaf: principij est ei rei quā gignit: vel ei quā opaf: nō possumus negare etiā spūscm recte dici principij: quia nō eū sepamus ab appellatiōe creatoris. Et scriptū est de illo qd opetur et in se vtiq; manēs opaf. Nō enī in aliquid eorum que opaf: ipse mutat et vertit. Et que operatur: vide aplm. Unicusq; autē inquit dat manifestatio spirit^u ad vtilitatē: Alij quidē dat p spiritū sermo sapientie: alij sermo scientie fm eundē spū. Alteri autē fides in eodē spiritu: alij donatio curationū in vno spiritu: alij opatio virtutū: alij pphetia: alij iudicatio spiritū: alij genera linguarū. Omnia autē hec opaf vnus atq; idē spū: diuidens ppriam cuiq; put vult. vtiq; sicut deus. Quis enim tanta illa pōt opari nisi deus? Idē autē de^o qd opaf omnia in omnibus. Nam et sigillatim si interrogemur de spūscō: verissime respondeamus: qd deus sit: et cū patre et filio simul vnus deus ē. Unū ergo principij ad creaturā dicitur deus: nō duo vel tria principia.

Quomodo in trinitate: et pater ad filium principium sit: et pater et filius ad spiritū sanctum.

Ca. XIII.

T De autē iuicē in trinitate si gignēs ad id qd gignit principij est: pater ad filium principij est: quia gignit eum:

Utrū autē et ad spūscm principij sit pater: qm dicitur est: de patre pcedit: nō pua questio est.

Quia si ita ē: nō iā principij ei tantuz rei erit quā gignit aut facit: sed etiā ei quā dat. Ubi et illud elucescit: utpote: qd solet multos mouere: cur nō sit filius etiā spūscūs: cū et ipse a patre exeat: sicut in euāgelio legitur. Et tūc enī nō quō natus: sed quō datus: et ideo nō dicitur filius: quia neq; natus est sicut vnigenitus: neq; factus ut p dei gratiā in adoptionē nascere: sicut nos. Qd enī de patre natum ē: ad patrē solum refertur: cū dicitur filius: et ideo filius patris ē: et nō noster. Qd autē datum ē et ad eū qui dedit refertur: et ad eos quibus dedit. Itaq; spū sanct^o: nō tm patris et filij dederunt: sed etiā noster dicitur qui accepim^{us}.

Sicut dicit dñi salus qd dat salutē: eadē etiā nostra salus est qui accepimus. Spū ergo et dei est qd dedit: et noster qd accepimus. Non ille spū noster quo sumus: quia ipse spū est hominis qd in ipso est: sed alio modo iste noster est quo dicim^{us}: et panē nostruz da nobis: quāq; et illū spū qui hoīs dicitur: vtiq; accepimus. Quid enī habes inqt apls: qd nō accepisti? Sed aliud est qd accepimus ut essem^{us}: aliud qd accepimus ut sancti essem^{us}.

Utrū scriptuz est et de Johē: qd in spiritu et virtute helie veniret: dictus est helie spū: scz spū dum accepit helias: hoc et de moyse intelligē dūm ait ei dñs: Tollā de spiritu tuo: et dabo eis: hoc est: dabo illis de spūscō quem iam tibi dedi. Si ergo et qd dat: principij habet eum a quo dat: quia nō aliunde accipit illud qd ab ipso procedit: fatendū est patrem et filij principij eē spū sancti: nō duo principia. Sed sicut pater et filij vnus de^o: et ad creaturam relatiue vnus creator et vnus dñs: sic relatiue ad spū sanctū vnū principij. Ad creaturam vero pater et filius et spū sanctus vnū principij: sicut vnus creator et vnus dñs.

Quō in spiritu sancto etiam anteq; daretur: possit doni nomen intelligi: ut ei semper non aliud fuerit donum esse q; impium esse.

Posterius autem queritur: utrū quādamodū filius nō s tantū habet nascendo ut filius sit: s; omnino ut sit: sic et spiritus sanctus eo quo datur habeat: non tantū ut donū sit: sed omnino ut sit. Utrū ergo erat anteq; daretur: sed nondum erat donum: an eo ipso quo daturus erat eum deus: iam donum erat et anteq;

2. Cor. 2. Abat. 6. j. Cor. 4. Luc. j. Rume. j.

Ca. XV

Item dicitur: utrū quādamodū filius nō s tantū habet nascendo ut filius sit: s; omnino ut sit: sic et spiritus sanctus eo quo datur habeat: non tantū ut donū sit: sed omnino ut sit. Utrū ergo erat anteq; daretur: sed nondum erat donum: an eo ipso quo daturus erat eum deus: iam donum erat et anteq;

Ca. XV

Item dicitur: utrū quādamodū filius nō s tantū habet nascendo ut filius sit: s; omnino ut sit: sic et spiritus sanctus eo quo datur habeat: non tantū ut donū sit: sed omnino ut sit. Utrū ergo erat anteq; daretur: sed nondum erat donum: an eo ipso quo daturus erat eum deus: iam donum erat et anteq;

Ca. XV

Item dicitur: utrū quādamodū filius nō s tantū habet nascendo ut filius sit: s; omnino ut sit: sic et spiritus sanctus eo quo datur habeat: non tantū ut donū sit: sed omnino ut sit. Utrū ergo erat anteq; daretur: sed nondum erat donum: an eo ipso quo daturus erat eum deus: iam donum erat et anteq;

Ca. XV

Item dicitur: utrū quādamodū filius nō s tantū habet nascendo ut filius sit: s; omnino ut sit: sic et spiritus sanctus eo quo datur habeat: non tantū ut donū sit: sed omnino ut sit. Utrū ergo erat anteq; daretur: sed nondum erat donum: an eo ipso quo daturus erat eum deus: iam donum erat et anteq;

Ca. XV

Liber

teq̄ daref. Sed si nō pcedit nisi cuz dat: nec pcederet vtiq̄ priusq̄ esset cui daref: quō iā erat ipsa substātia: si nō est nisi quia datur: sic filius nō tm̄ vt sit filius quod relatiue dicitur sed nō om̄ino vt sit ipsam substātiā nascendo habet: An semp̄ pcedit spūssanctus ⁊ nō ex tempe: sed ab eternitate procedit. Sz q̄a sic pcedebat vt esse donabile iam donū erat ⁊ anteq̄ esset cui daref. Aliter em̄ intelligit̄ cum dicit̄ donum: aliter cum dicit̄ donatum. Nam donū pōt esse ⁊ anteq̄ de f: donatū aut̄ nisi datū fuerit: nullo modo dici potest.

De appellationibus relatiuis que nō ad deum: sed ad creaturam referende sunt: qm̄ deo nihil accidit.

La. XVI

An Ec moueat q̄ spūsscūs cū sit cocter nus patri ⁊ filio: dicit̄ tm̄ aliqd̄ ex tē pore: veluti hoc ipm̄ qd̄ donatū diximus. Nam sempiternē spūs donū: t̄palit̄ autem donatum. Nam etsi dñs nō dicit̄: nisi cuz iam habere incipit seruū: etiā ista appellatio relatiue ex tempe est deo. Non em̄ sempit̄na creatura est: cui⁹ est ille dñs. Quō ḡ obtrinebimus nec ipsa relatiua eē accidentia: qm̄ nihil accidit deo temporaliter: quia nō est mutabilis: sicut in exordio hui⁹ disputatiōis tractauimus. Ecce dñm esse nō sempiternū habet: ne cogamur etiā sempiternā creaturam dicere: q̄ ille sempit̄ne nō dñaref: nisi etiam ista sempiternē famularet. Sicut aut̄ nō potest esse seruus qui nō habet dominū: sic nec dñs qui nō habet seruū. Et quisquis existerit qui eternum quidem deū solū dicat: tēpora aut̄ nō eē eterna ppter varietatē ⁊ mutabilitatem: sed tempa tamen nō in tempore esse cepisse. Nō em̄ erat tempus anteq̄ inciperent tpa: ⁊ ideo nō in tpe accidit deo vt dñs esset q̄ ipsorū tpm̄ dñs erat: que vtiq̄ si in tpe esse ceperūt: qd̄ rñ debet de hoīe q̄ in tpe factus est: cui⁹ vtiq̄ dñs non erat anteq̄ esset cui esset: Lerte vel vt dñs hoīs esset ex tempore accidit deo. Et vt oīs auferri videtur cōtrouersia: certe vt tuus dñs esset aut meus: qui modo esse cepim⁹ ex tempore accidit deo. Aut si ⁊ hoc ppter obscurā questionem anime videt̄ incertū: quid vt esset dñs populi israel? Quia etsi iam erat anime natura quā ille populus habebat: quod modo nō querimus: tm̄ ille populus nondum erat: ⁊ qm̄ esse cepit apparet. Postremo vt dñs eēt hui⁹ arboris ⁊ hui⁹ segetis ex tempe accidit que modo esse ceperunt. Quia etsi materies ipsa iam erat: aliud est tm̄ dñm esse materies aliud esse dñm iam facte nature. Alio em̄ tē

porē est etiā homo dñs ligni: ⁊ alio tpe dñs ē arce: q̄uis ex ipō ligno fabricate qd̄ vtiq̄ nō erat: cum ligni dñs iam esset. Quā igit̄ obtrinebimus nihil fm̄ accidens dici deū: nisi q̄a ipsius nature nihil fm̄ accidit quo mutet̄: vt ea sint accidentia relatiua: que cū aliqua mutatione rerū de quibus dicunt̄: accidunt. Sic amicus relatiue dicitur: neq̄ em̄ esse incipit nisi cum amare cepit. Fit ergo aliqua mutatio voluntatis vt amicus dicat̄. Numus aut̄ cum dicitur p̄cium relatiue dicit̄: nec tm̄ mutatus est cum esse cepit p̄ciū: neq̄ cum dicitur pignus: ⁊ si qua sunt similia. Si ḡ nummus potest nulla sui mutatione multoties dici relatiue: vt neq̄ cuz incipit dici: neq̄ cū desinit: aliquid in ei⁹ natura vel forma qua nūmus est mutationis fiat: q̄to facilius de illa in cōmutabili dei substātia debemus accipere: vt ita dicatur relatiue aliquid ad creaturam: vt q̄uis temporaliter incipiat dici: nō tamen ipsi substātie dei accidisse aliquid intelligatur: sed illi creature ad quam dicit̄. Domine inquit refugium factus es nobis. Refugium ergo nostrum deus relatiue dicit̄: ad nos ei refertur: ⁊ tūc refugium nostrū fit: cū ad eū refugimus. Nunqd̄ sit tunc aliqd̄ in ei⁹ natura qd̄ anteq̄ ad eū refugerem⁹ nō erat. In nob̄ ergo fit aliqua mutatio (Deteriores em̄ fuimus anteq̄ ad eū refugerem⁹: ⁊ efficiamur ad eū refugiendo meliores: in illo autez nulla. Sic et pater noster esse incipit: cū p̄ ei⁹ grām regeneramur qm̄ dedit nobis potestatem filios dei fieri. Substātia itaq̄ nostra mutatur in melius cum filij eius efficiamur: simul et ille pater noster esse incipit: sed nulla mutatione sue substātie. Ergo temporalit̄ dici incipit deus qd̄ antea non dicebatur: manifestum est relatiue dici: non tm̄ fm̄ accidens dei q̄ ei aliquid acciderit: sed plane fm̄ accidens eius: ad qd̄ dici aliquid deus incipit relatiue. Et q̄ amicus dei iustus esse incipit: ipse mutatur. Deus autez absit vt temporaliter aliquē diligat: quasi noua dilectione que in illo ante non erat: apud quē nec preterita transferunt et futura iam facta sunt. Itaq̄ omnes sanctos suos ante mundi constitutionem dilexit: sicut predestinauit. Sed cum conuertuntur ⁊ inueniāt illū: tūc incipere ab eo diligi dicit̄: vt eomodo dicatur quo potest humano affectu capi quod dicitur. Sic etiam cum iratus malis dicitur et placidus bonis illi mutantur non ipse. Sicut lux in firmis oculis aspera: firmis lenis est: ipsorum scilicet mutatione non sua.

Explicit liber quintus.

105.89

Job. j.

Incipiunt capitula libri sexti:

- i De eo quod ap[osto]lus ait: x[ristu]m dei virtutem
et dei sapientiam
- ii De patre et filio s[ed] solū non dici illud de
illo quod non ambo s[im]ul sunt: Deus enim
de deo: bonus de bono: virtus de vir-
tute et s[im]il[iter] sunt recte d[icitu]r: p[ater] aut[em] de p[atre]
aut filius de filio et non ambo simul
sunt: non potest dici.
- iii De unitate filij cum patre et nostra in-
uicem nobiscum.
- iiii Pares in quacunq[ue] virtute nō posse in
ceteris esse dissiles: ac si h[ab]eant e[qu]alitas in
animis rep[er]it h[um]anis: multo incōpabi-
li[us] eā manere in incōmutabili et na-
q[ue] substantia quod est deus trinitas
- v De spū sancti unitate cū p[atre] et filio.
- vi De natura corporea et creatura spirita-
li: et simplices non sunt: quia nec in-
cōmutabiles.
- vii De simplici et incōmutabili e[ss]entia dei:
quā multipliciter s[ecundum] substantiam
nominetur
- viii Trinitatē deitatis nullo mō triplicē e[ss]e
dicendā: quia nec tria ibi p[er] s[unt] q[ui] vnū
nec vnū min[us] q[ui] tria.
- ix De solo vero deo patre et filio et spiritu
sancto.
- x De s[an]ctis scilicet h[ab]itū q[ui] in trinitate p[er]sona-
rū p[ro]prietatē intelligit demonstrasse.

Incipit liber sextus.

De eo quod ap[osto]lus ait x[ristu]m dei virtutem
et dei sapientia.

Capitulum I.

Qualitatē p[er]is et filij et spi-
ritu sancti putant nōnulli
ex h[is] impediri q[ui] min[us] intelli-
gat: quia scriptū est: x[ristu]m dei
virtutē et dei sapientia: vt
iō nō videat e[qu]alitas: quia nō
ē p[ater] ipse virt[us] et sapientia: s[ed]

genitor virtutis et sapientie. Et reuera nō me-
diocri intentōe q[ui] solet. quō dicat de virtutē
et sapientie p[ater]. Aut enim ap[osto]lus: x[ristu]m dei virtutem
et dei sapientia. Et hinc nōnulli n[on] aduersum
arrianos hoc mō ratiocinati s[un]t: eos dūtaxat
q[ui] p[ater] se aduersū catholicā fidē extulerūt. Nā
ipse arri[us] dixisse fert[ur]. Si filius ē: natus ē: si natus est
erat temp[us] quā nō erat filius: nō intelligēs etia
natus e[ss]e: deo sempiternū e[ss]e: vt sit coetern[us] p[ater]
filius: sicut splendor q[ui] gignit ab igne atq[ue] diffū-
dit: coeuius ē illi: et e[ss]e coeternus: si e[ss]e ignis
eternus. Vn[de] quidā posteriores arriani abie-
cerūt istā sententiā: falsiq[ue] sunt: non ex t[em]p[or]e ce-
pisse filiū dei. Sed inter disputatōes quas ha-

bebant n[on] aduersum eos q[ui] dicebant. erat t[em]p[us]
quā nō erat filius. H[ab]eant etiā nōnulli ratiocinatōz
inserebāt. Si dei filius: virtus et sapientia dei est:
nec vnq[ui]s de[us] sine virtute et sine sapientia fuit.
coeternus ē deo p[ater] filius. Dicit aut[em] ap[osto]lus: X[ristu]m
dei virtutē et dei sapientia. Et deū aliqui nō ha-
buisse virtutē aut sapientia: demētis ē dicere:
Nō igit[ur] erat t[em]p[us] quā nō erat filius. Que ratioci-
natio ad id cogit: vt dicamus deū patre nō e[ss]e
sapientē: nisi habendo sapientia quā genuit:
non existendo p[er] se p[er] ip[s]a sapientia. Deinde si
ita ē: filius q[ui] ip[s]e sicut d[icitu]r: deus de deo: lumē de
lumine: videndū est vtrū possit sapientia d[icitu]r
sapientia dici: si nō est de[us] p[er] ip[s]a sapientia: s[ed] t[ame]n
genitor sapientie. Quid si tenemus: cur non et
magnitudinis sue: et bonitatis: et eternitatis:
et oipotētie sue generator sit: vt nō ip[s]e sit sua
magnitudo: et sua bonitas: et sua eternitas: et
sua oipotētia: sed ea magnitudine magnus
sit quā genuit. et ea bonitate bonus: et ea eter-
nitate eternus: et ea oipotētia oipotens que
de illo nata est: sicut nō ip[s]e sua sapientia ē: sed
ea sapientia sapiēs est que de illo nata est. Nā
illud non est formidandū ne cogamur multos
filios dei dicere: p[ro]pter adoptionē creature coe-
ternos patri: si magnitudinis sue generator est:
et bonitatis: et eternitatis: et oipotētie. H[uius]
enim calūnie facile r[ati]o d[icitu]r: sic nō efficit: quia mul-
ta noiata sunt: vt ille multoz filiozum coeter-
norum sit p[ater]: quē admodū nō efficitur: vt duo-
rum sit: cū dicitur x[ristu]s dei virtus. et dei sapien-
tia. Eadem quippe virtus que et sapientia. et
eadem sapientia que virtus est. Ita ne igitur
etiā de ceteris: vt eadem sit magnitudo q[ui] vir-
tus: et si qua alia: que vel si supra cōmemorata
sunt: vel cōmemorari adhuc possunt.

De patre et filio hoc solū non dici illud d[icitu]r illo
quod non ambo simul sunt: Deus enim de deo.
bonus de bono: virtus de virtute: quod s[im]il[iter]
sunt recte dicitur: pater aut[em] de patre. aut filius
de filio quod non ambo simul sunt non potest
dici.

Capitulum II.

Et si non dicitur in seip[s]o: nisi quod
ad filiū d[icitu]r: id est p[ater] vel genitor: vt p[ater]
cipiū eius: Si etiā gignens ei quod
de se gignit: consequēt[er] p[ri]ncipiū ē. Quicquid
aliud d[icitu]r: cum filio dicitur: vel pot[er]it in filio: siue
magnus ea magnitudine quā genuit: siue ius-
tus ea iusticia quā genuit: siue bonus ea bo-
nitate quam genuit: siue potens ea potentia
vel virtute quam genuit: siue sapiens ea sapi-
entia que m[ag]nitudine genuit. Magnitudo autem ipsa:
non dicitur pater: sed magnitudinis genera-
tor: Filius vero sicut in seip[s]o dicitur filius: quod

Ubi sup.

Ubi s.

i. Cor. i.

Ubi s.

Liber

non cum patre dicitur: sed ad patrem: non sic et in seipso magnus: sed cum patre cuius ipse magnitudo est. Sic et sapiens cum patre dicitur: cuius ipse sapientia est: sicut ille sapiens cum filio: quia ea sapientia sapiens est quam genuit. Quicquid ergo ad se dicitur: non dicitur alter sine altero id est quicquid dicitur quod substantia eorum ostendat: ambo simul dicuntur. Si hec ita sunt iam ergo nec deus est pater sine filio: nec filius sine patre: sed ambo simul deus. Et quod dicitur est: In principio erat verbum: in patre erat verbum: intelligitur. Aut si in principio sic dictum est ac si diceretur: an omnia quod sequitur: et verbum erat apud deum. Verbum quidem solus filius accipitur: non si pater et filius: tanquam ambo unum verbum. Sic enim verbum quod imago. Non autem pater et filius simul ambo imago: sed filius solus imago patris quae admodum et filius: non enim ambo simul filius. Quod vero adiungitur: et verbum erat apud deum multum est ut sic intelligatur: verbum quod solus est filius: erat apud deum quod non solus est pater: sed pater et filius simul deus. Sed quid mirum si in duabus quibusdam rebus longe inter se diuersis potest hoc dici. Quid enim tam diuersum quam animus et corpus. Potest in dicitur animus erat apud hominem: id est in homine: cum animus non sit corpus. Homo autem animus sit et corpus sit. Ut etiam quod consequenter scriptum est. Et deus erat verbum sic intelligatur: verbum quod non est pater: deus erat simul cum patre. Itane ergo dicimus: ut pater sit generator magnitudinis: hoc est generator virtutis: vel generator sapientie sue: filius autem magnitudo: virtus: et sapientia: deus vero magnus: omnipotens: sapiens ambo simul. Quod ergo deus de deo: lumē de lumine. Homo enim simul ambo deus de deo: sed solus filius de deo: scilicet patre. Nec ambo simul lumē de lumine sed solus filius de lumine patre. Nisi forte ad insinuandum et breuissime inculcandum quod coeternus est patri filius: ita dictum est de deo: et lumine de lumine: et si quid hoc modo dicitur: ac si diceretur: hoc quod non est filius sine patre: de hoc quod non est pater sine filio: id est hoc lumē quod lumē non est sine patre: de hoc lumine patre quod lumine non est sine filio: ut cum dicitur deus quod non est filius sine patre: est de deo quod non est pater sine filio: perfecte intelligatur quod non processit genitor: illud quod genuit. Quod si ita est: hoc solum de eis dici non potest: illud de illo: quod simul ambo non sunt. Sicut verbum de verbo dici non potest: quia non simul ambo verbum: sed solus filius. Nec imago de imagine: quia non simul ambo imago. Nec filius de filio: quia non simul ambo filius: sed quod dicitur. Ego et pater unum sumus.

Job. j.

Ubi. sup

Job. j.

Job. jo.

Unum sumus enim dictum est quod ille: hoc et ego secundum essentiam: non secundum relatum.

De unitate filii cum patre et nostra inuicem nobiscum.

Capitulum. III.

Et nescio utrum inueniatur in scripturis dictum: unum sunt: quorum est diuersa natura. Si autem aliqua plura eiusdem nature sint: et diuersa sentiant: non sunt unum in quantum diuersa sentiunt. Nam si ita unum essent ex eo quod homines erant: non diceret. Ut sint unum sicut nos unum: cum suos discipulos patris commendarer. At vero paulus et apollo quia et ambo homines et idem sentiebant. Qui plantat inquit: et qui rigat unum sunt. Licet ergo sic dicitur unum: ut non addatur quid unum: et plura unum dicantur: eadem natura atque essentia non dissidens: nec dissentiens significat. Licet vero addit quid unum: potest aliquid significari ex pluribus unum factum: quibus diuersis natura: sicut anima et corpus non sunt utriusque unum. Quid enim tam diuersum: nisi addat aut subintelligat quid unum: id est unus homo: aut unum animal. Inde apostolus. Qui adheret meretrici inquit: unum corpus est: non dixit unum sunt: aut unum est. Sed addidit corpus: tanquam ex duobus diuersis masculino et feminino: unum corpus adiunctione compositum. Et qui adheret domino inquit: unum spiritus est: non dixit: qui adheret domino unus est: aut unum sunt: sed addidit spiritus. Diuersum enim natura: spiritus hominis: et spiritus dei: sed inherendo fit unus spiritus ex diuersis duobus: ita ut sine homine non spiritu: beatus sit: dei spiritus atque perfectus beatus autem spiritus hominis non nisi cum deo. Nec frustra: ut existimo cum tanta in euangelio secundum Iohannem: et totiens diceret: deus de ipsa unitate: vel sua cum patre: vel nostra inuicem nobiscum: nusquam dixit ut nos et ipsi unum: sed ut unus sint: sicut et nos unum sumus. Item ergo et filius unum sunt: utriusque secundum unitatem substantie: et unus deus est: et unum magnus: et unum sapiens: sicut tractatum est. Unde ergo maior pater. Si enim maior: magnitudine maior. Licet autem magitudo filius eius sit: nec ille utriusque maior est eo qui se genuit. Nec ille maior ea magnitudine qua magnus est: ergo equalis. Nam unde equalis si non eo quo est: cui non est aliud esse et aliud magnum esse. Aut si eternitate pater maior est: non est equalis filius quacumque re. Ut enim equalis. Si magnitudine dixeris non est par magnitudo: que minus eterna est atque ita cetera: An forte in virtute equalis est in sapientia vero non est equalis. Sed quod est equalis virtus quam minus sapit. An in sapientia equalis est: in virtute autem non est equalis. Sed quod equalis sapientia: que minus potens est. Restat ergo ut si in illa re equalis non est in

Job. j.

1. Cor. 3.

Ibidem.

Ibidem.

Job. j.

VI

Phi. 2. oibus nō sit equalis. Et scriptura clamat. Nō rapinā arbitratus est esse equalis deo. Logif ergo quiuis aduersari⁹ veritatis q̄ aliq̄ mō tenetur apostolica auctoritate: in qualibet: vel vna re equalem deo filiū cōfiteri. Ligat quā voluerit: hinc ei ostendet in oibus esse equalem: que de substantia eius dicūtur.

Hares in quacūq; virtute nō posse in ceteris esse dissimiles: ac si hec equalitas in animis reperit humanis. multo incompabilius manere eam in incōmutabili eternaq; substantia qd̄ est de⁹ trinitas. **Capitulum. III.**

Sem̄ virtutes que sunt in animo humano: quibus alio atq; alio mō singule intelligantur: nullomō tñ sepantur ab inuicē: vt quicūq; fuerint equales. verbi gratia. in fortitudine equales sint. et prudentia et temperantia: et iusticia. Si em̄ dixeris equales esse istos fortitudine. s̄ illū prestare prudentia. sequitur vt hui⁹ fortitudo min⁹ prudens sit. ac per hoc nec fortitudine equales sūt. quādo illius fortitudo prudentior. Atq; ita de ceteris virtutib⁹ inuenies. si oēs eas eadē consideratione percurras. Non em̄ de viribus corpis agit. sed d̄ animi fortitudine. Quāto ḡ magis in illa incōmutabili eternaq; substantia incompabiliter simpliciore q̄ est animus humanus. hec ita se habent. Humano quippe aīo nō hic ē esse qd̄ ē forte esse: aut prudentē: aut iustū: aut tpatum. Pōt em̄ esse animus: et nullā istarū habere virtutē. Deo autē hoc ē eē qd̄ est forte esse. aut iustum esse. aut sapientē esse: et si qd̄ de illa simplici multiplicitate vel multiplici simplicitate dixeris: q̄ substantia ei⁹ significet. **Ob**re siue ita dicat de⁹ de deo vt et singulis h̄ nomen cōueniat: nō tñ vt ambo sūt duo dī. s̄ vn⁹ de⁹ sit. Ita em̄ sibi coherent quēadmodū et in distantib⁹ diuersisq; substantiis fieri ap̄s testis ē. **Nā** et sol⁹ dñs spūs est. et sol⁹ hoīs spūs vtiq; spūs est: tñ si hereat dño vn⁹ spūs est. quātomagis ibi vbi est oīno inseparabilis atq; eterna p̄nerione absurde dici videat̄ quasi sūt ambo: cū d̄: filius dei: si id qd̄ dicitur de⁹. nō nisi de ambobus dicit̄ siml⁹: siue quicqd̄ de deo dicit̄ qd̄ substantiā ei⁹ indicet: nō nisi de ambob⁹ siml⁹ dicitur. imo simul de ip̄a trinitate dicit̄. Siue ergo hoc. siue illud sit. qd̄ diligent⁹ discutientū est. nūc vnde agitur satis est videre. nullo mō filium equalem esse patri. si in aliquo scilz quod pertineat ad significandā eius substantiam in equalis inuenitur. sicut iam on̄dimus. Ap̄s autem dixit equalem. In omnib⁹ ḡ equalis est patri filius. et est vnus eiusdemq; substantie.

1. Cor. 2

De spiritu sancti vnitate cum patre et filio. **Capitulum. V.**

Quia propter etiā spūs sanctus. in eadem vnitate substantie et equalitate cōsistit. Siue em̄ sit vnitas ambobū. siue sanctitas. siue charitas. siue ideo vnitas qz caritas. et ideo caritas qz sanctitas. manifestum est qd̄ nō aliqs duoz est q̄ vterq; cōiungitur. q̄ genitus a gignente diligit. generatorē q̄ suū diligit: sintq; nō p̄ticipatione: s̄ eēntia sua. neq; dono superioris alicui⁹. sed suo pp̄rio seruantes vnitatē spūs in vinculo pacis. **Qd̄** imitari p̄ gratiā. et ad deū. et ad nos iubemur. **In** quib⁹ duob⁹ p̄ceptis. tota lex pendet et p̄phete. Ita sunt illa tria. deus vn⁹. sol⁹. magn⁹ sapiens: sanctus: beatus. Nos autē ex ip̄o. et per ip̄m. et in ip̄o beati. qz ip̄ius munere inter nos vnū. cū illo autē vnus spiritus. qz agglutināt aīa n̄ra post eū. Et nobis herere deo bonū est qz perdet oēm qui fornicat ab eo. Spiritus ḡ sanctus cōmune aliquid est p̄ris et filij. q̄cqd̄ illud est. At ip̄a cōmunio. cōsubstantialis et coeterna. Que si amicitia puenienter dici pōt. dicat̄. Sed aptius d̄: caritas. Et hec q̄ substantia. qz deus substantia. et deus caritas. sicut scriptū est. Sicut autē substantia sūt cū patre et filio. ita sūt magna. et simul bona. et sūt sancta. et quicquid aliud ad se dicit̄. qm̄ non aliud est deo esse. et aliud esse magnū vel bonū esse. et cetera. sicut supra on̄dimus. Si em̄ minus magna est tibi caritas q̄ sapientia. minus q̄ est diligēt̄ sapientia. Equalis est igitur sapientia. vt quanta est sapientia tñ diligitur. Est autē sapientia equalis patri. sicut supra disputauimus. Equalis ē igitur etiā spūs sanctus. et si equalis. in oibus equalis p̄pter sūmam simplicitatem que in illa substantia est. Et iō non ampli⁹ q̄ tria sūt vnus diligens eū qui de illo ē. et vnus diligēs eū de quo ē. et ip̄a dilectio. Que si nihil ē. quō deus dilectio ē. Si non est substantia. quonīa deus substantia est.

Eph. 4

Ps. 72 Ibidem.

Joh. 4

Ubi sū.

De natura corpea et creatura spūali. q̄ simplices nō sūt. qz nec incōmutabiles. **Ca. VI.**

Sicut autē queritur. quō simplex et multiplex sit illa substantia. si aduertenda est primo creatura quare sit multiplex. nullo autē modo vere simplex. Et prius corpus vniuersum vtiq; partibus constat. ita vt sit ibi alia pars maior. alia minor: et mai⁹ sit vniuersū q̄ pars quilibet aut quālibet. Nā et celū et terra partes sūt vniūse mūdanc mol. s̄ et sola fra. et solū celū innumerabilib⁹ partib⁹ p̄stat. et iusticia sui parte minor ē q̄ i cetera et i dimidia minor q̄ tota et totū mūdi corp⁹ qd̄ duabus plerūq; partibus

Liber

appellari solet: id est celū et terra: utriusque maius est quam solū celū aut sola terra. Et in vnoquoque corpore aliud est magnitudo: aliud color: aliud figura. Potest enim et diminuta magnitudine manere idem color et eadem figura: et colore mutato manere eadem figura et eadem magnitudo: et figura eadem non manente: tam magnū est et eodem modo coloratū. Et quæcumque alia simul dicuntur de corpore: possunt et simul et plura sine ceteris commutari. Ac per hoc multiplex esse convincitur natura corporis: simplex autem nullo modo. Creatura quoque spiritalis sicut est anima: est quidem in corporis comparatione simplicior: sine comparatione autem corporis multiplex est: etiam ipsa non simplex. Nam ideo simplicior est corpore: quia non mole diffunditur per spacium loci: sed in vnoquoque corpore: et in vno toto tota est: et in qualibet parte eius tota est. Et ideo cum sit aliquid in quibus exiguam particulam corporis quod sentiat anima: quibus non fiat in toto corpore: illa tamen tota sentit: quia tota non latet. Sed tamen etiam in anima cum aliud sit artificiosum esse: aliud inertem: aliud accutum: aliud memorem: aliud cupiditas: aliud timor: aliud leticia: aliud tristitia: possintque et alia sine alijs: et alia magis: alia minus innumerabilia et innumerabiliter in anime natura inueniri: manifestū est non simplicem: sed multiplicem esse naturam. Nihil enim simplex mutabile est: omnis autem creatura mutabilis.

De simplici et incommutabili essentia dei quibus multipliciter secundum substantiam nominetur.
Capitulum VII.

Deus vero multipliciter quidem dicitur magnus: bonus: sapiens: beatus: verus: et quicquid aliud non indigne dici videtur. Sed eadem magnitudo eius est: que sapientia: Non enim mole magnus est: sed virtute. Et eadem bonitas que sapientia et magnitudo: et eadem veritas que illa omnia. Et non est ibi aliud beatū esse: et aliud magnum: aut sapientem: aut verum: aut bonū esse: aut omnino ipsum esse. Nec quoniam trinitas est: ideo triplex putandus est. Alioquin minor erit pater solus: aut filius solus: quam simul pater et filius. Quod non inueniatur quomodo dici possit: aut pater solus aut filius solus: cum semper atque inseparabiliter et ille cum filio sit: et ille cum patre: non ut ambo sint pater: aut ambo filii: sed quod semper inuicem: neuter solus. Quia non dicimus et deū solū ipsam trinitatē: quibus semper sit cum spiritibus et aëribus sanctis: sed solū dicimus quod deus est: quod non et illi cum illo deus sunt: ita solus patrem dicimus patrem: non quod sepatur a filio: sed quod

non simul ambo pater sunt

Trinitatē deitatis nullo modo triplicem esse dicendam: quod nec tria ibi plura sunt quam vnum: nec vnum minus quam tria.

Capitulum VIII.

Cum itaque tantus est solus pater: vel solius filius: vel solus spiritus sanctus: quantum est filius pater et filius et spiritus sanctus: nullo modo triplex dicendus est. Corpora quippe ad iunctioem suam crescunt. Quis enim qui adheret vixi sue: vnum corpus fit: maius tamen corpus fit: quam si solus viri esset: aut solus vixoris. In rebus autem spiritalibus cum minor maior adherescit: sicut creatura creatori: illa fit maior quam erat: non ille. In his enim que non mole magna sunt: hoc est maius esse quod est melius est. Melior autem fit spiritus alicuius creature: cum adheret creatori: quam si non adhereret: et ideo etiam maior quod melior. Qui ergo adheret domino: vnum spiritus est: sed tamen dominus non ideo fit maior: quam si fiat ille qui adheret domino. In ipso igitur deo cum adheret equali patri filius equalis: aut spiritus sanctus patri et filio equalis: non fit maior deus quam singuli eorum: quod non est quo crescat illa perfectio. Perfectus autem siue pater: siue filius: siue spiritus sanctus: et perfectus deus: pater et filius et spiritus sanctus et ideo trinitas potius quam triplex.

Secundum 2.

1. Cor. 6.

De solo vero deo patre et filio et spiritu sancto.
Capitulum IX.

Et quoniam ostendimus quod possit dici solus pater: quod non nisi ipse ibi pater consideranda est illa sententia que dicitur: deū verum solum non esse patrem solū: sed patrem et filium et spiritum sanctum. Si quis enim interroget: pater solus utrum sit deus: quomodo respondebitur non esse nisi forte ita dicamus eundem quidem patrem deum: sed non esse solum deum: esse autem solum deum: patrem et filium et spiritum sanctum. Sed quid agimus de illo testimonio domini. Pater enim dicebat: et patrem nominauerat ad quem loquebatur: cum ait: Hec est vita eterna: ut cognoscant te vnum verum deū. Quod quidem arriani sic solent accipere: quasi non sit filius verus deus. Quibus exclusis: videndum est an intelligere cogamur: cum dicitur est pater. Ut cognoscant te vnum verum deū: tanquam hoc insinuare voluerit: quod et solus pater deus verus est: ne non intelligeremus deū: nisi ipsa tria scilicet patrem et filium et spiritum sanctum. Nam ex domini testimonio: et patrem vnum verum deū dicimus: et filium vnum verum deū: et spiritum sanctum vnum verum deū: et simul patrem et filium et spiritum sanctum: id est simul ipsam trinitatē: non tres veros deos: sed vnum verum deum. An quoniam addidit: Et quem misisti iesum christum: subaudiendum est vnum verum deum. Et ordo verborum est: ut te et quem misisti iesum christum: cognoscant

Job. 14.

Ubi 5.

3. Ibidem.

vnū verū deū. Cur ergo tacuit de spūs sancto: an qm̄ psequens est. vt vbi cūq; noīat vnum tantā pace vna adherēs: vt per hāc vtrumq; vnū sit: iā ex hoc intelligat etiā ipā pacē: q̄uis nō cōmemoret. Nā z illo loco ap̄ls videt q̄si p̄mittere spūs sanctū. z tñ etiā ibi intelligit vbi ait. *Quia vestra. vos autē xp̄i. xp̄s autē dei.*

1. Cor. 3.

Ibidē. 11.

Et itez. Caput mulieris vir. caput viri xp̄us: caput autē xp̄i deus. Sed rursus si de° nō nisi oīa sit tria: quō caput xp̄i de°: id est caput xp̄i trinitas: cū in trinitate sit xp̄us vt sit trinitas. An qd̄ est pater cū filio: caput est ei qd̄ ē sol° filius: cū filio em̄ pater deus. solus autē filius xp̄s est: maxie qz iā verbū caro factū loquitur. Scdm̄ quā humilitatē ei° etiā maior est pater sicut dicit. *Quis p̄ maior: me est: vt hoc ip̄um deū esse qd̄ illi cū patre vnū est: caput sit hoīs mediatoris: qd̄ ip̄e solus est.* Si em̄ mentē recte dicimus principale hoīs. id est tāq; caput hūane substantie: cū ip̄e hō cū mente sit homo cur nō multo cōgruētius: multoq; magis verbū cū patre qd̄ simul deus est: caput est xp̄i: q̄uis xp̄s hō nisi cū verbo qd̄ caro factum est: intelligi non possit. Sed hoc vt iā diximus: aliquāto diligentē postea considerabim⁹. Nūc autē equalitas trinitatis: z vna eadēq; substantia quantū breuiter poruimus demonstrata est vt quoquo mō se habeat ista questio: quā discutendā acriore intentione distulimus: nihil impediāt quo minus fateamur summā equalitatē patris z filij z spiritus sancti

Job. 14.

De sententia sancti hilarij qua in trinitate personarum proprietatem intelligitur demonstrasse. Capitulum X.

Quidā cum vellet breuissime singularum in trinitate personarum insinuarē propria: eternitas inquit in patre: species in imagine: vsus in munere. Et qz non mediocris auctoritatis in tractatione scripturarū: z assertionē fidei vir extitit. hilari⁹ enim hoc in libris suis posuit. horum verborū: id est patris z imaginis: z muneris: eternitatis z speciei: z vsus: abditam scrutatus intelligentiam: quantū valeo nō eum securū arbitror in eternitatis vocabulo: nisi q̄ pater non habet patrem de quo sit: filius autē de patre est vt sit: atq; vt illi coeternus sit: Imago em̄ si pfecte implet illud cuius imago est: ipā coequatur ei non illud imaginis sue. In qua imagine spēm noīauit: credo q̄ ppter pulchritudinē: vbi iā est tanta cōgruentia z prima equalitas: z prima similitudo: nulla in re dissidens: z nullo modo inequalis: z nulla ex parte dissimilis: sed ad idēdem respondēs ei cuius imago est. Vbi

est prima z summa vita: cui non est aliud viuere z aliud eē: sed idē est esse z viuere. Et p̄m⁹ ac sūm⁹ intellectus: cui non est aliud viuere z aliud intelligere: sed id qd̄ est intelligere. h̄ vi uere: hoc esse est. vnū oīa: tanq; verbū perfectū. cui non desit aliquid: z ars quedā oīpotētis atq; sapientis dei: plena oīm rationū viuētū incōmutabilū. z oēs vnū in ea: sicut ipsa vnū de vno. cū quo vnū. Vbi nouit oīa deus: q̄ fecit p̄ ip̄am. z ideo cum decedant z succedant tempora: nō decidit aliquid vel succedit scientie dei. Nō em̄ hec q̄ creata sunt iō sciunt a deo: qz facta sunt. ac nō pot⁹ ideo facta sūt vel mutabilia: qz imutabiliter a deo sciuntur. Ille igit̄ ineffabilis quidā cōplexus patris et imaginis non est sine p̄fuitione: sine caritate sine gaudio. Illa ergo dilectio. delectatio. felicitas. vel beatitudo. si tñ aliqua hūana voce digne d̄ vsus. ab illo appellat⁹ est breuiter. z ē in trinitate spūs sanctus. non genitus. sed genitoris genitiq; suauitas ingeniti largitate atq; vbertate perfundens oēs creaturas p̄ caput earū. vt ordinem suū teneant z locis suis acquiescant. Hec igitur oīa que arte diuina facta sunt. z vnitatē quandā in se ostendunt. et spēm z ordinē. Quicqd̄ em̄ horū est. z vnū aliquid est. sicut sunt nature corporū. z ingenis aīarū. z aliq̄ specie formarū. sicut sunt figure v̄l qualitates corporū. ac doctrine vel artes aīarū z ordinē aliquē petit aut tenet. sicut sunt pondera vel collocationes corporū z amores. aut delectationes aīarum. Ceterum in illa sūma trinitate tñ est vna quantū tres simul. nec pl⁹ aliquid sunt due q̄ vna. Dicoz igitur vt creatorem per ea que facta sunt intellectū aspicientes trinitatem intelligamus. cuius in creatura quō dignū est apparet vestigium. In illa em̄ trinitate sūma origo est rerū oīm z pfectissima pulchritudo. z beatissima delectatio. Ita qz illa tria. z ad se inuicē determinari vidētur z in se infinita sunt. Sed hic in rebus corporeis. nō tñ est vna. quantū tres simul. z plus aliquid sunt due q̄ vna res. Ceteruz in summa trinitate tñ ē vna q̄ntū tres sūt. nec pl⁹ aliquid sūt due q̄ vna. z in se infinita sūt. Ita z singulara sūt i singulari. z oīa i singulari. z singulara i oibus. z oīa in oīb⁹. z vnū oīa. Qui videt h̄ vel ex pte. v̄l p̄ speculū z i enigmate. gaudeat cognoscēs deū. z sic deum honoret z gr̄as agat. Qui autē n̄ videt. redat p̄ pietatē ad videndū. n̄ p̄ cecitatē ad calūniandū. qm̄ vnus est deus. s̄ tñ trinitas. Hec p̄fuse accipiendū ē. Ex q̄ oīa. p̄ quē oīa. i q̄ oīa. nec d̄ys mult. s̄ ip̄i gl̄ia i secula seculorū. *Explicet liber sextus.*

Roma. 1.

1. Cor. 13.

Roma. 1.

Liber

Incipiunt capitula libri septimi.

- i Utrum quicquid de deo non relatiue: sed ad seipm recte dicitur: cui libet p sone in trinitate coueniat.
 - ii Ea q patris et filij essentia significant no esse relatiua: qz qcquid ad se: no ad aliqd dicunt simul ambo sunt.
 - iii De sapia a deo genita vel creata.
 - iiii Quid vel a grecis vel latinis necesse fu erit dici de ineffabili trinitate.
 - v De substantia et essentia.
 - vi De tribus psonis vnus essentie.
- Aurelij Augustini liber septimus incipit.
Utrū qcqd de deo nō relatiue: s ad seipm recte d: cui libet psona in trinitate pueniat.

Capitulum I.

An nūc queramus diligētius q̄tum dat deus qd paulo ante distulim^o. Utrū et singla queqz in trinitate psona possit et p se ipam nō cū ceteris duab^o dici deus: aut magnus: aut sapiēs:

aut verus: aut omnipotēs: aut iustus: et si qd aliud dici de deo pōt non relatiue: s ad seipm. An x̄o nō dicant ista: nisi cū trinitas intelligit̄. **Hoc em̄ qdem facit:** qz scriptū est: x̄pm dei virtutis et dei sapiam: vtrū ita sit p̄ sapiatqz virtutis sue: vt hac sapia sapiēs sit quā genuit: et hac x̄tute potens quā genuit: et qz ip̄ potens et sapiēs: ip̄ genuit x̄tutē et sapiam. **Dixeram^o em̄ si ita est:** cur nō et magnitudinis sue pater sit q̄ magn^o est: et bonitas q̄ bon^o est: et iusticie q̄ iustus: et alia si q̄ sunt. **Aut si hec oia plurib^o vocabulis in eadē sapia et x̄tute intelliguntur** vt eadē sit magnitudo q̄ virtus: ea bonitas q̄ sapia: et ea rursus sapia q̄ x̄tus: sicut iaz tracta uimus: meminerim^o cū aliqd hoꝝ noio sic accipiendū esse: ac si oia cōmemorē. **Querit̄ ḡ an p̄ etiā singulus sit sapiēs: atqz ip̄a sibi ipse sapia: an ita sit sapiēs quō dicēs.** Verbo ei qd genuit dicēs ē: nō x̄bo qd p̄fert et sonat et transit: s x̄bo qd erat apud deū: et deus erat verbū et oia p̄ ipm facta sunt: x̄bo eqli sibi q̄ sp̄ atqz in cōmutabiliter dicit seipm. **Mō est em̄ ip̄e x̄bū sicut nec filius nec imago.** **Dicēs aut̄ exceptis illis t̄palib^o vocibus x̄bi dei: q̄ in creatura fiūt nā sonāt et trāseūt.** **Dicēs ḡ illo coeterno x̄bo nō singulus intelligit̄: s cū ip̄o x̄bo sine q̄ non est vtiqz dicēs.** Ita ne et sapiens sicut dicēs: vt ita sit sapia sic verbū: et h̄ sit x̄bū esse qd est esse sapiam: h̄ etiā esse x̄tutem: vt x̄tus et sapia et x̄bū idem sit: et relatiue dicat̄: sicut fili^o et imago atqz ille nō singulus potēs vel sapiēs: s cuz ip̄a x̄tute et sapia quā genuit: sicut nō singul^o

dicens: sed eo verbo et cum eo verbo quod genuit: atqz ita magnus ea et cum ea magnitudine quam genuit. **Et sic non alio magnus: alio deus: sed eo magnus quod deus: quia non aliud illi est magnum esse: aliud deum esse: conueniens est: vt nec deus singulus: s ea et cuz ea deitate quam genuit: vt sic sit fili^o deitas p̄ris sicut sapientia et virtus patris: et sicut ē verbum et imago patris.** **Et quia non aliud illi est esse: aliud deum esse: ita sit etiā essentia patris filius: sicut est verbum et imago eius.** **Ac per hoc etiā excepto eo quod pater est: non sit aliquid pater: nisi quia est filius: vt nō tārum id quod dicitur pater: qd manifestum est eum non ad seipm: sed ad filiū relatiue dici: et ideo patrem qz est ei filius: sed omnino vt sit qd ad seipm est: ideo sit qz genuit essentia suā.** **Sicut em̄ magnus est: non nisi ea quam genuit magnitudine: ita et est non nisi ea quam genuit essentia: quia non est aliud illi esse: aliud magnum esse.** Ita ne igitur pater est essentie sue: sicut pater est magnitudinis sue. **Sicut pater virtutis ac sapientie sue: eadē quippe eius magnitudo que x̄tus et eadē essentia q̄ magnitudo.** **Hec disputatio nata ē ex eo qd scriptum est christum esse dei virtutem et dei sapientiam.** **Quapropter in eas angustias sermo coartatur: cum ineffabili a fari cupimus: vt aut dicamus christum nō esse dei x̄tutem et dei sapientiam: atqz ita impudēter et impie resistamus apostolo: aut christū quidem dei virtutem et dei sapientiam esse fateamur: sed eius patrē nō eē patrē virtutis et sapientie sue: quod non minus impium est.** **Sic em̄ nec christi erit pater: quia x̄ps dei x̄tus et dei sapientia est: aut non esse patrē virtutis sua potentē: neqz sapientia sua sapientem: qd q̄s audeat dicere: aut aliud in patre intelligi esse: aliud sapientem eē: vt non hoc ipso sit quo sapiens est: quod de anima intelligi solet: que alias insapiēs: alias sapiens ē: velut natura mutabilis: et nō summe perfecta creas simplex: aut patrē nō esse aliquid ad se ipsum: et nō solum quod pater est: sed omnino qd ē: ad filiū relatiue dici.** **Quō ḡ eius dezentie filius cui^o pater: qn̄ quidem ad seipsum nec essentia est: nec omnino est ad seipm sed etiā esse ad filiū illi est.** **At em̄ multo magis vnus eius demqz essentie: qz vna eademqz eēntia pater et filius: qn̄ quidē patri s ad seipm est ipm esse: sed ad filiū quā essentiam genuit: et qua essentia est quicquid est.** **Reuter ergo ad se est: et vterqz ad inuicem relatiue dicitur: an pater solus: non solum**

VII

qđ pat dicit: s̄ omnino qđqd dicit: relative ad filium dicit: ille aut dicit ad patrem: et ad se: et si ita est: quid dicit in filio ad se: an ipsa essentia. Sed patris essentia est filius sicut patris virtus: et sapientia: sicut v̄bū patris: et imago patris: aut si essentia dicit ad se filius: pater aut nō ē eēntia: sed genitor essentie: nō ē aut ad seipm: sed hac ipsa essentia quā genuit: sicut hac ipsa magnitudine magnus quā genuit: s̄ et magnitudo dicit ad se filius: ergo et virtus et sapientia et verbū et imago. Quid aut absurdus qđ imaginē ad se dicit: aut si nō idipm est imago et verbū qđ ē virtus et sapientia: s̄ illa relative dicunt: hec aut ad se non ad aliud incipit nō ea sapientia quā genuit: sapiēs eē pater: quia nō pōt ipse ad eā relative dici: et illa ad eum relative nō dici: omnia em̄ que relative dicunt ad invicem dicunt. Restat itaq; vt etiā essentia filius relative dicat ad patrem. Et quo conficit inopinatissim⁹ sensus: vt ipsa essentia nō sit essentia: vel certe cū dicitur essentia: nō eēntia s̄ relatiuū indicet: quōd cū dicit dñs: nō eēntia indicat: s̄ relatiuum quo referē ad seruū. Cū aut homo dicit vel aliqd tale: quod ad se nō ad aliud dicit: tunc indicatur eēntia: hō ḡ cū dñs dicit: hō eēntia est: dñs vero relative dicit: hō em̄ ad se dicit: dominus ad seruū: s̄ aut vñ agim⁹: si eēntia ipsa relative dicit: eēntia ipsa nō est eēntia. Ihuc accedit: qz ois eēntia q̄ relative dicit: ē etiā aliqd excepto relatiuo: sicut hō dñs: hō suus et equ⁹ iumentū: et nummus arra: hō et equ⁹ et nummus ad se dicunt: et sube sunt vel eēntie dñs vero et seru⁹ et iumentū et arra: ad aliqd relative dicunt. Sz si nō esset hō: id ē aliqua suba: nō eēt q̄ relative dñs diceret. Et si non eēt equus quedā eēntia: nō eēt qđ iumentū relative diceret. Ita si nūmis nō eēt aliq̄ substātia: nec arra posset relative dici. Quapropter si et pater nō ē aliqd ad seipm: nō est omnino qui relative dicat ad aliquid. Nō em̄ sicut ad aliquid coloratū referē color eius: nec omnino ad se dicit color: sed semp alicui⁹ colorati est. Illud aut cui⁹ color est etiā si eo q̄ coloratum dicit ad colorē referē: tñ id qđ corp⁹ dicit ad se dicit. Nullo modo ita purandū ē patrem: nō dici aliqd ad seipm: sed quicqd dicit ad filiū dici. Eundē vō filiū et ad seipsum dici et ad prēz. Cū dñs magnitudo magna et dñs potens: vtiq; ad seipm: et magnitudo atq; v̄tus magni et potentis patris: q̄ pater magnus et potens est. Nō ergo ita: s̄ vtrūq; substātia: et vtrūq; vna substātia. Sicut aut absurdū est dicere candidū nō esse candore: sic absurdū

est dicere sapientem non esse sapientia. Et sic candor ad seipm candidus dicit: ita et sapientia ad seipm dicit sapiēs: Sed candor corpis nō est essentia: qm̄ ipm corpus essentia est: et illa ei⁹ q̄ litas: vñ et ab ea dicit candidū corpus: cui non hoc est esse qđ candidū esse. Aliud em̄ ibi forma et aliud color: et vtrūq; nō in seipso: sed i aliqua mole. Que moles nec forma nec color ē: s̄ formata et colorata. Sapientia vō et sapiens est. Et qm̄ quecumq; aia p̄ticipacione sapientie fit sapiens: si rursus desipiat: manet tamē in se sapientia. Nec cū anima fuerit in stulticia: cōmutata illa mutat: nō ita est in eo qui ex ea fit sapiens: quemadmodū candor in corpore quod ex illo candidum est. Lum em̄ corpus in alium colorem fuerit mutatum: non manebit candor ille: sed omnino esse desinet. Sz et pater qui genuit sapientiam ex ea fit sapiens: neq; hoc est illi esse quod sapere: qualitas ei⁹ est filius non proles eius: et non ibi erit iā summa simplicitas: Sed absit vt ita sit: quia vere ibi est summe simplex essentia: hoc ergo ē ibi esse quod sapere. Sz si hoc est ibi esse quod sapere: non illam sapientiam quam genuit sapiens est pater: alioquin non ipse illam: sed illa eum genuit. Quid em̄ aliud dicimus cū dicimus hoc illi est esse quod sapere: nisi eo est q̄ sapiens est. Quapropter que causa illi est vt sapiens sit: ipsa illi causa est vt sit: proinde si sapientia quam genuit causa illi est vt sapiens sit: etiā vt sit: ipsa illi causa est. Quod fieri nō potest: nisi gignendo eum aut faciendo. Sed neq; genitricem neq; conditricem patris vltimo modo quisq; dixerit sapientiam. Quid em̄ est insanius: Ergo et pater ipsa sapientia ē. Et ita dicitur filius sapientia patris: quomodo dicitur lumen patris: id est vt quemadmodum lumen de lumine: et vtrūq; vnum lumen: sic intelligatur sapientia de sapientia: et vtrūq; vna sapientia: ergo et vna essentia: quia hoc est ibi esse quod sapere. Quod em̄ est sapientie sapere: et potentie posse et eternitati eternam esse: iusticie iustam esse: magnitudini magnam esse: hoc est essentie ipsum esse. Et qz i illa simplicitate non est aliud sapere qđ esse: eadem ibi sapientia que essentia.

Ea que patris et filij essentiam significant non esse relatiua: quia quicquid ad se non ad aliquid dicitur simul ambo sunt.

Capitulum II.

Pater igitur et filius simul vna essentia: et vna magnitudo: et vna veritas: et vna sapientia. Sed non pater

Libe

et filius simul ambo vnu xbu: q: non sit ambo
 vn^o fili^o. Sicut em fil^o ad patre refer: no ad
 seipm dicit: ita et verbu ad eu cui^o verbu e re
 fert cu dicit verbu. Eo qpe fili^o quo verbu
 et eo verbu quo filius. Qm igit pater et filius
 simul no vtiq vn^o fili^o: pns e: vt pater et fili^o
 simul no ambo vnu verbu. Et propterea no
 eo verbu quo sapietia: q: verbu no ad se di
 citur: s tm relatiue ad eu cui^o verbu e: sic fili^o
 ad patrem. Sapietia vo eo quo essentia. Et
 ideo q: vna essentia: vna sapientia. Qm ve
 ro et verbu sapientia est: s no eo verbu q sapi
 entia. Verbum em relatiue: sapietia essenti
 aliter intelligit: id dicit accipimus cu dicit x
 bum: ac si dicit nata sapietia: vt sit et filius et
 imago. Et hec duo cu dicunt: id e nata sapi
 etia in vno eoru eo q nata est et verbu et ima
 go et fili^o intelligat: et in his omib^o no
 ostendat essentia: q: relatiue dicunt. At in
 altero qd e sapietia: qm et ad se dicit: seipa em
 sapiens e: etiã essentia demostret: et hoc ei^o
 esse qd sapes. Vti pater et fili^o simul vna sapi
 etia: quia vna essentia: et sigillatim sapietia de
 sapietia: sicut essentia de essentia. Quapro
 pter no q: pater no est fili^o: et fili^o no e pater:
 aut ille ingenu: ille aut genitus: ideo non
 vna eentia: quia his noibus relatiua eorum
 ostendunt. Uterq aut simul vna sapientia
 et vna essentia: vbi h e esse qd sapes: no aut si
 mul vterq verbu aut filius: q: no h e esse qd
 verbu: aut filiu esse: sicut ia satis ostendimus
 ista relatiue dicit.

De sapientia a deo genita vel creata.

C Ergo in scripturis La. III.
 nunq fere de sapientia quicq dicitur:
 nisi vt ostendat a deo genita vel
 creata: genita scz p qua facta sunt omnia: cre
 ata vero vel facta: sicut in hoibus: cu ad eaz
 que no creata et facta: sed genita est couertu
 tur et illustrant. In ipsis em fit aliqd qd voce
 tur eoru sapientia: vel illud scripturis pnun
 ciatibus aut narratib^o qd verbu caro factu
 est et habitauit in nobis: h mo em xpus facta
 sapientia est: quia factus est homo. An pro
 pterea no loquit in illis libris sapientia: vel
 de illa dicit aliquid: nisi qd ea de deo natam
 ostendat: aut facta: quis sit et pater ipe sapi
 etia: quia illa nobis sapientia commedanda
 erat et imitanda: cui^o imitatione formamur
 Pater em eam dicit vt verbu eius sit: non q
 modo pferit ex ore verbu sonas: aut an pnun
 ciatione cogitat. Spacijs em tpm h coplect:
 illud aut etnu e: et illuminado dicit nob de se
 et de pre: qd dicitu e hoib^o. Iosq ait: Nemo

nouit filiu nisi pater: et nemo nouit patre: nisi
 fili^o: et cui voluerit fili^o reuelare: q: p filiu re
 uelat pater: id est p xbu suu. Si ei hoc verbu
 qd nos pferimus tpale et transitorio: et seipm
 ondit: et illud d q loqmur est magis xbu dei:
 p qd facta sunt oia: qd ita ondit prem sicuti e
 pater: q: et ipm ita est: et h est qd pater scdm
 qd sapia est et essentia: nam scdm qd verbu no
 h e qd pater: q: verbu no est pater: et xbu re
 latiue dicit sicut filius qd vtiq no pater. Et io
 xpus virtus et sapia dei: q: de patre virtute et
 sapientia: etiã ipe virtus et sapia est sicut lumē
 dei de patre lumine: et fons vite apud deu pa
 trem: vtiq fontem vite. Qm apud te in qd p
 pheta: est fons vite: et in lumine tuo videbim^o
 lumē: q: sicut pater habet vitã in semetipo sic
 dedit filio habere vitã in semetipo: et erat lu
 men vtz qd illuminat oem hoiem venientez
 in hunc mundu: et lumen h verbu erat apud
 deu: sed et deus erat verbu. Deus autē lumē
 est: et tenebre in eo non sunt vllē: lumen vero
 non corporale sed spiritale. Neq ita spiritale
 vt illuminatione factum sit: quemadmodum
 dictu est apostolis. Vos estis lumen mundi:
 sed lumen quod illuminat omnem hominem
 ea ipa et summa sapientia deus: vnde nucagi
 mus. Sapientia vero filius de sapientia pre:
 sicut lumen de lumine: et deus de deo: vt et sin
 gulus pater lumen: et singulus filius lumen: et
 singulus pater deus: et singulus fili^o deus: er
 go et singulus pater sapia: et singulus filius sa
 pientia. Et sicut vtrūq simul vnu lumē: et vn^o
 deus: sic vtrūq vna sapia. Sed filius fact^o est
 nob sapia a deo: et iusticia et scificatio: q: tem
 poraliter nos ad illum couertimur: id est ex a
 liquo tempe. vt cum illo maneamus in eter
 num. Et ipe ex quodam tempore xbum caro
 factu est: et habitauit in nobis. Propterea igit
 aliquid de sapientia siue dicte ipa: siue cu de
 illa dicitur: filius nobis potissimu insinuat.
 Cuius imaginis exemplo et nos non disceda
 mus a deo: quia et nos imago dei sumus. No
 quidem equalis: facta quippe a patre p filium
 non nata de patre sicut illa. Et nos quia illu
 minamur lumine: illa vero quia lumen illumi
 nas: et ideo illa sine exemplo nobis exemplū
 est. Neq enim imitatur precedentem aliquē
 ad patrem a quo nunq est omnino separabi
 lis: quia id ipsum est quod ille de quo est. Nos
 autem nitentes imitamur manentem: et se
 quimur stantem. Et in ipso ambulantes te
 dimus ad ipsum: quia factus est nobis via
 temporalis per humilitatem: Que mansio

Joh. 1

Ps. 35

Joh. 5
Ibid. 1

Joh. 1

Abat. 5

Joh. 1

Joh. 1

Joh. 1

Abat. 11

nobis eterna est diuinitatē. Quā quippe spiri-
ritibus mūdis intellectualib⁹ q̄ supbia non
lapsi sunt: in forma dei: et deo equalis et deus
p̄bet exemplū: vt se idem exēpluz redeundi
etiā lapsō p̄beret hominī: q̄ p̄pter imundici-
am pctōz penāq; mortalitatis deuz videre

Phil. 2 nō poterat: semetipm̄ exinaniuit: nō mutan-
do diuinitatem suā: s̄ n̄am mutabilitatē as-

1. Th. 1. 1. sumendo: et formā serui accipiens: venit ad
1. Job. 1. nos in hunc mundū: qui in hoc mundo erat
quia mundus p̄ eū factus ē: vt exempluz sur-
sum videntib⁹ deū: exemplū deoz sum mirā-
tibus hoīem. Exemplū sanis ad p̄manendū
exemplū infirmis ad cōualescendū. exēplū
mō: iuris ad nō timendū: exemplū mortuis
ad resurgendū eēt: in oībus ip̄e p̄matum te-

1. Cor. 1. nens. Quia em̄ hō ad beatitudinē sequi nō
debebat nisi deū: et sentire nō poterat deum
sequendo deū hoīem factū sequeret simul:
et quē sentire poterat et quem sequi deberet.

Roma. 5. Amem⁹ ḡ cū et inheremus illi: caritate dif-
fusa in cordibus n̄ris p̄ sp̄m̄ sc̄m̄ q̄ dat⁹ est no-
bis. Hō igit̄ mirū si p̄pter exemplū qd̄ nob̄
vt reformemur ad imaginē dei p̄bet ima-
go equalis p̄ri: cū de sapientia scriptura loq̄t̄
d̄ filio loquit̄ quē sequimur viuēdo sapienter
q̄uis et pater sit sapientia sicut lumē et deus:
Sp̄s q̄ sanctus siue sūma charitas vtrūq;
cōiungens nosq; subiūgens. Qd̄ ideo nō in-

1. Job. 4. digne dicit̄ quia sc̄ptū est: Deus charitas ē:
quō nō est etiā sapientia: cū sit lumen: qm̄ de⁹
lumen ē: siue ergo h̄ modo siue alio modo ef-
sentia sp̄s sancti sigillatim ac p̄prie nominā-
da ē qm̄ de⁹ ē: vtiq; lumē est: Et qm̄ lumē est:
vtrūq; sapientia est. Deū aut̄ esse sp̄m̄ sc̄m̄: scri-

1. Cor. 3. ptura clamat apud apl̄m̄ qui dicit: Nescitis
quia tēplū dei est: statimq; subiicit: Et sp̄s
dei habitat in vob. De⁹ em̄ habitat in tem-
plo suo. Hō em̄ tanq; minister habitat sp̄s
dei in templo dei: cū alio loco euidētius di-

1. Cor. 6. cat. Nescitis qz̄ corpa v̄ra tēplū in vob̄ est
sp̄s sancti quē habetis a deo: et nō estis vestri
empti em̄ estis p̄cio magno: glorificate et por-
tate deū in corpe vestro. Quid est aut̄ sapiē-
tia nisi lumen spiritale et incōmutabile: Est
em̄ et sol iste lumē s̄ corpale ē: et spiritalis crea-
tura lumen: s̄ nō incōmutabile. Lumē ḡ p̄
lumen fili⁹: lumen sp̄s sc̄m̄. Simul aut̄ non
tria lumina: s̄ vnū lumen. Et ideo sapientia
pater: sapientia filius: sapientia sp̄s sc̄m̄: et si-
mul nō tres sapientie: s̄ vna sapientia: et quia
h̄ est ibi esse qd̄ s̄ape: vna essentia pater et fili-
us et sp̄s sanctus. Nec aliud ē ibi esse q̄ deū
esse. Un⁹ ḡ de⁹: pater et fili⁹ et sp̄s sanctus.

Quid vel a grecis vel a latinis necesse fu-
erit dici de ineffabili trinitate. La. III

Taq; loquēdi causa de ineffabilib⁹
vt fari aliquo modo possim⁹ qd̄ ef-
fari nullo modo possum⁹: dicitur est

a n̄ris grecis vna essentia: tres substātie: a la-
tinis aut̄ vna essentia vel substātia: tres per-
sone: quia sicut iā diximus: nō aliter in p̄mōe
n̄ro: id est latino eēntia q̄ suba solet intelligi
Et dū intelligat saltē in enigmate qd̄ dicit̄:
placuit ita dici vt diceret aliqd̄ cū quereret
qd̄ tria sint: que tria esse fides vera p̄nunci-
at: cū et patrē nō dicit eē filiū: et sp̄m̄ sc̄m̄ quod
est donū dei nec patrē dicit esse nec filiū. Cū
ḡ querit̄ qd̄ tria: vel qd̄ tres: cōferimus nos
ad inueniendū aliqd̄ speciale vel generale
nomē quo cōplectamur hec tria: neq; occur-
rit animo qz̄ excedit sup̄eminētia diuinitatis
v̄sitati eloquiū facultatē. Cleri⁹ em̄ cogitatur
deus q̄ dicit̄. et veri⁹ est q̄ cogitat̄. Cū em̄ di-
cimus: nō eundē esse iacob q̄ est abraā: isaac
aut̄ nec abraā esse nec iacob: tres eē vtrūq; fa-
temur abraā isaac et iacob. S̄z̄ cū querit̄ quid
tres: r̄ndemus tres hoīes: noīe speciali. eos
pluraliter appellantes: generali aut̄ si dica-
mus tria animalia: hō em̄ sicut veteres diffi-
nierūt: aīal ē r̄onale: mortale. Aut sicut scri-
pture n̄re loq̄ solēt: tres aīas cū a pte melio-
re totū appellari placent: id ē ab aīa: cū corp⁹
et aīa sit totus homo. Ita quippe dictū est in
egyptū descendisse cū iacob aīas septuagin-
ta q̄nq;: p̄ tot hoībus. Itē cū dicim⁹ equum
tuū nō eū eē q̄ me⁹ ē: et tertū alicui⁹ alteri⁹:
nec meū eē nec tuū: fatemur tres esse. Et in
terroganti qd̄ tres: r̄ndem⁹ tres equos no-
mine speciali: generali aut̄ tria aīalia. Item
cū dicimus bouē nō esse equū: canē vō nec
bouē esse nec equū: tria quedā dicim⁹: et per-
cunctatibus qd̄ tria: nō iā speciali noīe dici-
mus tres equos: aut tres boues: aut tres ca-
nes: quia nō eadē specie cōtinent̄: s̄ genera-
li tria aīalia: siue sup̄iore genere tres subas:
vel tres creaturas: vel tres naturas. Que-
cūq; aut̄ plurali numero enūciant̄: specialit̄
vno noīe etiā generaliter enūciari possunt.
Hō aut̄ oīa que generaliter vno noīe appel-
lant̄ etiā specialiter appellare vno noīe pos-
sumus. Nam tres equos qd̄ est nomen spe-
ciale: etiā aīalia tria dicim⁹. Equū vero et bo-
uem: et canem: animalia tria tm̄ dicimus vel
substāntias que sunt generalia noīa: et si qd̄
aliud de his generaliter dici pōt. Tres vero
equos: aut boues: aut canes: que specialia
vocabula sunt: nō ea possum⁹ dicere. La. q̄p

pe vno nomine quis pluraliter enūciamus que cōiter habent illud qd̄ eo noīe significat. Abraā q̄ppe et isaac et iacob: cōe habent id qd̄ est hō: Ita q̄ dicunt tres hoīes. Equ^o quoq̄ et bos et canis: cōmune habēt id qd̄ ē animal: Dicunt ḡ tria animalia. Ita tres aliq̄s lauros: etiā tres arbores dicim^o: laurū vero et mirtū: et oleā: tm̄ tres arbores v^t tres subas aut tres naturas: atq̄ ita tres lapides: etiā tria corpa: lapidem vero et lignum et ferrum tantū tria corpa: vel si quo etiā supiore generali noīe dici possunt. Pater ḡ et fili^o et spirit^o sanctus: qm̄ tres sunt: queramus quid tres sunt: et qd̄ cōmune habeant. Non em̄ cōmune illis est id qd̄ pater ē: vt inuicē sibi sint patres: sicut amici: cum relatiue ad alterutruq̄ dicant^r possunt dici tres amici q̄ inuicem sibi sunt. Non aut^m hoc ibi: q̄ tātū pater ibi pater: nec duorū pater: sed vnici fili^o. Hec tres fili^o: cū pater ibi nō sit filius nec spūssanctus. Hec tres spūssancti: quia et spūssanctus propria significatione qua etiā donū dei dicitur nec pater nec filius. Quid igit^r tres? Si em̄ tres psonae: cōmune ē eis id qd̄ psona est: ergo speciale hoc: aut generale nomen est eis si cōsuetudinē loquendi respicim^o. Sed vbi est nature nulla diuersitas: ita ibi generalit^r enūciant^r aliqua plura vt etiā specialit^r enūciari possint. Nature em̄ differentia facit: vt laurus et mirtus: et olea: aut equus: aut bos: aut canis: nō dicant^r speciali noīe: iste tres lauri: aut illi tres boues: sed generali: vt iste tres arbores: et illa tria animalia. Hic vero vbi nulla est essentie diuersitas: optet vt speciale nomen habeant hec tria: qd̄ tm̄ nō inuenitur. Nā psona generale nomen est: intantum vt etiā hō possit hoc dici: cū tm̄ inter sit inter hoīem et decem. Deinde in ipso generali vocabulo: si propterea dicimus tres personas: quia cōmune est eis id qd̄ psona ē. Alio q̄n nullo modo possunt ita dici: quemadmodum nō dicunt^r tres fili^o: quia nō cōmune est eis id qd̄ est filius: cur nō etiā tres deos dicimus: certe em̄ quia pater psona: et filius psona: et spūssanctus psona: ideo tres persone. Quia ḡ pater deus: et filius deus: et spūssanctus deus: cur nō tres dī? Aut qm̄ ppter ineffabilem coniūctionē hec tria simul vn^o de^o cur nō etiā vna psona: vt ita nō possimus dicere tres psonas: quis singulam quāq̄ appellemus psonam: quē admodū nō possum^o dicere tres deos: quis quēq̄ singulū appellemus decem: siue patrē: siue filiū: siue spiritū sanctum. An quia scriptura nō dicit tres de

os: sed nec tres psonas alicubi scripturā cōmemorare inuenim^o. An quia nec tres: nec vnā psonā scriptura dicit hec tria. Legim^o em̄ psonā dī: nō psonā dīm: propterea licet it loquēdi et disputandi necessitate tres personas dicere: nō quia scriptura dicit: sed q̄ scriptura nō contradicit. Si aut^m diceremus tres deos: p̄traderet scriptura dicēs Audi israel: dñs de^o tuus deus vn^o ē. Cur ḡ et tres essentias nō licet dicere: qd̄ similiter sc̄ptura sicut nō dicit: ita nec p̄tradicat. Nā essentia si speciale nomē est cōmune tribus: cur non dicant^r tres essentie: sicut abraā isaac et iacob tres hoīes: q̄ homo speciale nomen est cōmune oībus hominibus. Si aut^m speciale nomen nō est essentia sed generale: q̄ homo et pecus et arbor et sidus et angelus dicit^r eēntia: cur nō dicunt^r iste tres essentie: sicut tres eā dicunt^r tria animalia: et tres lauri dicunt^r tres arbores: et tres lapides tria corpa. Aut si ppter vnitatem trinitatis nō dicunt^r tres eēntie sed vna essentia: cur nō ppter eandē vnitatem nō dicunt^r tres substantie: vel psonae: s̄ vna substantia et vna psona? Quē em̄ illis cōmune nomen essentie: ita vt singulus q̄sq̄ dicat^r essentia: tam illis cōmune ē vel substantie vel psonae vocabulū. Qd̄ em̄ de personis fm̄ n̄am: hoc de substantijs fm̄ grecoꝝ consuetudinē ea que diximus optet intelligi. Sic em̄ dicit^r illi tres substantias vnam essentiam: quē admodū nos dicimus tres psonas: vnā essentiā vel substantiā. Quid igit^r restat: nisi vt fateamur loquēdi necessitate parta hec vocabula: cū opus esset copiosa disputatione aduersum insidias vel errores hereticoꝝ: Lū em̄ conare^t humana inopia loquēdo p̄ferre ad hominū sensus: qd̄ in secretario mētis p̄ captu tenet: de domino deo creatore suo: siue p̄ piā fidē: siue p̄ qualēcūq̄ intelligentiā: timuit dicere tres essentias: ne intelligeret in illa sūma equalitate vlla diuersitas. Rursum nō esse tria que dam: nō poterat dicere qd̄ sabellius: q̄ dixit in heresim lapsus est: Certissime q̄ppe et de scripturis cognoscit^r qd̄ pie credendū ē: et aspectu mētis idubitata p̄ceptione p̄stringit^r et patrē eē et filiū et spūssanctū: nec eundē filiū eē q̄ pater ē: nec spūssanctū eundē patrē eē vel filiū. Quēsiuit qd̄ tria diceret: et dixit substantias siue psonas: q̄bus noībus nō diuersitatem intelligi voluit: s̄ singularitatē voluit: vt nō solū ibi vnitatis intelligatur: ex eo qd̄ dicitur vna eēntia: s̄ et trinitas: ex eo q̄ dicuntur tres substantie vel psonae. Nā si hoc ē de deo

Deus. 6

esse quod subsistere: ita non erant dicende tres sube: ut non dicuntur tres essentie: que admodum quia habet deo esse quod sapere: sicut non tres essentias: ita nec tres sapientias dicimus. Sic enim quia habet deum esse quod est esse: ita tres essentias que tres deos dici fas non est. Si autem aliud est deo esse aliud subsistere: sicut aliud deo esse: aliud patrem esse vel dominum esse: quod enim est ad se dicitur: patrem autem ad filium: et dominus ad seruientem creaturam dicitur: relatiue ergo subsistit: sic relatiue gignit: et relatiue dominat. Ita iam substantia non erit substantia: quia relatiuum erit. Sicut enim ab eo quod est esse appellatur essentia: ita ab eo quod est subsistere substantia dicimus. Absurdum est autem ut substantia relatiue dicatur. Omnis enim res ad seipsum: subsistit quatenus magis deus. Si tamen dignum est: ut deus dicatur subsistere.

De substantia et essentia.

Ca. V

His enim rebus recte intelligitur: in quibus subiectis: sunt ea que in aliquo subiecto esse dicuntur: sicut color aut forma in corpore. Corpus enim subsistit: et ideo substantia est. Illa vero in subsistente atque subiecto corpore: que non substantie sunt: sed in substantia: et ideo si esse designat: vel ille color: vel illa forma: non adimitur corpori esse corpus: quod non hoc ei est esse: quod illa vel illa forma colorem vel retinere. Res vero mutabiles neque simplices: proprie dicuntur substantie. Deus autem si subsistit ut substantia: proprie dici possit: inest in eo aliquid tanquam in subiecto: et non est simplex: cui hoc sit esse quod illi est: et quod quod aliud de illo ad illud dicitur: sicut magnus: omnipotens: bonus: et si quid homini de deo non incongrue dicitur. Refas est autem dicere ut subsistat: et subsistat deus bonitas sue: atque illa bonitas non substantia sit vel potius essentia: neque ipse deus sit bonitas sua: sed in illo sit tanquam in subiecto. Unum manifestum est deum abusiue substantiam vocari: ut nomine usurario intelligatur essentia: quod vere et proprie dicitur: ita ut fortasse solum deum dici oporteat essentiam. Est enim vere solus: qui incommutabilis est: idque nomen suum famulo suo moysi enunciauit: cum ait: Ego sum qui sum. Et dices ad eos: qui est misit me ad vos. Sed tamen siue essentia dicatur quod proprie dicitur: siue substantia quod abusiue: utrumque ad se dicitur: non relatiue ad aliquid. Unum hoc est deo esse quod subsistere: et ideo si una essentia trinitas: una etiam substantia: fortassis igitur commodius dicuntur tres persone: que tres substantie.

De tribus personis unius essentie

Ca. VI

Ed ne vobis videar suffragari: hoc que requiramus. Quia et illi si vellent

sicut dicunt tres subas: tres hypostasas: possent dicere tres personas: tria persona. Illud autem maluerunt quod forte secundum lingue sue consuetudinem aptius diceretur. Namque et in personis eadem ratio est. Non enim aliud est deo esse: aliud personam esse: sed omnino idem. Nam si esse ad se dicitur persona vero relatiue: sic dicamus tres personas patrem et filium: et spiritum sanctum: que admodum dicuntur aliquid tres amici: aut tres propinqui: aut tres vicini que sint adiuuicem non que unusquisque eorum sit ad seipsum. Quapropter quilibet ex eis amicus est duorum ceterorum: aut propinquus: aut vicinus: que hec notitia relatiuam significationem habet. Quid ergo non placet ut dicamus patrem personam esse filium et spiritum sanctum: aut filium personam esse patrem et spiritum sanctum: aut spiritum sanctum personam esse patrem et filium. Sed neque persona ita dici alicubi solet: neque in hac trinitate cum dicimus personam patris: aliud dicimus que substantiam patris. Quo circa ut suba patris ipse pater est: non quo pater est sed quod est: ita et persona patris non aliud quam ipse pater est: ad se quippe dicitur persona non ad filium vel spiritum sanctum: sicut ad se dicitur deus: et magnus et bonus et iustus: et si quod aliquid homini. Et que admodum hoc illi est esse quod deus esse quod magnus quod bonus esse: ita hoc illi est esse quod personam esse. Cur ergo non hec tria simul unam personam dicimus: sicut unam essentiam et unum deum: sed tres dicimus personas cum tres deos: aut tres essentias non dicamus: nisi quia volumus vel unum aliquid vocabulum seruire huic significationi qua intelligitur trinitas: ne omnino taceremus interroganti: quid tres: cum tres esse fateremur? Nam si genus est essentia: species autem substantia siue persona: ut nonnulli sentiunt omitto illud quod iam dixi: oportere appellare tres essentias: ut appellantur tres substantie vel persone: sicut appellantur tres equi eademque animalia tria cum sit species equus: animal genus: Neque enim species ibi pluraliter dicta est: et genus singulariter tanquam diceretur tres equi unum animal: sed sicut tres equi speciali nomine: ita tria animalia generali nomine. Quod si dicunt substantie vel persone nomine non speciem significari: sed aliquid singulare atque indiuiduum: ut substantia vel persona: non ita dicatur sicut dicitur homo quod commune est omnibus hominibus. Sed quomodo dicitur hic homo velut abraham: velut ysaac: velut iacob: vel si quis alius qui etiam digito presens demonstrari possit: sic que illos eadem ratio consequetur. Sicut enim dicuntur abraham ysaac et iacob tria indiuidua: ita tres homines et tres anime. Cur ergo pater et filius et spiritus sanctus: si sunt genus et species et indiuiduum etiam ista differuntur

Liber

nō ita dicunt tres essentie vt tres substantie seu psonae: sed hec vt dixi omitto. Illud dico si eēntia genus est: vna eēntia iam nō habet species: sicut quia genus est animal: vnum animal iam nō habet species. Nō sunt ḡ tres species vnius eēntie: pater et filius et spūs sanctus. Si autē spēs est essentia: sicut species ē homo: tres vero ille quas appellam⁹ subas siue psonas: sic eandem speciem cōiter habēt: quā admodū abraā et isaac et iacob: speciem q̄ hō dicūt cōiter habent: nō sicut hō subdiuiditur in abraam isaac et iacob: ita vnus homo et in aliquos singulos homines subdiuidi pōt omnino eīm nō pōt: quia vnus hō iam singul⁹ hō est. Lurḡ vna essentia in tres substantias vel psonas subdiuidit: Nam si essentia species est sicut hō: sic est vna essentia sicut vn⁹ hō: an sicut dicimus aliquos tres hoīes eius dēq̄ sexus: eiusdem tempatiōis corpis: eiusdem animi vnā esse naturā: tres eīm sunt homines: sed vna natura. Sic etiā ibi dicimus tres subas vnā eēntiā: aut tres psonas vnā substantiā vel essentiā. Hoc vero vtrūq̄ sile est: quia et veteres q̄ latine locuti sunt: anq̄ haberēt ista noīa: que nō diu est vt in vsu venierunt: id est essentiā vel substantiā pro his naturā dicebāt. Nō itaq̄ fm genus et species ista dicimus: sed quasi fm cōem eandēq̄ materiā. Sicut ex eodē auro si fierēt tres statue diceremus tres statuas vnū aurū: nec tñ diceremus genus aurū: spēs autē statuas: nec aurū specie: statuas vero indiuidua. Nulla ḡpe species indiuidua sua transgreditur: vt aliquid extra cōprehendat. Lū eīm diffiniero quid sit hō: qd est nomen speciale: singuli quicq̄ homines qui sunt indiuidua eadē diffinitione cōtinent: nec aliqd ad eam p̄tinet quod hō nō sit. Lū vero auro diffiniero: non sole statue si aurē fuerint: sed et anuli: et si qd aliud de auro fuerit ad aurū p̄tinebit: et si nihil inde fiat: aurū dicūt: quia etiā si nō sint aurē: nō ideo nō erūt statue. Item nulla species excedit diffinitionē generis sui. Lū eīm diffiniero animal: qm̄ generis hui⁹ species ē equus: oīs equus aīal est: nō autē statua oīs aurū est. Ideo q̄uis in tribus statuis aureis recte dicam⁹ tres statuas vnū aurū: non tñ ita dicimus vt genus aurū: spēs vō statuas intelligamus. Nec sic ergo trinitate dicimus tres psonas vel substantias: vnā essentiam et vnū deū: tanq̄ ex vna materia tria quedā subsistant: etiā si quicqd illud est: in his trib⁹ explicatū sit. Nō eīm aliqd aliud ei⁹ eēntie ē: p̄ter istā trinitatē: tñ tres psonas eiusdē eēn-

tie vel tres psonas vnā essentiam dicimus: tres autē psonas ex eadem essentia nō dicim⁹ quasi aliud ibi sit qd essentia est: aliud qd persona: sicut tres statuas ex eodem auro possumus dicere. Aliud eīm illic est esse aurū: aliud esse statue. Et cū dicunt tres hoīes vna natura: vel tres hoīes eiusdem nature: p̄t̄ etiam dici tres hoīes ex eadem natura: quia ex eadem natura: et alij tres hoīes p̄t̄ existere. In illa vō eēntia trinitatis: nullo mō alia q̄libet psona ex eadem eēntia pōt existere. Deinde in his rebus nō tñ est vn⁹ hō: q̄tū tres hoīes simul. Et plus sunt aliqd homines duo q̄ vnus hō. Et in statuis equalibus plus auri est tres simul: q̄ singule statue: et min⁹ auri est vna q̄ due. At in deo nō ē ita. Nō eīm maior: essentia est pater et filius et spūs sanctus simul q̄ solus pater aut filius. Sed tres simul ille substantie siue persone si ita dicēde sunt equales sunt singulis: qd animalis hō nō p̄cipit. Nō eīm pōt cogitare nisi moles et spacia: vel minura vel grandia volitantib⁹ in anio eius phantasmaribus: tanq̄ imaginibus corporū. Ex qua imūdicia donec purgetur: credit in patrē et filiū et spūs sanctum: vnū deum solum: magnū: om̄ipotentē: bonū: iustū: misericordem: om̄niū visibiliū et inuisibiliū cōditorem: et quicqd de illo p̄ humana facultate digne vereq̄ dici potest. Neq̄ cū audierit patrē solū deū: separet inde filiū aut spiritum sanctum. Lū eīm quippe solus deus cum quo et vnus deus est: quia et filiū cū audimus solū deum sine vlla separatione patris aut spūs sancti oportet accipere: atq̄ ita dicat vnā eēntiā: vt non existimet aliud alio vel maius vel melius: vel ex aliqua parte diuersum. Nō tñ vt pater ipse sit et filius: et spūs sanctus: et quicquid aliud ad alterutrum singulara dicunt: sicut verbū qd nō dicūt nisi fili⁹: aut donū qd nō dicūt nisi spūs sc̄s: p̄pter qd etiā plurale in numerū admittunt: sicut in euangelio scriptū est. Ego et pater vnum sumus. Et vnū dixit et sumus. Vnū fm essentiaz qd idē deus: sumus fm relatiuū: qd ille pat: h filius. Aliqñ et tacet vnitatis essentie: et sola pluraliter relatiua cōmemorant. Veniem⁹ ad eū ego et pater: et habitabimus apud eū. Veniemus et habitabimus pluralis numerus ē quia p̄dictum est: Ego et pater: id est pater et filius: que relatiue ad inuicē dicunt. Aliquādo latenter oīno: sicut in genesis: Faciamus hoīem ad imaginem et similitudinem nostrā Et faciamus: et nostrā: pluraliter dictū est: et nisi ex relatiuis accipi nō potest. Non eīm vt

1. Cor. 2

Job. 10

1. Cor. 14

Genes. 1

facerent dii: aut ad imaginē ⁊ similitudinē deoz
sed vt facerēt p̄r ⁊ filius ⁊ sp̄s sanctus ad ima-
ginem patris ⁊ filij ⁊ sp̄s sancti: vt subsisteret
hō imago dei. De^o autē trinitas. Sed quia nō
oīno equalis fiebat illa imago dei: tanq̄ non
ab illo nata: sed ab eo creata. Huius rei signifi-
cande causa ita imago est: vt ad imaginē sit: i-
non equatur parilitate. s̄ quadā similitudine ac-
cedit. Hō em̄ locoz interuallis: s̄ similitudine ac-
cedit ad deū: ⁊ dissimilitudine receditur ab eo.
Sunt em̄ qui ita distinguunt. vt imaginē ve-
lint esse filiū: hōiem vero non imaginē: s̄ ad
imaginē. Reuellit autē eos ap̄ls dicens. Vir q̄

f. Cor. 1. j. dem non debet velare caput: cum sit imago ⁊
gloria dei. Non dixit ad imaginē: sed imago.

Gen. 1. Que tñ imago cū alibi d̄r. Ad imaginem. non
quasi ad filiū d̄r: que imago equalis est patri.
alioquin non diceret ad imaginē n̄faz. Quō
enim nostram cū filius solius patris: imago sit
Sed p̄pter imparem vt diximus similitudinē
dictus est homo ad imaginem: ⁊ ideo n̄faz vt
imago trinitatis esset homo: non trinitati eq̄-
lis sicut filius patri: sed accedens vt dictum ē
quadā similitudine: sicut in distantibus signi-
ficatur quedam vicinitas: non loci: sed cuius-

Roma. 12. dam imitationis. Ad hoc enim eis d̄r. Refor-
mami in nouitate mentis vestre. Quibus

Eph. 5. item dicit. Estote itaq̄ imitatores dei sicut fi-
lij carissimi. Nouo enim homini dicitur. Qui

Lolo. 3. renouatur in agnitionem dei. scdm imaginē
eius qui creauit euz. Aut si iam placet. p̄pter
disputandī necessitatem: etiam. exceptis no-
minibus relatiuis pluralem numerum admit-
tere. vel vno nomine respondeat. cuz querit
quid tria: ⁊ dicere tres substantias: siue tres
personas: nulle moles aut interualla cogiten-
tur. nulla distantia quātulecunq̄ dissimilitu-
dinis: aut vt intelligatur aliud alio vel paulo
minus quocunq̄ modo minus esse aliud alio
potest: vt neq̄ personaz sit confusio: nec talis
distinctio qua sit impar aliquid. Quod si intel-
lectu capi non potest: fide teneatur: donec il-
lucescat in cordibus ille: qui ait per prophetā
Nisi credideritis non intelligetis.

Explicit liber septimus.

Incipiunt capitula libri octauī.

i De indifferenti magnitudine trinita-
tis: in qua non est plus ip̄a trinitas si-
mul q̄ singula q̄q̄ persona

ij De essentia veritatis que ē trinitas
deus: nihil corporeū neq̄ mutabile
debeat cogitari.

iiij De vero ⁊ sumo ⁊ vno bono.

De dilectione in deū per fidem.

v De sacramento incarnationis dñi: ⁊ sal-
uatoris nostri iesu xpi.

vi Quid in sc̄tis q̄s nō vidim⁹ diligamus.

vij De vera dilectione.

viii Qui fratrem diligit deum diligit. q̄
amat ⁊ ip̄am dilectionem que ex deo
⁊ deus est

ix De ea forma qua diligitur iustus. di-
ligatur deus: qz nō p̄t ea q̄ dilectōz
excitat forma non diligi: eademq̄ ē
deus: quia deus caritas est

x De amate ⁊ qd̄ amatur ⁊ amore.

Aurelij augustini. premium in libz octauū

Opinus alibi ea dici proprie i illa
trinitate distincte ad singulas p̄-
sonas pertinētia. que relatiue di-
cuntur ad inuicem: sicut pater et

filius ⁊ vtriusq̄ donum spiritus sanctus. Non
enim pater trinitas. aut filius trinitas. aut tri-
nitas donum. Qz vero ad se dicuntur singuli
non dici pluraliter tres. sed vnā ip̄am trinita-
tem. sicut deus pater: deus filius: de^o sp̄s san-
ctus. Et dñs pater: dñs filius: dñs sp̄s sanctus.
Et oīpotens pater. oīpotens filius: oīpotēs
sp̄s sanctus. Nec tñ tres dii. aut tres domini:
aut tres oīpotentes. Sed vnus deus: dñs: oī-
potens: ip̄a trinitas. ⁊ quicqd̄ aliud. non ad in-
uicē relatiue: sed ad se singuli dicunt. Hoc ei
fm̄ essentiam dicunt: qz hoc est ibi esse. q̄ ma-
gnū esse: q̄ bonū esse: q̄ sapientem esse. et
quicquid aliud ad se vnaqueq̄ ibi persona vt
ip̄a trinitas dicitur. Ideoq̄ dici tres p̄sonas.
vel tres substantias: non vt aliqua intelligat
diuersitas essentie: sed vt vel vno aliquo vo-
cabulo responderi possit: cum dicitur qd̄ tres
vel quid tria: tantāq̄ esse equalitatem i ea tri-
nitate: vt nō solum pater non sit maior q̄ fili⁹
quod attinet ad diuinitatem. sed nec pater et
filius simul maius aliquid sint q̄ sp̄s sanctus.
aut singula queq̄ persona que libet triū: min⁹
aliquid sit q̄ ipsa trinitas: Dicta sunt hec: ⁊ si
sc̄pius versando repetantur: familiarius qui-
dem innotescunt. Sed ⁊ modus aliq̄s adhibē-
dus est: deoq̄ supplicandum deuotissima pie-
tate: vt intellectum aperiat: ⁊ studium contē-
tionis assumat: quo possit mente cerni essen-
tia veritatis: sine vlla mole: sine vlla mobilita-
te. Hunc itaq̄ in quantū ipse adiuuat creator
mire misericors: attendamus hec que modo
tam interiora q̄ superiora tractabimus. cum
sit eadem seruata illa regula: vt quod intelle-
ctui nostro non dum eluxerit: a firmitate fidei
non dimittatur.

Libe

De indifferenti magnitudine trinitatis in
q̄ nō est plus ip̄a trinitas siml̄q̄ singula queq̄
persona.

Capitulum I.

Dicimus em̄ nō esse in hac trinitate
maius aliquid duas aut tres p̄
sonas q̄ vnā earum: qd̄ non capit
consuetudo carnalis: nō ob aliud
nisi qz̄ vera que creata sunt sentiri potest: ve
ritatem aut̄ ip̄am qua creata sunt nō potest
intueri. Itā si posset: nullo mō esset lux ista cor
porea manifestior q̄ hoc quod dixim⁹. In sub
stantia quippe veritatis: qm̄ sola vera est: non
est maior aliqua: nisi que verius est. Quicqd̄
aut̄ intelligibile atq̄ incōmutabile ē: non aliō
alio verius est: qz̄ eque incōmutabiliter eter
num ē. Nec qd̄ ibi magnū dicitur: aliunde ma
gnum est: q̄ eo qd̄ vere est. Quapropter vbi
magnitudo ip̄a veritas est: quicquid plus ha
bet magnitudinis: necesse est vt plus habeat
veritatis. Quicquid ergo plus veritatis non
habet: non habet pl⁹ etiā magnitudinis. Por
ro quicquid plus habet veritatis: p̄fecto ve
rius est: sicut maius est quod plus habet ma
gnitudinis: hoc ergo ibi est maius qd̄ verius.
Non aut̄ verius ē pater ⁊ filius simul: q̄ singu
lus pater aut̄ singulus filius. Non igit̄ maius
aliquid vtrūq̄ simul: q̄ singulum eorū. Et qm̄
eque vere est etiā sp̄s sanctus: nec pater ⁊ fi
lius simul: maius aliquid est q̄ ip̄e: qz̄ nec ve
rius est. Pater quoq̄ ⁊ sp̄s sanctus siml̄: qm̄
veritate non superant filium. Non em̄ verius
sunt: nec magnitudine superant. Et q̄ ita fili⁹
⁊ sp̄s sanctus simul: tam magnū aliquid sunt
q̄ pater solus: qz̄ tam vere sunt. Sic ⁊ ip̄a tri
nitas tam magnū est: q̄ vna queq̄ ibi p̄sona.
Non em̄ ibi maior est: que verior non est: vbi
est ip̄a veritas magnitudo. Quia in essentia
veritatis: hoc est vey esse qd̄ est esse: ⁊ hoc est
esse qd̄ est magnū esse: hoc ergo magnum eē.
qd̄ vey esse. Qd̄ igitur ibi eque verū est: etiā
eque magnum sit: necesse est.

De essentia veritatis que ē trinitas de⁹
nihil corporeum necq̄ mutabile debeat cogi
tari.

Capitulum II.

In corporibus aut̄ fieri pōt: vt eque
verum sit hoc aurū atq̄ illud: s̄ mai⁹
hoc sit q̄ illud: qz̄ non eadem ibi est
magnitudo que veritas. Aliudq̄ illi est aurū
esse: aliud magnum eē. Sic ⁊ in animi natura
s̄m qd̄ d̄: magnus animus: nō s̄m hoc dicit̄ ve
rus animus. Animū em̄ verum habet etiā
q̄ non ē magnanimus: q̄ quidem corporis et
animi eēntia: non est ip̄i⁹ veritatis essentia: si
cut ē trinitas de⁹ vn⁹: sol⁹: magn⁹: ver⁹: verax

veritas. Quē si cogitare conamur quantum
sinit ⁊ donat: null⁹ cogiteretur per locorū spacia
⁊ tactus aut̄ cōplexus: quasi trium corporum
nulla cōpago iuncture: sicut tricorpem geryo
nē fabule ferunt: s̄ quicqd̄ aīo tale occurrerit:
vt maius sit in tribus q̄ in singulis minusq̄ in
vno q̄ in duob⁹: sine vlla dubitatōne respuat̄.
Ita em̄ respuat̄ esse corporeū. In spiritalibus
aut̄: oē mutabile qd̄ occurrerit non putet̄ de⁹.
Nō em̄ parue noticie ps̄ est: cū de p̄fundo isto
in illam sūmitatē respicimus: si aīq̄ scire pos
sumus qd̄ sit deus: possumus iā scire qd̄ non
sit. Nō est em̄ certe nec terra: nec celū: nec q̄ si
terra ⁊ celū: nec tale aliqd̄ quale videmus in
celo: nec qcquid tale nō videmus: ⁊ est fortas
sis in celo. Nec si augeas imaginatione cogi
tationis lucē solis quantū potes: siue quo sit
maior: siue quo sit clarior milies tm̄: aut innu
merabiliter: neq̄ h̄ ē de⁹: Nec sicut cogitant̄
angeli mūdi sp̄s celestia corpa inspirātes: at
q̄ ad arbitriū q̄ seruūt deo nutantes atq̄ ver
santes: nec si oēs cū sint milia milia in vnū col
lati: vnus fiant: nec tale aliqd̄ deus s̄st. Nec si
eos dē sp̄s sine corporib⁹ cogites: qd̄ quidem
carnali cogitationi difficillimū est. Ecce vide
si potes. Quia p̄grauata corpe qd̄ corūpitur
⁊ onusta terrenis cogitationib⁹ multis ⁊ va
rijs: ecce videt̄ si potes: de⁹ veritas est. Hoc ei
scripsum est. Qm̄ deus lux est: nō quomō isti
oculi vidēt: s̄ quō videt̄ cor: cū audit veritas ē.
Noli q̄rere quid sit veritas: statim em̄ se ope
nunt caligines imaginū corporalium: ⁊ nubila
phantasmātū: ⁊ p̄turbabūt serenitatē: q̄ p̄mo
ictu diluxit tibi: cū dicerē veritas. Ecce in ip̄so
p̄mo ictu: quo velut coruscatione p̄stringeris:
cū d̄: veritas. Adhuc si potes: s̄ nō potest. Re
laberis in ista solita atq̄ terrena. Quo tandē
pōdere q̄so relaberis nisi sorditū ⁊ tractay cu
piditatis visco ⁊ pegrinatōis erroribus.

De vero sūmo ⁊ vno bono. Capitulum III.

Ecce iterū vide si potes. Non amas
certe nisi bonū: qz̄ bona est terra al
titudine montū ⁊ tēperamento col
liū: ⁊ planitie cāporū: ⁊ bonū p̄diū: amenum ⁊
fertile: ⁊ bona domus parib⁹ mēbris disposita
⁊ ampla: ⁊ lucida: ⁊ bona aīalia aīata corpa: ⁊
bonus aer modestus ⁊ salubris: ⁊ bon⁹ cibus
suauis atq̄ aptus valitudini: ⁊ bona facies hoīs
dimēsa parilit̄ ⁊ affecta hilarit̄: ⁊ luculenter co
lorata: Et bon⁹ anim⁹ amici p̄sentis dulce
dine ⁊ amoris fide. Et bon⁹ vir iustus: ⁊ bone
diuitie: qz̄ facile expediunt. Et bonuz celū cū
sole ⁊ luna ⁊ stellis suis. Et boni angeli sancta

Job 1

VII

obedientia. Et bona locutio suauiter docens: et congruenti mones audientem. Et bonum carmen: canorum numeris: et sententis graue. Quid plura et plura. Bonum hoc et bonum illud. Tolle hoc et illud. et vide ipsum bonum si potes. ita deum videbis. Non alio bono bonum: sed bonum omnis boni. Neque enim in his omnibus bonis vel quod commemorauimus. vel que alia cernunt siue cogitant: diceremus aliud alio melius cum vere iudicamus: nisi esset nobis impropria notio ipsius boni. Item quod et probare in aliquid. et aliud alii proponeremus. Sic amandus deus: non hoc et illud bonum: sed ipsum bonum. Querendum est bonum anime: non cui supuoliter iudicatio. sed cui beate amando. Et quod habet nisi deus. Non bonum animus aut bonus angelus: aut bonum celum: sed bonum bonum. Sic enim forte facilius aduertit: quod velim dicere. Cum enim audio (verbi gratia) quod dicitur bonus: sicut duo verba sunt. ita ex eis verbis duo quedam intelligo. Aliud quo animus est: aliud quod bonus. Et quidem ut animus esset: non egit ipse aliquid. Non enim iam erat: qui ageret ut esset. Ut autem sit bonus animus: video agendum esse voluntate: non quod id ipsum quo animus est. non est aliquid boni. Nam vni iam dicitur et verissime dicitur corpore melior: sed ideo nondum dicitur bonus animus quod restat ei actio voluntatis. qua sit presentior. quam si neglexerit. iure culpatur: recteque dicitur non bonus animus. Distat enim ab eo qui hoc agit. Et quia ille laudabilis. perfecto iste qui hoc non agit vituperabilis est. Cum vero agit hoc studio: et sit bonus animus. nisi se ad aliquid conuertat quod ipse non est. non potest hoc assequi. Quo se autem conuertit ut fiat bonus animus. nisi ad bonum. cum hoc amat et appetit. et adipiscitur. Tamen si rursus se auertat: fiatque non bonus: hoc ipso quod se auertit a bono: nisi maneat in se illud bonum vni se auertit. non est quo se iterum si voluerit emendare conuertat. Quapropter nulla essent mutabilia bona nisi esset incommutabile bonum. Cum itaque audis bonum hoc et bonum illud. que possunt alias dici etiam non bona: si potueris sine illis que participatione boni bona sunt: respicere ipsum bonum. cuius participatione bona sunt. simul enim et ipsum intelligis cum audis hoc aut illud bonum. Si ergo potueris. illis detractis per se ipsum respicere bonum. prospexeris deum. Et si amore inhereris: continuo beatificaberis. Pudeat autem cum alia non amentur: nisi quod bona sunt: eis inherendo non amare bonum ipsum unde bona sunt. Illud etiam quod animus tamen quod est animus: etiam nondum eo modo bonus quo se conuertit ad incommutabile bonum. sed ut dixi tamen animus. cum ita nobis placet ut eum omni etiam luci corporee cum bene intelligimus preferamus. non in seipso nobis placet. sed in illa ar-

te qua factus est. Unde enim approbat factus vbi videtur fuisse faciendus: hec est veritas: et simplex bonum. Non enim est aliud aliquid quam ipsum bonum: ac per hoc etiam summum bonum. Non enim minus vel augeri bonum potest: nisi quod ex alio bono bonum est. Ad hoc se igitur animus conuertit ut bonus sit. a quo habet ut animus sit. Tunc ergo voluntas nature congruit ut perficiatur in bono animus. cum illud bonum diligitur conuersione voluntatis: vni est et illud quod non amittitur: nec auersione voluntatis. Auertendo enim sese a summo bono. amittit animus ut sit bonus animus. non autem amittit ut sit animus cum et hoc iam bonum sit corpore melius. hoc ergo amittit voluntas: quod voluntas adipiscitur. Nam enim erat animus qui conuerti ad id vellet a quo erat. Qui autem vellet esse antequam esset. nondum erat. et hoc est bonum nostrum. vbi videmus vtrum esse debuerit aut debeat quicquid esse debuisse: aut debere comprehendimus. et vbi videmus esse non potuisse nisi esse debuisset. quicquid etiam quod esse debuerit comprehendimus. Hoc ergo bonum non longe positum est ab vnoquoque nostrum. In illo enim viuimus mouemur et sumus.

Act. 17.

De dilectione in deum per fidem. **S**apientia. III. Ad dilectionem standum est ad illud. et inherendum illi: ut presente perfrui amur a quo sumus. quo absente nec esse possumus. Cum enim per fidem adhuc ambulamus: non per speciem. nondum utique videmus deum sicut idem ait. facie ad faciem. quem tamen nisi nunc iam diligamus. nunquam videbimus. Sed quod diligit quod ignorat. Sciri enim aliquid et non diligi potest. Diligit autem quod nescit. quod vix possit. quod si non potest non diligit deum antequam sciat. Et quod deum scire. nisi eum mere respicere. firmoque percipere. Non ei corpus est ut cerneis oculis inquirat. Sed et priusquam valeamus respicere atque percipere deum. sic respicere et percipi potest. quod mundis cordibus. Beati enim mundi cordes. quod deum videbunt. nisi per fidem diligant. non poterit cor mundari. quod ad eum videndum sit aptum et idoneum. Ubi sunt enim illa tria. propter quod iam edificatione. omnium diuinorum librorum machinamenta conseruunt: fides. spes. caritas. nisi in animo credente quod nondum videt. et sperante atque amate quod credit amat ergo et quod ignorat. sed tamen credit. Minime autem cauendum est. ne credens animus id quod non videt fingat sibi aliquid quod non est. et speret diligatque quod falsum est. Quod si sit. non erit caritas de corde puro et conscientia bona. et fide non ficta. quod finis precepti est. sic apostolus dicit. Necessesse est aurem cum aliqua corporaliter lecta vel audita que non vidimus. credimus. fingat sibi aliquid animus in linea mentis formisque corporum: sicut occurrerit

2. Cor. 5

1. Cor. 13

1. Thim. 2

cogitanti: quod aut verum non sit: aut etiam si verū est quod rarissime potest accidere: nō hoc tamen fide vt teneamus quicq̃ prodest: sed aliud aliquid vtile: quod per hoc insinuat̃. Quis enim legentium vel audientium q̃ scripsit apostolus paulus: vt̃ que d̃ illo scripta sūt non fingat animo: et ip̃ius apostoli faciem: et omnium quoz̃ ibi noīa commemorantur. Et cum in tanta hominuz̃ multitudine quib̃ ille littere notescunt: alius aliter lineamēta figuramq̃ illoz̃um corporoz̃ cogiter: vtiq̃ incertuz̃ est. Neq̃ ibi occupatur fides nostra: qua facie corporis fuerint illi homines: sed tantuz̃ quia per dei gratiam ita vixerunt: et ea gesserunt q̃ scriptura illa testatur: hoc et vtile est credere: et non desperandum. et appetendum. Nam et ip̃ius dñi facies carnis: innumerabilium cogitationum diuersitate variatur et fingitur: que tamen vna erat: quecunq̃ erat. Neq̃ em̃ in fide nra quam de dño Iesu xp̃o habemus. illud salubre est qd̃ sibi anim̃ fingit: longe fortasse aliter q̃ res se habet. Sed illd̃ qd̃ fm̃ sp̃em de hoīe cogitam̃: habem̃ em̃ q̃ si regulariter infixam hūane nature noticiā: fm̃ quā q̃cqd̃ tale aspiciamus: statim hoīem esse cognoscimus vel hominis formam.

De sacramēto incarnationis dñi et saluatoris nrĩ Iesu x̃p̃i. Capitulum V.

Secundū hanc noticiā cogitatio nra informatur: cum credim̃ pro nobis deū hominem factū: ad humilitatis exemplum: et ad demonstrandam erga nos dilectionem dei. hoc enim nobis prodest credere et firmum atq̃ inconcussuz̃ corde retinere: scilicet humilitatem qua natus est deus ex femina: et a mortalibus per tantas contumelias productus ad mortem: summum esse medicamentum: quo superbie nostre sanaretur tumor: et alium sacramentum quo peccati vinculū solueret. Sic et virtutē miraculoz̃ ip̃i et resurrectionis ei: qm̃ nouimus qd̃ sit omnipotentia de omnipotenti deo credimus: et fm̃ species et genera rerum vel natura insita: vel experientia collecta: d̃ factis huiusmodi cogitamus: vt nō ficta sit fides nra. Neq̃ ei nouim̃ faciem virginis marie: ex q̃ ille a viro tracta: neq̃ in ip̃o p̃tu corrupta mirabilis nat̃ ē. Neq̃ qd̃ mēbro rū liniamētis fuerit lazari: nec bethaniā: nec sepulcrū: lapidēq̃ illū que remoueri iussit euz̃ eū resuscitare et vidimus: nec monumentum nouū excisum i p̃tra vnde ip̃e resurrexit: nec montem oliueti vnde ascendit in celū. Neq̃ oīno scimus quicunq̃ ista non vidim̃: an ita sint vt ea cogitam̃ imo vero probabilius exi-

stimamus non esse ita. Namq̃ cū alicuius facies vel loci vel hoīs: vel cuiuslibet corporis eadē occurrerit oculis nris q̃ occurrebat aīo: cū eā p̃ulq̃ videremus cogitabamus: nō pro miraculo mouemur. Ita raro et pene nunq̃ accidit et tñ ea firmissime credimus: qz̃ fm̃ sp̃alem generalemq̃ noticiā q̃ certa nobis est cogitamus. Credimus em̃ dñm Iesum xp̃m natū de virgine q̃ maria vocabat̃. Quid sit aut̃ virgo et qd̃ sit nasci: et qd̃ sit nomen p̃p̃riū non credimus: sed profus no uimus. Virū autem illa facies marie fuerit que occurrit aīo cū ista loquimur aut recordamur: nec nouimus oīno: nec credimus. Ita q̃ hic salua fide licet dicere: forte talem habebat faciem: forte non talē forte aut̃ de vrgine natus est xp̃s: nemo salua fide xp̃ina dixerit. Quobrem qm̃ trinitas et ñi tatem et equalitatem et vnitatem q̃tum datur intelligere cupimus: pus autem q̃ intelligamus credere debemus: vigilandum nobis ē: ne ficta sit fides nostra. Eadem quippe trinitate fruendum est: vt beate viuamus. Si autem fallum de illa crediderim̃: inanis erit spes: et non casta caritas. Quō igitur eam trinitatez̃ quam non nouimus: credendo diligim̃? An fm̃ sp̃alem generalemve noticiam fm̃ quā diligimus apostolū paulū. Qui etiam si nō ea facie fuit que nobis occurrit de illo cogitantibus: et hoc penitus ignoramus: nouimus tamen quid sit homo. Et em̃ longe non eamus hoc sumus: id est homo: et illū hoc fuisse: et animam eius corpori copulatam mortaliter vixisse manifestū est. hoc ergo de illo credimus quod inuenimus in nobis: iuxta speciem vel genus quo humana omnis natura pariter cōtinetur. Quid igitur de illa excellentia trinitatis siue specialiter siue generaliter nouim̃: quasi multe sint trinitates: quarum aliquas experti sumus: vt per regulam similitudinis impressam vel specialem vel generalem noticiam: illam quoq̃ talem esse credamus: atq̃ ita rem quam credimus et nondum nouim̃: ex paritate rei quam nouimus diligamus. Quod vtiq̃ non ita est. En quemadmodum diligimus in domino Iesu christo q̃ resurrexit a mortuis: q̃uis inde neminez̃ vnq̃ resurrexisse viderimus. Ita trinitatem quam non videmus: et qualem nullam vnq̃ vidimus possumus credendo diligere. Sed quid sit mori: et quid sit viuere: vtiq̃ scimus: quia et viuim̃: et mortues ac morientes aliquando vidim̃: et experti sumus. Quid est autem aliud resurgere: nisi reuiuiscere: id est ex morte ad vitam redire. Lūm ergo dicimus et credimus

Joh. ii.

Mat. 27

esse trinitatē. uouim⁹ qd sit trinitas. quia no-
uimus quid sint tria. sed non hoc diligimus
Nam id ubi volumus facile habem⁹: ut alia
omitā: vel micando digitis tribus: an uero
diligimus: nō q omnis trinitas: s; q trinitas
deus: hoc ḡ diligimus in trinitate: qd de⁹ ē
sed deū nullū aliū uidimus aut nouimus: qz
vnus est deus: ille solus quē nōdum uidim⁹.
z credēdo diligimus. Sed ex qua rerū nota-
rum similitudine vel cōparatione credam⁹.
qd etiā nōdū notū deū diligamus: s; querit⁹.

Quid in sanctis q̄s nō uidim⁹ diligam⁹.

Edi ergo mecū: z

La. VI

R consideremus cur diligamus apo-
stolum. Nūquid nam ppter huma-
nam speciem quā notissimā habemus: eo q
credimus eum hoīem fuisse: Nō utiq; Alio-
qñ nūc nō est quē diligam⁹: qñ qdem hō ille
iam nō est. Nā em̄ eius a corpore sepa-
ta ē. S; id qd in illo amamus: etiā nūc uiuere credi-
mus. Amamus em̄ animū iustū. Ex qua er-
go generali aut speciali regula: nisi quia sci-
mus: z qd sit anim⁹: z qd sit iustus: Et anim⁹
quidem qd sit: nō incongrue nos dicim⁹ idō
nosse: qz z nos habem⁹ animū. Neq; em̄ vn-
q̄ oculis uidimus: z ex similitudine visorūz
pluriū: notionē generalē specialem uē pcepi-
mus. sed potius ut dixi. quia z nos habem⁹.
Quid em̄ tam intime scitur. seq; ipm̄ eē sen-
tit. q̄ id quo etiā cetera sentiunt. id est ipse
animus: Nam z mot⁹ corporū q̄bus: preter
nos alios uiuere sentimus. ex nostra simili-
tudine agnoscim⁹. quia z nos ita mouemus
corpus uiuendo. sicut illa corpora moueri ad-
uertimus. Neq; em̄ cum corpus uiuū moue-
tur. apitur vlla uia oculis nostris ad uidēdū
animū. rem scz que oculis uideri nō pōt. sed
illi moli aliqd in esse sentim⁹ quale nob̄ inest
ad mouendum similiter molē nostrā: quod
est uita z anima. Neq; em̄ quasi humane pru-
dentie rōnisq; p̄p̄riū est. Et bestie q̄ppe sen-
tiunt uiuere: nō tñ seipsas. sed etiam se inui-
cem atq; alterutrū z nos ipsos. Recaias no-
stras uident. s; ex moribus corporis. idq; stati-
z facillime quadā cōspiratiōe naturali: Ani-
mum igitur cuiuslibet ex nostro nouimus. z
ex nostro credimus quem nouimus. Non
em̄ tñ sentim⁹ aim̄ s; etiā scire possum⁹ qd sit
aim⁹. Consideratiōe n̄si. habem⁹ em̄ aim⁹. S; qd
sit iustus vñ nouim⁹. Dixeram⁹ em̄ nos aplm̄
nō alia cā diligere nisi q sit iustus aim⁹. Noui-
mus ḡ z qd sit iust⁹: sic qd anim⁹. s; quid sit ani-
mus ut dictū est nouim⁹ ex nobis inest ei ani-
mus nobis. quid autē sit iustus vñ nouimus. si

iusti nō sumus. Q si nemo nouit qd sit iustus
nisi q iustus ē: nemo diligit iustū nisi iust⁹. Ne-
mo em̄ potest diligere quem iustum esse cre-
dit ob h̄ ipm̄. qz iustū esse credit si qd sit iustus
ignorat. Scdm̄ qd supius demonstraui⁹ ne-
minē dilige qd credit z nō uidet: nisi ex aliqua
regula noticie generalis siue sp̄alis. Ac p hoc
si nō diligit iustū nisi iustus: quō uolet q̄sq; ius-
tus eē q nōdū ē: Nō ei uult q̄sq; esse qd nōdū
diligat. Ut autē sit iust⁹ q nōdū ē ualeat utiq; ius-
tus eē. ut aut uelit diligit iustū. diligit ḡ iustū.
z q nōdū iust⁹ ē. Dilige autē iustū nō pōt. si qd
sit iust⁹ ignorat. Proinde nouit qd sit iust⁹. ēt
q nōdū ē. ubi ḡ nouit. nō oculis uidit. An vllū
corp⁹ iustū uelut albū aut nigrū. aut qdaz. aut
rotūdū q̄s h̄ dixerit ac ocul nō uidit nisi corpa
Iust⁹ autē i hoīe nō ē. nisi aim⁹. Et cū hō iust⁹
d̄. ex aio d̄. nō ex corpore. Est ei qdā pulchritu-
do animi iusticia q̄ pulchri: si hoīes. pleriq; eti-
am q̄ corpore distorti atq; deformati s̄. Sic ei ai-
mus nō uidet oculis. ita nec pulchritudo eius.
Ubi ḡ nouit qd sit iust⁹ q nōdū ē. atq; ut sit
diligat iustū. An signa qdā p motū corporis emi-
cant. q̄bus ille aut ille hō esse iustus apparet.
S; vñ nouit illa signa eē ai iusti. nesciēs quid
oīno sit iust⁹. Nouit ḡ. Sed ubi nouim⁹ qd sit
iustus. etiam cum iusti nondum sumus. si ex-
tra nos nouimus. in corpore aliquo nouimus
sed non est ista res corporis. In nobis igitur
nouimus. quid sit iustus. Non enim alibi hoc
inuenio cum quero ut hoc eloquar. nisi apud
me ipsum. Et si interrogem aliud quid sit ius-
tus apud se ipsum querit quid respondeat. z
quisquis hinc uerum respondere potuit. apd
se ipsum quid responderet inuenit. Et cartha-
ginem quidem cum eloqui uolo. apud me ip-
sum quero ut eloquar. et apud me ipsum inue-
nio phantasia carthaginis. Sed eam p cor-
pus accepti id est per corporis sensum. quon-
iam presens in ea corpore fui. et eam uidi atq;
sensi. memoriaq; retinui. ut apud me inueni-
rem de illa uerbum. cum eam uellem dicere.
Ipsa enim phantasia eius in memoria mea
uerbum eius. non sonus iste trisyllabus cum
carthago nominatur. v; etiam cum tacite no-
men ipsum per spacia temporum cogitat. sed
illud quod in animo meo cerno. cum hoc tris-
syllabum uoce profero. uel anteq; proferam.
Sic et alexandriam cum eloqui uolo quam
nunq; uidi. presto est apud me phantasma ei⁹.
Cum enim a multis audissem z credidisset ma-
gnam esse illam urbem. sicut mihi narrari po-
tuit s̄ri aio meo imaginē ei⁹ q̄ potui z h̄ ē apd
me uerbū eius. cum eam uolo dicere anteq;

Liber

voce quæ syllabas proferat: quod nomen eius se-
re omnibus notum est. Quam tamen imaginem si ex ani-
mo meo proferre possem ad oculos hominum
quæ alexandriam nouerunt: perfecto aut omnes dice-
rent: non est ipsa: aut si dicerent: ipsa est. multum
mirarer: atque in uens in animo meo ipsam. id est
imaginem quasi picturam eius: ipsam tamen esse nesci-
rem: sed eis credere quod uisam tenerent. Non au-
tem ita quero quid sit iustus: nec ita inuenio:
nec ita intueor: cum id eloquor: nec ita probor:
cum audio: nec ita probor cum audio: quasi tale ali-
quod oculis uideri: aut uero corporis sensu didice-
rim: aut ab eis quod ita didicissent audierim. Sed
enim dico et scieris dico: iustus est animus quod sci-
entia atque ratione in uita et moribus sua cuius
distribuit: non aliquam rem absentem cogito: si-
cut carthaginem: aut fingo ut possum sicut ale-
xandriam: siue ita sit siue non ita: sed prius quod daz
cerno: et cerno apud me: etsi non sum ipse quod
cerno: et multi qui audiunt approbabit. Et quod
quis me audit atque scienter approbat: apud
se et ipse hoc idem cernit: etiam si non sit et ipse quod
cernit. Iustus uero cum id dicit: id quod ipse est
cernit et dicit. Et ubi etiam ipse cernit: nisi apud
seipsum? Sed hoc mirum non est. Ubi enim se cerne-
ret: nisi apud seipsum? Illud mirabile est ut apud
se animus uideat quod alibi nusquam uidit: et uerum
uideat: et ipsum uerum se ipsum iustum animum uideat: et
sit ipse animus: et non sit iustus animus: quæ apud se-
ipsum uidet. Num est alius animus iustus in
animo non dum iustus: aut si non est quæ ibi uidet
cum uidet: et dicit quod sit animus iustus. nec ali-
bi quam in seipso uidet: cum ipse non sit animus iu-
stus? An illud quod uidet ueritas est interior:
prius animo: qui eam ualet intueri: neque omnes
ualent. Et qui intueri ualent hoc etiam quod
intuent non omnes sunt: hoc est non sunt etiam
ipsi iusti animi: sicut possunt uidere ac dicere
quid sit iustus animus. id est iusti. Quod uero esse
potuerunt: nisi inherendo eidem ipsi forme quam
intuent ut inde formentur: et sint isti animi: non
tamen cernentes: aut dicentes iustum esse animum qui
scientia atque ratione in uita ac moribus sua cuius
distribuit: sed etiam ut ipsi iuste uiuant: iusteque
morati sint: sua cuiusque distribuendo: ut nemini
quodque debeant nisi ut inuicem diligant. Et ubi
inheret illi forme: nisi amando: cur ergo alium di-
ligimus quem credimus iustum: et non diligimus
ipsam formam: ubi uidemus quod sit iustus animus
ut et nos iusti esse possimus? An uero nisi et istam
diligere nullo modo eum diligere? quem
diligimus ex ista: sed dum iusti non sumus: mi-
nus eam diligimus quam ut iusti esse ualeamus
homo ergo qui credit iustus ex ea forma et

uirtute diligit: quam cernit: et intelligit apud se il-
le qui diligit. ipsa uero forma et uirtus non est quod ali-
unde diligit. Neque enim inuenimus aliquid tale
propter ipsam ut eam cum incognita est credendo
diligamus ex eo quod iam tale aliquid nouimus.
Quicquid enim tale aliquid prospexeris ipsa est: et
non est quodque tale: quam sola ipsa talis est: qualis ip-
sa est. Qui ergo amat homines: aut quod iusti sunt:
aut ut iusti sint amare debet. Sic enim semet
ipsum amare debet: aut quod iustus est: aut ut iustus sit
Sic ei diligit proximum tanquam seipsum sine uullo peri-
culo. Qui enim aliter se diligit: iniuste se dili-
git: quam se ad hoc diligit ut sit iniustus. Ad hoc ergo
ut sit malus: ac pro hoc iam non se diligit. Qui
enim diligit iniquitatem: odit animam suam. Ps. 10

De uera dilectione. La. VII.

Quia propter non est precipue uidentium
in hac questione quod de trinitate no-
bis est: et de cognoscendo deo: nisi
quod sit uera dilectio: imo uero quod sit dilectio.
ea quippe dilectio dicenda que uera est: alioquin
cupiditas est: atque ita cupidi abusiue dicuntur
diligere: quemadmodum cupere abusiue dicuntur:
quod diligunt. Hec est autem uera dilectio ut inherere
ueritati iuste uiuam: et ideo contemna-
mus omnia mortalia pro amore hominum: quo
eos uolumus iuste uiuere. Ita enim et mori pro
fratribus uero iter parati esse poterimus: quod
nos dominus Iesus christus exemplo suo docuit.
Cum ei duo precepta sint in quibus tota lex pendet et
prophete: dilectio dei et dilectio proximi: non
inmerito plerumque scriptura per utroque unum po-
nit. Siue tamen dei: sicut est illud. Scimus quam
diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Et
iterum quisquis autem diligit deum hic cognitus est
ab eo. Et illud. Omnis charitas dei diffusa est in
cordibus nostris per spiritum sanctum quod datus est nobis.
Et alia multa: quia et qui diligit deum: con-
sequens est ut faciat quod precipit deus: et
intantum diligit in quantum facit: consequens er-
go est ut et proximum diligat: quia hoc prece-
pit deus. Siue tamen proximi dilectione scriptu-
ra commemorat: sicut est illud. Inuicem ones
Et illud. Omnis enim lex in uero sermone im-
pletur: in eo quod scriptum est: diliges proximum
tuum tanquam teipsum. Et in euangelio. Om-
nia quecumque uultis ut faciant uobis homi-
na: ita et vos facite illis. hec enim est lex et pro-
phete. Et plerumque alia reperimus in litteris
sanctis: in quibus sola dilectio proximi ad
perfectionem precipi uidetur: et taceri de di-
lectione dei: cum in utroque lex pendeat et
prophete. Sed et hoc ideo: quia et qui

Ps. 10

Mat. 22

Rom. 8

1. Cor. 8

Roma. 1

Gal. 6

Ibid. 5

Mat. 7

VIII

1. Jo. 4

primū diligit: cōsequēs est vt ipsam p̄cipue dilectionē diligit. Deus aut̄ dilectio est: et q̄ manet in dilectiōe in deo manet. Cōsequēs ē est vt p̄cipue deū diligit. Quapropter qui querūt deū p̄ istas pt̄ates que mundo p̄sunt vel p̄ribus mūdi: auferunt ab eo longe q̄ iactant: nō in teruallis locorū: sed diuersitate affectuum. Exterius em̄ conant̄ ire: et interiora sua deserūt quibus interior est deus. Itaq̄ si aliquā etiā sanctā pt̄atem vel audierunt: vel vtrūq̄ cogitauerūt: facta magis eius appetunt que humana mirat̄ infirmitas: nō imitant̄ pietatē qua diuina re q̄s compatur. Abalunt em̄ supbe hoc posse q̄d angel⁹: q̄p deuote hoc esse q̄d angel⁹. Nō em̄ sanct⁹ quisq̄ pt̄ate sua gaudet: s̄ ei⁹ a q̄ habet posse quicq̄d cōgruenter p̄t: Et nouit potentius esse cōiungi om̄ipotentī pia volūtate: q̄ propria volūtate posse q̄d cōtremiscant qui talia nō p̄t. Itaq̄ ip̄e dñs Iesus christus talia facialis: vt mirat̄es doceret ampliora: et temporaliibus insolitis int̄eros atq̄ susp̄sōs ad eterna atq̄ interiora cōuerteret. Venite inquit ad me oēs qui laboratis et onerati estis: et ego reficiā vos: tollite iugū meū sup vos. Et nō ait: discite a me quadriduanos mortuos suscitare: sed ait: Discite a me qm̄ mitis sum et humilis corde. Potentior ē em̄ et tutior: solidissima humilitas: q̄ ventosissima celsitudo. Et ideo sequit̄: dicens: Et inuentis requiē animab⁹ vestris. Dilectio em̄ nō inflat: et deus dilectio est: et fideles in dilectione acquiescēt illi: reuocati a strepitu qui foris est: ad gaudia silentia. Ecce de⁹ dilectio est: vt qd̄ imus et currimus in sublima celorū et ima terrarū querētes euz q̄ est apud nos: si nos velimus esse apud eū.

Abat. ij

1. Cor. 13

Qui fratrem diligit deum diligit qui amat et ipsam dilectionem que ex deo ē et deus est.

Ca. VIII.

Dn

emo dicat: nō noui quid diligam: Diligat fratrem: et diligit eandē dilectionē. Abaḡ em̄ nouit dilectiōez qua diligit: q̄ fratrem que diligit. Ecce iā p̄t notiorē deū habere q̄ fratrem. Plane notiorē quia presentiorē: notiorē quia interiorē: notiorē: q̄ certiorē. Amplectere dilectionez deū: et dilectione amplectere deū. Ipsa ē dilectio que oēs bonos angelos: et oēs dei seruos confociat vinculo sanctitatis: nosq̄ et illos cōiungit inuicē nobis: et subiungit sibi. Quāto igit̄ saniores sum⁹ a timore supbie: tanto sumus dilectione pleniores. Et q̄ nisi deo plen⁹ ē: qui plen⁹ est dilectiōe? Atenim

charitatē video: et quātū possum eā mēte cōspicio: et credo scripture dicēt: Qm̄ de⁹ charitas ē: et q̄ manet in charitate: in deo manet. Sed cū illā video: nō in ea video trinitatem imo vero vides trinitatem: si charitatem vides. Sed cōmonebo si potero: vt videre te videas assit tantū ipsa: vt moneamur charitate ad aliq̄d bonū. Quia cū diligimus charitatem aliquid diligētē diligimus: propter hoc ip̄m: quia diligit aliquid. Ergo quid diligit charitas vt possit etiā ipsa charitas diligit? Charitas em̄ nō ē que nihil diligit. Si autem seipsam diligit: diligit aliquid q̄ oportet vt charitatem se diligit. Sicut em̄ verbū indicat aliquid: indicat etiā seip̄m: sed nō se verbū indicat: nisi se aliquid indicare indicet. Sic et charitas diligit qd̄ se: s̄ nisi se aliquid diligentē diligit: nō charitatē se diligit. Quid ergo diligit charitas nisi qd̄ charitate diligimus? Id aut̄ vt a primo puehamur frater est. Dilectionē aut̄ fraternā quātū cōmendet Jobes ap̄s attendamus. Qui diligit inq̄t fratrem suū in lumine manet: et scādalum in eo nō ē. Abanifestū ē q̄ iusticie perfectionē in fratris dilectiōe posuerit. Nam in quo scandalum nō est: vtrūq̄ p̄fect⁹ est. Et tñ videt dilectionē dei tacuisse: qd̄ nunq̄ faceret: nisi quia in ipsa fraternā dilectione vult intelligi deū. Aprissime em̄ in eadē epistola paulo post ita dicit: Dillectissimi diligam⁹ inuicem: quia dilectio ex deo est. Et om̄is q̄ diligit: ex deo natus est: et cognoscit deū: q̄ nō diligit: nō cognouit deū: quia deus dilectio ē. Ista cōtextio satis apte q̄ declarat eandē ip̄am fraternā dilectionē: nam fraternā dilectio est qua diligimus inuicē: nō solū ex deo sed etiā deū esse: quā vident⁹ tanta auctoritate p̄dicari. Lū ḡ de dilectione diligim⁹ fratrem de deo diligimus fratrem. Nec fieri p̄t vt eandē dilectionē nō p̄cipue diligam⁹: qua fratrem diligimus. Un̄ colligit̄: duo ita p̄cepta nō posse sine inuicē. Qm̄ q̄ppe deus dilectio est: deū certe diligit: qui diligit dilectionem. Dilectionē aut̄ necesse ē diligit: q̄ diligit fratrem. Et iō paulo post ait: Nō p̄t deum diligere quem non videt: qui fratrem que videt nō diligit: q̄ h̄ illi cā ē nō vidē di deū q̄ nō diligit fr̄m: q̄ em̄ si diligit fr̄m nō ē dilectio: et q̄ nō ē in dilectiōe: nō ē in deo: q̄ de⁹ dilectio ē. Porro q̄ nō ē in deo: nō ē in lumine quia deus lumen est: et tenebre in eo nō sunt velle. Qui ergo non est in lumine: quid mirū si nō videt lumen: id est nō videt deum quia in tenebris est? Fratrem autem videt huma

1. Job. 4

1. Job. 2

Ibidē. 4

Ibidē

1. Job. 4

1. Job. 1

Liber

no visu: quo videri deus nō pōt. Sz si eū quē videt humano visu: spiritali charitate diligere: videret deū q̄ est ipsa charitas visu interiore q̄ videri pōt. Itaq; qui fratrem quē videt nō diligit: deū quē propterea nō videt: q; deus dilectio est: qua caret q̄ fratrem nō diligit: quō pōt diligere? Hec illa iā questio moueat q̄tū fratri charitatis debeam impendere: q̄tū deo incompatibiliter plus q̄ nobis: fratri em̄ quātū nobis ipsis. Nos aut̄ ipsos tāto magis diligimus: quātomagis diligim⁹ deū. Ex vna igit̄ eadēq; charitate deū primūq; diligimus. Sed deū ppter deū: nos autez et primū propter deum.

Ex ea forma qua diligif iustus diligat deus: quia nō pōt ea que dilectionē excitat forma nō diligi: eademq; est deus: quia de⁹ charitas est.

La. IX.

2. Loz. 6

Quid em̄ est queso q̄ exardescimus cū audimus et legimus: Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nūc dies salutis: nullā in quoq; dantes offensionem: vt nō rephendat ministeriū nostrū: s; in omnibus cōmendantes nosmetipsos vt dei ministros: in multa patientia: in tribulatiōib⁹ in necessitatib⁹: in angustijs: in plagis: in carceribus: in seditiōib⁹: in laborib⁹: in vigilijs: in ieiunijs: in castitate: in scientia: in longanimitate: in bonitate: in spiritu sancto: in caritate nō ficta: in verbo veritatis: in virtute dei: p arma iusticie a dextris et a sinistris: per glorā et ignobilitatem: p infamiā et bonā famam: vt seductores et veraces: vt q̄ ignoramur et cognoscamur: quasi morientes: ecce viuimus: vt coerciti et nō mortificati: vt tristis semp aut̄ gaudentes: sicut egentes multos aut̄ ditantes: tanq; nihil hūtes et oia possidentes. Quid em̄ est q̄ accēdimur in dilectionem pauli apli: cū ista legim⁹: nisi q̄ credimus eum ita vixisse? Uicndū tñ sic eē dei ministris: nō de aliq;bus auditū credimus: s; intus apud nos vel potius supra nos in ipa veritate conspici⁹. Illum q̄ quē sic vixisse credimus: ex hoc q̄ videmus diligimus. Et nisi hāc formā quā sp̄ stabile atq; cōmutabile cernim⁹ p̄cipue diligere⁹ nō iō diligere⁹ illum: quia ei⁹ vitā cū in carne viueret: huic forme coaptatā et cōgruentē fuisse: fide retinemus. Sed nescio quō amplius et in ipsius forme charitatem excitamur: p fidem q̄ credim⁹ vixisse sic aliquem: et spem q̄ nos quoq; ita posse viuere qui homines sum⁹: ex eo q̄ aliq; hoies ita vixerūt minie desperam⁹ vt h; et desideremus ardentius: et fidētius p̄cemur.

Ita et ipoz vitā facit a nobis diligere forme illi⁹ dilectio scdm quā vixisse credunt: et illoz vitā credita: in eandē formā flagrantiorē excitat caritatē: vt q̄to flagrant⁹ diligim⁹ deū: tāto certius sereniusq; videamus: q; in dea cōspicimus in cōmutabile formā iusticie: sc̄ em̄ quā hoiez viuere optere iudicam⁹. Valeret ergo si des ad cognitionē et ad dilectionē dei: nō tanq; oino incogniti: aut omnino non dilecti: sed quo pgnoscat manifesti et q̄ firmam⁹ diligat.

De amante et quod amat et amore. La. X.

Quid est autē dilectio vel caritas quā tantopere scriptura diuina laudat et p̄dicat: nisi amor boni. Amor autez alicuius amatis est: et amore aliqd amat. Ecce tria sunt: amans et qd amat: et amor. Quid est q̄ amor nisi quedā vita duo aliq; copulans vel copulare appetēs: amantē scz et qd amat. Et h; etiā in extremis carnalibusq; amoribus ita est: sed vt aliqd purius et liquidius hauriamus: calcata carne ascēdam⁹ ad aim. Quid amat animus in amico: nisi animū? Et illic igit̄ tria sunt: amās et qd amat: et amor. Restat etiā huic ascēdere et supius ista q̄rere q̄tū homini dat. Sed hic paululū req̄scat intentio: nō vt se iam existimet inuenisse qd q̄rit: s; sicut solet inueniri locus vbi iā querendū est aliqd: non dū illud inuentū est: s; iam inuentū est vbi q̄ratur ita h; dixisse suffecerit: vt tanq; ab articulo alicuius exordij cetera contexamus.

Explicit liber octauus

Incipiunt capitula libri noni.

- i De deo semp querendo
- ii De amore: an tria sint: amās: et qd amatur: et amor: an autem duo sint cum quis non alium q̄ seipsum diligit.
- iii De mēte et noticia eius et volūtate.
- iiii Tria esse in anima: que sunt vnum mentem: et noticia sui: et amorem.
- v Q̄ mens: et amor: et noticia: et singula in se maneant: et omnia in omnibus.
- vi De noticia qua mens nō solum se: sed etiā alias mētes nosse regulariter potest.
- vii De verbo quod mēs ex eterna cōcipit veritate.
- viii Quali amore diligere debeat creatura.
- ix Quo differat dilectio rerum spiri-

talium ab amore carnalium.

x Non omnia que noticia comprehendit dici possit concepta.

xj Concepte noticia similitudinē tunc ad eque litatem mentis accedere: cum id quod cognoscitur neque inferioris neque superioris nature est.

xij Cur sicut noticia mentis est proles: non etiam amor: partus eiusdem sit.

Aurelij augustini epi liber nonus incipit.

De deo semper querendo. Caplm. I.

Trininitate certe querimus: non quam libet: sed illam trinitatem que deus est: verusque ac summus: et solus deus.

Expecta ergo quisquis hanc audis.

Adhuc enim querimus. Et talia querentem nemo iuste reprehendit: si tamen in fide firmissimus querat: quod aut nosse: aut eloqui difficillimum est. Affirmantem vero cito iusteque reprehendit quicquid melius vel videt vel docet. Querite inquit deum et vivetis a vestra. Et ne quisque se tanquam apprehendisse temere gaudeat: querite inquit faciem eius semper. Et apostolus. Si quis se inquit putat aliquid scire: nondum scit que admodum scire oporteat. Quisquis autem diligit deum: hic cognitus est ab illo. Nec sic quidem dixit: cognovit illum: que periculosa presumptio est. Hic cognitus est ab illo. Sed et alibi cum dixisset. Nunc autem cognoscentes deum: statim corrigens. Imo cogniti inquit a deo: maximeque illo loco.

Fratres inquit ego me ipsum non arbitror apprehendisse. Unum autem: que retro oblitus in ea que ante sunt extensus: secundum intentionem se quoad palmam superne vocacionis dei in christo Jesu. Quotquot ergo perfecti: hoc sapiamus.

Perfectionem in hac vita dicit: non aliud quam ea que retro sunt oblitisci: et in ea que ante sunt extendi secundum intentionem. Tutissima est enim querentis intentio: donec apprehendatur illud quo tendimus et quo extendimur. Sed ea recta intentio est que proficiscitur a fide. Certa enim fides utcumque inchoat cognitionem. Cognitio vera certa non perficitur: nisi post hanc vitam: cum videbimus faciem ad faciem. Hoc ergo sapiamus ut noverimus tutiores esse affectum vera querendi quam incognita per cognitionis presumendi. Sic ergo queramus tanquam inveniendi: et sic inveniamus tanquam quesituri. Cum enim consummaverit homo: tunc incipit. De credendis nulla infidelitate dubitemus: de intelligendis nulla temeritate affirmemus. In illis auctoritas tenenda est: in his veritas exquirenda. Quod ergo ad istam questionem attinet: credamus patrem et filium et spiritum sanctum

esse unum deum: uniuerse creature conditorem atque rectorem: Nec patrem esse filium: nec spiritum sanctum vel patrem esse vel filium: sed trinitatem relatarum ad invicem personarum: et unitatem equalis essentie: hoc autem queramus intelligere ab eo ipso quem intelligere volumus auxilium precantes: et quantum tribuit: quod intelligimus explicare tanta cura et sollicitudine pietatis: ut etiam si aliquid aliud pro alio dicimus: nihil tamen indignum dicamus. Ut si quid: verbi gratia: de patre dicimus quod patri proprie non conueniat: aut filio conueniat aut spiritus sancto: aut ipsi trinitati: et si quid de filio quod filio proprie non congruat: saltem congruat patri: aut spiritus sancto: aut trinitati. Item si quid de spiritus sancto quod proprietatem spiritus sancti non deceat: non tamen alienum sit a patre aut filio: aut ab uno deo ipsa trinitate: veluti nunc cupimus videre utrum illa excellentissima caritas proprie spiritus sanctus sit: quod si non est: aut pater est caritas: aut filius: aut ipsa trinitas: quam resistere non possumus certissime fidei: et validdissime auctoritati scripture dicentis: Deus caritas est: non tamen debemus deuiare sacrilego errore: ut aliquid de trinitate dicamus: quod non creatori: sed creature potius conueniat: aut inani cogitatione fingatur. Que cum ita sint attendamus ista tria: que inuenisse nobis videmur. Nondum de supernis loquimur: nondum de deo patre et filio et spiritus sancto: sed de hac impari imagine: et cum imagine: id est homine: familiarius enim eam et facilius fortassis intruetur mentis nostre infirmitas.

An tria sint amans et quod amat et amor. An autem duo sint cum quis non alium quam seipsum diligit

Capitulū. II

Ecce ego qui hoc quero: cur aliquid amoria sunt: ego: et quod amo: et ipse amor. Non enim amo amorem: nisi amantem amem. Nam non est amor: ubi nihil amat. Trias ergo sunt: amans: et quod amatur: et amor. Quod si non amem nisi meipsum: nonne due erunt quod amo et amor: Amans enim et quod amatur: hoc idem est: quia se ipse amat: sicut amare et amari: eodem modo idipsum est cum se quisque amat: et amari a se. Tunc enim non est aliud atque aliud amare et amari: sicut non est aliud atque aliud: amans et amatus. At vero amor: et quod amatur: etiam sic duo sunt. Non enim quisquis se amat amor est: nisi cum amatur ipse amor. Aliud est autem amare se: aliud est amare amorem suum. Non enim amat amor: nisi iam aliquid amans: quod ubi nihil amatur: nullus est amor. Duo ergo sunt

Liber

cum se quisque amat. amor et quod amat. Tunc enim amans et quod amatur unum est. Unde videtur non esse consequens: ut ubiqueque amor fuerit: iam tria intelligantur. Auferamus enim ab hoc consideratione cetera que multa sunt quibus homo constat: atque ut hec que nunc requirimus quantum in his rebus possumus liquido reperiamus: de sola mente tractemus. Abens igitur cum amat seipam: duo quedam ostendit mentem et amorem. Quid est autem amare se: nisi sibi ipse esse velle ad fruendum se. Et cum tamen se vult esse quantum est: par menti voluntas est et amanti amor equalis. Et si aliqua substantia est amor: non est utique corpus: sed spiritus. nec mens corpus: sed spiritus est. Neque tamen amor et mens duo spiritus: sed unus spiritus: nec eentia due: sed una: et tamen duo quedam unum sunt amans et amor: siue sic dicas quod amatur: et amor. Et hoc quidem duo: relative ad invicem dicuntur. Amans quippe ad amorem refertur: et amor ad amantem. Amans enim aliquo amore amat: et amor alicuius amantis est. Abens vero et spiritus non relative dicuntur sed essentialiter demonstrant. Non enim quia mens et spiritus alicuius hominis est: ideo mens et spiritus in se non manent. Retracto ei eo quod homo est: quod adiecto corpore dicitur: mens et spiritus manent. Retracto autem et amate nullus est amor: et retracto amore nullus est amans. Ideoque quantum ad invicem referuntur: duo sunt. Quod autem ad se dicuntur: et singula spiritus: et simul utrumque unus spiritus: et singula mens et simul utrumque una mens. Ubi ergo trinitas attendamus quantum possumus: et inuocemus lucem sempiternam ut illuminet tenebras nostras et videamus in nobis quantum simus imaginem dei

De mente et noticia eius et voluntate. Lap. III

Mens enim amare seipam non potest: nisi etiam se noverit. Nam quod amat quod nescit. Aut si quisque dicit ex noticia generali vel speciali mentem credere se eam talem: quale alias expra est: et ideo amare semetipam insipientissime loquitur. Unde enim mens aliquam mentem nouit: si se non nouit. Neque enim ut oculus corporis videt alios oculos: et se non videt: ita mens nouit alias mentes et ignorat semetipam. Per oculos enim corporis corpora videmus: quia radios qui per eos emicant: et quicquid cernimus tangunt: refringere vel retorqueri in ipsos non possumus: nisi cum specula intuemur. Quod subtilissime obscurissimeque dissertitur: donec apertissime demonstrat: vel ita se rem habere vel non ita. Sed quoquo modo se habeat vis qua per oculos cernimus: ipsam certe vim: siue sint radij: siue aliud aliquid oculi

lis cernere non valeamus: sed mentem querimus et si fieri potest: etiam hoc mente comprehendimus. Abens ergo ipsa sicut corporearum rerum noticia per sensus corporis colligit: sic incorporearum rerum per semetipam. Ergo et semetipam per se ipsam nouit: quoniam est incorporea. Nam si non se nouit: non se amat.

Tria esse in anima que sunt unum mentem et noticiam sui et amorem. Lap. III.

Sicut autem duo quedam sunt: mens et amor eius cum se amat: ita quedam duo sunt mens et noticia eius cum se nouit. Igitur ipsa mens et amor: et noticia eius: tria quedam sunt: et hec tria unum sunt: et cum perfecta sunt: equalia sunt. Si enim minus se amat quod est ut verbi gratia: tantum se amat hominis mens quantum amanda est corpus hominis: cum plus sit ipsa quam corpus: peccat: et non est perfectus amor eius. Item si amplius se amat quod est: velut si tantum se amet quantum amandus est deus: dum incomparabiliter minus sit ipsa quam deus: etiam sic nimio peccat et non perfectum habet amorem sui. Ab amore autem pueritate et iniquitate peccat: cum corpus tantum amat quantum amandus est deus: Item noticia si minor est: quod est illud quod nescit: et plene nosci potest: perfecta non est. Si autem maior est: iam superior est natura quam nouit quam illa que nota est: sicut maior est noticia corporis: quam ipsum corpus quod ea noticia notum est. Illa enim vita quedam est: in ratione cognoscens: corpus autem non est vita: Et vita quolibet corpore maior est: non mole sed vi. Abens vero cum seipam cognoscit: non se superat noticia sua: quia ipsa cognoscit: ipsa cognoscit. Cum ergo se totam cognoscit: neque secum quicquam aliud: par illi est cognitio sua: quia neque ex alia natura est eius cognitio: cum seipam cognoscit. Et cum se totam nihil amplius percipit: nec minor nec maior est. Recta igitur diximus hec tria: cum perfecta sunt: esse consequenter equalia. Si etiam admonemur: si utrumque videre possumus hec in anima existere: et tanquam inuoluta euolui ut sentiamur et dinumerentur substantialiter vel ut ita dicam: essentialiter: non tanquam in subiecto: ut color: aut figura in corpore: aut vlla qualitas: aut quantitas. Quicquid enim tale est: non excedit subiectum in quo est. Non enim color: iste aut figura huius corporis potest esse et alterius corporis. Abens autem amore quo se amat potest amare et aliud preter se. Item non se solam cognoscit mens: sed et alia multa. Quod enim non amor et cognitio tanquam in subiecto insunt menti sed substantialiter etiam ista sunt sicut ipsa mens quia et si relative dicuntur ad invicem: in sua

IX

tamen sunt singula queq; substantia. Non sic color et coloratum relatiue ita dicuntur adinuicem. vt color in subiecto colorato sit: non habens in seipso propriam substantiam: quoniam coloratum corpus substantia est. ille autē in substantia: sed sicut duo amici etiam duo sunt homines: que sunt substantie cum homines non relatiue dicantur. amici autem relatiue. Sed item quis substantia sit amans vel sciens substantia sit scientia: substantia sit amor: sed amans et amor. aut sciens et scientia: relatiue ad se dicantur sicut amici. Absens vero aut spiritus non sunt relatiua: sicut nec homines relatiua sunt: non tamen sicut amici homines possunt seorsum esse abinuicem: sic amans et amor: aut sciens et scientia. Quis et amici corpore videntur separari posse: non animo. in quantum amici sunt. verū tñ fieri pot. vt amicus amicum etiam odisse incipiat et corpore amicus esse desinat: nesciente: illo: et adhuc amante. Amor autē quo se mens amat: si eē desinat simul et illa desinat esse amans. Item noticia qua se mens nouit: si esse desinat: simul et illa nosse se desinat. Sic caput capitati alicui vti q; caput est. et relatiue ad se dicitur quis etiam substantie sint. Nam et caput corpus est. et capitatum. Et si non sit corp: nec capitatum erit. Sed hec precisione abinuicem separari pnt. illa non possunt: Quia si sunt aliqua corpora q; secari omnino et diuidi nequeunt: tamen nisi partibus suis constarent corpora non essent pars ergo ad totum relatiue dicitur: quia ois pars alicuius totius pars est: et totū oibus partibus totū est. Sed quoniam et pars corpus est et totum: non tñ ista relatiue dicunt: s; etiā substantia lter dicunt. Fortassis ergo mens totū est: eius quasi partes amor quo se amat et scientia qua se nouit: quibus duabus partibus illud totū constat. An tres sunt equales partes quibus totū vnum completur. S; nulla pars: totū cuius pars est completif. Absens vero cum se totam nouit: hoc est perfecte nouit per totū eius est noticia eius. Et cum se perfecte amat: totā se amat: et per totū ei amor eius. Num ergo sicut ex vino et aqua et melle vna sit portio: et singula per totum sunt: et tamen tria sunt: nulla em pars est portiois q; non habeat hec tria: Non em iuncta velut si aqua et oleum essent: sed omnino cōmixta sunt: et substantie sunt omnes: et totus ille liquor vna q; dam est ex tribus cōfecta substantia. Tale aliquid arbitrandū est esse simul hec tria: mentē amorem: noticiam: sed non vnius substantie sunt aqua: vinum: et mel: quis ex eorum com-

mixtione fiat vna substantia portiois: Quō autem illa tria nō sunt eiusdem substantie nō video: cum mens ipa se amet: atq; ipa se nouerit: atq; ita sint hec tria: vt nō alteri alicui rexmens vel amata vel nota sit. Tm^o ergo eiusdemq; essentie necesse est hec tria sint: et ideo si tanq; cōmixtione cōfusa essent: nullomodo essent tria: nec referri adinuicē possent. Quē admodum si ex vno eodemq; auro tres anulos similes facias: quis connexos sibi referūt adinuicem q; similes sunt. Omnis em similis alicui similis est: et trinitas anulorū est: et vnu aurū. At si misceantur sibi et per totam singuli massam suam conspergant intercidet illa trinitas: et oīno non erit: ac non solū vnum aurū dicitur: sicut in illis tribus anulis dicebatur: s; iam nulla aurea tria

Mens et amor et noticia et singula in se manent et oia in oibus Capit. V.
In illis tribus cum se nouit mens et amat se: manet trinitas: mens: amor: noticia: et nulla cōmixtione cōfunditur. Quis et singula sint in seipsis: et inuicem tota in totis: siue singula in binis: siue bina in singulis. Itaq; oia i oibus. Nam et mēs est vtiq; in seipso: quoniam ad seipam mens dicitur: quis noscens vel nota: vlnoscibilis: ad suam noticiā relatiue dicatur. Amans quoq; et amata vel amabilis ad amorem referatur: q; se amat et noticia: quis referatur ad mentem cognoscentem vel cognitā: tamē et ad seipam nota et noscens dicitur. Non enim sibi est incognita noticia: qua se mens ipa cognoscit. Et amor: quis referatur ad mentem amante cuius amor est: tamen et ad seipm est amor: vt sit etiam in seipso: quia et amor amatur. Nec alio nisi amore amari pot: id est seipso. Ita sūt hec singula in seipsis. In alterius aut ita sunt: quia et mens amans in amore est: et amor in amante noticia: et noticia in mente noscente. Singula in binis ita sunt quia mens que se nouit et amat: in amore et noticia sua est: et amor amantis mētis seseq; scientis: in mēte noticiaq; ei est. Et noticia mentis se scientis et amante in mente atq; in amore eius est: quia scientes se amat et amantem se nouit. Ac per hoc et bina in singulis: quia mens que se nouit et amat cum sua noticia est in amore: et cum suo amore in noticia. Amor: quippe ipse et noticia simul sunt in mente: que se amat et nouit. Tota vō in totis: quemadmodum sint: iam supra ostendimus: cum se tota mens amat: et totam nouit: et totum amorem suum nouit: totamq; amat noticiam suam: quādo tria ista ad seipsa

Liber

perfecta sunt. Adiro itaq; modo tria ista inseparabilia sunt a semetipsis. et tamē eorum singulū quodq; substantia est. et simul omnia vna substantia vel essentia: cum et relatiue dicant adinuicem.

De noticia qua mens non solum se: sed etiam alias mentes nosse regulariter potest. Lapf. VI.

Sed cum seipam nouit humana mens et amat seipam: non aliquid incommutabile nouit et amat: aliquid vniuersū quod homo loquendo enunciat mentem suam: quod in seipso agatur attendens: Aliter autem humanam mentem speciali aut generali cognitione diffinit. Itaq; cum mihi de sua propria loquitur: vtrum intelligat hoc: aut illud: aut non intelligat: et vtrum velit aut nolit hoc aut illud: credo: Cum vero de humana specialiter aut generaliter verum dicit: agnosco et approbo. Unde manifestum est aliud vnum quēq; videre in se: quod sibi alius dicenti credat: non tamen videat: aliud autem in ipsa veritate quod alius quoq; possit intueri: quoque alterum mutari per tempora: alterum incommutabile eternitati consistere. Neque enim oculis corporeis multas mentes videndo per similitudinē colligimus: generalem vel specialem mentis humane noticiam sed intuemur inuiolabilem veritatem ex qua perfecte quantum possumus diffiniamus: non qualis sit vniuscuiuscunq; hominis mens: sed qualis esse sempiternis rationibus debeat. Unde etiam phantasias rerum corporalium per corporis sensus haustas et quod animo infusas memorie: ex quibus etiam ea que non visa sunt ficto phantasmate cogitantur: siue aliter quam sunt: siue fortuito sicuti sunt alijs omnino regulis supra mentem nostram incommutabiliter manentibus: vel approbare apud nosmetipsos: vel improbare conuincimur cum recte aliquid approbamus aut improbamus. Nam cum et recolo cartaginis mēna que vidi: et cum fingo alexandrie que non vidi: eademque imaginarias formas quasdam quibusdam preferens: rationabiliter prefero: viger et claret desuper iudicium veritatis: ac sui iuris incorruptissimis regulis firimum est. Et si corporalium imaginum quasi quodam nubilo subtextitur non tamen inuoluitur atque confunditur. Sed interest vtrum ego sub illa: vel in illa caligine: tamē a celo perspicuo secludar: an sicut in altissimis montibus accidere solet: inter vtrumque aere libero fruens: et serenissimam lucem super densissimas nebulas subter aspiciam. Nam vnde in me fraterni amoris inflammatur ardor: cum audio virum aliquem pro fidei pul-

chritudine et firmitate: acriter tormenta tolerasse. Et si mihi digito ostendatur ipse homo: studeo mihi coniungere: notum facere: amicitia colligare. Itaq; si facultas datur: accedo: alloquor: sermonem confero: affectum meum in illum quibus verbis possum exprimo: vicissimque in eo fieri quem in me habeat atque exprimi volo: spiritalemque complexum credendo melior: quia peruestigare tam cito et cernere penitus eius interiora non possum. Amo itaque fidelem et forte virum: amore casto atque germano. Quod si mihi inter nostras loquelas fateatur: aut incautus aliquo modo sese indicet: quod vel de deo credat incongrua: atque in illo quoque carnale aliquid desideret: et pro tali errore illa pertulerit vel sperate pecunie cupiditate: vel inani auaritate laudis humane: statim amor ille quo in eum ferebar offensus: et quasi repercussus: atque ab indigno homine ablatum: in ea forma permanet: ex qua eum tale credens amaueram. Nisi forte ad hoc homo iam ut talis sit: cum tale non esse conperio. At in illo homine nihil mutatum est: mutari non potest ut fiat: quod eum iam esse credideram: in mente autem mea mutata est vtiq; ipsa existimatio: que de illo aliter se habebat: et aliter habet. Idemque amor ab intentione perfruendi: ad intentionem consulendi: incommutabili desuper iusticia iubente deflexus est. Ipsa vero forma in concussa ac stabili veritate: et in qua fruere homine bonum eum credens: et in qua eum consulo: ut bonus sit: eadem luce incorruptibilis sincerissimeque rationis: et mentis aspectum et illam phantasie nubem quam desuper cerno cum eundem hominem quem videram cogito in perturbabili eternitate perfundit. Item cum arcum pulchre et equaliter intortum quem vidi: verbi gratia: cartagini a se reuoluo: res quedam menti nunciata per oculos memorie que transfusa imaginatum conspectum facit. Sed aliud mente conspicio finemque mihi opus illud placet: vnde etiam si displiceret: corrigerem. Itaq; de istis secundum illam iudicamus: et illam cernimus rationalis mentis intuitu. Ista vero aut presentia sensu corporis tangimus: aut imagines absentium fixas in memoria recordamur: aut ex earum similitudine talia fingimus: qualia nos ipsi si vellemus atque possemus: etiam opere moliremur. Aliter enim figurantes animo imagines corporum: aut per corpus corpora videntes: aliter autem rationes artesque ineffabiliter pulchram talium figurarum super aciem mentis simplici intelligentia capientes

IX

De verbo quod mens ex eterna concipit-
veritate Capitulum. VII.

Illa igitur eterna veritate ex qua
temporalia facta sunt omnia. forma
fm quam sumus. et fm quam vel in
nobis vel in corporibus vera et recta ratione
aliquid opamur visu mentis aspicimus. atq;
inde conceptam rerum veracem noticiam: tanq;
verbum apud nos habemus: et dicendo intus
gignimus: nec a nobis nascendo discedit. Lū
aut ad alios loquimur: verbo intus manenti
ministerium vocis adhibemus: aut alicui⁹ si-
gni corporalis: vt per quandam cōmemoratio-
nem sensibilem: tale aliquid fiat etiā in animo
audientis: quale de loquentis animo non re-
cedit. Nihil itaq; agimus per membra corpo-
ris in factis dictisq; nostris: quibus vel appro-
bantur vel improbantur mores hominum: qđ
non verbo apud nos intus edito preuenim⁹.
Nemo em̄ volens aliquid facit: qđ non in cor-
de suo prius dixerit. Quod verbum amore cō-
cipitur: siue creature: siue creatoris: id est aut
nature mutabilis aut incōmutabilis veritatis
Quali amore diligi debeat creatura

Capitulum. VIII.

Ergo aut cupiditate: aut caritate nō
quo non sit amanda creatura. sed si
ad creatorem refertur ille amor: non iam cu-
piditas sed caritas erit. Tunc enim est cupi-
ditas cum propter se amatur creatura. tūc nō
vtentem adiuuat: sed corrumpit fruētē. Lū
ergo aut par nobis: aut inferiori creatura sit in-
feriore vtendum est ad deum: pari autē fru-
endum. sed in deo. Sicut enim teipso: non in
teipso frui debes. sed in eo qui fecit te. Sic etiā
illo: quem diligis: tanq; teipm: et nobis ergo et
fratribus in domino fruamur: et inde nos nec
ad nosmetipsos remittere. et quasi relaxare de-
orsum versus audeamus. Nascitur autem ver-
bum cum excogitatum placet. aut ad peccan-
dum aut ad recte faciendum. Verbum ergo
nostrum et mentem de qua gignitur quasi me-
dius amor coniungit: seq; cum eis tertium cō-
plexu incorporeo sine vlla confusione strigit

Quo differat dilectō rerum spiritualium ab
amore carnalium. Capitulum. IX.

Conceptum autē verbum et natum
idipm est. eum voluntas in ipa noti-
cia cōquiescit quod fit in amore spi-
ritualium. Qui enim: verbi gratia: perfecte no-
uit: perfecteq; amat iusticiam: iam iustus est.
etiam si nulla existat fm eam forinsecus p mē-
bra corporis operandi necessitas. In amore
autem carnalium temporaliumq; reruz: sicut

in ipis animalium fetibus: alius est concept⁹
verbi: alius partus. Illic em̄ quod cupiendo
concepitur: adipiscendo nascitur. Quoniam
non sufficit auaricie nosse: et amare aurum: ni-
si et habeat. Neq; nosse et amare vesci: aut con-
cumberc: nisi etiam id agat: neq; nosse et ama-
re honores et imperia: nisi proueniant. Que
tamen omnia: nec adepta sufficiunt. Qui em̄
biberit ex hac inquit aqua: sitiet iterum Job. 4.
et in psalmo. Concepit inquit dolorem et pepe-
rit iniquitatem. Dolorem vltimo dicit cō-
cipi. cum ea cōcipiuntur que nosse ac velle nō
sufficit: et inardescit atq; egrotat animus indi-
gentia: donec ad ea perueniat: et quasi pariat
ea. Unde eleganter in latina lingua parta di-
cuntur: et reperta atq; comperta: que verba
quasi a partu ducta resonant. Quia cupiscē-
tia cum conceperit parit peccatum. Unde do-
minus clamat. Venite ad me omnes qui la-
boratis et onerati estis: Et alio loco. Elepna-
tibus. et lactantibus in illis diebus. Lum itaq;
ad partum verbi referret omnia vel recte fa-
cta vel peccata. ex ore inquit tuo iustificabe-
ris: et ex ore tuo condemnaberis: os volens in-
telligi: non hoc visibile: sed interius inuisibile
cogitationis et cordis.

Job. 4.
Ps. 7.

Jaco. 1.

Abat. 11.
3bid. 24

Non omnia que noticiā comprehendit dici
posse concepta. Capitulum. X.

Recte ergo queritur: vtrum omnis
noticia verbum: an tantum amata
noticia. Nouimus enim et ea que odi-
mus. Sed nec concepta: nec pta dicenda sūt
animo. que nobis displicent. Nō enim omnia
que quoquo modo tangunt concipiuntur: vt
tantum nota sint. non tamen verba dicantur.
sicut ista de quibus nunc agimus. Aliter enim
dicuntur verba que spacia temporuz syllabis
tenent: siue pronuncientur: siue cogitentur.
alter omne quod notum est verbū dicitur aīo
impresum qđ diu de memoria proferri et diffi-
niri potest: quis res ipa displiceat. aliter cum
placet quod mente concipitur. Scđm quod
genus verbi accipiendum est quod ait aposto-
lus. Nemo dicit domin⁹ Iesus: nisi in spiritu
sancto: cum fm aliam verbi notionem dicant
hoc et illi. De quibus ipse dominus ait. Non
omnis qui dicit mihi dñe dñe. intrabit in regnū
celorum. Verum tamen cum et illa que odim⁹
recte displicent: recteq; improbantur: appro-
batur eorum improbatio: et placet et verbum ē
Neq; vitiozum noticiā nobis displicet: sed ipa
vitia. Nam placet mihi quod noui. et diffinio
quid sit intemperantia: et hoc est verbum eius
sicuti sunt in arte nota vitia. Et recte appro-

1. Cor. 12

Abat. 7

batur eorum noticia: cum discernit cognitor speciem priuationemque virtutis: sicut aere: et negare: esse et non esse. At tamen virtute priuari atque in vitium deficere damnabile est. Et diffinire intemperantiam verbumque eius dicere pertinet ad artem morum. Esse autem in temperantem ad id pertinet quod illa arte culpatur sicut nosse ac diffinire quod sit soloecismus pertinet ad artem loquendi: facere autem vitium est: quod eadem arte reprehendit. Verbum est igitur: quod nunc discernere ac insinuare volumus cum amore: noticia. Cum itaque se mens nouit et amat: iungitur ei amore verbum eius. Et quoniam amat noticiam: et nouit amorem: et verbum in amore est: et amor in verbo: et utrumque in amante atque dicente. Sed omnis finis speciem noticia: similis est ei rei quam nouit. Est enim alia noticia finis priuationem quam cum improbamur loquimur. Et hec priuationis improbatio speciem laudat: ideoque approbatur.

Concepte noticiae similitudinem tunc ad equalitatem mentis accedere: cum id quod cognoscitur: neque inferioris: neque superioris nature est.

Capitulum XI.

Habet ergo animus nonnullam speciei note similitudinem: siue cum ea placet: siue cum eius priuatio displicet. Quo circa in quantum deum nouimus: similes sumus. Sed non ad equalitatem similes: quia nec tantum eum nouimus: quantum ipse se. Et quemadmodum cum per sensum corporis discimus corpora: sit eorum aliqua similitudo in animo nostro: que phantasia memorie est. Non enim omnino ipsa corpora in animo sunt: cum ea cogitamus: sed eorum similitudines. Itaque cum eas pro illis approbamur: erramus. Error namque est pro alio alterius approbatio. Melior est tamen imaginatio corporis in animo: quam illa species corporis: in quantum hec in meliore natura est: id est in substantia vitali sicuti animus est: ita cum deum nouimus: quamuis melioris efficiamur quam eramus ante: nosseimus: maximeque cum eadem noticia etiam placita digneque amata verbum est: sitque aliqua dei similitudo illa noticia: tamen inferior est: quia in inferiori natura est. Creatura quippe animus: creator autem deus. Ex quo colligitur: quia cum se mens ipsa nouit atque approbat: sic est eadem noticia verbum eius: ut ei sit par omnino et equale: atque identidem: quod neque inferioris essentie noticia est: sicut corporis: neque superioris sicut dei. Et cum habeat noticia similitudinem ad eam rem quam

nouit: hoc est cuius noticia est: hec habet perfectam et equalem qua mens ipsa que nouit est nota. Ideoque et imago et verbum est: quod de illa exprimitur cum cognoscendo eidem coequatur: et est gignenti equale quod genitum est.

Cur sicut noticia mentis est proles non etiam amor partus eiusdem sit. Capitulum XII.

Quid ergo amor: non erit imago: non verbum: non genitum. Cur enim mens noticiam suam gignit cum se nouit: et amorem suum non gignit cum se amat? Nam si propterea est notionis sue causa quod noscibilis est: amoris etiam sui causa est: quod est amabilis. Cur utrumque itaque non genuerit: difficile est dicere. Hec enim questio etiam de ipsa summa trinitate: omnipotentissimo creatore deo: ad cuius imaginem homo factus est: solet mouere homines: quos veritas dei per humanam locutionem inuitat ad fidem. Cur non spiritus quoque sanctus a patre deo genitus vel creditur vel intelligitur: ut filius etiam ipse dicatur? Quod nunc in mente humana utrumque inuestigare conamur: ut ex inferiore imagine in qua nobis familiaris natura ipsa nostra quasi interrogata respondet: exercitatio mentis acie ab illuminata creatura ad lumen incommutabile dirigamus. Si tamen veritas ipsa persuaserit: sicut dei verbum filium esse nullus christianus dubitat: ita caritatem esse spiritum sanctum. Ergo ad imaginem illam que creatura est: hoc est ad rationalem mentem: diligentius de hac re interroganda considerandaque redeamus: ubi temporaliter existens: non nullarum rerum noticia que ante non erat: et aliquarum rerum amor que antea non amabantur distinctius nobis aperit quid dicamus: quia et ipsi locutioni temporaliter dirigende: facilius est ad explicandum res que in ordine temporum comprehenduntur. Primo itaque manifestum sit posse fieri ut sit aliquid scibile: id est quod sciri possit: et tamen nesciatur: illud autem fieri non posse ut sciat: quod scibile non fuerit. Unde liquido tenendum est quod omnes res quamcumque cognoscimus: cogenerat in nobis noticiam sui. Ab utroque enim noticia parit: a cognoscente et cognito. Itaque mens cum se ipsam cognoscit: sola parit et noticiam sue: et cognitum enim et cognitor ipsa est. Erat autem sibi ipsa noscibilis: et antequam se nosset: non noticia sui non erat in ea: cum se ipsa non nouerat. Quod ergo cognoscit se: parem sibi noticiam sui gignit: quia non minus se nouit quam est: nec alterius essentie est noticia eius: non solum quia ipsa nouit: Sed etiam quia se ipsam: sicut supra diximus. Quid ergo de amore dicendum est: cur

Sen. j.

IX

non etiam cum se amat: ipm quoqz amorem sui genuisse videatur: Erat enim amabilis sibi: et anteq se amaret: quia poterat se amare sicut erat sibi noscibilis: et anteq se nosset: quia poterat se nosse. Nam si non sibi esset noscibilis: nunq se nosse potuisset. Ita si non sibi eet amabilis: nunq amare potuisset. Cur itaqz amando se non genuisse dicatur amorem suum: sicut cognoscendo se genuit noticiam suam. In eo quidem manifeste osteditur hoc amoris esse principium: unde procedit: ab ipsa quidem mente procedit que sibi est amabilis anteq se amet: atqz ita principiu est amoris sui quo se amat. Sed ideo no recte dicitur genitus ab ea sicut noticia sui qua se nouit: quia noticia iam inuentum est quod partum repertu dicitur: quod sepe precedit inquisitio eo fine quietura. Nam inquisitio est appetitus inueniendi: quod idem valet si dicas: reperiendi. Que autem reperiuntur: quasi pariuntur: unde proli similia sunt: ubi nisi in ipsa noticia: ubi enim quasi expressa formantur. Nam etsi iam erant res quas querendo inuenimus: noticia tamen ipsa non erat: quam sicut prole nascentem deputamus: porro appetitus ille qui est inquirendo procedit a querente: et pendet quodammodo: neqz requiescit sine quo intenditur: nisi id quod queritur inuentum: querenti copuletur. Qui appetitus: id est inquisitio: quis amor esse no videatur: quo id quod notum est: amatur. Hoc enim adhuc ut cognoscat agitur: tamen ex eodem genere quiddam est. Nam voluntas iam dici potest: quia omnis qui querit inuenire vult: et si id querit quod ad noticiam pertineat: omnis qui querit nosse vult. Quod si ardentius atqz instanter vult: studere dicitur quod maxime in assequendis atqz adipiscendis quibusqz doctrinis dici solet. Partum ergo mentis antecedit appetitus quidaz: quo id quod nosse volumus querendo et inueniendo nascitur proles ipsa noticia: ac per hoc appetitus ille quo concipitur pariturqz noticia: partus et proles recte dici non potest. Idemqz appetitus quo inhiatur rei cognoscende: fit amor: cognite dum tenet atqz amplectitur placitam prolem: id est noticiam gignentisqz coniungit. Et est quedam imago trinitatis: ipsa mens et noticia eius quod est proles eius: ac de se ipsa verbum eius: et amor tertius: et hec tria vnum atqz vna substantia. Hec minor proles: dum tantam se nouit mens quanta est: nec minor amor: dum tantu se diligit qm nouit et quanta est.

Explicit liber nonus.

Incipiunt capitula libri decimi.

- i De studijs discere amantium quod ignorant: quod tamen non expeteret scire si penitus ignorarent.
- ii Quibus causis amari videntur cognita: cum ipsa scientia eorum que nescimus expetitur.
- iii An incognita sibi sit mens cum se querit ut nouerit.
- iiii De proprijs mentis que non potest ignorare.
- v In quo mens nosse se debeat: et a quibus abstinere ne eis quasi proprijs delectetur: atqz in se minus nouerit.
- vi In quibus mens de se cogitans possit errare.
- vii De opinionibus eorum qui mentem a liquid precipuum corporis esse senserunt.
- viii Quomodo mens nosse se querens: nihil de se corporeum debet cogitare.
- ix Quomodo mens cognoscat seipsam.
- x Quomodo mens nosse se cupiens nihil eorum de se opinari debeat: de quibus scire esse dubitandum.
- xi De memoria: intelligentia et voluntate: in quibus mens habet in se quandam imaginem diuine trinitatis.
- xii De querenda imagine trinitatis etiam in his que anima ex corporis sensibus concipit.

Aurelij Augustini episcopi de trinitate liber decimus incipit.

De studijs discere amantium quod ignorant: quod tamen non expeterent scire si penitus ignorarent.

Capitulum I.

Nunc ad ea ipsa consequenter enodatus explicanda limitior accedat intentio. Ac primu quia rem proius ignota amare omnino nullus potest: diligenter intuentum est cuiusmodi sit amor studentium: id est non iam scientius: sed adhuc scire cupientiu quasqz doctrinas. Et in his qpe reb i qb no vitate dicitur studium solent existere amores ex auditu: dum

X

hoim inter se cogitata: significantiu vocu enu-
 ciatione noscunt. ppter hoc notu decus. et ob
 hoc amatu quia notu. studiose querit verbuz
 illud ignotu. Itaq; cu audierit atq; cognoue-
 rit remetu. a veteribus vinu appellatu: s; iam
 ex vsu loquendi que nu habem hoc vocabu-
 lu emortuu. ppter nonnullos fortasse veteruz
 libros sibi necessariu deputabit. Si autem illos
 superuacaneos habet. forte ia nec dignuz qd
 memorie comedet existimat: qz videt. ad illaz
 spem doctrine qua nota mente inruetur atq;
 amat minime pertinere. **¶** Nobre ois amor stu-
 dentis animi. hoc est volentis scire qd nescit: no
 est amor ei rei qua nescit: s; ei qua scit: ppter
 qua vult scire qd nescit. aut si ta curiosus e. vt
 no ppter causam alia nota: sed solo amore ra-
 piat incognita sciendi: discernend quide est a
 studiosi noie iste curiosus: sed nec ipe amat in-
 cognita: imo pgruenti dicitur: odit incognita: que
 nulla esse vult: du vult oia esse cognita. Sed
 ne quisq; nobis difficiliore referat questionez
 asserens ta no posse queq; odisse qd nescit: qz
 no pot amare qd nescit. no resistim verbis: s;
 intelligendu est: no hoc ide dici cu dicit: amat
 scire incognita. ac si diceret: amat incognita.
 Illud ei fieri pot vt amet quisq; scire incogni-
 ta. vt aut amet incognita non pot. Non enim
 frustra ibi est positu scire. Quis scire amat i
 cognita. no ipa incognita. sed ipm scire amat.
 Quod nisi haberet cognituu neq; scire se quic-
 q; posset fidenter dicere neq; nescire. Non so-
 lum em qui dicit scio. et verum dicit. necesse est
 vt quid sit scire sciat. sed etiaz qui dicit nescio.
 id que fidenter et veru dicit scit veru se dicere
 scit vtiq; quid sit scire. qz discernit ab sciente
 nescientem. cum veraciter se intuens dicit ne-
 scio. Et cu ipe scit se verum dicere ynde sciret
 si quid sit scire. nesciret.

Quibus causis amari videtur cognita. cu
 ipa scientia eozq; nescimus expedit. **La. XI.**

Quilibet igitur studiosus. quilibet cu-
 riosus non amat incognita. cum ar-
 dentissimo appetitu instat scire qd
 nescit. Aut em iam genere notuz habet quod
 amat. idq; nosse expedit. etia in aliqua re sin-
 gula vel in singulis rebus que illi nondu note
 forte laudant. fingitq; aio in angariam for-
 mam qua excitetur in amore. Unde aut fin-
 git nisi ex his que iam nouerat. Cui tamē for-
 me aio figurate atq; in cogitatione notissime
 si eam que laudabat dissimilem inuenerit. for-
 tasse no amabit. Qd si amauerit. ex illo ama-
 re incipiet ex quo didicit pauloante quippe
 alia erat que amabatur. quam sibi animus.

formas exhibere consueuerat. Si autem illi forme
 simile inuenerit qua forma pdicauerat: cui ve-
 re possit dicere. ia te amabam. nec tunc vtiq;
 amabat incognita: qua illa similitudie nouerat
 Aut i spe sempiternae rois videm aliqd tibi
 amamus: qd cum expressum in aliq; rei tpalis
 effigie: illis q; expti sunt laudantibus et ama-
 mus et credim: no aliqd amam incognitum
 vni iam supra satis disseruim. Aut aliqd no-
 tum amam: ppter qd ignotu aliqd querim
 cui ignoti amore nequaq; nos tenet. s; illius
 cogniti q; pertinere nouim: vt illud etia qd ad-
 huc ignotu qrimus nouerim: sicut d incogni-
 to verbo pauloante locutus sum. Aut ipm scire
 quis q; amat: quod nulli scire aliquid cupien-
 ti esse incognitu pot. His causis videt amare
 incognita qui scire aliquid volunt quod ne-
 sciunt et ppter ardentiore qredi appetitu sine
 amore esse dici non pnt. Sed qz se res aliter
 habeat: nec oino quicq; amet incognitu. ar-
 bitroz me psuasisse veru diligenter intuenti-
 bus. Sed qz exempla q; dedim eoz sunt qui
 aliqd qd ipsi non sunt nosse cupiunt. videndu
 est. ne forte aliqd nouu genus appareat cum
 seipsa mens nosse desiderat.

An incognita sibi sit mens cu se querit vt
 nouerit **Capitulum III.**

Quid g amat mes. cu ardentem seip-
 sam qrit vt nouerit. dum incognita
 sibi est. Ecce em mens semetipaz q-
 rit vt nouerit: et inflammat hoc studio. Amat
 igit. Sed qd amat. Seipam. Quo. cu se non
 du nouerit. nec qzq; possit amare qd nescit.
 An ei fama pdicauit specie sua. sicut de absen-
 tib; solemus audire. Forte g se nan amat. sed
 qd de se fingit hoc amat. lōge fortasse aliud q;
 ipa est. aut si se mens sui simile fingit. et io cum
 hoc figmentum amat se amat anteq; nouerit:
 qz id qd sui simile est intuet. Mouit igit alias
 metes ex quib; se fingat. et genere ipso sibi no-
 ta est. Cur ergo cum alias metes nouit. se no
 nouit. cu seipsa nihil possit esse pscntius. **¶** Si
 vt oculis corpis. magis alij oculi noti sunt. q;
 ipi sibi no se q; qrat nuq; inuictura. Nuq; ei se
 oculi pter specula videbunt. Nec villo mo putā
 du est etia reb; in corpis ptepladis tale aliqd
 adhiberi. vt mes tanq; in speculo se nouerit.
 An i rōne veritatis eterne videt qz speciosuz
 sit nosse semetipam. et hoc amat. qd videt stu-
 detq; i se fieri. qz quis sibi nota no sit. notu tū
 ei e qz bonu sit vt sibi nota sit. Et h; qdē p mira-
 bile e: no du se nosse. et qz sit pulch; se nosse ia
 nosse. An aliquē finē optimū. i. securitatē et bea-
 titudinē suā videt. p qndā occultā memoriā q;

in longinqua eā pgressam nō deseruit. ⁊ cre-
dit ad eundē finē: nisi seipam cognouerit se p-
uenire nō posse. Ita dū illud amat hoc q̄rit. ⁊
notū amat illud ppter qd̄ querit ignotū. Sz
cur memoria beatitudinis sue potuit memo-
ria sui cū ea perdurare non potuit. vt tam se
nosset que vult puenire. q̄ nouit illud q̄ vult
puenire. An cū se nosse amat. nō se quā non-
dum nouit. sed ipm nosse amat: acerbiusq; to-
lerat seipam deesse scientie sue. qua vult cun-
cra comprehendere. Nouit aut̄ quid sit nosse: ⁊
dum hoc amat qd̄ nouit etiam se cupit nosse.
Ubi ergo nosse suū nouit si se non nouit. nam
nouit qd̄ alia nouerit. se aut̄ nō nouerit. hinc
em̄ nouit: ⁊ quid sit nosse. Quo pacto igitur
se aliquid scientē scit: que seipam nescit. neq;
em̄ alterā mentē scientem scit s̄ seipam. Scit
igitur seipam. Deinde cū se querit vt nouerit
querentē se iā nouit. It̄ se ergo nouit. Qua-
propter non pōt oīno nescire se. Que dum se
nescientē scit: se utiq; scit. Si aut̄ se nescientē
nesciat. nō se querit vt sciat. Quapropter eo
ip̄o quo se querit. magis se sibi notā q̄ ignotā
esse cōuincit. Nouit em̄ se querentē atq; nesci-
entē: dū se querit vt nouerit. Quid ergo dice-
mus. An qd̄ ex pte se nouit: ex pte non nouit.
Sed absurdū est dicere: nō eam totā scire qd̄
scit. Non dico totū scit: s̄ qd̄ scit: tota scit. Lū
itaq; aliquid de se scit: qd̄ nisi tota nō pōt. totā
se scit. Scit aut̄ se aliqd̄ scientē. nec pōt quicq;
scire nisi tota. Scit se igitur tota. Deinde qd̄
eius ei tam notū est q̄ se viuere.

De proprijs mentis que non potest igno-
rare.

Capitulum III.

Non pōt aut̄ ⁊ mens esse ⁊ nō viuere
q̄n̄ habet etiā amplius vt intelligat
It̄am ⁊ anime bestiarum viuunt: sed
non intelligunt. Sicut ergo mens tota mens
est: sic tota viuit. Nouit aut̄ viuere se. Totam
se igitur nouit. Postremo cū se nosse mens q̄-
rit: mentē se esse iā nouit. alioquin vtrū se que-
rat ignorat: ⁊ aliud p alio forsitan querat. Si
eri em̄ pōt vt ip̄a nō sit mens. atq; ita dum mē-
tem nosse querit: non seipam querat. Qua-
propter qm̄ cum querit mens quid sit mens:
nouit qd̄ se querat. pfecto nouit quod ipsa sit
mens: porro si hoc in se nouit quod mens est.
⁊ tota mens est: totam se nouit. Sed ecce nō
se nouerit esse mētem: cum aut̄ se querit. hoc
tantū modo nouerit quod se querat. Potest
em̄ etiam sic aliud p alio querere. si hoc nescit
vt autē non querat aliud pro alio. pculdubio
nouit quid querat. At si nouit quid querat: ⁊
seipam querit. seipam utiq; nouit. Quid ergo

adhuc q̄rit: q̄ si ex pte se nouit: ex parte āt ad-
huc q̄rit: non seipam: sed pte suā querit. Lum
em̄ eaīpa dicit. Deinde qz nouit nōdū se a se
inuentā totā: nouit q̄nta sit tota. Itaq; ita q̄rit
qd̄ deest. que admodū solemus q̄rere vt veni-
at in mentez qd̄ excidit: nec tñ penitus exci-
dit: qz pōt recognosci cū venerit hoc eē qd̄ q̄-
rebat. Sed quō mens veniat in mentē quasi
possit mens in mente non esse: huc accedit qz
si parte inuēta nō se totā querit. tñ tota se q̄rit.
Tota ergo sibi p̄sto est: ⁊ quid adhuc quera-
non est: hoc em̄ deest quod querit: nō illa que
querit. Lum itaq; tota se querit nihil eius de-
est. Aut si non tota se querit. sed pars que in-
uenta est. querit partem que non dum inuen-
ta est. Non se ḡ mens q̄rit cuius se nulla pars
querit: pars em̄ que inuenta est: nō se querit.
pars autem que nondum inuenta est: nec ip̄a
se querit: quoniam ab ea que iam inuenta
est parte non queritur. Quocirca quia nec to-
ta se mens querit: nec pars eius vlla se querit
se mens omnino nō querit.

In quo mens nosse se debeat: ⁊ a quib⁹ ab-
stinere ne eis quasi proprijs delectetur atq; i
se minus nouerit.

Ca. V.

Quid ergo ei p̄ceptum est: vt seipam
cognoscat: credo vt seipam cogitet: ⁊
fm̄ naturā suam viuat: id ē vt fm̄ na-
tura suam ordinari appetat: sub eo sez cui sub-
denda est: supra ea quib⁹ p̄ponēda est: sub illo
a quo regi debet: supra ea que regere debet.
Abulta em̄ p cupiditatē prauā tanq; sui sit ob-
lita: sic agit. Videt em̄ qd̄ā intrinsecus pul-
cra: in prestantiori natura que deus est. Et cū
instare debeat vt eis fruatur: volens ea sibi tri-
buere: ⁊ non ex illo: similis illius: sed ex seip̄sa
esse quod ille est: auertitur ab eo: moueturq;
⁊ labitur in minus ⁊ minus: quod putat am-
plius ⁊ amplius: quia nec ipsa sibi: nec ei quic-
q; sufficit recedenti ab illo qui solus sufficit.
Ideoq; per egestatem ac difficultatem sit ni-
mis intenta in actiones suas: ⁊ inquietas de-
lectationes quas per eas colligit: atq; ita cu-
piditati acquirendi noticias ex his que foris
sunt: quorum cognitum genus amat: ⁊ sentit
amitti posse: nisi impensa cura tenet tenean-
tur perditq; securitatem: tantoq; seipam mi-
nus cogitat: quā om̄magis secreta est: q̄ se non
possit amittere. Ita cum aliud sit nō se nosse:
aliud nō se cogitare. Itaq; em̄ multaz doctri-
naz peritū: ignorare gr̄maticā dicimus. cū
eā nō cogitat: qz de medicina arte tunc cogi-
tat. Lū ergo aliud sit nō se nosse: ⁊ aliud se co-
gitare: tanta vis est amoris. vt ea que cum

X

amore diu cogitauerit. eisq; cure glutino in-
 heserit. attrahat secū etiā cū ad se cogitandā
 quodā nō redit. Et q; illa corpora sunt que fo-
 ris per sensus carnis adamauit. eozq; diutur-
 na quadā familiaritate implicata est. nec secū
 pōt introsum tanq; in regiōe incorporee na-
 ture ipā corpa inferre: imagines eorum con-
 uoluit et rapit. factus in semetipā: de semetipā
 Dat em̄ eis formādis quiddam substātie sue:
 seruat aut̄ aliquid: quo libere de specie raliuz
 imaginum iudicet: et hoc est magis mens. id
 est rōalis intelligentia. que seruat vt iudicet
 Nam illas anime ptes que eozq; similitudini-
 bus informantur. etiam cum bestijs nos cō-
 munia habere sentimus.

In quib⁹ mēs in se cogitans possit errare.
 Capitulū. VI.

Rat aut̄ mēs: cū se istis imaginibus
 tāto amore pūgit: vt etiā se eē aliqd
 hmōi existimet. Ita ei pformat eis quodā nō
 nō id existendo sed putando. nō quo se imagi-
 nem putet. s; oīno illud ipm cui⁹ imaginē secū
 habet. Tūget quippe in ea iudiciū discernēdi
 corpus qd̄ foris relinquit ab imagine. quā de
 illo secū gerit. nisi cū ita exprimunt eedē ima-
 gines tanq; foris sentiant: nō intrus cogitetur
 sicut dormientib⁹: aut furentibus: aut in aliq̄
 extasi accedere solet.

De opinionibus eoz qui mentē aliqd pci-
 puū corporis esse senserūt. Capitulū. VII.

Um itaq; se tale aliqd putat. corp⁹
 esse se putat. Et q; sibi bñ conscia est
 principat⁹ sui quo corpus regit. hic
 factū est vt quidā quererent qd̄ corpus āplus
 valeret in corpore: et hoc esse mentē. vel oīno to-
 tā aiām existimarēt vt empedocles et ericetes
 opinati sūt. Itaq; alij sanguinē: alij cerebruz
 alij cor: nō sic scriptura dicit. Cōfitebor tibi dñe
 in toto corde meo. Et diliges dñm deū tuum
 ex toto corde tuo. Hoc. n. abutendo vel trans-
 ferēdo vocabulo dīa corpe ad animū: s; ipam
 oīno p̄ticolā corpis quā in viscerib⁹ dilaniatis
 videm⁹. eā eē putauerūt Alij ex minutissimis
 indiuiduisq; corpusculis q̄s atomos dicūt. cō-
 currentib⁹ in se atq; coherentib⁹. eā p̄fici cre-
 diderūt. Alij aerē. alij ignē. substātiā ei⁹ esse
 dixerūt. Alij eā nullā esse substātiā. quia nisi
 corpus: nullā substātiā poterāt cogitare. et
 eā corpus esse nō inueniebāt. sed ipam tempe-
 rationē corpis nr̄i vel cōpageni primordioruz
 quib⁹ ista caro tāq; p̄nectit. eē opinati sunt eo-
 q; oēs eā mortālē esse senserūt: q; siue corpus
 esset: siue aliqua cōpositio corporis. nō posset
 vtiq; imortaliter pmanere. Qui vero ei⁹ sub

stantiā vitā quandā nequaq; corporeā. qñ qd̄
 vitā. oē viuū corpus animantē ac viuificantē
 esse reperiūt. cōsequenter et imortalē. q; vite
 carere vita nō pōt. vt quisq; potuit. pbare co-
 nati sunt. Nā de quinto illo nescio: quo corpe-
 qd̄ notissimis q̄tuo: hui⁹ mūdi elementis q̄-
 dā pūgentes. hinc aiām esse dixerūt. hoc lo-
 co diu differendū nō puto. Aut em̄ hoc vocāt
 corpus qd̄ nos. cui⁹ in laci spacijs toto mi-
 noze est. et in illis annumerādi sunt q̄ mētē cor-
 poreā esse crediderūt. Aut si vel oēm substā-
 tiām. vel oēm mutabilē substātiā corpus ap-
 pellant. cū sciant nō oē locoꝝ spacijs aliqua lō-
 gitudine vel latitudine et altitudine cōtineri
 nō cū eis de vocabuli questione pugnandū ē.
 In his oib⁹ sentētijs q̄sq; videt mētis naturā
 et eē substātiā et nō eē corporeā. i. nō minore sui
 pre min⁹ occupare loci spaciū. mai⁹ q; maiore
 sū oportet videat eas q̄ opinant eē corporeas
 nō ob hoc errare qd̄ mens desit eoz noticie. s;
 qd̄ adiūgūt ea: sine quibus nullā p̄nt cogitare
 naturā. Sine phantasijs em̄ corpm quicquid
 vñ fuerint cogitare. nihil oīno eē arbitrāt. iō
 q; nō se tanq; sibi desit mens requirat. Quid
 em̄ tā cognitōi adest. q; id qd̄ menti adest. aut
 qd̄ tā mēti adest. q; ipā mens. Cū et ipā q̄ ap-
 pellat inuentio. si verbi origenē retractemus
 qd̄ aliud resonat. nisi q; inuenire est in id ve-
 nire qd̄ querit. p̄opterea q̄ q̄si vltro in mētē
 veniūt. nō v̄sitate dicunt inuenta. q̄uis cogni-
 ta dici possint. q; nō in ea q̄rendo tendebam⁹
 vt in ea veniremus: hoc est ea inueniremus.
 Quapropter sicut ea que oculis aut villo alio
 corpis sensu requirunt. ipā mens querit. ipā
 em̄ etiā sensū carnis intendit. tūc aut̄ inuenit
 cū in ea q̄ requirunt id est sensus venit. Sic
 alia que non corporeo sensu internuncio. sed
 p seipam nosse debet cū in ea venit. inuenit.
 Aut in superiore substātiā. i. in deo: aut in cete-
 ris aiē partibus sicut de ipis imaginibus cor-
 porū cum iudicat. intus em̄ in aiā eas inuenit
 per corpus impressas

Et mens nosse se cupiēs nihil eoz d̄ se cor-
 poreū debeat cogitare.

Capitulū. VIII.

Rgo seipam quemadmodum que-
 rat et inueniat. mirabilis questio est
 q̄ tēdat. vt q̄rat. aut veniat: vt inue-
 niat. Quid em̄ tam in mente q̄ mēs est. Sed
 quia in his est que cum amore cogitat. sensibi-
 libus aut̄: id est corporalibus cū amore assue-
 facta est. nō valet sine imaginibus eorum eē
 in semetipā. hinc ei obort̄ erroris dedecus-
 dum rerum sensarum imagines se cernere.

ps. 9. ijo
 137.
 Deur. 6.

a se non pōt: vt se solā videat. Loheserunt em̄
mirabiliter glutino amoris: ⁊ hec est eius im-
mundicia: qm̄ dū se solē nititur cogitare. h̄ se
putat esse sine quo se non pōt cogitare. Lum
igit̄ ei p̄cipit vt seip̄am cognoscat: non se tāq̄
sibi detracta sit querat: sed id qd̄ sibi addidit
detrabat. Interior est em̄ ip̄a: non solū q̄ ista
sensibilia que manifeste foris sunt: sed etiaz q̄
imagines eoz̄ q̄ in parte quadā sunt aie. quā
habent ⁊ bestie: q̄uis intelligentia careant q̄
mētis est pp̄ria. Lū ergo sit mens interior q̄-
dam mō exit a semetip̄a. cū in hec quasi vesti-
gia multaz intentionū exerit amoris affectū
Que vestigia tanq̄ imprimunt memorie: qm̄
hec que foris sunt corpalia sentiunt: vt etiam
cū absunt ista: presto sint tñ imagines eorum
cogitantib⁹. Cognoscat ḡ semetip̄am: nec q̄si
absentē se querat: sed intentionem volunta-
tis qua palia vagabat̄ statuatur in seip̄am: ⁊ se
cogitet. Ita videbit q̄ nunq̄ se nō amauerit:
nunq̄ nescierit: Sed aliud secū amando cuz
eo se confudit ⁊ cōcreuit quodam mō: atq̄ ita
dū sicut vnum diuersa cōplectitur: vnum pu-
tauit esse que diuersa sunt

Quō mens cognoscat seip̄am. Cap. IX.

Qn itaq̄ velut absentem se querat
cernere: s̄ p̄ntez se curet discernere
Nec se quasi nō noz̄it cognoscat: sed
ab eo q̄ alterū nouit dinoscat. Ip̄m em̄ quod
audit: cognosce. teip̄am: quō agere curabit si
nescit: aut qd̄ sit cognosce: aut qd̄ sit teip̄am.
Si aut̄ vtrūq̄ nouit: nouit seip̄am: qz̄ ita n̄ d̄r
menti: cognosce teip̄az: sicut d̄r: cognosce che-
rubin aut seraphin. De absentibus ei illis cre-
dimus: s̄m qd̄ celestes quedā pr̄ates esse p̄di-
cant. Nec sicut d̄r cognosce voluntatē illius
hoīs: q̄ nobis nec ad sentienduz̄ vllō mō: nec
ad intelligendū p̄sto est: nisi corpali⁹ signis
editis: ⁊ hoc ita vt magis credam⁹ q̄ intelliga-
mus: Necq̄ ita vt d̄r hoī: vide faciē tuā: quod
nisi in speculo fieri nō pōt. Itā ⁊ ip̄a n̄ fa-
ciēs absens ab aspectu n̄ ōest: qz̄ nō ibi est q̄ ille di-
rigi pōt. Sed cū d̄r mēti: Cognosce teip̄am: eo
ictu q̄ intelligit qd̄ dictū est: teip̄am: cognoscat
seip̄am: nec ob aliud q̄ eo q̄ sibi p̄is est. Si at̄
qd̄ dictū est nō intelligit: nō vtiq̄ facit. h̄ igit̄
ei p̄cipit vt faciat: qd̄ cū ip̄m p̄ceptū intelligit:
facit. Nō ergo adiūgat aliud ad id qd̄ seip̄am
cognoscat: cū audit vt seip̄am cognoscat. Ler-
te enim nouit sibi dici: sibi scilicet que est: ⁊ vi-
uit: ⁊ intelligit. Sed est ⁊ cadauer: viuit ⁊ pe-
cus: intelligit autem nec cadauer nec pecus.
Sicut ergo sese esse ⁊ viuere scit: quomodo ē
⁊ viuit intelligentia.

Mens nosse se cupiēs nihil eorum de se
opinari deat de qb⁹ scit eē dubitādū. La. X.
CU ergo: verbi gr̄a: mens aere ⁊ se
putat: aerē intelligere putat. Se tñ
intelligere scit: aerem aut̄ se esse nō
scit: sed putat. Se cernat qd̄ putat: cernat qd̄
scit: hoc ei remaneat. Tñ ne illi quidē dubita-
uerunt: q̄ aliud atq̄ aliud corp⁹ esse mentem
putauerūt. Necq̄ em̄ oīs mens aerem se eē exi-
stimat: s̄ alie ignē: alie cerebrū: alieq̄ aliō cor-
pus: ⁊ aliud alie: sic supra cōmemorauī. oēs tñ
se intelligere nouerunt ⁊ esse ⁊ viuere. Sed I-
telligere ad id qd̄ intelligunt referunt: eē aut̄
⁊ viuere ad seip̄as. Et nulli est dubiū: nec que
q̄ viuere q̄ non sit. Ergo p̄sequenter ⁊ eē ⁊ vi-
uere id qd̄ intelligit: non sicuti est cadauer qd̄
nō viuit: nec sicuti viuit aīa q̄ nō intelligit: sed
pp̄rio quodā eodēq̄ p̄stantiore mō. Itē velle
se sciunt: necq̄ hoc posse queq̄ qui non sit ⁊ q̄
non viuat pariter sciunt. Itēq̄ ip̄am volunta-
tem referunt ad aliquid qd̄ ea voluntate vol-
unt. Ademinisse etiā se sciunt: simulq̄ sciunt
quod nemo meminisset nisi esset ac viueret.
Sed ⁊ ip̄am memoriā referimus ad aliqd̄
quod ea meminimus. Duobus igitur horum
trium memoria ⁊ intelligentia multarū reruz̄
noticia atq̄ scientia p̄tinentur. Voluntas at̄
adeat: per quā fruamur eis vel vtamur. Fruī-
mur enim cognitis: in quibus volūtas ip̄is p̄-
pter seip̄a delectata conquescit: vtimur vero
eis que ad illud referimus quo fruendum est.
Nec est alia vita hominū vitiosa atq̄ culpabi-
lis: q̄ male vtens ⁊ male fruens. De qua re si
est nunc differēdi locus. Sed quoniam de na-
tura mentis agitur: remoueamus a conside-
ratione nostra oēs noticias que capiūtur ex-
trinsecus per sensus corporis: ⁊ ea q̄ possum⁹
oēs mentes de seip̄is nosse: certasq̄ esse dili-
gentius attendamus. Utrum enim aeris sit
vis viuendi: reminiscendi: intelligēdi: volēdi
cogitandi: sciendi: iudicandi. An igitur: an ce-
rebrū: an sanguinis: an athomozuz̄: an preter
vsitata quattuor elementa: quinti nescio cui⁹
corporis: an ip̄ius carnis nostre compago: vt
temperamentum hec efficere valeat: dubita-
uerunt hoīes: ⁊ alius hoc: alius aliud affirma-
re conatus est. Viuere se tñ ⁊ meminisse: ⁊ in-
telligere: ⁊ velle: ⁊ cogitare: ⁊ scire: ⁊ iudicare
quis dubitet. Qm̄ quidem etiam si dubitat vi-
uit: si dubitat vnde dubitet meminit: si dubi-
tat dubitare se intelligit: si dubitat certus esse
vult: si dubitat cogitat: si dubitat scit se nesci-
re: si dubitat iudicat non se temere consenti-
re oportere. Quisquis igitur aliunde dubitat

de his oibus dubitare non debet: que si non essent: de vlla re dubitare nō posset. Ite oīa q̄ vel corpus vel cōpositionē seu t̄pationē corp̄oris esse mentē putāt: in subiecto esse volūt videri: vt substātia sit aer: vel ignis siue aliq̄d aliud corpus: q̄d mētē putāt. Intelligentia v̄o ita in sit huic corp̄i: sicut qualitas eius: vt illud subiectū sit: hec in subiecto: subiectū sc̄z mēs quā corpus esse arbitrant: in subiecto aut̄ intelligentia: siue q̄d aliud eor̄ que certa nobis esse cōmemorauimus. Iuxta opinant̄ etiā illi qui mentē ip̄am negāt esse corpus: sed compaginē aut t̄mpationē corp̄is. Hoc em̄ inter est: q̄ illi mentē ip̄am dicunt esse substantiam in quo subiecto sit intelligentia. Isti aut̄ ip̄az mentē in subiecto esse dicūt corp̄e sc̄z cui cōpositio vel t̄mpatio est. Vñ p̄sequenter etiā intelligentiā quid aliud q̄ in eodez subiecto corp̄e existimāt. Qui oēs nō aduertūt mētē nōsse se etiā cū querit se: sicut ita ostendim̄. Nullo mō aut̄ recte dici sc̄iri aliqua res: duz ei ignorat̄ s̄ba. Quapropt̄ cū se mens nouit s̄bam suā nouit: et cū de se certa est: de s̄ba sua certa est. Certa est aut̄ de se: sicut quincūt ea que supra dicta sunt. Nec oīno certa est: vt aer an ignis sit: an aliq̄d corpus: vt aliq̄d corp̄oris. Nō est igit̄ aliq̄d eor̄. Totūq̄ illud q̄d se iubet vt nouerit: ad hoc p̄inet vt certa sit nō se esse aliq̄d eor̄ de quib̄ incerta est: idq̄ solū esse se certa sit: q̄d solum esse se certa est. Sic em̄ cogitat ignē aut aerē: et quicq̄d aliud corp̄is cogitat. Necq̄ vllō mō fieri possz vt ita cogitaret id q̄d ip̄a est: quēadmodū cogitat id q̄d ip̄a nō est. Per phantasiā quippe imaginariā cogitat hec oīa: siue ignē: siue aerē: siue illud: siue illud corpus: partēue vllā: siue cōpaginē t̄mpationēq̄ corp̄is: nec vtiq̄ ista oīa: sed aliq̄d hor̄ esse d̄. Si q̄d aut̄ hor̄ esset: aliter id q̄ cetera cogitaret: non sc̄z p̄ imaginabile figmentū: sicut cogitant̄ absentia: q̄ sensu corp̄is tacta sunt: siue oīno ip̄a: siue eiusdē generis aliqua: sed quadā interiore: nō simulata: s̄ vera p̄ntis. Non em̄ quicq̄ illi est seip̄a p̄senti: sicut cogitat viuere se et meminisse et intelligere et velle se. Nouit em̄ h̄ in se: nec imaginat̄ quasi extra se illa sensu tetigerit: sicut corp̄alia queq̄ tangunt. Ex quor̄ cogitationibus si nihil sibi assignat: vt tale aliq̄d se esse putet: quicquid ei de se remanet: hoc solum ipsa est.

De memoria: intelligentiā et voluntate in quibus mens habet in se quandam imaginē diuine trinitatis

Capitulum. XI

Remotis igitur paulisper ceteris: q̄ mens de seip̄a certa est: tria h̄ post simū cōsiderata tractemus: memoriā: intelligentiā: volūtatem. In his em̄ trib̄ inspicī solent etiā ingenia puuloz cuiusmodi p̄ferant indolem. Quāto quippe renacius et facilius puer meminit: q̄toq̄ acutius intelligit et studet ardentius: tanto est laudabilior ingenij. Quz v̄o de cuiusq̄ doctrina queritur nō q̄ta firmitate ac facilitate meminerit: vel q̄to acumine intelligat: s̄ q̄d meminerit et q̄d intelligat q̄rit. Et q̄ nō tm̄ q̄ doctus sit considerat̄ lauadibilis animus: s̄ etiā q̄ bonus. nō tm̄ q̄d meminerit et q̄d intelligat: verū etiā q̄d velit attendit: nō q̄ta flagrātia velit: s̄ q̄d velit p̄us: deinde q̄tū velit. Tūc em̄ laudandus est animus vehemēter amans: cū id q̄d amat vehemēter amandū ē. Lū ḡ dicunt̄ h̄ tria: ingenij: doctrina: vsus. Prīmū hor̄ p̄siderat̄ in illis tribus q̄d possit q̄sc̄ memoria et intelligentia et volūtate. Secundū eor̄ p̄siderat̄ q̄d habeat q̄s memoria: et intelligentia: quo studiosa voluntate puenit. Tām vero vsus tertiusi voluntate est p̄actate illa q̄ in memoria et intelligentia p̄tinent: siue ad aliq̄d ea referat: siue eor̄ sine delectata p̄quiescat. Vti em̄ est assumere aliq̄d in facultate volūtatis: vti autem dicit̄ q̄d in vsum venerit: ad id q̄d amas obtinendū referre: si tm̄ amandū est. Frui est enī amore inherere alicui rei p̄pter seip̄am: frui est aut̄ vti cū gaudio nō adhuc spei: s̄ iam rei. Proinde oīs q̄ fruitur vtitur: assumit em̄ aliquid in facultate volūtatis cū sine delectationis. Nō aut̄ oīs qui vtitur: fruitur: s̄ id q̄d in facultatem volūtatis assumit: nō p̄pter illd̄ ipsum: s̄ p̄pter aliud appetit. Ihec igitur tria: memoria intelligentiā volūtatis: qm̄ non sunt tres vite s̄ vna vita: nec tres mentes sed vna mēs cōsequēter vtiq̄ nec tres sube sunt: s̄ vna substantia. Memoria quippe q̄ vita et mēs et substantia dicit̄ ad seip̄am dicit̄. Vero memoria dicit̄: ad aliq̄d relatiue d̄. Hoc de intelligentiā q̄ et de volūtate dixerim. Et intelligentiā quippe et voluntas: ad aliquid dicunt̄. Vita ē autem vna queq̄ ad seip̄am et mēs et essentia. Quo circa tria hec eo sunt vnum: quo vna vita: vna mens: vna essentia. Et quicquid aliud ad seip̄a singula dicuntur: etiam simul nō pluraliter sed singulariter dicuntur. Eo vero tria quo ad se inuicem referuntur: que si equalia non essent: non solum singula singulis sed etiam omnibus singula: non vtiq̄ se inuicem caperant. Necq̄ enim tantum a singulis singula verum etiam a singulis omnia capiunt̄. Ahe-

Libeꝛ

mini enim me habere memoriã ⁊ intelligẽtiã ⁊ voluntatẽ ⁊ intelligo me intelligere ⁊ velle atq; meminisse ⁊ volo me velle ⁊ meminisse ⁊ intelligere totãq; meã memoriã ⁊ intelligẽtiã ⁊ voluntatẽ simul meminisse. Quidẽ enim memorie mee nõ memini: nõ est in memoria mea. Nihil autẽ tam in memoria: q̃ ip̃a memoria ẽ. Totã igit̃ m̃emini. Itẽ q̃cqd̃ intelligo intelligere me scio ⁊ scio me velle q̃cqd̃ volo. Quicqd̃ autẽ scio meminisse. Totãq; igit̃ intelligẽtiã totãq; voluntatẽ meã memini. Sicut cũ hec tria intelligo ⁊ totã simul intelligo. Neq; em̃ quicq; intelligibiliũ nõ intelligo nisi q̃ ignoro. Quidẽ autẽ ignoro: nec memini nec volo. Quicquid itaq; intelligibiliũ nõ intelligo: p̃sequẽtẽ etiam nõ memini nec volo. Quicqd̃ autẽ intelligibiliũ memini ⁊ volo: p̃sequẽtẽ intelligo. Voluntas etiã mea totã intelligentiã totãq; memoriã meã capit dum toto vtoꝝ qd̃ intelligo ⁊ memini. Quapropter qm̃ inuicẽ a singulis ⁊ totã oia capiunt: equalia sunt totã si ngula totis singulis: ⁊ totã singula simul oib; totis ⁊ hec tria vnũ: vna vita: vna mens vna essentia.

De querenda imagine trinitatis etiam in his que aia ex corpis sensib; p̃cipit. La. XII.

I Am ne igitur ascendẽdũ est qualibuscũq; intentionis viribus ad illaz summã ⁊ altissimã essentia: cui? impar imago est humana m̃es s̃ tñ imago: an ad huc eadẽ tria distinctius declarãda sunt i aia p̃ illa q̃ extrinsecus sensu corpis capimus: vbi t̃paliter imp̃m̃it̃ rez corporeaz noticia. Adẽtem q̃pe ip̃am in memoria ⁊ intelligẽtiã ⁊ voluntate suimet ip̃ius talẽ repiebamus: vt qm̃ sp̃ se nosse sempq; seip̃am velle p̃phendebat simul etiã sp̃ sui meminisse: sempq; seip̃am intelligẽ ⁊ amare p̃phendebat. Quis non semp se cogitare discretã ab eis q̃ nõ sunt qd̃ ip̃a est ac p̃ hoc difficile in ea dinoscitur memoria sui ⁊ intelligentia sui. Quasi em̃ non sint h̃ duo: sed vnũ duobus vocabulis appelles: sic appareret in ea re vbi valde ista cõiuncta sunt: ⁊ aliud alio nullo p̃cedit tpe: amorq; ip̃e nõ ita sc̃titur esse: cũ eum non prodit indigẽtia: quoniam am nõ semp p̃resto est qd̃ amat. Quapropter etiam tardioribus dilucescere hec p̃nt duz ea tractantẽ: que ad animũ tempe accedũt: ⁊ q̃ il t̃paliter accidunt cuz meminit qd̃ antea nõ meminerat: ⁊ cum videt qd̃ antea non videbat: ⁊ cũ amat qd̃ antea nõ amabat. Sed aliõ hec tractatio iam poscit exordium: p̃pter huius libelli modum.

Explicit liber decimus.

Incipiunt capitula libri vndecimi.

- i De imagine trinitatis etiam in eo qd̃ imago dei non est: id ẽ in homine exterioriore querẽda.
- ii De visibili ⁊ vidente atq; visione.
- iii De memoria qua visor imago retinet ⁊ intentioẽ aie q̃ in vtrũq; p̃currit.
- iiii De imaginibus quas cogitationis actus intuetur in phantasia quam memoria concepit.
- v De cogitatioib; innoxijs ⁊ de his q̃ ab acie recordatiois abigende sunt.
- vi De fine voluntatis q̃ agnoscit an recta: an prava cupiamus.
- vii De ea trinitate que iam non ex corpore neq; ex corpis sensu: s; de memoria nascitur cogitantis.
- viii De multiplicationibus trinitatum q̃ ex recordatione pariuntur.
- ix De in q̃libet genere trinitatũ voluntas nec parens inueniat esse nec ples.
- x De facile sit cogitãti fingẽ sibi eas sp̃es q̃s nõ vidit ex eaz recordatione q̃a vidit.
- xi De m̃sura ⁊ nũero ⁊ pondẽ q̃z similitudo sit in memoria ⁊ visioẽ ⁊ voluntate.

Incipit liber vndecimus.

De imagine trinitatis etiam in eo qd̃ imago dei non est: id est in homine exterioriore querenda.

Capitulum I.

Nemini dubiũ est sicut interiorẽ hoĩem intelligẽtia: sic exteriorẽ sensu corpis p̃ditũ. Nitamur igitur si possum; in hoc q̃ exterioriore indagare qualecũq; vestigiũ trinitatis: non qz ⁊ ip̃e co-

de nõ sit imago dei. Manifesta ẽ quippe apostolica sententia: que interiorẽ hoĩem renouari dei agnitione declarat s̃m imaginẽ eius q̃ creauit eũ. cum ⁊ alio loco dicat. Et si exterior: hõ noster corrupit. sed interior renouat de die in diẽ. In hoc ergo q̃ corrupit. queramus que admodũ possumus quandã trinitatis effigiẽ ⁊ si nõ expressioẽ: tñ fortassis ad dinoscendũ facilioẽ. Neq; em̃ frustra ⁊ iste hõ dicit: nisi qz inest ei nonnulla interioris similitudo. ⁊ illo ip̃o ordine cõditionis nostre quomortales atq; carnales effecti sumus: facili; ⁊ quasi familiarius visibilia q̃ intelligibilia p̃tractamus. Cum ista sint exterioria: illa interioria: ⁊ ista sensu corpis sentiamus: illa mente intelligam; nosq; ip̃i animi non sensibiles sim; id est corpora: s; intelligibiles: qm̃ vita sum;

Colo. 3.

2. Cor. 4.

tn̄ vt dixi tanta facta est in corpibus p̄suetudo
 ⁊ ita in hec mirō mō relabēs foras se n̄sa. pie-
 cit intētio: vt cū ab incerto corp̄m ablata fue-
 rit vt in sp̄m̄ m̄to certiore ac stabiliore cog-
 nitione figat̄: refugiat ad ista: ⁊ ibi appetat req̄
 em vñ traxit infirmitatē. Et ul̄ egritudinē cō-
 gruendū est: vt si qñ interiora spiritalia accō-
 modati⁹ distinguere atq; facili⁹ insinuare co-
 namur: de corp̄ palibus exteriorib⁹ similitudinū
 documēta capiamus. Sensu igit̄ corp̄is exte-
 rior hō p̄ditus sentit corp̄a: ⁊ iste sensus qd̄ fa-
 cile aduertitur quin quipertitus est: vidēdo:
 audiendo: olfaciendo: gustādo: tangēdo. Sz
 multū est ⁊ non necessariū vt omnes hos qñ
 q̄ sensus id qd̄ querimus interrogem⁹. Qd̄
 em̄ nobis vnus eorū renunciat: etiam in cete-
 ris valz. Itaq; potissimū testimonio vtamur
 oculoꝝ. Is em̄ sensus corp̄is maxime excellit
 ⁊ est visioni mentis p̄ sui generis diuersitate
 vicinior.

De visibili ⁊ vidente atq; visioe. La. II.

Cum igitur aliquod corpus videm⁹
 hec tria qd̄ facillimū est consideran-
 da sunt ⁊ dinoscēda. Primo ip̄a res
 quā videmus siue lapidem siue aliquam flam-
 mam siue quid aliud qd̄ videri oculis potest:
 quod vtiq; iam esse poterat: ⁊ anteq̄ videre
 tur. Deinde visio que non erat p̄usq; rem illā
 obiectam sensui sentiremus. Tertio qd̄ in ea
 re que videtur q̄diu videtur sensum detinet
 oculoꝝ: id animi intentio. In his igitur trib⁹
 non solum est manifesta distinctio: sed etiam
 discreta natura. Primum quippe illud corp⁹
 visibile longe alterius nature q̄ sensus oculoꝝ
 rum quo sibi met incidente fit visio. Ip̄aq; vi-
 sio quid aliud q̄ sensus ex ea re que sentit̄ in-
 format⁹ apparet. Quis re visibili detracta nul-
 la sit: nec vlla omnino esse possit talis visio: si
 corpus non sit quod videri queat. Nullo mo-
 do tamen eiusdem substantie est corpus quo
 formatur sensus oculoꝝ: cum idez corpus vi-
 detur: ⁊ ip̄a forma que ab eodem imprim̄ sensu
 sui que visio vocatur. Corpus em̄ visum i sua
 natura sepabile est. Sensus aut̄ qui iam erat
 in animante: etiam p̄usq; videret qd̄ vidē pos-
 set: cū in aliquid visibile incurreret: vel visio
 que fit in sensu ex visibili corp̄e cū iam cōiun-
 ctum est ⁊ videt̄. Sensus ergo vel visio. i. sen-
 sus nō formatus extrinsecus: vel sensus for-
 matus extrinsec⁹: ad animantis naturā p̄tinet
 oīno aliā q̄ ē illud corpus qd̄ vidēdo sentim⁹
 quo sensus nō ita format⁹ vt sensus sit: s̄ vt vi-
 sio sit. Nam sensus ⁊ ante obiectū rei visibilis
 nisi esset in nobis nō distarem⁹ a cecis: dum

nihil videmus: siue i tenebris: siue clausis lu-
 minib⁹. Hoc aut̄ distam⁹: qd̄ nobis inest ⁊ nō
 videntibus quo videre possim⁹ q̄ sensus vo-
 cat̄: illis vō non inest. Nec aliunde nisi q̄ co-
 carent: ceci appellant̄. Itēq; illa animi intentio
 que in ea re quā videmus sensum tenet atq;
 vtrūq; coniungit: non tñ ab ea re visibili natu-
 ra differt: qñ quidē iste anim⁹ illud corpus est
 sed ab ip̄o q̄ sensu atq; visione qñ solius ani-
 mi est hec intentio. Sensus aut̄ oculoꝝ nō ob-
 aliud sensus corp̄is d̄: nisi qz ⁊ ipsi oculi mem-
 bra sunt corp̄is: Et q̄uis nō sentiant corpus
 exanime: aīa tñ cōmixta corp̄i p̄ instrumentū
 sentit corp̄oreū: ⁊ idē instrumentū sensus vo-
 catur. Qui etiā passione corp̄is cuz quisq; ex-
 cecat̄ intercept⁹ extinguit̄: cum idez maneat
 anim⁹: ⁊ eius intentio luminib⁹ amissis: cum
 non habet quidē sensum corp̄is que videndo
 extrinsec⁹ corp̄i adiūgat̄: atq; in co viso figat
 aspectū: visu tñ ip̄o iudicet se adempto corpo-
 ris sensu: nec p̄ire potuisse: nec minui. Abas-
 net em̄ quidā vidēdi appetit⁹ integer: siue id
 possit fieri: siue non possit. Hec igit̄ tria: corp⁹
 qd̄ videt̄: ⁊ ipsa visio: ⁊ que vtrūq; coniungit
 intētio: manifesta sunt ad dinoscendū: nō so-
 luz p̄pter pp̄ria singuloꝝ: verū etiā p̄pter dif-
 ferentiā naturaz. Itq; in his cum sensus nō
 p̄cedat ex corp̄e illo quod videt̄: sed ex corp̄e
 sentiētis animantis: cui aīa suo quodaz mirō
 mō cōtemp̄at̄: tñ ex corp̄e quod videt̄ gignit̄
 visio. i. sensus ip̄e format̄: vt iam nō tñ sensus
 q̄ etiā in tenebris esse integer p̄t̄: dum est in
 columitas oculoꝝ: sed etiā sensus informat⁹
 fit: q̄ visio vocat̄. Signif̄ q̄ ex re visibili visio: s̄
 nō ex sola: nisi assit ⁊ videt̄. Quocirca ex visi-
 bili ⁊ vidēte gignit̄ visio: ita sane vt ex viden-
 te sit sensus oculoꝝ: ⁊ aspiciētis atq; intuen-
 tis intentio. Illa tñ informatio sensus: que vi-
 sio dicit̄ a solo imprimat̄ corp̄e qd̄ videt̄. i. a re
 aliqua visibili: q̄ detracta: nulla remanet for-
 ma que inerat sensui dū adesset illud qd̄ vide-
 bat̄. Sensus tñ ip̄e remanet q̄ erat ⁊ priusq; ali-
 qd̄ sentiret̄: velut in aqua vestigiū tādiu est:
 donec ip̄m corpus qd̄ imprim̄ inest: quo ab-
 lato nullū erit: cū remaneat aqua que erat: ⁊
 anteq̄ illā formā corp̄is capet. Ideoq; nō pos-
 sumus quidē dicere q̄ sensum gignat res visi-
 bilis: gignit tñ formā velut similitudinē suam
 que fit in sensu: cum aliqd̄ videndo sentimus.
 Sed corp̄is formā qd̄ videmus: ⁊ formā q̄ ab
 illa in sensu videntis fit p̄ eundē sensum non
 discernim⁹: qñ tanta coniunctio est: vt non pa-
 teat discernendi locus. Sed rōne colligimus
 nequa q̄ nos potuisse sentire: nisi fieret in sen-

Liber

su nostro aliqua similitudo conspecti corporis. Neque enim cum anulus cere impingitur: ideo nulla imago facta est quia non discernitur: nisi cum fuerit separata. Sed quam post ceram separatam manet quod factum est ut videri possit: propterea facile persuadetur quod inerat iam cere forma impressa ex anulo: et assequitur ab illa separet. Si autem liquido humore adtingeret anulum: eo detracto nihil imaginis appareret. Nec ideo tamen discernere non deberet: fuisse in illo humore antequam detraheret: anuli formam factam ex anulo quam distinguenda est ab ea forma que in anulo est nisi ista facta est: quam detracto anulo non erit. Quis illa in anulo maneat nisi ista facta est. Sic sensus oculorum non ideo non habet imaginem corporis quod videtur quod diu videtur quia eo detracto non remanet. Ac per hoc tardioribus ingenijs difficillime persuaderi potest formari in sensu nostro imaginem rei visibilis cum eam videmus et eandem formam esse visionem. Sed qui forte aduerterit quod commemorabo: non ita in hac inquisitione laborabit: plerumque cum diu scilicet attenderimus queque luminaria: et inde oculos clausurimus: quasi desinant in conspectu quidem lucidi colores varie sese commutantes: et minus minusque fulgentes donec oino desistant. Quas intelligendum est reliquias esse forme illius quam facta erat in sensu: cum corpus lucidum videretur paulatimque et quodammodo gradatim deficiendo variari. Nam et insertarum fenestrarum cancelli: si eos forte intuebamur: sepe in illis apparere coloribus ut manifestum sit hanc affectionem in sensu ex ea re que videbatur impressam. Erat igitur etiam cum videremur et illa erat clarior et expressior: sed multum coniuncta cum specie rei eius que cernebatur ut discerni oino non posset et ipsa erat visio. Quinetiam cum lucerne flammula modo quodam diuaticis radijs oculorum quasi geminat: due visiones sunt: cum sit res una quam videtur. Sigillatim quippe afficiuntur idem radij de oculo suo quique emicantes: dum non sinunt illud corpus intuentium pariter coniuncteque concurrere ut unus fiat ex utroque contuitus. Et ideo si unum oculum clausurimus non geminum ignem: si cum est unum viderimus. Lur autem sinistro clauso illa species desinet videri que ad dextrum erat: vicissimque dextro clauso illa intermo: id est que ad sinistrum erat: et longum est et rei presentium non necessarium modo querere atque differere. Quod enim ad susceptam quodammodo satis est: nisi fieret in sensu nostro quedam imago simillima rei eius quam cernimus: non enim oculorum numerum flammam species geminare: eum quidem cernendum modum adhibitus fuerit: qui possit concurrere sum separare radios. Ex uno quippe oculo quam

libet modo deducto aut impresso aut intortu: si alter clausus est dupliciter videri aliquid quod sit unum nullo pacto potest. Que cum ita sint tria hec queuis diuersa natura quemadmodum in quandam unitatem contemperent meminimus: id est species corporis que videtur et impressa eius imago sensui quod est visio: sensus formatus et voluntas animi que rei sensibili sensum admouet: in eorum ipsa visionem tenet. Horum primum: id est res ipsa visibilis non pertinet ad animantis naturam: nisi cum corpus nostrum cernimus. Alterum autem ita pertinet ut et in corpore fiat: et per corpus in anima: fit enim in sensu qui neque sine corpore est: neque sine animo. Tertium vero solus anime est: quia voluntas est. Lum igitur horum trium tam diuersae substantie sint: tamen in tantam coeunt unitatem: ut duo priora vix intercedente iudice ratione discerni valeant: species videlicet corporis quod videtur: et imago eius quam fit in sensu: id est visio. Voluntas autem tantam vim habet copulandi hec duo: ut et sensum formatum admoueat ei rei quam cernit: et in ea formatum teneat. Et si tanta violenta est ut possit vocari amor: aut cupiditas: aut libido: etiam ceterum corpus animantis vehementer afficit. Et ubi non resistit pigrior duriorque materies: in similem speciem coloremque commutat licet videre corpusculum chameleontis: ad colores quos videt facillima conversione variari. Aliorum autem animalium quia non est ad conuersionem facilis corpulentia: fetus plerumque perdit libidines matrum cum quid magna delectatione conspexerit. Quod enim teneriora atque ut ita dixerim: formabiliora sunt primordia seminum: tam efficaciter et capaciter sequuntur intentionem materne anime: et que in ea facta est phantasiam per corpus quod cupide aspexit. Sunt exempla quam copiose commemorari possunt: sed unum sufficit de fidelissimis libris: quo dicitur Job. vi. oves et capre varios coloribus parerent superponendo eis varia virgulta in cannalibus aquarum: que potantes intuerentur eo tempore quo conceperant. Sed anima rationalis deformiter vivit: cum sine trinitatem exterioris hominis vivit: id est cum ea que forinsecus sensum corporis format: non laudabilem voluntatem qua hec ad utile aliquid referat: sed turpem cupiditatem qua his inhearscat accommodat.

De memoria quam visorum imago retinet: et iterum
one autem quam in utroque currit. Ca. III.
q. **Q**uia etiam detracta specie corporis que
corpuliter sentiebat: remanet in me-
moriam similitudo eius quo rursus voluntas

conuertat acie vt inde forme intrinsec^o : sicut ex corpe obiecto sensibili sensus extrinsecus formabat. Atq; ita sit illa trinitas ex memoria et interna visione: et que vtrunq; copulat voluntate: que tria cum in vno cogunt: ab ipso coactu cogitatio dicitur. Nec iam in his tribus diuersa sibi est. Neq; enim aut corpus illud sensibile ibi est quod omnino discretum est ab animantis natura: aut sensus corporis ibi formatur vt fiat visio: aut ipsa voluntas id agit vt formandum sensu sensibili corpi admoueat eoque formatum detineat. Sed per illa specie corporis que videbatur extrinsec^o succedit memoria retinens illam speciem quam per corporis sensum comibit anima: proque illa visione que foris erat cum sensus ex corpe visibili formaretur: succedit intus similis visio: cum ex eo quod memoria tenet: formatur acies animi absentia corpora cogitant. Voluntasque ipsa quod foris corpi obiecto formandum sensum admouebat: formatumque iungebat: sic aciem recordantis animi peruertit ad memoriam: vt ex eo quod illa retinuit ista formetur: et sic in cogitatione similis visio. Sicut autem ratione discernebat species visibilis qua sensus corporis formabat: et eius similitudo que fiebat in sensu formato vt esset visio: alioquin ita erant coniuncte: vt omnino vna eademque putaretur: sic illa phantasia cum animo cogitatur specie visibilis corporis: cum perter ex corporis similitudine: quam memoria tenet: et ea que inde formatur in acie recordantis animi: tamen sic vna et singularis apparet: vt duo quedam esse non inueniant nisi iudicante ratione: qua intelligimus aliud esse illud quod in memoria manet: etiam cum aliunde cogitamus et aliud fieri cum recordamur. id ad memoriam redimus: et illic inuenimus eandem speciem. Quae si iam ibi non esset: ita oblitos nos esse diceremus vt omnino recolere non possemus. Si autem acies recordantis non formaretur ex ea re que erat in memoria nullo modo fieret visio cogitantis. Sed vtriusque coniunctio. id est eius quam memoria tenet: et eius que inde exprimitur: vt formetur acies recordantis: quae simillime sunt: veluti vna facit apparere. Cum autem cogitantis acies auersa inde fuerit: atque id quod in memoria cernebat destiterit intueri: nihil forme que impressa erat in eadem acie remanebit. Atque inde formabitur: que rursus impressa fuerit: vt alia cogitatio fiat. Abhinet tamen illud quod reliquit in memoria: quo rursus cum id recordamur peruertatur et peruersa formetur atque vnum cum eo fiat vnde formatur

De imaginibus quas cogitationis acies intuetur in phantasia quam memoria percipit. La. III

Voluntas vero illa que hac atque illac fert et refert acie formatam coniungitque formatam si ad interiorē phantasiā tota perfluxerit: atque a presentia corporum que circumiacet sensibus atque ab ipsis sensibus corporis: animi aciem omnino auerterit: atque ad eam que intus cernitur imaginem peruenit conuerterit: tamen offendit similitudo speciei corporalis expressa ex memoria: vt nec ipsa ratio discernere sinatur: vt foris corpus ipsum videatur: an intus tale aliquid cogitetur. Itaque interdum homines nimia cogitatione rerum visibilium vel illecti vel territi: etiam eiusmodi repetere voces ediderunt: quasi reuera in medijs talibus actionibus siue passionibus versarentur. Et memini me a quodam audisse quod tamen expressas et quasi solidam speciem femine corporis in cogitando carne soleret: vt eise quasi misceri sentiens: etiam genitalibus fluere. Tamen habet virum animam in corpore suo: et tamen valet ad indumentum qualitatem vertendam atque mutandam quod homo afficiatur indutus que coheret indumento suo. Ex eodem genere affectionis etiam illud est quod in somnis per imaginem illudimur. Sed plurimum differt vtriusque sensibus corporis: sicuti sunt dormientium aut ab interiori copage turbatis: sicuti sunt furentium: aut alio quodam modo alienatis: sicuti diuinantium vel prophetantium: animi intentio quadam necessitate incurrat in eas que occurrunt imagines siue ex memoria: siue alia aliquid occulta videtur per quasdam spirituales mixturas sicuti spiritualis sibi: an sic sanis ac vigilantibus interdum contingit: vt cogitatione occupata voluntas se auertat a sensibus atque ita formetur animi acie varijs imaginibus sensibilibus rerum: tanquam ipsa sensibilia sentiantur. Non tamen autem cum appetendo in talia voluntas intendit: sicut iste impressiones imaginum: sed etiam cum deuitandi et cauendi causa rapit animum in ea peruenenda que fugiat. Tamen non solum cupiendo: sed metuendo infertur vel sensus ipsis sensibilibus vel acies animi formatam imaginibus sensibilibus. Itaque aut metus aut cupiditas: quanto vehementior fuerit: tanto expressius formatur acies: siue sentientis ex corpe quod in loco adiacet: siue cogitantis ex imagine corporis: que memoria continetur. Quod ergo est ad corporis sensum aliquid corpus in loco: hoc est ad animi aciem similitudo corporis in memoria. Et quod est aspiciens visio: ad eam speciem corporis ex qua sensus formatur: hoc est visio cogitantis ad imaginem corporis in memoria constitutam: ex qua formatur acies animi. Et quod est intentio voluntatis ad corpus visum: visioque copulanda: vt fiat ibi quedam vnitatis trium: quibus eorum sit diuersa natura: hoc est eadem voluntatis intentio ad copulandam imaginem corporis que est in memoria: et visionem cogitantis: id est formam quam cepit acies animi rediens

Liber

ad memoriā vt fiat: et hic quedā vnitas ex tribus nō iāz nature diuersitate discretis. s̄ vnus eiusdeq; substātie: q; hoc totū intus est: et totū vn̄ animus. Sicut aut̄ cum forma et species corpis interierit: non pōt ad eā volūtas sensum reuocare cernētis. Ita cū imago quā memoria gerit obliuione deleta est: nō erit q̄ animi aciē formandā voluntas recordando retorqueat.

De cogitationib⁹ innoxijis et de his que ab acie recordatōis ābigende sunt. La. V.

Sed q; pualet anim⁹ non solū oblita verū etiā non sensa nec expta p̄tingere ea que nō exciderūt augendo: minucdo: cōmutādo: et p̄ arbitrio cōponēdo sepe imaginat̄ quasi ita aliqd̄ sit: qd̄ aut scit: n̄ ita esse: aut nescit ita esse. In quo genere cauendū est: ne aut mentiat̄ vt decipiat aut opinet̄ vt decipiat. Quib⁹ duob⁹ malis euitatis nihil ei obsūt imaginata phātasmatā: sic nihil obsūt expta sensibilia: et retēta mēōis: si neq; cupide appetant si iuuāt: neq; turpit̄ fugiant: si offendāt. Lū aut̄ in his volūtas relictis meliorib⁹ auida volūtas imōda fit: atq; ita et cū absūt p̄nciosē: et cū absūt p̄ncios⁹ cogitāt. Abale itaq; viuūt: et d̄formit̄ fm̄ trinitatē hoīs exteriori: q; et illā trinitatē: q̄ lz̄ iteri⁹ imagiet̄: exteriora tñ imaginat̄ sensibiliū corpaliū q̄ vtēdoz causa pepit. Nullus em̄ eis vti posset etiam bene: nisi sensaz̄ rez̄ imagines memoria tenerent. Et nisi ps̄ maxima volūtatē in superiorib⁹ atq; interiorib⁹ habiteret: eaq; ip̄a q̄ cōmodat̄ siue foris corpib⁹: siue int⁹ imaginibus eoz: nisi qcq̄d in eis capit ad meliorē veriorēq; vitā referat: atq; in eo sine cui⁹ intuitu hāgeda iudicat acq̄scent quid aliud facimus nisi qd̄ nos ap̄ls̄ facere phibet dicēs: Nolite p̄formari huic seculo: quapropter nō ē ista trinitas imago dei. Ex vltima q̄ppe. i. corpore creatura qua supior est aia: in ip̄a aia fit p̄sensuz̄ corporis: nec tamē est ofno dissimilis. Quid em̄ non p̄ suo genere ac pro suo modulo habet similitudinem dei: quando quidem deus fecit oīa bona valde: nō ob aliud nisi quia ip̄se summe bonus est. Inquantuz̄ ergo bonū est quicquid est intantum scz̄ q̄uis longe distantem: habet tamen nonnullam similitudinem summi boni: et si naturalem vtiq; rectā et ordinatā: si aut̄ vitiosam: vtiq; turpem atq; p̄uersam. Nam et anime in ipsis peccatis suis: non nisi quandam similitudinem dei: superba et prepostera et (vt ita dicam) seruili libertate sectantur. Ita nec primis parentib⁹ nostris persuaderi peccatum posset: nisi dicere-

tur. Eritis sicut d̄ij. Non sane oē quod in creaturis aliquo modo simile est deo: etiam eius imago dicenda est: sed illa sola: qua superior ipse solus est. Ea quippe de illo proz̄sus exprimitur inter quam et ipsuz̄ nulla interiecta natura est. Visionis igitur illius id est forme q̄ fit in sensu cernentis quasi parens est forma corporis ex qua fit. Sed parens illa nō vera: vnde nec ista vera proles est. Neq; enim omnino inde gignitur: quoniam aliud adhibetur corpori: vt ex illo formetur. id ē sensus videntis. Quocirca id amare: alienari ē. Itaq; voluntas que vtrunq; coniungit quasi parentem et quasi prolem: magis spiritalis est q̄ vtrūlibet illorum. Itaq; corpus illud quod cernitur omnino spiritale non est. Visio dō q̄ fit in sensu habz̄ admixtū aliquid spiritale: quia sine anima fieri non pōt. Sed nō totū ita est: qm̄ ille qui formatur corporis sensus est. Voluntas vero q̄ vtrunq; cōiungit: magis vt dixi spiritalis agnoscit̄: et ideo tanq; personam spiritus insinuare incipit in illa trinitate. Sz̄ magis pertinet ad sensuz̄ formatū q̄ ad illud corpus vnde format̄. Sensus enim animantis et voluntas anime est: non lapidis: aut alius cuius corporis qd̄ videtur. Non ergo ab illo quasi parente p̄cedit. Sed nec ab ista quasi ple: hoc est visioe ac forma q̄ in sensu est. Prius em̄ q̄ visio fieret: iam erat voluntas: que formandū sensum cernendo corpi admoit: sed nō dū erat placituz̄. Quō em̄ placeret qd̄ nondū erat visum: placitū aut̄ quieta volūtas est. Ideoq; nec quasi prolem visionis possumus dicere voluntatem: quia erat ante visionem: nec quasi parentem: q; non ex volūtatē. s̄ ex viso corpe formata et expressa est: si nem fortasse voluntatis et requiē possum⁹ recte dicere visionem: ad hoc dūtaxat vnū. s̄ videntū corpus. Neq; em̄ p̄pterea nihil aliud voley: q; videt aliquid qd̄ volebat.

De fine volūtatē q̄ cognoscit̄ si recta an praua cupiamus. Capitulū. VI.

Non itaq; omnino ipsa voluntas hominis cuius finis non est nisi beatitudo: s̄ ad hoc vnū itez̄. s̄ subiectuz̄ volūtas vidēdi finem non habet nisi visionē: siue id referat ad aliud: siue nō referat. Si em̄ nō refert ad aliud visionē sed tantum voluit vt videret: non est disputandū quō oīndat̄ finem voluntatis esse visionē manifestum est em̄. Si aut̄ refert ad aliud: vult vtiq; aliud: nec iam vidēdi voluntas erit. Aut si vidēdi: non hoc vidēdi scilicet subiectū sed aliud tanq; si velit quisq; videre cicatrice: vt inde

Roz. 12.

Ecc. 39.

XI

doceat vulnus fuisse. Aut si velit videre fenestram: vt p fenestraz videat transeūtes. Omnes iste atq; alie tales volūtates: suos pprios fines habent qui referūtur ad finem illius volūtatis qua volumus beate viuere: et ad eā puenire vitam que non referat ad aliud: sed amanti p seipam sufficiat. Volūtas ergo vidēdi finem habet visionē et volūtas hanc rem vidēdi: finē habet huius rei visionē. Volūtas itaq; vidēdi cicatricē: finē suū expetit: hoc est visionē cicatricis: et ad eā vltra nō princet. Volūtas em̄ pbandi vulnus fuisse alia volūtas est: quāuis ex illa religet: cui⁹ item finis est pbatio vulneris. Et volūtas vidēdi fenestram: finē habet fenestre visionē. Altera est em̄ q̄ ex ista neccitur volūtas: p fenestram vidēdi transeūtes. cuius item finis est visio transeuntium. Recte autē sunt volūtates omnes sibi met religate: si bona est illa quo cuncte referuntur: si autē praua est: prauē sunt oēs. Et idē rectarū voluntatū cōnexio iter est quoddaz ascendentiū ad beatitudinē: qd̄ certis velut passibus agitur. Prāuaz autē atq; distortarū voluntatū implicatio: vinculū est q̄ alligabitur qui hoc agit: vt pūciatur i tenebras ex teriores. Beati ḡ qui factis et moribus cātant cāticiū gradūū: et v his q̄ trahūt peccata: sic testem longam. Sic est autem requies voluntatis quē dicimus finem: si adhuc referē ad aliud: quē admodū possumus dicere requiem pedis esse in ambulando: cū ponit vñ ali⁹ imitatur: quo passibus pgitur. Si autē aliquid ita placet vt in eo cū aliqua delectatione voluntas acquiescat: nondū est tamen quo illd̄ tenditur: sed et hoc refertur ad aliud vt depute: non tanq̄ patria ciuis: sed tanq̄ refectio: vel etiam mansio viatoris.

De ea trinitate que iam non ex corpe neq; ex corpis sensu: sed de memoria nascitur cogitantis. Capitulum VII.

Iam vero in alia trinitate interiore quidem q̄ est ista in sensibilib⁹ et sensibus: sed tñ que inde concepta ē: cū iam nō ex corpe sensus corpis: sed ex memoria formatur acies animi: cui⁹ in ipa memoria species inheret corpis qd̄ forinsecus sensimus: illam spēm que in memoria est quasi parentem dicimus eius que fit in phantasia cogitantis. Erat em̄ in memoria et priusq; cogitaretur a nobis sicut erat corpus in loco et priusq; sentiret vt visio fieret. Sed cum corpus cogitatur ex illa quā memoria tenet exprimit in acie cogitantis: et reminiscendo formatur ea species: que quasi proles est eius quā me-

moria tenet. Sed neq; illa vera parens: neq; ista vera ples ē. Acies quippe animi que formatur ex memoria cum recordando aliquid cogitamus: non ex ea specie procedit quam meminimus visam: quando quidem eoz meminisse non possemus nisi vidissemus. Acies autem animi que reminiscendo format: erat etiaz priusq; corpus quod meminimus videmus quantomagis priusq; id memorie mādaremus. Quā itaq; forma que fit in acie recordantis: ex ea fiet que inest memorie: ipsa tamen acies non inde existit: sed erat an istā. Quē sequēs autē ē vt si nō illa vera parens: nec ista va sit ples. S; et illa q̄ si parēs: et ista q̄ si ples aliquid insinuat. Un̄ interiora atq; veriora exercitati⁹ certiusq; videātur. Difficili⁹ iam plane discernitur: vtrum voluntas q̄ memorie copulat visionem: non sit alicuius eoz siue parens siue proles: et hāc discretions difficultatem facit eiusdem nature atq; substantie parilitas et equalitas. Neq; enim sicut foris facile discernebatur formatus sensus a se sibili corpore: et volūtas ab vtroq; propter nature diuersitatem: que inest ab inuicem omnibus tribus: d̄ qua satis supra disseruimus ita et hic potest. Quis em̄ hec trinitas d̄ qua nūc queritur forinsecus inuēta est animo: intus tamen agitur: et non est quicq; eius preter ipsius animi naturam. Quo igitur pacto demonstrari potest voluntatem: nec quasi parentem: nec quasi prolem esse: siue corporee similitudinis que memoria continetur: siue eius que inde cum recordamur exprimitur: quando vtrūq; incogitādo ita copulat: vt tanq; vnū singulariter appareat: et discerni nisi ratione nō possit. Atq; illud primum videndum est: non esse posse voluntatem reminiscendi: nisi vltimum: vel aliquid rei eius quam reminisci volumus: in penentralibus memorie teneamus. Quod em̄ omni modo et omni ex parte obliti fuerimus: nec reminiscendi voluntas exortur: qm̄ quicquid recordari volumus: recordati iam sumus in memoria nra esse vel fuisse (Uerbi gr̄a) Si recordari volo quid heri cenauerim: aut recordatus iā sum cenasse me: aut si et hoc nondū certe circa ipsum tps aliqd̄ recordat⁹ sum: si nihil aliud ipm̄ salte; hesternum diē et eius eam ptem qua cenari solet: et quid sit cenare. Nam si nihil tale aliqd̄ recordatus essem quid heri cenauerim: recordari velle non possem. Un̄ intelligi pōt voluntatē reminiscendi ab his quidem reb⁹ q̄ memoria cōtinent. pcedere: adiunctis simul eis que inde per recordationem cernendo exprimunt:

Libër

id est ex copulatione rei cuiusdam quã recordati sumus: et visionis que inde facta est in acie cogitantis cum recordati sumus. Sed ipsa que utriusque copulat voluntas requirit et aliud quod si vicinũ est atque cõtiguũ recordanti. Tot igitur huius generis trinitates quã recordatões que nulla est earum ubi nõ hec tria sunt: illud quod in memoria recorditũ est etiã anteqũ cogitetur: et illud quod fit in cogitatione cum cernitur: et voluntas utriusque coniungens. et ex utroque actertia seipsa unũ aliqũd complẽs. An potius ita cognoscitur una quedã in hoc genere trinitas: ut unũ aliqũd generaliter dicamus quicquid corporaliũ specierum in memoria lateret: et rursus unũ aliqũd generalẽ visionem animi talia recordatõis atque cogitatis: quorum duorum copulationi tertia coniungitur copulatrix voluntas: ut sit hoc totum unũ quiddam ex quibusdam tribus.

De multiplicatiõibus trinitatũ que ex recordatione parantur. Capitulũ VIII.

Sed quoniam non potest acies animi sine omnia que memoria tenet uno aspectu cõtueri: alternant vicissim cedendo: ac succedendo trinitates cogitationũ: atque ita fit ista innumerabiliter numerosissima trinitas: nec tamen infinita si numerus in memoria repositarum rerum nõ excedat. Ex quo enim cepit unusquisque sentire corpora quolibet corporis sensu etiam si possit adiungere que oblitus est: certus ac determinatus perfectio numerus foret: quãvis innumerabilis. Dicimus enim innumerabilia nõ solũ infinita: sed etiã que ita finita sunt ut facultatẽ numerantis excedant. Sed hinc aduertitur aliquãto manifestius potest: aliud esse quod reconditũ memoria tenet et aliud quod in cogitatione recordatis exprimitur: quousque cum sit utriusque copulatio: unũ idẽque videatur: quoniam meminisse nõ possumus corporum species: nisi totum quod sensimus: et quod sensimus et sicut sensimus: ex corporis enim sensu eas in memoriã cõbibit animus. Elusiones tamen ille cogitantiũ ex his quod dem rebus que sunt in memoria: sed tamen innumerabiliter atque omnino infinite multiplicantur atque variantur. Unũ quippe solem meminisse: quoniam sicut est unum vidi. Si voluero autem duos cogito vel tres: vel quorũque volo: sed ex eadẽ memoria qua unum meminisse: formatur acies multos cogitantis: et tamen meminisse quod vidi: si enim maiorem vel maiorem meminisse quod vidi: iam non meminisse quod vidi: et ideo nec meminisse. Quia vero memini: tantum meminisse quod vidi: vel maiorem tamen per voluntate cogito: vel maiorem et ita memini ut vidi. Cogito autem et sicut volo currentem et ubi volo stantem: unde volo et quo

volo venientem. Quadrũ etiam mihi cogitare in promptu est: cum meminerim rotundũ et cuiuslibet coloris: cum solẽ viridẽ nunquam viderim: et ideo nõ meminerim. Atque ut solẽ: ita cetera. Ite autem reque fore: quoniam corporales atque sensibiles sunt: erat quod de animo cum eas opinatur eo modo foris eẽ quod intus cogitat: vel cum iam interierit foris et adhuc in memoria retinetur: vel cum aliter etiam quod meminisse: nõ recordandi fide sed cogitandi varietate format. Quod sepiissime credam etiam amara narratiõibus: quod ipsi sensibus preceperunt. Que cum in ipso auditu quoniam narrantur cogitamur: nõ videtur ad memoriã retorqueri acies visibiles cogitantiũ: neque enim a nobis recordantibus: sed alio narrante cogitamur: atque illa trinitas nõ habet videtur expletri: quod fit cum species in memoria lateret et visio recordantis tertia voluntate copulatur. Non enim quod lateret in memoria mea: sed quod audio cogito cum aliqũd mihi narratur. Non ipsas voces loquens dico: ne quisque putet in illa me exisse trinitate quod foris in sensibilibus et in sensibus agit: sed eas cogito corporum species: quod narratur verbis sonusque significat: quod utriusque nõ reminiscens: sed audiens cogito. Sed si diligentius considerem: nec tunc excedit memoria modus. Neque enim vel intelligere possem narrante: si ea quod dicitur: et si preterea tunc presentem audire: non tamen generaliter singula meminisse. Qui enim mihi narret (ubi gratia) aliquẽ montẽ silua exortu: oleis indutum: ei narrat quod meminerim species et montium et siluarum et olearum: quod si oblitus eẽ: quod diceret omnino nescire: et ideo narratõis illã cogitare si possem. Ita sit ut omnia quod corporalia cogitat siue ipse aliqũd fingat siue audiat: aut legat: vel preterita narrante: vel futura presentiantur: ad memoriã suã recurrat: et ibi repiat modum atque mensuram omnium formarum quod cogitans intuetur. Non neque colorẽ quẽ nunquam vidit: neque figurã corporis: nec sonum quẽ nunquam audiuit: nec saporem quẽ nunquam gustavit: nec odorem quẽ nunquam olfecit: nec viliã preteritõis corporis quã nunquam sensit preteritõis omnino cogitare. Ac si preterea nemo aliqũd corporale cogitat nisi quod sensit: quoniam nõ meminit corporale aliqũd nisi quod sensit: sicut in corporibus sentiendi: sic in memoria est cogitandi modus. Sensus enim accipit speciem ab eo corpore quod sentitur: et a sensu memoria: a memoria vero acies cogitantis. Voluntas porro sicut adiungit sensum corpori: sic memoriam sensui: sic cogitantiam acies memorie. Que autem conciliat ista atque coniungit: ipsa etiam distinguit: ac separat in voluntas. Se a sentiendis corporibus motu corporis separat corporis sensus: ne aliqũd sentiam: aut videretur de sinam vel uticũ oculos ab eo quod videtur nolum autem vel claudim: si aures a sonis: sic nares ab

XI

odoribus. Ita etiā vel os claudendo: vel ali-
 quid ex ore respuendo a saporib⁹ auersamur
 In tactu quoq; vel subtrahimus corp⁹ ne tā-
 gam⁹ qd̄ nolumus: vel si iā tangam⁹: abijci-
 am⁹ aut repellim⁹. Ita motu corpis agit volūtas:
 ne sensus corpis rebus sensibilib⁹ copuletur.
 Et agit hoc q̄tū pōt. Nam cū in hac actōe p-
 pter cōditionē seruilis mortalitatis difficul-
 tē parit: cruciatus est cōsequēs: vt voluntati
 nihil reliq̄ fiat nisi tolerātia. Ad memoriā vero a
 sensu voluntas auertit: cū in aliud intenta n̄
 ei finit inherere p̄sentia. Quod animadu-
 ere facile est cū sepe coram loquentēz nobis
 aliquē aliud cogitando nō audisse nobis vt-
 demur: falsum est autē. Audiuim⁹ em̄ sed non
 meminim⁹: subinde p̄ aurīū sensum labenti-
 bus vocib⁹: alienato nuru volūtatis: p̄ quem
 solēt infigi memoriē: veri itaq; dixerim⁹ cuz
 tale aliqd̄ accidit: nō meminim⁹: quā n̄ on au-
 dimus. Nam r̄ legentib⁹ cuenit r̄ mihi se p̄ssi-
 me: vt plecta pagina vel eplā nesciā qd̄ lege-
 rim: r̄ repetā. In aliud q̄ppe intento nuru vo-
 luntatis: nō sic ē adhibita memoriā sensui cor-
 poris: quō ip̄e sensus adhibet⁹ l̄ fis ita r̄ abu-
 lātes intenta in aliud volūtate nesciūt q̄ trā-
 sierint: qd̄ si nō vidissent nō ambulassent: aut
 maiore intentōe palpādo ambulassent: p̄fer-
 tim si p̄ incognita p̄gerēt: sed qz̄ facile ambu-
 lauerūt: vtiq; viderūt. Quia x̄o nō sicut sensus
 oculoꝝ locis q̄cūq; p̄gebat: ita ip̄i sensui
 memoriā iungebat: nullo mō id qd̄ viderunt
 etiā recentissimū meminisse potuerūt. Jam
 porro ab eo qd̄ in memoriā ē animi aciē velle
 auertere: nihil est aliud q̄ nō inde cogitare.

¶ In quolibet genere trinitatū volūtas
 nec parēs inueniat esse nec ples

Capitulum IX.

In hac igit̄ distributōe cuz incipim⁹
 a specie corpis: r̄ puenimus vsq; ad
 speciē que fit in intuitu cogitātis: q̄-
 tuoz species repiunt̄ quasi gradatim nate al-
 tera ex altera. Scda de prima: tertia de scda
 q̄rta de tertia. A specie q̄ppe corpis qd̄ cernit̄
 exozit̄: ea q̄ fit in sensu cernētis: r̄ ab hac ea q̄
 fit in memoriā: r̄ ab ea q̄ fit in acie cogitātis.
 Quapropter volūtas quasi parētē cū p̄ter
 copulat. P̄rio specie corpis cū ea quā gignit̄
 in corpis sensu. Et ip̄am rursus cū ea q̄ fit ex
 illa i memoriā. Atq; istā q̄ tertio cū ea q̄ ex il-
 la parit̄ in cogitantis intuitu: sed media cor-
 pula q̄ secunda est: cum sit vicinior non tā si-
 milis est prime q̄ tertia: visiones em̄ due sunt
 vna sentientis: altera cogitantis. Ut autem
 possit esse visio cogitantis: ideo fit in memo-

ria. De visione sentientis simile aliquid: quo
 se ita conuertat in cogitando acies animi: si-
 cut se in cernendo conuertit ad corpus acies
 oculoꝝ propterea duas in hoc genere tri-
 nitates volui cōmendare: vna: cum visio sen-
 tientis formatur ex corpore: aliam cum visio
 cogitantis formatur ex memoria. Ad eiam
 vero volui: quia ibi non solet visio dici: cū me-
 morie cōmendat̄ forma: que fit in sensu cernē-
 tis. Ubicq; tñ voluntas non apparet nisi copu-
 latrix quasi parentis r̄ prolis. Et ideo vnde
 cūq; p̄cedat: nec parēs nec ples dici potest.

¶ Facile sit cogitanti fingere sibi has spe-
 cies quas non vidit ex earum recordatione
 quas vidit. Capitulum X.

Ad em̄ si non meminimus nisi qd̄ sen-
 simus: neq; cogitamus nisi qd̄ me-
 minimus: cur plerūq; falsa cogita-
 mus cum ea que sensimus: nō vtiq; falso me-
 minerimus: nisi qz̄ voluntas illa quam coniu-
 cticē ac separatricē huiuscemodi rerum iāz
 q̄tum potui demonstrare cur au: formādam
 cogitantis aciem p̄condita memoriē ducit
 vt libitū ē: r̄ ad cogitāda ea q̄ n̄ meminim⁹ ex his
 q̄ meminimus aliud hīc: aliud idē: vt sumat r̄ i-
 pellit: q̄ in vna visionē cōiūctia faciūt aliquid
 qd̄ ideo falsum dicat̄: qz̄ vel nō est foris in re-
 rū corpearum natura: vt̄ non de memoria vi-
 detur expressum cū tale nihil nos sensisse me-
 minimus. Quis em̄ vidit cygnum nigrū: r̄ p̄
 preea nemo meminit cogitare tñ quis nō po-
 test: Facile est em̄ illā figurā quas vidēdo co-
 gnouimus nigro colore p̄funderē: quē nihil
 ominis in alijs corpibus vidim⁹. Et qz̄ vtrū-
 q; sensimus: vtrūq; meminimus. Hec autē qz̄
 drupe dem̄ memini quia non vidi. Sed fanta-
 siam talem facillime intueor: duz̄ alicui forme
 volatili qualem vidi adiungo alios duos pes-
 des: quales itidem vidi. Quapropter duz̄ cō-
 iuncta cogitamus que sigillatim sensa memi-
 nimus videmur nō id quod meminimus cogi-
 tare: cum id agamus moderante memoriā
 vnde sumim⁹ om̄ia que multipliciter ac va-
 rie pro nostra voluntate componimus. Nam
 neq; ipsas magnitudines corporum quas nū-
 q̄ vidimus sine opere memoriē cogitamus.
 Quz̄ enim spacij solet occupare per magni-
 tudinem mundi noster obtutus: in tantuz̄ ex-
 tendimus quaslibet corporum moles: cū eas
 maximas cogitamus. Et ratio quidem pere-
 git in ampliora: sed phantasia non sequitur.
 Quippe cum infinitatem q̄ numeri ratio re-
 nunciet: quas nulla visio corporalia cogitan-
 tis apprehēdit. Eadē rō docet inutilissima eti

Liber

am corpuscula infinite diuidi: cū tamē ad eas tenuitates vel minutias peruentū fuerit q̄s visas meminim⁹ exiliores minutioresq; phātasias iam nō possum⁹ intueri: q̄uis rō nō de finat psequi ac diuidere: Ita nulla corpalia nisi aut ea que meminimus aut ex his que meminimus cogitamus.

De mensura ⁊ numero ⁊ pondere quorū similitudo fit in memoria ⁊ visione ⁊ voluntate.

Capitulum XI.

Sed qz numerose cogitari p̄it que sigillatim sunt imp̄ssa memorie: videtur ad memoriā mēsurā: ad visionē vero nūerus pertinere. Quia lz innūerabil sit multiplicitas talis visionū: singulis tñ in memoria p̄scriptus est intrāgressibilis modus. Abēsurā igit in memoria: in visibilib⁹ numer⁹ apparet: sicut in ip̄s corpibus visibilib⁹ mēsurā quedā est: cui numerosissime coaptat sensus videntium: ⁊ ex vno visibili multoz cernentium format aspect⁹: ita vt etiā vn⁹ ppter duorum oculoz numer⁹ plerūq; vnā rem geminatā specie videat: sicut sup̄ docuim⁹. In his ḡ rebus vñ visiones expr̄munt qdā mensurā ē. In ip̄s aut visionib⁹ numer⁹. Volūtas vero q̄ ista coniungit ⁊ ordinat: ⁊ quadā vnitate copulat: nec sentiēdi aut cogitādi appetitū nisi i his rebus vñ visiones formant acq̄escēs collocat ponderi similis ē. Quapropter hec tria mensurā: numer⁹ pond⁹ etiā in ceteris oibus reb⁹ animaduertēda p̄libauerim. Nūc interi volūtātē copulatricē rei visibilis atq; visib⁹ q̄si pentis ⁊ plis: siue in sentiēdo siue in cogitādo: nec parentē nec plē dici posse: quō valui ⁊ quib⁹ valui demonstrāui. Cū tps admonet hāc eandē trinitatē in interiorē hoie req̄rere: atq; ab isto d quo tādū locut⁹ sum aiāli atq; carnali q̄ exterior: d̄ intro: sus tendē. Vbi speram⁹ inuenire nos posse fm trinitatē imaginē dei conat⁹ n̄fos illo ip̄o adiuuātē quem omnia: sicut res ip̄e indicāt: ita etiā z sc̄tā scriptura in mēsurā ⁊ numero ⁊ pondere dispositū fuisse testatur.

Explicit liber vndecimus

Incipiunt capitula libri duodecimi.

- i Quid sit ⁊ etiā in aīo n̄ro intelligendū sit ad exteriorē hoīem pertinere.
- ii Corpales sensus cōes nobis esse cū peccorib⁹: sed ppriū esse hoīs de his q̄ sensu corporis cōprehendit secundum eternas iudicare rationes.
- iii Actiones corporales ita demum esse re-

ctas si eis regendis mentis intellectuale p̄fuerit

- iiii Quid intersit inter illud quo mens inclinatur ad temporalia ⁊ illud quo contemplatur eterna.
- v De opinione eorum qui coniugio masculi ⁊ femine ⁊ eorum proli diuinā comparant trinitatem.
- vi Q̄ homo non ad vnus in trinitate persone sed ad totius trinitatis imaginem sit creatus.
- vii De eo qd̄ ap̄ls dicit virū esse imaginem dei: mulierē autē gloriā viri
- viii Quibus p̄gressibus mens corporalium vsu ⁊ imagine delectata: ab eternorum contemplatione deficiat.
- ix Q̄ perniciose relicto cōmuni bono: priuata querantur.
- x Que sit humana temptatio: ⁊ qd̄ pctm̄ extra corpus habeat
- xi Quib⁹ demutatōib⁹ hō ab imagine dei in similitudinē pecoris delabatur
- xii Q̄ cōpabilis sit primoz hoīm preuaricatione mens q̄ ad amorē tpaliū sensu est tracta corporeo.
- xiii De eoz snia qui in vno hoīe mentē in persona viri: sensus autē corporis in p̄sona mulieris accipiendū esse dixerunt.
- xiiii In que officia proprie sapientia ⁊ scientia dei dantur.
- xv De opinione platonis qua credidit aīaī alia vitam priusq; corporibus induerentur habuisse.

Aurelij augustini episcopi de trinitate liber duodecimus incipit.

Quid sit ⁊ etiā in aīo n̄ro intelligendū sit ad exteriorē hoīem pertinere. La. I.

Hec nunc videamus vbi sit quasi quoddam hominis exterioris interiorisq; confinium. Quicquid enim habemus in animo commune cum peccore recte adhuc dicitur ad exteriorē hominem pertinere. Non enim solū corpus homo exterior deputabitur: s; adiuncta quadam vita sua qua compages corporis et oēs sensus vigent: quibus instructus est ad exteriora sentienda. Quorum sensorum imagines infixę in memoria cum recordando reuisuntur: res adhuc agit ad exteriorē hominem pertinere. Atq; in his omnibus non distamus a peccore: nisi q̄ figura corporis non promi sed erecti sumus. Quia in re admonet

XII

mur ab eo qui nos fecit ne meliore nostri parte. i. animo similes pecoribus sim? a quibus corporis erectione distamus: nō vt in ea q̄ sublimia sunt in corporibus animū pyciam? Nā vel in talibus q̄erē voluntatis appetere p̄sternere est animū. sed sicut corp⁹ ad ea que sunt excelsa corpor⁹. i. ad celestia naturalit̄ erectū est sic anim⁹ q̄ substātia spiritualis est: ad ea q̄ sūt in spiritalibus excelsa erigend⁹ est nō elatione sup̄bie: sed pietate iusticie.

Corpales sensus cōmunes nobis esse cum pecoribus: sed ppriū esse hoīs de his que sensu corporis cōprehendit scdm̄ eternas iudicare rationes.

Lap̄m. II.

Possunt autē et pecora et sentire per corporis sensus extrinsec⁹ corporalia et ea memoria fixa reminisci: atq; i eis appetere cōducibilia fugere incōmoda: verum ea notare: ac nō solū naturalit̄ rapta: s̄ etiam de industria memorie cōmendata retinere: et in obliuionē itāq; labentia recordando: atq; cogitādo rursus imprimere: vt quēadmodū ex eo qd̄ gerit memoria cogitatio formā: sic et hocipm̄ qd̄ in memoria est cogitādo firmē. Fictas etiā visiones hinc atq; inde recordata q̄libet sumēdo: et quasi assumendo componere inspicere: quēadmodū in hoc rerū genere q̄ verisimilia sunt discernant̄ a veris: s̄ spiritalib⁹ sed ip̄is corporalibus. Hec atq; huiusmodi q̄uis in sensibilib⁹ atq; in eis q̄ inde animus p̄ sensum corporis traxit agant̄ atq; d̄ sent̄: nō sunt tū rōis exp̄tia: nec hoīb⁹ pecoribusq; cōmunia. Sed sublimioris rōnis est iudicare de istis corporalib⁹: scdm̄ rōnes incorpales et sempiternas. Que nisi supra mentē humanā essent: icōmutabiles p̄fecto nō essent: atq; in his nisi subiūgeret̄ alqd̄ nostrū: nō secundū eas possemus iudicare de corporalibus. Iudicamus autē de corporalib⁹ ex ratione dimensionū atq; figurarū quā incōmutabiliter manerem̄ nouit.

Actiones corporales ita demū esse rectas si eis regendis mentis intellectuale p̄fuerit.

Capitulum III

Illud vero n̄m̄ qd̄ in actōe corporaliū atq; tpaliū tractandorū ita versat̄: vt nō sit nobis cōmune cū pecore rōnale quidē est: sed ex illa rōnali n̄e mētis substātia: qua subherem⁹ intelligibili atq; incōmutabili veritati tanq; ductū et inferiorib⁹ tractādīs gubernādīsq; deputatū ē. Sicut em̄ in oīb⁹ pecorib⁹ nō inuentū ē viro adiutoriū simile illi: nisi d̄ extractū de illo in cōiugū formaret̄: ita mētī n̄e qua sup̄nā et inter

nā cōsulimus veritatē: nullū est ad vsūm rex corporaliū quantū natura hoīs satis est simile adiutoriū ex aie ptibus q̄s cōmunes cum pecoribus habem⁹. Et ideo quiddā rōnale nostrū nō ad vnitatis diuorū separātū: sed in auxiliū societatis quasi deriuatū in sui opis dist̄ partit̄ officū. Et sicut vna caro est duorū i mascululo et femina: sic intellectū nostrū: et actionē vel cōsiliū: et executionē vel rōnē: et appetitū rōnale: vel si q̄ alio mō significanti d̄ici p̄nt vna mētis natura cōplecti: vt quēadmodū de illis dictū est: erūt duo in carne vna: sic de his d̄ici possit: duo in mente vna.

Gen. 2.

Ubi 3

Quid iter sit inter illud q̄ mēs inclinā ad tpalia: et illud q̄ p̄replat̄ eterna.

La. III.

Cum igit̄ differimus de natura mentis humane de vna quadā re differimus: nec eā i bec duo q̄ cōmemorāui: nisi p̄ officia geminamus. Itaq; cum in ea querimus trinitatem: in tota querimus: nō separantes actionē rationē alem in temporalibus a cōtemplatione eterno: vt tertiū aliqd̄ iam queramus quo trinitas impleatur. Sed in tota natura mentis ita trinitatem reperiri opus est: vt si desit actio temporalium cui operi necessariū sit adiutoriū: pp̄ qd̄ ad bec inferiora administrāda diriuet̄ aliqd̄ mētis in vna nūsq; dispersita mente trinitas inueniat̄. Et facta iam ista distributione in eo solo quod ad cōtemplationē pertinet eternorum: non solum trinitas: sed etiam imago dei. In hoc autē quod diriuatum est in actione tpaliū: etiā si trinitas possit non tamē imago dei possit inueniri.

De optione eorū qui cōiugio masculi et femine et eorū pli diuinā cōpāt trinitatē.

La. V

Proinde non mihi vident̄ pbabilez afferre sententiā qui sic arbitrant̄ trinitatē imaginis dei i tribus p̄sonis qd̄ attinet ad humanā naturam posse reperiri: vt in cōiugio masculi et femine atq; in eorū prole cōpleat̄. Quod quasi vir ipse patris p̄sonā intiner: filij vero quod de illo ita p̄cessit vt nasceret̄: atq; ita tertiam personam velut spiritus dicunt esse mulierē: que ita d̄ viro p̄cessit: vt non ipsa esset filius aut filia: q̄uis ea concipiente proles nasceretur: Dixit em̄ dominus de spiritu sancto q̄ a patre p̄cedat: et tū filius nō est. In huius igitur opinionis errore hoc solū pbabiliter afferē: qd̄ in origine facte femine fm̄ sancte scripture fidem satis ostendit̄: non omne quod de aliqua persona ita existit: vt personam alteram faciat filium posse d̄ici: q̄n̄ quidē de viri p̄sona extitit per-

Job. 15.

Liber

sona mulieris: nec tñ eius filia dicta est. Lere
ra sane ita sunt absurda: imo xō ita falsa: vt
facillime redarguant. Omitto em̄ quale sit
spūs sc̄m matrē filij putare ⁊ iugē patris: for
tassis q̄pe r̄fideat. hec in carnalib⁹ habere of
fensionē dum corpe cōcept⁹ partusq̄ cogitā
tur. Q̄q̄ ⁊ hec ip̄a castissime cogitēt: quibus
mūdis oīa mūda sunt: imundis autē ⁊ infide
libus quoz̄ polluta sunt: mens ⁊ sc̄ia: ita ni
hil est mundū: vt quosdā corz̄ etiā de virgine
fm̄ carnē natus christus offendat. Sed tñ in
spūalibus illis sūmis vbi non est aliqd̄ viola
bile: aut corruptibile. nec natū ex tpe: nec ex
infor̄mi for̄matū: si qua dicunt talia: ad quoz̄
similitudinē etiā ista inferioris creature gene
ra q̄uis longe remotissime facta sunt: non de
bent cuiusq̄ sobriā perturbare prudentiā: ne
cū vanū deuitat horrozē in p̄nciosum incur
rat errorē. Assuescat in corpib⁹ ita spiritualiuz̄
reperire vestigia: vt cū inde sursum versus du
ce ratione ascendere ceperit: vt ad ip̄am in
cōmutabilem veritatē p̄ quā sunt facta ista pue
niat: non secū ad sūma p̄trahat qd̄ p̄tēnit in i
fimis. Nec em̄ erubuit quidā: vxorē sibi elige
re sapientiā. Quia nomē vxoris in ple gignē
da corruptibile cōcubitiū igerit cogitant: aut
vero ip̄a sapia sexu feminea est: qz̄ feminini
generis vocabulo ⁊ in greca ⁊ latina lingua
enunciatur.

Q̄ homo non ad vnus in trinitate per
sone: sed ad totius trinitatis imaginē sit cre
atus.

Capitulum. VI

An ergo p̄pterea respuimus istaz̄
sn̄iam: qz̄ timem⁹ sc̄m ⁊ inuolabile
caritatē tanq̄ iugem dei patris de
illo exitem. Sed nō sicut plem ad gignendū
verbū: p̄ qd̄ facta sunt oīa cogitare. Sz̄ qz̄ eaz̄
falsam diuina scriptura euident̄ oñdit. Dixit
em̄ de⁹. Faciamus hoīem ad imaginē nostrā
paulopost autē dictū est. Et fecit de⁹ hoīem ad
imaginē dei. Nostrā certe qz̄ pluralis est nūe
rus: nō recte diceret: si hō ad vn⁹ p̄sone ima
ginē fieret: siue patr⁹: siue filij: siue spūs sancti.
Sed qz̄ fiebat ad imaginē trinitatis: p̄pterea
dictū est ad imaginē nostrā. Rursus autē ne i
trinitate credēdos arbitraremur tres deos
cū sit eadē trinitas vn⁹ deus. Et fecit inq̄t de
us hoīez̄ ad imaginē dei: p̄ eo ac si diceret ad
imaginē suam. Sunt em̄ tales vsitate in l̄ris il
lis locutōes: quas nō nul. i catholicā si etiāz̄ si
dē asserūt: nō tñ diligenter aduertūt vt putēt
ita dictū: Fecit de⁹ ad imaginē dei: quasi dice
re ē: fecit pater ad imaginē filij. Sic volentus

asserere in scripturis sc̄tis deū dictū etiā filiū
quasi definit alia verūssima ⁊ manifestissima
documēta: vbi nō solū deus: sed etiā ver⁹ de⁹
dict⁹ est filij. In h̄ em̄ testimonio dū aliud sol
uere intendūt: sic se implicāt vt expedire non
possint. Si em̄ p̄ fecit ad imaginē filij: ita vt si
sit hō imago patris ⁊ filij: dissimilis est p̄ri filij.
Si em̄ pia fides docet: sicuti fides docet filiū
esse ad equalitatē essentie similem patri qd̄ ad
similitudinē filij factū est: necesse est etiā ad si
militudinē patris factū sit. Deinde si hoīem pa
ter non ad suā: sed ad filij fecit imaginē: cur nō
ait: Faciam⁹ hoīem ad imaginē ⁊ similitudinē
tuā: sed ait nostrā: nisi qz̄ trinitatis imago
fiebat in hoīe: vt hoc mō esset hō imago vni⁹
veri dei: qz̄ ipsa trinitas vnus verus deus est.
Locutiones autē sunt innumerabiles tales i
scripturis: sed has protulisse suffecerit. Est i
psalmis ita dictum: Domini est salus ⁊ super
populum tuuz̄ benedictio tua: quasi alteri di
ctum sit: non ei de quo dixerat: Domini est sa
lus. Et iterum. A te inquit eruar a temprati
one: ⁊ in deo meo sperans transgrediar mu
rum quasi alteri dixerit a te eruar a temprati
one. Et iterum. Populi sub te cadent in cor
da inimicorum regis. Ac si diceret: In corda
inimicorum tuorum. Et quippe regi dixerat:
id est dño nostro iesu christo: populi sub te ca
dent: quem regem intelligi voluit: cum dices
ret inimicorū regis. Rarius ista in noui testa
menti litteris inueniuntur. Sed tñ ad roma
nos apostolus de filio suo inquit: qui fact⁹ est
ei ex femine dauid fm̄ carnē: qui predestina
tus est filius dei in virtute sc̄dm sp̄ritū sancti
ficationis ex resurrectione mortuorum iesu
christi dñi nostri. Tanq̄ de alio supra diceret
Quid est em̄ filius dei p̄destinatus ex resur
rectione mortuoz̄ iesu christi: nisi eiusdē iesu
christi q̄ p̄destinatus est filius dei in virtute.
Ergo quōd hic cū audiuius fili⁹ dei in virtu
te iesu christi: aut filius dei fm̄ sp̄ritū sancti
ficationis iesu christi: aut filius dei ex resurre
ctione mortuoz̄ iesu christi: cum dici potuis
set vsitate in virtute sua: aut fm̄ sp̄ritum sc̄s
ficatōis sue: aut ex resurrectione mortuoz̄ ei⁹:
vt mortuoz̄ suoz̄: nō cogimur intelligere ali
am p̄sonā: s̄ vnā eandēq̄. s. filij dei dñi n̄ri iesu
xpi. Ita cū audiuius. Fecit de⁹ hoīez̄ ad ima
ginē dei q̄uis possit vsitati⁹ dici ad imaginē su
am: nō tñ cogimur aliā p̄sonā intelligere i trini
tate: s̄ ip̄am vnā eandēq̄ trinitatē: q̄ est vnus
deus: ad cui⁹ imaginē fact⁹ est hō. Que cum
ita sint: si eandem trinitatis imaginem non i
vno sed i tribus hoībus acceperimus: patre

P̄s. 3.

P̄s. 17.

P̄s. 44.

Roma. j.

Sc̄i. j.

Joh. j.

Sc̄i. j.

z matre z filio: nō erat ergo ad imaginē dei factus hō ante q̄ vxor ei fieret: z ante q̄ filiū ppagarent: quia nōdū erat trinitas. An dicit aliquis. Jā trinitas erat: quia etsi nōdū forma ppria: iam tñ originali natura z mulier erat in latere viri: z filius in lumbis p̄fisis.

Ubi-3 **Ubi-3** Ergo cū scriptura dixisset. Fecit de^o hōminem ad imaginē dei: cōtextit dicens: Fecit deus eū: masculū z feminā fecit eos: z bñdixit eos. Vel si ita distinguēdū est: z fecit de^o hōiem: vt deinde inferat ad imaginē dei fecit illum: z tertia subiunctio sit: masculū z feminā fecit eos. Quidā eñ timuerūt dicere: fecit eū masculū z feminā: ne quasi mōstruosum aliqd̄ intelligeret: sicuti sunt q̄s hermaproditas vocant: cū etiā sic nō mendaciter possit intelligi vtrūq̄ in numero singulari: ppter id qd̄ dictū est. Duo in carne vna. **Ubi-2** **Ubi-2** Ergo vt dicere ceperā in natura hōis ad imaginē dei facta p̄ter masculū z feminā nō cōmemorat scriptura. Ad implendam quippe imaginem: trinitas debuit addere z filiū: quāuis adhuc in lumbis patris constitutū sicut mulier erat in latere. An forte iam facta erat z mulier: z scriptura breui cōplexione constrinxerat: qd̄ postea quēadmodū sit factū diligent^{er} explicaret: z p̄terea fili^o cōmemorari nō potuit: q̄ nōdū erat natus: q̄si z hoc nō poterat ea breuitate cōplecti spūsanct^o suo loco postea natum filiū narraturus: sicut mulierē de virili latere assumptā suo postmodū loco narrauit: z tñ hic eā nominare nō p̄termisit.

De eo qd̄ ap̄tus dicit virū esse imaginem dei mulierē autē gloriā viri. **La. VII**

An itaq̄ ita debem^{us} itelligere hōminē factū ad imaginē sūme trinitatis: hoc est ad imaginē dei: vt eadē imago in trib^{us} intelligat hōibus: p̄fertim cū apostolus virū dicat esse imaginē dei: z p̄terea velamentū ei capitis demar: qd̄ mulieri adhibendū monet: ita loquens: Vir q̄dem nō debz velare caput cū sit imago z gloria dei. Mulier autē gloria viri est. Quid ergo dicemus ad hec? Si p̄ sua p̄sona mulier ad implet imaginē trinitatis: cur ea detracta de latē viri adhuc ille imago d̄r? Aut si z vna p̄sona hominis ex trib^{us} pōt dici imago dei: si cut in ipsa sūma trinitate z vnaqueq̄ p̄sona deus ē: cur z mulier nō ē imago dei? Itā p̄terea caput velare p̄cipit: qd̄ ille q̄ imago dei est phibetur. Sed videndū est quō nō sit contrarium: quod dicit apostolus: non mulierem sed virum eē imaginem dei: huic quod **Ubi-3** **Ubi-3** scriptum est in genesi. Fecit deus hominem

imaginem dei fecit eum: masculum z feminā fecit eos z bñdixit eos. Ad imaginē quippe dī nām ipam humanā factā dici r. q̄ sexu ex vtroq̄ p̄plet. nec ab intelligēda imagine dei sepat feminā. Dico eñ q̄ fecit deus hōiem ad imaginē dei: fecit eū in q̄t masculū z feminā: vt certe alia distinctiō: masculū z feminā fecit eos.

Quō ḡ p̄ ap̄tm audiuius viz esse imaginē dei: vñ caput velare phibet: mulierē autē nō z iō ipa h̄ facere iubet: nisi credo illud esse qd̄ iam dixi: cū de natura humane mētis agerem mulierē cū viro suo eē imaginē dei vt vna imago sit tota illa suba. Lū autē ad adiutoriū distribuit qd̄ ad eam ipam solā attinet: non est imago dei: q̄ autē ad viz solū attinet imago dei est tam plena aut integra q̄ in vnū cōiuncta muliere. Sicut de natura hūane mētis diximus: q̄ etsi tota p̄teplet veritatē imago dei ē: z cuz ex ea distribuit aliqd̄: z quadā intentiōe deriuatur ad actionē rez tpaliū: nihilomin^{us} ex q̄ pte p̄spectam p̄sulit veritatē: imago dei ē: ex q̄ vero intendit in agenda inferiora. nō est imago dei. Et qm̄ q̄tūcunq̄ se extēderit in id qd̄ eternū est: rātomagis inde format ad imaginem dei: z p̄terea nō est cohibēda vt se inde cōtineat ac temper. z iō vir nō debz velare caput. Quia vō illi rōnali actioni q̄ in rebus corporalib^{us} tempalibusq̄ d̄fat. piculosa est nimia inferiora p̄gressio: debet habere p̄tatem sup̄ caput: qd̄ iudicat velamentū q̄ significat esse cohibēda. Grata est eñ sancti angelis sacra ta z pia significatio. Itā deus non ad temp^{or} videt: nec aliquid noui fit in eius visione atq̄ scientia: cum aliquid temporaliter ac transitorie geritur: sicut inde afficiuntur sensus vel carnales animalium z hominū vel etiam celestes angeloz. In isto quippe manifesto sexu masculi z femine: apostolus paulus occultioris cuiusdā rei figurasse mysterium. Vel hic intelligi potest: quod cum alio loco dicat verā viduam esse desolatā sine filiis z nepotibus z tamen eam sperare debere in deum: z persistere in orationib^{us} nocte z die: hiciudicat mulierem seductam in preuaricatione facta: saluam fieri per filiozū generatiōem. Et addit si permanerit in fide et dilectione z sanctificatione cum sobrietate. Quasi vero possit obesse bone vidue si vel filios non habuerit: vel hi quos habuerit: si in bonis opib^{us} permanere voluerint. Sed quia ea que dicuntur opera bona tanq̄ filij sunt vite nostre: fm̄ quaz q̄ritur cuius vite sit quisq̄: id est quō agat hec temporalia: quam vitam greci non zoen: sed bion vocant. Et hec opera bona maxie i offi

i. Cor. ii

Gen. 2.

i. Th. 5

i. Cor. ii

Ubi-3

Gen. 1

Liber

cijis misericordie frequentari solent. Opera vero misericordie nihil profunt: siue paganis siue iudeis: qui christo non credunt: siue quibuscunq; hereticis vel scismaticis: vbi fides et dilectio et sobria sanctificatio non inuenitur: manifestum est quid apostolus significare voluerit: ideo figurate ac mystice quia de velando mulieris capite loquebatur: quod nisi ad aliquod secretum sacramenti referatur: inane remanebit. Sicut enim non solum veracissima ratio: sed etiam ipsius apostoli declarat auctoritas: non sicut formam corporis homo factus est ad imaginem dei: sed sicut rationalem mentem. Cogitatio quippe turpiter vana est: que opinatur deum membrorum corporalium: lineamentis circumscribi: atq; diffiniri. Porro autem nonne idem beatus apostolus dicit: Renouamini spiritu mentis vestre: et induite nouum hominem qui sicut deum creatus est. Et alibi apertius: Exuentes vos inquit veteres hominem cum actibus eius: et induite nouum qui renouat in agnitione dei secundum imaginem eius: qui creauit eum. Si ergo spiritu mentis nostre renouamur: et ipse est nouus homo qui renouat in agnitione dei secundum imaginem eius qui creauit eum: nulli dubium est non secundum corpus: neque secundum qualibet animi partem: sed secundum rationalem mentem vbi potest esse agnitione dei: hominem factum ad imaginem eius qui creauit eum. Secundum hanc autem renouationem efficiuntur etiam filij dei per baptismum christi: et induentes nouum hominem: christum utique induimur per fidem. Quis est ergo qui ab hoc confortio feminas alienet: cum sint nobiscum gratie coheredes? Et alio loco idem apostolus dicit: Omnes enim filij dei estis per fidem in christo Iesu. Quicumque enim in christo baptizati estis: christum induistis. Non est iudeus neque grecus: non est seruus neque liber: non est masculus neque femina: omnes enim vos vnum estis in christo Iesu. Nunquid nam igitur si deles femine sexum corporis amiserunt? Sed quia ibi renouantur ad imaginem dei vbi sexus nullus est: ibi factus est homo ad imaginem dei vbi sexus nullus est: hoc est in spiritu mentis sue. Cur ergo vir propterea non debet caput velare quia imago est et gloria dei? Mulier autem debet: quia gloria viri est: quasi mulier non renouet spiritu mentis sue: que reuocatur in agnitione dei secundum imaginem eius qui creauit eum. Sed quia sexu corporis distat a viro: rite potuit in eius corporali velamento figurari pars illa rationis: que ad temporalia gubernanda deflectit: vt non maneat imago dei

nisi ex qua parte mens hominis eternis rationibus conspiciendis vel consulendis adherescit: quam non solum masculos: sed etiam feminas habere manifestum est. Ergo in eorum mentibus communis natura cognoscitur: in eorum vero corporibus ipsius vnius mentis distributio figuratur.

Quibus progressibus mens corporaliter vsu et imagine delectata: ab eternorum ceterum platione deficiat. La. VIII

Ascendentibus itaque introitus qui busdam gradibus considerationis per animam presens: vbi incipit aliquid occurrere: quod non sit nobis commune cum bestiis: inde incipit ratio vbi homo interior iam possit agnosci. Qui etiam ipse si per illam rationem cui temporalium rerum administratio delegata est: imoderato progressu nimis in exteriora plabit: consentiente sibi capite suo: id est non eam cohibente atque refrenante: illa que in speculo consilij presideret quasi virili portione inueterat in omnes inimicos suos: ut turis inuidios demones cum suo principe diabolo eternoque illa visio: ab ipso etiam capite cum coniuge veritatis maducante subtrahit: vt lumen oculorum eius non sit cum illo. Ac sic ab illa illustratione veritatis ambo nudati: atque aptis oculis conscientie ad videndum que in honore est atque indecori remanserint tanquam folia dulcium fructuum: sed sine ipsis fructibus: ita sine fructu boni operis bona verba cetera perierint: vt male viuentes quasi bene loquendo cetera tegant turpitudinem suam.

Et perniciose relicto communi bono priuata querantur. La. IX

Prostatem quippe suam diligens anima a communi vniuerso ad priuataque partem prolabit: et apostatica illa superbia: quod initium peccati dicitur: cum in vniuersitate creature dei rectorem secuta: legibus eius optime gubernari potuisset: plus aliquid vniuerso appetens atque id sua lege gubernare molita: quia nihil est amplius vniuersitate in cura prelem trudit: et sic aliquid amplius concupiscendo minuit. Vnde et auaricia dicitur radix omnium malorum. Totumque illud vbi aliquid proprium contra leges quibus vniuersitas administratur agere nititur: pro corpore proprium gerit: quod partiliter possidet: atque ita formis et motibus corporalibus delectata: quia inter eas secum non habet: cum eorum imaginibus quas memorie fixit inuoluit: et phantastica fornicatione turpiter inquam: omnia officia sua ad eos fines referens: quibus curiose corporalia ac temporalia pro corporis sensus querit. Aut tumido

1. Cor. 11.

Ep. 4.

1. Cor. 3.

Gal. 3.

1. Cor. 11.

1. Th. 6.

fastu alijs animis corporeis sensib⁹ deditis esse affectat excellior: aut cenoso gurgite carnalis voluptatis immergitur

Que sit humana tēptatio: ⁊ qđ pctm̄ extra corpus habeatur. La. X

Cum igitur bona voluntate ad interiora ⁊ supiora percipienda: q̄ non p̄ua im̄ sed cōmuniter ab oibus q̄ talia diligunt sine vlla angustia vel iuidia casto possident āplexu: vel sibi vel alijs p̄sultit: ⁊ si fallax in aliq̄ p̄ ignorantia t̄paliū: q̄ ⁊ hoc t̄pali ter gerit: ⁊ modū agendi nō teneat quē debet: humana tēptatio est. Et magnū ē hāc vitā sic degere: quā velut viā redeuntes carnim⁹: vt tēptatio nos nō apprehēdat nisi humana. hoc em̄ pctm̄ extra corp⁹ est: nec fornicationi deputat. ⁊ p̄pterea facillime ignoscit. Lū vero p̄pter adipiscenda ea q̄ corpus sentiunt p̄pter experiendi vel excellenti vel cōrectandi cupiditatē: vt in his finez boni sui ponat: aliqđ agit: quicqđ agatur p̄ter agit: ⁊ fornicat in corpus p̄prium peccans: ⁊ corporeaz rerū fallacia simulacra in trorsus rapiēs: ⁊ vana meditatōe cōponēs vt ei nec diuinū aliqđ: nisi tale videat. priuatim auara ferat errorib⁹: ⁊ priuatim pdigam̄ anitur viribus. Nec ad tā turpē ⁊ miserabilē fornicatōz simul ab exordio p̄siliret: s̄ sic scriptū ē. Qui in modica spernit paulatim decidet.

Quib⁹ demutatōib⁹ hō ab imagine dei in similitudinē pecoris delabit. La. XI

Quomōdo em̄ coluber nō aptis passibus: s̄ squamaz minutissimis nissibus repit: sic lubric⁹ deficiēdi mor⁹ negligentes minutatim occupat: ⁊ incipiēs a puerſo appetitu similitudinis di: puenit ad similitudinē pecorū. Inde ē q̄ nudari stola p̄ma: pelliceas tunicas mortalitate meruerit. Honor em̄ hoīs ver⁹ est imago ⁊ similitudo dei: que non custodit nisi ad ip̄m a quo imp̄mitur. Tāto magis itaq; inheret deo: q̄to minus diligitur p̄prium. Cupiditate vero experiende potestatis sue: quodā nutu suo ad se ip̄m tanq̄ ad mediū proruit. Itaq; cū vult esse sicut ille sub nullo: ⁊ ab ipsa sui medietate penaliter ad ima p̄pellit: id est ad ea quibus pecora letant: atq; ita cum sit honor ei⁹ similitudo dei: dedecus autē eius similitudo pecoris: homo in honore positus non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus: ⁊ similis factus est eis. Quia igitur tam longe trāsiret a sumis ad infima: nisi p̄ mediū suū. Cum em̄ neglecta caritate sapientie q̄ semp eodē modo manet: concupiscit scāctia ex mu-

tabilium temporaliumq; experimēto: inflat si edificat: Ita p̄grauatus animus quasi pōdere suo a beatitudine expellit: ⁊ p̄ illud sue medietatis expimentū pena sua discit qđ intersit inter bonū desertū: malumq; commissum nec redire potest effusis ac perditis virib⁹: nisi gratia conditoris sui ad penitentiaz vocantis ⁊ peccata donantis. Quis em̄ infelicem animam liberabit a corpore mortis huius nisi gratia dei per iesum christuz dominū nostrum? De qua gratia: suo loco quando ip̄ se prestiterit differemus.

Q̄ compabilis sit primoz hoīm p̄uariationi mens q̄ ad amorē t̄paliū sensu ē tracta corporeo. La. XII.

Unc de illa parte rationis ad quā pertinet scientia: i. cognitio rez temporalium atq; mutabilium nouādis vite huius actionibus necessaria suscepta: considerationem q̄sum dñs adiuuat peragam⁹. Sicut em̄ in illo manifesto cōiugio duorum hominum qui primi facti sunt: non manducauit serpens de arborē vetita: sed tantūmodo māducandū p̄suasit. Mulier autē non manducauit sola: s̄ viro suo dedit: ⁊ simul manducauerunt: q̄uis cū serpēte sola locuta est: ⁊ ab eo sola seducta sit. Ita ⁊ in hoc qđ etiā in homine vno gerit ⁊ dinoscit: occulto quodā secretoq; coniugio carnalis: vel vt ita dicam: q̄ corporis sensus intenditur sensualis animi motus: qui nobis pecoribusq; cōmunis est: seclusus est a ratione sapientie. Sensu quippe corporis corporalia sentiunt: eterna vero ⁊ incōmutabilia spiritalia ratione sapientie intelligunt. Rationi autē scientie appetitus vicinus est: q̄n quidē de ipsis corp̄alib⁹ que sensu corporis sentiunt ratiocinantur ea que scientia dicitur actionis: si bene vt eam noticiam referat ad finē sūmi boni: si autē male: vt eis fruatur tanq̄ bonis talib⁹ in quibus falsa b̄titudine conq̄scent. Cum igitur huic intentioni mentis q̄i rebus t̄palib⁹ ⁊ corp̄alibus p̄pter actiones officii rōcinādi viuacitate versat: carnalis ille sensus vel animalis ingerit quādā illecebraz fruendi se: id est tanq̄ bono quodā priuato ⁊ p̄prio: non tanq̄ publico ⁊ cōmuni: qđ est incōmutabile bonū: tunc velut serpens alloquentem feminā: huic autē illecebre consentire: d̄ ligno p̄hibito manducare est. Si iste p̄sensus si sola cogitationis delectatione cōtentus ē: supioris vero auctoritate consilij ita membra retinent: vt nō exhibeantur iniquitatis arma peccato: sic habendū existimo velut cibū vetitum mulier sola comederit. Si autē in p̄sen-

1. Cor. 8

Rom. 7

1. Cor. 10

Eccl. 19

Gen. 3.

Gen. 3.

Ps. 48.

Roma. 6

Liber

tionem male utendi rebus que per sensum corporis sentiuntur: ita decernitur quodcumque peccatum ut si potestas sit etiam corpore compleatur: intelligenda est illa mulier dedisse viro suo secum simul edendum illicitum cibum. Neque enim potest peccatum non solum cogitandum suauiter: verum etiam efficaciter perpetrandum mente decerni: nisi et illa mentis intentio penes quam summa potestas est membra in opus mouendi: vel ab ope cohibendi male actioni cedat et seruiat. Nec sane cum sola cogitatione mens oblectatur illicitis: non quod decernens esse faciendum: tenens tamen et volens libenter que statim ut attigerunt animam respui debuerunt: negandum non est esse peccatum: sed longe minus quam si et ope statuatur implendum. Et ideo de talibus que cogitationibus venia petenda est: pectusque percutiendum: atque dicendum. Dimitte nobis debita nostra: faciendum quoque quod sequitur: atque in oratione iungendum: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Neque enim sicut in illis duobus primis hominibus personam suam quisque portabat: et ideo si sola mulier cibum edisset illicitum: sola utique mortis supplicio plecteretur. Ita dici potest in homine vno: si delectationibus illicitis a quibus se primum debet auertere cogitatio libenter sola pascat: nec faciendum decernant mala: sed tamen suauiter in recordatione tenentur: quasi mulierem sine viro posse damnari: absit hoc credere. Hec quippe vna persona est vno homo est: totusque dabitur: nisi hec que sine voluntate operandi: sed tamen cum voluntate animi talibus oblectandi solius cogitationis sentiunt esse peccata: per mediatores gratiam remittantur. Hec itaque disputatio qua in mente vniuscuiusque hominis questionum quoddam rationale coniugium contemplationis et actionis: officium per que de singula distribuitur: tamen in vtroque mentis vnitatem seruata: salua illius veritatis historia: quam de duobus primis hominibus: viro scilicet eiusque muliere: de quibus prepagatum est genus humanum: diuina tradit auctoritas. Ad hoc tamen modo audienda est: ut intelligatur apertius: imaginem dei viro tamen tribuendo non etiam femine: quis in diuerso sexu duorum hominum aliquid tamen significare voluisse quod in vno homine quereretur.

De eorum sententia que in vno homine mentem in persona viri: sensum autem corporis in persona mulieris accipiendum esse dixit. La. XIII.

An te nos egregie defensores catholice fidei et diuini eloquii tractatores: cum in homine vno cuius vniuersam animam bonam quemdam paradysum esse senserunt: duo ista requi-

rerent: virum mentem: mulierem vero dixisse corporis sensum. Et secundum hanc autem distributionem qua vir ponitur mens: sensus vero corporis mulier: videntur apte omnia conuenire: si considerata tractentur: nisi quod in omnibus bestiis et volatilibus scriptum est. Non esse inuentum viro adiutorium simile illi: et tunc est ei mulier facta de latere. Propter quod ego non putavi per mulierem sensum corporis esse ponendum: quem videmus nobis et bestiis esse commune: sed aliquid volui quod bestiis non haberent: sensumque corporis magis per serpente intelligendum existimaui: qui legitur sapientior omnibus pecoribus terre. In eis quippe naturalibus bonis: que nobis irrationalibus animalibus videmus esse communia viuacitate quadam sensus excellit: non ille de quo scriptum est in epistola: que est ad hebreos: vbi legitur: perfectior esse solidum cibum: qui per illud habitum exercitatos habent sensus ad separandum bonum a malo. Illi quippe sensus nature rationalis sunt ad intelligentiam pertinentes: sed iste sensus qui est quinque pertitus in corpore: per quem non solum a nobis: verum etiam a bestiis corporalis species motusque sentitur. Sed siue isto siue illo siue aliquo alio modo accipiendum sit: quod apostolus virum dixit imaginem et gloriam dei: mulierem autem gloriam viri: apparet tamen cum secundum deum viuimus: mentem nostram in indiuisibilia eius intentam: ex eius eternitate: veritate: caritate proficenter debere formari. Quidam vero rationalis intentionis nostre: hoc est eiusdem mentis in vsum mutabilium corporaliumque rerum: sine quo hec vita non agit dirigendum non ut confirmemur huic seculo finem constituendo in bonis talibus: et in ea de torquendo bestitudinis appetitum: sed ut quicquid in vsum temporalium rationabiliter facimus: eternoque ad piscendos contemplatione faciamus: per ista transeuntes: illis inherentes.

In que officia propria sapientia et scientia dei dantur. La. XIII.

Habet enim et scientia modum suum bonum: si quod in ea inflat vel inflare asolet: eternoque caritate vincatur: que non inflat: sed ut scimus edificat. Sine scientia quippe nec virtutes ipse quibus recte viuuntur haberi: per quas hec vita misera sic gubernetur: ut ad illam que vere beata est perueniatur eternam. Distat tamen ab eternoque contemplatione actio qua bene vitimur temporalibus rebus: et illa sapientie: hec scientie deputatur. Quis enim et illa que sapientia est: possit scientia nuncupari: sicut et apostolus loquitur: vbi dicit: Nunc scio ex parte: tunc autem cognoscam.

Gen. 2.

Gen. 3.

Heb. 5.

1. Cor. 11.

Roma. 12.

1. Thi. 13.

Abat. 6.

1. Cor. 11.

sicut et cognitus sum: quā scientiā pfecto con-
templatōis dei vult intelligi: qđ scđoꝝ erit p-
miū summū: tñ vbi dicit. Alij dat per spirituz
sermo sapientie: alij sermo scie fm eundē spi-
ritum: hec vtiq; duo sine dubitatione distin-
gunt: licet nō ibi explicet quid intersit vñ pos-
sit vtrūq; dinosci. Verū scripturarū sancta-
rum multiplicē copiā scrutatus: inueni scri-
ptū esse in libro iob: eodē scđo viro loquente
Ecce pietas est sapiētia: abstinere autē a ma-
lis est scia. In hac differentia: intelligendum
est ad cōtemplationē sapientiā: ad actionem
sciam pertinere. Pietatē quippe h loco posuit
dei cultū: que grece dicit̃ theosebā. Nā hoc
verbum habet istā sententiā in codicibꝰ gre-
cis. Et quid est in eternis excellētꝰ qđ deus
cuius solius immutabilis est natura? Et qđ
cultus eius: nisi amor eius: quo nūc desidera-
mus eum videre: credimusq; et speramꝰ nos
esse visuros: et quantū p̃ficiamꝰ videmus nūc
p̃speculū in enigmatē: tunc autē in manifesta-
tione. hoc est em̃ qđ ait apostolus paulꝰ. Sa-
cie ad faciē. hoc etiā qđ iohannes. Dilectissi-
mi nunc filij dei sumꝰ: et nōdū apparuit quid
erimꝰ: scimus cū apparuerit: similes ei erimꝰ
qm̃ videbimꝰ eū sicuti est. De his atq; huius-
modi: sermo ipse mihi videt̃ esse sermo sapiē-
tie. Abstinere autē a malis qm̃ iob scientiam
dixit esse: reruz p̃culdubio temporalium est.
Quoniā scđm tempus in malis sumus: a qui-
bus abstinere debemus: vt ad illa bona eter-
na veniamꝰ. Nobrem quicquid prudenter for-
titer: temperanter et iuste agimus: ad eam per-
tinet scientiā siue disciplinā qua in euitādis
malis: bonisq; appetendis actio nostra ver-
satur: et quicquid p̃pter exempla vel cauēda
vñ imitanda: et p̃pter quarūcūq; reruz q̃ no-
stris accommodata sunt visibus necessaria do-
cumenta: historica cognitione colligimꝰ. De
his ergo sermo cum sit: cum scientie sermo-
nē puto discernendū a sermōe sapientie: ad
quā p̃tinet ea que nec fuerūt nec futura sūt
sed sunt: et p̃pter eternitatē in qua sunt et fuis-
se et esse et futura esse dicunt̃: sine vlla muta-
bilitate temporꝰ. Nō em̃ sic fuerūt vt esse de-
sinerēt: aut sic futura sunt quasi nūc non sint
sed idip̃m esse sp̃ habuerūt: sp̃ habitura sunt.
Abanent autē non tanq; in spacijs locorū fixa
veluti corpora: sed in natura incorp̃ali: sic intel-
ligibilia p̃sto sunt mentis aspectibꝰ: sicut ista
in locis visibilia vel cōtretractibilia corporis sen-
sibus. Non autē solū rex sensibiliū in locis po-
sitaz sine spacijs localibus manēt intelligibi-
les incorporealesq; rōnes: verū etiā motionū

in temporibus transeuntū: sine tēporali trā-
sistū stant etiam ip̃e vtiq; intelligibiles insen-
sibiles: ad quas entis acie puenire paucorū ē.
Et cum puenit: q̃tū fieri pōt: non in eis ma-
net ip̃e peruentor: sed veluti acie ip̃a reuer-
berata repellit: et fit rei nō transitorie transi-
toria cogitatio. Que tñ cogitatio transiēs p
disciplinas quibus erudit̃ animus: memorie
cōmendat̃: vt sit quo redire possit: que cogi-
tat̃ inde transire: q̃uis si ad memoriā cogita-
tio non rediret: atq; qđ cōmendauerat ibi in-
ueniret: velut rudis: ad hoc sicut ducta fuerat
duceret̃: idq; inueniret: et vbi primū inuenē-
rat: in illa scilicet incorporea veritate: vñ rur-
sus quasi descriptū in memoria figeret̃. Neq;
em̃ sicut manet verbi grā quadrati corpis ī
corporalis et incōmutabilis ratio: sic in ea ma-
net hoīs cogitatio: si tñ ad eā sine phantasia
spacij localis potuit puenire. Aut si alicuius
artificiosi et musici soni p̃ moras t̃pis transeū-
tis numerositas cōprehendat̃: sine t̃pe stans
in quodā secreto altoq; silentio: tam diu saltē
cogitare pōt qđ diu pōt ille cantus audiri: tan-
qđ inde rapuerit: et si trāsiciens mentis aspectꝰ
et quasi gluties in ventre: ita ī memoria repo-
suerit: poterit recordādo quodā mō ruminā-
re: et in disciplinam qđ sic didicerit trajcere.
Quod si fuerit oimoda obliuione deletū: rur-
sus doctrina duce ad id vniē qđ penitus ex-
ciderat: et sic inueniet̃ vt erat.

De opinione platonis qua credidit aīas
aliam vitam priusq; corporibus induerentur
habuisse.

Capitulum. XV.

Vnde plato ille p̃hs nobilis psuadere
cognatus est vixisse hic aīas hoīm: et
anteq; ista corpora gererent: et hinc eē
q̃ ea que discuntur: reminiscunt̃ potiꝰ cog-
nata q̃ cognoscūt̃ noua. Retulit em̃ puerū quē
dam nescio quid de geometria interrogatuz
sic respondisse: tanq; esset illius peritissimus
discipline. Gradatim quippe atq; artificiose ī
terrogatus: videbat qđ videndū erat: dice-
batq; qđ viderat. Sed si reco: datio hec esset
rerū antea cognitarū: non vtiq; oēs vñ pene
oēs cum illo mō interrogarent: hoc possent.
Non em̃ oēs in priore vita geometre fuerunt
cum tam rari sunt in genere humano: vt vir
possit aliquis inueniri. Sed potius credēdū
est mentis intellectualis ita cōditam esse na-
turā: vt rebus intelligibilibus naturalior: di-
ne disponente conditore subiūcta: sic ista vi-
deat in quadā luce sui generis incorporea: quē
admodū oculus carnis videt: que in hac cor-
porea luce circūadiacet̃ cuiꝰ lucis capax cūq;

Libet

congruens est creatus. Non em̄ ⁊ ipse ideo si ne magistro alba ⁊ nigra discernit: q̄ ista iam nouerat añq̄ in hac carne crearet. Deniq̄ cur d̄ sol̄ reb̄ itelligibilib̄ id fieri p̄t. vt bñ in terrogatus q̄sq̄ respondeat qd̄ ad quāq̄ p̄tinet disciplinā: etiā se eius ignar̄ est. Cur hoc facere de rebus sensibilib̄ nullus p̄t: nisi q̄s isto vidit in corpe cōstitutus: aut eis q̄ nouerant indicantib̄ credidit: seu istis cuiusq̄ seu verbis: Non em̄ acq̄escendū est eis q̄ samius p̄t agorā ferunt recordatus fuisse talia non nulla q̄ nō fuerat expertus: cū hic alio iā fuisset in corpe ⁊ alios nōnullos narrāt alij: eius modi aliqd̄ in suis mentib̄ passos: quas falsas fuisse mēozias: quales plerūq̄ expimur ī somnis: qñ nobis videmur reminisci q̄si egerimus aut viderim̄ qd̄ nec egim̄ oīno nec vidim̄: ⁊ eo mō affectas esse illoz mentes etiāz vigilantū instinctu spiritūū malignoz: atq̄ fallaciū: quib̄ cure est de reuolutionib̄ aīaz falsam opinionē: ad decipiēdos hoies firmare vel serere. Et hoc conijci p̄t: q̄ si vere illa recordarent̄ que hic in alijs antea positi corpebus viderāt: multis ac pene oibus id cōtingeret: qñ quidē vt de viuīs mortuos: ita d̄ mortuis viuos: tanq̄ de vigilantib̄ dormientes: ⁊ de dormiētib̄ vigilantes sine cessatione fieri suspicant̄. Si ergo hec est sapientie ⁊ scientie recta distinctio: vt ad sapiētā p̄tinet at eternaz rerum cognitio intellectualis: ad sciam vero spaliū reruz cognitio rōnalis: qd̄ cui p̄ponendū siue post ponendū sit: non ē difficile iudicare. Si aut̄ alia est adhibenda discretio qua dinoscant̄ hec duo: que p̄culdubio distare apl̄s docet dicens: Alij dat̄ quidē p̄ spiritū sermo sapiētie: alij sermo scie scdm̄ eūdē spiritū. Tñ etiā istoz duoz que nos posuimus euidentissima differētia est: q̄ alia sit intellectualis cognitio eternarum rerum: alia rōnalis spaliū: ⁊ huic illam p̄ponendam esse ambigit nemo. Relinquētib̄ itaq̄ nobis ea que exterioris sunt hoīs: ⁊ ab eis que cōmunia cū pecoribus habemus introsum ascendere cupientibus: anteq̄ ad cognitōez rerū intelligibiliū atq̄ summaz que sempiternę sunt veniremus: temporalū rerū cognitio rationalis occurrit. Etiā in hac igit̄ inueniamus si possumus aliquā trinitatem: sicut inueniebamus insensibus corpebus: ⁊ in his que per eos in aīam vel spiritū nostrum imaginabiliter irauerūt: vt p̄ corpalib̄ reb̄ q̄s corpeo for̄ positas attingim̄ sensu: int̄ corpe similitudines haberemus imp̄ssas memorie: ex quib̄ cogitatio formaretur tertia

voluntate vtrūq̄ iūgente: sicut formabatur foris acies oculoꝝ quā voluntas vt visio fieret adhibeat rei visibili: ⁊ vtrūq̄ iūgebat etiam illic ip̄a se admouens tertiā. Sed non ē h̄ coartandū in hunc lib̄: vt in eo qui sequit̄ si deus adiuuerit conuenienter possit inquiri: ⁊ quod inuentū fuerit explicari.

Explicit liber duodecimus.

Incipiunt capitula libri decimitertij.

- i De gemino rationalis mentis officio q̄rum vnum ad temporalia: aliud p̄tinet ad eterna.
- ii De fide que licet per corpebus sensū mente concepta sit: nihil tamen inuenitur habere corpeum.
- iii De voluntate quam ⁊ singuli propriaz ⁊ omnes etiā non indicatam possūt habere communem.
- iiii De beatitudine quā oēs vna voluntate expetunt: sed non eadez omnes diffinitione nouerunt.
- v An omnes beati sint qui viuunt vt volunt.
- vi Proprioz esse beatitudini voluntatē rectam etiam non adeptam qd̄ cupit: q̄ prauam etiam si quod concupiuit obrinuit.
- vii Ad veram beatitudinē viam esse p̄ fidē rectā sine qua nulla cuiq̄ possit fortitudo prodesse.
- viii Perfectā beatitudinē nisi in eterna vita esse non posse.
- ix An eternitatis capax sit hūana natura.
- x An alio modo omnipotens deus hominēz eternitati debuerit reformari: q̄ vt sibi deus filius naturaz vniuer humanam.
- xi Qua rōne in sanguine xp̄i iustificentur credentes: ⁊ quō in hoc sacramento torius sit trinitatis opatio.
- xii Quo merito homo diaboli sit tradit̄ potestati.
- xiii De cōsilio dei quo ei placuit vt potestas diaboli non potentia: sed iusticia viceretur.
- xiiii De omniuz debito p̄ nihil debentē christum soluto.
- xv In q̄ sit diabolus victus a christo.
- xvi Ad quā vtilitatē fidelū renatoꝝ mala que per originale pct̄m sunt contracta conuersa sint.

XIII

xvij De his que per incarnationeꝝ xp̄i sunt collata credentibꝰ.

xviii De natiuitate domini ex maria virgine et spiritu sancto

xix De verbū caro factum qđ est xp̄s iesus et sapientie thesauros in se habeat et scientie.

xx Reminem posse sine fide ad veram beatitudinē peruenire

Aurelij Augustini episcopi de trinitate liber tredecimus incipit

De gemino rationalis mentis officio. quorum vnum ad temporalia. aliud pertinet ad eterna.

Lapsum. I.

In libro superiore huiꝰ opis duodecimo satis egimus discernē rōnalis mentis officū in t̄p̄alibꝰ rebus. vbi nō sola p̄gnitio. verum et

actio n̄ra versat̄ ab excellētiore eiusdē mentis officio: qđ t̄templādis eternis rebꝰ impendit ac sola p̄gnitione fruiť. Lōmodiꝰ aut̄ fieri puto: vt de scripturis sanctis aliqđ interferam: qđ facilius possit vtrūqꝰ dinosci. Euāgelij suū iohannes euāgelista sic exorsus ē. In p̄ncipio erat verbū: et verbū erat apud deū: et d̄s erat verbū: h̄ erat in p̄ncipio apud deū: oīa p̄ ipsū facta sunt: et sine ip̄o factū est nihil. Qđ factū est in ip̄o vita erat. et vita erat lux hoīm: et lux in tenebris lucet: et tenebre eā nō p̄phēderūt. Fuit hō missus a deo cui nomē erat Iohes: h̄ venit in testimoniū: vt testimoniū p̄hiberet d̄ lumine: vt oēs crederēt p̄ illū. Nō erat ille lux: s̄ vt testimoniū p̄hiberet de lumie. Erat lux vera que illuminat oēm hoīem venientē in hunc mundū. In mūdo erat: et mundus per ip̄m factꝰ est: et mundus eū non cognouit. In p̄p̄ria venit et sui eum non receperūt. Quot quot aut̄ receperunt eū: dedit eis p̄ratē filioꝝ dei fieri: his qui credūt in nomine eius. Qui nō ex sanguinibus neqꝰ ex voluntate carnis neqꝰ ex voluntate viri: s̄ ex deo nati sunt. Et verbū caro factū est et habitauit in nobis. Et vidimus gloriā eius: gloriā quasi vnigeniti a patre: plenū gratie et veritatis. Hoc totū qđ ex euāgelio posui: in p̄cedentibus suis partibus habet qđ immutabile ac sempiternū est cuiꝰ cōtemplatio nos beatos facit. In consequentibus vero: p̄mixta cū t̄p̄alibꝰ cōmemorant̄ eterna. Ac p̄ h̄ aliqua ibi ad scientiā p̄tinent: aliqꝰ ad sapiam: sicut in libro duodecimo p̄cessit nostra distinctio. Nā in p̄ncipio erat verbum. et verbum erat apud deum: et deus erat v̄bū: hoc erat in p̄ncipio apud deū. Quia qđ ip̄a facta sūt: et sine ip̄o factū est nihil: quod

Ioh. 1.

Ubi. s.

factum est in ip̄o vita erat: et vita erat lux hominū. et lux in tenebris lucet. et tenebre eaz non cōphēderūt. Lō t̄emplatiuā vitā req̄rit et intellectuāli mente cernendū ē. Quia in re q̄tomagis qđsqꝰ p̄fecerit: tanto fiet sine dubitatione sapiētior: s̄ p̄pter id qđ ait. Lux lucet in tenebris: et tenebre eā non p̄phēderūt. Et: fide vtrūqꝰ opus erat qđ crederet qđ nō videtur. Tenebras qđpe intelligi voluit auersa ab huiꝰ luce eamqꝰ n̄n̄ idonea p̄ueri corda mortalīū. propter qđ adiūgit et dicit. Fuit hō missus a deo cui nomen erat iohes. hic venit in testimoniū vt testimoniū p̄hiberet de lumine vt oēs crederēt p̄ illū. Hoc iam t̄p̄aliter gestū est. et ad sciam p̄tinet que cognitione historica continetur. Hoīem autem iohānē in phantasia cogitamus que de humane nature noticia impressa est nostre memorie. Et hoc eodē mō cogitāt. siue qui ista non credūt siue qđ credunt. Vtrūqꝰ em̄ notū est quid sit homo cuiꝰ exteriorem p̄tem. i. corpus p̄ corporis luminā didicerunt. Interiōrē vero. i. animam in seipsis. qꝰ et ip̄i hoīes sunt: et p̄ humanam p̄uersationem cognitam tenent: vt possint cogitare qđ dicitur. Fuit homo cui nomen erat iohannes. quia et nomina sciunt loquendo et audiendo. Quod autem ibi est: missus a deo: fide tenent qui tenent. Et qui fide non tenēt: aut dubitatione ambigunt: aut infidelitate derident. Vtrūqꝰ tamen si non sunt ex numero n̄m̄is insipientium: qui dicunt in corde suo: nō ē d̄s: hec audires v̄ba vtrūqꝰ cogitāt: et qđ sit d̄s. et qđ sit mitti a deo n̄n̄ sic res se habēt certe sicut valent. Fidē porro ip̄am quā videt qđsqꝰ in corde suo si credit. vel nō esse si non credit: aliter nouimus: non sicut corpa que videmus oculis corporeis et p̄ ip̄oz imagies quas memoria tenemus: etiā absentia cogitamus nec sicut ea qđ non vidimus et ex his qđ vidimꝰ cogitatione vtrūqꝰ formamus et memorie cōmendamus: quo recurramus cum voluerimus: vt illic ea vel potius qualescunqꝰ imagines eoz quas ibi firmus similiter recordatione cernamus. Nec sicut hoīem viuū cuiꝰ animam etiā si nō videmꝰ ex n̄ra conuicimus. et ex moribus corp̄alibus hoīem viuū sicut videndo didicimus intuemur etiaz cogitando. Nō sic v̄r̄ fides in corde i qđ ē ab eo cuiꝰ ē: s̄ eaz tenet certissima scia: clamatur qđ scia. Lū itaqꝰ p̄pterea credē iubeamur. qꝰ id qđ credē iubemur vidē nō possumꝰ: ip̄az t̄n̄ fidē qđ in eī nob̄ videmus in nob̄. qꝰ et rez absentīū p̄ns ē fidelis et rez que foris sunt intus est fides: et rez que non videntur videtur fides: et ip̄a tamen t̄p̄a

Ubi. s.

ps. 52.

Liber

liter fit in cordibus hoim. Et si ex infidelibus fideles fiūt: perit ab eis. Aliqñ aut̄ ⁊ reb⁹ fals̄ accōmodat̄ fides: loq̄mur em̄ sic vt dicamus habita est ei fides ⁊ decepit. Qualis fides: si tñ ⁊ ip̄a dicēda ē fides: nō culpabilis de cordi b⁹ perit: qñ eā inuēta v̄itas pellit: optabilis at̄ rez veraz in eadē res fides transit. Ad enīz dicendū est perit: qñ ea q̄ credebant̄ vidētur. Nunq̄d em̄ adhuc fides dicēda ē cuz diffinita sit in epla ad hēb. fides: dictūq; sit eā esse con iunctionē rez q̄ nō vident̄. Deinde qd̄ sequi tur. Hic venit in testimoniū: vt testimoniū p̄ hiberet de lumine vt oēs crederēt pillū: actō vt dixi ip̄alis est. Tpaliter em̄ testimoniū p̄ hiberetur etiā de re sempiterna qd̄ est intelligibi le lumen. De q̄ vt testimoniū p̄ hiberet venit iohes q̄ nō erat lux: s̄ vt testimoniū p̄ hiberet de lumie. Adūgir em̄. Erat lux vera q̄ illumi nat oēm hoim venientē in hunc mundū: in mūdo erat: ⁊ mūdus p̄ ip̄m factus ē: ⁊ mūd⁹ eū nō p̄gnouit. In pp̄ia venit ⁊ sui eū non re ceperūt. Hec verba oīa q̄ latinā linguā sciunt ex rebus intelligūt q̄s nouerunt. Quaz̄ aliq̄ nob̄ innotuerūt p̄ corpis sensus sicut hō: sicut ip̄e mūdus: cui⁹ tam euidentē magnitudinē cernimus: sicut corūdē v̄boz soni. Nam et auditus sensus ē corpis. Aliq̄ aut̄ p̄ animi rō nem sicut id qd̄ dictū est. Et sui eū nō recepe runt. Intelligit em̄: nō in eū crediderūt. Qd̄ qd̄ sit: nullo corpis sensu: s̄ animi rōne cogno uimus. V̄boz etiā v̄boz non solū sonos sed si gnificationes ptim p̄ corpis sensum: ptim p̄ animi rōez didicim⁹: nec ea v̄ba nūc p̄mū audi uimus s̄ q̄ iam audieram⁹. Et nō solū ip̄a: ve rūentiā q̄ significarent cognita memoria tene bamus: ⁊ hagnouim⁹. Hoc em̄ nomē dissilla bū cum dicat̄ mundus: qm̄ sonus est: res v̄iq; corpalis p̄ corpus innotuit. i. p̄ aurem: s̄ etiam qd̄ significat p̄ corpus innotuit. i. p̄ oculos car nis. Abūdus quippe in q̄tū notus est videnti bus notū est. Ad h̄ verbū q̄tuoꝝ sillabaz̄ qd̄ est crediderūt: sono suo qm̄ corpus ē: p̄ aurez carnis illabit. Qd̄ aut̄ significat: nullo corpo ris sensu s̄ animi rōne cognoscitur. H̄si enim quid sit crediderūt p̄ animū nossemus: nō in telligeremus qd̄ nō fecerint illi: de qb⁹ dictū est. Et sui eū nō receperūt. Sonus v̄verbi fo rimsecus instrepit auribus: sp̄s q̄s hominis ⁊ in nobis ip̄is nota est: ⁊ forinsecus i alijs ad est corpis sensibus oculis cum videt̄: auribus cū auditur: tactui cū tenetur ⁊ tangitur. H̄aꝝ bet etiam in memoria nostra imaginem suaz̄ incorpalē quidē: sed corpi similē. Abundi de-

niq; ip̄ius mirabilis pulchritudo forinsec⁹ p̄ sto est: ⁊ aspectib⁹ nostris ei sensui q̄ d̄: tact⁹ si qd̄ eius attingim⁹. Habet etiā int⁹ i memo ria n̄ra imaginē suā: ad quā recurrim⁹: cū cuz vel septi parietib⁹ vel etiā in tenebris cogita mus. Sed de his imaginib⁹ rerū corpaliū in corpaliū qd̄ habentib⁹ tñ similitudines cor poz: ⁊ ad vitā exterioris hois ptinentib⁹: iaz̄ satis in v̄decimo libro locuti sum⁹. Nunc au tem agimus de hoie interiore ⁊ eius scia: ea que rez est tempaliū ⁊ mutabiliū: in cui⁹ intē tione cum assumit̄ aliqd̄: etiā de reb⁹ ad exte riorē hoim ptinentibus: ad hoc assumendū ē vt aliqd̄ inde doceat̄ qd̄ rōnalē adiuet sci entia. Ac hoc rez quas cōes cum aiantib⁹ irrōnalibus habemus: rōnalis vsus ad inte riorē hoiez p̄ter: nec recte dici pōt cū irrōna libus aiantib⁹ cum nobis esse cōmunem.

De fide q̄ licet p̄ corpis sensum mente con cepta sit: nihil tamen inuenitur habere cor poreum. Capitulum II.

Fides vero de qua in hoc libro aliqñ diutius disputare certa dispositiois n̄re rōne cōpellimur: quā qui h̄nt fi deles vocant̄: qui non h̄nt infideles: sicut hi q̄ venientē in pp̄ia dei filiū nō receperūt: q̄ uis ex auditu in nobis facta sit. Non tñ ad eū sensum corpis ptinet q̄ appellat̄ auditus: qm̄ non est sanus: nec ad oculos hui⁹ carnis: qm̄ nō est color: aut corpis forma: nec ad eū q̄ dicitur tactus: qm̄ corpulētie nihil habet: nec ad vllū sensum corpis: qm̄ cordis res ista nō cor pis: nec fortis est a nobis: sed in intimis n̄ris nec eam quisq; hoim videt in alio: sed vnusq; q̄s in semetip̄o. Deniq; pōt ⁊ simulatione con fingi: ⁊ putari esse in quo non est. Si iam igitur quisq; fidem apud seip̄m videt: in altero aut̄ credit esse eam non videt: ⁊ tanto firmi us credit: q̄sto fructus eius magis nouit q̄s operari solet fides per dilectionem. Nob̄rē omnibus de quibus euangelista subiungit et dicit. Quotquot receperunt eum: dedit eis potestatem filios dei fieri: his qui credunt in nomine eius: q̄ non ex sanguinibus: neq; ex voluntate carnis: neq; ex voluntate viri: s̄ ex deo nati sunt. Fides ista cōmunis ē: nō sicut aliqua corpis forma cōmunis est ad videndū omniū oculis quibus presto est. (Ex ip̄a quip pe vna omniū cernentiū quodāmodo infor ma aspectus) sed sicut dici pōt oibus hoibus esse facies humana cōmunis. H̄a hoc ita dicitur: vt tñ singuli suas habeāt. Ex vna sane do ctrina impressam fidem credentium cordib⁹ singuloꝝ qui hoc idem credunt verissime di

Heb. ff.
Job. j.

Ubi s̄

Ubi s̄

Ubi s̄

Job. j.

Ibidem.

XIII

cinus. Sed aliud sunt ea que creduntur. aliud fides qua creduntur. Illa quippe in reb⁹ sūt q̄ v⁹ esse vel fuisse vel futura esse dicunt. Hanc tē in aio credēris est: ei tē sp̄s p̄sua cuius est q̄suis sit et in alijs nō ip̄a sed filis. Nō em̄ numero est vna: s̄ genere. p̄pter similitudinē tē et nul laz diuisat: mag⁹ vna dicim⁹ eē q̄ multas. Nā et duos hoies simillimos cū videmus: vna faciē dicimus: et miramur amboz. Facili⁹ itaqz dicim⁹ multas aias fuisse singulas vtiqz singuloz: de q̄bus legimus in actibus ap̄loz. q̄ eis fuerit anima vna: q̄ vbi dixit ap̄lus. Una fides. tot eas audet quisqz dicere q̄t fideles. Et tē quid dicit. *O* mulier magna est fides tua et alteri. *A* hoc dice fidei quare dubitasti: suam cuiqz esse significat. Sed ita dicit eadem credentiū fides vna: quē admodū eadem volentiū voluntas vna: cum et in ip̄is q̄ hoc idēz volunt sua volūtas sic cuiqz conspicua: alterius aut lateat: q̄suis idem velit. Et si aliquibus signis sese indicet: creditur potius q̄ videtur. Unus quisqz aut sui animi p̄scius non credit vtiqz hanc esse suā: s̄ plane p̄uidet volūtatē.

*D*e voluntate quam et singuli p̄p̄riā et oēs etiā nō indicatā p̄nt h̄re cōem. *Ca. III.*

Act. 4
Eph. 4
1 Bar. 15
1 Bide. 14

Et quedam sane eiusdem nature viuentis et rōne vtentis tanta conspiratio: vt cum lateat alterū quid alter velit nonnulli tamen sint volūtates omnīū etiā singulis note. Et cum quisqz hō nesciat quid homo alius vnus velit: in quibusdam rebus possit scire quid oēs velint. Unō illa cuiusdam mīmi facerrima p̄dicat vrbānitās. Qui cum se p̄mississet in teatro qd in animo haberent et quid vellent: omnes alijs ludis esse diciturū: atqz ad diem constitutum ingenti expectatione maior multitudo conflueret: suspensis et silentibus oibus dixisse p̄hibetur. Vile vultus emere: et care vendere. In quo dicto leuissimi scenici oēs tē consciētias inuenerūt suas: eiqz vera aī oculos omnium p̄stituta: et tē improuisa dicenti admirabili fauore plauserūt. Cur aut tam magna expectatio facta est illo p̄mittente oīm volūtatē se esse dicturū: nisi quia latent hominē alioz hominum volūtates. sed nunq̄d ista latuit istū: Nūquid quēqz latet. Qua tādē cā nisi qz s̄ quedā q̄ si incōuenienter in alijs de se quisqz cōiiciat: cōpatiēte v̄l sp̄sirate vitio seu natura: Sed aliud est videre volūtatē suā: aliud (q̄suis certissima p̄iectura) cōiicere alienā. Nam p̄ditam romam tam certū habeo in rebus humanis q̄ p̄stantinopolim: cū romā viderim ocul̄ meis: de illa vero nihil nouerim

nisi q̄ alijs testibus credidi. Et minus quidem ille v̄l seip̄z ituedo. vel alios q̄ experiedo: vili velle emere: et care vendere: oibus id credidit esse cōmune. Sed qm̄ reuera vitū est: p̄t q̄ q̄ ad ip̄sici eiusmodi: vel alicuius alteri⁹ vitij qd huic cōtrariū est incurre pestilentia q̄ huic resistat et vincat. Nā scio ip̄e hominē cum venalis codex ei fuisset oblatas: p̄ciqz eius ignaz et ideo quiddam exiguū poscētem cerneret venditorē: iustū p̄ciū qd multo amplī⁹ erat: nec opinanti dedisse. Quid si etiā sit q̄s q̄ nequicia tanta possessus: vt vili vendat q̄ dimiserūt parentes: et caro emat q̄ p̄sumat libidines: Nō est vt opinor incredibilis ista luxuries. Et si querant tales repiantur: aut etiā non questi fortassis occurrant: qui nequicia maiore q̄ theatrica p̄positioni vel p̄nunciationi theatrice insultent: magno p̄cio stupra emendo: paruo autē rura vendendo. Largitionis etiā gratia nouimus quosdā emisse frumenta carius: et vilius vendidisse suis ciuibus. Illud etiā qd ver⁹ poeta dixit. *E*nni us: omnes mortales sese laudari exoptāt: p̄fecto et de seip̄o et de his quos expertus fuerat cōiecit in alijs: et videtur pronunciasse hominū omnīū volūtates. Deniqz si et minus ille dixisset: laudari oēs vultis: nemo v̄m vult vitupari: silt qd esset omnīū volūtatē dixisset videt. Sunt tamen qui vitia sua oderint et in q̄bus sibi displicent ip̄i: nec ab alijs se laudari velint: gratiasqz agant obiurgantiū beniuolentie: cum iō vitupantur vt corrigātur. At si dixisset: omnes beati esse vultis: miserī eē nō vultis: dixisset aliquid qd nullus in sua non agnosceret voluntate. Quicqd em̄ aliud q̄s q̄ latenter velit: ab hac voluntate que omnibus hominibus satis nota est: non recedit.

*D*e beatitudine quam omnes vna voluntate expetunt: sed non eadem omnes diffinitione nouerunt. *Capitulum. III.*

Mrum est autē cū capescēde atqz retinēde beatitudinis volūtas vna sit oīum vnde tanta existat de ip̄a beatitudine rursus varietas atqz diuersitas voluntatum. Nō q̄ aliquis eam nolit: sed q̄ nō oēs eā norit. Si em̄ oēs eā noscent: nō ab alijs putaret eē in v̄tute aī. alijs i corpis voluptate. alijs in v̄traqz et alijs atqz alijs. alibi atqz alibi: Et em̄ eos queqz res maxime delectant: ita in ea p̄stituerūt vitā beatā. Quō igit̄ feruētissime amat oēs: qd nō oēs sciūt: q̄s p̄t amare qd nescit. Sicut iā de hac re i libris sup̄iorib⁹ disputauī. Cur ergo beatitudo amat ab oibus: nec tē scitur ab oibus. An forte sci

Liber

unt oēs ip̄a q̄ sit: s̄ nō oēs sciūt vbi sit: ⁊ inde cōtentio est. Quasi vero de aliq̄ mūdi hui⁹ agat̄ loco: vbi debeat quisq̄ velle viuere: q̄ vult beate viuē: ac nō ita q̄rat vbi sit beatitudo sicut q̄rit q̄ sit. Nam vtiq̄ si in corpis voluptate est: ille beatus est: qui fruī corpus voluptate. Si in virtute aī ille qui hac fruī. Si in vtraq̄: ille q̄ fruī vtraq̄. Lū itaq̄ ali⁹ dicit: beate viuere est voluptate corpis fruī. Alius aūt beate viuē est virtute animi fruī: nōne aut ambo nesciūt q̄ sit beata vita: aut non ambo sciūt. Quō ḡ amat̄ eā si nemo pōt amare qd̄ nescit. An forte falsum est qd̄ p̄ verissimo certissimoq̄ posuim⁹: beate viuē oēs homines velle. Si ei beate viuē est (x̄bi gratia) s̄m animi virtutē quō beate viuē vult: q̄ hoc nō vult. Nōne veri⁹ dixerimus. hō iste non vult beate viuē: q̄ nō vult s̄m virtutē viuē: qd̄ soluz est viuere. Nō ḡ oēs beate viuere volunt imo pauci s̄ volūt: si nō est beate viuē nisi s̄m virtutē animi viuē: qd̄ multi nolūt. ita nefalsuz erit. Cū nec ip̄is academicis cum oīa dubia sint: academicus ille cicero dubitauit: q̄ cum vellent in hortēso dialogo ab aliq̄ re certa d̄ q̄ null⁹ ambigeret sumē sue disputatiōis exordiū. Beati certe inq̄r oēs esse volum⁹: absit vt s̄m esse dicam⁹. Quid ḡ: an dicenduz est etiā si nihil sit aliud br̄e viuē: q̄ s̄m virtutem animi viuē: tñ ⁊ q̄ hō nō vult: beate vult viuere: h̄im̄is quidē h̄ videt̄ absurdū. Tale ē em̄ ac si dicam⁹: Et q̄ nō vult beate viuē: br̄e vult viuere. Istā repugnātiā q̄s audiat: q̄s ferat ⁊ tñ ad hāc p̄trudit necessitas. Si ⁊ oēs br̄e velle viuē verū est: ⁊ non oēs sic volunt viuere: q̄ modo solum viuuntur beate: verum est.

An oēs br̄i sint q̄ viuūt vt volūt. La. V.

A forte illud est qd̄ nos ab his angustijs possit eruere: vt quoniam diximus ibi quosq̄ posuisse beatam vitam qd̄ eos maxime delectauit: vt voluptas ep̄icuz: virtus zenonem: sic aliū aliquid aliud: nihil dicamus esse beate viuere: nisi viuē s̄m delectationē suam: ⁊ ideo falsum nō cē: q̄ omnes beate viuere velint: q̄ omnes ita volūt: vt quēq̄ delectat. Nam ⁊ h̄ populo si p̄nunciatum esset in theatro: omnes id in suis voluntatibus inuenirent. Sed hoc q̄ cicero cum sibi ex aduerso p̄posuisset: ita redarguit: vt q̄ hoc sentiant: erubescant. Ait em̄. Ecce autē non philosophi quidem: sed prompti tamen ad disputandum: omnes aiunt esse beatos: q̄ viuant vt ip̄i velint: hoc est qd̄ nos diximus: vt quosq̄ delectat. Sed mox ille subiecit: falsum id quidem. Telle em̄ quod non deceat:

idip̄m miserrimum est. Rectam miserum est non adipisci qd̄ velis: q̄ adipisci velle qd̄ non oporteat: p̄clarissime omnino atq̄ verissime. Quis nanq̄ ita sit mente cecus: ⁊ ab omni luce decoris alienus: ac tenebris dedecoris involutus: vt eum qui nequiter viuūt ac turpiter nullo prohibente: nullo vlciscēte: ⁊ nullo saltem reprehendere audente: insuper ⁊ laudatibus plurimis quoniam sicut ait scriptura diuina: Laudatur peccator in desiderijs anie sue: ⁊ qui iniqua gerit benedicatur implet omnes suas facinorosissimas: ⁊ flagiciosissimas voluntates: ideo beatum dicat: quia viuūt vt vult: cum profecto q̄uis ⁊ sic miser est: minus tamen esset si nihil eorum que perperam voluisset habere potuisset: mala em̄ voluntate vel sola quisq̄ miser efficitur: sed miserioze potestate: qua desiderium male volūtatis impletur. Quapropter quoniam verum est q̄ omnes homines esse beati velint: idq̄ vnum ardentissimo amore appetant: ⁊ p̄pter hoc cetera quecunq̄ appetunt: nec quisq̄ pōt amare qd̄ oīno quid vel quale sit nescit: nec pōt nescire qd̄ sit qd̄ velle se scit: sequit̄: vt oēs beatam vitam sciant. Omēs aūt beati habent quod volunt: q̄uis nō omnes q̄ habent qd̄ volunt cōtinuo sint beati. Cōtinuo aūt miseri qui vt nō habent qd̄ volunt: vel id habent qd̄ nō recte volunt. Beatus igitur non est nisi q̄ ⁊ habet omnia que vult: ⁊ nihil vult male.

Priorem esse beatitudini voluntatem rectam etiam non adeptam quod cupit q̄ prauam etiam si quod concupiuit obtinuit.

Capitulum. VI.

OUo ergo ex his duobus beata vita constat: atq̄ omnibus nota: omnibus cara sit: quid putemus esse cause: cur horum duorum quando vtrūq̄ nō possunt magis eligant homines: vt omnia que volunt habeant: q̄ vt omnia bene velint etiā si non habeant. An ip̄a est prauitas generis humani: cum eos non lateat: nec illum beatum esse qui quod vult non habet: nec illum q̄ qd̄ male vult habet: sed illū qui ⁊ habet quecunq̄ vult bona: ⁊ nulla vult mala: ex his duobus quibus beata vita p̄ficitur q̄n vtrūq̄ non datur: id eligatur potius. vnde magis a beata vita receditur. Longius quippe ab illa est qui cunq̄ adipiscitur male concupita: q̄ qui non adipiscitur concupita: cum potius eligi debuerit voluntas bona atq̄ preponi: etiam non adepta que appetit. Propinquat enim beatorum: qui bene vult quecunq̄ vult: et que adeptus cum fuerit beatus erit. Et vtiq̄ non

mala sed bona beatū faciunt: quā faciunt quā bonorū habent aliquid iam: idque nō pui est: mandum: eamque ipam se voluntatem bonā qui de bonis quorū capax est humana natura: nō de vilius mali ppetratione vel adeptione gaudere desiderat: et bona qualia in hac misera vita esse pnt: prudenti: tempanti: fortiti: et iusta mente sectat: et quā dat assequitur: ut etiā in malis sit bonus: et finitis malis omnibus atque impletis bonis omnibus sit beatus.

Ad veram beatitudinem viam esse per fidem rectam sine qua nulla possit cuique fortitudo prodesse.

La. VII

A hoc in ista mortali vita erroribus erūnisque plenissima: p̄cipue fides ē necessaria: qua in deū credit. Non em̄ quecūque bona: maximeque illa quibus quisque sit bonus: et illa quibus fiet beatus. Quā nisi a deo in hominē veniant: et homini accedant iueniri potest. Lū autē ex hac vita ab eo quod in his miseris fidelis et bonus ē ventū fuerit ad beatā: tunc erit vere quod nūc esse nullo modo potest: ut sic hō viuat: quō vult. Nō em̄ volet male viuere in illa felicitate: aut volet aliqd quod deerit: aut deerit quod voluerit. Quicquid amabit aderit: nec desiderabit quod nō aderit omne quod ibi erit: bonū erit: et summus deus summum bonū erit: atque fruendū amantibus p̄sto erit: et quod est omnino beatissimū ita semper fore certū erit. Nunc vero fecerunt quidam sibi philosophi sicut eorum cuique placuit vitas beatas suas: ut quasi p̄pria virtute possent: quod cōmuni mortalium conditione nō poterant: sic se viuere ut vellent. Sentiebant em̄ aliter beatū esse neminē posse nisi habendo quod vellent: et nihil patiēdo quod nollet. Quis autē nō qualēcūque vitā qua delectatur (et ideo beatā vocat) vellent sic esse in sua potestate ut eam posset habere p̄petuam: et tamen quis ita est: quis vult pati molestias que fortiter toleret: quis eas velit possitque tolerare si patitur? Quis velit in tormentis viuere: etiā qui potest in eis p̄patientiam tenendo iusticiam laudabiliter viuere? Transitura cogitauerunt hec mala que ea p̄tulerunt vel cupiendo habere: vel timēdo amittere quod amabant: siue nequiter siue laudabiliter. Nā multum p̄transitoria mala: ad mansura fortiter tendunt. Qui p̄fecto spe beati sunt: etiā cum sunt in transitoris malis: que ad bona nō transitoria pueniunt. Sed qui sic spe beatus ē: nō dū beatus ē. Expectat namque p̄patientiam beatitudinem quā nō dū tenet. Qui vero sine vlla spe tali: sine vlla tali mercede cruciat

quātālibet adhibeat tolerantiam: nō est beatus veraciter: si miser fortiter. Neque em̄ propterea miser nō est: quia miserius esset: et si impatiēter miseriam sustineret. Porro si ista nō patitur que nollet pati in suo corpore: nec tunc quidem beatus hōidus est: quā nō viuunt et vult. Ut em̄ alia omittat que corpore illeso ad animi pertinent offensiones: sine quibus viuere velimus et sunt innumerabilia: vellet utique si posset ita saluum et in columbe habere corpus: et nullas ex eo pati molestias: ut id haberet in p̄tate: aut in ipsius incorruptione corporis: quod quod non habet: ac pendet in incerto: p̄fecto nō viuunt ut vult. Quis em̄ p̄fortitudinē sit paratus excipere et equo ferre animo quicquid aduersitatē acciderit: mauult tū ut nō accidat: et si possit facit: atque ita paratus est in vtrūque ut quātū in ipso est alterū optet: alter viter: et si quod vitat incurrit: id deo volens ferat: quia fieri non potuit quod volebat. Nec oportet: imā ergo: sustinet: sed premi nollet. Quō ergo viuunt et vult: an quia volens fortis est ad ferenda que nollet illata? Idō igitur id vult quod potest: quā quod vult nō potest. Hec est tota (vtrū ridenda: an potius miseranda) supborū beatitudo mortalium: gloriāntiū se viuere ut volunt: quia volētes patienter ferunt que accidere sibi nolūt. Hoc em̄ aiunt quod sapienter dixit Terentius. *Terentiū andriā* Quā nō potest id fieri quod vis: id velis quod possis. Lōmode hō dictū ē quod negat: Sed p̄siliū ē dātū misero: ne esset inferior. Beato autē (quales se esse oēs volūt) nō recte nec vere dicunt: nō potest fieri quod vis. Si em̄ beatū ē: quicquid vult fieri potest: quod nō vult quod fieri nō potest. Sed nō ē mortalitatis huius vita: nec erit nisi quā et immortalitas erit: quod si nullo modo dari hōi posset frustra ē beatitudo querere: quod sine immortalitate nō potest esse.

Terentiū andriā

Perfectam beatitudinem nisi in eterna vita esse non posse.

La. VIII.

Cum ergo beati esse oēs hoies volunt: si vix volūt p̄fecto et esse immortales volūt. Aliter em̄ beati esse nō pnt. Denique et de immortalitate interrogati sicut et de beatitudine oēs eam se velle rident. Sed quiscunque beatitudo que potest vocet que sit in hac vita quārimo vero fingit: dū immortalitas despat: sine que vera beatitudo esse nō potest. Ille que p̄beatū viuunt (quod iam superius dixim⁹ et astruēdo satis firm⁹) qui viuunt ut vult nec male aliquid vult. Nemo autem male vult immortalitatem si eius humana capax est deo donante natura. Lūius si capax non est: nec beatitudinis capax est. Ut ei homo beate viuat: oportet ut viuat. Quem porro morientem vita ipsa deserit. Bea

Liber

ta vita cū illo manere que pōt: Cur autē desc
rit aut nolentē deserit. pculdubio aut volen
tem: aut neutrum. Si nolentē quō beata vi
ta est: q̄ ita est in voluntate vt non sit in pote
state: Cūq̄ beatus nemo sit aliqd̄ volendo
nec habendo: quāto minus est beatus q̄ nō
honore: nō possessione: nō qualibet alia re:
sed ipsa beata vita nolens deserit: qm̄ ci nul
la vita erit: Unde r̄ si nullus sensus relinq̄t
quo sit misera: p̄pterea em̄ beata vita disce
dit: qm̄ tota vita discedit. Misera est tñ q̄ diu
sentit: quia scit se nolentē cōsumi: p̄pter qd̄
cetera r̄ qd̄ p̄ceteris diligit. Nō igit̄ pōt vita
r̄ beata esse: r̄ nolentem deserere: quia bea
tus nolens nemo sit: ac p̄ hoc q̄t̄o magis no
lentem deserendo miserū facit. Si autē volē
tem deserit: etiā sic quō beata erat: quā p̄ire
voluit qui habebat. Restat vt dicant neutz
esse in animo beati. id est. eum deseri a beata
vita: cū per mortē deserit tota vita: nec nol
le: nec velle: ad vtrūq̄ em̄ parator equo ani
mo consistere. Sed nec ista beata est vita: q̄
talis est: vt quē beatū facit: amore eius indi
gna sit. Quō em̄ est beata vita quā nō amat
beatus: Aut quō amat: qd̄ vtrum vigeat: an
pereat indifferēter accipit. Nisi forte virtu
tes quas p̄pter solā beatitudinē sic amamus
psuadere nobis audent: vt ipam beatitudi
nem nō amem. Quod si faciunt: etiā ipsas
vtrūq̄ amare desistimus: quādo illā p̄p̄ quas
solam istas amauimus: nō amam. Deinde
quō erit: vera illa tam p̄fecta: tam exanima
ta: tam eliquata: tā certa sententia: b̄tōs cē
oēs hoīes velle si ipsi qui iam beati sunt: bea
ti esse nec nolunt nec volunt. Aut si volunt
vt veritas clamat: vt natura cōpellit: cui sū
me bonus r̄ imutabiliter beat⁹ creator indi
dit hoc. Si volunt in quā beati esse qui beati
sunt: beati vtrūq̄ nō esse nolūt. Si autē beati
nō esse nolūt: proculdubio nolūt cōsumi r̄ pe
rire quod beati sunt: nec nisi viuentes beati
esse p̄t. Nolūt igit̄ perire qd̄ viuūt. Immor
tales ergo esse volunt: quicūq̄ vere beati v̄
sunt vel esse cupiunt. Nō autē viuūt beate: cui
nō adest qd̄ vult. Nullo modo igit̄ cē poterit
vita veraciter beata: nisi fuerit sempiterna.
hanc vtrū capiat humana natura: quam tñ
desiderabilem confitef: non pua questio est.
Sed si fides assit que inest eis quibus dedit
p̄tātē iesus filios dei fieri: nulla questio est.

Joh. j.

An eternitatē par sit hūana nā. La. IX.
h Umanis quippe argumentatiōib⁹
hec inuenire conātes: vix pauci ma
gno p̄diti ingenio: abundantes

ocio: doctrinisq̄ subtilissimis eruditi: ad in
dagandā solius anime immortalitatem pueni
re potuerunt. Cui tñ anime beatā vitā nō in
uenerūt stabilem. id ē verā. Ad miseras eā
quippe vite hui⁹ etiā post beatitudinem redi
re dixerunt. Et q̄ eorū de hac erubuerūt sen
tentia: r̄ animā purgatā in sempiternā bea
titudinē sine corpe collocandā putauerunt:
talia de mundi retro: sus eternitate sentiūt
vt hanc de anima sententiā suā ipsi redargu
ant. Qd̄ hic longū est demonstrare: sed in li
bro duodecimo de ciuitate dei: satis a nobis
est q̄tū arbitror explicatū. Fides autē ista to
tum hoīem imortalem futurū: qui vtrūq̄ con
stat ex anima r̄ corpore: r̄ ob hoc vere beatū
nō argumentatione humana: sed diuina au
toritate p̄mittit. Et ideo cū dictum esset in
euangelio: q̄ Iesus dederit potestatem filio
s dei fieri hui⁹ qui eū receperūt: r̄ qd̄ sit rece
pisse eum: b̄: euiuer fuisset expositum: dicēdo
credētibus in nomine eius: quoq̄ modo filij
fierēt dei: cētq̄ adiūctū: q̄ nō ex sanguinib⁹
neq̄ ex volūtate carnis: neq̄ ex volūtate vi
ri: s̄ ex do nati sūt: ne ista hoīm quā videm⁹ r̄
gestam⁹ infirmitas tantā excellentiā despe
raret: ilico annexū est: r̄ verbū caro factū est
r̄ habitauit in nobis: vt a cōtrario suaderet
qd̄ incredibile videbat. Si em̄ natura dei fi
lius p̄pter filius hominū misericordia fact⁹
ē hominis filius: hoc ē em̄: verbū caro factuz
ē r̄ habitauit in nobis hominibus: quāto est
credibili⁹ natura filios hominis: gratia dei
filios dei fieri: r̄ habitare in deo: in quo solo:
r̄ de quo solo esse possunt beati p̄cipes im
mortalitatis eius effecti: propter qd̄ psuadē
dum dei fili⁹ p̄ciceps nostre mortalitatis ef
fectus est.

Joh. j.

Ibidem

Ibidem

Ubi s̄

An alio modo omnipotens deus hominē
eternitati debuerit reformare q̄ vt sibi deus
filius naturam vniret humanā. La. X.
Es itaq̄ q̄ dicūt ita ne defuit deo
modus alius quo liberaret homines
a miseria mortalitatis huius vt vnū
genitum filiū deū sibi coeternum hominem
fieri veller induendo humanam animam et
carnem: mortalemq̄ factū mortem perpeti
parum ē sic refellere: vt istū moduz quo nos
p̄ mediatorē dei r̄ hominū: hominē christum
Iesum deus liberare dignatur: asseram⁹ bo
num r̄ diuine congruum dignitatē: verū eti
am vt oīdam⁹ nō aliū modū possibile deo fu
isse cui⁹ p̄tātē cūcta equalit̄ subiācēt. S̄z sanā
de nostre miserie cōueniētiorē modū alium
nō fuisse: nec esse oportuisse. Quid enim tā

J. Ibi. 2.

necessariū fuit ad erigendam spem nostram mentesq; mortaliū cōditione ipsius mortali-
tatis abiectas ab immortalitatis desperatione li-
berādas: q̄ vt demonstraret nob̄ q̄ti nos p̄-
deret deus: q̄tūq; diligeret: Quid x̄o h̄ rei
tanto isto iudicio manifestius atq; p̄clari: q̄
vt dei filius imutabiliter bonus: in se manēs
q̄d erat: et a nob̄ et p̄ nob̄ accipiens q̄d nō erat
p̄ter sue nature detrimentū n̄m dignatus
est mire p̄fortiū p̄us sine v̄llo malo suo merito
mala nostra p̄ferret: ac si iam credētib; q̄tum
nos diligeret deus: et q̄d despabam; iam sp̄anti-
bus dona in nos sua sine v̄llis bonis meritis
nostris: imo p̄cedentibus et malis meritis no-
stris in debita largitate p̄ferret: q; et ea q̄ dicū-
tur merita n̄ra dona sunt eius. Cū em̄ fides p̄

Gal. 5.
Rom. 5.
dilectionē operatur: caritas dei diffusa est in cor-
dibus nostris p̄ sp̄m̄ sc̄m̄ q̄ dat; est nob̄. Tūc
est aut̄ datus qm̄ est iesus resurrectione clari-
ficat;.

Job. 16
Ep̄. 4.
Tūc em̄ eū se missurū esse p̄misit et mi-
sit: q; tūc sicut de illo scriptū est et ante p̄dictū
Ascēdit in altū: captiuauit captiuitatē: dedit
dona hoībus. Hec dona sunt merita n̄ra: qui
bus ad summū bonū immortalitatis et beatitu-
dinis puenimus. Lōmendat aut̄ inq̄t apl̄s car-
itatem suā ds̄ in nobis: qm̄ cū adhuc peccato-
res essemus: xp̄us p̄ nob̄ mortuus est.

Rom. 5.
Adul-
tomagis iustificati nūc in sanguine ip̄i: salui
erimus ab ira p̄ ip̄m. Adhuc addit et dicit. Si
em̄ cū inimici essemus recōciliati sum; deo p̄
mortem filij eius: multo magis recōciliati sal-
ui erimus in vita ip̄ius. Quos peccatores di-
xit p̄us: hos posterus inimicos dei. et q̄s p̄us
iustificatos in sanguine iesu xp̄i: eos posteri
recōciliatos p̄ mortem filij dei. Et q̄s p̄us sal-
uos ab ira p̄ ip̄m: eos postea saluos in vita ip̄i-
us. Nō ergo ante istam grām quoquo mō pec-
catores: sed in talibus peccatis fuimus vt̄ ini-
mici essemus dei. Sup̄ius aut̄ quidē apostol;
nos peccatores et inimicos dei duobus idēti-
dem noībus appellauit: vno velut mitissimo:

Jbidem.
Rom. 5.
alio plane atrocissimo dicēs. Si em̄ xp̄us cum
infirmi essem; adhuc iuxta t̄ps̄ p̄ impijs mor-
tuus est. Quos infirmos eosdē impios nūcu-
cupauit. Leue aliquid videtur infirmitas: s̄
aliquis talis est vt̄ impietas nominet̄. Nisi t̄m̄ in-
firmitas esset medicū necessariū nō haberēt:
qui est hebraice iesus: grece sother. nostra au-
tem locutione saluator. Qd̄ verbū latina lin-
gua antea nō habebat s̄ habere poterat: sicut
poruit qm̄ voluit. Hec aut̄ apl̄i sn̄ia p̄cedēs vbi
ait. Adhuc cum infirmi essemus iuxta temp;
p̄ impijs mortuus est: coheret his duabus se-
quentibus quarū in vna dixit peccatores: in

Ubi. 5.
quibus

alia inimicos dei: tanq̄ illis singulis reddide-
rit singula p̄ctōres ad infirmos: inimicos dei
referens ad impios.

Qua ratione in sanguine christi iustificen-
tur credentes: et quō in hoc sacramento toti;
trinitatis sit operatio.

La. XI

Quid est iustificati in sanguine ip̄i
us: Que vis est sanguinis hui; obse-
cro: vt in eo iustificent̄ credēs: Et
qd̄ est recōciliati p̄ mortē filij eius: Ita ne x̄o
cū irasceret nobis de; pater: vidit mortē filij
sui p̄ nobis: et placat; est nobis: Nūquid q̄ filij
eius vsq; adeo nob̄ iam placatus erat: vt p̄ no-
bis etiā dignaret̄ mori: pater x̄o vsq; adeo ad
huc irascebat: vt nisi filij p̄ nobis moreret nō
placaret;? Et qd̄ est q̄ alio loco idē ipse doctor
gentiū. Quid inquit q̄ dicemus ad hec: Si de-
us p̄ nobis: q̄s cōtra nos: Qui p̄prio filio nō
peccit: s̄ p̄ nobis om̄ibus tradidit illum. Quō
nō etiā cū illo om̄ia nob̄ donauit: Nūquid nisi
iam placatus esset pater: p̄prio filio nō p̄cens
p̄ nob̄ cū traderet;? Nōne videt̄ hec illi velut
aduersa esse sententia: In illa mortē p̄ nobis
filius: et recōciliat; nobis pater per mortē eius
In hac aut̄ tanq̄ prior: nos dilexerit pater: ip̄e
p̄pter nos filio nō p̄c̄it: ip̄e p̄ nobis euz tradit
ad mortem. Sed video q; et antea pater dile-
xit nos: nō solū anteq; p̄ nobis filius moreret;
sed anteq; conderet mundū: ip̄o teste aposto-
lo qui dicit: Sicut elegit nos in ip̄o ante mun-
di constitutionē. Nec filius patre sibi nō p̄cen-
te pro nobis velut inuitus est traditus: quia et
de ip̄o dictū est. Qui me dilexit et tradidit se-
ipsum pro me. Om̄ia q̄ simul et pater et filius et
ambozū spiritus pariter et cōcorditer opant̄:
tamen iustificati sumus in christi sanguine: et
recōciliati sumus deo p̄ mortem filij eius. Et
quō id factū sit: vt potero etiā hic q̄tū satis vi-
debitur explicabo.

Quo merito homo traditus sit diabolice
potestati.

La. XII

Quidā iusticia dei i potestate diaboli
traditū est genus humanū: peccato
primi hominis in om̄es vtriusq; sex;
cōmunionē nascētes originaliter transeunte
et parētū primozū debito vniuersos posteros
obligante. Hec traditio prius in genesi signi-
ficata est: vbi cū serpenti dictū esset. Terram
manducabis: homini dictū est. Terra es et in
terrā ibis. Eo qd̄ dictū est: in terrā ibis: mors
corpis p̄nūciata est: quia nec ipsa fuerat ex-
perturus si p̄mansisset vt factus est rect;. Q;
x̄o viuenti ait. Terra es: ostendit totū hoīem
in deterius cōmutatum. Tale ē em̄ terra es:

k

Libet

Sen. 6. quale istud. Non pmanebit spūs meus in ho-
 minibus istis qm̄ caro sunt. Tūc ḡ demōstra-
 uit eū ei traditū cui dictū fuerat terrā mādu-
 cabis. Ap̄lus aut̄ aptius h̄ p̄dicat vbi dicit. Et
 Ep̄. 2. vos cū essetis mortui delictis ⁊ peccatis ve-
 stris in quibus aliqui ambulastis sc̄dm̄ seculū
 mundi hui⁹ fm̄ p̄ncipē pt̄atis aeris. spūs huius
 qui nūc opatur in filijs diffidētie: in qb⁹ ⁊ nos
 oēs aliqui p̄uersari sumus in desiderijs carnis
 nostre: faciētes volūtatis carnis ⁊ affectionū
 ⁊ eramus natura filij ire sic ⁊ cereri. Filij diffi-
 dētie sunt infideles ⁊ quis h̄ non est añq̄ fide-
 lis fiat. Quocirca oēs hoies ab origine s̄ p̄n-
 cipe sunt potestatis aeris: qui opat̄ i filijs dis-
 fidentie. Et qd̄ dixi ab origine: h̄ est qd̄ dicit a
 postolus natura ⁊ se fuisse ⁊ sicut ceteros. na-
 tura sc̄z vt est deprauata pctō: nō vt recta cre-
 ata est ab initio. Hodus aut̄ iste q̄ traditus ē
 hō in diaboli pt̄ate: nō ita debet intelligi: tāq̄
 hoc deus fecerit aut fieri iusserit s̄ q̄ tm̄ p̄mi-
 serit: iuste tñ. Illo em̄ deserēte peccantē: pct̄i
 auctor: ilico inuasit. Nec ita sane de⁹ deseruit
 creaturā suā vt nō se illi exhiberet deū crean-
 tem ⁊ viuificantē: ⁊ inter penalia mala etiam
 bona malis multa p̄stantē. Hō em̄ p̄nuit in
 ira sua miserationes suas: nec hoiem a lege
 sue pt̄atis amisit: qm̄ in diaboli pt̄ate esse p̄mi-
 sit: qz nec ip̄e diabolus a pt̄ate oipotētis alie-
 nus est: sic neq̄ a bonitate. Haz ⁊ maligni an-
 geli vñ maliciq̄ s̄b̄sisterēt vita: nisi q̄ vi-
 uificat oīa. Si ḡ p̄missio peccatorū p̄ iram dei
 iustā hoiem subdidit diabolo: p̄fecto remis-
 sio peccatorū p̄ recōciliatiōem dei benignam
 eruit hominem a diabolo

Ps. 76

De cōsilio dei quo ei placuit vt pt̄as diabo-
 li nō potētia: sed iusticia vinceret. Ca. XIII
A On aut̄ diabolus potētia dei sed iu-
 sticia supandus fuit. Hā qd̄ oipoten-
 te potētius. Aut cui⁹ creature po-
 testas: pt̄ati creatoris p̄pari pōt. Sed cū dia-
 bolus vicio p̄uersitatis sue factus sit amator
 potētie ⁊ desertor opugnator: qz iusticie. sic
 enim ⁊ homines eum tantomagis imitantur
 q̄tomagis neglecta vel etiam perosa iusticia
 potētie student: eiusq̄ vel adeptione letātur
 vel inflammanur cupiditate: placuit deo: vt
 p̄pter eruēdū homines de diaboli potēstate
 nō potētia diabolus sed iusticia vinceretur.
 atq̄ ita ⁊ homines imitantes xp̄m: iusticia q̄-
 rerent diabolū vincere nō potētia. Hō q̄
 potētia quasi mali aliquid fugienda sit: sed
 ordo seruandus est quo p̄rior est iusticia. Hā
 quanta potētia potest esse mortalium. Te-
 neant ergo mortales iusticiam: potētia im-

mortalibus debetur. Cui comparata quan-
 tali bet eorum hominum qui potentes vocā-
 tur in terra: ridicula infirmitas inuenitur: et
 ibi foditur peccatori fouea: vbi videntur ma-
 li plurimū posse. Lantat autem iustus ⁊ dicit
 Beatus hō quem tu erudieris dñe: ⁊ de lege
 tua docueris eum. Ut mitiges ei a dieb⁹ ma-
 lignis: dñe fodiat peccatori fouea. Quoniā
 non repellet dñs plebez suam: ⁊ hereditatē
 suam non derelinquet. Quoad usq̄ iusticia
 cōuertatur in iudiciū: ⁊ qui habēt eā oēs re-
 cto sunt corde. Hoc ḡ tempe quo differēt potē-
 tia populi dei: non repellet dñs plebem suā
 ⁊ hereditatem suam non derelinquet: quan-
 talibet acerba ⁊ indigna ipsa humilis atq̄ in-
 firma patiat: quoad usq̄ iusticia quā nunc ha-
 bet infirmitas piorum: conuertat̄ in iudiciū
 hoc est iudicandi accipiat potēstatē. Qd̄ iu-
 stis in fine seruatur: cum precedentem iusti-
 ciam: ordine suo fuerit potētia subsecuta: po-
 tentia quippe adiuncta iusticie: vel iusticia ac-
 cedente potētie: iudiciariā potēstatē facit.
 p̄tinet aut̄ iusticia ad voluntatē bonā. Vñ di-
 ctū est ab angelis nato christo: Gloria i excel-
 sis deo: ⁊ in terra pax hoibus bone voluntatis.
 Potentia vero sequi debet iusticiā: non p̄ci-
 re. Ideo ⁊ in rebus sc̄dis ponit̄. i. p̄speris. Se-
 cunde aut̄ a sequēdo sunt dicte. Lum em̄ bea-
 tum faciant: sicut supius disputauius: due
 res bene velle: ⁊ posse q̄ velis: nō debet esse
 illa peruersitas: que in eadez disputatiōe no-
 tata est vt ex duabus rebus que faciunt bea-
 tum posse quod velit homo eligat. ⁊ velle q̄
 oportet: negligat. cum prius debeat habere
 voluntatem bonam: magnā vero postea po-
 restatē. Bona porro voluntas purganda est
 a vitijs a quibus si vincit̄ homo: ad hoc vinci-
 tur vt male velit: ⁊ bona iam voluntas eius
 quō erit? Optandū est itaq̄ vt potēstas nūc
 detur: sed cōtra vicia: p̄pter que vincēda po-
 tentes nolunt esse hoies: ⁊ volunt p̄pter vin-
 cēdos homies. Ut quid hoc: nisi vt vere vi-
 cti falso vincant: ne sint veritate sed opinio-
 ne victores: velit homo prudens esse: velit
 fortis velit tempans: velit iust⁹ atq̄ vt hec ve-
 racit̄ possit: potētiā plane optet atq̄ apprat
 vt potens sit in seip̄o: ⁊ miro mō aduersus se
 ip̄m p̄ seip̄o. Letera vero que bene vult: ⁊ tñ
 nō potest: sicut ē immortalitas: ⁊ vera ac ple-
 na felicitas desiderare non cesset ⁊ patienter
 expectet.

Ps. 93

Ubi. 5.

Ubi. 5.

Luce. 2.

De omnium debito per nihil debentem christo soluto.

Capitulum XIII.

XIII

Que est igitur iusticia qua victus e diabolus: Que: nisi iusticia iesu xpi: r quo victus est: qz: cu in eo nihil morte dignu inueniret: occidit eu tm. Et vtiqz iustu est vt debitores qs tenebat liberi dimittantur in eu credetes que sine vlllo debito occidit h est q iustificari dicimus in xpi sanguine. sic quippe in remissione pctoz nroz innocs sanguis ille effusus est. Un se dicit in psalmis: in mortuis liberz. Solus em a debito mortis: liber est mortu. Hinc r in alio psalmo dic: que no rapui tuc exoluebnt: rapina volis intelligi pctm: qz vsurpatu est ptra licitu. Un p os etia carnis sue sicut in euagelio legitur dicit: **Joh. 14.** Et ecce venit pnceps mudi h: r in me nihil ueniet: i nullu peccatu. Vt sciant oes inquit qz volutate pris mei facio: surgite eam hinc Et pgit inde ad passionem vt p debitorib nob qd ipe no debebat exolueret. Nunqd isto iure equissimo diabolus vinceret: si potetia cristus cu illo agere no iusticia voluisset sed post posuit qd potuit vt pus ageret qd oportuit. io aut illu esse opus erat r hoim r deu. Nisi em ho esset no poterat occidi. Nisi r deus essz no crederet noluisse qd potuit h non potuisse qd voluit. Nec ab eo iusticia potetie prelatam fuisse: sed ei defuisse potetiam putarem. Nunc vero huana p nob passus est: qz ho erat: sed si voluisset etia h non pati potuisset: qz deo erat Ideo gratior facta est in huilitate iusticia: qa posset si noluisset huilitate no ppeti rata in diuinitate potetia: ac sic a morte tam potente nobis mortalib ipotentib r comedata est iusticia r pmissa potetia. Ihoz em duoz vnu fecit moriedo: alterz resurgedo. Quid em iusti qz vsq ad morte crucis p iusticia puenire. Et qd potetius qz resurgere a mortuis: r in celuz cu ipa carne in q est occis ascende. Et iusticia g pus: r potetia postea diabolu vicit. Iusticia scz qz nullu pctm habuit: r ab illo iniustissime est occisus: potetia x: qz reuixit mortu: nun qz postea moritur. Sz potetia diabolu vicissz et si ab illo n potuissz occidi qzuis maior sit potetie et ipam morte vince resurgedo qz vitare viuedo. Sz aliud e ppf qd iustificamur i xpi sanguie: cu p remissione pctoz eruimur a diaboli potestate: h ad id ptinet qd a xpo iusticia diabolus vincit no potetia. Ex infirmitate qppe qua suscepit in carne mortali: no ex imortalit potetia crucifixus est xps: de q tm infirmitate ait apus. **1. Cor. 1.** Qd infirmu e dei: forti e hoib

rexit. Illud est maius: ad intelligendu p fundius: videre diabolu victu qn sibi vicisse videbat: i qn xpus occisus est. Tnc em sanguis ille qm eius erat qui nullu habuit oino peccatu ad remissionem nostroz fusus est peccatoz: vt qz eos diabolus merito tenebat: quos peccati reos condicione mortis obstrinxit: hos p eum merito dimitteret que nullius peccati reum imerito pena mortis affect: hac iusticia victus r hoc vinculo vincit est fortis vt vasa ei eriperent: que apud eu cu ipo r angelis eius fuerut vasa ire: r in vasa misericordie verteretur. Hec quippe vba ipius dni nostri iesu cristi de celo ad se facta cu primu vocatus e: narrat apus Paulus. Nam inter cetera q audiuit etia hoc sibi dictu loquit. Ad h em tibi apparui vt constituam te ministru r testem eoz qa me vides: quibus etia p eo tibi liberans te de poplo r de gentibus in quas ego mitto te aperire oculos cecoz: vt auertant a tenebris r a potestate sathane ad deu: vt accipiant remissionem peccatoz: r sortem que in sanctis: r fidem que in me est. Unde r exhortans ide apus credentes: r ad gratiaru actionem deo patri: qui eruit nos inquit de potestate tenebrarum: r transtulit in regnu filij caritatis sue: in quo habemus redemptionem in remissione peccatoz. In hac redemptione tanqz precium p nobis dat est sanguis christi: quo accepto diabolus non ditatus est sed ligatus vt nos ab eius nexibus solueremur. Nec quent qz secum eozum quos christus ab omni debito liber in debite fuso suo sanguine redemissz peccatoz retibus inuolutum traberet ad secundum ac sempiternum mortis exitium: sed hactenus morerentur ad christi gratiam ptinentes: precogniti r predestinati r electi ante constitutionem mundi: quatenus p illis ipse mortuus est christus: carnis tantum morte no spiritus.

Ad quam vtilitatem fidelium renatoz: mala que per originale peccatum sunt contra: conuersa sint. **Lapitulum XVI.**

Quamuis enim r ipa mors carnis de peccato primi hominis originaliter venerit: tamen bonus eius vsus gloriosissimos martyres fecit. Et ideo non solu ipsa: sed omnia seculi huius mala dolores: laborz: r hominu qz de peccatoz: r maxie de peccati originalis meritis veniant: vni facta est r ipa vita vinculo mortis obstricta: r men r remissis peccatis remanere debuerit: cum quibus homo pro veritate certaret: et vnde exerceretur virtus fidelium: vt nouus

In q sit diabolus victus a xpo. **La. XV**
Quoniam e itaqz difficile videre diabolum victu: qn qui ab illo occisus est resur

1. Cor. 1.

1. Pe. 1.

Libet

homo p testamentum nouum: inter mala hu
ius seculi nouo seculo prepetur miserā quā
meruit vita ista damnata sapienter tolerans
z qz finietur prudenter gratulans. beatitudi
nē vero quā liberata vita futra sine fine ha
bitura est fideliter z paciēter expectans. Dia
bolus em̄ a dominatu z a cordibus fideliū so
ras missus: in quoz damnatione atqz infideli
tate: licet dānatus etiā ipse regnabat tantum
p conditione mortalitatis hui⁹ aduersari si
nit: q̄stum eis expedire nouit. De quo sacre
littere psonant p os ap̄licum. Fidelis de⁹ qui
non pmittit vos tēptari supra id qd potestis.
sed faciet cum tēptatione exitum vt possit su
stinere. Prosunt aut̄ ista mala q̄ fideles pie p
ferunt vel ad emendanda peccata: vel ad ex
ercendā pbandamqz iusticiam. vel ad demō
strandā vite huius miserā vt illa vbi erit be
aritudo vera atqz ppetua z desideret arden
tius z instantius inquirat. Sep circa eos ista
seruant: de qbus ap̄lus dicit. Scimus qm̄ di
ligentibus deum omnia cooperatur in bonū
his qui scdm̄ p̄positū vocati sunt sancti. Qm̄
quos ante presciuit z predestinauit p̄formes
fieri imaginis filij sui vt sit ipse primogenitus
in multis fratribus. Quos autem predestina
uit illos z vocauit. z quos vocauit. illos z iu
stificauit. Quos autem iustificauit ip̄os z glo
rificauit. Hoz p̄destinator nemo cum diabo
lo peribit nemo vsqz ad mortē sb̄ diaboli pote
state remāebit. Deinde sequit̄ qd̄ iā supra cō
memorauit. Quid ergo dicem⁹ ad hec? Si ds
p nobis: quis contra nos? Qui filio suo pro
prio non peccit: sed pro nobis omnibus tra
didit illum. Quomodo non z cum illo om̄ia
nobis donauit. Lur ergo non fieret mors xp̄i
inimmo cur non p̄termis̄ alijs innumerabili
bus modis quib⁹ ad nos liberandos vti pos
set oīpotens: ip̄a potissimū eligeret vt fieret:
vbi nec de diuinitate eius aliquid iminutum
est aut mutātū. z de humanitate suscepta t̄m̄
beneficij collatū est hoībus: vt a dei filio sem
piterno eodemqz hoīs filio mors t̄palis inde
bita redderetur qua eos a sempiterna morte
debita liberaret: peccata nostra diabolus te
nebat z per illa nos merito figebat in morte.
Dimisit ea ille qui sua non habebat: z ab illo
immerito est perductus ad mortem. Tantū
valuit sanguis ille vt neminem ch̄risto indu
tum in eterna morte debita detinere debue
rit: qui ch̄ristum morte in debita: vel ad t̄pus
occidit. Commendat ergo caritatē suā deus
in nobis: qm̄ cum adhuc peccatores essemus
ch̄ristus pro nobis mortuus est. Abultomagis
iustificati nunc in sanguine ip̄i s: salui erim⁹

ab ira per ipsum. Iustificati inquit in sangui
ne ip̄ius. Iustificate plane in eo q̄ a peccatis
omnibus liberati. liberati autem a peccatis oī
bus: quoniā pro nobis est dei filius qui nullū
habebat occisus. Salui ergo erimus ab ira p
ipsum: ab ira vtiqz dei que nihil est aliud q̄ iu
sta vindicta. Non em̄ sicut hominis animi p
turbatio est ira dei: Sed illius ira est cui dicit
alio loco sancta scriptura. Tu autem domine
virtutum cū tranquillitate iudicas. Si ergo
iusta diuina vindicta tale nomen accepit eri
am reconciliatio dei que recte intelligitur ni
si cū talis ira finitur. Nec inimici eramus deo
nisi quemadmodū iusticie sunt inimica pec
cata: quibus remissis tales inimicie finiunt̄
z reconciliant̄ deo quos ip̄e iustificat. Quos
tamen etiā inimicos vtiqz dilexit: qm̄ quidem
proprio filio suo non pepercit: sed pro nobis
omnibus cum adhuc inimici essemus tradi
dit eum. Recte ergo apostolus secutus adiu
xit. Si em̄ cū inimici essemus reconciliati su
mus deo per mortē filij eius p quam facta est
illa remissio peccatorum: multo magis reconci
liati salui erimus in vita ip̄ius. In vita salui q̄
per mortem reconciliati. Quis enim dubitat
daturū amicis vitam suam p quibus inimici
dedit mortem suam. Non solū autem inquit.
sed z gloriatur in deo p d̄m nostrum iesum
xp̄m per quem nūc recōciliatiōem accepim⁹.
Non solum ait: salui erimus: s̄ z gloriatur.
Nec in nob̄ s̄ in deo: nec p nos s̄ p d̄m n̄z ip̄m
xp̄m per quem nūc recōciliatiōem accepim⁹.
secundū ea que superius disputata sunt. De
inde subiungit ap̄lus. Propter hoc sicut per
vnum hominem peccatū in hunc munduz in
trauit: z p peccatum mors: z ita in omnes ho
mines mors p̄transiit in quo omnes peccau
erunt t̄c. In quibus prolit̄ de duobus homi
nibus disputat: vno eodem p̄mo adam p cui⁹
peccatum in mortem tanqz hereditarijs ma
lis posteris eius obligati sumus. altero autē se
cundo adam: qui non homo tantum: sed etiā
deus ē: quo p nobis soluente quod non debe
bat a debitis z paternis z proprijs liberati su
mus. Proinde quoniā propter vnum illuz
tenebat diabolus omnes p eius vitiatuz car
nalem concupiscentiam generatos: iustū est
vt propter hunc vnum dimittat omnes p ip̄s
us immaculatam gratiaz spiritalem regene
ratos.

De his que per incarnatione z christi sunt
collata credentibus. Capi. XVII

Ant z alia multa que in christi incar
natione que superbis displicent: sa
lubriter intuenta atqz cogitanda sūt:

1 Cor. 10

Roma. 8

Ibidem.

Rom. 5.

Sap. 12.

Rom. 8.

Ibidem.

Ibidem.

Quorum est vnum quod demonstratum est homini: quem locum haberet in rebus quas condidit deus: quando quidem sic deo coniūgi potuit humana natura: vt ex duabus substantiis fieret vna persona ac p hoc iam ex tribus deo anima et carne: vt superbi illi maligni spiritus qui se ad decipiendum quasi ad adiuvandum medios interponūt: non ideo se audeant homini preponere: quia non habēt carnem et maxime quia et mori in eadem carne dignatus est filius dei: ne ideo illi tanq̄ deos se coli p̄suadeant: quia videntur esse immortales. Deinde vt gratia dei in nobis sine vllis p̄cedentibus meritis in homine christo commendaretur: qz nec ipse vt tanta vnitare deo vero iunctus vna cum illo persona: i. ipse homo assumptus: mox vt homo etiam deus filius dei fieret vllis est p̄cedentibus meritis assecutus. Sed ex quo esse hō cepit esse: ex illo est et deus vnde dictū est: Verbum caro factum est. Etiam illud est vt supbia hominis que maxie impedimento est: ne inhereatur deo p̄ tantā dei humilitatem redargui posset atq̄ sanari. Discatq̄ homo q̄ longe recesserit a deo: et qd illi valeat ad medicinalem dolorem quando p̄talem mediatorem redit qui hoibus et deus diuinitate subuenit: et homo infirmitate conuenit. Quod autem maius obedientie nobis p̄beretur exemplum qui p̄ inobedientiam perieramus: q̄ deo patri deus filius obediēs vsq̄ ad mortem crucis. Qd̄ premiū tante obedientie vbi ostenderetur meli⁹ q̄ in carne tantū mediatoris que ad vitaz resurrexit eternā p̄tinebat etiam ad iusticiam bonitatemq̄ creatoris: vt p̄ eandem rationalem creaturā suparetur diabolus quā se superasse gaudebat: et de ipso genere venientem qd̄ gen⁹ ori⁹ sine viciata: p̄ vnum tenebat vniūsum.

De natiuitate domini ex maria virgine et spiritu sancto. Lapi. XVIII

Poterat em̄ vtiq̄ deus hoīem alium de suscipere i quo esset mediator dei et hominū: non de genere illi⁹ adāz qui peccato suo genus obligauit humanum: sicut ipm quem p̄mum creauit non de genere creauit alicuius. Poterat ergo vel sic: vel alio quo vellet modo creare vnuz alium quo vinceretur victor prioris: sed melius iudicauit vt de ipō qd̄ victum fuerat genere assumere hoīem deus: per quē generis h̄mani vinceret inimicum. Et tamen ex virgine cui⁹ cōceptum spiritus: non caro: fides: non libido p̄uenit. Nec interfuit carnis cōcupiscentia per quam seminantur et concipiuntur ceteri: q̄ tra-

hunt originale peccatū: sed ea penitus remotissima credendo: non cōcūbendo sancta ē fecūdata virginitas: vt illud quod nascebatur ex p̄opagine p̄imi hominis tantum mō generis non etiam criminis originem duceret. Nascebatur nanq̄ non transgressionis cōtagione vitiata natura: sed omnium talium viciōrum sola medicina. Nascebatur inquā homo nullum habens: nullum habiturus omnino peccatum: per quem renascerentur liberādia peccato qui nasci non possunt sine peccato. Quis em̄ carnali concupiscentia que inē genitalib⁹ membris bene vtatur castitas coniugalis: habet tamen motus non voluntarios quibus ostendit vel nullam se in paradiso ante peccatū esse potuisse: vel non talem fuisse si fuit: vt aliquādo resisteret volūtati. Hūc autem illam talem esse sentimus vt repugnās legi mentis: etiam si nulla est causa generandi: stimulos ingerat coeundi: vt si ei ceditur: peccando satietur: si non ceditur dissentiedo frenet. Que duo aliena fuisse a paradiso ante peccatum: dubitare quis possit. Nam neq̄ illa honestas faciebat aliquid indecorū: nec illa felicitas patiebatur aliquid impacatū. Spor-tebat itaq̄ vt ista carnalis cōcupiscentia nulla ibi esset oīno: quādo p̄cupiebatur virginis partus in quo nihil dignū morte fuerat inuenturus: et eum tamen occisur⁹ auctor mortis: auctoris vite morte vincendus. Victor p̄mi adam et tenens genus humanū victus a secūdo adam et amittens genus xp̄ianū: liberatū ex humano genere ab humano crimine: p̄ eū qui nō erat in crimine q̄uis esset ex genere vt decepto: ille ab eo vinceret genere qd̄ vincerat crimine. Et hoc ita gestum est vt hō non extollatur: sed qui gloriatur in dño gloriatur. Qui em̄ victus est: homo tñ erat: et iō victus est: qz sup̄be deus esse cupiebat. Qui autē vicit et homo erat et deus: et ideo sic vicit nat⁹ ex virgine: qz deus humiliter non quō alios sanctos regebat illū hominem: sed gerebat. Hec tanta dei dona et si q̄ alia sunt que de hac re nobis et querere nunc et differere longū est: nisi verbum caro fieret: nulla essent.

Verbum caro factum est qd̄ est christus Iesus et sapientie thesauros in se habeat et scientie. Capitulum. XIX

Ec autē omnia q̄ p̄ nobis verbum caro factū temporaliter et localiter fecit et p̄tulit scdm̄ distinctiōem quā demonstrare suscepimus: ad sciam p̄tinet nō ad sapientiam. Quā autē verbum est sine tempore: sine loco: est patri coeternū et vbiq̄ totum: de quo si

Job. 1.

Phil. 2.

Thi. 2.

1 Ro. 7.

2. Ro. 10.

Job. 1.

Libet

Iob. 1. quisq̄ potest q̄tum potest veracē pferre ser-
 monem: sermo ille erit sapiētie: ac p̄ h̄. Uer-
 bum caro factū qd̄ est xp̄us iesus: ⁊ sapientie
 thesauros habet ⁊ scientie. Nam scribēs apo-
 stolus ad colossenses: Uolo em̄ vos scire in-
 quit q̄tū certamen habeā p̄ vob: ⁊ p̄ his q̄ s̄
 laodicie ⁊ quicūq̄ non viderunt faciē meam
 in carne: vt cōsulentur corda eoz: copulati in
 caritate ⁊ in omnibus diuitijs plenitudinis in
 intellectus ad cognoscendū mysteriū dei: qd̄ ē
 xp̄us Iesus in quo sunt oēs thesauri sapiētie
 ⁊ scientie dei absconditi. Quatenus nouerat
 ap̄us thesauros istos: q̄tum eoz penetraue-
 rat ⁊ in eis ad q̄nta puenerat: quis potest nos-
 se? Ego t̄m scdm̄ id qd̄ scriptum est. Unicuiq̄
 aut̄ nostrū dat̄ manifestatio sp̄s ad vtilitatē
 alij quidē datur p̄ sp̄m̄ sermo sapiētie: alij ser-
 mo scientie scdm̄ eundē spiritū: si ita inter se
 distant hec duo vt sapiētia diuinis: sciētia hu-
 manis attributa sit rebus: vtrūq̄ agnosco in
 xp̄o ⁊ mecū oēs eius fideles. Et cū lego: x̄bus
 caro factū est ⁊ habitauit in nobis: in verbo ī-
 telligo verbū dei filiū in carne agnosco verū
 filiū hoīs filiū: ⁊ vtrūq̄ simul in vna p̄sona dei
 ⁊ hominis ineffabili gratie largitate p̄iūctuz.
 Ibidem. Propter qd̄ sequit̄ ⁊ dicit. Et vidimus gl̄am
 eius: gl̄am quasi vnigeniti a patre plenū gra-
 tie ⁊ veritatis. Si gl̄am referamus ad scienti-
 am: veritatē ad sapiētiā: puto nos ab illa du-
 arum istaz rerū distinctione quā p̄mendau-
 mus nō abhorrere. In rebus em̄ p̄ temp̄ or-
 tis: illa summa gratia est q̄ hō in vnitae p̄so-
 ne p̄iūctus est deo: in rebus vero eternis sum-
 ma veritas recte tribuit̄ dei x̄bo. Vero idē
 ip̄e vnigenitus a patre plenus gr̄e ⁊ veritatis.
 id actū est vt idē ip̄e sit in rebus p̄ nobis: tem-
 poraliter gestis cui p̄ eandē fidē mūdatur vt
 eum stabiliter p̄templemur in rebus eternis.
 Rom. 1. Illi aut̄ p̄cipui gentiū philosophi qui inuisibi-
 lia dei p̄ ea que facta sunt intellecta p̄spicere
 potuerūt: t̄m q̄ sine mediatore: i. sine homine
 xp̄o philosophari sunt: quē nec venturū p̄phe-
 tis: nec venisse ap̄lis crediderūt: veritatē de-
 tinuerūt (sicut de illis dictū est in iniquitate.
 Nō potuerūt em̄ in his rerū infimis constitu-
 ti: nisi querere aliqua media p̄ que ad illa q̄ ī-
 tellexerūt sublimia puenirēt: atq̄ ita in dece-
 prozes demones inciderūt p̄ quos factum ē:
 Ibidem. vt immutarēt gl̄am incorruptibilis dei: in sili-
 tudinem imaginis corruptibilis hoīs ⁊ volu-
 crum ⁊ quadrupedū ⁊ serpentū. In talibus
 em̄ formis etiā idola instituerūt siue coluerūt
 Scientia ergo nostra xp̄us est: sapia q̄ nostra
 idē xp̄us est. Ip̄e nobis fidem de rebus t̄pa

libus inserit: ip̄e de sempiternis exhibet veri-
 tatem: p̄ ip̄m p̄gimus ad ip̄m: tendim̄ p̄scien-
 tiam ad sapiētiā: ab vno tamen eodemq̄ Lolo. 2.
 xp̄o nō recedim̄ in quo sunt omnes thesau-
 ri sapiētie ⁊ scientie absconditi. Sed nūc de
 scientia loquimur: post de sapiētia q̄tum ip̄e
 donauerit locuturi. Hec ista duo sic accipia-
 mus quasi nō licet dicere: vel istam sapiētiā
 que in rebus humanis est: vel illam sciaz que
 in diuinis: loquendi em̄ latiore cōsuetudine:
 vtraq̄ sapiētia: vtraq̄ scientia dici p̄t. Hul-
 lo mō tamen scriptū esset apud ap̄m. Alij da-
 tur sermo sapiētie: alij sermo scientie: nisi et
 p̄prie singulis noibus hec singula vocarētur
 de quoz distinctione nunc agimus.

Reminem posse sine fide ad veram beati-
 tudinem puenire: Capitulū. XX

I Am itaq̄ videamus quid sermo iste
 i plixus effecerit qd̄ collegerit quo p̄-
 uenerit. Beatos esse se velle omniū
 hoīm est: nec tamen omniū est fides: qua cor-
 mūdante ad beatitudinem puenit. Ita sit vt
 p̄ istam quā non omnes volūt ad illam tendē-
 dum sit quā nemo possit esse qui nolit. B̄tōs
 esse se velle omnes in corde suo vidēt: tanta-
 q̄ est in hac re nature hūane p̄spiratio: vt nō
 fallatur hō qui hoc ex animo suo de aīo conij-
 cit alieno. Deniq̄ omnes id velle nos noui-
 mus. Multi vero īmortales se esse posse de-
 sperāt: cū id qd̄ oēs volūt: id est beatos nullū
 aliter possit: volunt t̄m etiā īmortales esse: si
 possent: sed nō credēdo qd̄ possint: non ita vi-
 tunt vt possint. Necessaria ē ergo fides vt be-
 atitudinē cōsequamur: oibus humane natu-
 re bonis: i. ⁊ animi ⁊ corpis. Hanc aut̄ fides in
 xp̄o esse diffinitā: qui carne resurrexit a mor-
 tuis: non moriturus vltorius: nec nisi p̄ illum
 quēq̄ liberari a diaboli dñatu p̄ remissionem
 peccatoz. In cuius diaboli p̄tibus necesse est
 miseram esse vitam: eandemq̄ p̄petuaz: que
 mors est potius dicēda q̄ vita: eadez fides ha-
 bet. De qua ⁊ in hoc libro sicut potui p̄ sp̄acio
 t̄pis disputavi: cum iam ⁊ in quarto libro hui-
 opis multa de hac re dixerim: sed ibi p̄pter a-
 liud hic p̄pter aliud. Ibi scz vt ostenderem:
 cur et quomodo xp̄us in plenitudine tempo-
 ris a patre sit missus: p̄pter eos qui dicunt eū
 qui misit: ⁊ eum qui missus est equales natu-
 ra esse non posse. Hic autem ad distinguen-
 dam actiuam scientiam a cōtemplatiua sapi-
 entia: placuit quippe velut gradatim ascēden-
 tibus in vtraq̄ requirere apud interiorē ho-
 minem quandam sui cuiusq̄ generis trinita-
 tem: sicut prius apud exteriorē quesuim̄.

Iob. 1.
 Lolo. 2.
 I. Cor. 12.
 Iob. 1.
 Ibidem.
 Rom. 1.
 Ibidem.

Lolo. 2.
 I. Cor. 12.
 2. Cor. 3.
 Act. 15.
 Rom. 6.
 Gal. 4.

1. Cor. 13
 ut ad illam trinitatem que deus est: p nostro
 modulo: si tamen vel hoc possumus saltez in
 enigmate et per speculum contuendam exer-
 citatione in his inferioribus rebus mente ve-
 niamus. Huius igitur verba fidei quisquis in
 solis vocibus memorie comendauerit nesci-
 ens quid significant: sicut solent qui grece ne-
 sciunt greca verba tenere memoriter: vel la-
 tina similiter: vel cuiusque alterius lingue qui
 eius ignari sunt. Nonne habent quandam in
 suo animo trinitatem: quod et in memoria sunt il-
 li verborum soni: etiam quando inde non cogitat et in-
 de formatur acies recordationis eius quando
 de his cogitat: et voluntas recordantis atque co-
 gitantis utrumque coniungit. Nullo modo tamen
 dixerimus istum cum hoc agit secundum trinitatem in-
 terioris hominis agere: sed potius exterioris:
 quod id solum meminit et quando vult: quantum
 vult intuetur: quod ad sensum corporis per-
 tinet qui vocatur auditus: nec aliud quam corpo-
 raliū rerum: id est sonorum: tali cogitatione ima-
 gines versat. Si autem quod verba illa significat
 teneat et recolat: iam quidem aliquid interioris
 hominis agit: sed non dum dicendus vel putan-
 dus est viuere secundum interioris hominis trinita-
 tem: si ea non diligat que ibi predicantur: precipue
 tur: permittitur. Potest enim etiam ad hoc tene-
 re atque cogitare ut falsa esse existimans: cone-
 tur etiam redarguere. Voluntas ergo illa
 que ibi coniungit ea que memoria tenebantur
 et ea que in acie cogitationis impressa sunt: im-
 plet quidem aliquam trinitatem: cum ipsa sit ter-
 tia: sed non secundum eam viuatur: quoniam illa que cogi-
 tantur velut falsa non placeant. Cum autem
 vera esse credantur: et que ibi diligenda sunt
 diliguntur: iam secundum trinitatem interioris homi-
 nis viuatur. Secundum hoc enim viuunt quicunque
 diligunt. Quomodo autem diliguntur que nesciuntur:
 sed tamen credunt. Jam questio ista tra-
 ctata est in superioribus libris: et inuentum nemi-
 nem diligere quod penitus ignorat: ex his autem
 que nota sunt diligere: quando diligere dicuntur igno-
 ra. Hunc librum istum ita claudimus: ut admo-
 neamus quod iustus ex fide viuatur: que fides pro-
 lectionem operatur: ita ut virtutes que ipse qui-
 bus prudenter: fortiter: temperanter iusteque
 viuatur: omnes ad eandem referantur fidei
 Non enim aliter poterunt vere esse virtutes que
 tamen in hac vita non valent nisi in aliquando
 non sit hic necessaria qualicumque remissio pec-
 catorum: que non sit nisi per eum qui sanguine
 suo vicit principem peccatorum. Ex hac fide et
 talis vita quecumque notiones sunt in animo fide-
 lis hominis: cum memoria continentur: et re-

cordatione inspiciuntur et voluntati placeant
 reddunt quandam sui generis trinitatem. Sed
 imago dei de qua in eius adiutorio post loquimur:
 nondum in ipsa est: quod tunc melius appa-
 rebit cum demonstratum fuerit: ubi sit quod in fu-
 turo volumine lector expectet.

Explicit liber tertiusdecimus.

Incipiunt capitula libri quartidecimi.

- i Que sit hominis vera sapientia
 ii De fide que licet ad eterna producat:
 temporalis tamen est: et cum ad eter-
 nitatem ventum fuerit cessatura:
 iii Quid illud sit animi: in quo dei ima-
 go perpetua est: et eterne spiritus trinitatis
 iv Quod natura anime etiam deformis et
 misere: nec vitam nec dei imaginez
 possit amittere.
 v An etiam puulorum mentes nosse se possunt
 vi Quod mens hominis sine cogitatione sibi
 met conspicua esse non possit.
 vii Quod aliud sit aliquid non nosse: aliud
 non inde cogitare
 viii De principali mentis: in quo intuen-
 da est summe imago trinitatis
 ix An virtutes quibus ad eternitatem ten-
 ditur desinant: cum ad eterna produxerit
 x De cognoscibilibus temporalibus quorum
 alia cognitionem nostram perueniunt: alia
 non procedunt.
 xi An semper memoria preteritarum rerum sit:
 an vero etiam presentium.
 xii Quod facultate mentis rationalis obtineat:
 ut in eo dei imago resplendeat.
 xiii De reminiscencia in deum: cuius semper
 capax est mentis natura.
 xiiii Quod etiam propria mens nec memoria sui
 caret: nec cogitatione: nec amore.
 xv De mutabilitate mentis humane que fit
 ut sicut misera facta est ex beata: ita
 beata possit esse ex misera
 xvi De reformatione mentis ad imaginez
 dei et quod modis spiritus appellatio diuisis
 assignetur naturis.
 xvii Quid sit inter regenerationem baptis-
 mi et renouationem que perficitur de die in di-
 em in agnitionem dei.
 xviii Possit etiam hominum corpe imaginem dei
 accipi secundum quod christi caro facta est: cuius in
 mortalitati omnes sancti conformabuntur.
 xix Qua sui parte homo ad imaginem et similitudinem
 dei factus sit ad quam proficiendo renouatur.

Liber

Aurelij Augustini episcopi liber quartus
decimus incipit.

Que sit hois vera sapientia. Capitulum. I.

Nunc de sapientia nobis e disse-
rendu no de illa dei q pculdu-
bio deus est. Nam sapia dei fi-
lius eius unigenitus dicit sed
loquimur de hois sapientia: ve-
ra tm q fm deū est: et verus ac p-

cipuus cultus eius est: que vno noie theose-
bia grece appellat. Qd nomē nostri sicut iā cō-
memorauimus volētes et ipi vno noie interp-
tari: pietatē dixerūt cū pietas apō grecos eu-
sebia vtitatus nūcupef. Theosebia vero qz
vno xbo pfecte non pōt: melius duobus iter-
pretat vt dicatur potius dei cultus. Hāc esse
hois sapiam: qd et in duodecimo huius opis
volumine iam posuim: scripture sancte au-
ctozitate demonstrat in libro serui dei iob: vbi
legitur dei sapiāz dixisse homini. Ecce pietas
est sapientia: abstinere autē a malis scia. Siue
etiā vt nonnulli de greco epistemen interpre-
tati sunt disciplina est q vtiqz a discēdo nomē
accepit vn̄ et sciētia dici pōt. Ad hoc em̄ quēqz
res discit vt sciat. Quis alia notione in his q
p peccatis suis mala vnusquisqz patit vt cor-
rigat dici solet disciplina. Tñ illud ē in epla
ad hebreos: Quis em̄ est filius: cui nō det di-
sciplinam pater eius: Et illud euidentius in ea-
dem. Omnis em̄ ad tps disciplina nō gaudij
videtur esse: sed tristitie: postea xō fructū pa-
cificū his q p eā certarūt: reddet iusticie. De
us ḡ ipse summa sapia: cultus autē dei sapientia
est hois de q nūc loquimur. Nam sapia huius
mūdi stulticia est apud deū. Scdm hāc itaqz
sapiam q dei cultus ē: ait scā scriptura. Aul-
tudo sapientū sanitas est orb terraz. Sed si
de sapia sapientū disputare ē qd agem. Nun-
qd nā pfiteri audebim? sapiam: ne sit nra d il-
la ipudēs disputatio. Hōne terrebimur exem-
plo pythagore q cū ausus nō fuisset sapiam p-
fiteri: phm poti. i. amatorē sapie se esse rñdit-
a q id nomē exortū ita deinceps posterj placu-
it vt qtalibet de reb? ad sapiam prinētib? do-
ctrina qsqz vel sibi vs alijs videref excellere si
nisi phus vocaret. An iō sapientē pfiteri taliū
hoim nullus audebat: qz sine vllō pctō puta-
bāt eē sapientē: hoc autē nra scriptura nō dic q
dicit. Argue sapientē et amabit te. Profecto
em̄ iudicat hfe pctm: quē censet arguendum
Sed ego nec sic quidem sapientem me au-

dem pfiteri. Satis est mihi q etiaz ipi negare
nō pnt: esse etiā phi. i. amatoris sapie de sapia
disputare. Ad em̄ hoc illi facere destiterūt: q
se amatores sapientie potius qz sapientes esse p-
fessi sunt. Disputātes autē de sapia: diffinierūt
eā dicētes. Sapia est rex humanaz diuinarū
qz scia. Tñ ego qz i libro supioze vtrariūz rex
cognitiōem. i. diuinarū atqz humanarū et sa-
pientia et sciam dici posse nō tacui. Tlerū fm
hāc distinctiōem q dixit apl's. Alij datur fmo
sapientie: alij sermo scientie. Ista definitio di-
uidenda est: vt rerum diuinarum scientia p-
prie sapientia nuncupetur. I humanarum au-
tem proprie scientie nomē obtineat. De qua
volumine tertio decimo disputau: non vtiqz
quicquid sciri ab homine potest in rebus hu-
manis vbi plurimū superuacue vanitas et no-
xie curiositatis est huic scientie tribuens: sed
illud tantum mō quo fides saluberrima que
ad veram beatitudinem ducit: gignitur: nu-
tritur: defenditur: roboratur. Qua scientia
non pollent fideles plurimi: qzuis polleāt ipa
fide plurimum. Aliud est em̄ scire tantum mō
quid homo credere debeat propter adipiscē-
dam vitam beatāz: que non nisi eterna est: ali-
ud autem scire quemadmodū hoc ipm et pijs
opituletur: et contra impios defendatur: quā
proprio appellare vocabulo scientiaz videtur
apostolus. De qua prius cum loquerer: ipam
precipue fidem commendare curau: a tem-
poralib? eterna breuiter distinguens: atqz ibi
de temporalibus differēs: eterna vero in hūc
librum differens etiam de rebus eternis fidē
temporalem quidem et temporaliter in credē-
tium cordibus habitare: necessariū tamen p-
pter adipiscenda ipsa eterna esse monstraui.
Fidem quoqz de temporalibus rebus quas p
nobis eternus fecit: et passus est i homie: quē
temporaliter gessit atqz ad eterna prouexit:
ad eandem eternozum adeptiōem prodesse
differui: virtutesqz ipas quibus in hac tempo-
rali mortalitate: prudenter: fortiter: tempe-
ranter et iuste viuatur: nisi ad eandem licet tē-
poralem fidem: que tamen ad eterna perducit
referantur: veras non esse virtutes.

De fide que licet ad eterna perducatur: tem-
poralis tamen est: et cum ad eternitatem vē-
tum fuerit cessatura.

Capitulum. II

Quia propter qm sicut scriptum ē 2. Loz. 5
diu sumus in corpore peregrinamur
a domino: per fidem eniz ambulam?
non per speciem. Profecto quamdiu iust? ex
Aba. 2.

Job. 28.

Heb. 12

Ibidem

1. Loz. 3.

Sapi. 6.

Provi. 9.

1. Loz. 1

Aba. 2.

fide viuit: quous scdm hominem interiorez vi
uat: licet p eandē tpealez fidē ad veritatē nita
tur et tendat ad eterna: tñ in eiusdē fidei tem
poralis retentione: cōtemplatiōe: dilectione
nondū talis est trinitas vt dei iam imago di
cenda sit: ne in rebus tpalib⁹ cōstituta vide
atur q̄ cōstituēda est in eternis. *A*phens quippe
humana cū fidem suā videt q̄ credit qd̄ nō vi
det: nō aliqd̄ sempiternū videt. *N*ō em̄ semp
hoc erit: qd̄ vtiq; nō erit qñ ista pegrinatōne
finita qua pegrinamur a dño vt p fidē ambu
lare necesse sit: spēs illa succedet p quā vt de
Lor. 5
Lor. 5
bimus facie ad facie sicut mō nō vidētes: tñ
q; credimus videre merebimur atq; ad spēs
nos p fidez pductos esse gaudebimus. *R*eq; em̄
iam fides erit qua credant q̄ nō videntur
sed spēs qua videant que credebant. *T*ūc q̄
et si vite huius mortalis transacte meminēri
mus et credidisse nos aliqñ que nō videbam⁹
memoriter recoluerimus: in p̄teritis atq; trā
actis deputabil⁹ fides ista non in p̄sentibus re
bus semperq; manētibus: ac p hoc etiā trini
tas ista que nūc in eiusdem fidei presentis ac
manentis memoria cōtuitu dilectiōe cōsistit
tūc transacta et p̄terita repietur esse nō pma
nens. *E*x quo colligit vt si ista imago dei ē ista
trinitas: etiā ipa non in eis que semp sunt sed
in rebus sit habenda transcuntib⁹.

Quid illud sit animi in quo dei imago per
petua est et eterne spēs trinitat. *L*api. III.

*B*sit aut vt cū anime natura sit im
mortalis: nec ab initio quo creata ē
vnq; deinceps esse desistat id q̄ nihil
melius habet nō cū ei⁹ immortalitate pduret.
Quid vero melius in eius natura creatū est:
q̄ q; ad sui creatoris imaginem facta est? *N*ō
igitur in fidei retentione: cōtemplatiōe: dile
ctione: que non erit sp: sed in eo q; semp erit i
ueniēda est quā dici oporteat imaginē dei. an
adhuc vtrū ita se res habeat aliqñ diligent⁹
atq; obstruiss⁹ pscrutabimur? *D*ici em̄ potest
nō p̄ire istam trinitatē: etiā cū fides ipa transi
erit: q; sicut nunc eam et memoria tenemus et
cogitatione cernimus: et volūtate diligimus:
ita etiā tūc cū eam nos habuisse memoria te
nebimus et recolemus: et hoc vtrūq; tertia vo
lūtate iūgem⁹ eadē trinitas pmanebit. *Q*m̄
si nullū in nobis qñ vestigiū transiēte reliq̄rit:
p̄fecto nec in memoria nostra eius aliqd̄ ha
bebimus q̄ recurramus eam p̄teritam recor
dantes atq; id vtrūq; intentione tertia copu
lantes: et qd̄ erat sc̄z in memoria nō inde cogi
tantibus nob: et qd̄ inde cogitatione formaē.
Sed qui hoc dicit nō discernit aliam nūc esse

trinitatem quando presentem fidem tenem⁹
videmus amamus in nobis aliam tūc futurā
qñ non ipam sed eius velut imaginariam ve
stigiū in memoria reconditū recordatiōe cō
tuebimur: et duo hec id est qd̄ erat in memo
ria retinentis et qd̄ inde imp̄mit in acie recor
dantis: tertia volūtate iungemus. *Q*uod vt
possit intelligi: sumamus exemplū de corpali
bus rebus de q̄bus in libro vndecimo sat⁹ lo
cuti sumus. *R*empe ab inferioribus ad supio
ra ascendētes: vel ab exterioribus ad interio
ra ingrediētes: p̄mam reperimus trinitatem
in corpe qd̄ videt et acie vidētis: que cum vi
det inde formaē et in volūtate intentiōne que
vtrūq; p̄iūgit: huic trinitati silem cōstituam⁹
cū fides que nūc inest nobis tanq; corpus illd̄
in loco: ita in nra memoria cōstituta est: de q̄
informatur cogitatio recordantis: sicut ex illo
corpe acies intuentis. *Q*uibus duob⁹ vt tri
nitas impleat annumerat tertia voluntas: q̄
fidem in memoria p̄stitutam et quandā ei⁹ ef
figiem in cōtuitu recordatiōis imp̄ssam cōne
ctit et p̄iūgit: sicut i illa corpalis trinitate visio
nis formaē corpis qd̄ videt et cōfirmationez
que fit in cernētis aspectu cōiūgit intentiō vo
luntatis. *F*aciamus ergo corpus illud qd̄ cer
nebatur interisse dilapsum nec eius remansit
se aliqd̄ in yllo loco: ad qd̄ videndū recurrat
aspectus. *N*unqd̄ q; imago rei corpalis iam
transacte atq; p̄terite remanet in memoria:
vnde in formaē recordantis obtur⁹: atq; id vtrū
q; tertia volūtate iungat eadez trinitas esse
diceuda est: que fuerat qñ species in loco po
siti corpis videbat⁹? *N*ō vtiq; sed proisus alia
Nam p̄ter qd̄ illa erat extrinsecus: hec in
trinsecus: illam p̄fecto faciebat spēs present⁹
corpis: hanc imago p̄teriti. *S*ic et in hac re de
qua nūc agimus et p̄p̄ quā putauim⁹ adhibē
dum illud exemplū: fides que nunc in animo
nostro est: velut illud corpus in loco dum te
netur aspicitur: amatur: quādam efficit trini
tatem: sed non ipsa erit quando fides hec in
animo sicut corpus illud in loco iam non erit
Que vero tunc erit quando eam recordabi
mur in nobis fuisse non esse: alia p̄fecto erit.
Hanc em̄ que nunc est facit res ipa p̄sens et in
animo credentis affixa: at illam qui tunc erit
faciet rei p̄terite imaginatio in recordantis
memoria derelicta. *N*ec illa igitur trinitas q̄
nūc nō est: imago dei erit: nec ista imago dei
est que tunc non erit. *S*ed ea est inuenienda
in anima hominis: id est rationali: siue intel
lectuali imago creatoris que immortaliter i
mortalitati eius est insita.

Libe

Qua natura anime etiam deformis et miser:
nec vitam: nec dei imaginem possit amittere

Capitulum. III.

Am sicut ipsa immortalitas anime
fm quēdam modū dicitur: habet q̄p
pe et anima mortē snā: cum vita bea-
ta caret q̄ vera sic vita dicēda est. Sed imor-
talis ideo nūcupat: q̄m qualicūq; vita etiam
si miserima est: nunq̄ desinit viuere. Ita q̄s
uis rō vel intellectus nūc in ea sit sopitus nūc
paruus nūc magnus appareat: nunq̄ nisi rō-
nalis et intellectualis est anima hūana: ac p̄ h̄
si fm hoc facta est ad imaginē dei: q̄d vti rōne
et intellectu ad intelligendū et aspiciendū deū
pōt: p̄fecto ab inirio q̄ esse cepit ista tā magna
et mira natura: siue ita obsoleta sit hec imago
vt pene nulla sit: siue obscura atq; deformis:
siue clara et pulchra sit: semp̄ est. Deniq; defor-
mitatē dignitatis eius miserās diuina scriptu-
ra: q̄q; inq̄t in imagine dei ambulat hō: tamē
vane p̄turbat. Thesaurizat et nescit cui p̄gre-
bit ea. Itē itaq; imagini dei vanitate tribue-
ret: nisi deformē cerneret factā. Nec t̄m vale-
ret illā deformitatē vt auferat q̄d imago ē: sa-
tis oñdit dicēdo: q̄q; in imagine dei ambulet
hō. Quapropter ex vtraq; pte veraciter pro-
nūciari pōt ista snia: vt quēadmodū dictū est
q̄q; in imagine dei ambulat hō: t̄m vane p̄tur-
batur ita dicat: q̄q; vane cōturbat hō tamen
in imagine dei ambulat. Q̄q; em̄ magna na-
tura sit t̄m vitari potuit: qz summa nō ē et q̄q;
vitari potuerit: qz summa non est t̄m qz sum-
me nature capax ē et esse p̄iceps pōt: magna
natura est. Queram? igit̄ in hac imagine dei
quādā sui generis trinitatē adiuuāte ip̄o qui
nos fecit ad imaginē suā. Itē em̄ aliter possu-
mus h̄ salubriter inuestigare: et fm sapientiaz
q̄ ab illo est aliqd̄ inuenire. Sed ea q̄ in supio-
ribus libris et maxime in decimo de aia huma-
na vel mēte dixim? si lectoris vel memoria te-
neantur atq; recolant: vel diligētia in eis de-
locis in q̄bus cōscripta sunt recenseant: nō h̄
desiderabit plixiorē de rei tante inq̄sitōe ser-
monem. Inter cetera ḡ in li. x. diximus: hōis
mentē nosse semetip̄am. Nihil em̄ tam nouit
mens q̄ id q̄d sibi p̄sto est. Nec mēti magis
quicq; p̄sto est q̄ ip̄a sibi. Et alia satis quan-
tū visum est adhibuimus documenta: quibus
hoc certissime probaremus.

P̄. 38.

Ubi. s.

Ubi. s.

Sci. s.

An etiā paruulorū mentes nosse se possint
Capitulum. V.

Quid itaq; dicendum est de infantis
mente ita adhuc paruuli et in taz ma-
gna dimerſi rerū ignorantia: vt illi-

us mentis tenebras: mens hominis que al-
quid nouit exhorreat. An etiam ip̄a se nosſe
credēda est: sed intenta nimis in eas res q̄
p̄ corpis sensus: tanto maiore q̄to nouiore a-
pit delectatione sentire nō ignorare se potest
sed cogitare se nō pōt. Quāta porro intentō
ne in ista que foris sunt sensibilia feratur: vel
hinc solū conijci pōt: q̄d lucis hulus haurien-
de sic auida est: vt si quis q̄ min? caut? aut ne-
sciēs q̄d inde possit accidere: nocturnū lumē
posuerit vbi iacet infans in ea pte ad quā ia-
cent oculi possint retorqueri: nec ceruix pos-
sit inflecti sic eius inde nō remouet aspectus
vt nō nullus ex h̄ etiā strabones fieri noueri-
mus eam formā tenentib? oculis quā teneri
et mollib? p̄suetudo q̄dāmō in fixit. Ita et in a-
lios corporis sensus quātum sunt illa eras in-
tentione se quasi coartant anime paruulorū
vt quicquid per carnem offendit aut allicit:
hoc solum abhorreant vehementer aut appe-
tant: sua vero interiora non cogitent nec pos-
sunt admoneri vt hoc faciatur quia nondū ad-
monentis signa nouerūt vbi p̄cipuū locū ver-
ba obrinent que sicut alia prorsus nesciūt. Quā-
autem aliud sit non se nosſe: aliud nō se cogi-
tare: iam in eodem volumine ostendim?. Sz
hanc etatem omittamus que nec interroga-
ri potest quid in se agatur et nos ipsi eius val-
de oblitī sumus: h̄ hinc tantū certos nos esse
suffecerit: q̄ cum homo d̄ animi sui natura co-
gitare potuerit atq; iuuenire q̄d verum est: a-
libi nō inueniet q̄ penes seip̄m. Inueniet au-
tem non: q̄d nesciebat sed vnde nō cogitabat
Quid em̄ scimus si q̄d est in nostra mente ne-
scimus: cum omnia que scimus non nisi i mē-
te scire possumus.

Qua mens hois sine cogitatione sibimet cō-
spicua esse non possit. Capit. VI.

Anta est tamē cogitatiois vis vt nec
ip̄a mens quodammodo se in consp̄cū
suo ponat nisi q̄n se cogitat: ac p̄ h̄ ita
nihil in cōspectu mentis est: nisi vñ cogitatur
vt nec ipsa mens qua cogitatur q̄cqd cogitat
aliter possit esse in cōspectu suo: nisi seip̄a co-
gitādo. Quō aut̄ q̄n se nō cogitat in consp̄cū
suo nō sit: cū sine seip̄a nūq̄ esse possit: q̄si aliqd̄
sit ip̄a aliud conspectus eius inuenire nō pos-
sum. Hoc quippe de oculo corpis: nō absurde
dicitur. Ip̄e quippe oculus loco suo fixus est i
corpore: aspectus autem eius in ea que extra
sunt tenditur: et vsq; in lydera extendit. Nec
est oculus in conspectu suo: q̄n quidē non cō-
spicit seip̄sum: nisi in speculo obiecto: vnde iā
locuti sumus. Quod nō sit vtiq; q̄n se mēs in

suo conspectu sui cogitatione constituit. Nun quid ergo alia sua parte aliam partem suam videt: cum se conspiciat cogitando: sic alijs membris nostris quae sunt oculi: alia membra nostra conspiciamus quae in nostro potest esse conspectu? Quid dici absurdius vel sentiri potest? Unum igitur auferatur mens nisi a seipsa: et ubi ponitur in conspectu suo nisi ante seipsam. Non ergo ibi erit ubi erat quando in conspectu suo non erat: quia hic posita: inde sublata est. Sed si conspicienda migrabit conspectura ubi manebit? An quasi geminat ut et illic sit et hic: et ubi conspiciere et ubi conspici possit et in se sit conspiciens ante se conspicienda nihil horum nobis veritas persulsa rident. quoniam quoniam isto modo cogitamus non nisi corporum: fictas imagines cogitamus quod mentem non esse paucis certissimum est mentibus a quibus potest de hac re veritas consuli. Pro inde resta ut aliquid pertinet ad eius naturam sit conspectus eius? et ea quae se cogitat non quasi per loci spatium: sed incorporea per uersionem reuocet. Lumen vero si se cogitat non sit quidem in conspectu suo: nec de illa suus formae obtutus: sed tamen nouerit se tanquam ipsa sit sibi memoria sui. Sicut multarum disciplinarum peritiam quae nouit eius memoria continet: nec est inde aliquid in conspectu mentis eius nisi ut cogitat: cetera in arcana quaedam noticia sunt recondita quae memoria nuncupat. Sed trinitatem sic promedabamus ut illud unum formae cogitantis obrutus in memoriam ponerem? Ipsam vero per formationem tanquam imaginem quae inde impletur et illud quod utriusque coniungitur amore seu uoluntate. Mens igitur quoniam cogitatione se conspiciat intelligit se et recognoscit: gignit ergo intellectum hunc et cognitionem suam. Res quippe incorporea intellecta conspiciuntur et intelligenda cognoscuntur. Recita sane gignit istam noticiam suam mens: quod cogitando intellecta se conspiciat tanquam sibi ante incognita fuerit. Sed ita sibi nota erat: quod admodum nota sunt res quae memoria continentur: etiam si non cogitentur quoniam dicimus hominem nosse se: etiam cum de alijs rebus non de litteris cogitat. Hec autem duo gignunt et genitum dilectione tertia copulantur: quod nihil est aliud quam uoluntas fruendo aliquid appetens vel tenens. Sed quod etiam illis tribus uerbis insinuanda mentis putauimus trinitatem memoria intelligentia uoluntate. Sed quoniam mentem spiritus sui meminisse semperque seipsam intelligere et amare: quoniam non spiritus se cogitare discretam ab eis quae non sunt quod ipsa est circa eiusdem libri decimi finem diximus. Querendum est quod nomen ad cogitationem pertinet intellectus noticia uero cuiusque rei quae inest menti etiam quoniam non de ipsa cogitatur: ad solam dicatur memoriam pertinere. Si enim haec ita est non habebat haec tria ut et sui me-

minisset et se intelligeret et amaret. Sed meminerat tantum sui et postea cum cogitare se cepit: tunc se intellexit atque dilexit.

Quod aliud sit aliquid non nosse aliud non inde cogitare. Capitulum VII

Quod propter diligentius illud considerem exemplum quod adhibuimus: ut consideretur aliud esse rem quam si nosse: aliud non cogitare fierique posse: ut nouerit homo aliquid quod non cogitat quoniam aliud de non inde cogitatur. Quae ergo vel plurium disciplinarum peritiam quoniam unam cogitat: aliam uero vel alias etiam si non cogitatur: nouit tamen. Sed nunquam recte possumus dicere: iste musicus nouit quidem musicam sed nunc eam non intelligit: quia eam non cogitat intelligit autem nunc geometriam: haec enim nunc cogitat absurda est quod apparet ista sententia. Quid etiam illa si dicamus: iste musicus nouit quidem musicam sed nunc eam non amat quoniam eam non cogitat: amat autem geometriam quoniam nunc ipsam cogitat nonne sit absurda est? Rectissime uero dicimus: iste quae conspiciat de geometria disputantem etiam profectus est musicus. Nam et meminit discipline eius et intelligit eam et diligit: sed quoniam uis eam nouerit et amet nunc illam non cogitat quoniam geometriam de qua disputat cogitat. Hinc admonemur esse nobis in abdito mentis quaedam rerum quasdam noticias et tunc quodammodo procedere in medium atque in conspectu mentis uelut apertius constitui quando cogitantur. Tunc enim seipsa mens et meminisse et intelligere et amare inuenit: et unum si cogitabat quoniam aliud cogitabat. Sed unum diu non cogitauerim? et unde cogitare nisi commoniti non ualemus: id nos nescio quo eodemque mirum modo si potest dici: scire nescimus. Denique recte ab eo quod commemorat ei cui commemorat dicitur. Scis hoc sed scire te nescis. Commemorabo et inuenies te scientem quod te nescire putaueras. Id agunt et littere quae de his rebus conscriptae sunt quas res duce ratione ueras esse inuenit lector: non quas ueras esse credit ei qui scripsit: sicut legitur historia sed quas ueras esse etiam ipse inuenit siue apud se: siue in ipsa mentis luce ueritate. Qui uero nec admonitus ualet ista conueniri: magna cecitate cordis tenebris ignorantiae dimersus est altius et mirabilior diuina ope indiget ut possit ad ueram sapientiam peruenire. Propter hoc itaque uolui de cogitatione adhibere quaecumque documentum quo possit ostendi quod ex his quae memoria pertinent reconditis actus informet et tale aliquid gignatur ubi homo cogitat quod in illo erat ubi ante cogitationem meminerat: quod fa-

alius dinoscitur qđ tpe accedit: 7 vbi parēs plem spacio tps antecedit. Nam si nos referamus et interiorē mentis memoriā q̄ sui meminit et interiorē intelligentiā qua se itelligit: 7 interiorē volūtatem q̄ se diligit vbi h̄ tria simul sunt: 7 siml semp fuerūt ex q̄ esse ceperunt: siue cogitarent: siue nō cogitarentur videbitur quidē imago illius trinitatis 7 ad solam memoriā pertinere. Sed qz ibi x̄bū esse sine cogitatione non pōt. Cogitam⁹ em̄ omne qđ dicimus etiā illo interiorē x̄bo qđ ad nullius gentis p̄tinet linguā: in tribus potius illis imago ista cognoscit memoria scz intelligentia volūtate. Hanc aut̄ non dico intelligentiā qua intelligimus cogitantes: i. qñ eis repertis que memoriē p̄sto fuerāt: s̄ nō cogitabantur: cogitatio n̄ra format̄ 7 eam volūtatem siue amorem vel dilectionē q̄ istam plem pentem: qz p̄iungit 7 quodā mō vtriqz cōis est. Hinc factū est vt etiā p̄ exteriora sensibilia q̄ p̄ oculos carnis vident̄: legentiū ducere tarditatē: i. x̄s. scz libro atqz inde cū eis ingrederer ad hominis interioris eam potentiā q̄ rōcinat̄ de t̄pabilibus rebus differens illam p̄ncipaliter dñantem q̄ p̄templat̄ eternitas: atqz id duobus voluminib⁹ egi duodecimo vtrūqz discernēs quorū vnū est supius: alter inferius qđ supiori eē subditū debet. Tertio decimo aut̄ de munere inferioris q̄ humanarū rex scia salubris continetur: vt in hac t̄pali vita id agamus qđ cōsequimur eternam: q̄ta potui veritate ac breuitate differui: qñ quidē rem tam multiplicē atqz copiosam multorū atqz magnorū disputationib⁹ multis magnisqz celebratā vno strictam volumine inclusi: ostendens etiam in ip̄a trinitatē sed nondum que dei sit imago dicenda.

De p̄ncipali mētis in quo intruenda ē summe imago trinitatis. Capitulum VIII

Nunc vero ad eam iam puenimus disputationē vbi p̄ncipale mentis hūane q̄ nouit deū vel potest nosse cōsiderandū suscepimus vt eo reperiamus imaginē dei: q̄uis em̄ mens humana non sit eius nature cuius est deus: imago tñ nature eius qua natura melior nulla est ibi q̄rēda: 7 inuenda ē in nob̄ quo etiā natura n̄ra nihil habet melius: sed p̄us mens in se ip̄a p̄siderada ē ante q̄ sit p̄iceps dei: 7 in ea reperienda est imago eius. Diximus em̄ eam 7 si amissa dei p̄cipatione obsoletam atqz deformez: dei tñ imaginem p̄manere. Eo quippe ip̄e imago ei⁹ est: quo eius capax est: eiusqz p̄iceps esse pōt: qđ tam magnū bonū nisi p̄ h̄ q̄ imago eius est intelligi non potest. Ecce ergo mens meminit

sui: intelligit se: diligit se: hoc si cernimus: cernimus trinitatem: nondū quidem deū: sed iā imaginem dei. Non foris insecus accepit memoria qđ teneret nec foris inuenit qđ aspiceret intellectus sicut corpis oculus. Nec ista duo velut formā corpis 7 eam q̄ inde facta est in acie cōtuentis voluntas foris iunxit. Nec imaginem rei q̄ foris visa est quodā mō raptam 7 in memoriā recōditam cogitatio cū ad eaz cōuerteret inuenit: 7 inde formatus est recōdantis obrutus: iungente vtrūqz tertia volūtate sicut in eis ostendebamus trinitatibus fieri: que in rebus corporalibus reperiebant̄: vel ex corpibus p̄ se sum corpis introitus quodā mō trahebant̄. De quibus oibus in libro xi. differuimus. Nec sicut fiebat v̄s apparebat qñ de illa scientia differabam⁹: iam in hoīs interioris opibus p̄stituta que distinguēda fuit a sapientia. Tñ que sciunt̄ velut aduenticia s̄ in animo: siue cognitione historica illata: vt s̄ facta 7 dicta: q̄ tpe paguntur 7 transeūt: v̄ in natura rex suis locis 7 regionibus p̄stituta s̄ siue in ip̄o hoīe que nō erant oriūtur: aut alijs docētib⁹: aut cogitationibus p̄p̄is sicut fides quā plurimū in li. xiiij. cōmendauimus: sicut virtutes quibus si vere sunt in hac mortalitate ideo bene viuūt: vt beate in illa que diuinitus p̄mittitur immortalitate viuatur. Hec atqz hmōi habent in tpe ordinē suū: in q̄ nob̄ trinitas memoriē visionis 7 amoris facili⁹ apparebat. Nam quedam eorū p̄ueniūt cognitionē discentiū. Sunt em̄ cognoscibilia 7 ante q̄ cognoscant̄ sui qz cognitionē in discentiū gignunt. Sunt aut̄ vel in locis suis: vel q̄ tpe p̄terierūt: q̄uis q̄ p̄terierūt nō ip̄a sint: sed eorū qđā signa p̄teritorū quib⁹ visis vel auditis cognoscant̄ fuisse atqz trāsisse. Que signa v̄ in locis sita sunt sicut monumenta mortuorū 7 q̄cunqz s̄ illa vel in litteris s̄ dignis: sicut ē oīs grauis 7 approbande auctoritas: historia vel in animis eorū qui ea iam nouerūt: eis q̄ p̄pe iam nota 7 alijs vtriqz sunt noscibilia quorū sciam p̄ueniunt 7 qui ea nosse illis quib⁹ nota sunt docentibus p̄fit. Que oīa 7 qñ discuntur quandā faciunt trinitatem specie sua que noscibilis fuit: etiam ante q̄ nosceret̄: eis ad iuncta cognitione discētis q̄ tūc esse incipit qñ discitur ac tertia volūtate que vtrūqz coniungit. Et cū cognita fuerint alia trinitas dū recolunt̄ sit iam interius in ip̄o aīo ex his imaginibus que cuz discerent̄ s̄ imp̄sse in memoria 7 in formatione cogitationis ad ea p̄verso recōdantis aspectu 7 ex volūtate q̄ tertia duo ista cōiungit. Ea vero que oriunt̄ in aīo

vbi non fuerunt: sicut fides: et cetera hmoi: et si aduenticia videntur cum doctrina inferuntur non tamen foris posita vel foris peracta sunt sicut illa que creduntur: sed intus oino in ipso animo esse ceperunt. Fides enim non est quod creditur: sed que creditur: et illud creditur: illa respicitur. Tunc quod esse cepit in animo qui iam erat animus antequam ista esse cepisset: aduenticiu quidam videtur et in preteritis habebitur: quoniam succedente specie iam esse desisterit: aliamque nunc trinitatem facit per suam presentiam retenta: respecta: dilecta: aliamque tunc facit et per quoddam sui vestigium quod in memoria preteritis dereliquit: sicut iam supradictum est.

An virtutes quibus ad eternitatem tendit desinant cum ad eterna perducerint. La. IX.

Vtrum autem tunc etiam virtutes quibus in hac mortalitate bene viuunt: quia et ipse incipiunt esse in animo: que cum sine illis prius essent tamen animus erat: desinant esse cum ad eterna perducerint: nonnulla questio est. Quibusdam enim visum est desituras: et de tribus quod est prudentia fortitudine: temperantia cum hoc dicitur non nihil dici videtur. Iusticia vero immortalis est: et magis tunc proficiet in nobis: quam esse cessabit. De omnibus tamen quatuor magnus auctor eloquentie tullius in hortensio dialogo disputans. Si nobis inquit cum ex hac vita migrauerimus in beatorum insulis immortale euum: ut fabule ferunt degere liceret: quod opus esset eloquentia: cum iudicia nulla fierent: aut ipsis etiam virtutibus nec enim fortitudinis egeremus nullo proposito aut labore aut piculo: nec iusticia: cum esset nihil quod appetere alicui: nec temperantia que regeat eas que nulle essent libidines: nec prudentia quid egeremus nullo delecto proposito bonorum et malorum. Una igitur essemus beati cognitione nature et scia qua sola etiam deorum est vita laudanda. Ex qua intelligi potest cetera necessitatis esse unum huius voluntatis. Ita ille tantus orator cum prophetiam predicaret recolens ea que a philosophis acceperat et preclare ac suauiter explicans in hac tantum vita quam videmus eruntis et erroribus plena: omnes quatuor necessarias dixit esse virtutes: nullam vero earum cum ex hac vita emigrauerimus si liceat ibi viuere vbi viuunt beate. Sed bonos animos sola beatos esse cognitione et scia: hoc est contemplatione nature: qua nihil est melius et amabilius: ea est natura que creauit omnes ceteras instituitque naturas. Qui regenti esse subditum si iusticie est immortalis oino iusticia nec in illa esse beatitudine desinet sed talis et tanta erit ut perfectior et maior esse non possit. Fortassis et alie tres virtutes prudentia sine villo iam periculo erroris: fortitudo sine molestia toleran-

dorum malorum: temperantia sine repugnatione libidinum: erunt in illa felicitate: ut prudentie sit nullum bonum deo proponere vel equare fortitudinis: ei firmissime coherere: temperantie nullo defectu noxio delectari. Hunc autem quod agit iusticia in subueniendo miseris quod prudentia in precauendis insidiis quod fortitudo in preferendis molestiis: quod temperantia in coercendis delectationibus prauis non ibi erit vbi nihil omnino mali erit: ac per hoc ista virtutum opera que huic mortali vite sunt necessaria: sic fides ad quas referenda sunt: in preteritis habebuntur. Et aliam nunc faciunt trinitatem: cum ea presentia tenemus: aspiciamus: amamus: aliam tunc factura sunt: cum ea non esse: sed fuisse quedam eorum vestigia que preterendo in memoria derelinquent reperimus: quia et tunc trinitas erit cum illud qualecunque vestigium et memoriter retinebitur: et agnosceat veraciter et hoc vtrumque tertia voluntate iungetur.

De cognoscibilibus temporalibus: quorum alia cognitionem nostram preueniunt: alio non procedunt.

Capitulum. X.

In omnium istarum quas commemoramus temporalium reperiuntur: quedam cognoscibilia et cognitionem interpositione temporis antecedunt sicut sunt ea sensibilia que iam erant in rebus antequam cognoscerentur vel ea omnia que per historiam cognoscuntur. Quedam vero simul esse incipiunt: velut si aliquid visibile quod oino non erat: ante nos oculos oritur: cognitionem nostram vtrumque non precedit: aut si aliquid sonet vbi adest auditor: simul perfecto incipiunt esse simulque desinunt et sonus et ei auditus. Utrumque siue tpe precedit: siue simul esse incipiunt cognoscibilia cognitionem gignunt: non cognitione gignuntur. Cognitione vero facta cum ea que cognoscimus posita in memoria recordatione reuiuiscunt: quos non videat potest esse tpe in memoria retentione quam recordatione visionem: et huius vtrumque tertia voluntate iudicium. Porro autem in mente non sic est. Neque enim aduenticia sibi ipsa est quasi ad seipam que iam erat venerit alii de: eadem ipsa que non erat: aut non alii de eadem ipsa que non erat: aut non alii de venerit: sed in se ipsa que iam erat nata sit ea ipsa que non erat: sicut in ipso homine que non erant oriuntur: aut alijs docentibus: aut cogitationibus proprijs: sic fides: sicut virtutes: sicut in mente que iam erat oritur fides que non erat. Aut post cognitionem sui recordando seipam velut in memoria sua constitutam videri: si que non ibi fuerit antequam seipam cognosceret: cum perfecto ex quo esse cepit nunquam sui meminisse: nunquam se intelligere: nunquam se

Libër

amare destiterit: sicut iam ostendimus: ac pl^u
qñ ad seipam cognitione puerit: sit trinitas.
in qñ iam z verbū possit intelligi. Formas qñ
pe ex ipa cognitio volūtate vtrūq; iungente.
Ibi ergo magis agnoscendo ē imago qñ qñm^o

An semp memoria p̄teritarum rerū sit: an
etiam presentium. Capitulum XI.

Sed dicit aliquis. Nō ē ista memoria
q̄ mens sui meminisse phibet: q̄ sibi sp
est p̄ns. Memoria em̄ p̄teritorū ē nō
p̄sentium. Nam quidā cū de virtutibus agerēt
in quibus est etiā tullius: in tria ista prudētia
diuiserūt: memoriā intelligentiā p̄uidentiaz.
Memoriā scz p̄teritis: intelligentiā p̄ntibus.
p̄uidentia rebus tribuētēs futuris: quā n̄ ha
bent certam nisi p̄scij futuroz q̄ nō est mu
nus hoim nisi detur desup: vt p̄phetis. Unō
Scriptura: sapiētē de hoibus aiens. Logitati
ones inqt mortaliū timide z incerte p̄uidentie
nostre. Memoria x̄o de p̄teritis: z intelli
gentia de p̄sentibus certa est: sed p̄sentib^o vti
q; corp̄alibus rebus. Nam corp̄ales corp̄aliuz
p̄sentes sunt aspectibus oculoꝝ. Sed q̄ dicit
memoriā nō esse p̄sentiu: attēdat quemadmo
dū dictū sit in ipis secularibus l̄ris: vbi maior
fuit cure x̄boꝝ integritas q̄ veritas rex: nec
talia passus vlyxes oblitosve sui est ithacus.
discrimine tanto. Virgilius em̄ cū sui nō obli
tū diceret vlyxem: qd aliud itelligi voluit nisi
q̄ meminerit sui. Cū q̄ sibi p̄ns esset: nullo mō
sui meminisset nisi ad res p̄sentes memoria p̄
tineret. Quapropter sicut in rebus p̄terit: ea
memoria dicit qua sit vt valeāt recolī z recor
dari: sic in re p̄nti q̄ sibi est mens: memoria si
ne absurdirate dicenda est q̄ sibi p̄sto ē vt sua
cogitatione possit intelligi z vtrūq; sui amo
re coniungi.

Qua facultate mens rationalis obtineat
vt in ea dei imago resplendeat. Capi. XII.

Hec igit trinitas mētis non p̄pterea
dei ē imago: qz sui meminit mēs z in
telligit ac diligit se: sed qz p̄t etiam
meminisse z intelligere z amare a quo facta ē
qd cū facit: sapiēs ipa fit: si aut nō facit etiam
cū sui meminit: seseq; intelligit ac diligit stul
ta est. Meminerit itaq; dei sui ad cui^o imagi
nem facta est: eūq; intelligat atq; diligit: qd
vtr̄breuius dicā colat deū nō factū: cui^o ab eo
capax est facta: z cui^o princeps esse p̄t. Prop̄
qd scriptū est. Ecce dei cult^o est sapia: z si sua
luce: s̄ summe illius lucis p̄cipatiōe sapiens
erit: atq; vbi eterna ibi beata regnabit: sic n̄
dicit ista hois sapia: vt etiā dei sit. Tūc em̄ ve
ra est: nam si humana est: yana est. Vlex non

ita dei qua sapiens est deus. Neq; em̄ p̄cipa
tione sui sapiēs est: sicut mens p̄cipatiōe dei
Sed quēadmodū dicit iusticia dei: nō solū q̄
ipe iustus est: sed quā dat hoī cū iustificat im
pium. Quā p̄mendans ap̄s ait de quibusdā.
Ignorantes em̄ dei iusticiā z suā iusticiā volē
tes p̄stituere: iusticie dei nō sunt subiecti. Sic
em̄ dici p̄t etiā de quibusdā: Ignorātes di sapi
entiā: z suā volētes p̄stituē sapia dei nō s̄ subie
cti. Est igit nā nō facta q̄ fecit oēs ceteras ma
gnas p̄ualq; naturas eis quas fecit sine dubi
tatione p̄stantior: ac p̄hoc hac etiā de qua lo
quimur rōnali z intellectuali: q̄ hoīs mēne ē
ad eius qui eam fecit imaginez facta. Nila au
tem ceteris natura p̄stantior: deus est. Et qui
dem nō longe positus ab vnoquoq; n̄m: sic
ap̄lus dicit adiūgens. In illo em̄ viuim^o z mo
uemur z sumus. Qd si s̄m corpus diceret: eti
am de isto corporeo mūdo posset intelligi: nā
z in illo s̄m corp^o viuimus: mouemur z sum^o.
Un̄ s̄m mentē q̄ facta est ad eius imaginem
debet hoc accipi excellentiore quodā codēq;
nō visibili s̄ intelligibili mō. Nam qd nō est in
ipō de quo diuine scriptū est: qm̄ ex ipō z p̄ ip
sum z in ipō sunt omnia. Proinde si in ipō sūt
oia: in quo tandē p̄t viuē q̄ viuunt z moueri
que mouent: nisi in quo sunt. Nō tñ oēs cū il
lo sunt eo mō quo ei dictū est. Ego semp recū
Recipe cum omnibus eo mō quo dicim^o. Do
minus vobiscū. Magna itaq; hoīs miseria ē
cum illo non esse: sine quo non p̄t esse. In q̄
em̄ est: p̄culdubio sine illo non est. Et tñ si ei^o
nō meminit: eumq; nō intelligit nec diligit cū
illo non est. Quāuis quisq; penitus obliuiscit:
nec commoueri eius vtrūq; potest.

De reminiscētia in deum cuius semper ē
capax mentis natura. Capi. XIII.

De visibilibus rebus ad hanc rem su
mam exemplū. Dicit tibi quispiā
quē nō recognoscis? Hosti me: z vt
cōmoneat: dicit vbi: qñ: quō tibi innotuerit.
oibusq; adhibitis signis quibus in memoriaz
reuoceris si nō recognoscis: ita iam oblitus
es: vt omnis illa noticia penitus deleta sit an
mo: nihilq; aliud restat: nisi vt credas ei qui tibi
hoc dicit: q̄ aliqñ eū noueras: aut ne hoc q̄
dem si fidedignus tibi esse qui loquit nō vide
tur. Si aut remisceris p̄fecto redis in memo
riam tuam: z in ea inuenis qd nō fuerat peni
tus obliuione deletū. Redeamus ad illud p̄
pter qd adhibuimus humane p̄uersatiōis exē
plum. Inter cetera psalmus nonus. Conuer
tantur inquit peccatores in infernū: oēs gen
tes q̄ obliuiscunt deū. Porro aut vicesim^o et

Sap. 9.

Act. 17.

Roma. 11.

Ps. 72.

Ps. 9.

Ps. 21.

XIII

primus. Comemorabuntur inquit et conuertentur ad dñm vniuersi fines terre. Non igit sic erāt obliuiscite gentes deū: vt eius nec cōmemorate recordarent. Obliuiscendo autēz deum tanq̄ obliuiscendo vitā suā: cōuerse fuerant in mortē: hoc est in infernū. Comemorare vero cōuertuntē ad dñm tanq̄ reminiscētes reminiscendo vitā cui⁹ eas habebat obliuio. id est cui⁹ obliuiscuerāt. Itē legit in nona-

Ps. 93. **g**esimotertio. Intelligite nūc qui insipientes estis in ip̄s: et stulti aliqui sapite. Qui plantauit aurem nō audiet: et cetera. Eis em̄ dictuz ē: q̄ deū nō intelligēdo de illo vana dixerunt.

Et etiā praua mens nec memoria sui caret nec cognitione nec amore. La. XIII

De dilectiōe autē dei plura repiuntur in diuinis eloquijs testimonia. Ibi em̄ et illa duo cōsequēter intelliguntur: quia nemo diligit cui⁹ non meminit: et qd̄ penitus nescit. Unde illud est notissimū p̄cipuūq̄ p̄ceptū. Diliges dñm deū tuū. Sic itaq̄ p̄dita est mens humana vt nūq̄ sui nō meminerit. nūq̄ se nō intelligat: nunq̄ se nō diligit. Sed qm̄ q̄ odit aliquē nocere illi studet: nō imerito et mens hoīs qm̄ sibi nocet odisse se dicit. Nesciens. n. sibi vult male: dū nō putat sibi obesse qd̄ vult. S; tñ male sibi vult: qm̄ id vult qd̄ obfit sibi. Unde illud scriptum est.

Ps. 10. **Q**ui diligit iniquitatē: odit aīam suā. Qui ergo se diligere nouit: deum diligit. Qui vō nō diligit deū: etiā si se diligit: qd̄ ei naturaliter inditū est: tñ nō incōuenienter odisse se dicitur cū id agit qd̄ sibi aduersat et seipm̄ tanq̄ suus inimicus insequit: q̄ p̄fecto ē error: horredus vt cū sibi hoīes p̄desse velint: multi nō faciāt nisi qd̄ eis p̄niciosissimū ē. Similē morbū multoz animalū cū poeta describeret. Dū inq̄t meliora p̄ijs errorēq̄ hostibus illū: Discissos nudis laniabāt dentibus arcus. Lū morbus ille corporis fuerit: cur dixit errorē: nisi qz omne animal cū sibi natura p̄ciliatū sit vt se custodiat q̄ntū potest: talis ille erat morbus vt ea q̄z salutē appetebant sua mēbra laniarent. Lū at deū diligit mens: et sicut dictū est p̄sequenter meminit eūq̄ intelligit recte illi d. p̄mo suo p̄cipit vt eū sicut se diligit. Nam em̄ se nō diligit p̄uerse s; recte cū deū diligit: cuius p̄cipitatione imago illa nō solum est: verū etiā ex vetustate renouat et ex deformitate reformat: ex infelicitate beatificat. Quis se ita diligit vt si alterutrū p̄ponat malit oīa q̄ infra se diligit p̄dere q̄ p̄ire tñ supiorē deserendo ad quē solū possit custodire fortitudinē suā eoq̄ frui

Ps. 58. lumine suo cui canit in psalmo. Fortitudinē

meā ad te custodiā. Et in alio. Accedite ad eū et illuminamini. sic infirma et tenebrosa facta est. vt a se quoq̄ ipsa in ea que nō sunt qd̄ ipsa et q̄bus supior est ipsa infelicius laberet p̄ amores quos nō valet vincere et errores a quib⁹ nō videt qua fedire. Unde iam deo miserante penit⁹ clamat in psalmis. Deseruit me fortitudo mea et lumē oculoꝝ meoꝝ nō est mecū. Non sane in his tantis infirmitatis et erroris malis amittere potuit naturalē memoriā: intellectū et amorē sui: p̄pter qd̄ merito dici potuit: quod supra cōmemorauit. Quē in imaginē dei ambulat homo: tñ vane p̄turbat. The

Ibidē. 33

Ibidē. 37

Ibidē. 38

saurizat et nescit cui p̄gregabit ea. Cur enim thesaurizat nisi quia fortitudo eius deseruit eum: per quē habens rei nullius idigeret. Et cur nescit cui cōgregabit ea: nisi quia lumen oculoꝝ eius nō est cū eo: et ideo nō videt quod veritas ait. Stulte hac nocte aīam tuā reperent abs te: hec que p̄parasti cuius erūt. Ele

Luc. 12

rūtamen qz etiā talis in imagine ambulat hō et habet memoriā et intellectū et amorē sui. Hominis mens: si ei manifestaret qz vtrūq̄ habere nō posset et vnū e duobus permitteret eligere: alter p̄diturus: aut thesauros quos cōgregauit: aut mentē: quis vsq̄ adeo nō habz mentē: vt thesauros mallet habere q̄ mentē. Thesauri em̄: mentē possunt plerūq̄ subuertere: et mens que nō thesauris subuertit: sine vllis thesauris facilius et expeditius potest viuere. Quis vero vllos thesauros: nisi p̄ mentē poterit possidere? Si em̄ puer infans q̄uis ditissimus natus: cū sit dñs oīm que iure sunt eius: nihil possidet mente sopita: quo tandem modo quisq̄ quiq̄ mente possidebat amissa? Sed de thesauris quid loquor: qz eis quilibet hoīm si talis optio p̄ponat: mauult carere q̄ mente: cum eos nemo p̄ponat: nemo compet luminibus corporis: quibus nō vt aux rarus quisq̄ homo: s; oīs homo possidet celum: p̄ lumina em̄ corporis quisq̄ possidet quicqd̄ libenter videt. Quis ergo si tenere vtrūq̄ nō possit: et alterutrū cogatur amittere: nō thesauros q̄ oculos malit: et tamen si ab eo simili p̄ditione querat: vtrū oculos malit amittere an mentē: quis mente nō videat eum oculos malle q̄ mentē? Ahens quippe sine oculis carnis humana est. Oculi autē carnis sine mente beluini sunt. Quis porro non hoīem se malit esse etiā carne cecū: q̄ beluam videntem? Hec dixi: vt etiā tardiores: q̄uis breuiter cōmouerēt a me: in quozū oculos vel aures he littere puenerint q̄ntum mens diligit seipsaz etiam infirma et errans: male diligendo atqz se

Liber

ctando que sunt infra ipsam. Diligere porro seipam nō poterit: si se omnino nesciret. id est si sui nō meminisset: nec se intelligeret: qz in se imagine dei tam potēs est: vt ei cuius imago est valeat inherere. Sic em̄ ordinata ē naturarū ordine: nō locorū: vt supra illam nō sit nisi ille. Deniqz cum illi penitus adhaerit: vnus erit spūs. Cui rei attestat apls dicens. Qui aut adheret dño vnus spūs est. Accedente q̄pe ista ad p̄cipationē nature veritatis et beatitudinis illius: non tñ crescente illo in natura: veritate et beatitudine sua. In illa itaqz naturat cui feliciter adhaerit: immutabiliter viuet et immutabile videbit omne qd viderit. Tūc sicut ei diuina scriptura p̄mittit: satiabit in bonis desiderii eius: bonis immutabilibz: ipsa trinitate deo suo cuius imago est: et ne vsp̄ia violē erit in abscondito vultus eius: tāta vberitate eius impleta: vt eam nūqz peccare delectet. Seipam x̄o nunc qm̄ videt: nō aliqd immutabile videt.

De mutabilitate mentis humane qua fit: vt sicut misera facta est ex beata: ita beata possit esse ex misera.

La. XV.

Quod ideo certe nō dubitat qm̄ misera est: et beata esse desiderat. Nec ob aliud fieri sperat hoc posse: nisi quia est mutabilis. Nam si mutabilis nō esset: sicut ex beata vita misera: sic ex misera beata esse nō poterit. Et quid eā fecisset miserā: sub omnipotente et bono dño: nisi peccatū suum: et iusticia dñi sui. Et quid eā faciet beatam: nisi meritū suū et p̄m̄ dñi sui. Sed et meritū eius gratia est illius: cuius p̄m̄ erit beatitudo eius. Iusticia quippe dare sibi nō potest: quā pditaz nō habet. Hanc em̄ cū hō conderet accepit: et peccādo vtiqz pdidit. Accepit ergo iusticia: p̄ quā beatitudinē accipere mereret. Unde veraciter ei dicit ab ap̄lo: quasi de suo bono sup̄bire incipienti. Quid em̄ habes qd nō accepisti. Si aut accepisti qd gl̄iaris quasi nō accepisti. Qñ aut bene recordat dñi sui: spūs eius accepto sentit oīno: quia hoc discit: intimo magisterio: non nisi ei^o gratuito affectu posse se surgere: nō nisi suo volūtario defectu cadere potuisse. Non sane reminiscitur beatitudinis sue: fuit quippe illa et nō est: eiusqz ista penitus oblita est: ideoqz nec cōmemorari potest. Credit autē de illa fidedignis litteris dei sui p̄e^o p̄phetā p̄scriptis narrātibz de felicitate paradisi: atqz illud p̄m̄ et bonū hoīs et malū hystorica traditione indicātibz: dñi autē dei sui reminiscit. Ille quippe semp est: nec fuit et nō est: nec est et nō fuit: sed sicut nūqz nō erit: ita

nūqz nō erat: et vbiqz totus est. Propter qd ista in illo et viuit et mouet: et est: et ideo reminiscit eius potest. Non quia hoc recordat quod eū nouerat in adam: aut alibi alicubi ante huius corporis vitam. Aut cum primū facta est vt in se ereret huic corpori. Nihil eni horū omnino reminiscit. Quicquid horū est: obliuione delatum est. Sed cum memorat vt conuertat ad dñm tanqz ad eam lucem qua iam cum ab illo auerteret: quod ā modo tangebāt. Nam hinc est q̄ etiam impij cogitant eternitatem: et mēta recte rephendunt recteqz laudant in hoīm moribus. Quibus ea tandē regulis indicant nisi in quibus vident: quēadmodū quisqz viuere debeat: etiam si nec ipsi eodem modo uiuant: vbi eas vident. Necqz ei in sua natura cū p̄culdubio mente ista videant: eorūqz mētes cōstet esse mutabiles: has vero regulas immutabiles videat quisqz in eis et hoc videre poterit. Nec in habitu sue mentis cū ille regule sint iusticie: mentes x̄o eorū constet esse iniustas. Vbi nam sunt iste regule scripture: vbi qd sit iustum: et iniustus agnoscit vbi cernit habēduz esse quod ipse nō habet. Vbi ergo scripture sunt: nisi in libro lucis illius que veritas dicit vnde omnis lex iusta describit: et in cor: hoīs q̄ operat iusticiam: nō migrando sed tanqz imp̄mendo transferet: sicut imago ex anulo et in ceram trāsit: et anulum nō relinquit. Qui x̄o nō operat: et tamen videt quod operandū sit: ipse est qui ab illa luce auertit: a qua tamen tangit. Qui aut nec videt quēadmodū sit viuendū: excusabilius quidem peccat: quia non est transgressor cognite legis. Sed etiā ipse splēdore aliquoties vbiqz p̄sentis veritatis attingitur: qñ admonitus p̄teritur.

De reformatione mentis ad imaginē dei: et quot modis spūs appellatio diuersis assignetur naturis.

La. XVI.

Quia x̄o cōmemorati cōuertuntur ad dñm: ab ea deformitate qua per cupiditates seculares cōformabant huic seculo reformant ex illo: audientes ap̄m dicentem. Nolite p̄formari huic seculo: s̄ reformamini in nouitate mētis vestre: vt incipiat illa imago ab illo reformari a quo formata est. Nō eni reformare seipam potest: sicut potuit deformari. Dicit etiam alibi. Renouamī spūs mentis vestre: et induite nouū hominē: eum qui fm̄ deum creatus est: in iusticia et sanctitate veritatis. Quia: fm̄ deum creatū: hoc alio loco dicit ad imaginē dei. Sed peccando iusticiam et sanctitatem veritatis amisit: p̄pter quod hec imago deformis et decolor facta est.

1. Cor. 6.

1. Cor. 4.

Act. 17.

Rom. 12.

Eph. 4.

Gen. 1.

XIII

Eph. 4 hanc recipit cū reformatur et renouatur. Quare autē
 ait. spū mentis vestre: nō ibi duas res intelli-
 gi voluit: quasi aliud sit mens: aliud spūs men-
 tis. Sed quia oīs mens spūs est: nō autē oīs
 spūs mens est. Est enī spūs et deus: qui reno-
 uari non potest: quia nec veterascere potest.
Dicit etiam spūs in hoīe qui mens non sit: ad
 quē pertinent imaginationes similes corporū
1. Cor. 14 De quo dicit ad corinthios: vbi dicit. Si autē
 orauero lingua: spūs meus orat: mens autē
 mea infructuosa est. hoc enī ait: quā id quod dici-
 tur nō intelligit: quia nec dici potest: nisi cor-
 poraliū vocum imagines sonū oris in spūs co-
 gitatione pueniant. Dicitur et hoīs anima spi-
Job. 19 ritus. Unde est in euāgelio. Et inclinato ca-
 pite tradidit spm̄. quo significata est mors cor-
 poris: anima excūte. Dicitur spūs etiam pe-
Eccl. 3 tissime scriptum est: vbi ait. Quis scit spūs fi-
 liorū hoīs si ascendet ipse sursum: et spūs peccō-
Gen. 7 ris si descendet ipse deorsū in terrā. Scriptū
 est etiam in genesi vbi dicit diluuiū mortuam
 vniuersam carnē que habebat in se spm̄ vite
Dicit spūs etiam ventus: res apertissime cor-
Ps. 148 poralis. Unde illud in psalmis. Ignis: gran-
 do: nix: glacies: spūs tempestatis. Quia ergo
 tot modis dicit spiritus: spm̄ mentis dicere
 voluit eum spm̄ que mens vocatur: sicut ait
Lolo. 2 etiam idem apostolus. In expoliatiōe corporis
 carnis. Non duas utiq; res intelligi voluit
 quasi aliud sit caro: aliud corpus carnis. Sed
 quia corpus multarum rerum nomē est: qua-
 rum nulla est caro. Nam multa sunt excepta
 carne corpora celestia et corpora terrestria.
 Corpus carnis dicit: corpus quod caro est.
 Sic itaq; spm̄ mentis eum spm̄ que mens
 est: alibi quoq; apertius etiam imaginē noīa-
Lolo. 3 ur: scz alijs verbis idipm̄ p̄cipiens. Expolian-
 res vos inquit veterem hoīem cū actibus ei⁹
 induite nouū qui renouat in agnitione dei
 fm̄ imaginem eius qui creauit eū. Qd̄ ergo
Eph. 4 ibi legitur. Induite nouū hoīem q̄ fm̄ deum
Lolo. 3 creatus est: hoc isto loco Induite nouū hoīem
 qui renouat fm̄ imaginem eius q̄ creauit eū
 Ibi autē ait. fm̄ deum. hic vero fm̄ imaginem
 eius qui creauit eum. Pro eo vero quod ibi
Eph. 4 posuit. In iusticia et sanctitate veritatis: hoc
Col. 3 posuit hic. In agnitione dei. Sit ergo ista re-
 nouatio reformatioq; mentis fm̄ deum. vel
 fm̄ imaginē dei. Si ideo dicit fm̄ deū: ne fm̄
 aliam creaturā fieri putetur. Ideo autē fm̄
 imaginē dei: vt in ea re intelligatur fieri hec
 renouatio: vbi est imago dei: id est in mente.
 Quāmodū dicimus fm̄ corpus mortuum:

nō fm̄ spm̄ eum qui de corpore fidelis et ius-
 tus abcedit. Quid enī dicimus fm̄ corpus
 mortuū: nisi corpore vel in corpore: nō anima
 vel in anima mortuū. Aut si dicamus: fm̄ cor-
 pus est pulcer: aut fm̄ corpus fortis: nō scdm̄
 animū: quid est aliud q̄ corpe nō animo pul-
 cer aut fortis est. Et innumerabiliter ita loq̄-
 mur. Non itaq; sic intelligamus: fm̄ imaginē
 eius qui creauit eum: quasi alia sit imago fm̄
 quā renouat: nō ipsa que renouat.

Lolo. 3.

Quid sit inter regenerationē baptismi et
 renouationem qua p̄ficitur de die in diem in
 agnitione dei. **La. XVII.**

Ine ista renouatio nō momento vno
 fit ipsius p̄ersionis: sic vt momento
 vno fit illa in baptismo renouatio re-
 missione oīm peccatorū. Neq; enī vel vnum
 q̄ntulūcūq; remanet: qd̄ nō remittat: s̄ quē
 admodū aliud est carere febribus: aliud ab in-
 firmitate que febribus facta est reualescere.
 Itēq; aliud est infixum telum de corpore de-
 mēre: aliud vulnus qd̄ eo factū est secūda cu-
 ratione sanare: ita p̄ma curatio est cām remo-
 uere languoris: qd̄ poim̄ fit indulgentiā pec-
 catorū: secūda ipm̄ sanare languorē: qd̄ fit pau-
 latim p̄ficiendo in renouatione huius imagi-
 nis: q̄ demonstrant in psalmo vbi legit. Qui
 pp̄tius fit oīm iniquitatibus tuis: quod
 fit in baptismo. Deinde sequitur. Qui sanat
 oēs languores tuos: qd̄ fit quotidianis accessi-
 sibus: cū hec imago renouat. De qua re apl̄s
 aptissime locutus est dicens. Et si exterior ho-
 mo noster corrumpit: sed interior renouat de
 die in diem. Renouat autē in agnitione dei: s̄
 est in iusticia et sanctitate veritatis: sicut se se
 habent apostolica testimonia: que paulo an-
 te cōmemorauī. In agnitiōe igit̄ dei: iusticia-
 q; et sanctitate veritatis: qui de die in diē p̄fi-
 ciendo renouat: trāffert a mortē a tp̄alibus ad
 eterna: a visibilib⁹ ad intelligibilia: a carnali-
 bus ad spiritualia: atq; ab istis cupiditatē fre-
 nare atq; minuere: illisq; se charitate alligare
 diligenter insilit. Tantū autē facit: quan-
 tū diuinitus adiuuat. Dei quippe sententia ē.
 Sine me nihil potestis facere. In quo p̄fectu
 et accessu tenentē mediatoris fidem cum dies
 vite huius vltimus quēq; compererit: per du-
 cendus ad deū quem coluit: et ab eo perficien-
 dus excipiet ab angelis sanctis incorruptibile
 corpus in fine seculi: nō ad penam sed ad glo-
 riam recepturus. In hac quippe imagine tūc
 perfecta erit dei similitudo: quando dei perfe-
 cta erit visio. De qua dicit apostolus paulus **1. Cor. 13**
 Videmus nunc per speculum in enigmate:

Ps. 102.

Ibidem.

2. Cor. 4

Lolo. 3. Eph. 4

Job. 15

Liber

2. Cor. 3 tunc aut facie ad faciem. Item dicit. Nos aut reuelata facie gl'am dñi contēplantes in eandem imaginē transformamur de glia in gliaz tanq̄ a dñi spū: hoc est quod fit de die in diem
1. Job 3 bene p̄ficiētibz. Aplus aut iohes. Dilectis simi inquit nunc filij dei sumus: et nondū apparuit quod erimus. Scimus quia cū apparuerit similes ei erimus: qm̄ videbimus eū sicuti est. Hinc apparet tunc in ista imagine dei fieri eius plenā similitudinē: quando eius plenaz perceperit visionē.

Posse etiaz hoīem corpore imaginē dei accipi: s̄m q̄ verbum caro factū est: cuius imortalitati oēs sancti p̄formabunt. La. XVIII.

Quamq̄ possit hoc a iohāne ap̄lo etiā de imortalitate corporis dictum videri. Et in hac q̄ppe similes erimus deo sed tñ modo filio quia solus in trinitate corpus accepit: in quo mortuus resurrexit: atq̄ id ad superna peruenit. Nam dicit etiam ista imago filij dei: in qua sicut ille imortalē corp⁹ habebimus: p̄formes facti in hac pte: nō p̄ris imaginis: aut spū sancti: sed tñmō filij: quia

Job 1 de hoc solo legit: et fide sanissima accipit. Verbum caro factum est. p̄pter quod apostolus

Roma 8 Quos autem inquit p̄ficiuit et p̄destinauit cōformes fieri imaginis filij sui: vt sit ipse p̄mogenitus vtiq̄ a mortuis: s̄m eundē apostolū: qua morte seminata est caro eius in cōtumelia: resurrexit in glia. Scdm̄ hanc imaginem filij cui p̄ imortalitatem conformamur in corpore: etiā

Ibidem. illud agimus quod dicit idē aplus. Sicut portauimus imaginē terreni: portemus et imaginem eius qui de celo ē: vt scz q̄ s̄m adam mortales fuimus: s̄m christū imortales nos futuros fide vera et spe certa: firmaz teneamus. Sic em̄ nunc eandem imaginē portare possumus: nondū in visione: sed in fide: nondū in re: sed in spe. De corporis quippe resurrectione tunc loquebat apostolus cum hec diceret.

Qua sui parte homo ad imaginē et similitudinē dei factus sit: ad quā p̄ficiendo renouat.

Capit. XIX.

AT vero illa imago de qua dictum est Faciamus hoīem ad imaginem et similitudinē nostram. quia nō dictū est ad meā vel ad tuā: ad imaginē trinitatis factū hoīez credimus: et q̄tra potuimus inuestigatōne cōp̄hendimus. Et ideo s̄m hanc potius et illud

1. Job 3 intelligendū est: quod ait aplus iohes. Similes ei erimus: qm̄ videbimus euz sicuti est: qz

Ibidem. de illo dixit de quo dixerat. filij dei sumus. Et imortalitas carnis illo perficiet momento re

surrectionis: de q̄ ait aplus paulus. In ictu oculi: in nouissima tuba: et mortui resurgēt incorrupti et nos imutabimur. In ip̄o nāq̄ ictu corruptione: in glia corpus spiritale qd̄ nūc semiat in infirmitate: corruptione. prumelia corpus aiāle. Imago vero que renouat in spū mentis in agnitione dei: nō exterius s̄ interius de die in diē ip̄a p̄ficiet visionē que tunc erit post iudiciū. facie ad facie. nunc aut p̄ficiet p̄speculū in enigmate. Propter cui⁹ p̄fectionē dictū intelligendū est. s̄mles ei erimus qm̄ videbim⁹ eū sicuti ē. Hoc ei donū tūc nob̄ dabit cū dictū fuerit Venite benedicti patris mei possidete paratū vobis regnū. Tunc quippe tollet impius vt nō videat claritatē dñi. qm̄ ibūt sinistri in supplicium eternū. euntibus dextris in vitam eternā. hec est aut (sicut ait vitas) vita eterna. vt cognoscant te inquit vnū vtz deum. et

1. Cor. 15

1. Cor. 13

1. Job 3

Abat. 25

Job 17

quē misisti iesum xpm̄. hanc p̄emplatiuā sapientiam quā pp̄rie puto in litteris sanctis a scientia distinctā. sapiam nuncupari dūtaxat hominis. que quidē illi nō est nisi ab illo cuius p̄ticipatione vere sapiens fieri mens rōnalis et intellectualis potest. Licero cōmēdans in fine dialogi hortensij. Que nobis inquit dies noctesq̄ p̄siderantibus acuentibusq̄ intelligentiā que est mentis acies cauentibusq̄ ne quādo illa hebescat. id est in phia viuentibus magna spes est. Aut si hoc qd̄ sentimus et sapiamus mortale et caducū est. iocundū nobis perfunctis muneribus hūanis occasum. neq̄ molestā extinctionē et quasi quietē vite fore. Aut si vt antiquis phisicisq̄ maximis longe q̄ clarissimis placuit eternos animos ac dinos habemus. sic existimandū est quo magis hi fuerint semp̄ in suo occurſu. id est in ratione et inuestigandi cupiditate. et quo minus se admiscuerint atq̄ implicuerint hoīm vitijs et erroribus hoc vel his faciliore ascensum et redituz in celū fore. Deinde addens hanc ipsam clausulā repetendoq̄ s̄monem finiens. Quapropter inquit vt aliqui terminet oratio. si aut extingui tranquille volumus cū his artibus vixerimus. aut si ex hac in aliam haud paulo meliorem domū sine mora demigrare. in his studijs nobis om̄is opa et cura ponenda est. hinc miroz hoīem tanti ingenij: perfūctis muneribus humanis: hominibus in philosophia viuentibus: que contemplatione veritatis beatos facit: iocundum p̄mittere occasuz: si hoc quod sentimus et sapiamus mortale et caducū est: quasi hoc moriat et intercidat quod nō diligebamus: vel potius quod atrociter edera

mus: vt iocundus nobis sit eius occasus. Ue-
rum hoc nō didicerat a philosophis quos ma-
gnis laudibus p̄dicat: sed ex illa noua acade-
mia vbi ei dubitare etiā de rebus manifestissi-
mis placuit: ista sententia redolebat. A philo-
sophis autē sicut ipse confitef̄ maximis longe
q̄ clarissimis: eternos animos esse acceperat
Eterni quippe nō incōuenienter hac exhorta-
tione excitant: vt in suo cursu reperiant cum
uenerit vite hui⁹ extremā. id est in rōne et in-
uestigandi cupiditate minusq̄ se admisceant
atq̄ implicent hoīm vitijs et erroribus: vt eis
facilior sit regressus ad deum. Sed iste cursus
qui constituit in amore atq̄ inuestigatione ve-
ritatis: non sufficit miseris. id est hominibus:
cum ista sola rōne mortalibus sine fide media-
toris. Quod in libris superioribus huius ope-
ris: maxime in quarto et xiiij. q̄stum potui de-
monstrare curauī.

Explicit liber quartusdecimus.

Incipiūt capitula libri q̄ntidecimi.

- i De excellentia animi ad imaginem cre-
toris sui conditi.
- ii De summo bono quod semp inuenien-
duz querit et q̄rendū inuenit.
- iii Quid disputatū: quidue sit comp̄hen-
sum p̄cedentiū ratiocinatione libroꝝ.
- iiii In quarū rerum cōtemplatione sūma
trinitas inquirenda sit.
- v Omnia que de deo digne dici vident̄
posse in pauciora conferrī vt nihil mi-
nus dictum intelligat̄.
- vi Quō etiā si vnum aliquid eligatur ex
multis: quod digne appellet̄ deus in
vna ipsa appellatione trinitas deicitat̄
possit intelligi.
- vii Quo differat trinitas que iuenitur in
immagine dei a trinitate que deus est.
- viii De speculo in quo p̄ imaginem dei tri-
nitas eius vtcūq̄ intellecta conspici-
tur.
- ix De enigmate et tropicis locutionibus
- x Quomodo per inspectionem verbi q̄d
est in cogitatione mētis humane ad
agnitionem verbi quod deus est ali-
quatenus possit accedi.
- xi Sicut verbum hominis significatur p̄
vocem vel quodlibet iudicium corpo-
rale: ita verbum dei manifestatū esse

per carnem.

- xii Quantū distent a vera et perfecta simi-
litudine dei que in natura mentis vt
cūq̄ deo similia reperiunt̄.
- xiii De scientia dei patris cui nihil cuiusq̄
creature indicijs conferat̄.
- xiiii De similitudine et equalitate patris dei
et vnigeniti eius consubstantialis et
coeterni.
- xv Quid simile sit verbum nostrum muta-
bile: a verbo dei incōmutabili et eter-
no.
- xvi An volubilitas cogitationis deo inesse
credenda sit.
- xvii De spiritus sancto qui patri et filio equa-
lis accipitur et vtriusq̄ spūs dicitur et
charitatis noīe intelligitur: cum q̄li-
bet in trinitate p̄sona sit charitas.
- xviii De excellentia charitatis q̄ ita ex deo
est vt ipse sit deus.
- xix Qua ratione donum dei dicatur sp̄ri-
tus sanctus.
- xx Contra eos qui vnigenitum dei nō pa-
terne nature sed voluntatis filium
esse dixerunt.
- xxi De similitudinibus trinitatis diuine
que in natura mentis ad imaginem
dei facte reperiri vtcūq̄ potuerūt.
- xxii Tria que sūt in imagine dei. id est me-
moria: intellectus: et amor vnus esse
persone quia nō hoc est ei esse quod
hec habere.
- xxiii Q̄ vera in dei trinitate vnitas: et q̄ ve-
ra in eiusdem vnitate sit trinitas
- xxiiii De his qui naturā et mentis subtiliter
intuētur: et eam imaginē dei esse nō
sentiant.
- xxv Q̄ beatos faciat fides recta: etiā eos
qui de naturis incorporeis nequeūt
disputare.
- xxvi Interualla tempoz diuine trinitatis
nulla sunt.
- xxvii Quid quodam sermone ad populum
disputatū sit de differētia generatio-
nis filij et p̄cessionis spūs sancti.

Incipit liber quintusdecimus.

Liber

De excellentia animi ad imaginem crea-
toris sui conditi.

La. I.

Quoniam in rebus que facte sunt ad
cognoscendum eum a quo facte
sunt: exercere lector: iam pue-
nimus ad eius imaginem quod est
homo: in eo quo ceteris animalibus
antecellit: id est ratione vel intelligentia: et
quicquid aliud de anima rationali vel intellectua
li dici potest: quod pertinet ad eam rem que mens vo-
catur vel animus. Quo nomine nonnulli au-
ctores lingue latine: id quod excellit in homine: et
non est in pecore ab anima que inest et pecori: suo quo-
dam loquendi more distinguunt. Supra hanc
ergo naturam si querimus aliquid et verum queri-
mus: deus est: natura scilicet non creata: sed crea-
trix: que verum sit trinitas: non solum credentibus
diuine scripture auctoritati: verum etiam intelli-
gentibus: aliqua si possumus ratione iam demon-
strare debemus. **L**ur autem si possumus dixerim:
res ipsa cum qua disputando cepit: melius iudicabit
De summo bono quod semper inueniendum
querit et querendum inuenit.

La. II

Deus quippe ipse quem querimus adiuua-
bit: ut spero: ne sit infructuosus la-
bor noster: et intelligamus quod admo-
dum dictum sit in psalmo scilicet: **V**etes querentium
dominum: querite dominum et confirmamini: queri-
te faciem eius semper. **U**idet enim quod semper querit:
nunquam inueniri: et quomodo iam letabit: et non potest
iam contristabit cor querentium: si non potuerint
inuenire quod querunt. **N**on enim ait: **V**etes cor in-
uenientium: sed querentium dominum: et tamen dominus deus
inuenire posse dominum querit: testatur **E**saias propheta
dominum dicit: **Q**uerite dominum et mox ut inuenieritis
inuocate eum: et cum appropinquauerit vobis:
derelinquat impius vias suas: et vir iniquus
cogitationes suas. **S**i ergo quesitum inueniri potest
cur dictum est: **Q**uerite faciem eius semper: an et inue-
tus forte querendus est? **S**ic enim sunt incompre-
hensibilia requirenda: ne se existimet nihil in-
uenisse: quod quod sit incomprehensibile quod querebat
potuerit inuenire. **L**ur ergo sic querit: si incom-
prehensibile comprehendit esse quod querit: nisi quod
cessandum non est quod diu in ipsa comprehensibili-
um rerum inquisitione perficit: et melior meliorque fit
quod querit: tamen magnam bonum quod et inueniendum querit:
et querendum inuenit. **N**am et querit ut inuenia-
tur dulcius: et inuenit ut queraui auidius. **S**ecundum
hoc accipi potest: quod dictum est in libro ecclesiasticus
codicere sapientiam. **Q**ui me maleducant adhuc
esurient: et qui bibunt me adhuc sitient. **A**dhan-
ducant enim et bibunt quod inueniunt: et quod esuriunt
ac sitiunt adhuc querunt. **F**ides querit: intelle-

ctus inuenit. **P**ropter quod ait propheta: **N**isi cre-
dideritis: non intelligetis. **E**t rursus: **I**ntelle-
ctus eum quem inuenit: adhuc querit. **D**e enim
respexit super filios hominum: sicut in psalmo sacro
canit: ut videret si est intelligens aut requirens
deum. **A**d hoc debet homo esse intelligens ut re-
quirat deum. **S**atis itaque rememorati fuimus in
his que deus fecit: ut per ea cognosceret ipse quod
fecit. **I**nuisibilia enim eius per ea que facta sunt intel-
lecta conspiciunt. **U**bi arguunt in libro sapien-
tie que de his que videntur bona non potuerunt scire
eum quod est: neque operibus attendentes agnouerunt
artificem: sed aut ignem: aut spiritum: aut citarum
aerem: aut gyrum stellarum: aut violentiam aquarum:
aut luminaria celi: rectores orbis terra-
rum deos putauerunt: quorum quidem si specie
delectati hec deos putauerunt: sciant quod do-
minator eorum melior est. **S**peciei enim genera-
tor: ea creauit. **A**ut si virtutem et operationem eorum
mirati sunt: intelligant ab his quod hec consti-
tuit fortior est. **A** magnitudine enim speciei et cre-
ature: cognoscibiliter poterit creator videri.
Hec de libro sapientie propterea posui: ne mes-
delium quisquam frustra et inaniter existimet in
creatura plus per quasdam sui generis trinitates
quodam modo gradatim donec ad mentem hominis
peruenire: quesisse indicia summe illius trinita-
tis: quam querimus: cum deum querimus.

Ps. 13

Rom. 1.
Sapi. 13

Ibidem.

Quid disputatum quid ve sit comprehensum
precedentium rationatione librorum.

La. III

Sed quoniam differendi et rationandi necessi-
tas per quatuordecim libros multa nos
dicere copulit: que cum circa similes aspiciere
non valemus: ut ad id quod apprehendere volumus
ea celeri cogitatione referamus: faciamus quatuordecim
adiuuante potuerit: ut quod quod in singulis volumi-
bus ad cognitionem disputatione perduxit remo-
ta disputatione breuiter congerat: et tanquam sub
vno mentis aspectu non quemadmodum res queque
persuasit: si ipsa que persuasa sunt ponam: ne tam
longe sint a precedentibus consequentia: ut obli-
uionem precedentium faciat inspectio consequentium:
aut certe si fecerit: cito possit quod exciderit
relegendo recolligi. **I**n primo libro secundum scriptu-
ras sacras: unitas et equalitas summe illius tri-
nitatis ostendit. **I**n ii. et iii. et iiij. eadem: sed
de filij missione et spiritus sancti diligenter que-
stio pertractata: tres libros fecit. **D**emonstra-
tumque est: non ideo minorem mittentem eo
qui missus est: quia ille misit: hic missus est: cum
trinitas que per omnia equalis est: pariter
quoque in sua natura immutabilis: et inuisi-
bilis: et ubique presens inseparabiliter opere-
tur. **I**n v. propter eos quibus ideo videtur

Ps. 104

Ubi. 5.

Esa. 55.

Ps. 104

Ecc. 24

nō eandē patrisz filij esse substantiā: qz omne qd de deo dicit: fm substantiā dicitur: et p pterea z gignere z gigni: vel genitū esse z in- genitū: qm̄ diuersa sunt: contendūt substanti as esse diuersas: demōstrat nō omne quod de deo dicit fm substantiā dicit: sicut fm substantiā dicit bonus z magnus: z si quid aliud ad se dicitur: sed dicit etia z relatiue: id est nō ad se sed ad aliquid qd ipse nō est: sicut pater ad filium dicit: vel dñs ad creaturam sibi seruientē: vbi si quid relatiue: id est ad aliquid qd ipse nō est etiā ex tpe dicit: sicut est. Dñe refugiu factus es nobis: nihil ei accidere quo mutet: s̄ omni no ipm̄ in natura vel essentia sua imutabilem pmanere. In. vi. quō dicit sit xp̄us ore aplico dei virtus z dei sapientia: sicut disputat: vt differat eadem questio diligentē retractanda: vtrū a quo est genitus christus nō sit ipse sapiētia: sed tm̄ sapiētia pater: an sapiētia sapiētia genuerit: s̄ quodlibet horū esset: etiā in hoc libro apparuit trinitatis equalitas: z non deus triplex: s̄ trinitas: nec quasi aliqd duplū esse patrē z filium ad simplū sp̄m̄ sc̄m̄: vbi nec tria plus aliqd sunt q̄ vnū horū. Disputatur etia quō possit intelligi quod ait Iohannis eps. Eternitas in patre: species in imagine vltus in munere. In. viij. questio que dilata fuerat explicat: ita vt deus qui genuit filiū: non solum sit pater virtutis z sapiētie sue: sed etiā ipse x̄tus atqz sapientia. Sic z sp̄s sanct̄. Nec tm̄ simul tres sunt virtutes: aut tres sapientie sed vna x̄tus: z vna sapientia: sicut vn̄ deus: z vna essentia. Deinde questum ē: quō dicantur vna essentia: tres p̄sone: vel a q̄busdā grecis vna essentia: tres substantie: z inuenta ē elocutionis necessitate dicit: vt aliquid vno nomine enūciarent: cū querit: qd tres sint: qz tres esse veraciter cōfitemur: patrē. s̄. z filiū z sp̄m̄ sanctū. In. viij. rōne etiā reddita intelligentibus clarū est in substantia veritatis nō solum patrē filio nō eē maiore: sed nec ambos simul aliquid maius esse q̄ solū sp̄m̄ sc̄m̄: aut quoslibet duos in eadem trinitate mai⁹ esse aliquid q̄ vnum: aut oēs simul tres mai⁹ aliquid esse q̄ singulos. Deinde p veritatē que intellecta cōspicit: z p bonū summū a quo ē omne bonuz z p iusticiā ppter quā diligit anim⁹ iustus: ab animo etiā nodū iusto: vt natura nō solum in corporealis: verū etiā incōmutabilis quod ē de⁹ quātū fieri pōt intelligeret admonui: z p charitatem que in scripturis sanctis deus dicit ē p quā cepit: vtcūqz etiā trinitas intelligētibz apparere: sicut amans z qd amat: z amor. In ix. ad imaginē dei: qd est hō fm̄ mentē puenit

disputatio: z in ea quedā trinitas inuenit: id est mēs z noticia: qua se nouit: z amor: quo se noticiāqz suā diligit: z hec tria equalia inter se z vni⁹ ostendunt essentie. In. x. hoc idē diligētius subtiliusqz tractatum est: atqz ad id pductum: vt inueniret in mente euidentior trinitas eius: in memoria scz z intelligentiar volūtate. Sed qm̄ z hoc compertū est: qz nunqz eē ita potuerit: vt mens nō sui meminisset: non se intelligeret z diligeret: q̄uis nō semp se cogitaret. Lum̄ autē se cogitaret: nō se a corporealis rebus eadē cogitatioē discerneret: dilata est de trinitate cui⁹ hec imago ē disputatio vt in ipsis etiā corporealis vltis inueniret trinitas: z distinctius in ea lectoris exerceretur intentio. In. xi. ergo electus ē sensus oculorū in quo id qd inuentū ē etiā in ceteris quattuor sensibus corpis z nō dictū posset agnosci atqz ita exterioris hoīs trinitas: primo in his q̄ cernunt extrinsecus: ex corpe scz quod videt z forma que inde in acie cernētis imprimitur z vtrūqz copulātis intentione voluntatis apparuit. Sed hec tria non inter se equalia: nec vnus esse substantie claruerūt. Deinde in ipso animo ab his que extrinsec⁹ sensa sunt velut introducta inuenta est altera trinitas: vbi apparerent eadē tria vnus esse substantie. Imaginatio corpis que in memoria est: z inde informatio cū ad eam cōuertit acies cogitātis: z vtrūqz p̄iungens intentio voluntatis. Sed ideo ista trinitas ad exteriorem hominem reperta est p̄tinere: quia de corpore illata est q̄ sentiunt extrinsecus. In. xij. discernenda vltima est sapientia a scientia: z in ea que p̄prie scientia nuncupat: quia inferior est: prius qdaz sui generis trinitas inquirenda. Quelicz ad interiorem hoīem iā p̄tineat: nō duz tm̄ imago dei vel appellanda sit vel putanda. Et hoc agit in xij. p cōmendationē fidei xp̄iane. In. xiiij. aut de sapiētia hoīs vera: id est de munere in eius ipsius dei participatione donata: que a scientia distincta est disputat. Et eo peruenit disputatio vt trinitas appareat in imagine dī quod est hō: fm̄ mentē: que renouat in agnitione dei: fm̄ imaginē ei⁹ q̄ creauit hoīem ad imaginē suā: z sic p̄cipit sapientiam vbi p̄tinet platō est eternorum.

Loq. 3.
Sci. 1

In quarum rerū contemplatione summa trinitas inquirenda sit. La. III.

Iam ergo in ipsis rebus eternis incorporealis z incōmutabilib⁹ in q̄rū p̄fecta p̄tēplatione nobis beata q̄ non nisi eterne est vita p̄mittit: trinitatē q̄ deus ē inquiramus. Necqz est diuinoz liboz tm̄mō

Liber

auctoritas esse deū p̄dicat: s̄ oīs que nos cū-
cūstat ad quā nos etiā p̄tinemus vniuersa ip-
sa rez natura p̄clamat habere se p̄stantissimū
p̄ditorem: q̄ nobis mentē rationēq; naturalē
dedit: qua viuētia nō viuētib; sensū p̄di-
ta nō sentientibus: itelligentia nō intelligen-
tibus: imortalia mortalibus: ipotentibus po-
tentia: iniustis iusta: speciosa de formib; bona
malis: incorruptibilia corruptibilibus: imu-
tabilia mutabilibus: inuisibilia visibilibus: in-
corpalia corpalibus: beata miseris p̄ferenda
vidcamus. Ac p̄ hoc q̄m̄ rebus creatis creato-
rem sine dubitatioē p̄ponimus: oportet vt eū
et sūme viuere et cuncta sentire atq; intellige-
re: et mori: corrumpi: mutariq; non posse: nec
corpus esse: sed sp̄m̄ oīm̄ potentissimū: iustissi-
mū: speciosissimū: optimū: beatissimūq; fate-
amur.

Omnia que de deo digne dici vident̄ posse
in pauciora p̄ferre vt nihil minus dictum in-
tellicatur. Lap̄m. V.

Sed hec oīa que dixi: et quecūq; alia si-
mili more locutionis humane digne
de deo dici vident̄: et vniuersa trinita-
ti que est vnus deus: et p̄sonis singulis in ea-
dem trinitate p̄ueniūt. Quis em̄ vel vnū de-
um qd̄ est ipsa trinitas: vel patrem vel filium
vel sp̄m̄ sanctū audeat dicere: aut nō viuēte
aut nihil sentiente vel intelligente: aut in ea
natura qua inter se p̄dicant̄: equales quenq;
esse eoz mortalē siue corruptibile: siue muta-
bile siue corporeū: aut quisq; ibi neget aliq̄e
potentissimū: iustissimū: speciosissimū: opti-
mū: beatissimū: Si ergo hec atq; h̄m̄ oīa
et ipsa trinitas et in ea singuli dici possunt: vbi
aut quō trinitas apparebit: redigamus itaq;
p̄us hec plurima ad aliquā paucitatem. Que
vita em̄ dicit̄ in deo: ipsa est essentia eius atq;
natura. Non itaq; deus viuūt nisi vita qd̄ ipse
sibi est. Hec aut̄ vita non talis est: qualis inest
arbori: vbi nullus est intellectus: nullus est sen-
sus: nec talis qualis inest pecori: habet em̄ vi-
ta pecoris sensum q̄n̄ quiptitū: sed intellectū
habet nullū. At illa vita q̄ deus est sentit atq;
intelligit oīa: et sentit mente nō corpe: q; sp̄s
est deus. Non aut̄ sicut aīalia q̄ h̄nt corpa: per
corpus sentit aīa. Non em̄ ex aīa p̄stat et cor-
pore. Ac p̄ hoc simplex illa natura sicut intelli-
git sentit: sicut sentit intelligit. Idēq; sensus
q̄ intellectus est illi. Nec ita vt aliq̄n̄ esse desi-
stat aut ceperit. Immortalis est em̄: nec fru-
stra de illo dictū est q̄ solus habeat imortalita-
tē. Nam imortalitas eius vere imortalitas ē:
in cuius natura nulla est cōmutatio. Ipsa est

etiā vera eternitas q̄ est imutabilis deus sine
initio: sine fine p̄sequēter et incorruptibilis. Vna
ergo eadēq; res dicit̄ siue dicat̄ eternus deus
siue imortalis: siue incorruptibilis: siue imuta-
bilis. Itēq; cū dicit̄ viuēs et intelligēs: qd̄ ē vti-
q; sapiens: hoc idē dicit̄. Non em̄ p̄cipit sapia
q̄ sit sapiēs: s̄ ipse sapia est. Et hec vita eadēq;
virtus siue potētia: eadēq; sp̄s q̄ potens atq;
speciosus dicit̄. Quid em̄ potentius et specio-
sius sapia: que attingit a fine vsq; ad finē for-
titer: et disponit oīa suauiter. Bonitas etiam
atq; iusticia nūq; inter se in natura dei: sicut
in eius opibus distāt tāq; due diuerse sint q̄li-
tates dei: vna bonitas: alia iusticia. Nō vtiq;
Sed q̄ iusticia ipsa bonitas: et q̄ bonitas ip̄a be-
atitudo. Incorpalis aut̄ vel incorporeus: h̄-
ō deus: vt sp̄s credat̄: vel intelligat̄ esse nō
corp̄. Proinde si dicamus: eternus: imortalis:
incorruptibilis: imutabilis: viuus: sapiēs: po-
tens: speciosus: iustus: bonus: br̄s sp̄s: ho-
rū oīm̄ nouissimū qd̄ posui: quasi t̄m̄mō videt̄
significare substantiā: cetera v̄o huius substā-
tie q̄litates: sed nō ita est in illa ineffabili sim-
pliciq; natura. Quicq; em̄ s̄m̄ q̄litates illi di-
ci videt̄: s̄m̄ substantiā vel essentiā est intelli-
gendū. Absit em̄ vt sp̄s s̄m̄ substantiā dicat̄
deus: et bonus s̄m̄ q̄litate: s̄ vtrūq; s̄m̄ substā-
tiā. Sic oīa cetera q̄ cōmemorauimus: vnde
in superioribus libris multa iam diximus. De q̄-
tuor: igit̄ p̄mis que modo a nobis enumerata
atq; digesta sunt: id est eternus: imortalis: in-
corruptibilis: imutabilis: vnū aliquid eliga-
mus: quia vnū quatuor ista significant: sicut
iam disserui: ne p̄ multa distendat̄ intentio: et
illud potius qd̄ positū est p̄us: id est eternus:
hoc faciamus et de quatuor secūdis que sunt
viuus: sapiēs: potens: speciosus. Et q̄m̄ vita
qualitūq; inest et pecori cui sapientia nō inest
duo vero ista sapiētia scz atq; potentia ita sūt
inter se in homine compata: vt sancta scriptu-
ra diceret. Melior est sapiens q̄ fortis. Spe-
ciosa porro etiam corpora dici solent. Vnūq;
ex his quatuor quod eligimus: sapiens eliga-
tur. Quis hec quatuor in deo nō in equalia di-
cenda sint. Nōia em̄ quatuor: res autem vna
est. De tercijs vero vltimis quatuor quibus in
deo idem sit iustum esse quod bonū: quod be-
atum. Idēq; spiritū esse: quod iustum et bonū
et beatum esse: tamen quia in hominibus po-
test esse spiritus nō beatus: potest et iustus et
bonus nondū beatus. Qui vero beatus est:
p̄fecto et iustus et bonus et sp̄s est: hoc poti-
us eligamus quod nec in hoībus esse sine illis tri-
bus pot̄ qd̄ est beatus.

Sap. 8.

Sap. 6.

XV

Quo etiam si vnū aliquid eligatur ex mul-
tis qđ digne appelletur deus: in ipa vna apel-
latioe trinitas deitatis possit itelligi. La. VI
Nuncigit cū dicimus etern^o: sapiēs
beat^o: hec tria sunt trinitas que ap-
pellat^r deus. Redigamus quidē illa
duodecim in istā paucitatē triū: s̄ eo mō forsi-
tan possum^o et hec tria in vnū aliqd hoz. Itā
si vna eadēq; res in dei natura pōt esse sapiē-
tia et potentia: aut vita et sapiētia: cur nō vna
eadēq; res esse possit in dei natura eternitas
et sapientia: aut beatitudo et sapiētia. Ac p̄ h̄ si
cut nihil intererat vtrū illa duodecim: an ista
tria diceremus: qñ illa multa in istam redigi-
mus paucitatem. Ita nihil interest vtruz tria
ista dicamus an illud vnū in cuius singularita-
te duo cetera s̄r redigi posse monstrauimus
Quis itaq; disputādi modus: q̄ nā tandē vis
intelligendi atq; potentia q̄ viuacitas rōnis:
q̄ acies cogitationis ostendet: vt alia iam ta-
ceam: hoc vnū qđ sapiētia dicitur deus: quo-
modo sit trinitas. Neq; em̄ sicut nos de illo p-
cipimus sapiam ita deus de aliquo sed sua est
ipe sapiētia: q; non est aliud sapiētia eius:
aliud essentia: cui hoc est esse qđ sapientē esse
Dicitur quidem in scripturis sanctis: christ^o
dei virtus et dei sapiētia. Sed quemadmo-
dum sit intelligendū ne patrem filius videat
facere sapientē: in libro. vii. disputatur est. Et
ad hoc ratio puenit: vt sic sit filius sapiētia d̄
sapiētia: quē ad modū lumen de lumine de-
de deo. Nec aliud poruim^o inuenire sp̄s̄ san-
ctū: nisi et ipm esse sapiētia: et simul oēs vnā
sapiētia: sicut vnū deū: vnā essentiā hanc
ergo sapiētia qđ est deus: quō intelligim^o esse
trinitatē non dixi quō credimus (nam hoc in-
ter fideles nō debet habere qđem) sed si aliq
mō p̄ intelligentiam possumus videre qđ cre-
dimus quis iste erit modus. Si em̄ recolam^o
vbi nostro intellectui ceperit in his libris tri-
nitas apparere: octauus occurrit. Ibi quipe
vt potuimus disputādo erigere temprauim^o
mentis intentiōem ad intelligendā illam pre-
stantissimam imutabilem naturā qđ nostra
mens non est. Quā tñ sic intuebamur: vt nec
longe a nobis esset: et supra nos esset: nō loco
sed ipa sui venerabili mirabilisq; pstantia: ita
vt apud nos esse suo p̄nti lumine videre. In
qua nobis adhuc nulla trinitas apparebat: q; nō
ad eā querendā in fulgore illo firmam mē-
tis aciem tenebamus: tantū q; non erat aliq
moles vbi credi oportet et magnitudinē duo-
rum vel triū plus esse q̄ vnus: cernebam^o vt
i. Job. 4 cūq; Sed vbi ventū est ad caritatē que i san-

cta scriptura deus dicta est: eluxit paululū tri-
nitas: i. amans: et qđ amatur: et amor. Sed qđ
lux illa ineffabilis nostrū reuerberabat obru-
tum: et ei nondū posse cōtemperari n̄e mētis
quodam mō quincebat infirmitas: ad ipi^o no-
stre mentis fm quā factus est hō ad imaginē
dei: velut familiariorē p̄siderationē reficiēde
laborat^r itentūdis cā: iter ceptū dispositūq; re-
fleximus. Et inde in creatura qđ nos sumus:
vt inuisibilia dei p̄ ea q̄ facta sunt cōspicere in-
tellecta possemus: imorati sumus a. ix. vsq;
ad. xiiij. librū. Et ecce iam q̄tum necesse fue-
rat: aut forte plusq; necesse fuerat: exercitata
in inferioribus intelligentia: ad summā trini-
tatem qđ deus est p̄spiciendā nos erigere vo-
lumus nec valem^o. Non em̄ sicut certissimas
vidimus trinitates: siue q̄ forinsecus de reb^o
corp̄alibus fiunt: siue cū eaīpa q̄ forinsec^o sen-
sa sunt cogitant^r: siue cū illa q̄ oriuntur in ani-
mo nec p̄tinent ad corp̄is sensus: sicut fides: s̄
cur virtutes q̄ sunt artes agēde vite: manife-
sta rōne cernūt^r et sciētia cōtinent^r: siue cū
mens ipa qua nouimus quicqđ nosse nos ve-
raciter dicimus sibi cognita est: vel se cogitat
siue cū aliqd qđ ipa nō est eternū atq; imuta-
bile p̄spicit. Non ḡ sicut in his oīnibus certissi-
mas vidimus trinitates: q; in nobis fiunt vt
in nobis sunt: cū ista meminimus aspiciamus:
volumus: ita videmus etiā trinitatē deū: q; et
illic intelligendo p̄spicimus tanq; dicentem:
et verbū ei^o: id est p̄rem et filiū atq; inde p̄cedē-
tem caritatē vtriusq; cōmunem sc̄z sp̄s̄ sanctū.
An trinitates istas ad sensus nostros: vel ad
animū p̄tinentes videmus potius q̄ credim^o
deū vero esse trinitatē credim^o potius q̄ vide-
mus. Qđ si ita est: p̄fecto aut inuisibilia ei^o p̄
ea q̄ facta sunt nulla intellecta p̄spicimus: aut
si illa cōspicimus nō in eis p̄spicimus trinita-
tē: et illic qđ p̄spiciam^o: et est qđ etiā non p̄spe-
ctum credere debeamus. Conspicere autem
nos imutabile bonū qđ nos nō sum^o li. viij. oñ-
dit. et. xiiij. cū de sapia q̄ homini ex deo est loq-
remur admonuit. Cur itaq; ibi non agnosci-
mus trinitatē. An hec sapiētia qđ deus dicit^r
nō se intelligit: nō se diligit. Quis hoc dixerit
aut q̄s est qđ nō videat: vbi nulla scia est: nullo
mō esse sapiam. Aut vero putandū est sapiē-
tiam qđ deus est scire alia et nescire seipam: vel
diligere alia: nec diligere seipam: que si dici si-
ue credi stultū et impium est. Ecce ergo trini-
tas sapiētia sc̄z et noticia sui et dilectio sui: sic
enim et in homine inuenimus trinitatem id ē
mentem et noticiam qua se nouit: et dilectio-
nem qua se diligit.

Gen. j

Rom. j

f. Cor. j.

f. Job. 4 cūq;

Libet

Quomodo differat trinitas que inuenit i imagine dei a trinitate q̄ deus est. La. VII.

Sed hec tria ita sunt in hoie: vt nō ip̄sa sint hō. hō est em̄ vt veteres diffinierūt: aial rōnale mortale. Ille ergo excellūt in hoie: nō ip̄sa sunt hō. Et vna p̄sona. i. singulis q̄sq; hō hzilla tria in mēte. qd̄ si etiā sic diffiniamus hoie vt dicam⁹. hō est suba rōnalis p̄stans ex aīa ⁊ corpe: nō est dubium: hoie h̄re aīam q̄ nō est corpus: habere corpus qd̄ nō est aīa. Ac p̄ hoc illa tria nō hō sunt: sed hoīs sunt vel in hoie sunt. Petra cto etiā corpe si sola anima cogitet: aliqd̄ ei⁹ est mens tanq; caput eius vel oculus vel facies: sed nō hec vt corpa cogitanda sunt. Non igitur aīa: sed qd̄ excellit in aīa mens vocatur. Nunq̄d̄ aut̄ possum⁹ dicere trinitatē sic esse i deo: vt aliqd̄ dei sit nec ip̄sa sit deus? Quapropter singulus quisq; hō qui nō fm̄ oīa que ad naturā p̄tinent eius: sed fm̄ solā mentem imago dei d̄: vna p̄sona est: ⁊ imago est trinitatis in mente. Trinitas d̄o illa cui⁹ imago ē: nihil aliud est tota q̄ deus: nihil est tota q̄ trinitas. Nec aliqd̄ ad naturā dei p̄tinet qd̄ ad illā nō p̄tineat trinitatē. Et tres p̄sone sunt vni⁹ eēntie nō sicut singulus q̄sq; hō vna p̄sona. Itēq; in hoc magna distantia est: q̄ siue mentē dicamus in hoie: cui⁹q; noticiā ⁊ dilectionem siue memoriā. intelligētia: volūtātē: nihil mentis meminimus: nisi p̄ memoriā: nec intelligim⁹: nisi p̄ intelligētiam: nec amamus: nisi p̄ volūtātē. At d̄o in illa trinitate q̄s audeat dicē patrem nec seipm̄ nec filiū nec sp̄m̄ sc̄m̄ intelligere nisi p̄ filiu⁹: vel diligere nisi p̄ sp̄m̄ sc̄m̄: p̄ se aut̄ meminisse tm̄mō vel sui vel filij vel spiritus sancti: eodemq; mō filiū nec sui nec p̄ris meminisse nisi p̄ p̄rem: nec diligere nisi p̄ sp̄m̄ sanctū. p̄ se aut̄ nō nisi intelligere ⁊ p̄rem ⁊ se ip̄m ⁊ sp̄m̄ sc̄m̄. Sicut ⁊ sp̄m̄ sc̄m̄ p̄ p̄rem meminisse ⁊ p̄ris ⁊ filij ⁊ sui: ⁊ p̄ filiū intelligere ⁊ patrem ⁊ filiū ⁊ seipm̄: p̄ se aut̄ nō nisi diligere et se ⁊ p̄rem ⁊ filiū: tanq; memoria fit pater ⁊ sua ⁊ filij ⁊ sp̄s sancti: filius aut̄ intelligētia ⁊ sua ⁊ p̄ris ⁊ sp̄s sancti. Sp̄s vero sc̄m̄ caritas ⁊ sua ⁊ p̄ris ⁊ filij. Quis hec in illa trinitate opinari vel affirmare p̄sumat? Si em̄ solus sibi filius intelligit vt intelligentia sit: ⁊ sibi ⁊ p̄ri et spiritui sancto: ad illā redit absurditatē vt p̄sona non sit sapiēs de seip̄o: sed de filio: nec sapientia sapiētiam genuerit: sed ea sapia p̄r dicatur sapiēs esse quā genuit. Ubi em̄ nō est intelligentia nec sapia p̄r esse: ac p̄ hoc si pater nō intelligit ip̄e sibi: s̄ filius intelligit patri: profecto filius patrem sapientem esse facit. Et si h̄

est deo esse qd̄ sapere: ⁊ ea illi essentia est que sapientia: non filius a p̄re qd̄ verū est: sed a filio potius habet pater essentia: qd̄ absurdissimū atq; falsissimū est. hanc absurditatē nos in libro septimo discussisse: cōtuitisse: abicisse certissimū est. Est ergo deus p̄r sapiens: ea q̄ ip̄e sua est sapia: ⁊ filius sapia p̄ris de sapientia: ⁊ filius sapia p̄ris de sapia qd̄ est pater de quo genitus est filius. Quocirca cōsequēter est ⁊ intelligens pater ea q̄ ip̄e sua est intelligētia: neq; em̄ esset sapiēs q̄ nō esset intelligēs: fili⁹ aut̄ intelligētia p̄ris de intelligētia genit⁹ qd̄ est pater: hoc de memoria nō incōuenienter dici p̄t. Quō est em̄ sapiens q̄ nihil meminit vel sui nō meminit: p̄roinde qz sapia p̄r: sapientia filius: sicut sibi meminit pater: ita fili⁹ ⁊ sicut sui ⁊ filij meminit pater: memoria nō flū: sed sua: ita sui ⁊ p̄ris meminit filius memoria nō p̄ris sed sui. Dilectio q̄s vbi nulla ē quis vllam dicat esse sapiam? Et q̄ colligit ita esse p̄ri dilectiōem suā: vt intelligētia ⁊ memoriā suā. Ecce ergo tria illa. i. memoria intelligētia dilectio seu volūtās: in illa summa ⁊ imutabili essentia qd̄ est deus: non p̄r ⁊ filius ⁊ sp̄s sc̄m̄ sunt: sed pater solus. Et qz fili⁹ q̄ sapientia est genita de sapia sicut nec pater ei nec sp̄s sc̄m̄ intelligit: sed ip̄e sibi: ita nec pater ei meminit: nec sp̄s sc̄m̄ ei diligit: sed ip̄e sibi. Sua em̄ ē ⁊ ip̄e memoriā: sua intelligētia: sua dilectio. Sed ita se h̄re de p̄re illi est de q̄ nat⁹ est. Sp̄s etiam sc̄m̄ qz sapia est p̄cedēs de sapia: nō p̄rem habet memoriā: ⁊ filiū intelligētiam ⁊ se dilectionē: neq; em̄ sapia esset si alius ei meminisset: etq; alius intelligeret: ac tm̄mō sibi ip̄e diligeret. Sed ip̄e h̄z hec tria: ⁊ ea sic habet vt h̄ ip̄a ip̄e sit. Verūm̄ vt ita sit: inde illi est vnde p̄cedit. Quis q̄ hōim̄ potest istā sapiam q̄ nouit deus oīa: ita vt nec ea que dicunt̄ p̄terita: ibi p̄tereat: nec ea que dicuntur futura. q̄si desint expectent̄ vt veniāt: sed ⁊ p̄terita ⁊ futura cū p̄ntib⁹ sint cūcta p̄ntia: nec singula cogitent̄ ⁊ ab alijs ad alia cogitanda trāseat s̄ in vno p̄spectu simul p̄sto sint vniuersa. Quis in quā hōim̄ p̄phendit sapiam eādēq; prudentiā: eandēq; sciam: qm̄ quidem a nobis nec n̄ra p̄phendunt? Ea q̄ppe q̄ vel sensibus vel intelligētie nostre assunt: possumus vtcūq; p̄spicē: ea d̄o q̄ absunt ⁊ tm̄ affuerunt: p̄ memoriā nouim⁹ q̄ oblitū nō sum⁹. Nec ex futuris p̄terita: sed futura ex p̄teritis: nō tm̄ firma cognitione cōiūim⁹. Nam q̄sdam cogitatōes n̄ras q̄s futuras velut manifestius atq; cert⁹: p̄rimas quas dā p̄spicim⁹: memoria faciēte id agimus cum agere valemus q̄tum valemus

que ad ea nō vident q̄ futura sunt: s̄ ad p̄terita pertinere. Q̄d licet experiri in eis dictis vel canticis: quoz seriē mēoziter reddimus. Nisi enī p̄videremus cogitatione q̄d sequit̄: non vtiq̄ diceremus. Et tñ vt p̄uideamus: nō p̄videntia nos instruit: s̄ mēozia. Nam donec finiat om̄e q̄d dicimus: siue canimus: nihil ē q̄d nō p̄uisum p̄spectūq̄ p̄ferat. Et tñ cū id agimus: nō dicimur p̄videnter: s̄ memoriter canere vel dicere: et qui hoc in multis ita p̄ferendis valent plurimū: nō solet eoz p̄videntia: s̄ mēozia p̄dicari: fieri ista in animo vel ab aīo nostro nouimus: et certissimi sumus. Quō autē fiant: quāto attentius voluerimus aduerte re: tanto magis noster et sermo succūbit. et ip̄a nō p̄durat intentio: vt ad liquidū aliquid nostra intelligentia: et si non lingua pueniat. Et putamus nos vtrū dei p̄videntia eadē sit q̄ memoria et intelligentia: q̄ nō singula cogitanda aspicit: s̄ vna eterna et imutabili atq̄ ineffabili visione complectit̄ cuncta que nouit: tanta mentis infirmitate posse cōphendere. In hac igit̄ difficultate et angustia liber exclama-

Ps̄. 138 re ad deum viuū. Adhircata est scientia tua ex me: inualuit: et nō potero ad illā. Ex me q̄ p̄pe intelligo q̄ sit mirabilis et incōprehensibilis scientia tua: qua me fecisti: qm̄ nec meip̄m cōprehendere valeo quē fecisti: et tñ in meditatione mea exardescet ignis vt queraz faciem tuam semper.

Ps̄. 38 De speculo in quo per imaginē dei trinitas eius vtiq̄q̄ intellecta conspicit̄. La. VIII.

Incorpalem substantia scio esse sapientiam: et lumen esse in quo vident̄ que oculis carnalibus vident̄: et tñ vir t̄tus tanq̄ spiritualis.

1. Loz. 13 Videmus nunc inquit p̄ speculū in enigmate: tunc autē facie ad facies. Quale sit et q̄d sit hoc speculū si queramus: p̄fecto illud occurrit q̄d in speculo nisi imago nō cernit̄. hoc ergo facere conati sumus vt imaginē hanc q̄d nos sumus: videremus vt cūq̄ a quo facti sumus: tanq̄ p̄ speculū. hoc si

2. Lolo. 3 gnificat etiā illud q̄d ait idem ap̄tus. Nos autē reuelata facie gl̄iaz dñi specularantes: in eandē imaginē transformamur de gl̄ia in gl̄iam tanq̄ a dñi spiritu. Specularantes dixit: p̄ speculū videntes: nō de specula p̄spicientes. Quod in greca lingua nō est ambigū. vnde in latina translate sunt ap̄lice littere. Ibi quippe speculum vbi apparent imagines rerū a specula de cuius altitudine longius aliquid intruemur: etiam sono verbi distat om̄ino: satisq̄ apparet ap̄lim a speculo: nō a specula dixisse: gl̄iaz dñi specularantes. Q̄d vero ait. In eandem imagi-

Ubi. 5.

nem trāformamur: vtiq̄ imaginē dei vult intelligi: eandēq̄ dicens: ista ip̄az sc̄z. id est quā specularamur: qz eadē imago est et gl̄ia dei: sicut alibi dicit. Vir quidē nō debet velare caput cū sit imago et gl̄ia dei. De quibus verbiam in libro duodecimo disseruimus. Transformamur ergo dixit: de forma in formā mutamur: atq̄ trāsimus de forma obscura in formā lucidam: qz et ipsa obscura imago dei est. et si imago: p̄fecto etiā gl̄ia in quaholes creati sumus: p̄stantes ceteris aīalib⁹. De ipsa q̄ppe natura humana dictū est. Vir quidem nō debet velare caput cū sit imago et gl̄ia dei. Que natura in rebus creatis excellentissima: cū a suo creatore ab impietate iustificat̄: a deformi forma formosaz transferit in formā. Est quippe et in ipsa impietate q̄tomagis dānabile vitium tanto certius natura laudabilis. Et p̄pter h̄ addidit. De gl̄ia in gl̄ia: de gl̄ia creationis in gl̄ia iustificationis. Quis possit hoc et alijs modis intelligi q̄d dictū est. De gl̄ia in gl̄ia: de gl̄ia fidei in gl̄iam speciei: de gl̄ia qua filij dei sumus: in gl̄ia qua similes ei erimus: qm̄ videbimus eū sicuti est. Q̄d vero adiunxit. Tanq̄ a dñi spū: ostendit gratia dei nobis p̄ferri tam optabilis transformatio nis bonum.

1. Loz. 11

1. Loz. 11

1. Job. 3

2. Loz. 3.

De enigmate et tropicis locucionibus.

Ec dicta sunt p̄pter Lap̄im. IX.

H quod ait ap̄tus: nunc p̄ speculū nos videre. Quia vō addit: in enigmate. multū hoc incognitū est q̄ eas litteras nesciūt in quibus est doctrina q̄dam de locucionū modis quos greci tropos vocant: eozq̄ greco vocabulo etiam nos vtimur p̄latino. Sicut em̄ schemata v̄sitatus dicimus q̄ figuras: ita v̄sitatus dicimus tropos q̄ modos. Singulozū autē modoz siue tropoz noīa: vt singula singulis referant̄: difficillimū est et insolentissimū latine enūciare. Unde q̄dam interptes nostri: q̄d ait ap̄tus q̄ sunt in allegoria: nolentes grecū vocabulū ponere: circūloq̄ndo interpretati sunt dicentes: que sunt aliud ex alio significātia. Huius autē tropi. id est allegorie p̄les sunt species: in quibus est etiā q̄d dicitur enigma. Diffinitio autē ipsius noīs generalis: oēs etiā species cōplectat̄ necesse est. Ac per hoc sicut oīs equus aīal est: nō om̄e aīal equus est: ita om̄e enigma allegoria ē: nō oīs allegoria enigma ē. Quid ḡ est allegoria nisi tropus vbi ex alio aliud intelligit̄ q̄le illud ē ad thesalonicē ses. Itaq̄ nō dormiam⁹ sic et ceteri: s̄ v̄gilem⁹ et sobrijsim⁹. Nā q̄ dormiūt nocte dormiūt et q̄ inebriant̄ nocte ebrijsunt. Nos autē qui diei

Gal. 4

1. Thes. 5

Liber

fumus: sobrii sum? Sed hec allegoria: non est
enigma. Nam nisi multū tardis iste sensus ipso
obscura allegoria: sicut est. Sāguisfuge erant
tres filie: et quecūq; similia. Sed vbi allegoria
noiauit: ap̄ls: nō in verbis eā reperit: sed in fa-
cto: cū e duob; filijs abrae: vno de ancilla: al-
tero de libera: qđ nō dictū sed etiā factū fuit:
duo testamēta intelligēda monstrauit: qđ an-
teq; exponeret obscurū fuit: p̄inde allegoria
talis quod est generale nomē posset specialit̄
enigma noiri. Sed q; non soli q̄ eas litteras
nesciūt quib; discūt tropi q̄rūt qđ dixerit ap̄ls
nunc in enigmate nos videre: verū etiā qui
sciunt: tñ quod sit illud enigma vbi nūc vide-
mus nosse desiderāt. ex vtroq; iueniēda vna
est sentētia: et ex illo. s. q̄ ait: Videmus nūc p
seculū: et ex illo qđ addidit: in enigmate Una
est em̄ cum tota sic d̄r: videmus nūc p̄ speculū
in enigmate: p̄inde q̄tuz mibi videt sicut no-
mine speculi imaginē voluit intelligi: ita no-
mine enigmatis q̄uis similitudinē: tñ obscu-
ram: et ad p̄spiciēdū difficilē. Cū igit̄ speculi et
enigmatis noie quecūq; similitudines ab apo-
stolo significare intelligi possunt: q̄ accommo-
date sunt ad intelligenduz deum: eo mō quo
pōt: nihil tñ ē accommodari? q̄ id qđ imago ei?
non frustra dicit̄. Nemo itaq; miret etiā isto
modo videndi qđ cōcessus est huic vite: p̄ spe-
culū scz in enigmate laborare nos vt quocun-
q; videam?. Homē q̄ppe hic non sonaret enig-
matis: si esset facilitas visionis. Et hoc ē gran-
dius enigma: vt non videamus quod non vi-
dere non possumus. Quis em̄ non videt cogi-
tationē suā? Et q̄s videt cogitationē suam:
non oculis carnalibus dico: sed ip̄o interiore cō-
spectu. Quis nō eam videt: et q̄s eam videt:
qñ quidē cogitatio visio est animi quedā: siue
assint ea que oculis q̄ corp̄alibus videant: vt
ceteris sentiant̄ sensib;: siue non assint: et eoz
similitudines cogitatioē cernant̄. q̄ nec corpa-
lia sunt: nec corp̄aliū similitudines: sicut virtu-
tes et vitia: sicut ip̄a deniq; cogitatio cogitat̄:
siue illa que p̄ disciplinas tradunt̄ liberalesq;
doctrinas: siue istoz oim̄ cause superiores atq;
rōnes in natura imutabili cogitent̄: siue etiā
mala et vana ac falsa cogitemus: vel non con-
sentiente sensu: vel errante consensu.

Quo p̄ inspectionē verbi quod est in cogi-
tatione mentis humane ad agnitionē verbi
qđ de? est aq̄ten? possit accedi. La. X.

Sed nūc de his loquamur q̄ nota cogi-
tamur et habemus in noticia etiā
si non cogitemus: siue ad cōtempla-

tiua sciam̄ prineant: quā pp̄rie sapiam̄ dicim?
siue ad actiua: quā pp̄rie sciam̄ nūcupandam
esse differuimus. Simul em̄ vtrūq; mentis est
vnius: et imago dei vna. Cū x̄o de inferiore di-
stinctius et seorsum agit: tunc nō est vocanda
imago dei: q̄uis et tūc in ea nōnulla reperiat̄
silitudo illius trinitatis: qđ in terciodecimo vo-
lumine oñdimus. Nūc q̄ simul d̄vniuersa scia
hois loq̄mur: in q̄ nobis nota sunt q̄cūq; sunt
nota: q̄ vtrūq; vera sunt: alioq̄n nota nō essent
Nemo em̄ falsa nouit: nisi cuz falsa esse nouit.
Qđ si nouit: verū nouit. Clez est em̄ q̄ illa fal-
sa sūt. De his q̄ nūc differimus q̄ nota cogita-
mus: et nota sunt nobis etiā si nō cogitent̄ a
nobis. Sed certe si ea dicere velimus: nisi cogi-
tata nō possumus. Nam si verba nō sonent:
in corde suo dicit vtrūq; qđ cogitat. Cū illud ē
in libro sapientie. Dixerūt apud se cogitantes
nō recte. Exposuit em̄ qđ sit: dixerūt apud se:
cū addidit: cogitantes. Huic simile est in euā-
gelio: q̄ qđam scribe cū audissent a dño dictū
palytico. Confide fili remittunt tibi p̄cā tua:
dixerūt intra se: hic blasphemiat. Quid est em̄
dixerūt intra se: nisi cogitando? Deniq; seq̄t̄.
Et cū vidisset iesus cogitationes eoz dixit: Ut
qđ cogitatis mala in cordibus vris: Sic mar-
theus. Lucas aut̄ hoc idē ita narrat. Leperūt
cogitare et pharisei dicentes. Quis ē q̄
loquit̄ blasphemias? Quis pōt dimittere pec-
cata nisi solus deus? Ut cognouit aut̄ cogita-
tiones eoz iesus: r̄ridens dixit ad illos. Quid
cogitatis in cordibus vris: Quale est in libro
sapie: dixerūt cogitantes: tale hic est: cogita-
uerūt dicentes. Et illic em̄ et hic ostendit̄ intra
se atq; in corde suo dicere: id est cogitando di-
cere. Dixerunt quippe intra se: et dictū est eis.
Quid cogitatis? Et de illo diuite cui? vberes
fructus ager attulit: ait ip̄e dñs. Et cogitabat
intra se dicens. Quedā q̄ cogitationes locutio-
nes sunt cordis: vbi et os eius esse dñs ostēdit
cū ait. Non qđ intrat in os coinquinat hoim̄
sed qđ p̄cedit ex ore hoc coinquinat hoiez. Una
snia duo qđam hois ora cōplexus est: vnū cor-
poris: alter cordis. Nam vtrūq; vnde illi hoiez pu-
tauerūt inquinari in os intrat corporis. Cū aut̄
dñs dixit inq̄nari hoim̄: de cordis ore p̄cedit
Ita quippe exposuit ip̄e qđ dixerat. Nam pau-
lo post de hac re discipulis suis. Adhuc inquit
et vos sine intellectu estis. Non intelligitis: qz
osne qđ in os intrat in ventrē vadit et in seces-
sum emittit: hic certe aptissime demonstrauit
os corporis. At in eo qđ sequit̄ os cordis ostē-
dens. Que aut̄ inquit p̄cedūt de ore: de cor-
de exeūt: et ea coinquinant hoiez. De corde em̄

Sap. 2.

Mat. 9

Ibidem.

Luce. 5

Sap. 2.

Mat. 9

Luce. 12

Mat. 15

Ibidem.

Ibidem.

ereūt cogitatōes male: et cetera. Quid hac expositione lucidius? Nec tñ quia dicimus locutiones cordis esse cogitatōes. ideo nō sunt etiam visiones exorte de noticie visibilibus. qñ vere sunt. Foris em̄ cum p corpus hec sunt: aliud ē locutio aliud visio. Intus autē cū cogitamus: vtrūq; vnuz est. Sicut auditio et visio duo quedam sunt inter se distantia in sensib⁹ corpis. in animo autē nō est aliud atq; aliud videre et audire. Ac p hoc cum locutio foris nō videat: sed potius audiat. Locutiones tñ interiorēs hoc est cogitatōes visas dixit a dño sanctū euangeliū nō auditas. Dixerūt inquit intra se: hic blasphemat. Deinde subiunxit. Et cū vidisset iesus cogitationes eoz. Vidit ergo q dixerūt. Vidit em̄ cogitationē sua cogitationes eoz: quas illi soli se putabāt videre. Quisquis igit potest intelligere verbum: nō solum anteq; sonet: verū etiam anteq; sonoz eius imagines cogitatione voluant. hoc em̄ est qd ad nullam p̄inet linguam eaz scz q̄ lingue appellat̄ gentiū: quaz lingua nostra latina est. Quisquis in q̄ h̄ intelligere potest iā pōt videre p hoc speculū atq; in hoc enigmate aliquā verbi illius similitudinē: d quo dictū est. In principio erat verbum: et verbum erat apud deū: et deus erat verbum. Necesse ē em̄ cuz verbum loquimur. id est qd scimus quod loquimur ex ipsa scientia quā memoria tenemus: nascat̄ verbū qd eiusmodi sit oīno cuius modi ē illa scia de q̄ nascit̄. Formata q̄ppe cogitatio ab ea re quā scimus: verbuz est quod in corde dicimus: qd nec grecū est nec latinuz nec lingue alicuius alterius: sed cum id opus est in eoz quibus loquimur pferre noticiā ali- quod signū quo significet̄ assumit̄. Et plerūq; sonus aliqñ etiam nutus: ille auribus: ille oculis exhibet̄: vt p signa corporalia etiā corpis sensibus verbum qd mente gerimus innote- scat. Nam et innuere quid est nisi quodāmodo visibiliter dicere. Et in scripturis sanctis hui⁹ sententię testimoniū. Nam in euangelio fm̄ iohem ita legit̄. Amen amen dico vobis quia vnus ex vobis tradet me. Aspicebant ergo ad inuicē discipuli: hesitantes de quo diceret. Erat ergo vnus ex discipulis eius in sinu iesu quē diligebat iesus. Innuit ergo huic symon petrus et dicit ei. Quis est de quo dicit? Ecce innuendo dixit: quod sonādo dicere nō aude- bat. Sed hec atq; hmōi signa corporalia siue au- ribus siue oculis p̄sentibus quibus loquimur exhibemus. Inuente sunt etiā littere p quas possemus et cū absentibus colloqui: sed ista signa sunt vocum cum ipse voces in fm̄one nō

stro eaz quas cogitamus signa sint rez. Sicut verbū hominis significat per voces vel quodlibet indicium corporale: ita verbuz dei manifestatū esse per carnem. La. XI. Roinde verbum quod foris sonat si- gnum est verbi quod intus lucet: cui magis verbi competit nomen. Nam illud quod p̄fertur carnis ore: vox verbi est. Verbūq; et ipm̄ dicit̄ p̄pter illud a quo vt foris appareret assumptū est. Ira em̄ verbū no- strum vox quodāmodo corporis fit assumēdo eam: in qua manifestet̄ sensibus hoīm: sicut verbū dei caro factū est: assumendo eam in qua et ipm̄ manifestaret̄ sensibus hoīm. Et si- cut verbum nostrū fit vox nec mutat̄ in vocē ita verbum dei caro qdem factū est: sed absit vt mutaret̄ in carnem. Assumendo quippe illā nō in eam se cōsumendo: et hoc nostrū vox fit: et illud caro factum est. Quapropter quicūq; cupit ad qualēcūq; similitudinē dei verbi: q̄- uis per multa dissimilē peruenire: nō intueat̄ verbum nostrum quod sonat in auribus: nec quādo voce p̄fert̄: nec quā silentio cogitatur. Omnīū nāq; sonantiū verba linguaz etiam in silentio cogitant̄: et carmina p̄currunt ani- mo: tacente ore corporis. Nec solum numeri syllabaz: verū etiam modi cantilenaz cū sint corporales: et ad eum qui vocat̄ auditus sensum corporis p̄tinentes: p̄ in corporeas quas- dam imagines suas p̄sto sunt cogitantibus: et tacite cuncta ista voluentibus. Sed transeū- da sunt hec: vt ad illud perueniatur hominis verbum p̄ cuius qualēcūq; similitudinez sicut in enigmate videat̄ vt cūq; dei verbū. Non il- lud qd factū est ad illum vel ad alium p̄phera et de quo dictū est. Verbū autē dñi crescebat et multiplicabatur. Et de quo itez dictū est. Igitur fides ex auditu: auditus autē p verbū chris- ti. Et itez. Num accepistis a nobis verbuz auditus dei: accepistis nō vt verbum hoīm: sicut est vere verbum dei. Et innumerabilia similiter in scripturis dicunt̄ de dei verbo: qd in sonis multaz diuersarūq; linguaz p corda et ora disseminat̄ humana. Ideo autē verbuz dei dicit̄: quia doctrina diuina traditur nō hu- mana. Sed illud verbum dei querimus quali- tercūq; per hanc similitudinē nunc videre: de quo dictū est. Deus erat verbum: de quo di- ctum est. Omnia per ipm̄ facta sunt. de quo di- ctum est. Verbum caro factum est. de quo di- ctum est. Fons sapientie verbum dei in excel- sis. Perueniendū est ergo ad illud verbū ho- minis: ad verbum rōnalis animantis: ad ver- bum nō de deo nate: sed a deo facte imaginis

Abat. 9. Ibidem.

Joh. 1.

Ibidem. 13.

Joh. 1.

Ubi. 8.

Act. 6.

Rom. 10. 1. Thes. 2.

Joh. 1.

Ibidem.

Ibidem.

Ecc. 1.

Libet

dei: quod neq; platiuū est in sono: neq; cogi-
tatiuū in similitudine soni: quod alicuius lin-
gue esse necesse sit: sed q; omnia quibus signi-
ficatur signa: pcedit: et gignitur de sciētia que
manet in animo: qm̄ eadem sciētia intus di-
citur sicuti est: simillima est em̄ visio cogitatio-
nis: visio sciētie. Nam qm̄ p sonuz dicit: vel
p aliquod corporale signum: nō dicit sicuti est
sed sicut pōt videri audiri ve per corpus. Qm̄
ergo qd̄ in noticia est: hoc est in verbo: tunc ē
verx verbum et veritas: qualis expectat ab ho-
mine: vt qd̄ est in ista: hoc sit et in illo: qd̄ non
est in ista: nō sit et in illo: hic agnoscit: est est: nō
nō. Sic accedit quantū potest ista similitudo
imāginis facte ad illam similitudinē imāginis
nate: qua deus filius patri p omnia substantia
liter similis p̄dicat. Animaduertenda est in h̄
enigmate etiam ista verbi dei similitudo: qd̄ si
cut de illo verbo dictum est. Omnia p ip̄m fa-
cta sunt: vbi deus p vnigenitū verbum suum
p̄dicatur vniuersa fecisse Ita hominis opera
nulla sunt: que nō p̄s dicunt in corde. Vnō
scriptum est: Initium omnis operis verbum
Sed etiam hic cum verum verbum est: tunc ē
initium boni operis. Verum autē verbum est
cū de sciētia bene operandi gignit: vt etiam
ibi seruet: est est: nō nō: vt si est in ea sciētia
q̄ viuendum est: sit et in verbo p quod operan-
dum est: si nō: nō: alioquin mendaciū erit ver-
bum tale: nō veritas: et inde peccatū: nō opus
rectum. Est et hec in ista similitudine verbi no-
stri similitudo verbi dei: quia potest esse ver-
bum nostrum quod nō sequat opus: opus au-
tem esse nō potest: nisi p̄cedat verbum. Sic et
verbum dei potuit esse nulla existente creatu-
ra. Creatura vero nulla esse potest nisi p ip̄m
per quod facta sunt omnia. Ideoq; non deus
pater: nō spiritus sanctus: nō ipsa trinitas: sed
solus filius quod est verbum dei caro factum
est: q̄uis trinitate faciente: vt sequente atq;
imitante verbo nostro: eius exemplum recte
viueremus: hoc est nullum habentes in verbi
nostri vel p̄templatione vel operatione men-
daciū. Verum hec huius imāginis est quan-
doq; futura perfectio. Ad hanc p̄sequendam
nos erudit magister bonus fide xp̄iana: pieta-
tisq; doctrina: vt reuelata facie: a legis vela-
mine qd̄ est vmbra futurorū: gloriā dñi speculā-
tes: p speculū sc̄z intuentes in eandem imāgi-
nē transformemur de gloria in gl̄iam tanq; a
dñi sp̄u: fm̄ supiorē de his verbis disputatio-
nem. Lū ergo hac transformatione ad p̄fectū
fuerit hec imago renouata similes deo erim⁹
quonia vidēbimus eū: nō p speculū sed sicuti

est: quod dicit apostolus paulus facie ad faciē. **Loz. 13**
Hūc vero in hoc speculo: in hoc enigmate: in
hac qualicūq; similitudine: quāta sit etiam dif-
similitudo: quis potest explicare: attingam tñ
aliqua vt valeo: quibus id possit aduertī.

Quantū distent a vera et p̄fecta similitudi-
ne dei: que in natura mentis vtcūq; deo simi-
lia reperiunt. **La. XII.**

Primo ipsa sciētia de q̄ veraciter co-
gitatio nostra format: quando q̄ sci-
mus loquimur: qualis aut quāta pōt
hoī. puāre: quālibet pitissimo atq; doctissimo
exceptis em̄ q̄ in animū veniūt a sensibus cor-
poris: in quibus tam multa aliter sunt q̄ vidē-
tur: vt eorū verisimilitudine nimīū p̄stipatus:
sanus sibi esse videat qui insanit. Tñ acade-
mica philosophia sic inualuit: vt de omnibus
dubitans multo miserius insaniret. H̄is ergo
exceptis que a corporis sensibus in animū ve-
niūt: quātū rerū remanet q; ita sciamus: sicut
nos viuere scimus: in quo p̄orsus nō metuis-
mus: ne aliqua dissimilitudine forte fallamur
qm̄ certū est etiam eum qui fallit viuere. Nec
in eis visis hec habent: que obijciunt extrinse-
cus: vt in eo sic fallatur oculus: quē admodū
fallit euz in aqua remus videt infractus: et na-
uigantibus turres moueri: et alia sexcenta que
aliter sūt q̄ vident: quia nec p oculum carnis
hoc cernit. Intima sciētia est qua nos viue-
re scimus: vbi ne illud quidem academicus di-
cere potest: fortasse dormis et nescis: et in som-
nis vides. Visa quippe somniantū simillima
esse visis vigilantū quis ignorat. Sed q̄ cer-
tus est de vite sue sciētia: nō in ea dicit: scio
me vigilare: sed scio me viuere: siue ergo dor-
miat siue vigilet: viuūt. Nec in ea sciētia per
somnia falli potest quia et dormire et in somnis
videre: viuētis est. Nec illud potest acade-
micus aduersus istam sciētia dicere: furis
fortassis et nescis: q; sanorū visis simillima sunt
etiam visa furentiū: sed q̄ furit viuūt. Nec con-
tra academicos dicit: Scio me nō furere: sed
scio me viuere. Nunq; ergo falli nec mentiri
pōt: q̄ se viuere dixerit scire. Ab ille itaq; fal-
laciū visorū genera obijciant ei qui dicit: scio
me viuere: nihil horū timebit: quādo et qui fal-
litur viuūt. Sed si talia sola p̄tinent ad huma-
nā sciētia: p pauca sunt nisi q; in vno quoq;
genere ita multiplicant vt nō soluz pauca nō
sint: verū etiam reperiunt per infinitū nume-
rū tendere. Qui em̄ dicit: scio me viuere: vniū
aliquid scire se dicit. Proinde si dicat: scio me
scire me viuere: duo sunt iam: hoc vero quod
scit hec duo: terciū scire est: sic potest addere

Job. j.

Eccl. 37

Job. j

Job. j

2. Loz. 3.

1. Job. 3.

et quartū et quitū: et innumerabilia si sufficiat. Sed quia innumerabile numerū vel cōphendere singula addendo: vel dicere innumerabiliter nō pōt: hoc ipm certissime cōphendit: ac dicit: et verū hoc eē et tā innūerabile: vt vere eius infinitū numerū nō possit cōphendere ac dicere: hoc et i voluntate certa similiter aduertipōt. Quis eē em̄ cui nō imprudenter respondet: forte falleris: dicenti volo beatus eē? Et si dicat: scio me hoc velle: et hoc me scire scio: iam his duob⁹ et tertiiū potest addere q̄ hec duo sciat: et quartum q̄ hec duo scire se sciat: et similiter in infinitū numerū pergere. Item si quispiā dicat: errare nolo: nōne siue erret siue non erret: errare tñ eum nolle vererit? Quis est q̄ huic non impudentissime dicat: forsitan falleris: cū pfecto vbi cūq̄ fallat falli se tñ nolle nō fallit? Et si hoc scire se dicat addit q̄ntū vult rex numerū cognitarū: et numerū eē pspicit infinitū. Qui ei dicit nolo me falli: et hoc me nolle scio: et hoc me scire scio: iam et si non cōmoda locutōe pōt hinc infinitū numerū ostendere. Et alia reperiunt q̄ aduersus academicos valeāt: q̄ nihil ab homie sciri posse contendunt. Sed modus adhibendus ē: pferim q̄ in ope isto nō hoc suscepim⁹. Sūt inde libri tres nri: p̄io nre puerionis tpe scripti: quos q̄ potuerit et voluerit legere: lectosq̄ intellexerit: nihil eū pfecto q̄ ab eis cōtra pceptionē veritatis argumenta multa inuēta sunt: p̄mouebunt. Lū em̄ duo sint genera rex q̄ sciunt: vnū eaz q̄ p sensus corpis p̄cipit animus: alterū earū q̄ p seipm multa illi philosophi garrierūt contra corpis sensus: animi at̄ quasdam firmissimas p seipm p̄ceptiōes rerū veraz: quale illd ē qd dixi: scio me viuere: nequa q̄ in dubiū vocare potuerūt. Sed absit a nobis vt ea q̄ p sensus corpis didicimus vera esse dubitemus: p eos q̄ p̄didicim⁹ celū et terrā: et ea q̄ in eis nota sūt nobis: q̄ntuz ille q̄ et nos et ipa condidit: inotescere nobis voluit. Absit etiam vt scire nos negemus q̄ testimonio didicimus alioz: alioqn esse nescim⁹ oceanum. Nescimus esse terras atq̄ vrbes quas celeberrima fama cōmendat. Nescim⁹ fuisse homines et opera eorum que historica lectōe didicimus. Nescimus que quotidie vndecunq̄ nunciant: et indicijs consonis contestantibusq̄ firmant. Postremo nescimus in quib⁹ locis vel ex quibus homibus fuerimus exort̄i: quia hec omnia testimonijs credidimus aliorum. Qd si absurdissimū est dicere: nō solū nfoz: verū etiaz et alioz corpōz sensus plurimum addidisse nre scientie confitendum est.

hec igitur omnia et que p seipm: et que p seipm sui corporis et que testimonijs alioz: v̄ p̄cepta scit animus human⁹: thesauro memorie condita tenet: ex quibus gignit verbum verū: qm qd scimus loquimur: sed verbum ante omnē sonū ante omnē cogitationē soni. Tunc em̄ ē verbum simillimū rei nore de qua gignit et imago eius: quoniā de visione scientie visio cogitationis exortitur: quod est verbum lingue nullius: verbum verū de re vera: nihil de suo habes sed totū de illa scientia de qua nascit. Nec interest quando id didicerit: qui qd scit loquit. alioqn em̄ statim vt discit hoc dicit: duz tamen verbum sit verū: id est de reb⁹ notis exortū.

De scientia dei patris cui nihil cuiusq̄ creature iudicijs conferatur.

Capitulum XIII.

Sed nunquid deus pater de quo natum est verbum de deo deus: nunquid ergo deus pater in ea sapientia qd ē ipse sibi: alia didicit per sensum corpis sui: alia p seipsum? Quis hoc dicat: qui non animal rationale: sed supra animam rationale deū cogitat: quantum ab eis cogitari potest qui eum omnibus animalibus et omnibus animis preferunt: quavis per speculū et in enigmate coniiciendo videant: nondum facie ad faciem sicuti est: itū quid deus pater ea ipsa que non per corpus: quod ē ei nullum: sed per seipm scit: alium de ab aliquo didicit: aut nuncijs vel testibus vt ea sciret indiguit. Non vtiq̄: Ad omnia quippe scienda que scit: sufficit sibi illa perfectio. I habet quidē nuncios: id est angelos: non tamen qui ei que nescit annunciant (non enim sunt vlla que nesciat: sed bonū eoz est de operibus suis eius consulere veritatez: et hoc est qd ei dicunt nonnulla nunciare: nō vt ipse ab eis discat: sed vt ab illo ipsi per verbum eius sine corporali sono: nunciant etiaz quod voluerit ab eo missi ad quos voluerit: totū ab illo per verbum eius audientes: id est in eius veritate inuenientes: quid sibi faciendū: quid: quibus: et quādo nunciandū sit. Nam et nos oramus eum: nec tamē necessitates nostras docemus eū. Houit em̄ (ait verbum eius) pater vester quid vobis necessarium sit priusq̄ petatis ab eo. Nec ista ex aliquo tempore cognouit vt nosset: sed futura omnia temporalia atq̄ in eis etiā quid: et quando ab illo petituri fueramus: et quos et de quibus reb⁹ vel exauditurus vel non exauditurus esset: sine initio ante presciuit. Vniuersas autē creaturas suas et spirituales et corporales: non quia sunt ideo nouit: sed ideo sunt quia nouit. **Ro**

Mat. 6.

Libet

enim nesciunt q̄ fuerat creaturus. Quia ergo sciuit creauit: non quia creauit sciuit. Nec aliter ea sciuit creata: q̄ creanda. Non em̄ ei⁹ sapientie aliquid accessit ex eis: s̄ illis existētibz sicut oportebat et quando oportebat: illa mansit vt erat. Ita et scriptū est in libro ecclesiastico. Anteq̄ crearent om̄ia nota sūt illi. Sic et postq̄ consummata sūt. Sic inquit non aliter: et anteq̄ crearent: et postq̄ consummata sūt: sic ei nota sunt. Longe est ergo huic scientie: scientia nostra dissimilis. Que autē scientia dei est: ipsa et sapientia: et que sapientia: ipsa essentia siue substantia: q̄ in illius nature simplicitate mirabilis: non est aliud sapere q̄ esse: sed quod est sapere: hoc ē et esse: sicut et in superioribus libris sepe iam dixim⁹. **N**ostra vero scientia in rebus plurimis propterea et amissibilis est et receptibilis: quia non hoc ē nobis esse q̄ scire vel sapere: quoniā esse possumus: etiā si nesciamus: neq̄ sapiamus ea q̄ aliunde didicimus. Propter hoc sicut nostra scientia illi scientie dei: sic et n̄m̄ verbū quod nascitur de nostra scientia dissimile est illi verbo dei: quod natū est de patris essentia. Tale est autē ac si diceret: de patris scientia: de patris sapientia: vel quod est expressius de patre scientia: de patre sapientia.

De similitudine et equalitate patris dei et unigeniti eius consubstantialis et coeterni.

Capitulum XIII.

Verbum ergo dei patris unigenit⁹ dei filius: per omnia patri similis et equalis: deus deo: lumē d̄ lumie. sapientia de sapientia: essentia de essentia: est hoc omnino q̄d pater: non tamen pater: quia iste filius: ille pater. Ac per hoc nouit omnia q̄ nouit pater: sed ei nosse de patre est sicut esse. Nosse em̄ et esse illi vnū ē. Et ideo patre sicut esse non est a filio: ita nec nosse. Proinde tanquā seipsum dicens: pater genuit verbum sibi equale per omnia. Non em̄ seipsum integre p̄fecteq̄ dixisset: si aliquid minus: aut ampli⁹ esset in eius verbo q̄ in ipso. Ibi summe illud agnoscitur: est est: non non: et ideo verbū hoc vere veritas est: quoniam quicquid est in ea scientia de qua genitum est: et in ipso est. Q̄d autem in ea non est: nec in ipso est. Et falsum habere aliquid hoc verbū nunq̄ p̄t: quia immutabiliter sic se habet vt se habet de q̄ ē. **I**h̄ō em̄ p̄t filius a seipso facere quicquaq̄: nisi q̄d viderit patrem facientem: potenter hoc non potest: nec est infirmitas ista: s̄ firmitas qua falsa esse non potest veritas. Nouit itaq̄ omnia deus pater in seipso: nouit in filio. Sed in

seipso tanq̄ seipsum: in filio tanq̄ verbū suū: quod est de his om̄ibus q̄ sunt in seipso. Omnia similiter nouit et filius: in se scilicet tanq̄ ea que nata sunt: de his que pater nouit in se ipso. In patre autē tanq̄ ea de quib⁹ nata sūt que ipse filius nouit in seipso. Sciunt ergo in uicē pater et filius: sed ille gignendo: ille nascendo. Et omnia q̄ sunt in eorū scientia: in eorū sapientia: in eorū essentia: vnusquisq̄ eorū simul videt: nō p̄culatim: aut singulatim: vel alternante cōspectu: huic illuc: et inde huc: et rursus inde vel inde in aliud atq̄ aliud: vt aliqua videre non possit nisi non videns alia: sed vt dixi simul om̄ia videt: quoz nullū ē q̄d non semper videt. Verbū autem nostrum illud quod nō habet sonum: neq̄ cogitationez soni: sed eius rei quā videndo intus dicimus et ideo nullius lingue est: atq̄ inde vt cunq̄ simile est: in hoc enigmate illi verbo dei quod etiā deus est quoniā sic et hoc de nostra nascit̄ quē admodū et illud de scientia patris natum est. **N**ostrū ergo tale verbū quod inuenimus esse vt cunq̄ illi simile quantū sit etiā dissimile: sic a nobis dici potuerit: nō pigeat intueri: **Q**uod dissimile sit verbū n̄m̄ mutabile a verbo dei incommutabili et eterno.

Capitulum XV.

Inquit verbū nostrū de sola scientia n̄a nascit̄: **N**ōne multa dicim⁹ etiā q̄ nescim⁹: **N**ec dubitantes ea dicim⁹: s̄ vera esse arbitrātes: q̄ forte si vera sunt: in ipis rebus de quibus loquimur nō in verbo n̄o vera sūt: quia verbū verū non ē nisi quod de re q̄ scitur gignit. **F**alsū ē ergo isto modo verbū n̄m̄: nō cū mentimur: sed cum fallimur. **L**ū autem dubitamus: nondū ē verbum de re de qua dubitamus: sed de ipsa dubitatione verbū est. **Q**uāuis em̄ non nouerimus an verū sit vnde dubitamus: tamē dubitare nos nouimus: ac si hoc cū hoc dicim⁹ verum verbū est: quoniā quod nouimus dicim⁹. **Q**uid q̄ etiā mentiri possumus: **Q**uod cū facimus: vtiq̄ volentes et scientes falsum verbū habemus: vbi verū verbum est: mētiri nos hoc em̄ scimus. **E**t cū mentitos nos esse confitemur: verū dicim⁹: q̄d scimus em̄ dicimus. **S**cimus nanq̄ nos esse mentitos. **V**erbum autē illud quod est deus et potentius est nobis: hoc nō p̄t. **N**on em̄ potest facere quicquam: nisi q̄ viderit patre facientem: et non a seipso loquitur: sed a patre illi est omne quod loquitur: cū ipm̄ pater vnice loquit̄: et magna illi⁹ verbi potentia est: non posse mentiri: quia nō p̄t esse illic est: et non: sed est est: non non. **A**t

Ecc̄i. 23.

Ioh̄. 5.

est nec verbum dicendum est: quod verum non est. Sit ita: libens assentio: Quid cum verum est verbum nomen: et ideo recte verbum vocat: nunquam sic dici potest vel visio de visione: vel scientia de scientia: ita dici potest essentia de essentia: sicut illud dei verbum maxime dicitur maximeque dicendum est. Quid itaque: quia non hoc est nobis esse quod est nosse. Multa quippe nouimus quam memoria quodammodo viuunt: ita et obliuione quodammodo moriuntur: atque ideo cum illa iam non sint in noticia nostra: nos tamen sumus. Et cum scientia nostra animo lapsa perierit a nobis: nos tamen viuimus. Illa etiam que ita sciuntur ut nunquam exciderere possint: quam presentia sunt: et ad ipsius animi naturam pertinent: ut est illud quod nos viuere scimus. Manet enim hoc quam diu animus manet: et quod semper manet animus: et hoc semper manet. Id ergo et si qua reperiuntur similia: in quibus imago dei potius intuenda est: etiam si semper sciuntur: tamen quia non spiritus etiam cogitantur: quomodo de his dicatur verbum sempiternum: cum verbum nomen nostra cogitatio dicatur: inuenire difficile est. Sempiternum est enim animo viuere: sempiternum est scire quod viuunt: nec tamen sempiternum est cogitare vitam suam: vel cogitare scientiam vite sue: quoniam cum aliud atque aliud ceperit: huius desinet cogitare: quamuis non desinat scire. Ex quo fit ut si potest esse in animo aliqua scientia sempiterna: et sempiterna esse non potest eiusdem scientie cogitatio: et verbum verum nomen intimum nisi nostra cogitatio non dicitur: solus deus intelligatur: habere verbum sempiternum sibi quoque coeternum. Nisi forte dicendum est ipsam possibilitatem cogitationis quam id quod scitur etiam quam non cogitatur: potest tamen veraciter cogitari verbum esse tam perpetuum quam scientia ipsa perpetua est. Sed quomodo est verbum quod non dicitur in cogitationis visione formatum est: Quomodo erit simile scientie de qua nascitur si eius non habet formam: et ideo iam vocatur verbum quia potest habere? Tale est ei ac si per hoc dicatur: ideo iam vocandum esse verbum: quod potest esse verbum. Sed quid est quod potest esse verbum: et ideo iam dignum est verbi nomine? Quid est inquam hoc formabile nondumque formatum: nisi quiddam mentis nostre quod hac atque hac volubili quadam motione iactamus: cum a nobis nunquam hoc: nunc illud sic inuentum fuerit vel occurrerit cogitatur? Et tunc fit verum verbum quam illud quod nos diximus volubili motione iactare ad id quod scimus peruenit: atque inde formatum eius omnimodam si similitudinem capiens: ut quomodo res que scitur: sic etiam cogitetur: sine voce: sine vocis cogitatione: que perfecto alicuius lingue est: si in corde dicatur. Ac per hoc etiam si concedamus ne

de controuersia vocabuli laborare videamur iam vocandum esse verbum quiddam illud mentis nostre quod de nostra scientia formari potest etiam prius quam formatum sit: quia iam ut ita dicatur formabile est: quis non videat: quanta hic sit dissimilitudo ab illo dei verbo quod in forma dei formatum est: ut non ante fuerit formabile priusquam formatum: nec aliquando esse possit informe: sed sit forma simplex et simpliciter equalis ei de quo est: et cui mirabiliter coeterna est.

An volubilitas cogitationis in deo esse credenda sit.

Capitulum XVI.

Quia propter ita dicitur illud dei verbum ut dei cogitatio non dicatur: ne aliquid esse quasi volubile credatur in deo: quod nunc accipiat: nunc recipiat formam ut verbum sit: eamque possit amittere atque informiter quodammodo volutari. Bene quippe nouerat verba et vim cogitationis in se spererat locutor egregius qui dixit in carmine: secumque volutat euentus belli varios: id est cogitat. Non ergo ille dei filius cogitatio dei: sed verbum dei dicitur. Cogitatio quippe nostra perueniens ad id quod scimus atque in deo formata verbum nostrum verum est. Et ideo verbum dei sine cogitatione dei debet intelligi: ut forma ipsa simplex intelligatur: non habens aliquid formabile quod esse etiam possit informe. Dicuntur quidam etiam in scripturis sanctis cogitationes dei: sed eo locutionis modo: quo ibi et obliuio dei dicitur: que utique ad proprietatem in deo nulla est. Quamobrem cum tanta sit nunc in isto enigmate dissimilitudo dei et verbi dei: in qua tamen nonnulla similitudo conperta est: illud quoque fatendum est: quod etiam cum similes ei erimus quando videbimus eum sicuti est: quod utique qui dixit: hanc proculdubio que nunc est dissimilitudinem attendit: nec tunc nature illius erimus equales. Semper enim natura minor est faciente que facta est. Et tunc quidem verbum nostrum non erit falsum: quia neque metiemur: neque falleremur: Fortassis etiam volubiles non erunt nostre cogitationes ab alijs in alias cunctes et redeuntes: sed omnem scientiam nostram vno simul conspectu videbimus. Tamen cum et hoc fuerit: si et hoc fuerit formata erit creatura que formabilis fuit ut nihil iam desit eius forme: ad quam peruenire deberet. Sed tamen coequanda non erit illi simplicitati ubi non formabile aliquid formatum vel reformatum

Liber

est: sed forma neq; informis: neq; formata ip
sa sibi eterna est immutabilisq; substantia.

De spū sancto qui patri ac filio equalis acci
pitur: et vtriusq; spūs dicit: et charitatis noīe i
telligit cum quolibet in trinitate persona sit
charitas.

Ca. XVII

Satis de patre et filio et quātū per hoc
speculum atq; in hoc enigmate vide
re potuimus locuti sumus nunc de
spiritu sancto q̄tū deo donante videre conce
ditur differendum est: qui spūscūs fm sc̄ptu
ras sanctas nec patris solius ē: nec filij solius
sed amborū: et ideo cōmunē qua se inuicem di
ligunt pater et filius: nobis insinuat charitatē
Et aut nos exerceret sermo diuinus: nō res
in promptu sitas: sed in abdito scrutandas: et
ex abdito eruendas: maiori studio fecit inq̄ri
Nō itaq; dixit scriptura: spū sanctus caritas
est: qd si dixisset: nō puā partē questōis istius
abstulisset: sed dixit: deus caritas est: vt icer
tum sit: et ideo req̄rendū: vtruz deus pater sit
charitas: an deus filius: an deus spū sanctus
an deus ipsa trinitas. Neq; em̄ dicturi sumus
Non propterea deū dictū esse charitatem qd
ipsa charitas nulla sit substātia: que dei digna
sit nomine: sed q̄ donū dei sit: sicut dictū ē deo
Quā tu es patientia mea: Neq; em̄ propter
ea dictū est: quia dei substantia ē nostra patiē
tia: sed q̄ ab ipso: nobis est: sicut alibi legitur.
qm̄ ab ipso patientia mea. hūc quippe sensum
facile refellit sc̄pturarum ipa locutio. Tale est
em̄: tu es patientia mea: q̄le est: dñe spes mea
et deus meus: misericordia mea: et multa simi
lia. Nō est aut dictū: dñe charitas mea: aut tu
es charitas mea: aut tu deus charitas mea: s̄
ita dictū est: deus charitas est: sicut dictum ē:
deus spiritus est. hoc qui nō discernit intelle
crum a dño: nō expositionem querat a nobis
Ihos em̄ aptius quicq; possumus dicere. De
ergo charitas est. Utrū aut pater: an fili: an
spiritus sanctus: an ipsa trinitas: quia et ipsa nō
tres dñj: sed vnus deus: hic querit. Sed iaz in
hoc libro sup̄ius disputauī: nō sic accipiendaz
esse trinitatē que deus est: ex illis tribus q̄ in
trinitate nostre mentis ostendimus: vt tanq̄
memoria sit omnīū triū pater: et intelligentia
omniū triū filius: et charitas omnīū triū spū
sanctus. Quasi pater nec intelligat sibi nec di
ligat: sed ei filius intelligat: et spū sanctus ei di
ligat: ipse aut sibi et illis tm̄ meminerit. Et fili
us nec meminerit nec diligat sibi: s̄ memine
rit ei pater. et diligat ei spū sanctus: ipse autē
et sibi et illis tantū modo diligat. Itēq; spiritus
sanctus nec meminerit nec intelligat sibi: sed

meminerit ei pater: et intelligat ei filius: ipse autē
et sibi et illis non nisi diligat. Sed sic potius vt
omnia tria: et omnes et singuli habeant in sua
quisq; natura. Nec distet in eis ista: sicut in no
bis aliud est memoria: aliud est intelligentia
aliud dilectio siue caritas: sed vnū aliquid sit
quod omnia valeat: sicut sapientia: et sic habe
atur i vnusculisq; natura: vt qui habet: hoc
sit qd habet: sicut immutabilis simplexq; sub
stantia. Si ergo hec intellecta sunt: et quantū
nobis in rebus tantis videre et coniectare cō
cessuz est: vera esse claruerunt: nescio cur nō
sicut sapientia et pater dicitur: et filius et spiri
tus sanctus: et simul omnes non tres: sed vna
sapientia: ita et caritas et pater dicatur et fi
lius: et spiritus sanctus: et simul omnes vna ca
ritas. Sic enim et pater deus: et filius deus: et
spiritus sanctus deus: et simul omnes vnus de
us. Et tamen nō frustra in hac trinitate non
dicitur verbū dei nisi filius: nec donuz dei nisi
spiritus sanctus: nec de quo genitū est verbū:
nec de quo procedit principaliter spiritus san
ctus nisi deus pater: Ideo autē addidi princi
paliter: qz et de filio spiritus sanctus procede
re reperitur. Sed hoc quoq; illi pater dedit:
non iam existenti et nondū habenti: sed quic
quid vnigenito verbo dedit gignendo dedit
Sic ergo eum genuit: vt etiā de illo donū cō
mune procederet: et spiritus sanctus: spiritus
esset amborum. Non est igitur accipiēda trās
eunter: sed diligenter intuenda inseparabilis
trinitatis ista distinctio. hinc em̄ factum est:
vt pprie dei verbū etiā dei sapia diceret: cū
sit sapientia et pater et spiritus sanctus. Si ergo
pprie aliquid horū triū caritas nuncupan
da est: quid aptius q̄ vt hoc sit spiritus sanctus?
vt scilicet in illa trinitate simplici summaq; na
tura: non sit aliud substantia: et aliud caritas
sed substantia ipsa sit caritas: et caritas ipsa
sit substantia: siue in patre: siue in spiritus san
cto: et tamen proprie spiritus sanctus caritas
nuncupetur. Sicut legis nomine aliquando
simul omnia veteris instrumenti sanctarum
scripturarum significantur eloquia. Nam ex
propheta Esaiā testimonium ponens aposto
los vbi ait: In alijs linguis et alijs labijs lo
quar populo huic: premisit tamen in lege scri
ptum est. Et ipse dominus in lege inquit eoz
scriptum est. Quia oderunt me gratis: cum
hoc legatur in psalmo. Aliquando autem
proprie vocatur lex quedata est per Moysen:
scdm̄ quod dictum est. Lex et propheta vsq; ad
Iohannem: et in his duobus preceptis tota lex p̄ndet et
prophete. hinc Iobis. 22.

1. Job. 4.

Ps. 70.

Ps. 61.

Ps. 70.

Ibidem.

Ps. 58.

1. Job. 4.

Job. 4.

1. Job. 4.

1. Cor. 14.

Ps. 34.

Mat. 11.

Iobis. 22.

Luc. 24. vtiq; pprie lex appellata est de monte Syna-
 Prophezar aut noie etiam psalmi significa-
 ti sunt: et tamen alio loco ipse saluator. Spor-
 rebat inquit impleri omnia que scripta sunt in
 lege et pphetis et psalmis de me. Hic rursus p
 phetar nomen exceptis psalmis intelligi vo-
 luit. Dicit ergo lex vniuersaliter cum pphets
 et psalmis: dicit et pprie que per moysen data
 est. Item dicunt comunitur pphete simul cu
 psalmis: dicunt et pprie pter psalmos. Et mul-
 tis alijs exemplis doceri possunt multaru rez
 vocabula: et vniuersaliter poni: et pprie quis
 busda; rebus abhiberi: nisi in re aperta vitan-
 da sit longitudo sermonis. Hec ideo dixi: ne
 quisq; ppterea nos inconuenienter existimet
 charitatem appellare spūsanctū: quia et de-
 pater et deus filius potest charitas nūcupari.
 Sicut ergo vnicum dei verbum pprie voca-
 mus noie sapiētie: cum sit vniuersaliter et spi-
 ritussanctus et pater ipse sapientia: ita spūsan-
 ctus pprie nūcupat vocabulo charitatis: cū
 sit vniuersalr charitas et pater et filius. S; dei
 verbum id est vniigenitus dei filius aperte di-
 ctus est dei sapientia: ore aplico vbi ait: chri-
 stum dei virtutem et dei sapiam. Spūs autem
 sanctus vbi sit dictus charitas inuenimus: si
 diligenter iohis apostoli scrutemur eloquiuz
 i. Job. 4. Qui cum dixisset: dilectissimi diligamus inui-
 cem: quia dilectio ex deo est: secutus adiunxit
 Ibidem. Et omnis qui diligit ex do natus est. Qui nō
 diligit nō cognouit deum: quia deus dilectio
 est. Hic manifestauit eam se dixisse dilectionē
 deum: quā dixit ex deo. Deus ergo ex deo est
 dilectio. Sed quia et filius ex deo patre natus
 est: et spūsanctus ex deo patre pcedit: quem
 potius eoz hic debeamus accipere dictū esse
 dilectionem deū. merito querit. pater em so-
 lus ita deus est: vt nō sit ex deo: ac per hec di-
 lectio que ita deus est: vt ex deo sit: aut filius
 est: aut spūsanctus. Sed in psequētibz cum
 Ibidem. dei dilectionē commemorasset: nō qua nos euz
 sed qua ipse dilexit nos: et misit filium suum li-
 beratozē p peccatis nostris: et hinc exhortat
 esset vt et nos inuicē diligamus: atq; ita in no-
 bis deus maneat: quia vtiq; dilectionem deū
 dixerat statim volens de hac re apertius ali-
 Ibidem. qd eloqui In h inq; cognoscimus quia in ipso
 manemus et ipse in nobis quia de spū suo de-
 dit nobis. Spiritus itaq; sanctus de quo de-
 dit nobis: facit nos in deo manere et ipsum in
 nobis: hec autē facit dilectio. Ipse est igit de-
 Ibidem. dilectio. Deniq; paulopost cum hoc ipm repe-
 tisset atq; dixisset: deus dilectio est: priuo sub-
 iecit qui manet in dilectione in deo manet et

deus manet in eo. Un supra dixerat. In hoc
 cognoscimus quia in ipso manemus et ipse in
 nobis: quia de spū suo dedit nobis. ipse ergo si-
 gnicat vbi legitur deus dilectio est. Deus igitur
 spūsanctus qui pcedit ex deo: cum datus
 fuerit homini accendit eum in dilectionē dei
 et pximi: et ipse dilectio est. Non em habet ho-
 mo vnde deū diligat nisi ex deo. Propter qd
 paulopost dicit. Nos diligamus q; ipse pordi-
 lexit nos. Applus quoq; paulus. Dilectio inqt
 dei diffusa est in cordibus nostris p spūsanctū
 qui datus est nobis.

De excellentia charitatis que ita ex deo ē
 vt ipsa sit deus. La. XVIII.

Nillum est isto dei dono excellentius
 Solum est qd diuidit inter filios re-
 gni eterni et filios perditionis eterne.
 Danē et alia p spūsanctū munera s; sine chari-
 tate nihil p sunt. Nisi ergo tantū impriat cui-
 q; spūsanctus vt eū dei et pximi faciat amato-
 rē a sinistra nō transferet ad dextrā. Hec spūs
 pprie dicit donū nisi ppter dilectionē. Quā q
 nō habuerit si linguis hoim loquat et angeloz
 sonans eramentū est et cymbalū tinniens. Et
 si habuerit pphetiā et scierit omnia sacramen-
 ta et oēm sciam: et si habuerit oēm fidem ita vt
 montes transferat nihil est. Et si distribuerit
 oēm substantiā suā: et si tradiderit corpus suū
 vt ardeat: nihil ei pdest. Quantū ergo bonū
 est: sine quo ad eternā vitā neminē bona tāta
 pducunt. Ipsa vō dilectio siue charitas (nam
 vnus rei est vtrūq; nomen) si habeat eā q nō
 loquit linguis: nec habet pphetiam: nec oīa
 scit sacramenta: omnēq; scientiā: nec distribu-
 it offia sua pauperibus: vel nō habendo qd di-
 stribuat: vel aliq; necessitate phibituz: nec tra-
 dit corpus suū vt ardeat: si talis passionis nul-
 la temptatio est: pducit ad regnū: ita vt ipsa
 fidem nō faciat vtilem nisi charitas. Sine cha-
 ritate quippe fides potest quidem esse: sed nō
 et pdesse. Propter quod et apostolus paulus
 In christo inquit iesu neq; circumcisio: neq; p
 pucium aliquid valet: sed fides que per dile-
 ctionem operatur. Sic eam discernens ab ea
 fide: qua et demones credunt et contremiscūt
 Dilectio igitur que ex do est et deus est: pprie
 spiritussanctus est: per quem diffundit in cor-
 dibz nostris dei charitas: per quam nos to-
 ta inhabitat trinitas. Quocirca rectissime spi-
 ritussanctus cum sit deus: vocatur etiā donū
 dei. Quod donum pprie quid nisi charitas
 intelligenda est: que perducit ad deum: et si-
 ne qua quodlibet aliud donum dei non per-
 ducit ad eum.

Ubi.

Ibidem.
 Roma. 5

i. Cor. 13.

Gal. 5.

Jaco. 2

Liber

est: sed forma neq; informis: neq; formata ipsa ibi eterna est immutabilisq; substantia.

De spūsancto qui patri ac filio equalis accipitur: et vtriusq; spūs dicit: et charitatis noie intelligit cum quelibet in trinitate persona sit charitas.

Ca. XVII

Satis de patre et filio et quātū per hoc speculum atq; in hoc enigmatē videre potuimus locuti sumus nunc de spiritus sancto q̄tū deo donante videre conce dicitur differendum est: qui spūscūs fm sc̄pturas sanctas nec patris solius ē: nec filij solius sed amborū: et ideo cōmunē qua se inuicem diligunt pater et filius: nobis insinuat charitatē. Et autē nos exerceat sermo diuinus: nō res in promptu sitas: sed in abdito scrutandas: et ex abdito eruendas: maiori studio fecit inq̄ri. Nō itaq; dixit scriptura: spūsanctus caritas est: qd̄ si dixisset: nō quā partē questiois istius abstulisset: sed dixit: deus caritas est: vt iterum sit: et ideo req̄rendū: vtruz deus pater sit charitas: an deus filius: an deus spūsanctus an deus ipsa trinitas. Neq; em̄ dicitur sumus. Non propterea deū dictū esse charitatem qd̄ ipsa charitas nulla sit substantia: que dei digna sit nomine: sed q̄ donū dei sit: sicut dictū ē deo. Quā tu es patientia mea: Neq; em̄ propterea dictū est: quia dei substantia ē nostra patientia: sed q̄ ab ipso: nobis est: sicut alibi legitur. qm̄ ab ipso patientia mea. hūc quippe sensum facile refellit sc̄pturarum ipsa locutio. Tale est em̄: tu es patientia mea: q̄le est: dñe spes mea et deus meus: misericordia mea: et multa similia. Nō est autē dictū: dñe charitas mea: aut tu es charitas mea: aut tu deus charitas mea: s̄ ita dictū est: deus charitas est: sicut dictum ē: deus spiritus est. hoc qui nō discernit intellectum a dño: nō expositionem querat a nobis. Nos em̄ aptius quicq; possumus dicere. De ergo charitas est. Vtrū autē pater: an filius: an spiritus sanctus: an ipsa trinitas: quia et ipsa nō tres dñi: sed vnus deus: hic querit. Sed iam in hoc libro sup̄ius disputauimus: nō sic accipiendaz esse trinitatē que deus est: ex illis tribus q̄ in trinitate nostre mentis ostendimus: vt tanq; memoria sit omnium triū pater: et intelligentia omnium triū filius: et charitas omnium triū spūsanctus. Quasi pater nec intelligat sibi nec diligat: sed ei filius intelligat: et spūsanctus ei diligat: ipse autē sibi et illis tm̄ meminerit. Et filius nec meminerit ei pater: et diligat ei spūsanctus: ipse autē et sibi et illis tantū modo diligat. Itēq; spiritus sanctus nec meminerit nec intelligat sibi: sed

meminerit ei pater: et intelligat ei filius: ipse autē et sibi et illis non nisi diligat. Sed sic potius vt omnia tria: et omnes et singuli habeant in sua quisq; natura. Nec distet in eis ista: sicut in nobis aliud est memoria: aliud est intelligentia aliud dilectio siue caritas: sed vnū aliquid sit quod omnia valeat: sicut sapientia: et sic habeatur i vnus cuiusq; natura: vt qui habet: hoc sit qd̄ habet: sicut immutabilis simplexq; substantia. Si ergo hec intellecta sunt: et quantū nobis in rebus tantis videre et coniectare cōcessuz est: vera esse clarauerunt: nescio cur nō sicut sapientia et pater dicitur: et filius et spiritus sanctus: et simul omnes non tres: sed vna sapientia: ita et caritas et pater dicatur et filius: et spiritus sanctus: et simul omnes vna caritas. Sic enim et pater deus: et filius deus: et spiritus sanctus deus: et simul omnes vnus deus. Et tamen nō frustra in hac trinitate non dicitur verbū dei nisi filius: nec donuz dei nisi spiritus sanctus: nec de quo genitū est verbū: nec de quo procedit principaliter spiritus sanctus nisi deus pater: Ideo autē addidi principaliter: qz et de filio spiritus sanctus procedere reperitur. Sed hoc quoq; illi pater dedit: non iam existenti et nondū habenti: sed quicquid vnigenito verbo dedit gignendo dedit. Sic ergo eum genuit: vt etiā de illo donū cōmune procederet: et spiritus sanctus: spiritus esset amborum. Non est igitur accipiēda trās eunter: sed diligenter intuenda inseparabilis trinitatis ista distinctio. Hinc em̄ factum est: vt pp̄rie dei verbū etiā dei sapia diceret: cū sit sapientia et pater et spiritus sanctus. Si ergo pp̄rie aliquid horū triū caritas nuncupanda est: quid aptius q̄ vt hoc sit spiritus sanctus? vt scilicet in illa trinitate simplici summaq; natura: non sit aliud substantia: et aliud caritas sed substantia ipsa sit caritas: et caritas ipsa sit substantia: siue in patre: siue in spiritus sancto: et tamen pp̄rie spiritus sanctus caritas nuncupetur. Sicut legis nomine aliquando simul omnia veteris instrumenti sanctarum scripturarum significantur eloquia. Nam ex propheta Esaiā testimonium ponens apostolus vbi ait: In alijs linguis et alijs labijs loquar populo huic: premisit tamen in lege scriptum est. Et ipse dominus in lege inquit eorum scriptum est. Quia oderunt me gratis: cum hoc legatur in psalmo. Aliquando autem pp̄rie vocatur lex que data est per Moysen: scdm̄ quod dictum est. Lex et prophete vsq; ad Johannem: et in his duobus preceptis tota lex pendet et prophete. Hic

1. Job. 4.

Ps. 70.

Ps. 61.

Ps. 70.

Ibidem.

Ps. 58.

1. Job. 4.

Job. 4.

1. Job. 4.

1. Cor. 14.

Ps. 34.

Mat. 11.

Ibid. 22.

Luc. 24. vtiq; pprie lex appellata est de monte Syna-
 Prophezar aut noie etiam psalmi significa-
 ti sunt: et tamen alio loco ipse saluator. Spor-
 rebat inquit impleri omnia que scripta sunt in
 lege et pphetis et psalmis de me. Hic rursus p
 phetar nomen exceptis psalmis intelligi vo-
 luit. Dicit ergo lex vniuersaliter cum pphets
 et psalmis: dicit et pprie que per moysen data
 est. Item dicunt comuniter pphete simul cu
 psalmis: dicunt et pprie pter psalmos. Et mul-
 tis alijs exemplis doceri possunt multaru rez
 vocabula: et vniuersaliter poni: et pprie quis
 bus daz rebus abhiberi: nisi in re aperta vitan-
 da sit longitudo sermonis. Hec ideo dixi: ne
 quisq; ppterea nos incouenienter existimet
 charitatem appellare spū sanctū: quia et de-
 pater et deus filius potest charitas nūcupari.
 Sicut ergo vnicum dei verbum pprie voca-
 mus noie sapiētie: cum sit vniuersaliter et spi-
 ritus sanctus et pater ipse sapientia: ita spū san-
 ctus pprie nūcupat vocabulo charitatis: cū
 sit vniuersaliter charitas et pater et filius. S; dei
 verbum id est vnigenitus dei filius aperte di-
 ctus est dei sapientia: ore aplico vbi ait: chri-
 stum dei virtutem et dei sapiam. Spūs autem
 sanctus vbi sit dictus charitas inuenimus: si
 diligenter iohis apostoli scrutemur eloquiuz
 j. Job. 4. Qui cum dixisset: dilectissimi diligamus inui-
 cem: quia dilectio ex deo est: secutus adiunxit
 Ibidem. Et omnis qui diligit ex deo natus est. Qui nō
 diligit nō cognouit deum: quia deus dilectio
 est. Hic manifestauit eam se dixisse dilectionē
 deum: quā dixit ex deo. Deus ergo ex deo est
 dilectio. Sed quia et filius ex deo patre natus
 est: et spū sanctus ex deo patre pcedit: quem
 potius eoz hic debeamus accipere dictū esse
 dilectionem deū. merito querit. pater em sol-
 lus ita deus est: vt nō sit ex deo: ac per hec di-
 lectio que ita deus est: vt ex deo sit: aut filius
 est: aut spū sanctus. Sed in psequētibz cum
 Ibidem. dei dilectionē cōmemorasset. nō qua nos euz
 sed qua ipse dilexit nos: et misit filium suum li-
 beratozē p peccatis nostris: et hūc exhortat
 esset vt et nos inuicē diligamus: atq; ita in no-
 bis deus maneat. quia vtiq; dilectionem deū
 dixerat statim volens de hac re apertius ali-
 Ibidem. qd eloqui In h inq; cognoscimus quia in ipō
 manemus et ipse in nobis quia de spū suo de-
 dit nobis. Spiritus itaq; sanctus de quo de-
 dit nobis: facit nos in deo manere et ipsum in
 nobis: hec autē facit dilectio. Ipse est igit de-
 dilectio. Deniq; paulo post cum hoc ipm repe-
 Ibidem. tisset atq; dixisset. deus dilectio est. p̄tinuo sub-
 iecit qui manet in dilectione in deo manet et

deus manet in eo. Cū supra dixerat. In hoc
 cognoscimus quia in ipso manemus et ipse in
 nobis. quia de spū suo dedit nobis. ipse ergo si
 gnicat vbi legitur deus dilectio est. Deus igitur
 spū sanctus qui pcedit ex deo. cum datus
 fuerit homini accendit eum in dilectionē dei
 et pximi. et ipse dilectio est. Non em habet ho-
 mo vnde deū diligat nisi ex deo. Propter qd
 paulo post dicit. Nos diligamus q; ipse p̄ordi-
 lexit nos. Ap̄lus quoq; paulus. Dilectio inq; dei
 diffusa est in cordibus nostris p spū sanctū
 qui datus est nobis.
 De excellentia charitatis que ita ex deo ē
 vt ipsa sit deus. La. XVIII.
 Nullum est isto dei dono excellentius
 Solum est qd diuidit inter filios re-
 gni eterni et filios perditionis eterne.
 Danē et alia p spū sanctū munera s sine chari-
 tate nihil p̄sunt. Nisi ergo tantū impiet̄ cui-
 q; spū sanctus vt eū dei et pximi faciat amato-
 re a sinistra nō transferē ad dextrā. Nec spūs
 pprie dicit donū nisi ppter dilectionē. Quā q
 nō habuerit si linguis hoim loquat et angeloz
 sonans eramentū est et cymbalū tinniens. Et
 si habuerit pphetiā et scierit omnia sacramen-
 ta et oēm sciām. et si habuerit oēm fidem ita vt
 montes transferat nihil est. Et si distribuerit
 oēm substantiā suā: et si tradiderit corpus suū
 vt ardeat: nihil ei p̄dest. Quantū ergo bonū
 est: sine quo ad eternā vitā neminē bona tāta
 pducunt. Ipsa x̄o dilectio siue charitas (nam
 vnus rei est vtrūq; nomen) si habeat eā q nō
 loquit linguis: nec habet pphetiam: nec oīa
 scit sacramenta: omnēq; scientiā. nec distribu-
 it omnia sua pauperibus. vel nō habendo qd di-
 stribuat: vel aliq; necessitate phibitus: nec tra-
 dit corpus suū vt ardeat: si talis passionis nul-
 la temptatio est: pducit ad regnū: ita vt ipsaz
 fidem nō faciat vtilem nisi charitas. Sine cha-
 ritate quippe fides potest quidem esse: sed nō
 et p̄desse. Propter quod et apostolus paulus
 In christo inquit iesu neq; circumcisio: neq; p̄-
 pucium aliquid valet: sed fides que per dile-
 ctionem operatur. Sic eam discernens ab ea
 fide: qua et demones credunt et contremiscūt
 Dilectio igitur que ex deo est et deus est: pprie
 spiritus sanctus est: per quem diffundit in cor-
 dibus nostris dei charitas: per quam nos to-
 ta inhabitat trinitas. Quocirca rectissime spi-
 ritus sanctus cum sit deus: vocatur etiā donū
 dei. Quod donum pprie quid nisi charitas
 intelligenda est: que perducit ad deum: et si-
 ne qua quodlibet aliud donum dei non per-
 ducit ad eum.

Ubi s.

Ibidem.
 Roma. 5

j. Cor. 13.

Gal. 5

Jaco. 2

Liber

Qua ratione donum dei dicat spiritus sanctus.
Capitulum XIX.

A et hoc pbandū est: dei donū dictū esse in sacris litteris spūm sanctū. Si et hoc expectat: habemus in euāgelio Joh. 7. p̄m iohem: dñi iesu xpi vba dicētis. Si q̄s sitit veniat ad me et bibat. Qui credit in me sicut dicit scriptura: flumina de ventre eius fluent aque viue. Porro euāgelista secutus adiūxit Ibidem. I. Cor. 10. hōca autē dixit de spū quē accepturi erant credentes in eū. Un dicit etiā paulus ap̄lus. Et om̄s vnū spūm potauimus. Utrū autē donum dei sit appellata aqua ista: q̄d et spū sanctus: b̄ querit. Sed sicut hic inuenimus hanc aquā spū sanctū esse: ita inuenimus alibi in ipso euāgelio: hanc aquā donū dei appellatā. Naz dñs idem qm̄ cū muliere samaritana ad puteū loquebat: cui dixerat. Da mihi bibere: cum illa dixisset q̄ iudei nō contunt samaritanis. Rñ dicit iesus et dixit ei. Si scires donū dei: et quis est qui dicit tibi: da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo: et dedisset tibi aquā viuam. Dixit ei mulier. Dñe neq̄ in quo haurias habes: et puteus altus est. vñ ergo habes aquā viuam tē. Respondit iesus et dixit ei. Omnis q̄ biberit ex hac aqua sitiet itez. Qui autē biberit ex aqua quā ego dabo ei: nō sitiet in eternum sed aqua quā ego dabo ei: fiet in eo fons aque salētis in vitam eternā. Quia ergo hec aqua viuā: sicut euāgelista exposuit: spūs est scūs p̄culdubio spūs donū dei est. De quo hic dñs ait. Si scires donū dei: et quis est qui dicit tibi: da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquā viuam. Nam q̄d ibi ait. Flumina de ventre eius fluēt aque viue: hoc isto loco. Fiet in eo inquit fons aque salientis in vitam eternā. Paulus quoq̄ ap̄lus. Unicusq̄ inquit nostrū data est gratia s̄m mensurā donationis christi. Atq̄ vt donationē christi spiritū sanctū consideret: secut⁹ adiūxit. Propter q̄d diē. Ascēdit in altū captiuauit captiuitatē: dedit dona hominib⁹. Notissimū est autē dñm iesum cū post resurrectionem a mortuis ascēdisset in celum: dedisse spūm sanctū: quo impleti qui crediderūt: linguis om̄ gentium loquebant. Nec moueat q̄ ait dona nō donum. Id em̄ testimoniū ex psalmo posuit. Hoc autē in psalmo ita legitur. Ascendisti in altū: captiuasti captiuitatē: accepisti dona in hominibus. Sic em̄ plures codices habēt: et maxime greci: et ex hebreo sic interpretatum habemus. Dona itaq̄ dixit ap̄lus: quē admodū p̄pheta: nō donū. Sed cū p̄pheta dixerit: accepisti in hominibus: ap̄lus maluit dicere: dedit dona ho-

minibus: vt ex vtroq̄: s̄. verbo vno p̄phético apostolico altero: quia in vtroq̄ ē diuini sermonis auctoritas: sensus plenissimus redderetur. Utrūq̄ em̄ vtz est: et q̄ dedit hoibus: et quia accepit in hoibus. Dedit hoib⁹ tanq̄ caput mēbris suis. Accepit in hominibus idē ipse vtrūq̄ in mēbris suis: propter q̄ mēbra sua clamauit de celo: Saule saule q̄d me p̄sequeris. Et quib⁹ mēbris suis ait. Q̄d vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis. Ipse ergo christus et dedit de celo: et accepit in terra. Porro autē dona ob hoc ambo dixerūt: et p̄pheta et ap̄lus quia p̄ donū q̄d est spūs scūs: in cōmune omnibus mēbris christi multa dona que sunt q̄busq̄ pp̄ria diuidunt. Nō em̄ singuli quiq̄ habēt om̄ia: sed hi illa: et alij alia: quibus ip̄m donum a quo cuiq̄ pp̄ria diuidunt oēs habeant. id est spū scū. Nam et alibi cū multa dona cōmemorasset. Om̄ia inq̄t hec opat vñ atq̄ idem spūs. ritus: diuidens pp̄ria vnicuiq̄: put vult. Q̄d verbū et in epistola que ad hebreos ē inuenit vbi scriptū est. Attestante deo signis et ostētis et varijs virtutibus: et spū sancti diffinitionibus. Et hic cum dixisset. Ascendit in altum captiuauit captiuitatem: dedit dona hominibus: Quā autē ascendit air: quid est nisi quia et descendit in inferiores ptes terre: Qui descendit ipse est et qui ascendit sup om̄es celos vt adiret om̄ia. Et ipse dedit quosdam: quidē apostolos: quosdam autē p̄phetas: quosdā vero euāgelistas: quosdā autē pastores et doctores. Ecce quare dicta sunt om̄ia dona: quia sicut alibi dicit. Nunquid om̄es apostoli: nunquid om̄es p̄phete tē. Hic autē adiūxit. Ad summationem sanctorū in opus ministerij: in edificationem corporis christi. Hec est domus que sicut psalmus canit: edificatur post captiuitatem: qm̄ qui sunt a diabolo cruti: a quo captiui tenebant: de his edificat dom⁹ christi: que domus appellat ecclesia. Hanc autē captiuitatem ipse captiuauit: qui diabolū vicit. Et ne illa que futura erant sancti capitis membra in eternum supplicium secum traheret: eum iusticie prius: deinde potentie vinculis alligauit. Ipse itaq̄ diabolus est appellata captiuitas: quem captiuauit qui ascendit in altum et dedit dona hominibus: vel accepit in hominibus. Petrus autem apostolus sicut in eo libro canonico legit: vbi scripti sunt act⁹ ap̄loꝝ loquens de christo: commotis corde iudeis et dicentibus. Quid ergo faciemus fratres mō strate nobis: dixit ad eos. Agite penitentiez baptisec vnusquisq̄ vestrum in nomine iesu christi in remissionē pctōꝝ: et accipietis donuz

spūsancti. Itēq; in eodē libro legit: simonem magū apostolis dare voluisse pecunias: vt ab eis acciperet potestātē q; p impositionē manū eius daret spūsanctus. Lūi petrus idem. Pe-
Act. 8. cunia inquit tua tecū sit in pditionē: q; donuz dei estimasti te p pecunias possidere. Et alio eiusdem libri loco: cuz petrus cornelio ⁊ eis q cū eo fuerant loqueret: annūcians ⁊ pdicans xp̄m: ait scriptura. Adhuc loquēte petro ver-
Ibidē. 10. ba hec: cecidit spūsanctus sup omnes q audie- bant verbū: ⁊ obstupuerūt q; ex circūcisione si- deles simul cū petro venerāt: q; ⁊ in natiōes donū spūsancti effusum est. Audiebant em il- los loquētes linguis: ⁊ magnificantes deum: de quo factō suo q; incircūcisos baptizauerat quia pūsq; baptizarent: vt nodū q̄stionis hu- ius auferret: in eos venerat spūsanctus. Lū petrus postea redderet rōnem fratribus qui erant hierosolymis: ⁊ hac re audita mouebāt ait post cetera. Lū cepisset aut loqui ad illos: cecidit spūsanctus in illos sicut ⁊ in nos in ini-
Ibidē. 11. tio. Memoratusq; sum vbi dñi sicut dicebat: q; iohes qdem baptizauit aqua: vos autē ba-
Ibidem. ptizabimini spūsancto. Si igit equale do- nū dedit illis: sicut ⁊ nobis q credidimus i do- minū iesuz xp̄m: ego q; erā q; possē phibere deū nō dare illis spūsanctum? Et multa alia sunt testimonia scripturarū: que p̄corditer at- testant donū dei esse spūsanctū: in quantuz dat eis q; p eum diligit deum. Sed nimis lon- gū est cuncta colligere: ⁊ quid eis satis est: q; bus hec que diximus satis nō sunt? Sane aut monendi sunt quāquidē donū dei iam vidēt dictum spūsanctū: vt cū audiūt donū spū- sancti: illud genus locutionis agnoscat: qd di- ctū est in expoliatiōe corporis carnis. Sicut ei corpus carnis nihil est aliud q; caro: sic donuz spūsancti nihil aliud est q; spūsanctus. In tā- tum ergo donū dei est: in quantū dat eis qbus dat. Apud se autē deus est ⁊ si nemini det: q; deus erat patri ⁊ filio coeternus anteq; cuiq; daret. Nec q; illi dant ipse dat: ideo minor est illis. Ita em sicut donū dei dat: etiā seipm dat deus. Non em dici potest nō esse sue potestatis de quo dictū est. Spūs vbi vult spirat. Et illd apostolicū qd iam supra cōmemorauī. Quia
Iob. 3. hec opatur vn⁹ atq; idem spūs: diuidens p-
I. Cor. 12. pria vnicuiq; put vult. Non est illic pditio da- ti: ⁊ dñatio dantium: sed p̄cordia dati ⁊ donā- tiū. Quapropter si sancta scriptura p̄clamat. Deus charitas est: illa que ex deo est: ⁊ in no-
I. Iob. 4. bis id agit vt in deo maneamus: ⁊ ipse in nob; dit nobis: ipse spūs ei⁹ est: deus charitas. De-

inde si in donis dei nihil maius est charitate: ⁊ nullum est maius donū dei q; spūscūs: quid cōsequētius q; vt ipse sit charitas: que dicitur ⁊ deus ⁊ ex deo? Et si charitas qua pater dili- git filium: ⁊ patrē diligit filius: ineffabiliter cō- munionē demonstrat amborū: qd cōuenien- tius q; vt ille dicat charitas pprie: q; spūs ē cō- munitis amobus? Hoc em san⁹ credit vel in- telligit: vt nō solus spūscūs charitas sit in il- la trinitate: sed nō frustra pprie charitas nun- cupe: propter illa que dicta sunt. Sicut nō so- lus est in illa trinitate: vel spūs vel sanct⁹: q; ⁊ pater spūs: ⁊ filius spūs: ⁊ pater sanctus ⁊ fili⁹ sanctus: qd nō ambigit pietas: ⁊ tñ iste nō fru- stra pprie dicit spūscūs. Quia em est cōis amobus. id vocat ipse pprie qd ambo com- muniter. Alioqn si in illa trinitate solus spū- sanctus est charitas: profecto ⁊ filius nō soli⁹ patris: verumetiam spiritus sancti filius inue- nitur. Ita enim locis innumerabilibus dicit ⁊ legitur: filius vnigenitus dei patris: vt tamē ⁊ illd verum sit quod apostolus ait de deo pa- tre. Qui eruit nos de potestate tenebrarum: ⁊ transtulit in regnū filij charitatis sue. Nō di-
Lolo. 1 xit: filij sui: quod si diceret verissime diceret: que admodum quia sepe dixit verissime dixit: sed ait: filij charitatis sue. Filius g; est etiā spi- ritus sancti: si non est in illa trinitate charitas: nisi spiritus sanctus. Quod si absurdissimum est: restat vt non solus ibi sit charitas spiritus sanctus: sed propter illa de quibus satis disse- rui pprie sic vocetur. Quod autem dictum est. Filij charitatis sue: nihil aliud intelligat q; filij sui dilecti: q; filij sui postremo substantie sue. Charitas quippe patris que in natura ei⁹ est ineffabiliter simplici: nihil est aliud q; eius ipsa natura atq; substātia: vt sepe iam dixim⁹: ⁊ sepe iterare nō piger. Ac per hoc filius cha- ritatis eius nullus est alius: q; qui de substan- tia eius est genitus.

Contra eos qui vnigenitum dei nō pater- ne nature: sed voluntatis filium esse dixerūt.
Uo circa ri. La. XX
q denda est dialectica eunomiā: a quo eunomiani heretici exorti sunt. Qui cum non potuisset intelligere: nec credere voluisset vnigenitum dei verbuz per quod facta sunt omnia: filium dei esse natu- ra: hoc est de substantia patris genitum: non nature vel substantie sue siue essentie dixit eē filium: sed filium voluntatis dei: accidentem scz deo: volēs asserere volūtātē qua gigneret filiū: vicz: quia nos aliqd aliqñ volum⁹ quod antea non volebamus: quasi nō propter ista

Lolo. 1

Ubi. 5

Iob. 1

Libe

mutabilis stelligat nostra natura: qđ absit vt
in deo esse credamus. Neq; em̄ ob aliud scri-
Proi. 13 ptū est. Multe cogitationes in corde viri: cō-
siliū aut̄ dñi manet in eternuz: nisi vt intelli-
gamus siue credamus: sicut eterñū deum: ita
eternū eius esse p̄siliū: ac p̄ hoc imutabile si-
cut ipse est. Qđ aut̄ de cogitationib⁹: h̄ etiā d̄
volūtatis verissime dici pōt. Multe volun-
tates in corde viri: volūtas aut̄ dñi manet in
eternū. Quidā ne filiū p̄siliū vel volūtatis dei
dicerent vnigenitū verbū: ip̄m p̄siliū seu vo-
luntatē patris idem verbū esse dixerūt. Sed
melius quantū estimo dicit̄ p̄siliū de p̄silio:
et voluntas de voluntate: sicut substantia de
substantia: sapientia de sapientia: ne absurdū
tate illa quā refellimus filius dicat̄ patrē face-
re sapientē vel volentē: si nō habet pater in s̄b-
stantia sua consiliū vel voluntatē. Acute sane
qđam respondit heretico verfutissime inter-
roganti: vtz deus filiū volens an nolens ge-
nerit: vt si diceret nolens: absurdissima dei
miseria sequerē. Si aut̄ volens: p̄tinuo qđ in-
tendebat velut inuicta rōne p̄cluderet: nō na-
ture esse filiū: sed volūtatis. At ille vigilan-
sime vicissim quesitit ab eo: vtrū deus pater
volens an nolens sit deus: vt si respōderet no-
lens sequerē illa miseria quā de deo credere
magna insania est. Si aut̄ diceret volens: r̄-
dederē ei: ergo et ipse deus est sua volūtate: nō
natura. Quid ḡ restabat nisi vt obmutesceret
et sua interrogatione obligatū insolubili vni-
culo se videret. Sed volūtas dei si et p̄prie di-
cenda est aliqua in trinitate p̄sona magis hoc
nomen sp̄sancto cōpetit: sicut charitas. Nā
quid est aliud charitas q̄ volūtas. Vtideo me
de sp̄sancto in hoc libro fm̄ scripturas sc̄tas
disputasse: qđ fidelibus sufficit scientibus deū
esse sp̄m̄sanctū: nec alterius substantie: nec
minorē q̄ est pater et filius: qđ in sup̄ioribus li-
bris fm̄ easdem scripturas verū etiam docui-
mus. De creatura etiā quā fecit deus q̄ntum
valuimus admonuimus eos qđ ratione de re-
Ro. 13 bus talibus poscūt vt inuisibilia eius p̄ es que
facta sunt: sicut possent intellecta p̄spicerent:
et maxime p̄ rōnalē vel intellectuālē creaturā
que facta est ad imaginē dei: p̄ quā velut p̄spe-
culum q̄ntū possent trinitatē cernerent deum
in nostra memoria: intelligentia: voluntate.
Que tria in sua mente naturaliter diuinitus
instituta quisq; viuaciter perspicit: et q̄ma-
gnū sit in ea: vñ potest etiā sempiterna imuta-
bilisq; natura recolli: conspici: amplecti: cupi-
sci: reminisci p̄ memoriā: intuei p̄ intelligen-
tiā: amplecti p̄ dilectionē: p̄fecto reperit illi

summe trinitatis imaginē. Ad quā summā tri-
nitatē remuniscendā: videndā: diligendā: vt
eam recordei: eam p̄templei: ea delectei: to-
tū debet referre qđ viuūt. Verū ne hanc ima-
ginē ab eadem trinitate factā et suo vitio in de-
terius cōmutatā: ita eidem trinitati oī modo
existimet similē: h̄ potius in qualicūq; ista simi-
tudine: magnā quoq; dissimilitudinē cernat:
q̄ntū esse satis videbat̄ admonui.

De similitudinibus trinitatis diuine que in
natura mētis ad imaginē dei facte reperiri vt
cūq; potuerūt. **Capitulum XXI.**

Inc deū patrē et deum filiū: id est deū
genitorē qui omnia que substantiali-
ter habet in coeterno sibi verbo suo
dixit quodāmodo: et ip̄m verbum eius deus qđ
nec plus nec minus aliquid habet: etiam ipse
substantialiter qđ est in illo qui verbum nō
mendaciter: sed veraciter genuit: quā dmo-
dū potui: nō vt illud iam facie ad faciem: sed
p̄ hanc similitudinē in enigmate quātulūcūq;
cōiiciendo viderē in memoria et intelligentia
mentis nostre significare curauit: memorie tri-
buens omne qđ scimus: etiam si nō inde cogi-
temus: intelligentie vō p̄prio quodāmodo cogi-
tationis informationē. Cogitando em̄ qđ ve-
rum inuenimus: hoc maxime intelligere dici-
mur: et hoc qđdem in memoria rursus relinqui-
mus. Sed illa est abstrusio: p̄funditas nostre
memorie: vbi hoc etiam p̄mū cuz cogitarem⁹
inuenimus: et gignit̄ intamū verbū qđ nullius
lingue stranāq; scientia de scientia: et visio de
visione: et intelligentia que apparet in cogita-
tione de intelligentia que in memoria iam su-
erat sed latebat: qđ et ipsa cogitatio q̄ndam
suam memoriā nisi haberet nō reuerteret ad
ea que in memoria reliquerat: cū alia cogita-
ret. De spiritu asit sancto nihil in hoc enigma-
te qđ ei simile viderē ostendi: nisi volūtatem
nostram vel amorē: seu dilectionē que valen-
tior est voluntas: qm̄ voluntas nostra que no-
bis naturaliter inest: sicut ei res adiacuerit vt
occurrerint q̄bus allicimur aut offendimur:
ita varias affectiones habet. Quid ḡ est: Nā
qđ dicturi sumus voluntatē nostrā: qm̄ recta ē
nescire qđ appetat: qđ euitet: Porro si scit: p̄-
fecto inest ei sua qđdā scia q̄ sine mēoria et intel-
ligentia esse nō possit: An vō audiēdus est qđ
p̄ia dicens. Charitatē nescire qđ agat: qđ non
agit perperā? Sicut ḡ inest intelligentia: inest
dilectio illi mēorie p̄ncipali in qua inuenimus
patū et reconditū ad qđ cogitando possum⁹ p̄-
uenire: qđ et duo ista iuenim⁹ ibi: qm̄ nos cogi-
tādo iuenim⁹ et intelligere aliqd et amare qđ ibi

erant: et quoniam inde non cogitabamus: et sicut inest memoria: inest dilectio huic intelligentie que cogitatione format: quod verbum verum sine vilius gentis lingua intus dicimus: quoniam quod nouimus dicimus: nam nisi reminiscendo non redit ad aliquid: et nisi amando redire non curat nostre cogitationis intuitus: ita dilectio que visionem in memoria constituit: et visionem cogitationis in forma quasi parentem prolemque coniungit: nisi haberet appetendi scientiam: que sine memoria et intelligentia non potest esse: quid recte diligeret ignoraret.

Tria que sunt in imagine dei: id est memoria intellectus et amor vnius esse persone: quia hoc non est ei esse quod hec habere. Cap. XXII.

Trium hec que in vna sunt persona: sicut est homo: potest nobis quispiam dicere. Tria ista memoria: intellectus et amor: mea sunt non sua: nec sibi nec mihi agunt: quod agunt imo ego per illa. Ego enim me memini per memoriam: intelligo per intelligentiam: amo per amorem et quoniam ad memoriam meam aciem cogitationis aduerto: ac sic in corde meo dico quod scio: verbumque verum de scientia mea significat: vtrumque meum est et scientia vtrumque et verbum: Ego enim scio: ego dico in meo corde quod scio: et quoniam in memoria mea cogitando inuenio: iam me intelligere: iam me amare aliquid que intellectus et amor ibi erant: et antequam inde cogitarem: intellectum meum et amorem meum inuenio in memoria mea: quo ego intelligo: ego amo non ipsa. Item quoniam cogitatio mea memor est: et vult redire ad ea que in memoria liquerunt: eaque intellecta respicere: atque interdum dicere mea memoria memor est: et mea vult voluntate non sua. Item quoque amor meus cum meminit atque intelligit quid appetere debeat quid vitare: per meam non per suam memoriam meminit: et per intelligentiam meam non per suam quicquid intelligenter amat intelligit. Quod breuiter dici potest. Ego per omnia tria illa memini: ego intelligo: ego diligo: que nec memoria sum: nec intelligentia: nec dilectio: sed hec habeo. Ista ergo dici possunt ab vna persona que habet haec tria: non ipsa est hec tria: In illius vero summe simplicitate nature que deus est: quis vnus sit deus: tres tamen persone sunt: pater et filius et spiritus sanctus. Aliud est itaque trinitas res ipsa: aliud imago trinitatis in re alia: propter quam imaginem simul et illud in quo sunt hec tria imago dicitur: sicut imago dicitur simul et tabula et quod in ea pictum est: sed propter picturam que in ea est: simul et tabula nomine imaginis appellatur.

Quia vera in dei trinitate vnitas et quia vera in eiusdem vnitate sit trinitas. Cap. XXIII.

Erum illa summa trinitate que incopabiliter rebus omnibus auccellit: tanta est inseparabilitas: ut cum trinitas hominum non possit dici vnus homo: in illa vnus deus et dicatur et sit: nec in vno deo sit illa trinitas: sicut vnus deus. Nec rursus quemadmodum ista imago quod est homo habet illa tria vna persona est: ita illa est trinitas sed tres persone sunt: pater filius: et filius: et spiritus patris et filii. Quis enim memoria hominis: et maxime illa quam peccata non habet: id est qua res intelligibiles ita continentur ut non in eam per sensus corporis venerint: habeat per modulum suum in hac imagine trinitatis incopabiliter quidem impariter: sed tamen qualitercumque similitudinem patris. Itemque intelligentiam hominis que per intentionem cogitationis inde format: quoniam quod scitur dicitur: et nullius lingue cordis verbum est: habeat in sua magna disparitate nonnullam similitudinem filii: et amor hominis de scientia procedens et memoriam intelligentiamque coniungens: tanquam parenti: prolique comitibus: vni nec parens intelligit esse: nec proles habeat in hac imagine aliquam licet valde imparem similitudinem spiritus sancti: non tamen sicut in ista imagine trinitatis: non hec tria vnus homo: sed vnius hominis sunt: ita in ipsa summa trinitate cuius hec imago est: vnus dei sunt illa tria: sed vnus deus est: et tres sunt ille non vna persona: quod sane mirabiliter ineffabile est: vel ineffabiliter mirabile cum sit vna persona hec imago trinitatis: ipsa vero summa trinitas tres persone sunt: inseparabilior est illa trinitas personarum trium: quam hec vnius. Illa que per naturam diuinitatis siue id melius dicitur deitatis quod est: hoc est atque incommutabiliter inter se ac se equalis est. Nec aliqui non fuit aut aliter fuit: nec aliqui non erit: aut aliter erit. Ista vero tria que sunt in impari imagine: et si non locis quoniam non sunt corpora: tamen inter se nunc in ista vita magnitudinibus separantur. Nec enim quia moles nulle ibi sunt: ideo non videmus in alio maiorem esse memoriam quam intelligentiam. In alio autem e contra: in alio duo hec amoris magnitudine superari: siue sint ipsa duo inter se equalia siue non sint: atque ita a singulis bina: et binis singula: et a singulis singula: a maioribus minorum vincuntur: et quoniam inter se equalia fuerint ab omni languore sanata: nec tunc equaliter rei natura immutabili: ea res que per gratiam non mutabitur: non equaliter creatura creatori: etiam quoniam ab omni languore sanabitur. Sed hanc non solum in corporelem: verum etiam summe inseparabilem vereque immutabilem trinitatem cum venerit visio que facie ad faciem

Liber

re promittit nobis multo clarius certiusque videmus: quod nunc eius imaginem: quod nos sumus: per quod tamen speculum et in quo enigmate qui vident sic in hac vita videre concessum est: non illi sunt qui ea quod digessimus commendauimus in sua mente conspiciunt: sed illi qui ea tanquam imaginem vident: ut possint ad eum cuius imago est quomocumque referre quod vident et per imaginem quam conspiciendo vident etiam illud videre coniunctendo: quoniam non

Ibidem dum patet facie ad faciem. Non enim agit apertus: videmus nunc speculum: sed videmus nunc per speculum

De his que natura mentis subtiliter intuetur et ea imaginem dei esse non sentiunt. Cap. XXIII

Qui ergo vident suam mentem quomodo videntur: et in ea trinitate istam de qua multis modis ut potui disputavi: nec tamen ea credunt vel intelligunt esse imaginem dei speculum quidem vident: sed usque adeo non vident per speculum eum qui est per speculum nunc videndus: ut nec ipsum speculum quod vident sciant esse speculum: id est imaginem. Quod si scirent fortassis et eum cuius est hoc speculum: per hoc querendum: et per hoc utcumque interim videndum esse sentirent: fide non ficta corde mundante ut facie ad faciem possit videri: qui per speculum nunc videtur. Quis fide cordium mundatrice contempra: quod agunt intelligendo que de natura mentis humane subtilissime disputantur nisi ut ipsa quoque intelligentia sua teste daretur. In qua utique non laboraret: et vir ad certum aliquid quod puenirent: nisi penalibus tenebris inuoluti honorati corpore corruptibili quod aggrauat animam. Quo tandem merito inflicto malo isto nisi peccati. Unde tanti mali magnitudine admoniti sequi deberent agnum qui tollit peccata mundi.

Sap. 9.

Et beatos faciet fides recta etiam eos qui de naturis incorporeis nequeunt disputare. Cap. XXV

A Deum namque pertinentes etiam longe istis ingenio tardiores: quoniam sine huius vite resoluuntur a corpore: ius in eis retinendis non habent inuide potestates. Quas ille agnus sine ulla ab eis peccati debito occisus non potentia potestatis priusquam iusticia sanguinis vicit. Proinde liberi a diaboli potestate suscipiuntur ab angelis sanctis a malis omnibus liberati: per mediatorum dei et hominum: hominem iesum christum quoniam consonantibus diuinis scripturis: et veteribus et nouis: et per quas prenucciatus: et per quas annuciatus est christus: non est aliud nomen sub celo: in quo oportet homines saluos fieri. Constituantur autem purgati ab omni contagione corruptionis: in placidis sedibus: donec recipiant corpora sua sed iam incorruptibilia que solum non onerent: hoc enim placuit optimo et sapientissimo

1. Thi. 2.

Act. 4.

mo creatori ut spiritus hominis deo pie subditur: habeat feliciter subditum corpus: et sine fine permaneat ipsa felicitas. Inbiverunt autem sine ulla difficultate videbimus: ea que clarissima et certissima perfruemur. Nec aliquid querimus mente ratiocinantem sed contemplantem cernemus quare non sit filius spiritus sanctus: cum de patre procedat. In illa luce: nulla erit questio: hic vero ipsa experientia tam mihi apparuit esse difficilis: quod et illis qui hec diligenter atque intelligenter legent perculdubio sibi apparebit: ut cum me in secundo huius operis libro alio loco inde dicturum esse promiserim: quotienscumque in ea creatura que nos sumus aliquid illi rei sile ostendere volui: qualecumque eloquiū meū sufficiens elocutio secuta non fuerit: quibus et in ipso intellectu conatum me senseri magis habuisse quam effectum: et in vna quidem persona quod est homo inuenisse imaginem summe illius trinitatis: et in re mutabili tria illa ut facilius intelligi possent: etiam per temporalia interualla maxime in libro nono monstrare voluisse. Sed tria vni persone non sic humana possit intentio: tribus illis personis conuenire potuerunt: sicut in hoc libro quintodecimo demonstrauimus

Interualla temporum diuine trinitatis nulla sunt. Capitulum XXVI

D E inde in illa summa trinitate que deus est interualla temporum nulla sunt: per que possit ostendi aut saltem requiri: vtrum prius de patre natus sit filius: et postea de ambobus processerit spiritus sanctus: quoniam scriptura sancta spiritum eum dicit amborum. Ipse est enim de quo dicit apertus. Quoniam enim estis filii dei misit deus spiritum filii sui in corda vestra. Et ipse est de quo dicit idem filius. Non enim vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Et multis alijs diuinorum eloquiorum testimonijs comprobatur patris et filij esse spiritum qui proprie dicitur in trinitate spiritus sanctus. De quo item dicit ipse filius. Quoniam ego mittam vobis patrem. Et alio loco. Quoniam mittet pater in nomine meo. De utroque autem procedere sic docet: quoniam ipse filius ait. de patre procedit. Et cum resurrexisset a mortuis et apparuisset discipulis suis: in suspirio ait. Accipite spiritum sanctum: ut eum etiam de se procedere ostenderet. Et ipsa est virtus que de ipso exibat (sic legitur in euangelio) et sanabat omnes. Quid ergo fuit cause ut per resurrectionem suam: et in terra prius daret: et de celo postea mitteret spiritum sanctum: hoc ego existimo: quoniam per ipsum donum diffunditur caritas in cordibus nostris: qua diligimus deum et proximum: secundum duo illa precepta: in quibus tota lex pendet et prophete. Hoc significans dominus Iesus: bis de deo spiritum sanctum: semel in terra propter dilectionem per proximi: et iterum de celo propter dilectionem dei. Et

Gal. 4.

Abat. 10.

Joh. 15.

Ibid. 14.

Ibid. 15.

Ibid. 20.

Luc. 6.

Abat. 22.

si forte alia ratio reddat de spūscō bis dato:
 Job. 20. eundē spūscm̄ datū: cū insufflasset iesus: d̄ q̄
 Abat. 28. mox ait. Ite baptisate gētes i noīe patris ⁊ fi-
 lij ⁊ spūsc̄i: vbi maxime cōmendat hec trini-
 tas ambigere nō debem⁹. Ipe ē igit̄ qui d̄ ce-
 lo etiā datus est die pētecostes. i. post dies de-
 cē postq̄ dñs ascendit in celū. Quō ergo de⁹
 non est q̄ dat spūscm̄. Immo q̄rus de⁹ est q̄
 Act. 8. dat deū. Necq̄ em̄ aliq̄s discipuloꝝ ei⁹ dedit spi-
 ritūscm̄. Orabat̄ q̄ppe vt veniret i eos q̄bus
 Ibidem. manū imponebat: nō ipi eum dabāt. Quē mo-
 rē in suis p̄positis etiā nūc seruat ecclia. Deni-
 q̄ ⁊ simon magus offerēs aplis pecuniā non
 ait: date ⁊ mihi hanc p̄tatem vt dem spūscm̄
 sed cuiq̄q̄ inq̄t imposuero man⁹ accipiat spi-
 ritūscm̄. Quia neq̄ scriptura sup̄ dixerat: vi-
 dens aut̄ simon q̄ apli darent spūscm̄. s̄ dixit
 rat: videns aut̄ q̄ p̄ impositōz manū aploꝝ
 dare spūsc̄tū. Propter hoc ⁊ dñs ipe iesus
 spūscm̄: nō solū dedit vt deus. sed etiā acce-
 pit vt hō: propterea dicit̄ est plen⁹ gratia. Et
 manifesti⁹ de illo scriptū est in actibus aploꝝ
 Qm̄ vixit eū de spūscō. Non vtiq̄ oleo visi-
 bilit: sed dono grē: qd̄ visibili significat̄ ynguē-
 to q̄ baptisatos yngit ecclia. Nec sane tūc vni-
 crus est xp̄s spūscō: qm̄ sup̄ eum baptisatū ve-
 lut colūba d̄scēdit. Tunc em̄ corp⁹ suū. i. ecclia
 am̄ suā p̄figurare dignat̄ est: i. q̄ p̄cipue bap-
 tisi accipiūt spūscm̄. Sed ista m̄stica ⁊ inui-
 sibili vncōe tūc intelligēdus ē vncō: qm̄ ver-
 bū dei caro factū ē. i. qm̄ humana natura sine
 vllis p̄cedentib⁹ bonoꝝ operū meritis dei x̄-
 bo est in vtero virginis copulata: ita vt cū il-
 lo fieret vna p̄sona: ob hoc em̄ p̄temur natū
 de spūscō: ⁊ virgine maria. Absurdissimuz ē
 em̄ vt credam⁹ cum cū iaz triginta esset ano-
 rum (eius em̄ etatis a Joanne baptisat⁹ est)
 accepisse spūscm̄: sed venisse illū ad bap-
 tisma: sicut sine vllō omnino p̄ctō. ita nō sine spi-
 ritūscō. Si em̄ de famulo eius ⁊ p̄cursore ip̄o
 Luce. 1. Joanne scriptū est. Spūscō replebit̄ iam in-
 de ab vtero matris sue: qm̄ q̄uis seminat⁹ a
 patre: tū spiritūscm̄ in vtero format⁹ accepit
 quid de hōie xp̄o intelligendū est vel creden-
 dū cui⁹ carnis ip̄a cōceptio nō carnal̄ s̄ spirita-
 Act. 2. lis fuit? In eo etiā q̄ de illo scriptū ē: q̄ acce-
 perit a patre p̄missionez spūsc̄i ⁊ effuderit:
 vtraq̄ natura mōstrata est: ⁊ hūana. s̄ ⁊ diuina
 accepit q̄ppe vt hō: effudit vt de⁹. Nos aut̄ ac-
 cipe qd̄ hoc donū possumus pro modulo nos-
 tro: effundere aut̄ sup̄ alios non vtiq̄ possu-
 mus: s̄ vt hoc fiat: deum̄ super eos a quo h̄ id
 efficit̄ inuocamus. Nunquid ergo possumus
 querere. vtrum iam p̄cellerat de patre spiri-

tus sanctus quando natus est filius: an nō dū
 p̄cellerat: ⁊ illo nato de vtroq̄ processit vbi
 nulla sunt tempa: sicut potuim⁹ querere vbi
 inuenimus tempa: voluntatem prius de hūa-
 na mente p̄cedere. vt querat̄ q̄ inuentū pro-
 les vocet̄: qua iam parta seu genita volūtas
 illa p̄ficiat̄. eo sine requiescēs: vt qui fuerat ap-
 petitus querētis sit amoz fructis. q̄ iā de vtro-
 q̄. i. de gignente mente: ⁊ de genita notione
 tanq̄ de parente a c̄ple p̄cedat. Non possūt
 p̄sus ista ibi queri vbi nihil ex tempe inchoa-
 tur. vt cōsequenti perficiatur in tempe. Qua
 propter qui pōt̄ intelligere sine tpe p̄cessionez
 nem filij de p̄re: intelligat sine tpe p̄cessionez
 spūsc̄i de vtroq̄. Et q̄ pōt̄ intelligere i eo qd̄
 ait fili⁹: sicut habet pater vitā in semetip̄o: nō
 sine vita existētī iā filio vitā dedisse. s̄ ita eū si-
 ne tpe genuisse. vt vitā quā pater filio gignē-
 do dedit: coeterna sit vite patris q̄ dedit. intel-
 ligat. sicut habet pater in semetip̄o. vt d̄ illo
 p̄cedat spūsc̄tū. sic dedisse filio vt de illo p̄-
 cedat spūsc̄tū ⁊ vtrūq̄ sine tpe. atq̄ ita dicit̄ Job. 15.
 spūscm̄ d̄ p̄re p̄cedere: vt intelligat̄. q̄ etiā p̄-
 cedit d̄ filio: de p̄re esse ⁊ filio. Si em̄ qc̄quid
 habet de patre habet filius. de patre h̄z vtiq̄
 vt de illo p̄cedat spūsc̄tū. s̄ nulla ibi tempa
 cogitent̄ que habent prius ⁊ posterius: q̄ om-
 nino nulla ibi sunt. Quō ergo nō absurdissi-
 me fili⁹ diceret̄ amboꝝ. cum sicut filio p̄stat̄ ef-
 sentiā sine initio temporis. sine vlla mutabili-
 tate nature de p̄re generatio. ita spūscō p̄-
 stet essentiā sine initio t̄pis: sine vlla mutabili-
 tate nature de vtroq̄ p̄cessio. Ideo em̄ cum
 spūscm̄ genitū nō dicam⁹: dicere tū non au-
 demus ingenitū: ne in h̄ vocabulo vel duos
 patres in illa trinitate: vel duos q̄ non sunt d̄
 aliō quispiā suspicet̄. Pater em̄ solus nō est d̄
 aliō. ideo solus appellat̄ ingenitus. Non qd̄
 in scripturis. sed in cōsuetudine disputantiuz
 ⁊ de re tanta sermonē qualē valuerint p̄ferē-
 tiū. Filius aut̄ de patre natus est. ⁊ spūsc̄s
 de patre principaliter: ⁊ ip̄o sine vllō t̄pis in-
 ualldante: cōmuniter de vtroq̄ p̄cedit. Di-
 ceret̄ aut̄ filius patris ⁊ filij: si quod abhorret̄
 ab oim̄ sanozum sensibus eum ambo genuis-
 sent. Non igitur ab vtroq̄ est genitus: sed p̄-
 cedit ab vtroq̄ amboꝝ spiritus.

Quid quodam tempore ad p̄lm̄ disputa-
 tum sit de differentia generationis ⁊ p̄cessio-
 nis spiritus sancti. Caplm. XXVII.
 Erū q̄ in illa coeterna ⁊ equali ⁊ in-
 corporali ⁊ ineffabiliter immutabi-
 li atq̄ inseparabili trinitate: difficili-
 mum est generationem a p̄cessiōe distingue

Job. 1.

re: sufficiat interim eis q̄ extendi non valent in ampli^o id q̄d de hac re in sermone quodā p̄ ferendo ad aures p̄li xp̄iani dixim^o: dictūq̄ p̄scriptim^o. Inter cetera em̄ cum p̄ scripturā r̄ū sanctarū testimonia docuissim: de vtroq̄ p̄ cedere sp̄m̄ sc̄m̄. Si ḡ iquā r̄ d̄ patre r̄ de filio p̄cedit sp̄s sc̄t̄s: cur fili^o dixit: de p̄re p̄cedit cur putas nisi quēadmodū solet ad eū referre r̄ q̄d ip̄ius est de quo r̄ ip̄e est: Cū r̄ illud ē q̄d

Job. 15. ait. Ab ea doctrina nō est mea: sed eius q̄ memisit. Si ḡ hic intelligit̄ ei^o doctrina quā tū dixit nō suam sed patris q̄tō magis illic itel- ligendus est: r̄ de ip̄o p̄cedere sp̄s sc̄t̄s: vbi sic ait. De patre p̄cedit: vt nō diceret de me nō p̄cedit: A quo aut̄ h̄z fili^o vt sit de^o (Est em̄ de deo deus): ab illo habet vtiq̄ vt de illo eti- am p̄cedat sp̄s sc̄t̄s: ac p̄ hoc etiā sp̄s sc̄t̄s vt etiā de illo p̄cedat sic p̄cedit d̄ p̄re: ab ip̄o habet p̄re. Hic vtrūq̄ etiā illud intelligit̄ q̄tū a talibus quales nos sum^o intelligi p̄t: cur n̄ dicat̄ natus esse: sed poti^o p̄cedere sp̄s sc̄t̄s: q̄m̄ si r̄ ip̄e fili^o diceret: amboz vtiq̄ fili^o dice- ret: q̄d absurdissimū est: Fili^o quippe nullus ē duozū: nisi patris r̄ matris. Absit aut̄ vt inter deū patrē: r̄ deū filiū aliqd̄ tale suspicemur: qz nec filius hoīs simul ex matre r̄ p̄re p̄cedit: s̄z cum in matrē p̄cedit ex p̄re: non tunc p̄cedit ex m̄re: r̄ cum in hāc lucē p̄cedit ex matre: nō tunc p̄cedit ex p̄re. Sp̄s aut̄ sc̄t̄s nō de p̄re p̄cedit in filiū: r̄ de filio p̄cedit ad sacrificandā creaturā: s̄ simul de vtroq̄ p̄cedit q̄uis hoc fi- lio pater dederit: vt quēadmodū de se ita de illo q̄ procedat. Itēq̄ em̄ possum^o dicere q̄ n̄ sit vita sp̄s sc̄t̄s: cū vita pater: vita sit fili^o: ac

Job. 5. p̄ hoc sicut pater cū habeat vitā in semetipso: dedit r̄ filio vitā habere in semetipso: sic ei de- dit vitā p̄cedere de illo: sicut p̄cedit r̄ de ip̄o. Nec de illo sermone in hunc libz trāstuli: s̄ si delibus non infidelib^o loquēs. Uex si ad hāc imaginē p̄uēdā: r̄ ad vidēda ista q̄ vera sint q̄ in eoz̄ mente sunt: nec tria sic sunt vt tres p̄ sone sint: sed oīa tria hoīs sunt q̄ vna p̄sona ē minus idonei sunt: cur nō de illa sūma trinita- te que deus est credūt potius q̄d in sacris lit- teris inuenit̄: q̄z poscunt liquidissimā reddi- bi rationē: que ab humana mēte tarda sc̄z in- firmāq̄ non capiūt. Et certe cū incōcuisse cre- diderint scripturis sc̄tis tanq̄ veracissimis te- stibus agant orando r̄ querēdo r̄ bñ viuendo vt intelligāt: id ē vt q̄tū videri p̄t videatur mente q̄d tenet̄ fide. Quis hoc p̄hibeat: imo vero ad hoc quis nō hortet̄? Si aut̄ p̄pterea negandū putāt ista esse: qz ea non valēt cecis mentibus cernere: debēt r̄ illi q̄ ex natiuitate

sua ceci sunt: esse solē egare. Lux ergo lucet in tenebris. Si eā tenebre nō cōprehendūt illuminent̄ dei dono prius vt sint fideles: r̄ in- cipiāt esse lux in cōpatione infidelit̄. Ac p̄ hoc p̄misso fundamēto edificent̄ ad vidēda q̄ cre- dūt: r̄ aliq̄n possint videre. Sunt em̄ q̄ ita cre- dunt: vt videri iā oīno non possint. Non enī xp̄s iterū in cruce videndus ē. Sed nisi h̄ cre- dat̄ q̄d ita factū atq̄ visum est: vt futurū atq̄ videndū iam non speret̄: non puenit̄ ad xp̄m qualis sine fine videndus ē. Quātū vero attri- nct̄ ad illā sūmā: ineffabilē incorpale: immuta- bilēq̄ naturā p̄ intelligentiā vtrūq̄ cernēdāz nūq̄ se meli^o regēte dūtaxat fidei regula aci- es humane mentis exercet̄: q̄ in eo q̄ ip̄e hō i sua natura melius ceteris aīalib^o: melius eti- am ceteris aīe sue partib^o habet q̄d ē ip̄a mēs. Qui quidā rerum inuisibiliū tribut^o est visus: r̄ cui tanq̄ in loco supioze atq̄ interioze hono- rabiliter p̄sidente: iudicanda cīa nunciāt eti- am corporis sensus: r̄ qua nō est superior cui subdita regenda est nisi deus. Verum inter hec que multa iam dixi: r̄ nihil illi^o summe tri- nitatis ineffabilitate dignū me dixisse audeo profiteri: sed confiteri potius mirificatam scie- tiam eius ex me inualuisse: nec posse me ad il- lam. O tu aīa mea: vbi te eē sentis: vbi iaces vbi stas: donec ab eo qui propitius factus est oibus iniquitatibus tuis sanent̄ om̄es lāguo- res tui? Agnoscis te certe in illo esse stabulo: quo samaritanus ille p̄duxit euz̄ quē reperit̄ a multis latronibus inflicis vulneribus semi- uiuū. Et tū multa vera vidisti: nō his oculis q̄ bus vident̄ corpora colorata: sed eis p̄ quib^o orabat qui dicebat. Oculi mei videāt equita- tem. Itēmp̄ ergo multa vera vidisti: ea q̄ dis- creuisti ab hac luce qua tibi ea lucente vidisti attolle oculos in ip̄am lucem: r̄ eos in eam fi- ge si potes. Sic em̄ videbis quid distet natiui- tas verbi dei a processione doni dei: propter quod filius vnigenitus non de patre genituz̄ (alioquin frater eius esset) sed procedere di- xit spiritum sanctum. Unde cum sit commu- nio quedam consubstantialis patris r̄ filij am- bozū spiritus: non ambozū quod absit di- ctus est filius. Sed ad hoc dilucide perspicue q̄ cernendum: non potes ibi aciez figere: scio quia non potes. Verum dico: mihi dico: quid non possum scio. Ipsa tamen tibi ostendit in te tria illa: in quibus te summe ipsius q̄ fixis oculis contemplari nondum vales: imaginē trinitatis agnoscas. Ipsa ostendit tibi verbū verum esse in te: quando de sciētia tua gigni- tur: id est quando quod scim^o dicimus: q̄zuis

Job. 15.

Ibidēz. 7.

Job. 5.

Job. 5.

Ps. 138.

Ibidē. 10.

Luc. 10.

Ps. 16.

Job. 5.

nullius gentis lingua significantem vocem: vel pferam: vel cogitem: sed ex illo qd nouimus cogitatio nra formet: sitq; in acie cogitantis imago similima cogitatiois eius quaz memoria ptinebat ista duo scz velut parentez ac plem tertia volutate siue dilectoe iungen-
 te. Quā quidē voluntatē de cogitatioe pcedere: nemo em̄ vult q; oīno qd vl quale sit ne scit: non tm̄ esse cogitationis imaginē: z ideo quandā in hac re intelligibili natiuitatis z p-
 cessionis insinuari distantia: qm̄ nō hoc est cogitatione pspicere qd appetere: vel etiā pfrui voluntate: cernat discernatq; qui pōr. Porū
 sti z tu: quis non potu eris: neq; possis explicare sufficienti eloquio: qd inter nubila similitudinū corpaliū: que cogitationib; humanis occurfare nō desinunt vix vidisti. Sed illa lux que nō est qd tu: z hoc tibi ostendit aliud esse illas incorpeas similitudines corporū: z aliud esse verū: qd eis reprobatīs intelligentia con-
 tuemur: hec z alia similiter certa oculis tuis interiorib; lux illa monstrauit. Que igit; causa est cur acie fixa ipam videre nō possis: nisi vtiq; infirmitas? Et qd tibi eā fecit nisi iniquitas? Quis ergo sanat oēs languores tuos: nisi qui pprius sit oibus iniquitatibus tuis? Libū itaq; istū iam tandē aliqui precationē melius q; disputatione concludam.

Ps-102

Mat-28

Deut-6

Gal-4

Joh-14

Ibidē-5

Ps-104

Domine deus noster: credimus in te patrem: z filiū: z sp̄sctm̄. Neq; em̄ diceret veritas: Ire baptisate oēs gentes in noīe patris z filij z sp̄scti: nisi trinitas esses. Nec baptisari nos iuberes dñe deus in eius nomine qui nō est dñs deus. Neq; diceret; voce diuina
 Audis israel: dñs deus tu' deus vn' est: nisi trinitas ita esses vt vnus dñs de' esses: Et si tu deus pater ipē esses: z filius verbū tuum ihs christus ipse esses z donum vestrum spiritus sanctus: non legeremus in litteris veritatis.
 Absit deus filium suum: nec tu vnigenite dices de spiritu sancto. Quem mittet pater in nomine meo: z quem ego mittam vobis a patre. Ad hanc regulam fidei dirigēs intentionem meam quantū potui: quantum me posse fecisti: quesui te z desiderauī intellectu videre quod credidi: z multū disputaui z laboraui. Dñe deus meus: vna spes mea: et audi mē ne fatigatus nolim te querere: sed queraz faciem tuam semper ardentē. Tu da querēdi vires qui inuenire te fecisti: z magis magisq; inueniendi te spem dedisti. Loram te est firmitas z infirmitas mea. Illā serua: istaz sana. Loram te est scientia: z ignorantia mea. Ubi mihi aperuisti: suscipe intrantem. Ubi clausi

st: aperi pulsanti. Admīnerim tui: intelligā te: diligam te. Auge in me ista: donec me reformes ad integrum. Scio scriptum esse. In multiloquio non effugietur peccatum. Sed vtinam predicando verbum tuum: z laudando te tantummodo loquerer: non soluz fugerem peccatum: sed meritum bonum acquirerem: quamlibet multum sic loquerer. Neq; enim homo de te beatus: peccatum preciperet germano in fide filio suo: cui scripsit dicens: Predica verbum: in sta opportune: in oportune. Nunquid dicendum est istun non multum locutum: q; nō solum oportune: verū rictiam impo-rtune verbum tuū dñe nō tacebat: Sed ideo nō erat multū: quia tm̄ erat necessarium. Libera me deus a multiloquio qd patior: intus in anima mea misera in conspectu tuo: z confugientem ad misericordiam tuam. Non em̄ cogitationibus taceo: etiā tacens vocibus. Et si quidem non cogitarē nisi quod placeret tibi: nō vtiq; rogare; vt me ab hoc multiloquio liberares. Sz multe sunt cogitationes mee: tales quales nosti: cogitationes hominū quoniam vane sunt. Dona mihi nō eis consentire: et si quando me delectant: eas nihilominus improbare: nec in eis velut dormitando immorari. Nec intantū valeant apud me: vt aliquid in opa mea procedat ex illis: sed ab eis mea saltem sit tuta sententia: tuta conscientia te tuente. Sapiens quidam cum de te loqueretur in libro suo qui ecclesiasticus proprio nomine iā vocatur. Multa inquit dicimus z nō puenimus: z consummatio sermonum vniuersa est ipse. Cum ergo puerimus ad te: cessabunt multa ista que dicimus: z non peruenimus: z manebis vn' omnia in omnibus: z sine fine dicemus: vnū laudantes te in vnum: z in te facti etiam nos vnū. Domine deus vnus: deus trinitas: quecunq; dixi in his libris de tuo agnoscant et tui. Si q; de meo: z tu ignosce z tui. Amen.

Ps-101-10

2. Thi-4

Ps-93

Ecci-43

1. Cor-15

Aurelij Augustini de trinitate liber explicitus est Anno dñi. M. cccc. lxxxiiij

h 3

Incipit tabula i libris Augustini pcedetes

Apostolus aliquibus loquebat rāp carnalibz
z minus perfectis. li. j. ca. j. z. r.ij.
Aha z pfecta sicut die dei q̄tū distent que i
natura mētis vtiqz dō filia repūf. li. xv. ca. r.ij.
Ad cognitōz trinitatis necāria est pietas. li. j. ca. ij.
Alioz scripta nō nisi caritate z p̄tate arguēda sunt
A resp̄b̄sore falsitatis argui meli⁹ est. li. j. ca. iij.
q̄ ab eo cui falsitas placet laudari. ibidē
Aialis homo non p̄cipit ea que dei sunt. li. j. ca. viij.
Ad eū veniemus z mansionem apud eum faciemus
quomodo intelligatur. li. j. ca. ix.
Amat nos deus tales quales futuri sumus. li. j. ca. x.
Apparebit dñs iesus in forma hūana in extremo iij.
Ascensio corp̄alis xp̄i (dicio cū gloria. li. j. ca. r.ij.
in celum multū vtilis fuit credentibus. li. j. ca. ix.
Assumptio carnis sine creature aliter in filio alit in
Apparitiones dei multi (sp̄s sancto fuit. li. ij. ca. v.
mode quaz aliq̄ missiōes dicunt. li. ij. ca. viij.
Abraā vidit tres viros z vnū adorauit. li. ij. ca. r.ij.
Angeli duo in hūana forma apparuerūt iorb. li. ij. ca.
r.ij. in quibus dñs singulariter appellabatur.
An̄t̄iq̄magis dierum vīsus a dantele. li. ij. ca. r.ij.
Actionū rōnabiliuz cause oēs a sūma dei voluntate
pcedunt. pater p̄ exemplum. li. ij. ca. iij.
Administrat dei opere oīs creatura. li. ij. ca. v.
Aliat de oēm corp̄alē creaturā in vtero. li. ij. ca. vj.
An̄t̄iq̄magis miracula que fūt. li. ij. ca. vij. vij.
Angel̄ trāsgressoribz create n̄ fuit ad nutū. li. ij. ca.
Aduerū dñi siḡ z p̄figuratōes p̄cesserūt. li. iij. ca. vij.
Aie magicis p̄secratōibz nō purgant. li. iij. ca. r.ij.
Apud ip̄ios futura q̄dē p̄scri p̄nt. li. iij. ca. r.ij.
Appellatio geniti siue vni geniti non iudicat in deo
diuersitatē substantiarum. li. v. ca. iij.
Accidens aliquid est inseparabile. li. v. ca. iij.
Accidēs p̄ne sumptū nullum est in deo. ibidem.
Accidens in deo non est. q̄ mirabilis non ē. ibidem.
Accidētia relatiua icōmutabilia i deo q̄ sūt. li. v. ca. v.
Amor est amantis. z amore aliqd amat. li. vij. ca. x.
Amor copulat amantē cum amato. li. vij. ca. x.
In amore tria sunt. amans. qd amat. z amor. ibidez.
Amor. An in amore sint tria. scz amās z qd amat et
amor. An duo tm̄ cum amat scipm̄. li. ix. ca. ij.
Amat nemo qd non nouit. li. ix. ca. iij.
Amor z mens z noticia hec tria vnū sūt. li. ix. ca. iij.
Amor z mens z noticia z singulari in se manent z oīa
in omnibus. li. ix. ca. v.
Amor studentū nondū scientiū qual̄ sit. li. x. ca. j.
Amor studentium que ignorant. ibidem.
Amati quibus causis vident cognita. li. x. ca. ij.
Alia rōnalis deformiter viuit cū fm̄ trinitatē exteri
oīs hoīs viuit. li. xj. ca. ij. et. ca. v.
Abigenda que sint ab acie recordationis z cogitati
onibus innoxīs. li. xj. ca. v.
Agones corp̄ales rectas esse dicimus si eis regen
dis intellectualemētis p̄fuerit. li. xij. ca. iij.
Auarietia radix dicit oīm malozum. li. xij. ca. ix.
Ad q̄ officia p̄tia sapia z scia dei debet. li. xij. ca. r.ij.
Aia melius qd̄ habet est q̄ ad imaginē dei facta est.
Anima rationalis nec vitā nec dei (li. xij. ca. iij.
imaginem p̄t amittere. li. x. iij. ca. iij.
Aia rōnalis sp̄ dicit rōnalis z intellectualis. ibidez.
Anime vita dicit vita beata. ibidem.
Anime mors est p̄uatio vite beate. ibidē

Aliud est aliquid non nosse. aliud non inde cogita
re. li. xij. ca. vij.
Aiaz fac miserā p̄ctm̄ suū z iusticia dñi sui. li. xij. ca.
Aiam facit beatā meritū suū z p̄mū dñi sui. ibidem.
Appellatōe vna digna deitatis trinitas p̄t̄ intelligi
Appellatōes relatiue q̄ nō ad deū. scz ad. li. xv. ca. vj.
creaturā referēda s̄. qz dō nihil accidit. li. v. ca. r.ij.
Augustin⁹ rogatu frat̄z z iussu aurelij ep̄i cōpulsus
scripsit libros de trinitate. in ep̄la ad aurelium
Augustin⁹ a duobz perit erroribz liberari. p̄sūp̄t̄iōe
scz z p̄sūp̄t̄e falsitatis. defensionē. i p̄mio sc̄di libri
Augustini humilitas. ibidem.
Augustinus p̄staf potius velle legere q̄ dictare.
In p̄mio terrij libri.
Bonus d̄: solus de⁹ quō intelligit. li. j. ca. r.ij.
Bonū vnū vez z summū est deus. in quo viui
mus mouemur z sumus. li. vij. ca. iij.
Bonū cōe relinquere z querere p̄uatiū p̄ntio sum est
Beatitudo ab oibus amat. non tm̄. li. xij. ca. ix.
ab oibus scitur. li. xij. ca. iij.
Beatē viuere est fm̄ virtutē animi viuere. ibidem.
Beatitudo in corp̄is voluptate nō consistit. ibidem.
Beatī esse volunt om̄es. z quō. li. xij. ca. v.
Būs n̄ ē nisi q̄ z bz oīa q̄ vult z nihil vult mali. ibidē.
Beatī non sunt oēs qui viuunt vt volunt. ibidem.
Būs nō d̄ esse q̄ qd vult nō habz. nec ille q̄ qd male
vult bz. scz ille q̄ q̄cūqz vult bōa bz z nulla vult ma
Būs nemo fit nolēs. li. xij. ca. vij. / la. li. xij. ca. vj.
Beatī q̄ vere eē volūt̄ immortales esse cupiūt. ibidem.
Beatitudo p̄fecta nō est nisi vita eterna. ibidem.
Bearū z immortalē torū hoīez qui ex aīa z corp̄e cōstat
futurū eb̄ritas atrestatur. li. xij. ca. ix.
Beatitudinē absqz fide nemo poterit h̄re. li. xij. ca. xx.
Bonū summū semp̄ inueniendū queritur. z querent
dū inuenitur. li. xv. ca. ij.
Causa triplex erroris d̄ dō. v̄l circa deū. li. j. ca. j.
Caritate z veritate. alioz sunt scripta argu
enda. li. j. ca. iij.
Caritas libera alijs seruire cogit. li. j. ca. iij. in fine
Creatura. nec corp̄al̄ nec sp̄ual̄ ē de⁹. li. j. ca. j. z. v.
Capacitas dissimilis. z variū iudiciū legentium de
trinitate. li. j. ca. iij.
Conant̄ oēs op̄inatioes suas ex scripturis defēder. ibidē.
Contēplatione corda mundant. li. j. ca. vij.
Contēplatio est merces fidei. ibidem.
Contēplatio futura erit finis oīm bonaz actionū.
z rēdes sempiterna. z gaudiū qd̄ nō auferet. li. j. ca. x.
Contēplationē hanc p̄signauit magdalena sedens
ad pedes iesu. ibidem.
Carholici tractatores. que p̄tia eē senserunt trinita
Cognitiōis discretio quō fili⁹ p̄ri ztis. li. j. ca. iij.
sit equalis. vel minor. li. j. ca. r.ij.
Carnis assūptio siue creature. alit̄ fuit i filio. alit̄ in
Cause oēs rōnabilitū actionū (sp̄s sc̄to. li. ij. ca. v.
a sūma dei volūtate descendūt. li. ij. ca. iij.
Creature. non angelis trāsgressoribz. sed deo serui
unt ad nutum. li. ij. ca. vij.
Cause originale creaturarū corp̄aliū q̄s mūdo in se
Causa supplicij nō est iusticia iudi ruit. li. ij. ca. ix.
cis. sed meritū criminis. li. iij. ca. r.ij.
Cōsecratōibz magicis aīe n̄ purgant. li. iij. ca. r.ij.
Carnis resurrectōz. nec sapientes poterūt mundi co
gnoscere. li. iij. ca. r.ij.
Logitare modestē z sobrie debet hō. cui etiaz natura

mētis sue inerplicata est de substantia dei. li. v. c. j.
 Credimus incarnationis sacramētū. li. viij. ca. v.
 Creatura q̄li debeat diligī amore. li. j. ca. ij.
 Cognita q̄b̄ causis vidēt amari. li. r. ca. ij.
 Logitardēs innoxie z q̄ ab acie recordatōis abigen/
 Logitardi facile ē fingere spēs q̄s de sint. li. rj. ca. v.
 non vidit ex recordatōe eaz q̄s vidit. li. rj. ca. r.
 Lopezales sensus nobis cōdes sunt cū peccōibus. s̄z p
 priū est hoīs de his q̄ sensu corpis cōphendit s̄m
 eternas iudicare rationes. li. rj. ca. ij.
 Lopezales actiōes rectas esse dicimus si eis regēdia
 intellectuāle mentis p̄ferit. li. rj. ca. ij.
 Lollara q̄ sunt credentib̄ i xpi incarnatōe. li. rj. ca.
 Lutus dei dicit sapiā hoīs. li. rj. ca. j. rj.
 Lognoscebilia spalia. quedā cognitōes n̄ram pueni
 unt quedā non p̄cedūt. li. rj. ca. r.
 Caritas dei donū ē excellēt̄ alijs. li. rj. ca. rj.
 Caritas sola diuidit inf̄ filios regni z p̄ditōis. ibid.
 Creator vn̄ ē p̄r z filius z spūs sc̄s. sic vn̄ dē ē. li. v.
 Creatura spūalis siue natura cozpea sim ca. rj.
 plices nō sunt. q̄ nec incōmutabiles li. vj. ca. vj.
 Corrector dictōrū alioz siue libroz. qualis esse debe
 at. In p̄mio tertiū libri.
D E deo opinant̄ aliqui li. j. ca. j.
 Diuine trinitatis lectores fallunt q̄nq̄. ibid.
 De nec corpalis. nec spūalis creatura ē ibid. z. c. v.
 Deus solus est incōmutabilis. ibidem
 Deū intelligere incōmutabilē in creatōe z miraculo
 rū operatione est difficile. ibidem
 Deū intelligere in dispositio impedit. ibidem
 Disputandi ordo de diuina trinitate. li. j. ca. ij.
 Discere nullus debet pigritari vbi errat. ibidem
 Dē vn̄ solus ver̄ p̄r z filius z spūs sc̄s. li. j. ca. vj.
 Diuinitas hūano visu z corpali videri non potest.
 Dē n̄ ē p̄uersus hoīez vt desisteret dē. li. j. ca. vj.
 Dilectores mūdi spūs sc̄m accipe n̄ p̄nt. li. j. ca. vj.
 Deus in futura vita erit oīa in oībz. q̄z nihil ab illo
 aliud requirēt. li. j. ca. r.
 Dē tales nos amat q̄les futuri sum̄. nō q̄les sum̄
 Differentia q̄ sit q̄ filius q̄nq̄ dicit equa (ibidem.
 lis patri. q̄nq̄ minor. li. j. ca. rj.
 Deus dicit crucifixus. z quare. li. j. ca. rj.
 Dñs glorie dicitur crucifixus. ibidem.
 Dei filius s̄m formā humanā dicit sponus. caput
 ecclesie. nō dare gloriā. Sed s̄m formā diuinā di
 citur p̄ncipiū qd loquit. p̄mogenitus oīs creatu
 re. dñs glie. dare gloriā. ibidem.
 Difficultatē sc̄p̄re enodatio. li. j. q̄si p̄ oīa cap̄la.
 Diuersū iudiciū legētū z capacitas dissilis li. j. c. ij.
 Discretio cognitōis quō filius p̄ri sit eq̄lis vel minor
 Die z hora nescire filiū quā scit pa (li. j. ca. rj.
 ter. quō intelligit. li. j. ca. rj.
 Dei apparitiones multimode. quarū aliq̄e missio
 nes dicuntur. li. ij. ca. vj.
 Dei natura qdā visibilē purauerūt. li. ij. ca. vj.
 Deus trinitas an indiscere p̄ib̄ apparuerit. an ali
 qua persona. li. ij. ca. r.
 Deus in trib̄ viris ab ab̄raā adoraf. li. ij. ca. rj.
 Deus in duob̄ angelis a vob̄ dñs specialiter appel
 labatur. li. ij. ca. rj.
 Deū vidit moyses i oreb̄ p̄ ignē i rubo. li. ij. ca. rj.
 Deū vidit isrl̄ in egressu de egypto in colūnis. li. ij. c.
 Deus an p̄ substantiā suā. an p̄ visibilē rj.
 creaturā moȳsi apparuerit. li. ij. ca. rj.

Dantel quō vidit deum. li. ij. ca. rj.
 Deus an apparuerit p̄ assumptā creature spēs an an
 geli in eī sint locuti p̄sona. li. ij. ca. j.
 Dei puidētia q̄ p̄fiderit s̄b̄iectōi serōz angloz. li. ij. c.
 Dei ope admīstrat oīs creatura. li. ij. ca. v. ij.
 Dē aīar oīm corpālē creaturā in vtero. li. ij. ca. vj.
 Dei gratia humanū genus fuit recōciliatū. vt qd̄ pe
 rierat saluaret. li. ij. ca. j.
 Dei filius in forma dei z forma sui vna ē p̄sona xpi. li.
 Dei filius in forma serui p̄re fact̄ ē (li. ij. ca. vj.
 minor. s̄z in forma dei manet equalis li. ij. ca. rj.
 Deus solus est essentia incōmutabilis. li. v. ca. ij.
 De essentia veritatis q̄ ē trinitas dē. nihil corpū ne
 q̄ mutabile cogitari debet. li. vj. ca. ij.
 Dei dilectio in hac vita est p̄ fidē. li. vj. ca. ij.
 Diligim̄ i seruis q̄s n̄ vidim̄ aīm iustū. li. vj. ca. vj.
 Dilectio vera quid sit. li. vj. ca. vj.
 Diligim̄ ex vna eadēq̄ caritate deū. nos z primum
 deū p̄ seip̄m. nos z primum p̄ deū li. vj. c. vj.
 Deum sp̄ querere debemus. li. ix. ca. j.
 Diligī creatura q̄li debeat amore. li. ix. ca. vj.
 Dilectio rerū spūaliū quō differat ab amore corpālū
 um. li. ix. ca. ix.
 Duplex mentis rōnalis officiū. s̄. ad spalia z eterna
 li. rj. ca. j.
 Dei iusticia non potentia. diabolus supandus fuit
 li. rj. ca. rj. z ca. rj.
 Debitū oē p̄ xpm̄ nihil debētē solutū ē. li. rj. ca. rj.
 Diabolus in quo victus sit a xpo li. rj. ca. rj.
 De deo oīa q̄ digne dici vident. in pauciora p̄nt con
 ferri. vt nihil minus dictū intelligat. li. rj. ca. v.
 Doni nomen quō poterat intelligi in spūs sancto an
 teq̄z daret. li. v. ca. rj.
 De p̄re z filio q̄ ambo s̄l̄ s̄nt recte d̄. li. vj. ca. ij.
E Rrantū circa deū triplex causa. li. j. ca. j.
 Errores false circa deū que sint. ibidem.
 Error bene z recte vituperatur. li. j. ca. ij.
 Errat nullibi piculosi q̄s i trinitate sc̄rissima. ibidez
 Esse pp̄ia trinitatis que fenserunt catholici tracta
 tores. li. j. ca. ij.
 Equalis dicitur q̄nq̄ filius patri. q̄nq̄ minor. quō
 sit intelligendum. li. j. ca. rj.
 Enodatio difficultatum scripture. li. j. ca. rj.
 Essentia volūtatis nūq̄ appuit ocul̄ corpālī. li. ij. c. rj.
 Ecclie vnitas i deo ē p̄ geminā dilectōez. li. ij. ca. rj.
 Errant qui sibi purgationem pp̄ia pollicentur vit
 eute. li. ij. ca. rj.
 Essentia incōmutabilis ē solus deus. li. v. ca. ij.
 Essentia dei incōmutabilis ē z simplex li. vj. ca. vj.
 Excellētia aī ad imaginē creatoris sui p̄dit li. rj. c. j.
 Enigma siue tropus quid sit. li. rj. ca. rj.
 Error dicentū filiū dei nō paterne nature. sed volū
 tatis filium esse. li. rj. ca. rj.
 Epilogus libroz de trinitate quid in vno quoq̄ tra
 ctauerit. li. rj. ca. ij.
 Edificatio dñicti corpis q̄ dragesimo sexto anno. li.
 Essentias tres nō dicim̄. nec tres ij. c. v.
 magnitudines. li. v. ca. r.
 Essentia dei simplex z incōmutabilis ē. q̄s multis
 p̄liciter s̄m substantiā nominet. li. vj. ca. vj.
 Essentia siue substantia quō intelligat in deo vt in cre
 atura. li. vj. ca. v.
 Errores duo sunt q̄ difficillime tolerant. p̄ s̄p̄tio. l.
 z p̄supre falsitatis defensio. In p̄mio sc̄di libri.

Falſe opinionones aliquorum de deo vñ circa de
um. li. j. ca. j.

Fidelium medicina est in ecclesia. li. j. ca. ij.
Fructuosus nihil inuenit fecissima trinitate. li. j. ca. iij.
Falsum aliqui placet vni. et displicet alteri. ibidem
Filius non est pater. nec spūſſectus. li. j. ca. iij.
Filius non dicit factus sed genitus. li. j. ca. xij.
Filius dei in forma dei equalis est patri. li. j. ca. vij. et xij. et li. ij. ca. ij.
Filius dei in forma sui minor dicitur. ibidem. et xij. et li. ij. ca. ij.
Filius dei in forma dei dicitur verbum quod omnia
facta sunt. ibidem. et xij. et li. ij. ca. ij.
Fideles dicunt regnum xpi. li. j. ca. x.
Filius nunc equalis. nunc minor. patre quod sit intel
legendum. li. j. ca. xij.
Filius dei secundum formam dei dicitur pater quod loquitur primogeni
tus omnis creature. dominus glorie. dominus glorie. li. j. ca. xij.
Sed secundum formam humanam dicitur spūſus. caput ecclesie. ibidem.
Filius dei qui subiectione subiiciendus est patri. li. j. ca. viij.
Filius quomodo tradit regnum patri. li. j. ca. x.
Filius quod cogitatur patri equalis vel minor. li. j. ca. xij.
Filius quia ratione dicitur nescire diem et horam quā
scit pater. li. j. ca. xij.
Filius glorificat patrem. li. ij. ca. iij.
Filius dicit missus. pater nūquā dicit missus. filius quo
sit missus. spūſſectus quo sit missus. ibidem.
Filius non solum a patre. sed et a seipso missus dicitur.
Dicit etiam missus a spūſſectis. ibidem. et ca. v.
Forma serui accepta dicitur. ut maneret incommu
rabilis forma dei. li. ij. ca. iij.
Filius missus aut spūſſecti quod sit intelligenda. li. ij. ca. v.
Filius dei dicitur et homo. sed spūſſectus non dicitur et colūba vel
deus et ignis. ibidem. Filius dei dragnus dei. ibidem.
Filius quidam etiam ante carnis assumptionem mortalem
dicere voluerunt. li. ij. ca. ix.
Faciliter mali spūſus ludificat homines. li. iij. ca. xj.
Futuro ordine nec sapientes scire poterunt quibus
vaticinia habere viderent. li. iij. ca. xvj.
Fides valet ad cognoscendum et ad dilectorem dei. li. viij. ca. ix.
Finit voluntatis quo cognoscitur si recta an praua
cupiamus. li. xj. ca. vj.
Facile est cogitanti fingere species quas non vidit ex
recondatione earum quas vidit. li. xj. ca. x.
Fidem habentes fideles vocantur. li. xij. ca. ij.
Fides sed per sensum corporis mente sit concepta. nihil
tamen inuenit habere corporum. ibidem.
Fides recta via est ad veram beatitudinem. li. xij. ca. vij.
Fides totum hominem immortalē futurum quod constaret aia et cor
poris de beatitudine diuina auctoritate permittit. li. xij. ca. ix.
Fides necessaria est. vt beatitudinem consequamur. li. xij. ca. xx.
Fides licet ad eternam pducatur spūſus tamen est. li. xij. ca. ij.
Fides cui ad eterna pducitur cessabit. ibidem.
Fides recta quibus beatos faciat. li. xv. ca. xxv.
Futura vita qualis erit. ibidem. (xxvij.)
Filius dei generatōe et spūſſancti professione. li. xv. ca.
Fides qua credimus et temporaliter gesta. et veritas que
reddet eterna. li. iij. ca. xvij.

Gaudiū plēnū est frui trinitate. li. j. ca. viij.
Bestia diuina in more lynce coram moysi. li. ij. ca. xv.
Briaia dei genus humanū fuit reconciliatum. vt quod
perierat saluaretur. li. iij. ca. j.
Beniti siue vngenti appellatio in deo non iudicat
diuersitatem substantiarum. li. v. ca. iij.
Genus humanum iusto dei iudicio traditum est. i po

Testatem diaboli. li. xij. ca. xij.
Umano visu et corpali deus siue diuinitas vi
deri non potest. li. j. ca. vij.
Deo non est muratur deū vt desisteret eē creata. li. j. ca. vij.
Deo cui natura mētis sue ineplicabilis ē. modeste et
sobrie cogitare debet de substantia dei. li. v. ca. j.
Homo credit quod non videt. et sperat et amat quod cre
dit. li. viij. ca. iij. (gine ē creat. li. xij. ca. vj.)
Deo non ad vni trinitatis pōe sed ad totū trinitatis ima
Humana tempratio que sit. li. xij. ca. x.
Deo quibus medijs ab imagine dei labit. in similitudine
dinem pecoris. li. xij. ca. xj.
Hōiem futurū totū corpe et aia imortalē et beatū xps
attestaf. li. xij. ca. ix.
Humanū genus iusto dei iudicio traditū est i patrē
diaboli. li. xij. ca. xij.

Ingēy viuacitate trinitate indagates errat. li. j. ca. j.
Incomutabilis deus solus est. ibidem.
Indispositio intelligendi deum. ibidem.
In ecclesia est medicina fidelium. li. j. ca. ij.
Inordinata remeritas ipedit cognoscendum trinitatis. ibidem.
Iudicium varium et capacitas dissimilis legentium
de trinitate. li. j. ca. iij.
Insepabili equalitate pater et filius et spūſſectus vni
tatem insinuant. li. j. ca. iij.
Incarnatio facta est in tpe ex virgine. li. j. ca. v.
Interrogates de trinitate quibus mouēt quonibus. ibidem.
In forma serui filius dei dicit factus. li. j. ca. vij.
In forma dei filius dei fecit hominem. ibidem.
In forma serui factus est homo. ibidem.
Insepabilis copatio patris et filij et spūſſecti. li. j. ca. viij.
Iudicabit iesus finaliter patrē diuina. li. j. ca. xij.
Iudicē viuoz et mortuoz videbūt boni et mali. ibidem.
Immortalē solū ptes aliq̄ dicere voluerūt. li. ij. ca. ix.
Incarnatio facta est vt principes diuinitatis eē pos
simus. li. iij. ca. ij.
Impū etiam aliqui futura pnt p̄ſcire. li. iij. ca. xvij.
Incarnationis sacramentū credimus. li. viij. ca. v.
Iustum diligimus ex eo quod cum iuste vixisse intelli
gimus. li. viij. ca. ix.
In sanguine filij iustificati sumus. li. xij. ca. xj. et c. xij.
Iusto dei iudicio humanū genitratitū ē i patrē diabo
li. li. xij. ca. xij. (xij. ca. xij.)
Iusticia dei non poterit diabolus supandus fuit. li.
In incarnatione xpi multa sūt quod sup̄ displicēt. li. xij. ca.
Insepabilitas trinitatis. li. xv. ca. xxij. xvij.
Intervalla tpm diuinitatis nulla sūt. li. xv. ca. xxvij.
Ingenitus quod pater dicit an possit inter illa accipi que
ad seipm et substantialiter dicunt. li. v. ca. vj.

Legentū diuersū iudiciū et capacitas dissimi
lis. li. j. ca. ij.
Legentes de trinitate quibus falluntur. li. j. ca. j.
Loq̄bat ap̄s aliquibus rāq̄ carnalibus et minus p̄fectis. ibidem.
Laboriosus nihil quā fecissima trinitate. li. j. ca. iij.
Libros p̄les fieri diuerso stilo vtile ē nō diuersa fide
Laudat minus recte que veritas vitupat. ibidem. (ibidem)
Loquebat abraham tribus viris quasi deo. li. ij. ca. xj.
Ludificant facilliter spūſus mali homines. li. iij. ca. xj.
Locutio negatiua in quibus valeat in qua quod ali
quid non sit ostenditur. li. v. ca. vij.

Medicina fidelium est in ecclesia. li. j. ca. ij.
Mundi dilectores spūſſanctum accipere non
possunt. li. j. ca. viij.

Mansionē cū dilectis nō solū pater vel filius s; etiam spūscētūs facit. li. j. ca. ix. et quid sit ad eū venimus et mansionē apud eum faciemus. ibidem.
Maria magdalena sedēs ad pedes ihu futurā p̄s̄guit p̄replārōz q̄ erit i patria nec auferet li. j. ca. x.
Martia actiones p̄sentis vite p̄signauit. ibidem.
Mali in iudicio videbunt iudicari in viuorum et mortuorum. li. j. ca. xij.
Mullio filij v̄l spūscētū quō sit intelligēda li. ij. ca. v.
Moyse ex p̄s̄oā dñi ihu xp̄i dicta sūt. ponā te sup p̄trā et auferā manū meā et poster tota mea videb li.
Mutatioēs create siue p̄s̄uendiarie siue (ij. c. v̄) solite n̄ sūt extra p̄trā ac potētiā creatoris li. ij. c. ij.
Mita mira ope dō dōm̄i p̄s̄uetudis iherūs li. ij. c. v.
Miracula que fiunt magicis artib; li. ij. ca. v̄ij.
Mediator vite est xp̄s; li. iij. ca. x.
Mediator mortis est diabolus. ibidem.
Mors xp̄i non fuit nostre necessitatis sed sue voluntatis atq; potestatis. li. iij. ca. xij.
Missione in forma serui filij factus pater est m̄ior sed forma dei manet equal. li. iij. ca. xix.
Missum a patre filij et manere coequalē et coeternū r̄c. non impedit. li. iij. ca. xix.
Moderate et sobrie d; bō cui etiā natura mentis sue inexplīcabilis est de s̄ba dei cogitare. li. v. ca. j.
Magnitudo in differens ē in trinitate. li. viij. ca. j.
Mēs rez cozpeaz noticias p̄ sensus corpis colligit li. ix. ca. iij. s; rez in cozpeaz p̄ semetipam. ibidem.
Mens seipam p̄ semetipam cognoscit. ibidem.
Mens que se non nouit se nō amat. ibidē.
Mens et amor et noticia hec trīs vnū sūt li. ix. ca. iij.
Mens et amor et noticia et singula in se manēt et oia in omnib; li. ix. ca. v.
Mens qua noticia non solum se sed etiā alias possit noscere mentes. li. ix. ca. vj.
Mens quod scit tota scit. li. x. ca. iij.
Mens an sibi sit incognita cum se querit. ibidem.
Mentis p̄p̄ia q̄ ignorare non pot. li. x. ca. iij.
Mens ordinari debet sub eo cui subdēda est et supra ea quibus p̄ponenda est. li. x. ca. v.
Mens i q̄b; se noscere d; et a q̄b; abstinere. ibidem.
Mens se cogitās in q̄b; possit errare. li. x. ca. vj.
Mentis op̄iniones diuersoz q̄d sit. li. x. ca. v̄ij.
Mens se querens scire nihil de se cozpozum debet cogitare. li. x. ca. viij.
Mens quō cognoscit seipam. li. x. ca. ix.
Mens se scire cupiēs nihil eoz de se op̄inari debet. de quib; scit esse dubitandum. li. x. ca. x.
Mens in se habet memoriā intelligentiā et volūtate re velut imaginē quandā trinitatis. li. x. ca. xj.
Multiplicatioēs em̄itatis q̄ ex recordatōe partunt li.
Mesure nūeri et p̄dētis silitudo i me (xj. ca. viij) moria et visione et volūtate apparet. li. xj. ca. xj.
Mentis differentia inclinata ad t̄p̄alia et contēplāto eterna. li. xij. ca. iij.
Mulier nō d; imago dei quō intelligit li. xij. ca. v̄ij.
Mens quibus medijs retrahit a contēplatiōe eternorum. li. xij. ca. viij.
Mens ad amorem t̄p̄aliū tracta compas p̄uaricatiōi primorum parentum. li. xij. ca. xij.
Mete q̄dā dicit i p̄s̄oā viri accipiēdū sensū s̄o cozpozis in p̄s̄oā mulieris q̄d sit sentiēdū li. xij. c. xij.
Mentis rōal duplex officiū. i. ad t̄p̄alia et eterna li. xij.
Modus incarnatōis p̄ nostra redemptiōe (ca. j.) ne conuenientior fuit. li. xij. ca. x.

Mors carnis q̄uis d; p̄cto p̄mi hoīs origīalr venit tñ bonus eius vsus glīoissimos martyres fecit. li. xij. ca. xvj.
Mens hoīs sibi nec sine cogitatōe p̄spicua esse non potest. li. xij. ca. vj.
Mens hūana licet non sit eius nature cui est deus imago tñ eius inquirenda est. li. xij. ca. viij.
Mētis principale q̄d sit in q̄ intuēda est imago summe unitatis. li. xij. ca. viij. / ca. xj.
Mēoria p̄teritaz rez. an sp̄ sit. an etiā p̄ntiū li. xij.
Mēs rōnalis q̄ facultate obricat. vt sp̄ i co dei imago resplendat. li. xij. ca. xij. / ca. xij.
Mētis natura sp̄ capax ē remiscētie in deū. li. xij.
Mens etiā praua. nec caret memoria sui. nec cogitatione nec amore. li. xij. ca. xij.
Mens hūana mirabil est q̄ sit vt sit miser facta est et brā. ita brā eē possit ex misera li. xij. ca. xv.
Mentem facit miseram peccatum suum et iusticia domini sui. li. xij. ca. xv.
Mentē facit brām meritū suū et p̄miū dñi sui. ibidē.
Mētis refoatio i nōuato ad imaginē di li. xij. c.
Mens siue animus excellit aia aia rōne / xvj. vel intelligentia. li. xv. ca. j.
Magnitudo vera est cuius participatione magna sunt quecunq; magna. li. v. ca. x.
Nescire die neq; hora quō intelligat. li. j. ca. xij.
Nescire quis dicit qd occultat. ibidem.
Nemo boni nisi solus deus quō intelligit. li. j. ca. xij.
Nescire die et hora filij quā scit p̄r quō intelligit li. j.
Natura et scriptura p̄ponunt vt in eis / ca. xij deus querat et diligatur. li. ij. ca. j.
Naturā dei quidā visibile putauerūt. li. ij. ca. viij.
Nihil corpū neq; mutabile cogitari debet de essentia veritatis que est trinitas deus. li. viij. ca. ij.
Noticia q̄ mens non solū se. sed etiā alias mētēs noscere possit. li. ix. ca. vj. / li. ix. ca. v̄ij.
Nemo volēs aliqd facit qd nō p̄us in corde dixerit.
Nomen domi quō in spūscētō potest intelligi an rēz dare li. v. ca. xv.
Opinantiū d; deo triplex cā erroris. li. j. ca. j.
Opiniones false de deo. li. j. ca. j.
Opinantes deum cādīdū vel rubicundū et b̄mōi. falluntur siue errant. ibidem.
Oido disputandi de trinitate. li. j. ca. ij.
Opiniones suas ex scripturis omnes conantur defendere sanctis. li. j. ca. ij.
Opus aggredi debet in noie dñi. ibidem in fine.
Optima p̄s; et q̄ nō auferit ē t̄replatio supra li. j. ca. x.
Oia q̄bz p̄r nō solū s; filij s; et spūscētū. li. ij. ca. iij.
Oido r̄pm in eterna dei sapientia sine t̄pe est. ibidēz.
Ope dei oīs creatura administrat. li. ij. ca. v.
Originales cause creaturaz cozpalium quas mundus inseruit. li. ij. ca. ix.
Opiniones diuersoz de mēte loquētiū. li. x. ca. v̄ij.
Op̄inio eoz q̄ trinitatē cōiugio maris et femine et cozrum proli compant. li. xij. ca. v.
Op̄inio platonis de aiabus. li. xij. ca. xv.
Origiale p̄ctm̄ v̄n̄ sūpsit exordiū li. xij. ca. xij.
Obedientie exemplū. li. xij. ca. xv̄ij.
Pater et filij et spūscētūs sūt vn̄ deus vni⁹ substantie siue essentie. li. j. ca. ij. et ca. vj.
Propha eē em̄itatis q̄ senserit catholici tractatores li.
Pater nō est filius nec spūscētūs. ibidē / j. ca. iij.
Pater maior est filio quo ad formā serui li. j. ca. v̄ij.
Presūptio difficult̄ patit i errore boim li. ij. ca. j.

Presumptiois defensio similiter. ibidem
Personae filij dei et filij hominis unitas. siue in gloria. siue in humilitate quid sit. li. j. ca. xiiij.
Pater glorificat filium. li. ij. ca. iij.
Pater nusquam dicitur missus. li. ij. ca. iij.
Pater esse non potest sine verbo et spū sancto. ibidem
Pater et filij vna est voluntas et inseparabilis operatio. ibidem
Pater non est maior spū sancto. li. ij. ca. vj.
Pater cur non dicitur missus in corporalibus speciebus ut rubro et similibus. ibidem.
Pater solū immortalē aliq̄ putauerūt. li. ij. ca. ix.
Per posteritatem dei. caro xpi q̄ natus. mortuus et resurrexit intelligit. li. ij. ca. xvij.
Providentia dei q̄ p̄sident sibi ceteris sc̄torū aglor. li. iij. ca.
Participes dicitur p̄ incarnationis possumus esse. li. iij. c. ij.
Prefiguratioes et siḡ p̄cesserūt aduerū xpi. li. iij. ca. vj.
Purgationē pp̄ia sibi p̄tute pollicent. li. iij. ca. xv.
Persona singla q̄q̄ non est minor q̄ ipsa trinitas simul. li. viij. ca. j.
Peccatum extra corpus quid sit. li. xij. ca. x.
P̄s amatō sapientie dicitur. li. xiiij. ca. j.
Pater q̄ ingentus dicitur an possit inter illa accipi q̄ ad seipm̄ et substantialiter dicunt. li. xv. ca. vj.
Principiū quō sit pater ad filiū et pater et filius ad spiritum sanctū. li. v. ca. xiiij.
Pares i q̄cuq̄ p̄tute nō posse i ceteris esse dissiles. et si h̄i h̄uānis icopabilibus i sc̄tissima trinitate. li. vj. ca. iij.
Querere nullus debet pigritari. li. j. ca. ij.
Querit nihil laboriosius sc̄tā trinitate. li. j. ca. iij.
Questioes q̄b̄ mouēt d̄ trinitate interrogat. li. j. ca. v.
Quali subiectioni filij subiacēt p̄t. li. j. ca. viij.
Regnū traderi filiū p̄t nō se inde sepādo nec spiritum sanctū. li. j. ca. x.
Regnū xpi dicunt fideles q̄s redemit. li. j. ca. x.
Regule fm̄ q̄s sc̄ptura loq̄t d̄ p̄t et filio. li. ij. ca. j.
Relurrerit dñs triduo. li. iij. ca. vj.
Rōnalis mentis duplex officium. li. xij. ca. j.
Redēptiois modus ut hoies assueret uenientior fuit. li. xiiij. ca. x.
Reconciliari sumus p̄ morte filij. li. xij. ca. xj.
Reminiscētie dei capax sp̄c̄ mētis nata. li. xiiij. c. xiiij.
Relatiue dicitur nō s̄balis q̄cqd̄ vel pater aut filius aut spū sanctus pp̄ie nominat. li. v. ca. xj. (v. ca. xij.)
Relatiue q̄ adiuicē referri nequunt cū tñ relatiua sint. li.
Relatiue appellatioes q̄ nō ad deū. sed ad creaturā referenda sunt. q̄ deo nihil accidit. li. v. ca. xvj.
Relatiue q̄cqd̄ nō de deo. sed ad seipm̄ recte d̄. utruz cuiuslibet p̄sone i trinitate ueniat. li. vj. ca. j.
Relatiua nō esse ea que patris et filij essentia significat. li. vj. ca. ij.
Summū bonū est de trinitate. qd̄ solū purgatis cernitur mentibus. li. j. ca. ij.
Sc̄pta alioz caritate et f̄itate arguēda s̄. li. j. ca. iij.
Sententia nō est bona quā ueritas uirtutis par. ibidem.
Spū sanctus nō est p̄t nec filius. li. j. ca. iij.
Scrutare alij cogit caritas libera. ibidem.
Spū sanctus nō est creatura. li. j. ca. vj.
Soli deo seruandū ē. li. j. ca. vj.
Spū sanctus nec maior. nec minor ē p̄t et filio. li. j. c. viij.
Subtractio humanitatis p̄ ascensionē uilis fuit si delibus. li. j. ca. ix.
Sc̄ptura p̄ q̄s loq̄t regulas d̄ p̄t et filio. li. ij. ca. j.
Sc̄ptura et natura p̄ponunt ut deus i eis q̄rat et d̄

lligatur. li. ij. ca. j.
Spū sanctus non est minor patre. quous ab ipso p̄cedat. li. ij. ca. iij.
Spū sanctus nec dicitur genitus. nec filius. ibidem.
Spū sanctus glorificat filium. li. ij. ca. iij.
Spū sanctus non est minor patre. li. ij. ca. vj.
Spū sanctus i corporalibus speciebus legis et p̄f̄az itelligebat
Significatioes dei uoluntate manifesta. (ur. ibidem.)
tes siue p̄ āgelos. siue p̄ hoies misirent. li. iij. ca. x.
Signa et p̄figuratioes p̄cesserūt aduerū xpi. li. iij. c. vj.
Spūs imūdi facilius ludificat hoies. li. iij. ca. xj.
Sacficiū ueraz atq̄ p̄f̄em xpi p̄ nob̄ effectus ē. li. iij. c. xiiij.
Spū sancti sensibilibus demarō i colūba. siue liguis igneis s̄balē p̄t et filio eū fore nō negat. li. iij. ca. xxiij.
Spū sancti unitas cū patre et filio. li. vj. ca. v.
Summū ueraz et uerū bonū est de. in q̄ uiuim̄ mouemur et sumus. li. viij. ca. iij.
Studiū discere amariū qd̄ ignorat q̄le sit. li. x. ca. j.
Studiosus q̄libet nō amat icognita. s̄ ardētissimo appetitu instat scire qd̄ nescit. li. x. ca. ij.
Sapia et scia dei ad q̄ officia p̄p̄a tenent. li. xij. ca. xiiij.
Sapia et scia nra xps tenet. li. xij. ca. xix.
Sapia ē rez h̄uānaz diuinarūq̄ scia. li. xiiij. ca. j.
Sapia uera hoies que sit. ibidem.
Summū bonū sp̄ iuciedū q̄rat et q̄redū iucif. li. xv. ca. ij.
Summū bonū q̄rat. ut inueniat dulcius et inuenit. ut querat quidiū. li. xv. ca. ij.
Summa trinitas i q̄z rez p̄replatoe i q̄reda sit. li. xv. ca.
Speculū in quo p̄ imaginē trinitas uicūq̄ (iij.) intellecta conspicit. li. xv. ca. viij.
Silitudis dei et eaz q̄ i natura sūt mētis dñia. li. xv.
Silitudo et eq̄litas p̄t et filio et uirgeniti (ca. xij.) eius cōsubstantialis et coeterni. li. xv. ca. xiiij.
Spū sanctus nec p̄t solū. nec filij solū. s̄ cōz q̄ seim uicē diligūt insinuat caritatem. li. xv. ca. xvij.
Spū sanctus caritatis noie itelligit. atq̄ q̄libet p̄sca caritas d̄. nō tñ tres s̄ vna caritas. li. xv. ca. xvij.
Spū sanctus eq̄lis p̄t et filio accipit. ibidem.
Spū sanctus tonū dei d̄. et quō. li. xv. ca. xvij. q̄ rōe. ibi
Silitudies diuie trinitatis q̄ in ima dem. ca. xix. gine uicūq̄ repire poterūt. li. xv. ca. xix.
Spū sancti p̄essione et filij generatione. li. xv. ca. xxv.
Saluatoris simplū ad nrm̄ p̄currit et p̄gruit duplū
Simplū rō ad duplū quō est p̄ nu (li. iij. ca. iij.)
merū ternariū atq̄ senariū. li. iij. ca. iij.
Sapia an sit a deo genita uel creata. li. vj. ca. iij.
Substantia siue cōtenta quō intelligat. li. vj. ca. v.
Trininitas summa in quaz rerū p̄replatoe inquitrenda sit. li. xv. ca. iij.
Trinitas q̄ i imagine ē quō differt a trinitate q̄ de est
Trinitatis diuie silitudines q̄ in ima (li. xv. ca. vj.) gine uicūq̄ repire poterūt. li. xv. ca. xix.
Trinitatis inseparabilitas. li. xv. ca. xxiij.
Trinitas in unitate et unitas i trinitate inseparabilis
Trinitatis diuine nulla sunt inter. quō sit. ibidem.
ualla tempoz. li. xv. ca. xxvj.
Trinitate dicim̄ nō tria p̄ncipia. s̄ vnu ē p̄ncipiū
Trinitate deitatis nullo mō triplice (li. v. ca. xiiij.) esse dicere debemus. li. vj. ca. viij.
Trinitate quō greci exp̄sserūt et quō latini. li. vj. c. iij.
Tres p̄sone vnu cōtente quō itelligat. li. vj. ca. vj.
Ternitas i ordiata ipedit p̄gnitōz trinitatis. li. j. ca. ij.
Triplex cā erroris de deo uel circa deū. li. j. ca. j.
Trinitate legētes fallūt. q̄nq̄z p̄terlo amozē rōis. ibidem

Trinitate indagare volentes viuacitate ingenij . vel
 adiutorio artis z bndi . errat . ibidem .
 Trinitatis diuine disputandi ordo . li . j . ca . ij .
 Trinitas e vn⁹ solus z ver⁹ de⁹ . ibide .
 Trinitas est vn⁹ substantie siue essentie ibide .
 Trinitas e sumu bonu qd solu purgatis cernit mēti
 Trinitatis cognitio haberi pot p bus ibidem .
 pietate z no temeritate . ibidem .
 Trinitate nihil querit laboriosius . nec alicubi errat
 pculosius . z nihil possidet fructuosius . li . j . ca . iij .
 Trinitas pater z filij z spūscūs . insepabili equalita
 te insinuat vnitatem . li . j . ca . iij .
 Trinitas no est di . sed vn⁹ deus . ibidem .
 Trinitas no est nata de virgine . nec passa . nec cruci
 fixa . nec resurrexit . vel ascendit . sed filij . ibidem .
 Trinitas no apparuit in specie colube vel descendit
 sup baptisatu xpm . neqz i sono . neqz i lignis igneis
 i die pētecostes sup discipulos . sz tm spūscūs . ibidē
 Trinitas no dicit . tu es filij me⁹ dilect⁹ . cū baptisa
 ref christ⁹ . z in trāsfiguratione . sed pater tm . ibidē
 Trinitatis psone insepabiles sunt . ibidem .
 Trinitatis psone insepabil opāt z quō h̄ irelligib⁹
 Trinitate queretes qd⁹ mouent q̄stionib⁹ . li . j . ca . v .
 Trinitate frui est gaudiū plenū . li . j . ca . viij .
 De trinitate quedā dicunt separati no tm alijs . sepa
 ris intelligunt . li . j . ca . ix .
 Tactus fine facit notionis . ibidem .
 Trinitatis qualiter psone sic cōuenit nominari . vt z
 alie intelligant . li . j . ca . x .
 Trudere filiū patri regnū qd sit z quō irelligat . ibidē
 Temporum ordo in eterna dei sapiētia . sine tempo
 Trinitas deus . an indiscrete ap reē . li . ij . ca . iij .
 paruērit patribus an aliqua psone . li . ij . ca . x .
 Trinitatis essentia nunq̄ oculis corporalibus appuit
 sz p subiectā creaturā significauit qd voluit . li . iij .
 Triduo dñs resurrexit . li . iij . ca . vj ca . xj .
 Trinitatem patris z filij z spūscū vn⁹ eiusdem
 substantie deū creatorē oim potētē insepabiliter di
 cimus opari . li . iij . ca . xij .
 Trinitas ipsa sil . no ē pl⁹ q̄ q̄z psone . li . viij . ca . j .
 Trinitatē q̄rere debem⁹ no qualibet . sz eā que de⁹ ē .
 li . ix . ca . j .
 Trinitas q̄ ex cogitatis memoria nascit . li . xj . ca . viij .
 Trinitatis multiplicatiōes que ex recordatiōe parit
 untur . li . xj . ca . viij .
 Trinitatū in quolibet genere volūtas nec parēs in
 uenit esse nec p̄oles . li . xj . ca . ix .
 Trinitatē cōiugio maris z femine z eorū p̄oli cōpa
 rantes quō errent . li . xij . ca . v .
 Trinitatio humana que sit . li . xij . ca . x .
 Tempalia cognoscibilia quedā cognitionē nostrā p̄
 ueniant . quedā no pcedunt . li . xij . ca . x .
 Trinitas eētie i trinitate q̄rēda ē . li . j . ca . iij .
 Trinitate fieri ples libros diuerso stilo n̄ diuersa
 Trinitatē insinuat pater z filij z spūscū fide . ibidē
 cō insepabili equalitate . li . j . ca . iij .
 Trinitate ē de⁹ sol⁹ z ver⁹ p̄ z filij z spūscūs . li . j . ca . vj .
 Tūtu humano z cogali de⁹ videri no pot . li . j . ca . vj .
 Tūtu hui⁹ t̄pis quali p speculū . li . j . ca . viij .
 Tūtu futura erit facie ad faciē . ibidem .
 Tūta etna ē cognoscere prēm z filiū z spūscū . ibidē
 Tūdens filiū videt etiā patrē . ibidem .
 Tūtile fuit credentib⁹ vt xps ascendēdo formas serui
 subtraheret eorū asp̄ctib⁹ . li . j . ca . ix .
 Tūtu dei est finis oim bonū actionū z req̄es seru

piterna z gaudiū qd nunq̄ aufere⁹ . li . j . ca . x .
 Unaqueqz psone in trinitate sicut est nomināda . vt
 et alie illic intelligant . ibidem .
 Unigenitus dei filius minor dicit patre . pp̄ formā
 serui qui in in forma dei est equalis . li . j . ca . viij .
 Utile fuit fidelib⁹ xpm corporaliter ascendere . li . j . ca . ix .
 Unitas psone filij dei z filij hois siue in gloria siue i
 humanitate quid sit . li . j . ca . xij .
 Voluntas vna ē patris z filij z spūscū . z in sepa
 bilis opatio . li . ij . ca . iij .
 Vidit isrl deū in colūna nubis z ignis . li . ij . ca . xij .
 Vite mediator est christ⁹ . li . iij . ca . x .
 Unitas spūscū cū patre z filio . li . vj . ca . v .
 Vera dilectio quid sit . li . viij . ca . viij .
 Verbū amore cōcipit . li . ix . ca . viij .
 Verbū mente ex eterna cōcipit veritate ibidem .
 Volūtatē finis quo cognoscit si recta an praua cu
 Tū imago dei dicit z no mu ptamus . li . xj . ca . vj .
 Tūter z quō intelligitur . li . xj . ca . viij .
 Volūtatē singuli h̄nt pp̄riā . p̄nt tm oēs no indicatā
 h̄re cōmunē . li . xij . ca . iij .
 Vita ad verā beatitudinē ē p fidem . li . xij . ca . viij .
 Vita anime ē vita beata . li . xij . ca . iij .
 Virtutes que desinat eē cū ad etna pduerit . li . xij .
 Verbū qd ē in cogitatiōe mētis būane ad ca . ix .
 agnitōne verbi qd ē de⁹ aliq̄lr adducit . li . xv . ca . x .
 Verbū hois manifestat p vocē . ita verbū dei p carnē
 li . xv . ca . xj .
 Verbū verū gignit cū qd scim⁹ loq̄mur . li . xv . ca . xj .
 Verbi dei icōmutabil z nri cōmutabilis dissilitudo
 Volūtatē cogitandi in deo li . xv . ca . xv .
 credenda no est . li . xv . ca . xv .
 Vita futura qualis erit . li . xv . ca . xv .
 Unitas filij cū p̄re z nra iūcē nobiscū . li . vj . ca . iij .
Prim dicere no ē deū vt z . aut no vnū cū p̄re z iūcē
 lūm . aut no imortalem . errat . li . j . ca . v .
 Xps eiusdem substantie est cū patre . ibidem .
 Xps dicitur petra . li . ij . ca . v .
 Xps significat lapidē quē iacob erexit ibidem .
 Xps significat isaac ponatē ligna ad se imolād . ibidē
 Xps p nobis effect⁹ ē vt z pfectū sacrificiū . li . iij .
 Xpm dei virtutē z dei sapiētiā ca . xij .
 dicit apostolus qd sit . li . vj . ca . j .
 Xps vicit nat⁹ ex virgine . li . xij . ca . xvij .
 Xps in se h̄z thesaurū sapiētie z scie . li . xij . ca . xix .
Idolatrare dicit q̄ idol latrā exhibet . li . j . ca . vj .
 Imaginē q̄ndā trinitatis in mēte repire possu
 mus q̄rē ad memoriā . intelligētā z volūtatē . li . x . ca . xj .
 Imago trinitatis q̄ri etiā p̄t i his q̄ aia ex corpis sen
 Imago siue vestigiū trinitatis i sib⁹ cōcipit . li . x . ca . xij .
 eo etiā qd imago di n̄ ē . exteriori hoie q̄rēda . li . xj . ca . j .
 Imago t̄pis extioz p̄siderari p̄t i q̄nqz sēlib⁹ z p̄nciplr
 in visibili z vidente z visioe . li . xj . ca . iij .
 Imago visoz mēona reciet . li . xj . ca . iij .
 Imagines q̄s cogitandiōis intuef acies in pbantasia
 quā memoria cōcepit . li . xi . ca . iij .
 Imago di i aia rōnali imortali pmanebit . li . iij . ca . iij .
 In imagine dei erit pfecta silitudo dei q̄n pfecta erit
 Imaginē prare celestij vt freni visio . li . xij . ca . xvj .
 Imago nūc p̄spicit i speclo qd sit . li . xij . ca . xvij .
 z enigmare tūc aut facie ad faciē . li . xij . ca . xvij .
 Imago q̄ renouat iterū no exteri⁹ p̄ficiat . ibidem .
 In imagine sunt tria . memoria . intellect⁹ z amor . li .
 xv . ca . xij .

Explicita est tabula.

